قايغۇرماڭ
باتۇرلارچە ياشاڭ

ئاپتورى: دالې كارنېگې (ئامېرىكا)

شىنجاڭ خەلق باش نەشرىياتى
قەشقەر تۇيغۇ نەشرىياتى

قىسقىچە مەزمۇنى

«قايغۇرماڭ ، باتۇرلارچە ياشاڭ» نىڭ ئاپتورى دالې كارنېگ نيۇ-يوركتا چوڭلار كەچ كۇرسى ئېچىپ ، جەمئىيەتنىڭ ھەرقايسى قاتلام-لىرىدىكى چوڭلارنى خۇشال - خۇرام ياشاش ۋە ئىشلەش مەقسىتىگە يېتىش يولىدا غەم - ئەندىشە ۋە باش قېتىنچىلىقلارنى قانداق تۇگىتىشنىڭ تۇرلۇك ئۇسۇللىرى بىلەن مەخسۇس تەمىن ئەتكەن . ئاپتور بۇ كىتابتا ئۆزىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى ۋە جەمئىيەتتىكى بەزى مەشھۇر زاتلارنىڭ ھەقىقىي كەچۈرمىشلىرىنى ماتېرىيال قىلىپ ، ئىجتىمائىيەت ۋە پسىخولوگىيە نۇقتىسىدا تۇرۇپ ، كىشىلەرنى كەسىپ ، خىزمەت ، ئۆگىنىش ، مۇھەببەت ، نىكاھ ، ئائىلىۋى تۇرمۇش ، كىشىلىك مۇناسىۋەت قاتارلىق جەھەتلەردە ئاسانلا غەم - ئەندىشە ۋە باش قېتىنچىلىقلا سالىدىغان تۇرلۇك سەۋەبلەرنى چوڭقۇر ۋە ئىخچام تەھلىل قىلىپ چىققان ھەمدە بۇ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشتا ئەمەلىيەتنىڭ سىنىقىدىن ئۆتكەن ئۇنۇملۇك ئۇسۇللارنى ئوتتۇرىغا قويغان . كىتابتا مىسال كەلتۇرۇلگەن پاكىتلار خېلى قايىل قىلىش كۈچىگە ئىگە . بايان قىلىنىشىمۇ ناھايىتى جانلىق ، ئىدىيەسى ساغلام بولۇپ ، كىتاب-خانلارغا نىسبەتەن مۇئەييەن ئويغىتىش رولىغا ئىگە .

مەن بۇ كىتابنى نېمە ئۈچۈن يازدىم

— كىرىش سۆز ئورنىدا

بۇنىڭدىن 35 يىل ئىلگىرى مەن نيۇ - يورك بويىچە ھەممىدىن بەختسىز ئادەم ئىدىم . ئۇ چاغدا ئاپتوموبىل ئېلىپ - سېتىپ جان باقاتتىم . مەن ئاپتوموبىل ھەققىدە ھېچ نەرسە بىلمەيتتىم ، بىلگۈمۇ كەلمەيتتى ، چۈنكى بۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىشنى باشقىلاردىن بىر دەرىجە تۆۋەن تۇرغانلىق دەپ ھېس قىلاتتىم . مەن سەرەمجانلىرى كونىراپ كەتكەن بىر ئۆيدە ئولتۇراتتىم . ھەر كۈنى ئەتىگەندە تامغا ئېسىقلىق گالىستۇكۈمنى قولۇمغا ئالغاندا ، تامدا تەرەپ - تەرەپكە پىتىراپ يۇرگەن سۈۋەرەكلەرنى كۆرەتتىم ، بۇ مەنزىرە ھازىرمۇ كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ . ھېلىقى مەينەت ، تۆۋەن دەرىجىلىك ئاشخانىلار - نىڭ تاماقلىرىنى يېيىشتىنمۇ بىزار ئىدىم . بۇ ئاشخانىلاردىكى قۇرت - قوڭغۇزلار ئادەمنىڭ كۆڭلىنى ئېلىشتۇراتتى .

ھەركۈنى ئاخشىمى كەيپىم تولىمۇ مەيۈس ھالدا ھېلىقى زېرەك - كىشىلىك ئۆيۈمگە قايتىپ كېلەتتىم . ئۇمىدسىزلىك ، ئازاب ۋە ئىچكى دۇنيايىمدا ئۇرغۇپ تۇرغان قارشىلىق مېنى ئىنتايىن ئازابلايتتى . ئوقۇغۇچىلىق دەۋرىمدىكى بارلىق ئارزۇ - ئارمانلىرىم پۈتۈنلەي تۈ - گەشكەندەك تۇيۇلاتتى - دە ، تولىمۇ بىئارام بولاتتىم ، تۇرمۇش دېگەن شۇنداق بولامدۇ ؟ مەن كىچە - كۈندۈز ئارزۇ قىلىپ كەلگەن گۈزەل كىشىلىك تۇرمۇش دېگەن شۇمۇ ؟ دەپ ئويلايتتىم . يۇگۈنكى كۈندە تۇرمۇش مېنى ئۆزۈم خالىمايدىغان ئىشنى قىلىشقا ، سۈۋەرەك يامراپ كەتكەن ئۆيدە ئولتۇرۇشقا ، كۆڭۈلنى ئېلىشتۇرىدىغان يېمەكلىكلەرنى يېيىشكە ھەمدە كەلگۈسىگە ھېچقانداق ئۈمىد باغلىماسلىققا مەجبۇرلە -

ماقتا . هالبۇكى ، مەن ئوقۇغۇچىلىق دەۋرىمدە كىتاب ئوقۇشنى نەقەدەر ياخشى كۆرەتتىم ، يازغۇچى بولۇشنى نەقەدەر ئارزۇ قىلاتتىم - ھە !

مەن ھازىرقى بۇنداق زېرىكىشلىك خىزمەتتىن ۋاز كەچسەملا تۇرمۇشۇمنىڭ تېخىمۇ مەنىلىك ئۆتىدىغانلىقىنى ھېس قىلاتتىم . ماڭا كېرىكى ، خىزمەت ئارقىلىق پۇل ۋە مال - مۈلۈك تېپىش ئەمەس ، بەلكى تۇرمۇشنىڭ قەدىر - قىممىتىنى تېپىش ئىدى . مەن مۇتلەق كۆپ ساندىكى ياشلار تۇرمۇشنى ئەمدىلا باشلىغاندا دۇچ كېلىدىغان ھالقىلىق پەيتكە كېلىپ قالغانىدىم . مەن كەسكىن بىر قارارغا كەلدىم . بۇ قارارىم مېنىڭ كەلگۈسۈمنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتىپ ، كېيىنكى 35 يىللىق تۇرمۇشۇمنى دادىل تەسەۋۋۇر قىلىدىغىنىمۇ بىيىتتى ، تېخىمۇ بەختلىك قىلدى .

چۈنكى ، مەن مىسسۇرى ئىشتاتىدىكى ۋالونبۇرگ دۆلەتلىك پىدا-گوگىكا ئىنستىتۇتىدا تۆت يىل ئوقۇتقۇچىلىق كەسپىي تەربىيەسى ئالغانىدىم . شۇڭا ، چوڭلار كەچ كۈرسى ئېچىش قارارىغا كەلدىم . شۇنداق قىلسام كۈندۈزى كىتاب ئوقۇيالايمەن ، دوكلات بېرىشكە تەيارلىق قىلالايمەن . ھېكايە ، رومان يازالايمەن . مەن «ياشاش — كىتاب يېزىش ئۈچۈن ، كىتاب يېزىش ياشاش ئۈچۈن» دېگەن يولدا — ئۆزۈم ياخشى كۆرىدىغان بىر يولدا مېڭىشىم كېرەك .

كەچ كۈرسقا نېمىنى دەرسلىك قىلىش كېرەك ؟ مەن ئۈنۈمۇبرسىتېتتا ئوقۇغان دەرسلىرىمنى ئەسلەپ شۇنى ئېنىق تونۇپ يەتتىمكى ، مەن ئالغان پېداگوگىكا تەربىيەسى ۋە تىجارەت قىلغان چاغلىرىمدىكى كەچۈرمىشلىرىم بارلىق دەرسلەرنىڭ يېغىندىسىدىنمۇ بەكرەك ئەمەلىي قىممەتكە ئىگە ئىكەن : ئۇ مېنى قورقۇنچاقلىق ۋە ئۆزۈمگە ئانچە ئىشەنمەيدىغان ئاجىزلىقتىن خالاس قىلىپ ، ماڭا كىشىلەر بىلەن باردى - كەلدى قىلىدىغان جاسارەت ۋە ئىشەنچ ئاتا قىلدى .

دەسلەپتە مەن كولۇمبىيە ئۈنۈۋېرسىتېتى بىلەن نيۇ - يورك ئۈنۈۋېرسىتېتىدىن نۇتۇق سۆزلەش ، دەرس ئۆتۈشكە ئورۇن ئىزدىگەنىدىم ، بىراق ھەر ئىككى ئۈنۈۋېرسىتېت بۇنىڭغا قوشۇلمىدى .

شۇ چاغدا مەن تازا ئۈمىدسىزلەنگەنىدىم . بىراق ، ھازىر ئويلاپ كۆرىدىغان بولسام ، ئاللاغا ھەمدۇسانا ئېيتسام بولىدۇ . تەلىيىمگە ئۇلار مېنىڭ خىزمەت تەلەپ قىلىش ئىلتىماسىمنى رەت قىلىپ ئوبدان قىپتىكەن . چۈنكى ، شۇنىڭدىن كېيىن مەن خىرىستىيان دىنى ياشلار بىرلەشمىسىنىڭ كەچ كۇرسىدا ئوقۇتقۇچى بولدۇم ھەمدە كونكرېت مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش جەھەتتىكى ئىقتىدارىم ئارقىلىق ئاجايىپ ماھارىتىمنى تېزلا نامايان قىلدىم ، ئۇ مەن ئۈچۈن ھەقىقەتەن قاتتىق بىر سىناق ئىدى . مەندىن ساۋاق ئېلىشقا كەلگەن چوڭلار ئىمتىھاندىن ئۆتۈۋېلىش ياكى نام - شۆھرەت قازىنىش مەقسىتىدە ئەمەس ، بەلكى شەخسىي مەسىلىلىرىنى بىرتەرەپ قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىش مەقسىتىدە كېلەتتى . مۇدىرىيەتتىكى سودىگەرلەر ھۆكۈمەت ئىشلىرى يېغىنىدا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ جاق - جاق سۆزلىيەلەيدىغان بولۇشنى ئويلايتتى ؛ تاۋارلارنى بازارغا سالغۇچىلار گەپدانراق خېرىدارلارنىڭ ئالدىغا كىرگەندە قىلىدىغان گېپىنى راسلىۋېلىپ ، ئىشىك ئالدىدا چۆرگۈلەپ يۈرمەيدىغان بولۇشنى ئويلايتتى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى ھال - ئوقىتىم قۇتاتسۇن ، بېيىش يولۇم كەڭرىسۇن دېگەن مۇددىئا بىلەن كۆڭۈل توختىتىش ۋە ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسىنى ئاشۇرۇش كويىدا يۈرەتتى . ئۇلار كەچ كۇرستا كۆڭلىگە پۈككەندەك ئۇنۇم ئالالماسلىقتىن قورقۇپ ، ئوقۇش پۈلىنى مۇددەتتە بۆلۈپ تۆلەيتتى . مەنمۇ ئاغزىمدىكى ئاشتىن قۇرۇق قالماي دەپ ، ئۇلارغا ئەمەلىي مەسىلىلەرنى ھەقىقىي ھەل قىلىپ بېرەتتىم .

ئۇ چاغلاردا دەرس ئۆتۈش ماڭا بىر خىل بېسىم ھېسابلىناتتى ، بۇگۈنكى كۈندە ئۇنىڭ تازا ئوبدان چېنىقىش پۇرستى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىۋاتىمەن . مەن ئوقۇغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ مېنى داۋاملىق ئىزدەپ كېلىشىدىكى سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ بېرىشىم ، ئۇلارنىڭ قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشىغا ياردەم بېرىشىم كېرەك ئىدى . مەن ھەر قېتىم دەرسكە كىرگەندە ئۇلارغا يېڭى - يېڭى يولىلارنى كۆرسىتىپ ، ئۇلارنى كېلەر قېتىملىق دەرسكە يەنە كېلىشكە قىزىقتۇراتتىم .

مەن ئوقۇتۇش ئىشلىرىغا بارلىقىمنى بېغىشلىغانىدىم ، ئۇنىڭ ئۇنۇمى ئۆزۈمۈ ھەيران قالغۇدەك دەرىجىدە كۆرۈنەرلىك بولدى . ئوقۇغۇچىلار ئۆزىگە تېزلا ئىشەنچ باغلىدى ، ئۇلار ئىچىدە بىرمۇنچەيلەننىڭ خىزمىتى ئۆستۈرۈلدى ، ماڭاشىمۇ كۆپەيدى . كۆرسىنىڭ نەتىجىسى ئۈمىدۋار مۆلچەرىمدىكىدىنمۇ كۆپ ياخشى بولدى . ئۇچ ئاي بولا - بولمايلا ، بىرلەشمىنىڭ كۇلۇبى ماڭا ھەر ئاخشىمى ئۆتكەن دەرسىم ئۈچۈن بېرىدىغان ھەق ئەسلىدىكى سەل كەم بەش دوللاردىن 30 دوللارغا كۆپەيدى .

دەسلەپتە ، جامائەت سورۇنلىرىدا نۇتۇق سۆزلەش ھەققىدىلا دەرس ئۆتەتتىم . بىر يىلدىن كېيىن مەن ئۇلارنىڭمۇ قانداق دوست تۇتۇش ۋە باشقىلارنىڭ دوستلۇقىغا قانداق ئېرىشىشنى ئۆگىنىۋېلىشقا موھتاج ئىكەنلىكىنى بايقاپ قالدىم . بۇ جەھەتتە تۇزۇكرەك دەرسلىك يوق ئىدى . شۇڭا ، ئۆزۈم يېزىپ چىقىشقا توغرا كەلدى . مېنىڭ دەرسلىك تۇزۇش ئۇسۇلۇم مۇنتىزىم دەرسلىك تۇزۇش ئۇسۇلىدىن پەرق قىلاتتى ، دەرسلىك كۇندىن - كۇنگە قېلىنلاپ باراتتى . ئۇ ئوقۇغۇچىلىرىمنىڭ تەجرىبىلىرىنىڭ توپلىمى ئىدى . مەن ئۇنىڭغا «قانداق قىلغاندا دوست تۇتقىلى بولىدۇ» دەپ نام قويدۇم .

مەن تۇزگەن دەرسلىك ئەسلىدە چوڭلار كەچ كۇرسى ئۇچۇن تۇزۇلگەنىدى . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ، مەن شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان تۆت پارچە دەرسلىك تۇزگەن بولساممۇ ، ھېچكىمگە كۆرسىتىپ باقمىغانىدىم . ئۇنىڭ نەشر قىلىنىپ شۇنچە كۆپ تارقىتىلىشى ئۇخلاپ چۈشۈمگىمۇ كىرىپ باقمىغانىدى ، دۇنيادا مەندەك كۇتۇلمىگەن خۇشاللىققا چۆمگەن يازغۇچىلار كۆپ بولمىسا كېرەك .

كېيىنچە مەن يەنە شۇنىمۇ بايقاپ قالدىمكى ، مېنىڭ بۇ چوڭ ئوقۇغۇچىلىرىمنىڭ ھەممىدىن بەك بېشى قاتىدىغىنى كۇندىلىك تۇرمۇشتا دۇچ كېلىدىغان تۇرلۇك - تۇمەن دىققەتچىلىك ئىكەن . ئوقۇغۇچىلىرىم ئارىسىدا سودىگەرلەر ، يۇقىرى دەرىجىلىك خىزمەتچىلەر ، مال ساتقۇچىلار ، مېخانىكلار ، باش بوغالتىر قاتارلىقلار بار ئىدى . ئۇلار ھەر خىل خىزمەت ئورۇنلىرى ۋە قاتلاملاردىن كەلگەن بولۇپ ،

ھەرقايسىسىنىڭ ئۆزىگە تۇشلۇق دەردى بار ئىدى . ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئاياللارمۇ بار ئىدى . ئۇلارنىڭ بەزىلىرى خىزمەتتىكى ئاياللار ، بەزىلىرى ئائىلە ئاياللىرى بولۇپ ، ئۇلارنىڭمۇ ئوخشاشلا باش قېتىنچىلىقى بار ئىدى . مېنىڭچە ئۇلارنى غەم - قايغۇلىرىدىن خالاس قىلالايدىغان بىرەر دەرسلىك بولۇش كېرەك ئىدى . شۇڭا ، مەن ئاشۇنداق بىر كىتاب ئىزدەشكە باشلىدىم . مەن ئالدى بىلەن 5 - كوچىدىكى نىۋ - يورك كۇتۇپخانىسىغا بېرىپ شۇنىڭدىن ھەيران قالدىمكى ، كىتابلار كاتولوگىدا «غەم - قايغۇ» توغرىسىدا يېزىلغان 22 پارچىلا كىتاب بار ئىكەن ، لېكىن «مىتە» توغرىسىدا 180 نەچچە پارچە كىتاب يېزىلىپتۇ ! دېمەك ، «مىتە» توغرىسىدا يېزىلغان كىتابلار ئىنسانلارنىڭ غەم - قايغۇلىرى توغرىسىدا يېزىلغان كىتابلارنىڭ توققۇز ھەسسىسىگە تەڭ دېگۈدەك ئىكەن ! شۇنىڭدىن كېيىنكى ، غەم ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئېغىر مەنىۋى يۈكى . شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ كىشىلەر ئېلىمىزنىڭ ھەرقايسى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىدا «ئەنسىرىمەڭ» دېگەن تېمىدا لېكسىيە سۆزلىنىپ تۇرسا دەپ ئويلايدىغاندۇ . نەدىمۇ ئۇنداق ئىش بولسۇن ، مەن ئەزەلدىن قايسىبىر مائارىپ ئورنى مۇشۇنداق كۇرس ئېچىپتۇ دەپ ئاڭلاپ باقمىدىم . داۋېي سىبلىي «قانداق قىلغاندا باش قېتىنچىلىق ئۇستىدىن غەلبە قىلغىلى بولىدۇ» دېگەن كىتابىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «ئادەم بالاغەتكە يەتكەن ھامان ، تۇرمۇشتا باش قاتۇرىدىغان ئىشلىرى يېغىپ كېتىدۇ . بۇنداق ئىشلار كۆپ ھاللاردا بىزنى ئامالسىز قالدۇرىدۇ . تۇرمۇش بىزنى خۇددى قارىغۇنى تار يولدا قىستىغاندەك قىستايدۇ» . شۇ ۋەجدىن دوختۇرخانىلىرىمىزدىكى كېسەل كارىۋاتلىرىنىڭ تەڭدىن تولىسىنى نېرۋا كېسەللىرى ياكى روھىي كېسەللەر ئىگىلەپ ياتماقتا .

مەن نىۋ - يورك كۇتۇپخانىسىدىكى كىتابلار ئىچىدىن كىشىلەر كەمدىن - كەم سۇرۇشتە قىلىدىغان ھېلىقى 22 پارچە كىتابنى كۆرۈپ چىقتىم . ئۇنىڭدىن باشقا ، «غەم - قايغۇ» بىلەن ئالاقىدار بولغانلىكى كىتابلارنى سېتىۋالدىم . ھالبۇكى ، بۇ كىتابلاردىن بىرەرسىمۇ چوڭلارنىڭ قىسقا مۇددەتلىك كۆرسىغا دەرسلىك قىلىشقا يارىمايتتى .

شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈم تۇزۇشنى نىيەت قىلدىم .

بۇ كىتابنى تۇزۇشكە يەتتە يىلچە تەييارلىق قىلدىم . مەن ھەرقايسى دەۋرلەردە ئۆتكەن پەيلاسوپلارنىڭ غەم - ئەندىشە ۋە باش قېتىنچىلىق توغرىسىدىكى بايانلىرىنى ئوقۇپ چىقتىم ، كۆڭلۈمدىن چىرچىلغىچە بولغان نەچچە يۈز مەشھۇر شەخسنىڭ تەرجىمھالىنى كۆردۈم ، ئىجتىمائىي ئورنى ئوخشاش بولمىغان نەچچە ئون مەشھۇر ئەربابنى زىيارەت قىلدىم . بۇلارنىڭ ئىچىدە جىك دېنپۇس ، ئاۋما برادېل ، مارك كراك ، ھېنرى فورت ۋە ئېلنو روزۋېلت قاتارلىقلار بار . مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى خىزمىتىمنىڭ باشلىنىشىلا ئىدى .

ئارقىدىنلا مەن كىتاب ئوقۇش ۋە زىيارەت قىلىشتىنمۇ بەكرەك ئەھمىيەتلىك بولغان نۇرغۇن ئىشلار بىلەن شۇغۇللاندىم . ئۆزۈمنىڭ «تەجرىبىخانا» سىدا بەش يىل جان پىدالىق بىلەن ئىشلىدىم ، — بۇ غەم - قايغۇ ۋە باش قېتىنچىلىق ئۇستىدىن غەلىبە قىلىشنىڭ ئۇسۇل - چارىلىرىنى مەخسۇس تەتقىق قىلىدىغان تەجرىبىخانا ، شۇنداقلا مەن ئاچقان چوڭلار كۇرسى ئىدى . مەن ئىلمىي تەجرىبىنى مۇنداق ئىشلىدىم : مەن ئوقۇغۇچىلىرىمغا ئالدى بىلەن غەم - قايغۇ ئۇستىدىن غەلىبە قىلىش ئىرادىسى ۋە جاسارىتى ھەققىدە سۆزلەپ بېرىپ ، ئاندىن ئۇلاردىن مۇئەييەن ئۆلچەم بويىچە ياشاشنى تەلەپ قىلاتتىم ؛ بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۆزلىرىنىڭ تەسىراتلىرىنى كۆچۈرۈپ ئالدىدا سۆزلەتكۈزەتتىم .

تەجرىبە داۋامىدا ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ «مەن غەم - ئەندىشىلىرىمنى قانداق توگەتتىم» دېگەن تېمىدا ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي سۆزلىگەنلىرىنى ئاڭلىدىم . بۇنىڭدىن باشقا ، مەن يەنە ئوخشاش بىر تېمىدا يېزىلغان نەچچە يۈز پارچە ماقالىنى ئوقۇپ چىقتىم . بۇ ماقالىلەر كۇرس توپلىغان ئەسەرلەر بولۇپ ، ئۇلار ئامېرىكا ۋە كانادانىڭ 170 نەچچە شەھىرىدىن ماڭا ئارقا - ئارقىدىن ئەۋەتىلگەن ئەسەرلەر ئىدى . مېنىڭ بۇ كىتابىم قۇرۇقتىن - قۇرۇق توقۇپ چىقىلغان كىتابمۇ ئەمەس ، ئىلمىي ماقالىمۇ ئەمەس . مېنىڭ خىيالىم — كىتابخانىلارنى ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدىگەن ھالدا ئىخچام يېزىلىدىغان

غان بەزى خەۋەرلەر بىلەن تەمىن ئېتىپ ، ئۇلارغا چوڭلار غەم - ئەندىشىنى قانداق تۇغدۇرۇش لازىملىقىنى بىلدۈرۈش . شۇڭلاشقا ، بۇ كىتابنى ئەمەلىي مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىدىغان كىتاب دېسەڭلار تېخىمۇ مۇۋاپىق بولىدۇ .

مەن شۇنىڭدىن خاتىرجەمكى ، يازغانلىرىمنىڭ ھەممىسى ھەقىقىي ئادەم ۋە يۇز بەرگەن ئىشلار بولۇپ ، كىتابخانلار كىتابىمدىن ئويدۇرۇپ چىقىرىلغان بىرەر پېرسوناژنىمۇ تاپالمايدۇ . شۇڭا ، تەكشۈرۈشكە ئاساس بولسۇن ئۈچۈن ، ئايرىم ئەھۋاللارنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، ئۇلارنىڭ ئىسمى ۋە ئولتۇرۇشلۇق كوچىسىنىڭ نومۇرىنى كۆرسىتىپ قويدۇم .

فىرانسىيەلىك ئۇلۇغ سىمۇولىزمچى شائىر ۋالېر «پەن — ئۇنۇملۈك ئۇسۇللارنىڭ يىغىندىسى » دېگەنىدى . بۇ كىتاب غەم - قايغۇ ۋە باش قېتىنچىلىقلارنى تۇغدۇرۇش جەھەتتە ئېلىپ بېرىلغان ئۇزاق مۇددەتلىك تەجرىبىلەر ئارقىلىق ئۇنۇملۈك ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغان چارە - ئۇسۇللار توپلىمىدۇر . بىراق ، شۇنى سەمىگىلەرگە سېلىپ قويايكى ، بۇ كىتابتىن قانداقتۇر بىرەر يېڭى نەرسە چىقىپ قالارمىكىن دەپ ئاۋارە بولۇپ يۈرمەڭلار . كىتابتا شەرھلەنگەن نۇرغۇن ئۇسۇللارغا ئادەتتىكى كىشىلەر ئەمەل قىلىپ كېتەلمەيدۇ ، خالاس . بىزنىڭ ھازىر بىلىدىغانلىرىمىز تۇرمۇشىمىزنى تېخىمۇ لەززەتلىك ئۆتكۈزۈشكە كەڭتاشا يېتىدۇ . بىزگە لازىمى تېخىمۇ كۆپ بىلىم ئەمەس ، بەلكى تېخىمۇ كۆپ ھەرىكەت . بۇ كىتابنىڭ مەقسىتى بىر قاتار كونا ، تۆپ پىرىنسىپلارنى قايتا ئوتتۇرىغا قويۇپ ۋە ئوبرازلاشتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ ھازىرقى تۇرمۇشىمىزدىكى ئەمەلىي قىممىتىنى كۆرسىتىپ بېرىش بىلەن ، ئۇلارنى يېڭى نۇر چاچقۇزۇشتىن ئىبارەت . مەن سىلەرنىڭ — ھۆرمەتلىك كىتابخانلىرىمنىڭ بۇ ھەقىقەتنى ئەمەلدە كۆرسىتىشىڭلارنى سەمىمىي ئۈمىد قىلىمەن .

سىلەرنىڭ بۇ كىتابنى ئوقۇشتىكى مەقسىتىڭلار تەبىئىيكى ، مېنىڭ بۇ كىتابنى يېزىشتىكى مۇددىئايىمنى بىلىش بولماستىن ، بەلكى كىتابنىڭ مەزمۇنىدىن خەۋەر تېپىش بولۇشى كېرەك . خوش ئەمىسە ،

ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرۇشىڭىزغا ئىجازەت . ئەگەر سىز بۇ كىتابتىن 50 بەت ئوقۇپ بولغاندىن كېيىنمۇ غەم - قايغۇ ۋە بىئارامليقنى تۇگىتىش يولىدا بىر خىل يېڭى كۈچ ۋە ئىچكى ھاياتىي كۈچكە ئىگە بولالمىسىڭىز ھەمدە ئۇنىڭدىن بىر خىل يېپىيېڭى تۇرمۇشنىڭ لەززىتىنى ئالالمىسىڭىز ، بۇ كىتابنى ئوتقا تاشلىۋېتىڭ ، چۈنكى ئۇنىڭ سىز ئۈچۈن قىلچە قىممىتى يوق .

دالې كارنېگ

مۇندەرىجە

I سىزنى غەم باسقاندا 1
1 . بېشىڭىزغا كۈن چۈشكەندە قۇلىقىڭىزنى يوپۇرۇۋېلىڭ 1
2 . قورقۇشنى تۇڭىتىشنىڭ يارىملىق فورمۇلاسى 15
3 . غايىبانە ئاپەت 26
II ئەندىشىنى تەھلىل قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىش لازىم 44
1 . تەھلىل قىلىش — مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى..... 44
2 . خىزمەتتىكى قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىشنىڭ مەخپىي رېتسېپى 54
III غەم ئۆزىڭىزنى نابۇت قىلىدۇ..... 60
1 . خىزمەت — غەمنى تۇڭىتىشنىڭ شىپالىق رېتسېپى 60
2 . كىچىككىنە ئىشلارغا باش قاتۇرۇپ يۈرمەڭ 74
3 . سىزنىلا نەس باسامدۇ؟..... 85
4 . ئۆزىنى قاچۇرۇشقا بولمايدىغان ۋەقەگە تەن بېرىش كېرەك 94
5 . ھەرقانداق ئىشتا چەك بولۇش كېرەك..... 108
6 . ئۆتكەن ئىشقا سالاۋات 119
IV كۆڭۈل ئارامىنى ساقلاش ئۇسۇللىرى 128
1 . ئادەمنىڭ كەيپىياتىغا ھەممىدىن بەك تەسىر كۆرسىتىدىغان نەرسە — ئىدىيە 128
2 . ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن يۈقىرى بەدەل تۆلەشكە توغرا كېلىدۇ..... 149
3 . باشقىلارغا ۋاپا قىلسام ، ئۇ ماڭا جاپا قىلىدى دەپ ھەسرەت چەكمەڭ 160

4 . بايلىقىڭىزنى مىڭ تىللاغا سېتىۋالغىلى بولمايدۇ... 170
5 . ئۆزىمىزگە ئىشەنچ باغلىشىمىز لازىم 179
6 . يامان ئىشنىڭ ياخشى ئىشقا ئايلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك 189
7 . ئۆزىڭىزنى ئۇنتۇپ ، باشقىلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىڭ..... 201
V ئادەمنى ئاسان پەرىشان قىلىدىغان بىرقانچە ئىش ... 221
1 . تەنقىد ۋە تاپا - تەنىگە قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەك ؟ 221
2 . غەم - قايغۇنىڭ كۆپىنچىسى پۇل ئۈچۈن بولىدۇ 239
3 . تاللىغان كەسىپ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇش كېرەك... 245
VI زىيادە چارچاشتىن قانداق ساقلىنىش كېرەك؟ 253
1 . ئارام ئېلىش — دەرمان توپلاش دېمەكتۇر 253
2 . ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەك..... 260
3 . ئائىلە ئايالىرىمۇ ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇشى كېرەك 266
4 . ياخشى خىزمەت ئادىتىنى يېتىلدۈرۈڭ 273
5 . ئىچى پۇشۇش ئادەمنى چارچىتىۋېتىدۇ 280
6 . ئۇيقۇم كەلمەيدۇ دەپ بىئارام بولماڭ..... 292
خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغۇچىدىن 301

I سىزنى غەم باسقاندا

1. بەشىنجىزغا كۈن چۈشكەندە قۇلىقىنجىزنى يوپۇرۇۋېلىنىڭ

1871 - يىل باھار ، مونترېئال ئادەتتىكى تەببىي ئىنستىتۇتىنىڭ بىر ئوقۇغۇچىسى ئىمتىھاندىن ئۆتەلەرمەنمۇ ، مەكتەپ پۈتكۈزگەندىن كېيىن قەيەرگە بارارمەن ، نېمە ئىش قىلارمەن ، ئىشنى نېمىدىن باشلىسام بولار ، قانداق قىلسام پۇلنى جىقراق تاپارمەن؟ دېگەن غەمدە قالغان كۈنلىرىنىڭ بىردە بىر كىتابنى زوق بىلەن ئوقۇپ چىققان . كىتابتىكى بەزى سۆزلەر ئۇنىڭ ئىستىقبالىغا چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتتى ، كېيىنچە ئۇز زامانىسىدىكى ئاتاقلىق دوختۇر بولۇپ چىقىشىغا تۈرتكە بولغان . ئۇ دۇنياغا مەشھۇر جونس خوپكىن تەببىي مەكتىپىنى قۇرۇپ ، بېرىتانىيە تەرىپىدىن بېرىلىدىغان دۇنيا تەببىي پەن ساھەسىدىكى ئەڭ ئالىي شەرەپ — ئوكسفورد تەببىي پەن پىروفېسسورى دېگەن نامغا ئېرىشتى ، ئەنگلىيە پادىشاھى تەرىپىدىن ئاقسۆڭەك دەپ بېكىتىلگەن . ئۇ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا ھاياتىنىڭ يەكۈنى سۈپىتىدە 1469 بەت كېلىدىغان ئىككى تومлۇق ئەسەر يېزىپ قالدۇرغان .

بۇ ئادەم سېرۇئېليام ئوسلېر بولىدۇ . ئۇنىڭ 1871 - يىلى باھاردا ئوقۇغۇنى توماس كارلىيلېنىڭ سۆزى بولۇپ ، تولۇق تېكىستى مۇنداق ئىكەن : «بىزنىڭ مەقسىتىمىز يىراق كەلگۈسى دۇنيانى بىلىش» . قىسقىغىنا بۇ بىر جۈملە سۆز ئۇنى بىئارام‌لىق ۋە باش قېتىنچىلىقتىن خالاس قىلغان .

40 يىلدىن كېيىن ئۇنۇۋېرسىتېتنىڭ قورۇسىدىكى قاغا تىرنىقى

گۇللىرى ھۆپپىدە ئېچىلغان ئىللىق باھار ئاخشاملىرىنىڭ بىرىدە ، سېرۇلىيام ئوسلېر يالىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگەن : «كىشىلەر ئىھتىمال دۇنيادا نام چىقارغان ، تۆت ئۇنىۋېرسىتېتتا خىزمەت ئۆتىگەن بۇ پىروفېسسورنىڭ كاللىسى چوقۇم ﴿ پەۋقۇلئاددە كاللا بولسا كېرەك﴾ دەپ ئويلاپ قالار ، ئەمەلىيەت ئۇنداق ئەمەس . ئۇنىڭ بارلىق ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ، دوست-يارەنلىرىگە ئايانىكى ، ئۇنىڭ ئەقلى تامامەن ئادەتتىكىدەك .

ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدىكى سىر زادى نېمىدۇ ؟ دەپ سورىساڭلار ، ئۇ پۈتۈنلەي بىر خىل ماھارەتكە ، يەنى «قۇلاقنى يوپۇرۇۋېلىپ ياشاش»قا تايانىدىم دەپ جاۋاب بېرىدۇ . بۇ نېمە دېگەنلىك ؟ يالىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىغا دوكلات بېرىشتىن بىرقانچە ئاي ئىلگىرى ، سېرۇلىيام ئوسلېر يېراق مۇساپىلىك پاراخوتقا ئولتۇرۇپ ئۇلۇغ ئوكيانىنى كېسىپ ئۆتكەن . ئۇ كاپىتاننىڭ رولچى بۆلۈمىچىسىدە تۇرۇپ بىر كۈنۈپكىنى بېسىشىغلا ، پاراخوتنىڭ بىرقانچە قىسىملىرى بىر - بىرىدىن ئايرىۋېتىلىپ ، ماشىنىنىڭ گۈلدۈرلىگەن ئاۋازىمۇ ئاڭلانمايدىغان بولغانلىقىنى كۆرگەن . بۇ قاۋاق بۆلۈمچە دەپ ئاتىلىدۇ . «سىلەر ياشلار مۇكەممەل بىر ئورگانىك گەۋدە ، — دەيدۇ دوكتور ئوسلېر يالىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىغا ، — سىلەر ھېلىقى يېراق مۇساپىلىك پاراخوتنىڭكىدىنمۇ يېراق مۇساپىگە سەپەر قىلىۋاتىسىلەر . شۇڭا ، شۇنى سەمىڭلەرگە سىلىپ قويايكى ، سىلەرمۇ ﴿ ماشىنا﴾ ڭلارنى تىزگىنلەپ ، تۇرمۇشۇڭلارغا قاۋاق بۆلۈمچە يارىتىشنى ئۆگىنىۋېلىشىڭلار كېرەك ! ئۆزىڭىزنىڭ رولچى بۆلۈمىڭىزگە كىرىپ پاراخوت تاملىرىنىڭ ھەم ياكى ھەم ئەمەسلىكىگە قاراپ بېقىڭ ؛ كۈنۈپكىنى بېسىپ ، تۆمۈر دەرۋازىنىڭ تۇرمۇشىڭىزنىڭ ئۆتمۈشىنى پۈختا توسۇۋېتەلمىگەنلىكىنى سىناپ بېقىڭ ، ئاندىن كۈنۈپكىنى قايتا بېسىپ ، تۇرمۇشىڭىزنىڭ كەلگۈسى — تېخى يېتىپ كەلمىگەن ئەتىڭىزنى تاختايدا پۈختا توسۇۋېتىڭ ! بۇنىڭ بىلەن بۇگۈندىن خاتىرجەم بولىسىز . ئۆتكەن ئىشلارغا

سالاۋات . ئۆتكەن ئۆمۈر — ئاققان سۇ . چۈنكى ، ئۇ نادانلارنى گۈرگە باشلايدىغان ئەرۋاھ ھەرقانچە قەيسەر ئادەم بولغاندىمۇ ، تۇنۇگۈن بىلەن يۈگۈندىن ئىبارەت ئىككى ئېغىر يۈكنى يۈدۈۋالمىغان بولسا ، بىر غېرىچ ئىلگىرىلىشىمۇ قىيىنغا توختايدۇ . كەلگۈسىنىمۇ ئۆتمۈشكىز بىلەن ئوخشاشلا ئۇزۇل - كېسىل ئايرىۋېتىڭ ! كەلگۈسى دېگەن نەرسە خىيالىڭىزغا كەلمىسۇن ، ئەتە دېگەن نەرسىنىمۇ يادىڭىزغا كەلتۈرمەڭ ، پەقەت بۈگۈن ئۈچۈنلا ھەقىقىي ياشاڭ ، ھېرىپ - چارچاپ ھالىدىن كېتىش ، مەنىۋى جەھەتتە ئازاب چېكىش ، روھىي جەھەتتە جىددىيلىشىپ كېتىش دېگەنلەرنىڭ ھەممىسى كىشىلەرنىڭ كەلگۈسى ئۈچۈن غەم يېگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى . كەلگۈسىڭىزنى تاختاي بىلەن پۈتۈنلەي توسۇۋېتىپ ، ‹ قاۋاق بۆلۈمچە› دە ياشاشقا ئادەتلىنىڭ » .

دوكتور ئوسلېرنىڭ گېپىدىن ئەتىنىڭ غېمىنى يېمەڭلار دېگەن مەنە چىقامدۇ ؟ بۇنداق مەنە چىقمايدۇ . ئۇ دوكلاتىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ : «ئەتىنىڭ غېمىنى يېيىشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى بارلىق ئەقىل - پاراسەت ۋە قاينىاق ھېسسىياتنى مەركەزلەشتۈرۈپ بۈگۈنكى خىزمەتنى ياخشى ئورۇنلاش . ئەتىنىڭ غېمىنى يېيىش دېگەنلىك ، كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى ئەتراپلىق پىلانلاش ۋە ئورۇنلاشتۇرۇش ، لېكىن قىلچىمۇ قورقماسلىق كېرەك دېگەنلىكتۇر .

ئۇرۇش بولغاندا ئارمىيەمىزنىڭ ئوفېتسىرلىرىمۇ بولغۇسى ئىشلارنى پىلانلايدۇ . بىراق ، ئۇلار قورقۇش ھېس قىلمايدۇ . «مەن قول ئاستىمدىكى ئەڭ سەر خىل قىسىم ۋە ئەڭ ياخشى قورال - ياراغلارنى جەڭگە سالىمەن ، — دەيدۇ ئامېرىكا دېڭىز ئارمىيەسىنىڭ شاڭجىياڭى ئونىست گىن ، — ئۇلار قوبۇل قىلغان كۆرسەتمە - بۇيرۇقلارمۇ چوڭقۇر ئويلىنىشىمدىن ئۆتكەن بولىدۇ ، مېنىڭ ئۇنىڭدىن باشقا ئامالىم يوق » . شاڭجياڭ گىن ئارقىدىنلا يەنە مۇنداق دەيدۇ : «ئەگەر ھەربىي پاراخوت دېڭىزغا چۆكۈپ كەتسە مەن ئۇنى سۈزۈپ ئالالمايمەن . چۆكۈپ كەتسە كېتىۋەرسۇن ، مېنىڭ ئۇنى توسۇپ قېلىشقا ئامالىم يوق . مەن ۋاقتىمنى ئەتىلىك ۋەزىپىلەر ئۈستىدە ئويلىنىشقا

سەرپ قىلسام قىلىمەنكى ، تۇنۇگۈنكى ئىشلار ئۈچۈن غەم يېيىشنى خالىمايمەن . ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا باقىي دۇنياغا كېتىدىغان ئىش بول- سىمۇ پەرۋايىم پەلەك» .

مەيلى ئۇرۇش مۇھىتى ياكى تىنچلىق مۇھىتى بولسۇن ، مەسـ- لىلەر ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزۈشنىڭ توغرا پىكىر يۈرگۈزۈش ۋە خاتا پىكىر يۈرگۈزۈشتىن ئىبارەت ئىككى خىل ئۈسۈلى بولىدۇ . توغرا پىكىر يۈرگۈزۈش ئۈسۈلى مەسىلىنىڭ پەيدا بولۇش سەۋەبلىرى ۋە ئۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىش ئېھتىمالى بولغان ئاقىۋەتلەر توغرىسىدا لو- گىكىغا ئۇيغۇن كېلىدىغان ئەتراپلىق پىلان تۈزۈپ چىقىدۇ ؛ خاتا پىكىر يۈرگۈزۈش ئۈسۈلى مەنىۋى جەھەتتە جىددىيچىلىك ۋە نېرۋا چېچىلاڭغۇلۇقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ، خالاس .

تەلىيىم ئوڭدىن كېلىپ ، دۇنيا بويىچە ئەڭ مەشھۇر گېزىتلەر- نىڭ بىرى — «نيۇ - يورك ۋاقىت گېزىتى»نىڭ تارقاتقۇچىسى ئارتور سۇلز بېرگېر بىلەن مۇڭدىشىپ قالدىم . بېرگېر ئەپەندى ماڭا مۇنۇلارنى سۆزلەپ بەردى ؛ ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىنىڭ ئىس - تۇتەكلىرى پۈتۈن ياۋروپانى قاپلىغان كۈنلەردە ، كەلگۈسى توغرىسىدا غەم يەپ ، كېچىلەرنى كىرپىك قاقماي ئۆتكۈزۈپتۇ . ئۇ كۆپ هاللاردا تۇن يېرىمىدا ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئالدىغا سۇرۇخ بىلەن بويىاق قويۇۋې- لىپ ، ئەينەككە قاراپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ رەسىمىنى سىزىدىكەن . ئۇ- نىڭ گۈزەل سەنئەتتىن زادىلا خەۋىرى يوق ئىكەن ، شۇنىسى ئېنىق ئىكەنكى ، ئۇنىڭ رەسىم سىزىشتىكى مەقسىتى ئىچ پۈشۈقىنى چىقا- رىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىكەن . سۇلز بېرگېر ئەپەندىنىڭ ئېيتا- شىچە ، بۇ ئۇسۇللارنىڭ هېچقايسىسى ئۇنىڭغا ئۇنۇم بەرمەپتۇ . كې- يىنچە ئۇ مۇناجات شەكلىدە ئىپادىلەنگەن بىر ئابزاس پەند - نەسىھەتنى ئوقۇپ ، ئاندىن غەم - قايغۇدىن خالاس بولۇپ ، كۆڭلى ئارام تېپىپتۇ ، بۇ پەند - نەسىھەتتە مۇنداق دېيىلگەن :

ھەمراھ بول ماڭا ئەي سۆيۈملۈك چىراغ ،
سېنىڭسىز باسالماسمەن غېرىچمۇ ئالغا .

يىراقتىكى مەنزىرىگە خۇشتار ئەمەسمەن ،
يورۇتۇپ بەرسەك كۆپايە ئالدىمنى ماڭا .

شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ، ياۋروپانىڭ مەلۇم بىر يېرىدە ھەربىي فورما كىيگەن بىر ياشمۇ بۇ پەند - نەسىھەتنى ئوقۇپتۇ . ئۇنىڭ ئىسمى تېدبېنگىمرو بولۇپ ، بالتموردىن كەلگەنكەن . قاتتىق پەرىشانلىق ۋە ھەسرەت ئۇنىڭ سالامەتلىكىنىمۇ ئالدىنقى سەپتە كاردىن چىقارغانىكەن .

1945 - يىل 4 - ئاي ، بېنگىمرو ئۆز كەچۈرمىشلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ : «زىيادە غەم - قايغۇ مېنى بوغماق ئۈچەي ئىسپازمىسىغا گىرىپتار قىلدى ، — دوختۇر شۇنداق دىياگنوز قويغا- نىدى . بۇ ئادەمنى تولىمۇ ئازابلايدىغان كېسەللىك ئىكەن . ناۋادا ئۇرۇش ئاخىرلاشمىغان بولسا ، ئۇزۇپ ئېيتىمەنكى ، بۇگۈنگىچە ياشى- شىمغا كۆزۈم يەتمەس ئىدى .

شۇ چاغلاردا ھەقىقەتەن چارچاپ كەتكەنىكەنمەن . مەن 94- پىيادە ئەسكەرلەر شىسىدا ئوفېتسىر ئىدىم . ۋەزىپەم قازا تاپقان ، يوقاپ كەتكەن ۋە يارىلانغان خادىملارنى تىزىملاش ، ئۇرۇشتا ئالدىراپ - تېنەپ كۆمۈۋېتىلگەن ئىتتىپاقداش ئارمىيە ۋە دۇشمەن ئارمىيەسىدە- كىلەرنىڭ جەسەتلىرىنى ئېنىقلاشقا يارەملىشىش ئىدى . مەن ئۇلار- دىن قالغان نەرسىلەرنى يىغىش ھەمدە ئۇ نەرسىلەرنى قازا تاپقانلارنىڭ ئاتا - ئانىلىرى ياكى ئۇرۇق - تۇغقانلىرىغا ئەۋەتىپ بېرىشكە مەسئۇل ئىدىم ، چۈنكى ئۇ نەرسىلەر ئۇلار ئۈچۈن ئەڭ قىممەتلىك ئەستىلىك ھېسابلىناتتى . مەن داۋاملىق ۋەسۋەسە ئىچىدىلا يۈرەتتىم ۋە قولۇم ئىشقا بارمايتتى . بىز راستتىنلا كەچۈرگۈسىز گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولمايلى ! ئۆيۈمگە تىرىك قايتالارمەنمۇ ؟ دەيدىغان قورقۇنچلۇق خىيال كاللامدىن كەتمەيتتى . خىيال سۈرگەنچە قورقاتتىم . چۈنكى ، ئارزۇ- لۇق ئوغلۇمنى باغرىمغا بېسىش پۈرستى كېلىش - كەلمەسلىكىنى بىلمەيتتىم . ئوغلۇم يېشىغا تېگىپ تۆت ئاي ئاشتى ، ئۇنىڭ دىدارىنى تېخى كۆرۈپ باقمىدىم ، كۈن بويى تەشۋىش قىلىپلا يۈرگەچكە ، 34

قاداق ئورۇقلاپ كەتكەنىدىم . سەۋدايى بولاي دەپلا قالدىم ، ياداپ قاقشال بولۇپ قالغان قوللىرىمغا قارىسام ، كاردىن چىققان مۇشۇ ئەپتىم بىلەن ئۆيگە قايتىشنى خىيالىمغا كەلتۈرسەملا قورقۇپ كېتىدىمەن . نېرۋام پۈتۈنلەي كاردىن چىققانىدى . بەزىدە كىچىك بالىدەك بۇقۇلداپ يىغلاپ كېتىمەن . يالغۇز قالغان چاغلىرىمدا ئىچىم تىتىلىداپ ، كۆزۈمدىن ئىختىيارسىز قۇيۇلۇۋاتقان ياشلىرىمنى تۇتالماي قالىمەن . بىر كۈنلەردە يەنى كانچىندا ئۇرۇش بولۇۋاتقان كۈنلەردە ، داۋاملىق ئۆكسۈپ يىغلايدىغان بولۇپ قالغانىدىم . بۇ دۇنيادىن تۈگەشتىم دەپ ئۈمىدسىزلىنىپ ، بېجىرىم ئادەم بولالايدىغانلىقىمغا كۆزۈم يەتمىگەنىدى .

كېيىنكى ۋاقىتلاردا ، دالا ئۇرۇشى دوختۇرخانىسىغا ئەۋەتىلدىم . ئۇ يەردە بىر ھەربىي بىلەن بولغان سۆھبەت پۈتۈن ھاياتىمنى ئۆزگەرتىۋەتتى . ئۇ مېنى ئۇزۇل - كېسىل تەكشۈرۈپ چىققاندىن كېيىن ، نېرۋا فۇنكسىيەسى بۇزۇلۇش كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلىقىمنى ئېيتىپ مۇنداق دېدى : 〈تېخى مېنىڭچە سىز ئۆمرىڭىزنى تۈگىمەننىڭ چانىقى دەپ بىلىشىڭىز كېرەك . سىزگە مەلۇم ، چاناقنىڭ ئۈستىگە بېكىتىلگەن سۈكەنگە لىق ئۇگۇت قاچىلانغان بولىدۇ ، چاناق سۈكەندىكى ئۇگۇتنى بوغۇزغا بىر - بىرلەپ ، ئاستا ، ئەمما تەكشى چۈشۈرۈپ بېرىدۇ . كىمكى ئۇگۇتنى بىراقلا چۈشۈرۈۋەتمەكچى بولىدىكەن ، سۈكەننىمۇ ، چاناقنىمۇ بۇزۇپ قويىدۇ . بىزنىڭ ھاياتىمىز خۇددى ئاشۇ چاناققا ئوخشايدۇ ، سەھەردە ئورنىمىزدىن تۇرۇپ بىر كۈنلۈك ھاياتىمىزنى باشلىغىنىمىزدا ، بىرمۇنچە ئىش بىزنى كۈتۈپ تۇرىدۇ . ئەگەر بىز بۇ ئىشلارنى ئالدىراپ كەتمەي ، تۇگىمەننىڭ چانىقى ئۇگۇتنى رەتلىك چۈشۈرۈپ بەرگەندەك ئۇز قائىدىسى بويىچە تەرتىپلىك بىرتەرەپ قىلمايدىغان بولساق ، روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن ئۆزىمىزنىڭ بېشىغا چىقمىز ، خالاس〉

خاتىرىلەشكە ئەرزىيدىغان شۇ قېتىملىق سۆھبەتتىن كېيىن ، ھېلىقى ھەربىي دوختۇرنىڭ ئاقىلانە تەۋسىيەسىگە ئەمەل قىلىپ ، 〈ئۇگۇت〉 نى بىر دان - بىر دانىدىن چۈشۈردۇم . ۋەزىپىنى بىر -

بىرلەپ ئادا قىلدىم ، بۇ مەسلىھەت ئۇرۇش داۋامىدا مېنى روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن قوغداپ قالدى . كېيىنكى خىزمەتلىرىم ئۇچۇنمۇ نۇرغۇن ئاسانچىلىق ئاتا قىلدى . مەن ھازىر بالتىمور شەھەرلىك تاۋارلارنى نېسى سېتىش شىركىتىنىڭ ئىسكىلاتچىسى بولۇپ ئىشلەۋاتىمەن . مەن شۇنى بايقىدىمكى ، بىر كۈنلۈك ئىشلىرىمىزدىمۇ ئۇرۇش مەزگىلىدىكىدەك ئاز بولمىغان قىيىنچىلىقلارغا يولۇقۇپ تۇرىدىكەن . مىز . بەزىدە 10 — 20 تۇرلۇك ئىش سىزگە قاراپ تۇرىدىكەن ، بىراق بۇ ئىشلارنى قىلاي دېسىڭىز ، نەدە ئۇنداق كۆپ ۋاقىت بول- سۇن . ئىسكىلاتىمىزدا مال زاپىسى تۈگەي دەپ قالغاندا دەرھال نۇرغۇن جەدۋەللەرنى تولدۇرۇشۇمغا ياكى (تۇرلۇك يېڭى تەلەپ - ئېھتىياجلارغا جاۋاب قايتۇرۇشۇمغا توغرا كېلىدۇ . بىردەم خېرىدار- لارنىڭ ئادرېسىدا ئۆزگىرىش بولۇۋاتقان ، بىردەم شۆبە شىركەتلەر تىجارەت باشلايمىز دەۋاتقان ياكى تاقىلىپ كېتىۋاتقان ، بۇنداق ئىشلار دېگەن ساماندەك . ئەمدى بۇنداق ئىشلار ئالدىمغا كەلگەندە تۈگمەن تېشىدەك ئېغىر بولۇۋالدىم ، بەك ئالدىراپمۇ كەتمەيمەن ، ھاياجانلا- نىپمۇ كەتمەيمەن ، ئۆزۈمنى تازا بېسۋېلىپ ، دوختۇرنىڭ «ئۇگۇت بىر دان - بىرداندىن چۇشىدۇ ، ۋەزىپىنى بىر - بىرلەپ ئۇرۇنلاشقا توغرا كېلىدۇ» دېگەن سۆزنى يادىمدىن چىقارمايدىغان بولدۇم . دوخ- تۇرنىڭ مەسلىھەتىنى تۇرمۇشۇمنىڭ ئەقىدىسى قىلغانلىقىمدىن ، خىزمەتنى ناھايىتى ئوبدان ئىشلەۋاتىمەن . ئۇنىڭ ئۇستىگە بىسەرەم- جان يۇرىدىغان ، چارە - ئامالسىز قالىدىغان روھىي ھالەت ئۇرۇش مەزگىلىدىلا مېنى نابۇت قىلغانىكەن» .

دوختۇرخانىمىزدا يېتىۋاتقان ئاغرىقلارنىڭ تەڭدىن تولىسى نېرۋا كېسىلى ياكى روھىي توسالغۇ خاراكتېرلىك كېسەللىككە گىرىپتار بولغانلار ئىدى . ئۇلار ھەدىسلا ئۆتكەنكى ئىشلار ئۈستىدە ۋايساپ ، كەلگۈسىنىڭ غېمىنى يەپ يۇرگەنلىكتىن ، بۇ ئىككى ئېغىر بوپا ئۇلارنى ئۇزۇل - كېسىل يىقىتقانىدى . بۇ قورقۇنچلۇق پاكىت ھازىر- قى تۇرمۇش ئۈسۈلىمىزغا كۆچلۈك تەنقىد بولۇپ قالسۇن ! ناۋادا ئۇلار ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ «ئەتىنىڭ غېمىنى قىلما» دېگەن تەلىماتىغا

ئىتائەت قىلغان ھەمدە سىرۇلىيام ئوسلىرنىڭ «قۇلىقىڭىزنى يوپۇرۇ-ۋلىپ ياشاڭ» دېگەن مەسلىھەتنى ئاڭلىغان بولسا ئىدى ، بۇ كىشى-لەرنىڭ كۆپىنچىسى بۇگۈنكى كۈندە كوچا - بازارلاردا گۈس - گۈس دەسسەپ ، خۇشال - خۇرام ئويناپ يۈرگەن ، تۇرمۇشىنى كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزگەن بولاتتى .

بىز دائىم ئىككى تۇراقلىق كېسىشىش نۇقتىسىدا تۇرىمىز : ئۆتمۈش — مەڭگۈ توختىماي يورغىلاپ ئۆتۈپ كېتىدۇ ، كەلگۈسى — ۋاقتىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قىسقا نۇقتىسىغا قاراپ يوپۇرۇلۇپ كېلىدۇ . بىزنىڭ ۋاقتىنىڭ ھەرقانداق بىر ئەڭ قىسقا نۇقتىسىدا — كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا بولسىمۇ — تۇراقلىق ياشىيالمايمىز ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس . كىمكى شۇنداق ياشىماقچى بولىدىكەن ، ئۇ ئۆزىنىڭ جىسمانىي ۋە روھىي ساغلاملىقى بىلەن ئويناشقان بولىدۇ . بىز تۇرمۇشىمىزنى مۇۋاپىق بىر ۋاقىت دائىرىسىدە — ھازىردىن تارتىپ كەچتە ئۇخلاشقىچە — چەكلەپ تۇرۇشىمىز لازىم ، «يۇڭ قانچىلىك ئېغىر بولۇشتىن قەتئىينەزەر ، ھەرقانداق ئادەم ئۇنىڭغا كەچ كىرگۈچىلا بەرداشلىق بېرەلەيدۇ ، — دەپ يازىدۇ روبېرت لۇئىس ستېۋېنسون ، — خىزمەت قانچىلىك قىيىن بولۇشتىن قەتئىي-نەزەر ، ھەرقانداق ئادەم بىر كۈن ئىشلىيەلەيدۇ . كىشىلەر سەۋر - تاقەتنى ۋە قىزغىن كەيپىياتىنى ھامان تا كۈن ئولتۇرغۇچە ساقلاپ قالالايدۇ ، 〈تۇرمۇش〉 نىڭ ئەسلىي مەنىسى ئەنە شۇنىڭدا .»

شۇنداق ، تۇرمۇشنىڭ بىزدىن كۈتىدىغىنى ئەنە شۇ . ھالبۇكى ، ئې .ك .شىلتىس خانىم بۇ ھەقىقەتنى تونۇپ يېتىشتىن ئىلگىرى ئىنتايىن ئۈمىدسىزلىنىپ ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالغىلى تاس قالغان . «1937 - يىلى ئېرىمدىن تۇل قالدىم ، — دەيدۇ شىلتىس خانىم كەچۈرمىشلىرىنى ماڭا سۆزلەپ بېرىپ ، — ھەرقانچە قىلىپمۇ غەم-دىن باش كۆتۈرەلمىدىم ، شۇنىڭ بىلەن خوجايىنىمغا خەت يېزىپ ، ئەسلىدىكى خىزمىتىمنى قىلىشنى تەلەپ قىلدىم . ئەسلىدە شەھەر - يېزا مەكتەپلىرىگە بېرىپ كىتاب ساتاتتىم . بۇنىڭدىن ئىككى يىل ئىلگىرى ئېرىم كېسەل بولۇپ قالغاندا ئاپتوموبىلىمنى سېتىۋەتكەن-

دىم . ھازىر مەن بىر ئامال قىلىپ ، پۇلىنى مۇددەتكە بۆلۈپ تۆلەش شەرتى بىلەن بىر كونا ئاپتوموبىل سېتىۋېلىپ ، كونا كەسپىمنى قىلىۋاتىمەن . مەن يەنە ئاپتوموبىل ھەيدەپ سىرتتا چېپىپ يۈرسەم غەم - قايغۇنى ئۇنتۇپ ، كۆڭلۈم ئېچىلىپ قالار دەپ ئويلىغانىدىم . بىراق ، ئىش ئارزۇيۇمنىڭ ئەكسىچە بولدى . سەيلە - ساياھەت ، يېتىش - قوپۇش ۋە غىزالىنىشتىكى تەنھالىق ئوت ئۈستىگە ياغ چاچقاندەك مېنى تېخىمۇ ئازابلىدى . كىرىمىم ئازىيىپ ، ئىقتىسادىي جەھەتتە غۇربەتچىلىكتە قالدىم ، ھەتتا ئاپتوموبىلنىڭ مۇددەتكە بۆلۈپ تۆلەيدىغان پۇلىنىمۇ تۆلىيەلمىدىم .

1938 - يىلى باھار ، مەن مىسۇرى ئىشتاتىنىڭ ۋېرسال شەھىرىنىڭ سىرتىدا ئىشلەيتتىم . ئۇ يەردىكى مەكتەپلەر ۋەيرانە ، كوچىلىرى ئوڭغۇل - دوڭغۇل ئىدى . ماڭا يالغۇزچىلىق يەتتى ، روھىم چۈشۈپ كەتتى ، بىر قېتىم ئۆزۈمنى ئۆلتۇرۇۋېلىشقا تاسلا قالدىم . ئەمدى ئىشلىرىمنىڭ يۈرۈشۈپ كېتىشىمۇ تايىنلىق ئىدى . ماڭا ھايات دېگەننىڭ ھېچقانداق لەززىتى قالمىغاندەك ئىدى . ھەر كۈنى سەھەردە ئويغانسام يېڭى بىر كۈنلۈك تۇرمۇشنىڭ قۇرقۇنچىسى بېسىۋالاتتى . مېنى تېخىمۇ ئەندىشگە سالىدىغىنى ، ئايمۇئاي تۆلەيدىغان پۇلنى راسلىيالماسلىق ، ئۆي ئىجارىسىنى تۆلىيەلمەسلىك ، قورساق باققۇدەك پۇل تاپالماسلىق ئىدى . ئاغرىپ قالسام ، دوختۇرغا كۆرۈنگۈدەك پۇل تاپالمىسام قانداق قىلارمەن ؟ دەپ قورقاتتىم . جېنىمدىن كېچىش پەيلىمگە ھايى بېرىپ تۇرۇۋاتقان بىردىنبىر نەرسە : ئۆلۈممىنىڭ ئاچامغا غايەت زور قايغۇ ئېلىپ كېلىشىدىن ئەنسىرەش ئىدى . ئۇنىڭدىن باشقا ، مەندە دەپنە خىراجىتىگە يەتكۈدەك پۇلنىڭ يوقلۇقىنىمۇ ئويلايتتىم .

بىر كۈنى كۆتۈلمىگەندە بىر پارچە ماقالىنى ئوقۇپ قالدىم . بۇ ماقالە كۆڭلۈمدىكى غەم تۇمانلىرىنى ھەيدەپ ، تۇرمۇشۇمغا يېڭى ھايات كۈچ بەخش ئەتتى . مەن بۇ ماقالىدىكى كىشىنىڭ قەلبىنى ھاياجانغا سالىدىغان بىر جۈملە سۆز — 〈 ئەقىللىق ئادەمنىڭ ھەر كۈنى بىر يېڭى ھايات〉 دېگەن سۆزنى مەڭگۈ ئۇنتۇمايمەن . مەن بۇ سۆزنى

ماشىنكىدا ئۇرۇپ ، ئاپتوموبىلنىڭ كابىنكىسىدىكى ئەينەككە چاپلاپ قويدۇم . ئاپتوموبىلغا چىقسامىلا بۇ سۆز كۆزۈمگە تاشلىنىپ تۇرىدۇ . مەن ئارقا - ئارقىدىن كېلىدىغان بىر كۈنلۈك تۇرمۇشنىڭ ئانچە قىيىنغا توختىمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدىم . مەن ئۆتمۈشنى ئۇنتۇپ كېتىشنى ، كەلگۈسىنىمۇ خىيالىغا كەلتۈرمەسلىكنى ئۆگىنىم - ۋالدىم . مەن ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۆز - ئۆزۈمگە ، يېڭى ھاياتنىڭ باشلانىدى دەپ جېكىلەپ تۇرىدىغان بولدۇم .

مەن ئاخىر تەنھالىق ۋە غۇربەتچىلىكتىن قورقمايدىغان بولدۇم ، ھازىر مەن ئىنتايىن بەختلىك ئۆتۈۋاتىمەن . ئىشلىرىمۇ يۇرۇشۇپ ، بەزى مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشتىم . تۇرمۇشنىڭ گۈزەل بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلدىم ، مەن بۇنىڭدىن خۇش . پەقەت ھەربىر كۈنۈمنى بىر يېڭى ھايات دەپلا بىلىدىغان بولسام ، كەلگۈسىدىن غەم قىلىشنىڭ ھاجىتى يوقلۇقىنى بىلىپ يەتتىم .»

تۆۋەندىكى مىسرالارنى ئوقۇپ كۆرەيلى :

ئىنسان بەخت ئىچرە خۇشال ياشار ئىدى ،
تۇتالىسا بۇگۈنكى بۇ پۇرسەتنى چىڭ :
جۇرئەت بىلەن ئۆزىگە ئۇ قىلسا خىتاب :
ئۆتەي بۇگۈن غېمىن يېمەي ئەتىنىڭ .

بۇ شېئىر ئاڭلىماققا ئازدۇر - كۆپتۇر ھازىرقى زامان تەلەپپۇزىدا يېزىلغاندەك قىلىدۇ ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ ۋەھالەنكى ، بۇ شېئىرنى ئىتالىيەلىك شائىر فلاككۇس ئەيسا ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كېلىشتىن 30 يىل ئىلگىرى يازغانىكەن .

مېنىڭچە ، كىشىلىك ھاياتتىكى ھەممىدىن ئېچىنىشلىق ئىش شۇكى ، نۇرغۇن كىشىلەر ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ، بۇگۈنكى تۇرمۇشنى ياخشى ئۆتكۈزۈشنى بىلمەيدۇ . ئۇلار ھامان ئارزۇ - ئارمانلىرىنى خىيالىي دۇنيانىڭ كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان مەئشەتلىرىگە باغلاپ ، ئۆز ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىدا پورەكلەپ ئېچىلغان ئەتىر گۈللەرگە كۆز

قىرىنى سېلىپمۇ قويمايدۇ .

بىز نېمە ئۈچۈن بۇنداق يىرگىنىشلىك ئەخمەقلەردىن بولىمىز ؟

«بىزنىڭ تۇرمۇش مۇساپىمىز نېمىدېگەن ئاجايىپ - ھە ! — دەپ يازىدۇ سېتىفېن لېكوك ، — كىچىك بالا (ئەگەر مەن چوڭ بالا بولغان بولسام ئەجەب ياخشى بولاتتى) دەيدۇ . بىراق ، چوڭ بولغاندىن كېيىن قانداق بولىدۇ دېسىڭىز ، ئۇ يەنە (ئەگەر مەن چوڭ ئادەم بولغان بولسام نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى) دەيدۇ . ھالبۇكى ، ئۇ چوڭ ئادەم بولغاندىن كېيىن يەنە (ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇڭالسام ياخشى بولاتتى) دەيدۇ . ئۇ تۇرمۇش قۇرۇپ ، ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولغاندىن كېيىن قانداق بولىدۇ دېسىڭىز ، ئۇنىڭدا يەنە (پېنسىيەگە چىقسام ياخشى بولاتتى) دەيدىغان بىر خىل يېڭى ئومىد تۇغۇلىدۇ . ياش قۇراممىز بىر يەرگە بېرىپ قالغاندا ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەيدىغان بولساق ، ۋاقىتنىڭ ھايىت - ھۇيىت دېگۈچە ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلمىز . ۋاقىت — ئاتقان ئوق ، قانچىلىك ئۆمرىمىز بىھۇدە ئۆتۈپ كەتكەندۇ - ھە ! بىز كىشىلىك ھاياتنىڭ ھەقىقىي مەنىسى ھەر كۈن ، ھەر ساۋاتلىك تۇرمۇشنى چىڭ تۇتۇشتا ئىكەنلىكىنى دەسلەپتە نېمىشقا چۈشىنىپ يېتەلمىگەنلىكىمىزگە پۇشايمان قىلىمىز .»

مەرھۇم ئېدۋارد ئېۋنېس (دېترويتلىق) «كىشىلىك ھاياتنىڭ ھەقىقىي مەنىسى ھەر كۈن ، ھەر ساۋاتلىك تۇرمۇشنى چىڭ تۇتۇشتا» ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يېتىشتىن ئىلگىرى ، روھىي جەھەتتە غەم - قايغۇنىڭ ئازابىنى يەتكۈدەك تارتقان . ئۇ نامراتلىقتا چوڭ بولغان ، گېزىت سېتىش ئۇنىڭ بالىلىق دەۋرىدە باسقان تۇنجى تۇرمۇش يولى ئىدى ، كېيىن يەنە مۇستەملىكىلەرنىڭ تاۋارلىرىنى بازارغا سالغۇچى بولغان . كېيىن بىر ئائىلىدىكى يەتتە ئادەمنى بېقىش يولى ئۇنىڭ زىممىسىگە چۈشكەندە ، كىتاب باشقۇرغۇچىغا يارەمچى بولۇش خىزمىتىگە مۇيەسسەر بولغان . گەرچە ئىش ھەققى يۇقىرى بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ بۇ ئىشتىن بوشىتۇېتىلەرمەنمۇ دېگەن غەمدىن قۇتۇلالمىغان . شۇ تەرىقىدە ئۇ ساق سەككىز يىلنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن ، ئاخىر غەيرەتكە كېلىپ ، ئۆز ئالدىغا تىجارەت قىلغان . ئۇ 55 دوللار

قەرز ئېلىپ بىر بوتكا ئېچىپ ، يىلىغا 20 مىڭ دوللار كىرىم قىلغان . بىراق ، قېرىشقاندەك قورقۇنچلۇق بىر ئىش يۈز بەرگەن : ئۇنىڭغا كېپىل بولغان ئاغىنىسىنىڭ ئىگىلىكى ۋەيران بولغان . كۆتۈرەلمىسەڭ ساڭگىلىتىۋال دېگەندەك ، ئارقىدىنلا يەنە ئىككىنچى قېتىملىق زەربىگە ئۇچرىغان : ئۇنىڭ ھەممە مەبلىغىنى ئامانەت قويغان بانكا تاقىلىپ كەتكەن . بۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەممىدىن مەھرۇم قالغان ، ھەتتا قاتمۇقات قەرزگە بوغۇلۇپ ، 160 مىڭ دوللارغا قەرزدار بولۇپ قالغان . ئۇ بۇ ئىككى قېتىملىق زەربىگە روھىي جەھەتتىن قانداقمۇ بەرداشلىق بېرەلىسۇن ؟ «گېلىمدىن بىرنەرسىمۇ ئۆتمەيدۇ ، كۆزۈمگە ئۇيقۇمۇ كەلمەيدۇ ؟ — دەيدۇ ئۇ ماڭا ، — غەلىتە بىر خىل كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالدىم . روشەنكى ، ھاياجانلىنىش بىلەن قايغۇرۇش ماڭا چاپلاشقان بۇ كېسەلنىڭ بىردىنبىر مەنبەسى . بىركۈنى مەن كوچىدا كېتىۋېتىپ ، بېشىم قېيىپ يىقىلىپ چۈشۈپتىمەن ، كىشىلەر مېنى كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويۇپتۇ . پۈتۈن ئەزايىمنى چىقان قاپلاپ كەتكەن ۋە تەدرىجىي ئەزۇيلەپ ئىچكى ئەزالىرىمغا تەسىر كۆرسەتكەنىدى . كېيىنچە كارىۋاتتا ياتسامۇ ئاغرىپ ، ئۆزۈمنى قويىدىغان يەر تاپالماي قالدىم . مەن كۈندىن - كۈنگە ئاجىزلاپ كەتتىم . دوختۇر ئاران 14 كۈنلۈك ئۆمرىڭىز قاپتۇ دېدى . بۇ گەپنى ئاڭلاپ كاللامدا چاقماق چاققاندەك بولۇپ ، ئەس - ھوشۇمنى يوقىتىپ قويدۇم . قايتىپ كېلىپ ۋەسىيەتنامە يېزىپ قويۇپ ، ئەزرائىلنىڭ جېنىمنى ئېلىشىنى كۈتۈپ ياتتىم . جان ھەلقۇمغا كەلگەندە ھاياجانلىنىش ، قايغۇرۇشتىن نېمە چىقىدۇ ؟ ھەممە كۆڭۈلسىزلىكنى كاللامدىن چىقىرىۋېتىپ ، كۆكسى - قارنىمنى كەڭ تۇتۇپ ، قانغۇدەك ئۇخلىدىم . ئارامخۇدا ئىككى سائەت ئۇخلاپ باقمىغىنىمغا نەچچە ھەپتە بولغانىدى . ھالا بۇگۈنگە كېلىپ ، بىر پۈتۈم گۆرگە ساڭگىلاي دېگەندە بۇنداق ھۇزۇرلىنىپ ئۇخلىغىنىمنى كۆرمەمدىغان . ئاستا - ئاستا ماغدۇرۇمغا كېلىپ ، ئىشتىھايىممۇ ئېچىلىپ قالدى ، تېخى سەمرىپمۇ قالدىم . بىرقانچە ھەپتىدىن كېيىن ھاسا تاينىپ ماڭالايدىغان بولدۇم . ئالتە ھەپتىدىن كېيىن خىزمەت قىلالىغۇدەك بولدۇم . ئەسلىدە يىلىغا 20

مىڭ دوللار تاپاتتىم ، ئەمدى ھەپتىسىگە 30 دوللار بېرىدىغان خىز-مەت تاپالىسامىلا شۇكۇر قىلىدىغان بولدۇم . ھازىر پاراخوتقا ئاپتومو-بىل قاچىلىغاندا ئاپتوموبىلنىڭ چاقىغا قىستۇرىدىغان پانا ئېلىپ سېتىۋاتقىنىمەن . بۇرۇنقى ساۋاقلارنى قوبۇل قىلىپ ، ئەمدى ھاياجانلا-ئايدىغان ، ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى خىيالىمغا كەلتۈرمەيدىغان ، كەلگۈسىدىكى ئىشلار ھەققىدە غەم يەپمۇ كەتمەيدىغان بولدۇم . ھەممە ۋاقتىم ، بارلىق زېھنىم ۋە غەيرىتىمنى پانا سېتىشقىلا قاراتتىم . »

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، ئېدۋارد ئېۋنېسىنىڭ ئەھۋالى تېز ياخشى-لىنىپ كېتىپتۇ . بىرقانچە يىلدىن كېيىن ئۇ شىركەت مۇدىرىيىتى-نىڭ مۇدىرى بوپتۇ . ئېۋنېسىنىڭ بۇ سانائەت شىركىتى كۆپ يىللار-دىن بۇيان نيۇ - يورك سودا ئورنىدا تىزىمى بار شىركەت ئىكەن ، ئېدۋارد ئېۋنېس ھايات ۋاقتىدا ئامېرىكىدىكى ئەڭ كاتتا سودىگەرلەر-نىڭ بىرى سانىلىدىكەن . ئەگەر كىتابخانىلىرىمىزدىن بەزىلەر ئايروپە-لانغا ئولتۇرۇپ گىرېنلاندىيە ئارىلىدىن ئۇچۇپ ئۆتۈپ قالسا ئېۋنېس ئايرودرومىغا قونۇشى مۇمكىن . بۇ ئايرودرومغا ئېدۋارد ئېۋنېسنىڭ نامى بېرىلگەن .

بۇ ھېكايىدىن قانداق ساۋاق ئېلىش كېرەك ؟ شۇنداق ئېيتالاي-مىزكى ، ئەگەر ئېدۋارد ئېۋنېس غەم قىلىش ئەخمىقانە ئىش ئىكەنلە-كىنى تونۇپ يەتمىگەن ، «قۇلىقىنى يوپۇرۇۋېلىپ ياشاش »نى ئۆگىنە-ۋالمىغان بولسا ، مۇۋەپپەقىيەتنىڭ شادلىقىدىن ھەرگىز بەھرىمەن بولالمىغان بولاتتى .

ئەيسا ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كېلىشتىن 500 يىل ئىلگىرى ، يۇنانلىق پەيلاسوپ ئۆزىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىغا : «سىلەرنىڭ ئوخشاش بىر ئېقىندىن ئىككى قېتىم كېچىپ ئۆتۈشۈڭلار مۇمكىن ئەمەس» دېگەنىكەن . ئېقىنىدا دائىم ئۆزگىرىش بولۇپ تۇرىدۇ ، ئېقىندىن ئۆتە-كەن ئادەمدىمۇ شۇنداق بولىدۇ . تۇرمۇش ئەبەدىلئەبەد توختىماي ئۆز-گىرىپ تۇرىدۇ ، ھالبۇكى ، بىردىنبىر چىڭ تۇتۇشقا بولىدىغىنى بۇ-گۈن . بىزنىڭ بۈگۈنكى تۇرمۇشتىن لەززەتلىنىشكە توسالغۇ بولۇپ ،

كەلگۈسىدىكى توختىماي ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان ، مۇجمەل مەسىلىلەر-
گە ئېسىلىۋېلىشقا نېمە ئاساسىمىز بار ؟

رىمىلىقلارمۇ بۇ پەلسەپىۋى قائىدىنىسى چۈشەندىگەن . ئۇلاردا *Carpediem* دەيدىغان بىر گەپ بار ئىكەن . بۇ گەپنىڭ مەنىسى ، بۈگۈندىن لەززەت ئال ياكى بۈگۈننى چىڭ تۇت دېگەن بولىدىكەن . شۇنداق ، بىزمۇ بۈگۈننى ئىمكانقەدەر چىڭ تۇتايلى ، بۈگۈندىن پۇخا-دىن چىققۇچە لەززەت ئالايلى !

جون لاسكىن يېزىق ئۇسۇلىدىگە بىر پارچە ئادەتتىكى تاشنى قويۇۋاپتۇ ، ئۇنىڭغا «بۈگۈن» دەپ ئويۇۋاپتۇ . گەرچە مەن يېزىق ئۇسۇلىمىگە تاش تىزىۋالمىغان بولساممۇ ، لېكىن بىر كۈپلەت شېئىرنى كۆچۈرۈۋېلىپ ، ئەينەككە چاپلاپ قويدۇم . ھەركۈنى ئەتىگەندە ساقلىمنى قىرغاندا ئۇ شېئىرنى ئوقۇپ تۇرىمەن . سېرىۋېلىيام ئوسلېرمۇ دەستۇر قىلىۋالغان بۇ شېئىرنى ھىندىستانلىق مەشھۇر دراما-تورگ كالداسا يازغان بولۇپ ، تولۇق تېكىستى مۇنداق :

ئەسسالام ئەي قۇتلۇق تاڭ سەھەر ،
ئاچتىڭ سېخىي چىرايىڭنى بۈگۈنگە .
بۈگۈن دېمەك ھايات دېمەكتۇر ،
ياق ،
ئۇنى ئوخشىتىمەن ھاياتتىكى تۇگۈنگە .
بۈگۈنىڭ كەلمىكىدىن كەتمىكى تېز ،
بەلگىلەر ئۇ ھاياتىڭ قىممىتىنى :
بەختىيار ئۆسۈشۈڭنى ،
شەرەپلىك ھەرىكىتىڭنى ،
ئۇلۇغۋار تۆھپەڭنى ، خىزمىتىڭنى .
ئۆتكەن كۈنۈڭ ئايلاندى چۈشكە ،
كېلەر كۈنۈڭ دېگەن بىر خىيال ،
چىڭ تۇت بۈگۈنكى پۇرسىتىڭنى .
مەرھابا تاڭ سەھەر ، تاڭ سەھەر .

غەم - قايغۇ تۇرمۇشىڭىزنى پەلىپەتىش قىلمىسۇن دېسىڭىز ، ئېسىڭىزدە تۇتۇشقا تېگىشلىك بىرىنچى پىرىنسىپ شۇ بولسۇنكى ، سېر ۋىليام ئوسلېرغا ئوخشاش ، ئۆتمۇشىڭىز ۋە كەلگۈسىڭىزنى تۆ-مۇر دەرۋازا ئىچىگە بەند قىلىۋېتىپ ، «قۇلىقىڭىزنى يوپۇرۇۋېلىپ ياشاڭ» .

بۇ بابنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ، ئەڭ ياخشىسى ئۆز - ئۆزى-ڭىزگە تۆۋەندىكى سوئاللارنى قويۇپ جاۋاب بېرىپ بېقىڭ :

بىرىنچى ، كەلگۈسىنىڭ غېمىنى يەپ ، خىيالىي دۇنيانىڭ مەئ-شەتلىرىنى تەمە قىلىپ ، رېئال تۇرمۇش بىلەن كارىم بولماي يۈرۈۋ-نى خالامدىمەن ؟

ئىككىنچى ، ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارغا چىڭ يېپىشۋېلىپ ، بۈ-گۈنكى تۇرمۇشىنىڭ پەيزىنى سۈرۈشتىن قۇرۇق قېلىشنى خالامدى-مەن ؟

ئۈچىنچى ، ھەركۈنى سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرغاندا بۈگۈنكىنى چىڭ تۇتۇپ ، كەلگۈسى 24 سائەت ئىچىدە ئەڭ زور ئۈنۈم ئېلىشنى قولغا كەلتۈرۈش ئىشەنچىم بارمۇ - يوق ؟ .

تۆتىنچى ، «قۇلاقنى يوپۇرۇۋېلىپ ياشىسام» تۇرمۇشتىن تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرنى ئۈندۈرۈۋالالامدىمەن ؟

بەشىنچى ، بۈنداق تۇرمۇشنى قاچان باشلىشىم كېرەك ؟ كېيىر ھەپتە ؟ ئەتە ؟ بۈگۈن باشلايمۇ ، يا ؟

2 . قورقۇشنى تۈگىتىشنىڭ يارىملىق فورمۇلاسى

سىلەر جەزمەن بىئارامليقتىن تېز خالىي بولۇشنىڭ بىرەر ئۇ-سۇلىنى بىلىۋېلىشنى خالىساڭلار كېرەك . خوش ، ئەمدى-سە مەن ئالدى بىلەن سىلەرگە بىر ئۇسۇلنى تونۇشتۇرۇپ قوياي ، ئىشىنىمەنكى ، چوقۇم ئۈنۈمىنى كۆرەلەيسىلەر .

بۇ ئۇسۇلنى ۋىللىس كالىر كەشىپ قىلغان . ئۇ ئىنتايىن تالانت-

لىق ئىنژېنېر ، گاز سۈيۈلدۈرۈش ساناۋىتىگە ئاساس سالغۇچى ، نيۇ-يورك «كالىر» ھەسسىدارلىق شىركىتىنىڭ باش كېسىمدارى . ئۇ كەشپ قىلغان بۇ بىر يۈرۈش تېخنىكا قورقۇشنى تۇگىتىش جەھەتتە مەن بىلىدىغان ئەڭ ئۇنۇملۇك ئۇسۇل ھېسابلىنىدۇ . بۇ ئۇسۇلنى كالىر ئەپەندى ماڭا نيۇ - يورك ئىنژېنېرلار كۇلۇبىدا چۈشلۈك تاماق يەۋېتىپ سۆزلەپ بەرگەنىدى .

كالىر مۇنداق دەيدۇ : «ياش ۋاقتىم ئىدى ، نيۇ - يورك ئىشتاتى بۇففالو شەھەرلىك فالو يىلىش شىركىتىدە ئىشلەيتتىم . مەن مىسسۇرى ئىشتاتىنىڭ پىتسبورگ ئەينەك زاۋۇتىغا بېرىپ گاز تارتايدىغان بىر يېڭى ئۇسكۇنىنى قۇراشتۇرۇپ بېرىش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرۇۋالدىم . بۇ ئۇسكۇنىنىڭ رولى ماشىنىلارنىڭ بۇزۇلۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن كۆمۈر گازىنى تارتىلاپ ، ئۇنىڭ تەركىبىدىكى ساپ بولمىغان تەركىبلەرنى ئايرىپ كۆيدۈرۈۋېتىش ئىدى . ئەينى چاغدا بۇ بىر خىل يېڭى ھۈنەر ھېسابلىناتتى . كۆمۈر گازىنى تارتىلاشنىڭ بۇ ئۇسۇلى بۇنىڭدىن ئىلگىرى بىر قېتىم سىناق تەرىقىسىدە قوللىنىلغان بولسىمۇ ، لېكىن شارائىتى ھازىرقىغا تامامەن ئوخشاش ئەمەس ئىدى . بۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلىش داۋامىدا ئالدىن مۆلچەرلەشكە ئەقىل يەتمەيدىغان قانچىلىك قىيىنچىلىقلارنىڭ يۈز بېرىشىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولاتتى . ئۇسكۇنە ئاخىر قۇراشتۇرۇلۇپ بولدى ، لېكىن بىز كاپالەتلىك قىلغۇدەك ئۆلچەمگە يەتمىگەنىدى .

بۇ ئوڭۇشسىزلىق مېنى چۆرگۈلىتىپ قويۇۋەتكەندەك گاڭگىراتىپلا قويدى . ھەقىقەتەنمۇ قاتتىق ئازابلىناتتىم ، كېچىلەرنى كىرپىك قاقماي ئۆتكۈزۈۋاتقىنىمغىمۇ ئۇزاق بولغانىدى .

كېيىن ئەقلىمگە كېلىپ ، بۇنداق ئەندىشىنىڭ تامامەن بىھۇدە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم . ئۆزۈمگە ئۆزۈم ھاي بېرىپ ، مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسى ئۈستىدە ئويلىنىشقا باشلىدىم . ئۆز - ئۆزۈمنى بېسىۋېلىشقا زورلايدىغان بۇنداق روھىي ھالەت جېنىمغا تازا ئەسقاتتى ، ئوتتۇز نەچچە يىل مابەينىدە مۇشۇ ئۇسۇلغا ئىزچىل ئەمەل قىلىپ كەلدىم ، بىرەر ئىشقا دۇچ كەلگەندە ئۆزۈمگە ئۆزۈم

〈ئۆپكەڭنى بېسىۋال〉 دەپ خىتاب قىلىپ تۇرىمەن . بۇ ئۇسۇل ئىنتا-يىن ئاددىي بولۇپ ، ھەرقانداق ئادەم ئۆگىنىۋالالايدۇ . ئۇ تۆۋەندىكى-دەك ئۇچ باسقۇچقا بۆلۈنىدۇ .

بىرىنچى باسقۇچ : ئەھۋالنى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تەھلىل قىلىپ ، يۈز بەرگەن قىيىنچىلىق كەلتۈرۈپ چىقىرىش ئېھتىمالى بولغان ئەڭ ياخشى ئاقىۋەتنى تەسەۋۋۇر قىلىش . شۇ چاغدا يۈز بەرگەن ئەھۋالغا قارىتا مەن ئەڭ ئېغىر بولغاندىمۇ تۇرمىگە كىرىپ قالماس-مەن ، كۆپ بولسا خىزمەتتىن ئايرىلىپ قالارمەن ، خالاس . دەپ ئويلايتتىم . ئەلۋەتتە ، خوجايىنىم قۇراشتۇرۇپ بولغان ئۇسكۇنىنى چۈۋۈپ تاشلىشى مۇمكىن ، بىراق ئۇ مۇشۇ سەۋەبتىنلا 20 مىڭ دوللار مەبلىغىنى زىيان تارتىدۇ - دە .

ئىككىنچى باسقۇچ : كېلىپ چىقىش ئېھتىمالى بولغان ئەڭ ياخشى ئاقىۋەتنى مۆلچەرلەپ بولغاندىن كېيىن ، بېشىمغا كەلگەننى كۆرەر-مەن دەيدىغان ئىدىيەۋى تەييارلىق بولۇشى لازىم . مەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم شۇنداق دەپ ئېيتىمەنكى ، بۇ مەغلۇبىيەت ھاياتىمدىكى بىر سەتچىلىك بولىدىغان بولدى ، بۇنىڭ بىلەن ئۆستۈرۈلۈشۈمگە تەسىر يېتىدىغان بولدى ، ھەتتا خىزمەتتىنمۇ قۇرۇق قالىدىغان بولدۇم . بىراق ، مەنغۇ بۇ يەردىكى خىزمىتىمدىن ئايرىلىپ قالسام باشقا يەردىن بىرەر يېڭى ئىش تېپىپ قىلارمەن ، بۇنىڭ كارى چاغلىق ، خوجايىنىمنى ئېلىپ ئېيتسام — ئۇنىڭ ئۆزىگىمۇ ئايان — بىز كۆمۈر گازىنى تازىلاشنىڭ يېڭى ئۇسۇلى ئوستىدە سىناق ئېلىپ بېرىۋاتىمىز . 20 مىڭ دوللار خەجلەپ بۇ قېتىمقى ساۋاقنى يەكۈنلەشمۇ ئەرزىيدىغان ئىش . بۇ پۈلنى تەجرىبە راسخوتى ھېسابىغا ئۈرۈۋېتىشكە تامامەن بولىدۇ ، چۈنكى ئۇ ئەسلىدىلا بىر تەجرىبە - دە .

كېلىپ چىقىش ئېھتىمالى بولغان ئەڭ ياخشى ئاقىۋەت ئوستىدە تەپسىلىي تەھلىل يۈرگۈزگەن ھەمدە ئەلھۆكمىللالا دەپ بېشىمغا كەلگەننى كۆرۈشكە تەييارلانغىنىمدىن كېيىن ، روھىي ھالىتىمدە شۇ ھامان غايىبانە ئۆزگىرىش بولدى : ئۆزۈمنى يەڭگىپ قالغاندەك ھېس قىلدىم ، كۆڭلۈم ئارام تاپتى ، بىرقانچە كۈندىن بۇيان ماڭا بۇنداق

خاتىرجەملىك نېسىپ بولمىغاندى .

ئۇچىنچى باسقۇچ : كۆڭلۈم ئارام تاپقاندىن كېيىن ، بارلىق ۋاقتىم ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىمنى خىزمەتكە بېغىشلاپ ، ئامال قىلىپ ئەڭ ياخشى ئاقىۋەتنى تۇغدۇرۇشنىڭ كويىدا بولدۇم .

ئالدى بىلەن 20 مىڭ دوللارلىق زىياننى ئازايتىشنىڭ ئامالىنى ئىزدىدىم . نۇرغۇن سىناقلارنى ئىشلىدىم . سىناق نەتىجىسىدىن مەلۇم بولدىكى ، ئەگەر بىز يەنە 5000 دوللار خەجلەپ بىر قوشۇمچە ئۇسكۇنە تولۇقلايدىغان بولساق ، مەسىلە ھەل بولىدىكەن . مەن راستىنلا شۇنداق قىلىۋىدىم ، شىركەت 20 مىڭ دوللار زىيان تارتىش تۇگۈل 15 مىڭ دوللار پايدا ئالدى .

ئەگەر مەن غەم قىلىپ يۇرۇۋەرگەن بولسام ، بۇنداق ياخشى نەتىجىگە ھەرگىز ئېرىشەلمىگەن بولاتتىم ، چۈنكى غەم - قايغۇ پىكرى- مىزنى مەركەزلەشتۇرۇش ئىقتىدارىمىزنى ئاجىزلاشتۇرىدۇ ، خالاس . غەم قىلساق پۈتۈن زېھنىمىزنى پىكىر يۈرگۈزۈشكە يىغالمايمىز- دە ، دەرھال بىر قارارغا كېلىش ئىقتىدارىمىزنى يوقىتىپ قويىمىز . لې- كىن ، ئۆزىمىزنى رېئاللىققا ئېتىبار بىلەن قاراشقا مەجبۇرلاپ ، بې- شىمىزغا ئەڭ ئېغىر كۈنلەرنىڭ چۈشۈشىگە تەييار تۇرىدىغان بولساق ، ئۇنداقتا بارلىق گادىرماچ ئوي - خىياللىرىمىزنى چۆرۈپ تاشلاپ ، زېھنىمىزنى مەسىلىلەر ئۈستىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزۈشكە قارىتالىشى- مىز مۇمكىن . بايا سۆزلىگەنلىرىم بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى يۈز بەرگەن ئىش . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن مەن بۇ ئۇسۇلنى ئىزچىل تۇرده قوللىنىپ كېلىۋاتىمەن . ئەمەلىيەت بۇ ئۇسۇلنىڭ ئىنتايىن ئۇنۇملۇك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى . بۇ مېنى تۇرمۇشنىڭ غەم - قايغۇ ۋە باش قېتىنچىلىقلىرىدىن خالاس قىلدى .

ۋىللىس كالىرنىڭ فورمۇلاسى نېمە ئۈچۈن كارامىتىنى شۇنچە كۆرسىتىدۇ ؟ يەنە كېلىپ پىسخولوگىيە نۇقتىئىنەزىرىدىن قارىغاندا ، شۇنچە زور ئەمەلىي قىممەتكە ئىگە بولىدۇ ؟ چۈنكى ، ئۇ ۋەسۋەسە پەيدا قىلغان تۇمانلارنى تارقىتىۋېتىپ ، بىزنى قارىغۇلارچە ئىزدىنىش- تىن ساقلايدۇ . ئۇ بىزگە مەۋقەيىمىزنى بىر نۇقتىغا قويۇپ ، ئۆزە-

مىزنىڭ ئەھۋالىنى ئوچۇق چۈشىنىشنى ئۆگىتىدۇ . ئەگەر بىز بىرلا ۋاقىتتا ئىككى نەرسىگە كۆڭۈل بەرسەك ، ئىشلىرىمىز ئۇستىدە قانداقمۇ ئەستايىدىل پىكىر قىلالايمىز ؟

ئەگەر ئەمەلىي پىسخولوگىيەنىڭ پېشۋاسى ۋىلىيام جامېس ھازىرغىچە ھايات بولىدىغان بولسا ، مەسىلىلەر ئۇستىدە ئەڭ يامان نۇقتىنى چىقىش قىلىپ پىكىر يۈرگۈزىدىغان بۇ ئۇسۇلغا چوقۇم ئاپىرىن ئوقۇغان بولاتتى . نېمە ئۈچۈن بۇنداق دەيمەن ؟ چۈنكى ، ئۇ ئوقۇغۇچىلارغا تەكلىپ بېرىپ : «ئوبيېكتىپ ئەمەلىيەتكە بويسۇنۇڭلار» دېگەنىدى . چۈنكى ، «سادىر بولغان ئىشلارنى ئېنىراپ قىلغانلىق — ھەر خىل كېلىشمەسلىكنىڭ ئاقىۋىتىنى تۈگىتىشنىڭ تۈنجى قەدىمىنى باسقانلىق» .

ئەڭ يامان شارائىتتىمۇ سوغۇققانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلالىساق ، ئۇنداقتا ھەرقانداق نەرسىدىن قايتا مەھرۇم قالمايمىز ، بۇ تەبىئىيكى ، بىزنىڭ ھەممىگە ئېرىشەلەيدىغانلىقىمىزدىن دېرەك بېرىدۇ . «بېشىمغا كەلگەننى كۆرۈشكە تەييارلىق قىلىپ قويغاندىن كېيىن دەيدۇ ، — ۋىللىس كالىر ، — ئۆزۈمنى يەڭگىپ قالغاندەك ھېس قىلدىم ، كۆڭلۈم ئارام تاپتى ، بىرقانچە كۈندىن بۇيان ماڭا بۇنداق خاتىرجەملىك نېسىپ بولمىغانىدى . شۇنىڭ بىلەن يەنە نورمال پىكىر يۈرگۈزەلەيدىغان بولدۇم» .

گەپقۇ شۇنداق بولىدۇ ، بىراق ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۇنداق ئوڭاي بولمايدۇ . مىڭلىغان ، تۈمەنلىگەن كىشىلەر غەم - ئەندىشىدە يۈرۈپ ئۆزىنىڭ سالامەتلىكىنى نابۇت قىلىۋاتامدۇ ؟ ئۇلاردا ئەڭ يامان رېئاللىققا ئېتىبار بىلەن قارايدىغان جۈرئەت بولمىغاچقا ، ئۇلارنىڭ بۇنداق رېئاللىقنى ئەڭ زور دەرىجىدە ئۆزگەرتىپ كېتەلمىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس . ئۇلارنىڭ خارابلىكتىن قۇتۇلدۇرۇۋالاي دېسە قۇتۇلدۇرۇۋالغىلى بولىدىغان نەرسىلەر بىلەن كارى يوق ؛ ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ تەقدىرىنى ئۆز قولىدا يېڭىباشتىن چىڭ تۇتۇشقا تىرىشماي ، ئەكسىچە جاھىللىق قىلىپ ، ئۆزىنىڭ نەس باسقان كەچۈرمىشلىرى بىلەن پەۋقۇلئاددە كۆرەش قىلىدۇ . ئۇلارنىڭ كۈنى مەڭگۈ خاپىلىقتا

ئۆتىدۇ . ئاخىر بىرىپ غەمكىنلىك كېسىلىنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىدۇ .

سىلەر بەلكىم ۋىللىس كالىرنىڭ ئۆسۈلىنى ئۆگىنىۋالغان ھەمدە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ئۆزىنىڭ مەسىلىلىرىنى ھەل قىلغان ئا-دەم بارمۇ - يوق دەپ سورىشىڭلار مۇمكىن . بۇ جەھەتتە مىساللار ئىنتايىن كۆپ . ئەمدى مەن ئاچقان كۇرستىكى بىر كۇرسانت — نيۇ-يوركلۇق نېفىت سودىگىرى — ئۇستىدە توختىلىپ ئۆتەيلى .

بۇ ئوقۇغۇچۇم مۇنداق دەيدۇ : «مەن بىر قېتىملىق تەھدىت سېلىش ۋەقەسىنىڭ قۇربانى بولغانىدىم ، ئۇ چاغدا بۇ ئىشقا ئۆزۈممۇ ئىشەنمىگەنىدىم . بۇنداق ئىشلار پەقەت كىنولاردىلا بولىدۇ دەپ ئويلايتتىم ، بىراق مەن راستىنلا تەھدىت سېلىش ۋەقەسىنىڭ قۇربا-نى بولۇپ قالدىم . بۇ مۇنداق ئىش ئىدى : شىركىتىمىدە نۇرغۇن ماي ئاپتوموبىلى ۋە شوپۇر بار ئىدى . ئۇ چاغدا بىنزىن بىلەن تەمىنلەش تۇزۇمى ناھايىتى چىڭ ئىدى . بىز خېرىدارلارنى بىنزىن بىلەن نورمە-لىق تەمىنلەشكىلا رۇخسەت قىلاتتۇق . مەنمۇ ئۇقماي قاپتىمەن ، قول ئاستىمدىكى شوپۇرلار كونا خېرىدارلىرىمىزنى تەمىنلەيدىغان نورمە-لىق ماينى قىسىپ قېلىپ ، ئۆزلىرىنىڭ خۇسۇسىي خېرىدارلىرىغا سېتىپ بېرىپتۇ .

بىر كۈنى ئۆزىنى ھۆكۈمەتنىڭ تەپتىش ئەمەلدارى دەپ ئاتىۋال-غان بىر ئادەم مېنى ئىزدەپ كەلگەنىكەن ، ھېلىقى قانۇنسىز سودا توغرىسىدىكى ئىشنى شۇ ئادەمنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلىدىم . ئۇ مەندىن پارا تەلەپ قىلدى . ئۇ ماڭا : 〈قولۇمدا شوپۇرلىرىڭىزنىڭ ھەقىقىي دەلىل - ئىسپاتلىرى بار ، ئەگەر پۇلنى بەرمەيدىغان بولسىڭىز ، بۇ ماتېرىياللارنى تەپتىش ئەمەلدارىغا تاپشۇرۇپ بېرىمەن〉 دەپ تەھدىت سالدى .

ماڭا شۇنىسى ئايان ئىدىكى ، مېنىڭ ئەنسىرىشىم ھاجەتسىز ئىدى ، ھېچبولمىغاندا ئۆزۈمدىن ئەنسىرىشىم ھاجەتسىز ئىدى ، لې-كىن ماڭا شۇمۇ ئايان ئىدىكى ، شىركەت يالالاپ ئىشلىتىۋاتقان خادىم-لىرىنىڭ قىلمىشى ئۈچۈن قانۇن ئالدىدا جاۋابكار بولۇشى كېرەك

ئىدى . بۇنىڭدىن باشقا ، يەنە شۇمۇ ئايان ئىدىكى ، ئەگەر بۇنداق يامان تەشۋىقات سوت ياكى ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرنىڭ قۇلىقىغا يېتىدىغان بولسا ، شىركىتىمىزنىڭ يۈزى تۆكۈلەتتى . مەن بۇنىڭدىن 24 يىل ئىلگىرى دادام قۇرۇپ قويغان بۇ شىركەت بىلەن تازا پەخىرلىنەتتىم !

كۆڭلۈم پاراكەندە بولۇپ ، ئىچىم تىتىلداپ ، ئاغرىپ قالدىم . ئۇچ كېچە - كۈندۈزگىچە كۆز يۇمماپتىمەن . ئۇيان ئويلاپ - بۇيان ئويلاپ تېگىگە يېتەلمىدىم : پۇلنى ئۇنىڭغا بېرەي دېسەم ، بۇ دېگەن 5000 دوللار تۇرسا ؛ بەرمەي دېسەم تېخى ؛ ئۇ ئەبلەخكە قاسقىنىڭنى كۆتۈر دەيمىكىنا..... قىسقىسى ، بىر قارارغا كېلەلمىدىم ، ئىرماش-چىرماش خىياللاردىنمۇ قۇتۇلالمىدىم .

يەكشەنبە كۈنى كەچتە 〈قايغۇرماڭ〉..... دېگەن ھېلىقى كىتاب توساتتىن ئېسىمگە كېلىپ قالدى ، ئۇنى ئاشكارا ئوتۇق سۆزلەش كەچ كۇرسىغا قاتناشقاندا سېتىۋالغانىدىم . ئۇنىڭدىن ژىللىس كالىر سۆز-لەپ بەرگەن ھېكايىنى ئوقۇپ چىقتىم ، ئۇ بىزدىن 〈ئەڭ يامان شارا-ئىتقىمۇ ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىش〉نى تەلەپ قىلغان-دى ، شۇنىڭ بىلەن ئۆز - ئۆزۈمگە سوئال قويدۇم : 〈ئەگەر پۇل بېرىشنى رەت قىلسام زادى قانداق ئەڭ يامان ئاقىۋەت يۈز بېرەر ؟ ئالدامچى ئۆزى بىلىدىغان ئەھۋالنى راستىنلا تەپتىش ئەمەلدارىغا ئېيتارمۇ〉 ؟

بۇ سوئالغا مۇنداق جاۋاب بەردىم : 〈ئەگەر ئۇ راستىنلا شۇنداق قىلىدىغان بولسا ، سودامۇ ئاقمايدۇ . ئەڭ يامان ئاقىۋەت دېگىنى بۇنىڭدىنمۇ ئېغىر بولماس . تۇرمىگىمۇ كىرىپ قالماسمەن ، گەپ تارقاپ كەتسە ماڭا كېلىدىغان ئەڭ چوڭ تەھدىت ئىگىلىكىمنى ۋەيران قىلىش بولار تايىنلىق〉 .

شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم دېدىم : 〈بولدى ، تەقدىر - پېشا-نەمدىن كۆردۈم . ۋەيران بولسام بېشىمغا كەلگەننى كۆرەرمەن ، قانداق قىلاتتىم〉 .

شىركىتىم تاقىلىپ كەتتى دېگەندىمۇ باشقا جايغا بېرىپ بىرەر ئىش تېپىپقۇ قىلارمەن ، 〈جان بولسا جاھان ، ئاش بولسا قازان〉

دەپتىكەن . مەن دېگەن نېمىت ئىشلىرى بويىچە كەسىپ ئەھلى ، ماڭا خېرىدار بولىدىغان شىركەتلەرمۇ ئاز ئەمەس . شۇنداق ئويلىۋىدىم ، كۆڭلۈم لاپپىدە يورۇپلا كەتتى . ماڭا ئۇچ كېچە - كۈندۈز ئارام بەرمىگەن ھېلىقى قاباھەتلىك چۈش نەلەرگىدۇر غايىب بولدى . كۆڭلۈم ئارامىغا چۈشتى ، ئەمدى ئەقلىمنى تاپتىم ، بۇ ئىشلار ھەتتا ئۆزۈمگىمۇ تاسادىپىيلىق تۇيۇلدى .

ھوشۇمنى تاپقاندىن كېيىن ئۇچىنچى باسقۇچ ، يەنى قانداق قىلىپ ئەڭ يامان ئاقىۋەتنى ياخشى تەرەپكە بۇراشنى پائال قولغا كەلتۈرۈش ئۈستىدە ئويلىنىشقا كىرىشتىم . مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى ئۇستىدە ئويلىنىۋاتاتتىم ، كاللامغا توساتتىن بىر يېڭى ئەقىل كىرىپ قالدى : نېمە ئۈچۈن ئادۋوكاتىمنى تېپىپ مەسلىھەتلەشمەيمەن ! بەلكىم ئۇ ماڭا خىيالىمغا كەلمىگەن بىرەر ئامال تېپىپ بېرەلىشى مۇمكىن ! بۇنداق قىلىشقا دەسلەپتە پەقەت ئەقلىم يەتمەپتۇ ، كاللام قوشۇقلۇققا چىقىپ قاپمىتىكىنتاڭ ؟ ئۇ چاغلاردا ئولتۇرسام-قوپسام غەم بېسىۋېلىپ ، ئادۋوكاتىم ئېسىمگە كەلمەپتىكەن . شۇنىڭ بىلەن ئەتە ئەتىگەندىلا ئۇنى ئىزدەپ بېرىش قارارىغا كەلدىم - دە ، خاتىرجەم ئۇخلاپ قالدىم .

ئىشنىڭ نەتىجىسى قانداق بولدى دېمەمسىلەر ؟ ئادۋوكاتىم ماڭا بۇگۈنلا تەپتىش ئەمەلدارىنىڭ يېنىغا بېرىپ ، گەپنىڭ راستىنى ئېيتىشىمغا تەكلىپ بەردى . مەن ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدىم . بولغان ئەھۋالنى سۆزلەپ بولۇپ تۇرۇشۇمغا تەپتىش ئەمەلدارى خىيالىمغا كەلمىگەن گەپنى قىلىپ ، بىرقانچە ئايدىن بۇيان بۇنداق ئالدامچىلىق سۈيىقەستىنىڭ كۆپ قېتىم يۈز بەرگەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى . ئۆزىنى تەپتىش ئەمەلدارى دەپ ئاتىۋالغان ھېلىقى ئادەم دەل تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىلغان ئالدامچى ئىكەن . مەن بۇ كەسىپنى ئالدامچىغا 5000 دوللار بېرىش - بەرمەسلىك ئۇستىدە ئۈچ كېچە - كۈندۈز باش قاتۇرۇپ ئاۋارە بولۇپ يۈرۈپتىمىنا ! ھۆكۈمەت تەپتىش ئەمەلدارىنىڭ بۇ گېپىنى ئاڭلاپ ، شىللەمدىن بىر تاغنى ئېلىۋەتكەندەك يەڭگىپ قالدىم .

بۇ قېتىمقى كەچمىش - كەچۈرمىشلىرىم ماڭا ئۆمۈرلۈك ئۇنتۇلماس دەرس بولدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، كۆڭۈل - ئارامىمغا تەھدىت سالىدىغان جىددىي مەسىلىگە دۇچ كەلگەن هامان (ۋىللىس كالىر ئەپسۇنى) (مەن شۇنداق دەپ ئاتىۋالغانىدىم) بويىچە هەل قىلىدىغان بولدۇم.»

ئالاهىزەل ۋىللىس كالىر كۆمۈر گازىنى تازىلاش ماشىنىسى ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ يۈرگەن كۈنلەردە بولسا كېرەك، نېبراسكىدا بىر ئادەم ئۆزىنىڭ ۋەسىيەتنامىسىنى يېزىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئىسمى ئېبرهاننى بولۇپ، 12 بارماق ئۆچەي يارىسىغا گىرىپتار بولغانىكەن. ئۇچ دوختۇر هاننى ئەپەندىنىڭ كېسىلىنىڭ ساقىيىشىدىن (ئۈمىد يوق) دەپتۇ. ئۇلارنىڭ بىرى تېخىمۇ مەشھۇر مۇتەخەسسىس ئىكەن. بۇ دوختۇرلار ئۇنىڭغا بىر دەم ماۋۇ نەرسىدىن ئېھتىيات قىلىڭ، بولۇپمۇ هاياجانلىنىشقا بولمايدۇ، مۇتلەق جىمجىتلىقنى ساقلاڭ دەپتۇ. كېيىن يەنە ئۇنىڭغا ۋەسىيەتنامە قالدۇرۇش تەكلىپىنى بېرىپتۇ.

كېسەللىك ئېبرهاننىنى كىرىمى قەدىر ئەهۋال ۋە ئۆزى ئىشتىياق باغلىغان خىزمەتتىن كېچىشكە مەجبۇرلىغانىدى. ئەمدى ئۇنىڭغا ئۆزگە دېۋىلەپ كېلىۋاتقان ئەزرائىلنى پەرىشانلىق ئىچىدە كۈتۈپ ياتماقتىن باشقا ئامال قالمىغانىدى.

بۇ چاغدا ئۇ تۇلۇمدىن توقماق چىققاندەك بىر هۆكۈم— كەمدىنكەم ئۇچرايدىغان كارامەت بىر كەسكىن هۆكۈم چىقىرىپتۇ: «هاياتلىق شامىم پىلىلداپ قالدى، ئەڭ ئاقىلانە ئۇسۇل شۇكى، قىل ئۈستىدىكى ئۆمرۇمنىڭ پەيزىنى يەتكۈچە سۈرۈشۈم كېرەك، دۇنيانى بىر قېتىم سايامەت قىلىش ئارزۇيۇمنى ئىشقا ئاشۇرۇشۇم كېرەك.» ئۇ بۇ قارارغا كەپتۇ - دە، پاراخوت بېلىتى سېتىۋاپتۇ.

دوختۇرلار ئۇنىڭ بۇ هەرىكىتىدىن تولىمۇ هەيران قېلىشىپتۇ.

«سىزگە شۇنى ئاگاهلاندۇرۇپ قويايلىكى، — دەپتۇ ئۇلار هاڭىنغا، — ئەگەر سىز بۇ قېتىم زورمۇزور سايامەتكە چىقىدىغان بولسىڭىز، مۇقەررەركى ئۆلۈكىڭىز دېڭىزدا قالىدۇ».

«ئۇنداق بولمايدۇ، هەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ، — دەپتۇ هاننى

ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ ، — مەن ئائىلەمدىكىلەرگە مېنى نېبراسكىدىكى ئائىلە قەبرىستانلىقىمىزغا دەپنە قىلىشنى ۋەسىيەت قىلدىم ، شۇڭلاشقا مېيىت ساندۇقىدىن بىرنى سېتىۋېلىپ ، ئۆزۈم ئېلىپ ماڭماقچى بولدۇم . »

ئۇ راستتىنلا مېيىت ساندۇقىدىن بىرنى سېتىۋېلىپ ، پاراخوتقا ئېلىپ چىققان ھەمدە پاراخوت شىركىتىدىكىلەرگە : «ئەگەر ئۆلۈپ كەتسەم ، جەسىتىمنى مۇشۇ ساندۇقتا سېلىپ مۇز ئىسكىلاتتىدا ساقلاپ قويۇپ ، سەپەردىن قايتىپ كەلگەندە يۇرتۇمغا ئاپىرىپ قويۇڭلار » دەپ ۋەسىيەت قىلغان . شۇنداق قىلىپ ، ئۇ سەپەرگە ئاتلانغان . چۈنكى ، پېشقەدەم ئاۋما كاپىيانىنىڭ ئىدىيەسى ئۇنىڭغا ئىلھام بەرگەن :

دوستۇم : ئالتە كۈنلۈك جاھانىنىڭ كارى چاغلىقلا نېمە ،
بۇگۈن چىڭ تۇت بۇگۈننى ، ئەتىنى دېمە .
ئېيت ناخشا ، ئىچ شاراب ، ئويىنا قانغۇدەك ،
تۇپراق بىزنى قوينىغا ھامان ئالغۇدەك .

سەپەر داۋامىدا ئۇ تەبىئىيكى ھاراقتىن ئايرىلماپتۇ . «پاراخوتتا خۇشبۇي ئەبجەش ھاراق ئىچتىم ، سىگار چەكتىم ، — دەپ يېزىپتۇ ھاننى بىر پارچە خېتىدە ، — كۆڭلۈم تارتقانلىكى نەرسىلەرنى — ھەتتا چەت ئەللەرنىڭ بەزىبىر غەلىتە يېمەك - ئىچمەكلىرى بولسىمۇ يېدىم - ئىچتىم . قائىدە بويىچە بولغاندا بۇنداق نەرسىلەرگە قارىماپمۇ قويمايتتىم . كۆپ يىللاردىن بۇيان تۇرمۇشنىڭ پەيزىنى مۇنداق پۇختا-دىن چىققۇدەك سۇرمەپتىكەنمەن . بىز بوران - چاپقۇنلارغا قارشى يۈرۈش قىلىپ ، دەھشەتلىك دولقۇنلارنى يېرىپ ئۆتتۇق . باشقا سەۋەبلەرنى دېمەيلا تۇراي ، شۇ چاغلاردىكى ۋەھىمىلىك كۆرۈنۈشلەردىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ مېنى مېيىت ساندۇقىغا سېلىپ قويۇش كېرەك ئىدى ، شۇنداق قىلسىمۇ تازا خۇشاللىق ھېس قىلاتتىم !

پاراخوتتا ئېلىپ بېرىلغان تۇرلۈك پائالىيەتلەرگە قاتناشتىم ، ناخشا ئېيتتىم ، يېڭىدىن دوست تۇتتۇم ، كۈننى تۈنگە ئۇلاپ ، ئويـ-

ناپ. كۈلۈپ تاماشا قىلدۇق . ھىندىستانغا كەلگەندە مەن ئائىلەمدىكى چاغدا قىلغان غەم - قايغۇ ۋە بېشىمغا چۈشكەن ئېغىر چىلىقنى كۆز ئالدىمدىكى شەرق دۆلىتىدە كۆرۈلۈۋاتقان ئاچارچىلىق ۋە تامراتچىلىق بىلەن سېلىشتۇرسام ، ھەقىقەتەنمۇ جەننەتتە ياشاپتىكەنمەن ! مەن بار- لىق كەلسە - كەلمەس غەم - قايغۇنى چۆرۈپ تاشلىدىم ، كۈنلىرىم ئىلگىرىكىدىن مەنىلىك ئۆتتى . ئامېرىكىغا قايتىپ ئۆزۈمنى جىڭلاپ كۆرسەم 15 قاداق سەمرىپتىمەن . ئۆزۈمنىڭ 12 بارماق ئۇچەي يارا- سىغا گىرىپتار بولغانلىقىمنى دېگۈدەك ئۇنتۇپ كېتىپتىمەن . مەن ئادەم بولۇپ بۇنداق خۇشاللىققا چۆمىگەنىدىم . ھېلىقى مېيىت سا- دۇقىنى دەرھال دەپنە ئىشلىرى ئىدارىسىگە قايتۇرۇپ بېرىپ يەنە تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىشقا كىرىشىپ كەتتىم . شۇنىڭدىن ئېتىبا- رەن بىر كۈنمۇ ئاغرىپ قالمىدىم .»

بۇ چاغدا ئېرھاننى ژىللىس كالىر ئىسىملىك ئادەمنىڭ بارلىقى- دىن خەۋەرسىز ئىكەن ، ئۇنىڭ غەم - قايغۇنى توگىتىدىغان ھېلىقى بىر يۇرۇش ئۇسۇللىرى توغرىسىدا ئاڭلاپمۇ باقمىغانىكەن .

«بىراق ، مەن شۇنى چۈشەندىمكى ، — دېدى هاننى يېقىندا ماڭا ، — مەن ئاڭسىز هالدا ژىللىس كالىر بىلەن ئوخشاش پىرىنسىپ- نى قوللىنىپتىمەن . يۇز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئەڭ يامان ئاقىۋەت ماڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا ئۆلۈم ئىدى ، مەن ئۇنى ئېتىراپ قىلدىم . ئاندىن بۇنداق ئەڭ يامان ئاقىۋەتنى ياخشى تەرەپكە بۇراشقا تىرىشتىم : ئۆمرۇمنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىدىن تولۇق پايدىلىنىپ ، تۇرمۇش- نىڭ پەيزىنى پۇخادىن چىققۇچە سۈردۈم . ئەگەر پاراخوتقا چىققاندىن كېيىنمۇ ، — دېدى سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — يەنىلا غەمگە پېتىپ يۇرۇۋەرگەن بولسام ، ئۆزۈپ ئېيتالايمەنكى ، يۈرتۇمغا هازىرقىدەك ئۆزۈم مېڭىپ ئەمەس ، بەلكى مېيىت ساندۇقىغا قاچىلىنىپ قايتقان بولاتتىم ! ئۆزۈمنى ئەركىن - ئازادە تۇتۇپ ، خاتىرەمدە قېپقالغان بارلىق نەرسىلەرنى چىقىرىۋەتتىم . كۆڭلۈمدىكى خاتىرجەملىك ماڭا بىر خىل يېڭى كۈچ ئاتا قىلىپ ، هاياتىمنى قوتۇلدۇرۇپ قالدى .»

بەزىلەر ژىللىس كالىرنىڭ بۇ سىرلىق فورمۇلاسىدىن پايدىلە-

نىپ 20 مىڭ دوللار قىممىتىدىكى مال بىلەن تەمىنلەش توختامىنىڭ بىكار بولۇپ كېتىشىدىن مۇۋاپىقىيەتلىك ھالدا ساقلىنىپ قالغان يەردە ؛ نيۇ - يوركلۇق بىر سودىگەر بىر تەھدىت سالغۇچىنىڭ چاڭگىلىدىن مۇشۇ فورمۇلادىن پايدىلىنىپ قۇتۇلۇپ چىققان يەردە ؛ ئېرھاز- نى بۇ فورمۇلانىڭ ياردىمى بىلەن ئۆزىنىڭ ھاياتىنى قۇتۇلدۇرۇپ قالغان يەردە ، بۇ فورمۇلا سىلەرنىڭ بەزى مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش- ئۈچۈن ياردەم بېرەلەمدۇ ؟ سىلەر ھەل قىلىشنىڭ زادى ئامالى يوق دەپ قارىغان بەزى مەسىلىلەر ئېھتىمال بۇ فورمۇلانىڭ ياردىمى بىلەن ھەل بولۇپ كەتسە ئەجەب ئەمەس !

ۋىللىس كالىرنىڭ ئەپچىل فورمۇلاسىدىن پايدىلىنىش غەم - ئەندىشىگىزنى تۇغدۇرمىغان ئىككىنچى پىرىنسىپ . بۇ پىرىنسىپتىن پايدىلىنىشتا تۆۋەندىكى ئۈچ نۇقتىغا ئەھەل قىلىشىڭىز كېرەك :

1 . ئۆزىڭىزگە يۇز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئەڭ قورقۇنچلۇق ۋەقە نېمە بولۇشى مۇمكىن ؟ دېگەن سوئالنى قويۇڭ .

2 . ناۋادا ئەڭ يامان ۋەقە يۇز بېرىپ قالسا ، ئەلھۆكمىلىلا دەپ بېشىڭىزغا كەلگەننى كۆرۈشكە روھىي جەھەتتە تەييارلىنىپ قويۇڭ .

3 . ئاخىرىدا ، كۆڭلىڭىزنى توختىتىپ ، ئەڭ يامان ۋەقە يۇز بېرىشتىن ئىمكانقەدەر ساقلىنىڭ .

3 . غايىبانە ئاپەت

بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرىكى بىر ئاخشىمى ، ئىشكىمىزنىڭ قوڭغۇرىقى جىرىڭلاپ قالدى ، چىقىپ قارىسام قوشنام ئىكەن . ئۇ ئالدىراپ - تېنەپ ئۆيگە كىرىپ ، ئائىلىمىزدىكى ھەممەيلەننىڭ چېچەك ئەملىتىشىمىزنى ئېيتتى . ئۇ ئۆزئارا يارەملىشىش تەشكىلاتىنىڭ ئەزاسى بولۇپ ، ئاھالىلەرگە مەخسۇس مۇشۇنداق ئىشلار توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش قىلىشقا مەسئۇل ئىدى . ئالاقزادە بولۇپ كەتكەن كىشىلەر ئۆزۈندىن - ئۆزۈنغا ئۆچرەت بولۇشۇپ ۋاكسىنا ئەملەشنى كۈتۈپ تۇرۇشاتتى ، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پۈ-

كىتىدا ئادەم مەغلۇبىيەتتى ، دوختۇرخانا ، زاۋۇت ، ئوت ئۆچۈرۈش ئەترىتى ۋە ساقچى ئىدارىلىرىنىڭ بىنالىرىدىمۇ يۇقۇملۇق كېسەللىك- نىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋاقىتلىق پونكىتلىرى تەسىس قىلىنغانىدى . ئىككى - ئۈچ مىڭ دوختۇر ۋە سېستىرا كېچە - كۈندۈز توختىماي ئىشلەپ ، كىشىلەرگە ئالدىنى ئېلىش تەدبىرى قوللانماقتا ئىدى . بۇ قېتىمقى پاتپاراقچىلىقنىڭ مەنبەسى قەيەردە ؟ ئەسلىدە نېمۇ - يورك شەھىرىدە سەككىز ئادەمگە چېچەك چىققان ، بۇنىڭدىن ئىككى ئادەم قازا تاپقان . 10 مىليوندىن كۆپرەك نوپۇسى بار چوڭ شەھەردە ئىككى ئادەم ئۆلۈش بىلەن تەڭ ھەممە ئادەم ۋەھىمىگە چۈشكەنىكەن .

مەن نېمۇ - يوركتا 37 يىل ياشىدىم ، بىرمۇ ئادەم ئىشىكىمنى چېكىپ ، ماڭا غەمكىنلىك كېسىلىدىن پەخەس بولۇشنى ئاگاھلاندۇ- رۇپ باققىنى يوق . غەمكىنلىك ، ئەنسىزلىك ، ۋەھىمە ئىچىدە قېلىش قاتارلىق ئالامەتلەر بىلەن ئىپادىلىنىدىغان بۇنداق كېسەللىكنىڭ 37 يىلدىن بۇيان كەلتۈرۈپ چىقارغان زىيىنى چېچەك كەلتۈرۈپ چىقار- غان زىياندىن قانچە ھەسسە ئېغىركەنتاڭ .

ھازىر ، ئامېرىكىلىقنىڭ ئوندىن بىرىنىڭ نېرۋىسى كاردىن چىق- تى . بۇنداق ئەھۋالنىڭ كۆپىنچىسىنى ئەنسىزلىك ۋە ھېسسىيات جەھەتتىكى توقۇنۇش كەلتۈرۈپ چىقارغان . پېقىرنىڭ بۇ ماقالىنى يېزىشتىن مەقسىتىم مۆھتەرەم كىتابخانلىرىم ، ھەرقايسىلىرىنىڭ ئە- ندىكىنىڭ قوڭغۇرىقىنى جىرىڭلىتىپ ، ھەربىرلىرىنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويۇشتىن ئىبارەت .

نوبېل مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ئۇلۇغ تېببىي پەن ئالىمى ، دوكتور ئالكىشىس كارىل : «ئىشنى توغرا ھەل قىلىپ ، ئۆزىنى خاتىرجەم قىلىشنى بىلمەيدىغان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا» دېگەنىدى . بۇ سۆز ھەرقانداق ئادەمگە — سودىگەرگىمۇ ، ئائىلە ئايالىغىمۇ ، دوختۇر ياكى تامچىغىمۇ — ئوخشاشلا ئۇيغۇن كېلىدۇ .

بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، مەن تەتىلدىن پايدىلىنىپ تۆمۈرىول ئىدارىسىنىڭ مەسلىھەتچى دوختۇرى دوكتۇر ئو .ف .گوب- جېل بىلەن بىرلىكتە تېكساس ئىشتاتى بىلەن نېمۇ - مىكسىكو ئىشتاتـ-

غا سایاهەتکە باردىم . سەپەر داۋامىدا بىز روھىي جەھەتتىكى ئەنسىز-لىكنىڭ ئادەمگە كەلتۇرىدىغان زىيىنى ھەققىدە سۆزلىشىپ قالدۇق . دوكتور گوببېل مۇنداق دېدى : «ئەگەر ئەنسىزلىك ۋە غەم- قايغۇنى چۆرۈپ تاشلاشنى بىلمىدىغان بولسا ، ھازىر دوختۇرغا كۆرۈنۈپ يۈر-گەنلەرنىڭ 70 پىرسەنتى ئۆزىگە ئۆزى دوختۇر بولالايدۇ . مەن بۇ بىمارلارنىڭ ئازابى ئۇلارنىڭ كاللىسىدا دېسەم ، سىز بەلكىم ئىشەن-مەي ، نەدىكى گەپلەرنى قىلىپ يۈرىسىز ، ئۇلار ئاغرىقنىڭ دەردىنى تارتىۋاتسا دېيىشكىز مۇمكىن . شۇنداق ، نېرۋا خاراكتېرلىك ھەزىم قىلىش فونكسىيەسىنىڭ قالايمىقانلىشىشى ، بەزى ئاشقازان يارىلە-رى ، يۇرەك كېسىلى ، ئۇيقۇ كەلمەسلىك ، بەزى باش ئاغرىقلىرى ۋە پالەچ قاتارلىق كېسەللىكلەر ھەققىتەن بىمارلارنى چەكسىز ئازابلاي-دۇ ، بۇلار ئىسمى جىسمىغا لايىق كېسەللىك ھېسابلىنىدۇ . لېكىن ، مەن تامامەن ئورۇنسىز گەپ قىلىۋاتقىنىم يوق ، مەنمۇ ئاشقازان يارىسىنىڭ دەردىنى 12 يىل تارتقان ئادەم . ۋەھىمە ئادەمنى ئىچى تىتىلدايدىغان قىلىپ قويىدۇ ، ئىچى تىتىلداش ئادەمنى ئەنسىزلىككە سېلىپ قويىدۇ ، ئەنسىزلىك ئاشقازان نېرۋىسىنى غىدىقلايدۇ ، بۇنىڭ بىلەن ئاشقازان سۇيۇقلۇقىنىڭ نورمال ئاجرىتىلىشىغا تەسىر يېتىدۇ . ئاشقازان يارىسى كۆپ ھاللاردا مانا مۇشۇنداق پەيدا بولىدۇ» .

«نېرۋا فۇنكسىيەسى مەنبەلىك ئاشقازان كېسىلى» دېگەن كىتاب-نىڭ ئاپتورى ، دوكتور يوسېف مونتاگۇنىڭ چۈشەنچىسى دوكتور كارلىنىڭ چۈشەنچىسى بىلەن ئاساسەن ئوخشاش . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «ئاشقازان يارىسىنىڭ پەيدا بولۇش سەۋەبى ، ئادەمنىڭ قانداقتۇر بىر نەرسىنى يەپ قالغانلىقىدا ئەمەس ، بەلكى قانداقتۇر بىرنەرسىگە يەم بولۇپ كەتكەنلىكىدە .»

مېنىڭ دوختۇرخانىسىنىڭ دوختۇرى ئالۋارتىس مۇنداق دەيدۇ : «ئاشقازان يارىسىنىڭ پەيدا بولۇشى ئادەمنىڭ كەيپىياتى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك» . ئۇ مۇشۇ دوختۇرخانىدا ئاشقازان يارىسىنى داۋالاۋاتقان 1500 بىمار ئۈستىدە تەتقىقات ئېلىپ بارغان ، بۇلار ئىچىدە بەشتىن تۆت قىسىم بىمارنىڭ بەدەن ساپاسىدا كېسەللىك پەيدا قىلغۇ-

چى ئامىل تېپىلمىغان . ۋەھىمە ، ئەنسىزلىك ، ئۆچمەنلىك ، چېكىدىن ئاشقان شەخسىيەتچىلىك ھەمدە تاشقى مۇھىتقا ئۈيغۇنلىشىش ئىقتىدا-
رى ئېغىر دەرىجىدە كەم بولۇش — بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاشقازان كېسىلى ۋە ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولغان كۆپ سانلىق بىمارلار-
دا كۆرۈلگەن ئالامەتلەردۇر .

ئاشقازان يارىسى ئادەمنىڭ جېنىغا زامىن بولۇشتىن يانمايدۇ . «تۇرمۇش» ژۇرنىلىنىڭ ئىستاتىستىكىسىغا ئاساسلانغاندا ، ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان كېسەللىكلەر ئىچىدە ، ئاشقازان يارىسى ئوننىچى ئورۇندا تۇرىدىكەن .

بۇنىڭدىن سەل ئىلگىرى ، مەن مېنىڭ دوختۇرخانىسىنىڭ دوكتو-
رى خارولد ھاباي بىلەن بىرقانچە قېتىم خەت ئالاقىسى قىلدىم . بۇ دوختۇرخانىنىڭ دوكتورى خارولد ھاباي بىلەن بىرقانچە قېتىم خەت ئالاقىسى قىلدىم . بۇ دوختۇر ئىلگىرى ئامېرىكا سانائەت دوختۇرلىرى بىرلەشمىسىنىڭ يىللىق يىغىنىدا دوكلات بەرگەنىكەن . ئۇ ئۆزىنىڭ تەتقىقاتى ئۈچۈن ئىستاتىستىكىلاپ چىققان ماتېرىياللىرى ئۈستىدە توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ : خىزمەت ئورنى يۇقىرى 176 كارخانىچە-
نىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى ئاران 3 .44 ياش بولغان . بۇ كارخانىچىلار-
نىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىدىن كۆرەپكىنىڭ ئايرىم - ئايرىم ھالدا يۈرەك كېسىلى ، ھەزىم قىلىش ئەزالىرى يارىسى بار ئىكەن ياكى قان بېسە-
مى يۇقىرى ئىكەن . بۇ ئۈچ خىل كېسەللىكنى پەيدا قىلغۇچى ئاسا-
سىي ئامىل — ئۇزاق داۋاملاشقان زىيادە جىددىي تۇرمۇش دەپ يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ . ھەمەيلەن ئويلاپ باقايلىكى ، خىزمەت ئورنى يۇقىرى كارخانىچىلارنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى 45 يىلمۇ ئۆمۈر كۆ-
رەلمەي ، يۈرەك كېسىلى ، ئاشقازان يارىسى ۋە قان بېسىمى يۇقىرى بولۇش تۈپەيلى ئۆزىنى نابۇت قىلغان . ئۇلار ئۆمرىدە قولغا كەلتۇر-
گەن مۇۋەپپەقىيەتلىرى ئۈچۈن نېمانچە كۆپ بەدەل تۆلىگەن - ھە ! ئەگەر بىر ئادەم كەسپىي جەھەتتە ئوبدان ئىلگىرىلىسە ، لېكىن كې-
سەل كۆرپىسى بولۇپ قالسا ، بۇنداق مۇۋەپپەقىيەتنىڭ نېمە ئەھمىيە-
تى بولسۇن ؟ ئۇ پۈتۈن دۇنياغا ئېرىشكەن ھالەتتىمۇ ، ساغلام تېنىدىن

مەھرۇم قالسا ، بۇ دۇنيانىڭ ئۇنىڭ ئالدىدا نېمە قىممىتى بولسۇن ؟ ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئېرىشكەن ھالەتتىمۇ بىرلا كارىۋاتتا ئۆخلايدۇ ، كۆندە ئۈچ ۋاقلا تاماق يەيدۇ . ئەمەلىيەتتە بۇ بىر تازىلىق ئىشچىسىنىڭمۇ قولىدىن كېلىدىغان ئىش — بەلكىم ئۇ كۈنبويى ئالدىراشچىلىق ئىچىدە بېشى قاپاق بولۇپ كېتىدىغان ۋەكالەتچى ياكى باش دىرېكتورىدىنمۇ بەخرامان ئۆخلىشى ، بەھۈزۇر تاماقلىنىشى مۇمكىن ! راست گەپنى قىلسام ، ئالاباماغا كېتىپ داق يەردە ئولتۇرۇپ بانجول (بەش تارلىق بىر خىل ساز — مۇھەررىردىن) چېلىپ كۆڭۈل ئاچىدىغان ئىجارىكەش دېھقان بولسام بولىمەنكى ، تۆمۈرىول شىركىتى ياكى تاماكا زاۋۇتىنىڭ باي خوجايىنلىرىدىن بولىمەن دەپ 45 يىلدا جېنىمنى سېپ بېرىدىغان ئادەم بولمايمەن .

گەپ تاماكىچىلىق سانائىتىنىڭ باي غوجاملىرى ئۈستىگە كەلگەندە ، مۇنداق بىر ياخشى مىسالنى سۆزلەپ بېرەي . بۇنىڭدىن سەل ئىلگىرى ، دۇنياغا مەشھۇر بىر تاماكا پادىشاھى كېسىلى تۈيۈقسىز قوزغىلىپ قازا قىلدى . ئۇ كانادانىڭ زىچ ئورمانلىقىدا ئارام ئېلىۋاتقاندا يۈرەك كېسىلى قوزغىلىپ قالغانىكەن . ئۇ سان ـ ساناقسىز مال ـ بىسات توپلىغان بولسىمۇ ، ئاران 61 يىل ياشاپ جېنىدىن جۈدا بولدى ! ئېھتىمال ئۇنىڭ كۆپ يىللىق ھاياتى بەدىلىگە كەلگەن شۇنچە كۆپ دۇنيا ـ دەپىنە ، كىشىلەر «كەسپىي جەھەتتىكى مۇۋەپپەقىيەت» دەپ ئاتىۋالغان نەرسە بولسا كېرەك . لېكىن ، مەن شۇنداق قارايمەنكى ، بېلىگە ئالتۇندىن كەمەر باغلىغان بۇ غوجايىنىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتى ھەتتا دادامنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىنىڭ يېرىمىغىمۇ تەڭ كەلمەيدۇ . دادام مىسۇرى ئىشتاتىدىكى چارۋىچىلىق مەيدانىنىڭ غوجايىنى ئىدى ، ئۇ 90 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن ، ماڭا بىر پۇچۇق ياماق چاغلىق نەرسىمۇ قالدۇرمىغان .

مەشھۇر ئاكا ـ ئۇكا مېئولار تېببىي تەتقىقات جەمئىيىتى دوختۇرخانىمىزدىكى كارىۋاتلارنىڭ يېرىمىدىن كۆپرەكىدە يېتىۋاتقانلار ـ نىڭ ھەممىسى نېرۋا كېسەللىكلىرىگە گىرىپتار بولغۇچىلار ئىكەن دەپ قارىدى . ئەگەر ئۇلارنىڭ ئىچ ـ باغرىنى يېرىپ ، ئۇلترا يۇقىرى

ھەسسىلىك مىكروسكوپ ئارقىلىق ھەرياقسى ئەزالىرىنىڭ توقۇلمىلىرىنى تەپسىلىي كۆزىتىدىغان بولساق ، كۆپىنچىسىنىڭ مەشھۇر بوكسچى جىك دېنپوستەك سالامەت ئىكەنلىكىنى بايقايمىز . ئۇلارنىڭ «نېرۋا خاراكتېرلىك كېسەللىكى» نېرۋىسىدا ئەزا خاراكتېرلىك كېسەللىك ئۆزگىرىشى بولغانلىقتىن ئەمەس ، بەلكى مەيۇسلىنىش ، ئازابلىنىش ، قورقۇش ، ئۆز - ئۆزىدىن ئاغرىنىش ، كۆڭلى سوۋۇش ، ئۇمىدسىزلىنىش قاتارلىق پسىخىك ئامىللارنىڭ تەسىرىدىن بولغان . پىلاتون بۇرۇنلا مۇنداق دېگەنىدى : «دوختۇرلارنىڭ ئەڭ چوڭ خاتالىقى شۇكى ، ئۇلار جىسمانىي جەھەتتىن داۋالاشقىلا بېرىلىپ كېتىپ ، روھىي جەھەتتىن داۋالاشقا سەل قارايدۇ ، ئەمەلىيەتتە ئادەمنىڭ جىسمى بىلەن روھى بىر پۈتۈن گەۋدە ، ئۇ ئىككىسىنى ئايرىپ داۋالىماسلىق لازىم .»

بۇ مەشھۇر ھېكمەتلىك سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىش ئۈچۈن تېببىي پەن 2200 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىت سەرپ قىلدى ! تاكى بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندىلا بىز بىر خىل يېڭىدىن گۈللەنگەن روھىي ، جىسمانىي كېسەللىك تېبابىتىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ ، روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن داۋالاشنى بىرلەشتۈرۈشكە باشلىدۇق . روھىي ۋە جىسمانىي كېسەللىك تېبابىتى دەۋرىنىڭ تەلىپىگە ماسلىشىش يۈزىسىدىن شەكىللەنگەن ۋە راۋاجلانغان . بىزنىڭ تېببىي پېنىمىز تەرەققىي قىلىپ بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ، كېسەللىك قوزغاتقۇچى باكتېرىيەلەر كەلتۈرۈپ چىقارغان دەپ ئېنىق بېكىتىشكە بولىدىغان چېچەك ، خولېرا ، سېرىق قىزىتما قاتارلىق بىر قىسىم قورقۇنچلۇق كېسەللىكلەرنى تۈپ يىلتىزىدىن تۈگىتەلەيدىغان ھەمدە نۇرغۇن كىشىلەرنى نەچچە ئون خىل باشقا ۋەھشىي كېسەللىكتىن قۇتۇلدۇرالايدىغان بولدى ، لېكىن كېسەللىك قوزغاتقۇچى باكتېرىيەلەر ئەمەس ، بەلكى پسىخىك ئامىللار كەلتۈرۈپ چىقارغان جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىكى ئېغىر زەخمىلەرنى تېخى داۋالىيالمايدۇ . بۇ خىل روھىي كېسەللىك سانسىز زىيانغا ئۇچرىغۇچىلارنى ئازابلاپ ، بارغانسېرى ئىنسانىيەتنىڭ ياۋۇز دۈشمىنىگە ئايلانماقتا .

دوختۇرلارنىڭ ئىستاتىستىكىسىغا ئاساسلانغاندا ، ھازىر ياشاۋاتقان ئامېرىكىلىقلارنىڭ يېگىرمىدىن بىر قىسمى ئۆمرىنىڭ بىر قىسمىنى روھىي كېسەللىكلەر دوختۇرخانىسىدا ئۆتكۈزىدىكەن . 2 - دۇنيا ئۇرۇشىدا ھەربىي خىزمەت ئۆتىگەن ئامېرىكىلىقلارنىڭ ئالتىدىن بىر قىسمى يا روھىي كېسەلگە گىرىپتار بولغان ، يا روھىي جەھەتتىن زەخمىلەنگەن .

روھىي كېسەلنىڭ سەۋەبى زادى نېمە ئىكەنلىكى ھازىرغا قەدەر تازا ئېنىق ئەمەس . لېكىن ، نۇرغۇن ئەھۋاللاردىن قارىغاندا ، ھېچ-بولمىغاندىمۇ ئۇ ۋەھىمە يېيىش ۋە ئۆزىنى ئۆزى ئازابلاش بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك .

بۇ كىتابنى يېزىۋاتقان كۇنلىرىمدە ، دوكتور ئېدۋارد بودورىسكىنىڭ «يەنە قايغۇرماي ، ساغلام ياشاڭ» دېگەن كىتابىنى ئالدىمغا قويۇۋالغانىدىم . بۇ كىتابنىڭ مۇھىمراق بابلىرىنىڭ تېمىسى مۇنداق ئىدى :

بىئارام بولۇشنىڭ يۇرەككە زىيىنى .
ئەنسىزلىك — قان بېسىمى ئۆرلەپ كېتىشنىڭ مەنبەسى .
رېھاتىزم غەم - قايغۇ ۋە باش قېتىنچىلىقتىن بولىدۇ .
ئۇچەي ۋە ئاشقازىنىڭىزنى ئاسراي دېسىڭىز قايغۇرماڭ .
بىئاراملىق زۇكامنى كەلتۇرۇپ چىقىرىدۇ .
غەزەپلىنىشنىڭ قالقانسىمان بەزگە تەسىرى .
غەمكىن كەيپىيات ۋە دىيابېت كېسىلى .

بۇ جەھەتتە مول ئىلھاملاندۇرۇش ئەھمىيىتىگە ئىگە يەنە بىر كىتاب «ئادەم — ئۆزىگە دۇشمەن» . بۇ كىتابنىڭ ئاپتورى مېئو دوختۇرخانىسى روھىي كېسەللىكلەر بۆلۈمىنىڭ دوختۇرى دوكتور كارل مېلىنگىر . بۇ كىتابتا ھەر خىل ھالاكەتلىك ھېسسىياتنىڭ كىشىلەرگە كەلتۇرىدىغان زىيىنى ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئۇسۇلۇبتا تەسۋىرلەنگەن . كىمكى ئۆزىگە ئۆزى دۇشمەن بولۇشتىن قولىنى ئۈزمەكچى بولىدىكەن ، بۇ كىتابنى ئوقۇپ چىقسا جەزمەن پايدىسى تېگىدۇ .

قانچه ساغلام ئادەمدۇ كۆن بويى ئالاقزادىلمك ئىچىدە يۈرسە كېسەل بولۇپ قالمىدۇ . بۇ جياڭجۇن گرانتنىڭ ئامبرىكىدىكى ئىچكى ئۇرۇش ئاخىرلىشىشتىن بىرقانچە كۆن ئىلگىرى ئۆز كەچۈرمىشلىرى- دىن ئالغان تەسىراتى . ئەينى چاغدىكى ئەھۋال مۇنداق بولغان : گرانت لىمپىت شەھىرىنى توققۇز ئاي قورشىۋالغان ، ئۇنىڭ دۇشمە- نى لى جياڭجۇننىڭ قوشۇنى ئاچ ۋە يالىڭاچ قېلىپ ، جەڭ قىلىش ئىقتىدارىنى پۈتۈنلەي يوقاتقان . ئەسكەرلىرى توپ - توپ بولۇپ قېچىپ كەتكەن ، قالغانلىرى چېدىرغا توپلىشىۋېلىپ دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ ، پىغان چېكىپ ، ھايات‌تىن پۈتۈنلەي ئۈمىد ئۈزۈشكەن . پۈ- تۈن قوشۇن گۇمران بولاي دەپلا قالغان . بۇ چاغدا لى جياڭجۇن قوشۇنىغا لىچمپىت شەھىرىدىكى پاختا ، تاماكا ئىسكىلاتلىرى ۋە ھەر- بىي قورال - ياراغ ئىسكىلاتلىرىغا ئوت قويۇپ بېرىپ ، پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ شەھەرنى تاشلاپ قېچىشقا بۇيرۇق چۈشۈرگەن . گرانت يەنە ئىككى قوشۇنغا قاچقان دۇشمەننى داۋاملىق قوغلاپ زەربە بېرىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرگەن . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا شېرىدان- نىڭ ئاتلىق قوشۇنى تۆمۈريول كۆۋرۈكىنى پارتلىتىۋېتىپ ، دۇشمەن ئارمىيەسىنىڭ چېكىنىش يولىنى ئۈزۈپ تاشلىغان .

بۇ چاغدا جياڭجۇن گرانتنىڭ شەقىقە كېسىلى توساتتىن قوزغە- لىپ كېتىپ ، كۆزىنىمۇ ئاچالماي قالغان . ئۇ ئىلاجسىزلىقتىن قو- شۇنىڭ ئارقىسىدا قېلىپ ، ۋاقتىنچە بىر دېھقانچىلىق مەيدانىدا تۇ- رۇپ قالغان . «شۇ كۈنى ئاخشىمى ، — دەپ يازىدۇ گرانت ئەسلىمە- سىدە ، — پۈتۈمنى قىچا سۇيىدە توختىماي يۇيۇپ بەردىم ، قولۇمنىڭ بوغۇملىرى ۋە بوينۇمغا قىچا مەلھىمى چېپىۋالدىم . مەن ئەتىسى ئەتىگەندە سەللىمازا ساقىيىپ قوپۇشنى ئۈمىد قىلاتتىم . »

ئەتىسى ئەتىگەندە ئۇنىڭ كېسىلى راستىنلا ساقىيىپ قالغان . بىراق ، ئۇنى قىچا مەلھىمىنىڭ تۆھپىسى دېگىلى بولمايدۇ . يېزا يولىنى بويلاپ ئۇچقاندەك كەلگەن بىر ئاتلىق ئەسكەر لى جياڭجۇننىڭ ئەل بولۇشىنى خالايدىغانلىقى توغرىسىدا ئېلىپ كەلگەن خەت گرانت- نىڭ باش ئاغرىقىنىڭ توختىشىغا سەۋەب بولغان .

گرانت جياڭجۇن مۇنداق دەپ يازىدۇ : «خەتنى ئېلىپ كەلگەن ئوفېتسىر ئالدىمغا كېلىپ توختىغاندا بېشىم ناھايىتى قاتتىق ئاغرىۋا- تاتتى . خەتنىڭ مەزمۇنىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ، ئاغرىق بىردەم- دىلا قويۇپ بەردى . »

روشەنكى ، غەم - ئەندىشە ، جىددىيلىك ۋە بىئارامىلىق گرانتنى كېسەلگە گىرىپتار قىلغان . ئەمما ، ئۇنىڭ كەيپىياتىدا ئۇشتۇمتوت ئۆزگىرىش بولۇپ ، غەلبە ئىشەنچىسگە تولغان ھامان كېسىلىمۇ دەرھال ساقىيىپ كەتكەن .

فرانكلىن دېلانو روزۋېلت ھۆكۈمىتىنىڭ مالىيە - ئىقتىساد ۋەزىرى ھېنرى مورگېنساۋ 70 - يىللارنىڭ ئاخىرلىرىدا ئۆز كەچۈر- مىشلىرىنى ئەسلەپ ، بىر قېتىم كۆڭلۈم ئىنتايىن بىئارام بولۇپ كەتكەنلىكتىن ، بېشىم قېيىپ يىقىلىپ چۈشكىلى تاس قالغانىدىم دەيدۇ . ئۇنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىدىنمۇ بۇنداق قورقۇنچلۇق كەچۈر- مىشلىرىنى كۆرۈش مۇمكىن . زۇكۇتۇڭ مال باھاسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن ، بىر كۈن ئىچىدە 4 مىليون 400 مىڭ پۇشىل بۇغداي سېتىۋالغۇزغانىدى . بۇ چوڭ سودا بولۇۋاتقاندا «بېشىم قېيىپ يىقە- لىپ چۈشكىلى تاس قالدىم ، ئاخىر بولالماي ئۆيۈمگە قايتىپ كېلىپ ئىككى سائەت ئۇخلاپتىمەن» دەپ يازىدۇ مورگېنساۋ .

ئەگەر غەم - ئەندىشىنىڭ كىشىلەرگە زادى قانچىلىك زور بەخت- سىزلىك ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى راستىنلا بىلمەكچى بولسام ، كۇ- تۇپخانىغا بېرىپ ماتېرىيال ئاختۇرۇشۇمنىڭ ياكى دوختۇر تېپىپ سۇرۇشتۇرۇشۇمنىڭ قىلچە ھاجىتى يوق . پەقەت ئۆيۈمنىڭ دېرىزىسە- نى — مەن ھازىر ئولتۇرۇپ كىتاب يېزىۋاتقان ئۆيۈمنىڭ دېرىزىسىنى ئېچىپ قارىسامىلا ھەممە ئايان بولىدۇ : ئالدىمدىكى بىنانىڭ ماڭا ئۇدۇل قەۋىتىدە تەشۋىشلىنىپ بىئارام بولۇش تۇپەيلىدىن ئېلىشىپ قالغان بىر ئادەم ئولتۇرىدۇ ؛ يەنە بىر بىنادا ئىنتايىن تەشۋىشلىنىش تۇپەيلىدىن دىيابېت كېسىلىگە مۇپتىلا بولغان بىر ئادەم بار . پۈل مۇئامىلە بازىرىدا پاي چېكىنىڭ باھاسى چۈشۈپ كەتكەنلىكتىن ئۇنىڭ قېنى ۋە سۆيدۈكى تەركىبىدىكى قەنت مادداسى ئېشىپ كەتكەن .

فىرانسىيەلىك مەشھۇر پەيلاسوپ مۇندان ئۆز يۇرتى — بوردو شەھىرىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەنگەندە ، شەھەر ئاھالىلىرىگە : «سىلەر ماڭا تاپشۇرغان ۋەزىپىڭلارنى ئىچكى ئەزالىرىم بىلەن ئەمەس ، بەلكى ئىككى قولۇم بىلەن قوبۇل قىلىشنى خالايمەن» دېگەنىكەن .

مېنىڭ بۇ قوشنام ئۇنداق قىلمىغان . ئۇ پۇل مۇئامىلە بازىرىدا يۈز بەرگەن ئىشنى قان تومۇرىغا قوبۇل قىلغان . شۇ تۈپەيلى جېنىغا زامىن بولغىلى تاس قالغان .

كەيپىيات جەھەتتە خاتىرجەم ئۆتمەيدىغان كىشىلەر رېھاتىزم يالكى بوغۇم ياللۇغىنىڭ جازاسىغا ئۇچرىشى مۇمكىن ، ئېغىر بولغاندا پالەچ بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن . كورونېل ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تېببىي تەتقىقات ئورنىدا ئىشلەيدىغان دوكتور روسسو سېشىر دۇنياغا مەشھۇر بوغۇم ياللۇغى مۇتەخەسسىسى . ئۇ بۇ كېسەللىككە مۇپتىلا بولۇشنىڭ ئالدى كۆپ ئۇچرايدىغان بىرقانچە خىل سەۋەبلىرىنى تۆۋەندىكىدەك يىغىنچاقلاپ چىققان :

1 . جورىسى بالا - قازاغا ئۇچراش .

2 . ئىقتىسادىي جەھەتتە يۇز بەرگەن بەختسىزلىك ياكى ئىقتىساد ئۇچۇن قايغۇرۇش .

3 . يالغۇزلۇق ياكى پۇشايمان قىلىش .

4 . ئۇزاققىچە كۆڭلىدە ئۆچ (غۇم) ساقلاش .

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان تۆت خىل پىسخىك ھالەت بوغۇم ياللۇغىنىڭ قوزغىلىشىدىكى بارلىق مېخانىزملارنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ ، ئەلۋەتتە . بوغۇم ياللۇغىنىڭ تۈرى ئىنتايىن كۆپ ، پەيدا بولۇش شەكىللىرىمۇ ئوخشاش ئەمەس . بۇ يەردە شۇنى تەكىتلەپ ئۆتۈشكە توغرا كېلىدۇكى ، دوكتور روسسو سېشىر مىسال كەلتۈرگەن بۇ تۆت خىل سەۋەب پەقەت بۇ كېسەللىكنىڭ كۆپ ئۇچرايدىغان سەۋەبلىرى ، خالاس . مېنىڭ بىر دوستۇم بۇ جەھەتتە گەۋدىلىك مىسال بولالايدۇ . ئىقتىسادىي جەھەتتە كاساتچىلىق يۇز بەرگەن ئاشۇ يىللاردا ، ئۇ ھەمىشە كۆڭلىگە ياقمىغان بەزى ئىشلارنى دەپ ئاچچىقلىنىپ يۈرەتتى : بىردەم گاز شىركىتى ئۇنىڭ گاز تۈرۈبىسىنى ئېتىپ قويسا ، بىردەم

بانكا ئۇنىڭ ئۆيى - مۇلۇكلىرىنى رەنگە قويۇش مۇددىتىنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى جاكارلىغاندى ، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئايالى بىر كۈنى توساتتىنلا ئېغىر بوغۇم ياللۇغىغا مۇپتىلا بولۇپ قالدى ، دورا يېسە- مۇ ، تاماقتىن پەرھىز تۇتسىمۇ ئەھۋالىدا ياخشىلىنىش بولمىدى ، پەقەت ئىقتىسادىي ئەھۋالى قايتا ياخشىلانغاندىن كېيىنلا ساقىيىپ قالدى .

غەم - ئەندىشە ھەتتا ئادەمنىڭ چىشىنىمۇ زەخمىلەندۈرىدۇ . ئامېرىكا چىش دوختۇرلىرى جەمئىيىتىنىڭ بىر قېتىملىق يىغىندا دوكتور ۋېلىيام مېككېناگېر مۇنداق دەپ دوكلات قىلغان : «غەم - ئەندىشە ، ۋەھىمە ، ئۆچمەنلىك ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ھەرخىل كەيپە- يات پەيدا قىلغان خاپىلىق..... ئادەم بەدىنىدىكى كالتسىي خلورىد- نىڭ نىسبىتىنى بۇزىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن چىشنى قۇرت يېيىشى مۇم- كىن .» دوكتور مېككېناگېر ئۆزى داۋالاۋاتقان بىر بىمار ئۇستىدە توختىلىپ مۇنداق دېگەن : «خوتۇنى ئاغرىپ قېلىشتىن ئىلگىرى ، بۇ ئادەمنىڭ چىشىدا ھېچقانداق چاتاق يوق ئىكەن . لېكىن ، خوتۇنى ئاغرىپ قېلىپ بالىنىستا ياتقان ئۈچ ھەپتە ئىچىدە ئۇنىڭ توققۇز چىشى بىراقلا چىرىپ كېتىپتۇ . بۇنىڭغا ئۇ ئادەمنىڭ خوتۇنىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقىغا زىيادە قايغۇرغانلىقى سەۋەب بولغان .»

سىلەرنىڭ قالقان بەز خىزمىتىنىڭ كۆچىيىپ كېتىشى دېگەن كېسەللىكتىن خەۋىرىڭلار بارمۇ ؟ مەن بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولغان بىرقانچە ئادەمنى تونۇيمەن ، سىلەرگە شۇنى سۆزلەپ بېرەي . ئۇلار- نىڭ ئىككى قولى تىترەيدۇ . كۆز ئالمىسى پۈلتىيىپ چىقىپ تۇرىدۇ ، ئىچى تىتىلداپ بىئارام بولىدۇ ، قانداقلىكى ۋاقىتتا ھودۇقۇپ يۈر- گەندەكلا كۆرۈنىدۇ ، بەدەن فۇنكسىيەسى ئۆچۈن ئىنتايىن مۇھىم ھېسابلىنىدىغان قالقان بەز ئۇلار ئۆچۈن ئەكسىچە ئوشۇق يۈك بولۇپ قالغان . تىروكسىزنىڭ ئاجرىتىلىشى زىيادە كۆپ بولۇپ كەتسە ، ئورگانىزمنىڭ ھەر خىل توقۇلمىلىرىدىكى ئوكسىدلىنىش سۈرئىتى تېزلىشىپ كېتىدۇ ۋە ماددا ئالمىشىش نىسبىتى ئېشىپ كېتىدۇ . ئەگەر بۇ خىل ئەھۋال ئوپېراتسىيە قىلىپ ئېلىۋېتىش ياكى باشقا

داۋالاش ئۇسۇللىرى ئارقىلىق توختىتىلمايدىغان بولسا ، بىمارلارنىڭ ئۆلۈشىگە سەۋەب بولۇشى مۇمكىن . بۇ تەببىي پەندە «زەئىپلىكتىن ئۆلۈش» دەپ ئاتىلىدۇ .

يېقىندا مەن بۇ كېسەللىككە گىرىپتار بولغان بىر دوستۇم بىلەن بىللە فىلادېلفىيە شەھىرىگە بېرىپ بىر تەببىي پەن مۇتەخەسسىسنى زىيارەت قىلدۇق . ئۇ قالقان بەز خىزمىتى ئېشىپ كېتىش كېسىلىنى داۋالاشتا 38 يىللىق تارىخقا ئىگە ئىكەن . ئۇنىڭ داۋالاپ قويۇشىنى كۈتكۈچىلەر تۇرىدىغان ئۆيىنىڭ تېمىغا مىخلانغان بىر پارچە تاختايغا بىر ئابزاس سۆز كىشىلەرنىڭ كۆزىگە تاشلىنىپ تۇرغۇدەك قىلىپ چوڭ يېزىپ قويۇلغان ، بۇ خەتنى ئۇ يەردە نۆۋەت كۈتۈپ تۇرغان بىمارلار بىر قاراپلا كۆرەلەيدىكەن .

بۇ ئۇنىڭ بىمارلارغا قىلغان تەۋسىيەسى ئىكەنلىكىگە ئىشىنەمسىلەر ؟ مەن ئۇ يەردە نۆۋەت كۈتكەچ ، بۇ سۆزنى بىر كونۇبرتنىڭ ئارقىسىغا كۆچۈرۈۋالدىم :

خۇشخۇي يۈرۈش ۋە ئارام ئېلىش

كەيپىياتنى خۇشال تۇتۇش ، ئوبدان كۈتۈنۈپ ماغدۇرغا كېلىشىنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى : ساغلام ئېتىقاد ، ئۇخلاش ، مۇزىكا ئاڭلاش ۋە ئويناپ - كۈلۈش . خۇداغا ئىشىنىڭ ، بەخىرامان ئۇخلاشنى ئۆگىنىڭ ، يېقىملىق مۇزىكىلاردىن لەززەت ئېلىڭ ، تۇرمۇشنىڭ قىزىق تەرەپلىرىنى ئىزدەڭ . شۇنداق قىلسىڭىز ساغلام ۋە بەختلىك بولالايسىز .

بۇ دوختۇرنىڭ دوستۇمغا بىرىنچى بولۇپ قويغىنى : «سىزنى بۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغان كەيپىيات نېمە ؟» دېگەن سوئال ، ئۇ دوستۇمنى جىددىي ئاگاھلاندۇرۇپ ، ئەگەر سىز روھىي جەھەتتە ئۆزىڭىزنى ئۆزىڭىز ئازابلاشنى توختاتمايدىغان بولسىڭىز ، سىزدە بۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن ئەگەشمە كېسەللىكلەرمۇ مەسىلەن ، يۈرەك كېسىلى ، ئاشقازان يارىسى ، دىيابېت كېسىلى ۋە باشقىلار كۆرۈلۈشى مۇمكىن دېدى . «بارلىق كېسەللىكلەر ، — دەيدۇ بۇ مەشھۇر تەببىي پەن ئالىمى ، — بىر قېلىپتىن چىقىدۇ ، ئۇلارنى ھەتتا قوشكېزەك ئاكا-

ئۇكىلار دېيىشكە بولىدۇ» . شۇنداق ئەمەسمۇ؟ ئۇلارنىڭ ھەممىسى غەم - ئەندىشە ۋە خاتىرجەمسىزلىكنىڭ مەھسۇلى!

بىر قېتىم مەن مەشھۇر كىنو چولپىنى مول ئەۋېزە بىلەن سۆھبەتلىشىپ قالدىم ، ئۇ ماڭا ئىچ باغرىنى تۆكۈپ ، تۇرمۇشتا مەڭگۈ بېشىنى قاتۇرماسلىققا ۋە ئاچچىقلانماسلىققا بەل باغلىغانلىقىنى ، چۈنكى باش قاتۇرۇش ۋە ئاچچىقلىنىش ئۇنىڭ ئەڭ قىممەتلىك دەسمايىسى — گۈزەل ھۆسنىگە زىيان يەتكۈزىدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەردى .

«كىنو ساھەسىگە يېڭىدىن قەدەم قويغىنىمدا ، — دەيدۇ ئۇ ماڭا سۆزلەپ بېرىپ ، — كۆڭلۈم غەم بىلەن توشۇپ كەتكەنىدى . ئۇ چاغدا ھىندىستاندىن لوندونغا ئەمدىلا كېلىشىم بولۇپ ، نە ئۇرۇق - تۇغقانىم ، نە بىرەر خىزمىتىم يوق ئىدى . نۇرغۇن كىنو شىركەتلىرىنىڭ دىرېكتورلىرىغا يېلىنغان بولساممۇ ، مېنى تەكلىپ قىلىپ ئىشلىتىشكە بىرسىمۇ ماقۇل بولمىدى . يېنىمدىكى ئازغىنە پۇلۇم تۈگەي دەپ قالغانىدى . ئىككى ھەپتىدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان پېچىنە يەپ ، سۇ ئىچىپ كۈن ئۆتكۈزدۇم . مەن ھەم جىلە بولاتتىم ، ھەم ئاچ يۈرەتتىم . سارايغا بولۇپ قالدىممۇ ، يا؟ كىنوچىلىق ساھەسىگە كىرىشىم ئۇخلىماي چۈش كۆرۈشۈم بولسا كېرەك دەپ ئويلايتتىم . مېنىڭ تەجرىبەم يوق ئىدى . ئۆمرۈمگە كېلىپ ھەتتا دىرامىنىڭ بىرەر كۆرۈنۈشىدىمۇ رول ئېلىپ باقمىغان ! مەندە تۇغما چىرايلىق چىراي-دىن باشقا ، ئاشۇنداق ھەۋەسكە سالغۇدەك يەنە نېمە ئاساس بولسۇن؟

ئەينەكنىڭ ئالدىغا كېلىپ بىر قاراپلا باش قېتىنچىلىق ۋە غەم-ئەندىشە كەلتۈرۈپ چىقارغان يامان ئاقىۋەتنى بايقىدىم . قارىسام يۈزۈمگە قورۇق چۈشۈپتۇ ، روھىممۇ چۈشكۈن ئىدى . بۇ چاغدا مەن ئۆز - ئۆزۈمگە دېدىم : ‹ بۇنداق ئەھۋالىڭنى دەرھال ئۆزگەرتىشىڭ كېرەك ! سېنىڭ بىردىنبىر دەسمايەڭ ئاشۇ چىرايىڭ . ئەگەر داۋاملىق مۇشۇنداق غەمكىن يۈرىدىغان بولساڭ ، شۇنچىلىك نەرسەڭنىمۇ نابۇت قىلىۋېتىسەن !› »

تۇرمۇشتا ، ئايالىرنىڭ ھۆسن - جامالىنى بۇزۇپ ھەممىدىن بەك قېرىتىۋېتىدىغان ئامىللار ئىچىدە ئۇزاققا سوزۇلغان غەم - قايغۇنىڭ

ئالدىغا ئۆتىدىغىنى يوق . بۇنداق كەيپىيات ئادەمنى ئۈمىدسىزلەندۈ-رۈپ ، كۆڭلى يېرىم ، ئۆلۈك چىراي قىلىپ قويىدۇ ، يۈزدىكى قو-رۇقنى كۆپەيتىۋېتىدۇ ، چاچنىمۇ ئاقارتىۋېتىدۇ . بەزى ئەھۋاللاردا چاچنى چۈشۈرۈۋېتىشىمۇ مۇمكىن . غەم - غۇسسە ۋە بىئارامليق ئاپىياق تېرە - مۇسكۇللىرىنىڭ بۈزۈپ ، بەدىنىڭ زده يېرىڭلىق چاقا ۋە تۈگۈنچەك پەيدا قىلىشى مۇمكىن .

بارلىق كېسەللىكلەر ئىچىدە ، يۇرەك كېسىلى بىلەن ئۆلىدىغان-لارنىڭ نىسبىتى ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ . ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدا 300 مىڭدىن كۆپرەك ئەسكەر جەڭ مەيدانىدا قازا تاپقان ؛ شۇ مەز-گىلدە 2 مىليون تىنچ شەھەر ئاھالىسى يۇرەك كېسىلى تۈپەيلى قازا تاپقان . ھالبۇكى ، ئۇلارنىڭ تەڭدىن تولىسىنىڭ يۇرەك كېسىلىنى كۆڭۈل خاتىرجەم بولماسلىق ۋە تۇرمۇش ھەلەكچىلىكى پەيدا قىلغان . شۇنداق ، كارىلىنىڭ بىز يۇقىرىدا نەقىل كەلتۇرگەن مەشھۇر سۆزى ھەقىقەتەن يۇرەك كېسىلىنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى ئاساسىي سەۋەب ئىكەن : «ئىشنى توغرا بىرتەرەپ قىلىپ ئۆزىنى خاتىرجەم قىلىشنى بىلمەيدىغان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا .»

ئامېرىكىنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى ھەرقايسى ئىشتاتلاردا ياشاۋاتقان نېگىرلار بىلەن جۇڭگولۇقلار ئىچىدە كۆڭۈل خاتىرجەمسىزلىكى تۈپەيلىدىن يۇرەك كېسىلىگە گىرىپتار بولىدىغانلار خېلى ئاز ، ئۇلار بىرەر ئىشقا دۇچ كەلگەندە ئېغىر - بېسىقلىق ۋە تەمكىنلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلىدۇ .

دوختۇرلار ئىچىدە يۇرەك كېسىلىگە گىرىپتار بولىدىغانلارنىڭ ئوتتۇرىچە سانى دېھقانلار ئىچىدىكىلەرنىڭ 20 ھەسسىسىگە تەڭ كېلە-دۇ . بۇنىڭدىن دوختۇرلارنىڭ ئۆزلىرى شۇغۇللىنىۋاتقان جىددىي كەسپى ئۇچۇن قانچىلىك زور بەدەل تۆلەيدىغانلىقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

«مېھىر - شەپقەتلىك ئاللاتائالا بىزنىڭ گۈناھىمىزنى مەغپىرەت قىلسا قىلىدۇكى ، — دەيدۇ ۋېلىيام جىمېس ، — نېمۇڭا سىستېممىز قىلچە رەھىم قىلمايدۇ .»

تېخىمۇ قورقۇنچلۇق ، ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان يەنە بىر پاكىت بار : ئامېرىكىدا ھەر كۈنى ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىدىغانلارنىڭ سانى كۆپ ئۇچرايدىغان بەش خىل يۇقۇملۇق كېسەللىكتە گىرىپتار بولۇپ ئۆلۈپ كېتىدىغانلارنىڭ سانىدىن كۆپ ئارتۇق .

كىشىلەر نېمە ئۈچۈن ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىدۇ ؟ باش قېتىنچىلىق ۋە ھەسرەت چېكىشتىن ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىدۇ .

قەدىمكى جۇڭگودا ، غەزىپى چېكىدىن ئاشقان بىر جىيانجۈن قولغا چۈشكەن ئەسىرلەرنى قىينىماقچى بولسا ، لىق سۇ توشتۇرۇلغان سوغىلارنى ئۆينىڭ تورۇسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ ، ئۇنىڭ تېگىگە پۈت-قولى باغلانغان ئەسىرلەرنى توختىتىپ ، بېشىغا سوغىدىكى سۇنى تامچىلىتىدىكەن . تامچىلىغان سۇ ئەسىرلەرنىڭ بېشىغا خۇددى بولقا بىلەن ئۇرغاندەك تېمىپ ئۇلارنى سىراق قىلىپ قويىدىكەن .

ئۇزاق داۋام قىلغان غەم - قايغۇ خۇددى كېچە - كۈندۈز توختىماي تېمىپ تۇرغان سۇ تامچىسىغا ئوخشايدۇ ، بىراق ئۇ ئادەمنىڭ قەلبىگە تېمىۋېرىپ سىراق قىلىپ قويىدىغان ، ھەتتا ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا ئېلىپ بارىدىغان سۇ تامچىسىدىن ئىبارەت ، خالاس .

مەن بالىلىق دەۋرىمدە مىسسۇرى ئىشتاتىنىڭ سەھرالىرىدا تۇراتتىم . دىن تارقاتقۇچىنىڭ دوزاختىكى ئوت توغرىسىدا سۆزلىگەنلىرىنى ئاڭلىسام قورقىنىمدىن شۇركۈنۈپ كېتەتتىم . لېكىن ، ئۇ يەنە بىر خىل دوزاخنىڭ ئوتىنى ، يەنى پانىي دۇنيادا ياشاۋاتقان كىشىلەرنىڭ غەم - قايغۇ تۇپەيلىدىن تارتىۋاتقان جىسمانىي ئازابىنى ئاغزىغىمۇ ئېلىپ قويمايتتى . كىمكى ئۆمىدسىزلىكتە ياشايدىكەن ، ھامان بىر كۈنى ئىنسانلارنىڭ ئەڭ قورقۇنچلۇق ئاپەتلىرىدىن بىرى — يۈرەك سانجىقىنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىدۇ .

سىز ئۆزىڭىزنىڭ تۇرمۇشىنى سۆيەمسىز ؟ ئۇزاق ئۆمۈر كۆرۈشنى خالامسىز ؟ تېنىڭىزنىڭ ساغلام بولۇشىنىمۇ ئۆمىد قىلامسىز ؟ خالىسىڭىز دوكتور ئالېشىس كارىلنىڭ بىزگە بەرگەن تەلىمى بويىچە ئىش كۆرۈڭ . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «كىمكى زامانىۋىلاشقان چوڭ شەھەرلەردىكى شاۋقۇن - سۈرەن ئىچىدە كۆڭلىنى خاتىرجەم تۇتالىسا

نەرۋا خاراكتېرلىك كېسەللىكلەرگە قارشى ئىممۇنىتېت كۈچىگە ئىگە بولغان بولىدۇ .»

سىزمۇ شاۋقۇن بىلەن قاپلانغان زامانىۋى چوڭ شەھەردە كۆڭلىڭىزنى خاتىرجەم تۇتالامسىز ؟ بۇ سوئالغا ئادەتتىكى كىشىلەر : «تۇتالايمەن ، جەزمەن تۇتالايمەن .» دەپ جاۋاب بېرىدۇ . ئارىمىزدىكى كۆپ سانلىق كىشىلەر چوقۇم ئۆزى ئىشەنگەندەكىدىنمۇ قەيسەر كېلىدۇ . بىزدە بار ئىچكى زاپاسلارغا بەلكىم تېخى سان تەگمىگەن بولسا كېرەك . بۇ پاكىت سورونىڭ ئۆلىمەس ئەسىرى — «ۋاردېن» دا گەۋدىلەندۈرۈلگەن : «مېنىڭچە ، ئادەملەردىكى مەسئۇلىيەتنىڭ تېرىشىش ئارقىلىق ئۆز تۇرمۇشىنى تېخىمۇ يېڭى مەنزىلگە يەتكۈزەلەيدىغان ئىقتىدارىدىن ئالىيجاناب نەرسە يوق..... ئەگەر بىر ئادەم تولۇپ تاشقان ئىشەنچ بىلەن بىرخىل غايىگە ئىنتىلىدىكەن ، ئۆزى ئارزۇ قىلغان تۇرمۇشنى قەيسەرلىك بىلەن قولغا كەلتۈرىدىكەن ، ئۇنداقتا ئۇ ئادەتتىكى ئەھۋالىدا يەڭگىلى بولمايدۇ دەپ قارىلىدىغان قاتمۇقات توسالغۇلارنى يېڭىپ ، ئاخىرقى ھېسابتا مەقسىتىگە يېتەلەيدۇ .»

بۇ كىتابىمىزنىڭ كىتابخانلىرى ئىچىدە قەيسەر شىجائەت ۋە ئىچكى يوشۇرۇن كۈچكە ئىگە نۇرغۇن كىشىلەر جەزمەن بار . ئۇلار ئوھىئو ئىشتاتىدىكى ئورگاجېۋېي — ھەرقانداق ئەھۋالدىمۇ غەم - قايغۇنى چىقىرىپ تاشلىيالايدىغان ئايالدىن قېلىشمايدۇ . بىز بۇ كىتابتا مىسال كەلتۈرگەن نۇرغۇن قەدىمكى پەلسەپىۋى قائىدىلەر بويىچە ياشايدىغانلا بولساق ، چوڭقۇر ئىشىنىمەنكى ، بۇ ئايال قىلالىغان ئىشىنى بىزمۇ ئوخشاشلا قىلالايمىز . تۆۋەندىكىسى ئورگاجېۋېينىڭ بىر قىسىم كەچۈرمىشلىرى ، ئۇ بۇ كەچۈرمىشلىرىنى ماڭا شەخسەن ئۆزى خەت يېزىپ سۆزلەپ بەرگەن : «بۇنىڭدىن سەككىز يېرىم يىل ئىلگىرى ، مەن ئۆلۈم جازاسى — راكقا ھۆكۈم قىلىنىدىم . بۇ ھۆكۈمنامىنى دۆلىتىمىز بويىچە ئەڭ نوپۇزلۇق داۋالاش ئورگانلىرىنىڭ بىرى بولغان مېئو دوختۇرخانىسى چىقارغانىدى . ھاياتىم ئاخىرلىشاي دەپ قالدى . كۆز ئالدىمدا چەكسىز چوڭقۇر ھاڭ ! مەن ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە ئەسلىدىكى ئائىلە دوختۇرىمىزغا تېلېفون بېرىپ ، ئۇنىڭغا

يىغلاپ تۇرۇپ دەردىمنى تۆكتۈم : مەن تېخى ياش ، مەن ئۆلۈشنى خالىمايمەن ! بىراق ، ئۇ ھەيران قالغان تەلەپپۇزىدا جاۋاب بەردى : 〈نېمە بولدۇڭ ئورگا؟ سەندىكى جاسارەت نەگە كەتتى؟ ئەگەر سەن مۇشۇ تەرىقىدە ھەسرەت چېكىۋېرىدىغان بولساڭ ، تېزلا ئۆلۈپ كېتىسەن . شۇنداق ، سەن ئەڭ زور بەختسىزلىككە ئۇچرىدىڭ . لېكىن ، سەن ئۇنىڭغا بويسۇنۇشۇڭ كېرەك . ئەڭ مۇھىمى ، سەن ئۆزۈڭنى جىسمانىي جەھەتتىن ئازابلاشنى دەرھال توختات ، ئاندىن ئامال قىلىپ ئۇنىڭغا تاقابىل تۇر〉 ! مەن شۇ يەردىلا قەسەم قىلدىم ، ئىرادەم شۇنداق چىڭ بولدىكى ، ھەتتا قولۇمنى چىمدىپ قان چىقىرىۋەتىپتىمەن ، ئەمدى ئۆزۈمنى ھەرگىز ئازابلىمايمەن ! ھەرگىز يىغلىمايمەن ! ئەگەر ئۇنىڭ ئېيتقانلىرى ھەقىقەتەن يوللۇق بولۇپ ، روھ كېسەللىكىنى بويسۇندۇرالايدىغان بولسا ، مەنمۇ نېمە ئۈچۈن سىناپ باقمايمەن ؟ مەن ياشاشنى خالايمەن ، چوقۇم ياشىيالايمەن ! »

49 كۈن رېنتگېن نۇرى بىلەن داۋالانغاندىن كېيىن ئورۇقلاپ بىر تېرە ، بىر سۆڭەك بولۇپ قالدىم . پۈتۈم تۈگمەن تېشىنى باغلاپ قويغاندەك ئېغىر ئىدى . شۇنداق بولسىمۇ قورقماي يۈرۈۋەردىم . بىر قېتىممۇ يىغلاپ باقمىدىم ! يەنىلا كۈلۈپ يۈردۈم ! شۇنداق ، بۇ ھەقىقەتەن زورىغا كۈلۈش ئىدى .

مەن تېخى زورمۇزور كۈلۈپ بەرسە راك شىپالىق تاپىدۇ دەپ قارىغۇدەك دەرىجىدە ئەخمەق بولۇپ قالغىنىم يوق ، ئەلۋەتتە . لېكىن ، مەن قەتئىي ئىشىنىمەنكى ، كۆڭۈلنى ئازادە تۇتۇش بەدەننىڭ كېسەللىك ئۇستىدىن غەلبە قىلىشىغا پايدىلىق . بۇ ھال مېنىڭ ھېچبولمىغاندا راك ئۇستىدىن غەلبە قىلىشىمدا كارامەت رول ئوينىدى . يېقىنقى يىللاردىن بۇيان مەن جىسمانىي جەھەتتە ئەزەلدىن بۇنداق راھەتلىنىپ باقمىغانلىقىمنى ھېس قىلىۋاتىمەن . بۇ تۆھپە ئەسلىدىكى ئائىلە دوختۇرىمىزنىڭ : 〈سەن ئۇنىڭغا بويسۇنۇشۇڭ ، ئاندىن ئامال قىلىپ ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇشۇڭ كېرەك !〉 دېگەن سۆزىگە مەنسۇپ بولۇشى كېرەك . »

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بەزى ساھابىلىرى كۆپ ھاللاردا

قۇرئاندىكى بەزى ئايەتلەرنى كىشىلەرنىڭ كۆكرىكىگە چېكىپ قويىدۇ. كەن ، مەنمۇ بۇ بابتىكى «ئىشنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ كۆڭلىنى خاتىرجەم قىلىشنى بىلمەيدىغان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا» دېگەن سۆزنى كىتابخانلىرىمغا تەقدىم قىلاي . بۇ غەم - قايغۇنى تۆگىتىش توغرۇسىدا سىلەرگە ئېيتىپ قويىدىغان ئۇچىنچى پىرىنسىپ .

Ⅱ ئەندىشىنى تەھلىل قىلىشنى ئۆگىنىۋىلىش لازىم

1 . تەھلىل قىلىش مەسىلە ھەل قىلىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى

ئىككىنچى مەزمۇندا بىز كۆپچىلىككە ۋىللىس كارىلىنىڭ سىرلىق فورمۇلاسىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق . بىز تۇرمۇشىمىزدا دۇچ كېلىش ئېھتىمالى بولغان ھەممە مەسىلىنى مۇشۇ فورمۇلادىن پايدىلىنىپ ھەل قىلىپ كېتەلەيمىز ، ئەلۋەتتە . بىز ھەرخىل مەسىلىلەرنى ھەل قىلماقچى ھەمدە ئۇلار كەلتۈرۈپ چىقارغان تۇرلۇك غەم - ئەندىشىلەر - نى تۈگەتمەكچى بولىدىكەنمىز ، ئالدى بىلەن مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىشنى ئۆگىنىۋىلىشىمىز لازىم . مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىشنىڭ ئۇسۇلىنى تۆۋەندىكىدەك ئۈچ باسقۇچقا بۆلۈشكە بولىدۇ :

1 . ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئايدىڭلاشتۇرۇش (ئەھۋال ئىگىلەش) .

2 . ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئانالىز قىلىش .

3 . ئاخىرىدا قارار چىقىرىش ھەمدە ئەمەلدە كۆرسىتىش .

ئارىستوتېل بىزگە بۇرۇنلا تەلىم بەرگەن بۇ ماددىلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئوڭاي ئەمەس . لېكىن ، ئەگەر بىزنى غەم - قايغۇغا سالغان ۋە ئازابلىغان بۇ قىيىنچىلىقلارنى ھەقىقىي تۇرده تۈگەتمەكچى بولىدىكەنمىز ، قەتئىي ھالدا ئۇنىڭ تەلىماتى بويىچە ئىش كۆرمەكتىن باشقا چارە يوق .

ئالدى بىلەن ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ چىقمىسىمىز شەرت . چۈنكى ، ئەگەر ھەقىقىي ئەھۋالنى ئىگىلىمەيدىغان

بولساق ، مەسىلە ئۇستىدە ئاقىلانىلىك بىلەن مۇلاھىزە يۈرگۈزەلمەيمىز . ئەھۋال ئىگىلىمەي تۇرۇپ يۈرگۈزۈلگەن مۇلاھىزە كېرەكسىز ۋە مەقسەتسىز مۇلاھىزە بولىدۇ .

بۇ مېنىڭ شەخسىي چۈشەنچەم ئەمەس ، بەلكى مەرھۇم ھېبىرت كوكسىنىڭ ئۆز تەجرىبىلىرىدىن چىقارغان يەكۈنى . ئۇ كولۇمبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تەييارلىق سىنىپىغا 22 يىل مۇدىر بولغان . ئۇ ھاياتىدا نۇرغۇن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ كونكرېت قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشىغا ياردەم بەرگەن . ئۇ بىر قېتىم مۇنداق : «مېنىڭ قالايمىقانلىشىپ كېتىشى — ئادەمنى غەم - قايغۇغا سالىدىغان ئاساسلىق ئامىل يىلتىزى» دېگەنىدى . ئۇ ئارقىدىنلا مۇنداق چۈشەندۈرۈپ : «دۇنيادىكى غەم - قايغۇلارنىڭ تەڭدىن تولىسى ئەمەلىيەتتە كىشىلەرنىڭ بىرەر ئىشنى ئايدىڭلاشتۇرماي تۇرۇپلا ئالدىراڭسانلىق بىلەن قارار چىقىرىشىدىن پەيدا بولىدۇ . مەسىلەن ، مېنى كېلەر سەيشەنبە كۈنى بىر قىيىن مەسىلە ئۇستىدە قارار چىقار دېسە ، مەن سەيشەنبىدىن ئىلگىرى ھەرگىز يەڭگىللىك بىلەن بىر قارارغا كەلمەيمەن . مېنىڭ سەيشەنبىدىن ئىلگىرى قىلىدىغان ئىشىم ئاساسەن شۇ ئىش بىلەن مۇناسىۋەتلىك باشقا ئەھۋاللارنى ئىگىلەش بولىدۇ . مەن ئالدىراپمۇ كەتمەيمەن ، باش قاتۇرۇپمۇ كەتمەيمەن ، بۇ ئىشنى دەپ ئۇخلىمايمۇ قالمايمەن . پەقەت شۇ ئىشنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى نۇقتىلىق ئىگىلەيمەن . سەيشەنبە كۈنى بولغاندا ھەممە ئەھۋالنى پىششىق ئىگىلەپ بولىمەن ، ئادەتتە مەسىلەمۇ ئۆزلۈكىدىن ھەل بولغان بولىدۇ» دېگەنىدى .

مەن خوكستېن سىز ئەزەلدىن بىئارامىلىق ۋە خاتىرجەمسىزلىك ھېس قىلىپ باقمىغانمۇ دەپ سورىسام ، «شۇنداق ، — دېدى ئۇ ئىسپاتلاپ ، — مەن بىئارام بولۇش ۋە خاتىرجەمسىزلىنىش دېگەنلەرنى تۇرمۇشۇمدىن پاك - پاكىز تازىلاپ چىقىرىۋەتكەن . مېنىڭ نۇقتەئىنەزىم شۇكى : بىزدە ئەھۋالنى ئوبيېكتىپ ، ئادىل ئىگىلەش ۋە تەھلىل قىلىشقا يېتەرلىك ۋاقىت بولىدىغانلا بولسا ، ھەقىقىي ئەھۋالنى تەدرىجىي ئايدىڭلاشتۇرۇپ چىقالايمىز ، بىئارامىلىقمۇ شۇنىڭ بىلەن تۈگەيدۇ» .

توماس ئېدىسون كىشىلەرنى جىددىي ئاگاھلاندۇرۇپ : دۇنيادا پىكىر يۈرۈگۈزۈشتىن قېچىشتىنمۇ قورقۇنچلۇق باھانە يوق ، دېگەندى . گەرچە ئارىمىزدىكى كۆپ سانلىق كىشىلەر پىكىر يۈرگۈزۈش-تىن قاچمىسىمۇ ، لېكىن ئۇلار مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلغاندا ، ھامان ئۆزلىرىنىڭ دەسلەپكى قاراشلىرىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدىغان پاكىتلار-غا ئوۋ ئىتى ئولجىغا يېپىشىۋالغاندەك ئېسىلىۋالىدۇ - دە ، باشقا ئەھۋاللار بىلەن كارى بولمايدۇ . ئۇلار پەقەت ئۆز ھەرىكىتىنىڭ توغرىلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدىغان پاكىتلارغىلا قىزىقىدۇ . فىراڭ-سىيەلىك مەشھۇر يازغۇچى مودىسىنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاندا ، «ئۇ-لار ئۆزلىرىنىڭ شەخسىي ئارزۇسى بىلەن بىردەك بولغانلىكى ئەرسە-نى توغرا دەپ بىلىدۇ ، ئەكسىچە بولسا خاپا بولىدۇ .»

ئۆزىمىزنىڭ سوئاللىرىغا كۆپ ھاللاردا ئاسانلىقچە جاۋاب تاپال-ماي قېلىشىمىز ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس . بۇنى بىر ماتېماتىكىلىق مەسىلىنى ئىشلەشكە ئوخشاتساق ، سىز ئالدى بىلەن $2\times2=5$ دەپ مۇئەييەنلەشتۈرۈۋالسىڭىز ، ئۇ مەسىلىنى ئىشلەشتە قانداقمۇ قاتمۇ-قات قىيىنچىلىقلارغا دۇچ كەلمەي قالمىسىز ؟ ئۆزىمۇ دوزاختا ياشىغان-دەك ياشايدىغان ، باشقىلارنىمۇ دوزاختا ياشاشقا قىستايدىغان ئادەملەر تۈرمۇشتا ھەقىقەتەن ئاز ئەمەس ، بۇنداق بولۇشتىكى سەۋەب ، ئۇلار $2\times2=5$ دەپ تۇرۇۋالىدۇ ، بەزىدە ھەتتا 500 دەپ تۇرۇۋېلىشتىنمۇ يانمايدۇ !

ئۆزىنىڭ دەسلەپكى قاراشلىرىغا ئېسىلىۋالىدىغان پىكىر قىلىش ئۇسۇلىنى تۇڭىتىشنىڭ چارىسى ھېسسىيات بىلەن ئەمەلىيەتنى قاتتىق پەرقلەندۇرۇپ ، ئەھۋاللارنى خوكسقا ئوخشاش تىرىشىپ «ئوبېيېك-تىپ ، ئادىل» تەھلىل قىلىشتىن ئىبارەت .

ئەگەر كۆڭلىمىز ئەسلىدىلا خاتىرجەم بولمىغان بولسا ، بۇ نۇق-تىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش تولىمۇ قىيىن . چۈنكى ، بۇنداق پەيتته ھېسسىياتىمىزنى خۇددى تىزگىنسىز ئاتتەك تۇتالماي قالىمىز . بى-راق ، مەن ھەرقايسىڭلارغا بىز سىناق قىلىپ كۆرۈپ ، ئۇنۇملۇك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان ئىككى تەجرىبىنى تونۇشتۇرۇپ قويماي ، بۇ

تەجرىبىنى قوللانساڭلار ، ئۆزۈڭلار بىلەن مەسىلە ئوتتۇرىسىدا مۇئەيـ
يەن ئارىلىق ساقلاپ قالالايسىلەر ، بۇ ئەھۋاللار ئۇستىدە سەگەكلىك
بىلەن ئاقىلانە تەھلىل يۈرگۈزۈش ۋە ھۆكۈم چىقىرىشقا پايدىلىق .

بىرىنچى ، ئەگەر مەن بىرەر ئىشنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئىگـ
لىمەكچى بولسام ، ئۆزۈمگە بۇ ئەھۋالنى ئىگىلىشىم ئۆزۈم ئۈچۈن
ئەمەس ، بەلكى باشقىلار ئۈچۈن دەپ تەسەللى بېرىمەن ، بۇنىڭ بىلەن
ئىزاھات ماتېرىياللىرى ئۇستىدە ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ئادىل
تەھلىل يۈرگۈزەلەيمەن ۋە باھا بېرەلەيمەن ، ئۆزۈمنىڭ دەسلەپكى
قاراشلىرىمغا ئېسىلىۋالمىغان سۈبيېكتىپ ئىرادەمۇ شۇنىڭ بىلەن
چىقىپ كېتىدۇ .

ئىككىنچى ، ئەگەر مەن بېشىمنى قاتۇرۇۋاتقان بىرەر ئىشنىڭ
ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئايدىڭلاشتۇرماقچى بولسام ، بەزىدە ئۆزۈمنى قار-
شى تەرەپنىڭ ئادۋوكاتى ئورنىدا قويىمەن . مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاز-
دا ، چوقۇم ئۆزۈمنى تۇتۇۋېلىشقا تىرىشىپ ، ماڭا قارشى ھەممە
پىكىرلەرنى ئاڭلىشىم شەرت . ئەگەر بۇ پىكىرلەر مېنىڭ ئويۇم بىلەن
تامامەن قارىمۇقارشى بولسا ، ئاڭلىغاندا كۆزۈمنىلا يۇمۇۋالمەن .
ئاندىن ئۆزۈمنىڭ ۋە قارشى تەرەپنىڭ ئەھۋالىنى ئايرىم - ئايرىم
يېزىۋالمەن . ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، يېزىپ - يېزىپ بىر يەرگە
كەلگەندە مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىمۇ تېپىلىپ قالىدۇ . كۆپ
ھاللاردا ئىككى تەرەپنىڭ نۇقتىئىنەزىرى چەكتىن ئاشقان بولىدۇ .
ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالى بولسا ئىككىسىنىڭ ئارىلىقىدا بولىدۇ .

مېنىڭ بۇنداق قىلىشىم تۆۋەندىكى ئويدىن بولغان : ھەرقانداق
ئادەم (جۇملىدىن سىزمۇ ، مەنمۇ ، تالانتلىق ئىدىسون ياكى ئامېرىكا
ئالىي سوت مەھكىمىسىنىڭ نوپۇزلۇق سودىيەلىرىمۇ) مۇناسىۋەتلىك
ئەھۋاللارنى ئالدىن ئىگىلىمەي تۇرۇپلا بىرەر مەسىلە ئۈستىدە ئاقىلانە
ھۆكۈم چىقىرىپ باققان ئەمەس . توماس ئىدىسون بۇ ئۈسۈلنى چۈشـ
ىنەتتى . ئۇ ئالەمدىن ئۆتكەندە 2500 دانە خاتىرە دەپتىرىنى قالدۇرۇپ
كەتكەن بولۇپ ، بۇ دەپتەرلەر ئۇ تەتقىق قىلغان ھەر خىل مەسىلىلەر
بىلەن تولغانىدى .

مەسىلە ھەل قىلىشنىڭ تۇنجى قەدىمى ئەمەلىي ئەھۋالنى ئىگىلەش . بارلىق ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى مۇدىر خوكسقا ئوخشاش ئوبيېكتىپ ۋە ئادىل ئۇسۇللار ئارقىلىق ئىگىلەپ چىقماي تۇرۇپ ، ئەمەلىي مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشقا ھەرگىز قول تىقماسلىق لازىم . ھالبۇكى ، ئەگەر بىز ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى ئەستايىدىل تەھلىل قىلمايدىغان بولساق ، ئىگىلىگەن ئەھۋالىمىز ھەرقانچە كۆپ بولغان تەقدىردىمۇ كارغا كەلمەيدۇ .

تەجرىبىلەر ئىسپاتلىدىكى ، ۋەقەنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى يېزىق شەكلىدە تەھلىل قىلىش بىرقەدەر ئوڭاي . ھەرقايسى جەھەتلەردىكى ئەھۋاللارنى قەغەزگە ئېنىق خاتىرىلەپ ماڭساق ، ئاقىلانە ھۆكۈم چىقىرىشىمىزغا ياردەم بېرىدۇ ، چارلېز كاتلىن (ئامېرىكىنىڭ مەشھۇر ئالىمى) بۇ ئۇسۇلغا باھا بېرىپ : «مەسىلىنى ئېنىق ئىپادىلەپ بېرىش — مەسىلىنىڭ يېرىمىنى ھەل قىلغانلىق» دېگەنىدى .

تۆۋەندە ، يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن ئۇسۇلنىڭ ئەمەلىيەتتە كارغا كەلگەن ـ كەلمىگەنلىكىگە قاراپ باقايلى . جۇڭگودا «بىر پارچە رەسىم مىڭ ئىبغىز سۆزگە تېتىيدۇ» دەيدىغان گەپ بار . ھازىر مەن سىلەرگە بىر پارچە رەسىمنى كۆرسىتىپ قويماي ، كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن ، بايا مەن سۆزلىگەن ئۇسۇلنىڭ راستىنلا كارغا كەلگەنلىكىنى بىلىپ قالىسىلەر .

مەن دېمەكچى بولغان بۇ ئادەمنىڭ ئىسمى گالېن لېچفېلد ، ئىككىمىزنىڭ تونۇشقىنىمىزغا كۆپ يىللار بولدى . ئۇ يىراق شەرق رايونىدا ھەممىدىن مۇۋەپپەقىيەتلىك قازانغان ئامېرىكىلىق سودىگەر . 1942 ـ يىلى ياپونىيە ئارمىيەسى شاڭخەينى بېسىۋالغاندا ئۇ جۇڭگودا ئىدى . تۆۋەندە سۆزلەيدىغىنىم ، مەن بىر قېتىم ئۇنى يوقلاپ بارغاندا ، ئۇ ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرگەن ھېكايە :

«پېيورل ـ خاربور ۋەقەسى يۈز بېرىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا ، ياپونىيە لىكلەر شاڭخەيگە ئۇۋۇسى چۇۋۇلغان ھەربىدەك باستۇرۇپ كىلىشكە باشلىدى . ئەينى چاغدا مەن شاڭخەي ئاسىيا ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىز لەندۇرۇش شىركىتىنىڭ دىرېكتورى ئىدىم . ئۇلار بىر ھەربىي تەپ ـ

تىش ئەۋەتىپ بىزنى نازارەت قىلدى ھەمدە ماڭا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ ، شىركىتىمىزنىڭ مال - مۈلكىنى ئېنىقلىغاندا ئۇنىڭغا ياردەملىشىشىم شەرتلىكىنى ئېيتتى . مەن مۇشكۇل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغانىدىم . بىر بولسا باش ئېگىپ خوش - خوش دەپ تۇرۇۋىشۇم ، يەنە بىر بولسا ..... كېرەك ئىدى ، بىر بولسا مېنى ئۆلۈم كۈتۈپ تۇراتتى .

مەن ئۇلارنىڭ بۇيرۇقىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىۋاتقان قىياپەتكە كىرىۋالىدىم . لېكىن ، ھېسساب تۇرلىرىدىكى تىزىملىغانىدا ، 750.000 دوللار قىممىتىدىكى بىر بولاق باھالىق ئاكسىيەنى قەستەن ئۆچۈرۈۋەتتىم ، چۈنكى ئۇ بىزنىڭ شاڭخەيدىكى شۆبە شىركىتىمىزگە تەئەللۇق مال - مۈلۈك بولۇپ ، شاڭخەيدىكى باش شىركەت بىلەن مۇناسىۋىتى يوق ئىدى . شۇنداق بولسىمۇ ، ياپونىيەلىكلەرنىڭ بۇ مەخپىيەتلىكىنى بىلىپ قېلىشىدىن يەنىلا قورقۇپ يۈردۈم . ئويلىغىنىمدەك ، ئۇزاق ئۆتمەي راستىنلا چاتاق چىقتى .

ياپونىيەلىكلەر ھېسابتىكى بۇ يوچۇقنى بىلىپ قاپتۇ ، بۇ چاغدا مەن ئىشخانىدا يوق ئىدىم ، بىرىنچى باش بوغالتىرىملا بار ئىكەن . كېيىن ئۇنىڭ ماڭا سۆزلەپ بېرىشچە ، ياپونىيەلىك ھېلىقى جياڭجۇن چىچاڭلاپ ، غەزەپتىن پۈتلىرىنى يەرگە ئۇرۇپ ، مېنى ۋاپاسىز ئوغرى ، خائىن دەپ تىللاپتۇ ، مېنى پادىشاھ ئارمىيەسى بىلەن قەستەن قارشىلاشتى ! دەپتۇ ، بۇ گەپلەرنىڭ نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقى ماڭا بەش قولىدەك ئايان ئىدى . ئۇلارنىڭ مېنى ﴿مېھمانخانا﴾ سىغا ﴿تەكلىپ﴾ قىلىشى تۇرغان گەپ !

بۇ ﴿مېھمانخانا﴾ ئەمەلىيەتتە ياپونىيە مەخپىي ساقچىلىرىنىڭ سوراقخانىسى ئىدى . مېنىڭ نۇرغۇن دوستلىرىم ئۆلۈۋالىغانكى ، ئۇ يەرگە بېرىشنى خالىمىغانىدى . نۇرغۇن دوستلىرىم ئۇ يەردە ئون نەچچە كۈنلۈك قىيىن - قىستاق ۋە سوراقتىلا ئۆلۈپ كەتكەنىدى . ﴿مېھمانخانا﴾ غا بېرىش نۆۋىتىنى ئەمدى ماڭا كەلگەن ئوخشايدۇ !

قانداق قىلىشىم كېرەك ؟ مەن بۇ خەۋەرنى يەكشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇقتۇم . ئەگەر مەن مەسلىنى ھەل قىلىشنىڭ بىر خىل

پەۋقۇلئاددە ئۇسۇلىنى بىلمىگەن بولسام ، شۇ چاغدىلا قورقمىدىن ئۆلۈپ قالغان بولاتتىم . كۆپ يىللاردىن بۇيان مەن بىر ئىشقا ئادەتلىنىپ قالغانىدىم ، مېنى بىئارام قىلىدىغان ياكى قورقۇتىدىغان بىرەر ئىشقا دۇچ كەلسەملا ماشىنكىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇۋېلىپ ، ئۆزۈمگە ئۆزۈم ئىككى سوئال قويۇاتتىم :

بىرىنچى ، مېنى بىئارام قىلىۋاتقان ئىش نېمە ؟

ئىككىنچى ، قانداق قىلىشىم كېرەك ؟

ئىلگىرى بۇ ئىككى سوئالغا جاۋاب بەرگەندە ، مەزمۇنىنى قەغەزگە بېسىپ چىقاتتىم . يېقىنقى يىللاردىن بۇيان بۇ ئادىتىمنى ئۆزگەرتىتىم . ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى ، سوئال بىلەن جاۋابنى قەغەزگە بېسىۋالسام ئىدىيەم تېخىمۇ روشەنلىشىپ ، كاللام تېخىمۇ سەگەكلىشەتتى . شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى يەكشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن دەرھال شاڭخەي ئاسىيا ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىزلەندۈرۈش شىركىتى بىناسىنىڭ ئۈستۈنكى قەۋىتىدىكى ئۆيۈمگە كىردىم - دە ، ماشىنكىنى ئېلىپ ، ئالدى بىلەن بىرىنچى سوئالنى باستىم :

بىرىنچى ، مېنى بىئارام قىلىۋاتقان ئىش نېمە ؟

ئارقىدىنلا ئىككىنچى سوئالنى باستىم :

ئىككىنچى ، قانداق تەدبىر قوللانسام بۇ خەۋپتىن قۇتۇلالايمەن ؟

كېيىنكى بىرقانچە سائەتلىك ۋاقتىمنى جىددىي ، كەسكىن تەپەككۇر قىلىش بىلەن ئۆتكۈزدۈم . ئويلىسام ، چىقىش يولۇم تۆت ئىكەن ، ھەربىر چىقىش يولۇمنىڭ تەسەۋۋۇرۇمدىكى ئاقىۋىتى بىر - بىرىگە ئوخشاش ئەمەس ئىكەن . مەن ئۇلارنىڭ جاۋابىنى ئىككىنچى سوئالنىڭ ئاخىرىغا بىر - بىرلەپ يېزىپ چىقتىم :

بىرىنچى ، ياپونىيەلىك جىياڭجۇنگە ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ بېقىش . بىراق ، ئۇ چوقۇم مېنىڭ ئىنگلىزچە سۆزلىشىمگە يول قويمايدۇ . تەرجىمان تەكلىپ قىلىپ چۈشەندۈرۈپ باقاي دېسەم ، جەزمەن ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويىمەن . ئەگەر ئۇنىڭ يەنە ئاچچىقى تۇتىدىغان بولسا ، مەن بالاغا قالىمەن . چۈنكى ، بۇ ئەبلەخ بەك رەھىمسىز ، ئۇ مېنى ﴿مېھمانخانا﴾غا ئاپىرىپ بەرسە بېرىدۇكى ، مېنىڭ

ئىزاهات بېرىشىمگە رۇخسەت قىلمايدۇ .

ئىككىنچى ، ئامال قىلىپ قېچىپ كېتىش . بۇ مۇمكىن ئەمەس . ئۇلار مېنىڭ ھەرىكىتىمنى ئىزچىل تۇردە قاتتىق كۆزىتىۋاتىدۇ . ئۇلار مېنىڭ ھەر قېتىم ئۆيگە كىرىپ - چىققان ۋاقتىمنى خاتىرىلەپ تۇرىدۇ . ئەگەر ئۇلار مېنىڭ قېچىشقا ئۇرۇنۇۋاتقانلىقىمنى بايقاپ قالسا ، تۇتۇپ كېلىپ ئېتىپ تاشلايدۇ .

ئۇچىنچى ، ئىشخانىغا بارماي ، ئۆيدە تۇرۇش . بىراق ، بۇنداق قىلسام جياڭجۇنتى گۇمانلاندۇرۇپ قويىمەن . ئۇ چاغدا ئەسكەر ئەۋەتىپ مېنى تۇتۇپ ﴿مېھمانخانا﴾ غا ئاپىرىپ بېرىشى مۇمكىن ، بۇنداق بولغاندا ماڭا ئۆزۈمنى ئاقلاش پۇرسىتى قالمايدۇ .

تۆتىنچى ، دۇشەنبە كۈنى ئەتىگەندە بىرىنچى قەۋەتتىكى ئىشخانامغا چۈشۈپ ، ئادەتتىكىگە ئوخشاشلا خىزمەت قىلىش . جياڭجۇن ئالدىراش بولسا كېرەك ، ئېھتىمال مېنىڭ ئىشىمنى بۇرۇنلا ئۇنتۇپ كەتكەندۇ . ئۇنتۇلۇپ كەتمىگەن تەقدىردىمۇ بۇ چاغقۇچە ئاچچىقى يېپىنىپ قالغاندۇ ، ئۇنچە قاينىماپمۇ كەتمەس . ئەگەر راستتىنلا شۇنداق بولسا ، قۇتۇلۇپ قېلىشىمدىن ئۈمىد بار . ئۇ ماڭا راستتىنلا ئاچچىقلاپ كەتسە ، ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ باقمامدىمەن . دېمەك ، دۇشەنبە كۈنىمۇ بۇرۇنقىدەكلا ئىشخانىغا بېرىپ خىزمەتكە چۈشىمەن ، ﴿مېھمانخانا﴾ غا كىرىشتىن ساقلىنىپ قېلىشىم مۇمكىن .

چوڭقۇر ئويلىنىش ئارقىلىق ، تۆتىنچى لايىھە بويىچە ئىش كۆرۈش ، يەنى دۇشەنبە كۈنى ئەتىگەندە ئىشخانىغا بېرىپ خىزمەتكە چۈشۈش قارارىغا كەلدىم . قارارغا كېلىشىم بىلەنلا كۆڭلۈم خاتىرجەم بولۇپ ، غەمدىن قۇتۇلدۇم .

ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەندە ئىشخانامغا كىرىپلا ياپونىيەلىك جياڭجۇننىڭ تاماكا چىشلەپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردۈم . ئۇ ئىلگىرىكىگە ئوخشاش قادىلىپ قاراش نەزىرى بىلەن ماڭا بىر قاراپ قويدى - دە ، زۇۋان سۈرمىدى . خۇداغا شۈكۈر ، ئالتە ھەپتىدىن كېيىن ئۇ توكيوغا يۆتكەپ كېتىلدى . شۇنىڭ بىلەن گەجگەمدىن بېسىپ تۇرغان تاشمۇ چۈشۈپ كەتتى .

جەنىمىنىڭ ھازىرغىچە ئامان قېلىشى پۈتۈنلەي شۇ چاغدىكى تەدبىرىمىنىڭ كەسكىن بولغانلىقىدىن بولدى . ئەگەر مەن دەل ۋاقتىدا شۇنداق قىلمىغان بولسام ، نېمە قىلارىمنى بىلەلمەي ، ئىلاجسىز قالاتتىم . ئالدىراشچىلىقتا تاپقان چارە كۆپ ھاللاردا ئىشنى بۇزۇپ قويىدۇ . مەن ئەينى چاغدا دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىق ئۈستىدە ئەتراپلىق ئويلانمىغان ھەمدە كەسكىن تەدبىر قوللانمىغان بولسام ، شۇ يەكشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىنكى ۋاقتىمنى غەم - قايغۇدا ئۆتكۈزگەن ، كېچىسىمۇ چوقۇم ياخشى ئۇخلىيالمىغان بولاتتىم - دە ، ئەتىسى ئەتىگەندە خىزمەتكە چۈشكەندە سولغۇن ، پەرىشان كۆرۈنەتتىم ، بۇ ھالىتىم بىلەنمۇ ئوخشاشلا ياپونىيەلىك جىياڭجۇننىڭ گۇمانىنى قوزغاپ ۋە غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويىاتتىم .

تەجرىبىلەر ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىشنىڭ مۇھىم قىممىتىنى قايتا - قايتا ئىسپاتلىدى . كىشىلەردە ئەقىلدىن ئېزىش ۋە ئازاب پەيدا قىلىدىغان مۇھىم نەرسە شۇكى ، ئۇلار مەسىلىنى كەسكىن بىرتەرەپ قىلىشنى ئۇقمايدۇ . تەكرار ، كىشىنى سارىڭ قىلىۋېتىدىغان تەپەككۇر دەۋرىيلىكىدىن قۇتۇلۇشنى بىلمەيدۇ . مەن شۇنداق ھېس قىلدىمكى ، ئېنىق ۋە مۇئەييەن قارارغا كېلىشىم بىلەن ئەندىشەمنىڭ يېرىمى چېقىپ كېتىدۇ ؛ بۇ قارارىمنى ئەمەلىيىتىمدە كۆرسىتىشكە كىرىشكەن ھامان قالغان % 40 ئەندىشەمۇ چېقىپ كېتىدۇ . شۇنداق قىلىپ ، تەخمىنەن % 90 ئەندىشە ۋە خاتىرجەمسىزلىكتىن خالىي بولىمەن . دېمەك ، مېنىڭ غەم - قايغۇ ئۈستىدىن غەلىبە قىلىش ئۈسۇلۇم تۆۋەندىكى تۆت باسقۇچنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ :

1 . ئەندىشىنىڭ سەۋەبلىرىنى توغرا يېزىپ چىقىش .
2 . قوللىنىشقا باب كېلىدىغان تەدبىرلەرنى يېزىپ چىقىش .
3 . دەرھال قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى بەلگىلەش .
4 . قارارنى دەرھال ئەمەلگە ئاشۇرۇش » .

گالېن لېچفېلد ھازىر نيۇ - يورك ك .فرېمان پۇل مۇئامىلە سۇغۇرتا شىركىتى يېراق شەرق بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى بولۇپ ، ئاسىيا

بويىچە ئەڭ شۆھرەتلىك چوڭ سودىگەر ھېسابلىنىدۇ . ئۇ ماڭا ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ، مۇڭۇپپەقىيەتلىرىمنىڭ تەڭدىن تولىسى قىيىن مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىش ۋە كەسكىن ھەرىكەت قوللىنىشتىن كەلگەن دەپ سۆزلەپ بەرگەنىدى . ئۇنىڭ ئۇسۇلى ھەم كونكرېت ، ھەم كىشىنى قايىل قىلارلىق بولۇپ ، بىزنىڭ ئەينەك قىلىشىمىزغا ئەرزىيدۇ . بولۇپمۇ ئۇنىڭ ئۇچىنچى ماددىسى ئىنتايىن مۇھىم . ئەگەر بىز ئەھۋالنى ئىگىلەپ ۋە تەھلىل قىلىپ قويۇپلا ھەرىكەت قوللانماي- دىغان بولساق ، مەسىلىنى ھەرقانچە ئەتراپلىق ئويلاشقىنىمىز بىلەنمۇ بەربىر .

ۋېلىيام جامىس مۇنداق دەپ كۆرسەتكەنىدى : «بىر قارارغا كەل- گەن ھامان ئىجرا قىلىش لازىم . بىر ئىشنى باشلاشتىن ئىلگىرى ، كىشىلەرنىڭ خىزمەتكە بولغان مەسئۇلىيەتچانلىق ۋە جىددىيچىلىكنى ئۇنتۇپ ئارام ئېلىشى ۋاقىتلىق بولىدۇ» . جامىسنىڭ بۇ يەردە دېمەك- چى بولغىنى شۇكى ، كىشىلەر ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن توغرا ھەل قىلغۇچ تەدبىرلەرنى تۇزەپ بولغان ھامان ، دەرھال ھەرىكەتكە كېلىشى كې- رەك ، ئىشنى توختىتىپ قويۇپ يېڭىباشتىن ئويلىنىشقا ، ئارىسالدى بولۇشقا ، قورقۇشقا بولمايدۇ ، ئۆزىدىن گۇمانلىنىپ ، جاسارىتىنى يوقىتىپ قويۇشقا بولمايدۇ ، ئالدىمدىن يولۇاس ، كەينىمدىن بۆرە چىقىپ قالارمىكىن دەپ قورقۇپ ، ئالغا ئىلگىرىلىيەلمەسلىككىمۇ بولمايدۇ .

بىر قېتىم ، ئوكلاخوما ئىشتاتىدىن كەلگەن بىر نەپەت دوكارى بىلەن كۆرۈشۈپ قالدىم . ئۇنىڭ ئىسمى فېد فىللىپىس ئىكەن . مەن ئۇنىڭدىن قارارنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشقا قانداق ئادەتلەنگەنلىكىنى سورىسام ، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى : «مېنىڭچە ، بىرەر مەسىلە ئۇستىدە مۇئەييەن ۋاقىت چەكلىمىسىدىن ئېشىپ كەتكەن ھالدا توخ- تىماي ئويلىنىۋېرىش ئادەمنىڭ ئىدىيەسىنى قالايمىقانلاشتۇرۇپ ، كۆڭلىنى بىئارام قىلىدۇ . مۇئەييەن ۋاقىتقا بارغاندىمۇ ئۇزلۇكسىز ئىزدىنىۋېرىش ۋە ئويلىنىۋېرىش زىيانلىق . قارار چىقىرىش ۋە ھەرە- كەت قوللىنىش ۋاقتى كەلگەندە قارار چىقىرىش ۋە ھەرىكەت قوللا-

ئىش كېرەككى ، يەنە باشقا ئىشلارنى ئويلاپ يۈرۈۋېرىشكە يول قويۇلمايدۇ . »

بىز قىيىن مەسىلىلەرگە يولۇققاندىمۇ گالېن لېچفېلد سۆزلەپ بەرگەن چارە بويىچە ئىش كۆرۈشىمىز لازىم . بۇ تۆت مەسىلىمۇ بۇ بابىمىزنىڭ ئاخىرقى سۆزى بولۇپ قالسۇن ، ئۇنى ھەممىمىز ئېسىمىزدە تۇتايلى :

بىرىنچى ، مېنى بىئارام قىلىۋاتقان ئىش نېمە ؟ (جاۋابىنى يېزىپ چىقىڭ)

ئىككىنچى ، قايسى تەدبىرلەرنى قوللانسام بولار ؟ (جاۋابىنى يېزىپ چىقىڭ)

ئۈچىنچى ، قانداق تەدبىر قوللىنىش قارارىغا كەلدىم ؟

تۆتىنچى ، ھەرىكەتنى قاچان باشلايمەن ؟

2 . خىزمەتتىكى قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىشنىڭ مەخپىي رېتسېپى

ئەگەر سىز بىر كارخانىچى بولغان بولسىڭىز ، بەلكىم : «بۇ بابنىڭ ماۋزۇسى بەك كۆلكىلىك ئىكەن ! مەن نەچچە ئون يىل تىجارەت قىلدىم ، تەجرىبە دېسە مېنىڭ تەجرىبەم ھەرقانداق ئادەمنىڭكىدىن كۆپ ، بىراق خىزمەتتىكى قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىشنىڭ مەخپىي رېتسېپى دېگەن نەرسىنىڭ بارلىقىنى ئەزەلدىن ئاڭلاپ باقمىغان يوق . سىز دەۋاتقان بۇ نەرسىلەر چوقۇم پو ئانقانلىق » دېيىشىڭىز مۇمكىن .

دېمەكچى بولغانلىرىم ھەقىقەتەن راست . ئەگەر بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى بۇنداق ماۋزۇنى كۆرسەم ، مەنمۇ شۇنداق دېگەن بولاتتىم . خىزمەتتىكى باش قېتىنچىلىقنى تۇغدۇرۇش دېگەننىڭمۇ ئېپى بولامدۇ ؟

بىز يەنىلا سەمىمىيلىك بىلەن سۆزلىشەيلى . مەن سىزگە راستىنلا چوڭ ياردەم بېرەلمەسلىكىم مۇمكىن ، لېكىن بەزىلەرنىڭ ھە-

قىقەتەن شۇنداق تەسىراتى بار . بۇنىڭغا يەنىلا پاكىت سۆزلىسۇن . ئۇچىنچى بابتا بىز دۇنياغا مەشھۇر دوختۇر ، دوكتور ئالىشىس كالىبر-نىڭ «ئىشنى توغرا ھەل قىلىپ ئۆزىنى خاتىرجەم قىلىشنى بىلمەيدىد-غان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا» دېگەن مەشھۇر سۆزىنى نەقىل كەلتۇر-دۇق . ئەگەر غەم - ئەندىشە ۋە خاتىرجەمسىزلىكنىڭ ئاقىۋىتى ھەقىقە-تەن ئاشۇنداق ئېغىر بولىدىغان بولسا ، ئۇنداقتا ، مەن سىزنىڭ ئون پىرسەنت ئەندىشىڭىزنى تۆگىتىشىڭىزگە ياردەم بېرەلىسەممۇ قانائەت قىلماسسىزمۇ ؟ مەن ھازىر سىلەرگە تونۇشتۇرۇپ ئۆتمەكچى بولغان ئادەم ئورنى ئىنتايىن يۇقىرى بىر سودىگەر . ئىلگىرى ئۇ يېغىندا ھەل قىلىشقا ئامالسىز قالغان مەسىلىلەرنىڭ كۆپىنچىسى مەخپىي رېتسېپنى قوللانغاندىن كېيىن ، ئوڭايلا ھەل بولۇپ كەتكەن . ئۇنىڭ ئىسمى لىئون سىمېنگېن بولۇپ ، ئامېرىكىدا تەسىرى چوڭ سىمون شۇستېر ئەشرىياتىنىڭ باشلىقى .

تۆۋەندىكىلەر ئۇنىڭ ماڭا سۆزلەپ بەرگەن كەچۈرمىشلىرى :

«15 يىلدىن بۇيان ۋاقتىمنىڭ يېرىمى دېگۈدەك يىغىن ئېچىش ۋە مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىش بىلەن ئۆتتۇپ كەتتى . قانداق قىلىشىد-مىز كېرەك ؟ بۇ ئۇسۇل ياخشىمۇ ياكى ئۇ ئۇسۇلمۇ ؟ ھېچقايسىسىنى قىلماي تاشلاپلا قويايمۇ ، يا ؟ ئايىغى چىقمايدىغان يىغىنلار كاللىمىزنى قوچۇپ ، بىزنى ئىنتايىن زېرىكتۈرۈۋەتتى . كۈنىمىز ئايلانما ئورۇن-دۇقنىڭ چۆرىسىدىلا ئۆتەتتى ، ئىشخانىنىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىپلا يۈرەتتۇق ، كەسكىن مۇنازىرىلەر كۆپ ھاللاردا بىر مەسىلە ئۈستىدىلا بولاتتى . مەن ، بىز بۇ ئەۋلاد كىشىلەرنىڭ ئۆمرىنىمۇ-شۇنداق جىددىيچىلىكتە ئۆتىدىغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ قالاتتىم ، شۇڭا تېخىمۇ ياخشىراق ئۇسۇلدا ياشاش ھەققىدە ئەزەلدىن باش قاتۇ-رۇپ باقمىغانىدىم . ئەگەر شۇ چاغلاردا بىرەرسى ماڭا ئادەم قىينايدى-غان بۇنداق مارافونچە يىغىنلىرىڭىزنىڭ تۆتتىن ئۈچ قىسمىنى قىس-قارتىۋەتسىڭىز ، ئىدىيەۋى بوپىڭىزنىڭ تۆتتىن ئۈچ قىسمىنى تاشلى-ۋەتكەن بولسىڭىز دېسە ، مەن چوقۇم ئۇنى ساراڭ بولۇپ قاپتۇ ياكى بۇ كەسىپ ئەھلى بولمىغان بىرسىنىڭ كۆرسەتكەن ئەقلى دېگەن

بولاتتىم . بىراق ، كېيىن مەن راستتىنلا مۇشۇ چارىنى ئويلاپ تېپىپ ، يۇقىرىقى ئارزۇيۇمنى ئەملگە ئاشۇردۇم . سەككىز يىلدىن بۇيان مەن ئۆزۈم ئويلاپ تاپقان چارە بويىچە ئىش كۆرۈشنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇپ كەلدىم ، ئۇنىڭ ئۇنۇمى كۆرۈنەرلىك بولدى . بۇنىڭ بىلەن سالامەتلىكىم ياخشىلىنىپ ، خىزمەتتىكى نەتىجەم كۆرۈنەرلىك بولۇپلا قالماستىن ، تۇرمۇشۇممۇ ئىلگىرىكىدىن كۆپ كۆڭۈللۈك ئۆتىدىغان بولدى .

بۇ ئۇسۇل ئاڭلىماققا سىرلىقتەك تۇيۇلىدۇ ، ئەمەلىيەتتە ئىنتايىن ئاددىي .

بىركۈنى ، ئۆتكەن 15 يىلدىن بۇيان داۋاملىشىپ كەلگەن ، ئالدى بىلەن ئەسلىدىلا ئالدىراپ پايپىتەك بولۇپ ئىشلەۋاتقان خىزمەتداشلىرىمغا كۆڭۈلگە ياقمايدىغان ھەممە ئىشلارنى سۆزلىتىپ ، ئاندىن ئۇلارنى ‹ بىز قانداق قىلىشىمىز كېرەك› دېگەن مەسىلە ئۈستىدە مۇزاكىرىگە سالىدىغان يېڭىن ئىستىلىمنى تۇيۇقسىز ئۆزگەرتىپ ، ماڭا قىيىنچىلىق ئۈستىدە دەرد تۆككەنلەرگە ئالدى بىلەن بىر پارچە ئەسلەتمە يازدۇرۇپ ، تۆۋەندىكى تۆت مەسىلىگە جاۋاب بەرگۈزدۇم .

بىرىنچى : مەسىلە زادى قەيەردە ؟

(ئىلگىرى بىز بىر - ئىككى سائەت ۋاقىتنى ئۇزۇندىن - ئۇزۇن بايانلارنى ئاڭلاش ، ئەمما مەسىلىنىڭ ئەجەللىك يېرىگە تولىمۇ پەرۋا-سىز قاراشقا ئادەتلىنىپ قالغان ؛ كۆپ ھاللاردا تالاش - تارتىش قىلىپ پوكاندەك قىزىرىشىپ كېتەتتۇق - يۇ ، مەسىلىنىڭ تۈگۈنىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتۇق .)

ئىككىنچى : مەسىلە چىقىشتىكى سەۋەب قەيەردە ؟

(ھازىر ، كەسكىن تالاش - تارتىش قىلىپ قىممەتلىك ۋاقىتىمىز-نى ئىسراپ قىلىۋەتكەن ئىلگىرىكى چاغلىرىمىزنى ئويلىسام تېنىم جۇغۇلداپ كېتىدۇ . ئۇنداق ئورۇنسىز تالاش - تارتىشلار كۆپ ھاللار-دا مەسىلىنىڭ كېلىپ چىقىش سەۋەبىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى ئېچىپ بېرەلمەيتتى .)

ئۇچىنچى ، مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ قانداق چارىسى بار ؟

(ئىلگىرىكى ئەھۋالدا ، يىغىندا بىر ئادەم بىرەر تەكلىپ بەرسە ، يەنە بىر ئادەم ئۇنىڭغا قارشى چىقاتتى - دە ، بۇنىڭ بىلەن كەسكىن تالاش - تارتىش باشلىنىپ كېتەتتى . بۇ تالاش - تارتىشلار كۆپ ھاللاردا مەسىلىدىن بارغانسېرى يىراقلاپ كېتەتتى - دە ، يىغىن ئاخىرلاشقانـدا مەسىلىنـى ھەل قىلىشـنىڭ بىرەر چارىسىمۇ قوبۇل قىلىنمايتتى .)

تۆتىنچى ، سىز قايسى چارىلەرنى قوللىنىشقا تەكلىپ بېرىسىز ؟

(ئىلگىرى بىرقانچە سائەت ئۇدا يىغىن ئېچىلغاچقا ، كاللىمىز قېتىپ ، ئېچىمىز تىتىلداپ كېتەتتى - يۇ ، مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىنى تاپالمايتتۇق . ھازىر ئۇلار ماڭا بىرەر مەسىلىنى ئىنكاس قىلماقچى بولسا ، چارە - تەدبىرىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويۇپ كېلىدۇ . ئۇلار مەن ئوتتۇرىغا قويغان تۆت سوئالغا ئوبدان جاۋاب بېرىش ئۈچۈن ئەھۋاللارنى ئوبدان ئىگىلىمىسە ، مەسىلىلەر ئۈستىدە تولۇق تەھلىل يۈرگۈزمىسە بولمايدىغانلىقىنى بىلىدۇ . ئۇلار بۇنداق قىلغانىكەن ، مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىنىمۇ تەبىئىي ھالدا تاپالايدۇ . بەزى ئەھۋاللارنى ئورتاق مۇزاكىرە قىلىشقا توغرا كەلگەن تەقدىردىمۇ يىغىنىمىزنىڭ ۋاقتى ئىنتايىن قىسقا بولىدۇ . بۇنداق يىغىن ھەم قىسقا ، ساز ئېچىلىدۇ ، ھەم مەسىلە ھەقىقىي ھەل قىلىنىدۇ .)

ھازىر ، سىمون شۇستېر شىركىتىنىڭ يىغىن ۋاقتى ئىنتايىن ئاز ،لېكىن مەسىلە ھەل قىلىش ئۇنۇمى ئىلگىرىكىدىن كۆپ ياخشى . »

سىلەرگە يەنە بىر دوستۇم — فرانك بېتگېر ھەققىدە بىر ھېكايە سۆزلەپ بېرەي . تۆۋەندە سۆزلەيدىغانلىرىم ئۇنىڭ مەن بىلەن ئۆتكۈزگەن بىر قېتىملىق سۆھبىتىنىڭ خاتىرىسى :

«بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى ، مەن تۇنجى قېتىم خەۋپسىزلەندۈرۈش تالونى ساتقان چېغىمدا بۇ كەسىپنى تولىمۇ ياخشى كۆرۈپ قالغانىدىم . بىراق ، تىجارىتىم ئىنتايىن كاسات ئىدى . بۇ كەسىپتىن بارا - بارا رايىم يېنىپ ، ئۇنىڭدىن قول ئۈزۈشكە باشلىدىم . ئەگەر بىر يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەندە مەسىلىنىڭ سەۋەبىنى ئوبدان ئويلىنىپ

بەقىش ئېسىمگە كەلمىگەن بولسا ، چوقۇم بالدۇرلا كەسپىمنى ئۆزگەرتىۋەتكەن بولاتتىم .

بىرىنچى ، مەن ئالدى بىلەن ئۆزۈمگە سوئال قويدۇم : 〈 مەسىلە زادى قەيەردە ؟〉 مەسىلە شۇ يەردىكى ، مېنىڭ خېرىدارلارنىڭ ئىشىكگە بېرىشىمنىڭ كۆپلۈكىگە قارىغاندا ، مەن ساتقان خەۋپسىزلەندۈرۈش تالونى ھەقىقەتەن بەك ئاز ئىدى . ئادەتتىكى چاغلاردا خېرىدار تېپىش ئانچە قىيىن ئەمەس ، قىيىنى ، قەرەلى توشۇپ قېلىش ئالدىدا تۇرغان ھالقىلىق پەيتتە خېرىدار تېپىش ئىدى . بۇنداق پەيتلەردە خېرىدارلار ھەمىشە : 〈 بولىدۇ بېتگېر ئەپەندى ، ئوبدانراق ئويلىنىپ باقاي ، كېلەر قېتىم كېلەرسىز 〉 دەپ جاۋاب بېرەتتى . ئەجىرگە تۇشلۇق نەتىجە چىقمايدىغان بۇنداق دوقۇرۇشېرىش نۇرغۇن ۋاقتىمنى ئېلىپ مېنى تولىمۇ بىئارام قىلىۋەتكەنىدى .

ئىككىنچى ، مەن ئۆزۈمگە يەنە سوئال قويدۇم : 〈 مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ قانداق چارىسى بار ؟〉 بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىش ئۇچۇن ، ئالدى بىلەن ئەھۋالنى ئايدىڭلاشتۇرۇشۇم كېرەك ئىدى . شۇنىڭ بىلەن بىر يىلدىن بۇيانقى خاتىرە ۋە ھەر خىل سان - سىپىرلارنى ئاختۇرۇپ چىقتىم . تەكشۇرۇش نەتىجىسى مېنى ئىنتايىن ھەيران قالدۇردى . ئېنىقكى ، مەن قىلغان سودىنىڭ 70 پىرسەنتى خېرىدارلارنىڭ ئالدىغا بىر قېتىم بېرىش بىلەنلا مۇۋەپپەقىيەتلىك بولغان . خېرىدارلارنىڭ ئالدىغا ئىككى قېتىم بېرىپ قىلغان سودا 23 پىرسەنتنى ئىگىلىگەن . پەقەت يەتتە پىرسەنت سودا خېرىدارلارنىڭ ئالدىغا كۆپ قېتىم بېرىش ئارقىلىق مۇۋەپپەقىيەتلىك بولغان . ھالبۇكى ، دەل مۇشۇ ئاخىرقى ئەھۋاللا بېشىمنى قاتۇرۇپ ، نۇرغۇن ۋاقتىمنى ئىسراپ قىپتۇ .

ئۇچىنچى ، 〈 بۇلاردىن قانداق يەكۇن چىقىرىش كېرەك ؟〉 بۇنىڭ جاۋابى ناھايىتى ئاددىي . مەن چوقۇم ئالدىغا ئىككى قېتىمدىن ئارتۇق بارغىلى سالمىدىغان خېرىدارلاردىن دەرھال ۋاز كېچىپ ، تېجەپ قالغان ۋاقتىمنى تېخىمۇ كۆپ سودا قىلىش پۇرسىتىنى قولغا كەلتۈرۈشكە قارىتىشىم كېرەك .

مەن شۇنداق قىلدىم . نەتىجەم ئىنتايىن كۆرۈنەرلىك بولدى . قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىدە ھەر قېتىمدا پۇتۇشكەن سوممىسى ئەسلىدىكى ئىككى پۇتۇن ئوندىن سەككىز دوللاردىن تۆت پۇتۇن يۇزدىن يىگىرمە يەتتە دوللارغا كۆتۈرۈلدى . »

فرانك بېتگېر ھازىر ئامېرىكا بويىچە مەشھۇر خەۋپسىزلەندۈرۈش مۇتەخەسسىسى بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ ھەر يىلى ساتقان خەۋپسىزلەندۈ-رۈش تالونىنىڭ قىممىتى 1 مىليون دوللاردىن ئاشىدۇ . لېكىن ، ئۇ مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىش ئارقىلىق مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش يولىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان كۆرسەتكۈچنى تېپىشتىن ئىبا-گىرى ، بىر مەھەل ئۆزىنى شۇنداق تاشلىۋەتكەنكى ، كەسپىنى ئۆز-گەرتىۋەتكىلى تاسلا قالغان .

ئەگەر سىلەرمۇ خىزمەتتە قىيىنچىلىققا دۇچ كېلىپ ، بۇ مەخپىي رېتسېپلارنى سىناپ باقماقچى بولساڭلار ، سىلەر جاۋاب بېرىشكە تە-گىشلىك بىرقانچە تېمىنى تەكرارلاپ ئۆتەي :

1 . مەسىلە قەيەردە ؟

2 . مەسىلە چىقىشتىكى سەۋەب نېمە ؟

3 . مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ قانداق ئۇسۇللىرى بار ؟

4 . سىز قايسى ئۇسۇلنى قوللىنىش قارارىغا كەلدىڭىز ؟

Ⅲ غەم ئۆزىڭىزنى نابۇت قىلىدۇ

1 . خىزمەت — غەمنى تۇغىتىشنىڭ شىپالىق رېتسېپى

مارىئون داۋگلاسنىڭ مەن ئاچقان چوڭلار كەچ كۈرسىدا بىر كۈنى ئاخشىمى كۆپچىلىككە سۆزلەپ بەرگەن كەچۈرمىشلىرى مەڭگۈ ئېسىمدىن چىقمايدۇ . ئۇنىڭ ئېيتىشچە ، ئۇلار ئەر - خوتۇن ئىككىسى ئارقىمۇئارقا ئىككى قېتىم غايەت زور بەختسىزلىككە ئۇچراپتۇ . بىرىنچى قېتىمدا ، ئۇلارنىڭ بەش ياشلىق ئارزۇلۇق قىزى ئۆلۈپ كېتىپتۇ . ئۇلار ھاياتىدىن ھەقىقەتەن ئۈمىد ئۈزۈشكەنىكەن . «ئون ئايدىن كېيىن ئالىلاتائالا بىزگە يەنە بىر قىز پەرزەنت ئاتا قىلغانىدى ، — دەيدۇ داۋگلاس ، — بىراق بەش كۈنلۈك بولماي تۇرۇپلا بۇ بالىمىزمۇ ئۆلۈپ كەتتى» .

ئارقىمۇئارقا يۈز بەرگەن بۇ ئىككى قېتىملىق زەربە ئۇلارغا ھەقىقەتەن بەك ئېغىر كەپتۇ . «مەن راستىنلا ھەسرەت چېكىپ ، ئۆلۈۋالماقچىمۇ بولغانىدىم ، — دەيدۇ ئېغىر سىناقلارنى بېشىدىن كەچۈرگەن بۇ ئانا بىزگە ، — كۆزۈمگە ئۇيقۇ كەلمەيتتى ، گېلىمدىن بىرنەرسە ئۆتمەيتتى ، كۈنبويى پەرىشان يۈرەتتىم ، سارىڭ بولايلا دەپ قالغانىدىم . تۇرمۇشقا بولغان ئىشەنچىمنى يوقاتقانىدىم» . ئاخىر ئۇ بېرىپ دوختۇرغا ئىلتىجا قىلغان . بەزى دوختۇرلار ئۇنىڭغا ئۇيقۇ دورىسى يېيىش ھەققىدە تەكلىپ بەرگەن ، بەزىلەر ئۇنىڭ سەيلە - ساياھەتكە چىقىشىنى تەۋسىيە قىلغان . ئۇ ھەممە چارىلەرنى سىناپ كۆرگەن ، لېكىن بىرسىمۇ كار قىلمىغان . داۋگلاس مۇنداق دەيدۇ : «ماڭا پۈتۈن بەدىنىم ئامبۇردا قىسىۋاتقاندەك ، بۇ ھالەتتىن ئۆزۈمنى

ئۆزۈم قۇتۇلدۇرالمايدىغاندەك تۇيۇلاتتى .» بۇنداق كەچۈرمىشى بارلىـ
كى كىشىلەر ئۇنىڭ دەردىنى چۈشىنىدۇ .

«بەختىمگە يارىشا خۇدايىم تۆت ياشلىق بىر ئوغلۇمنىڭ ئۆمرىنى بەردى ، ئۇ مېنى چوڭقۇر ئازابتىن قۇتۇلدۇردى . بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن قاتتىق ھەسرەت چېكىپ ئولتۇرسام ، ئوغلۇم يېنىمغا كېلىپ ، ‹ دادا ، ماڭا بىر كېمە ياساپ بېرەلەمسىز › دېدى . ماڭا كۆڭۈل ئارامچىلىقى بولمىسا ، كېمە ياساشقا قانداقمۇ قولۇم بارسۇن ! بىراق ، ئوغلۇم بەك چىڭ تۇرۇۋالغاچقا ئىلاجسىز ماقۇل بولدۇم . بۇ ئويۇنـ چۇق مېنىڭ تەخمىنەن ئۈچ سائەت ۋاقتىمنى ئالدى ، كېمە پۈتتى ، مەنمۇ بۇ ئۈچ سائەت ۋاقتىتىن نەچچە ئايدىن بۇيان ھېس قىلىپ باقمىغان روھىي لەززەت ئالدىم .

بۇ ئىجادىيەت مېنى ئىنتايىن ھەيران قالدۇردى . ئۇ مېنىڭ تەپەككۇرۇمنى قوزغىدى ، — بىرقانچە ئايدىن بۇيان بۇ تېخى تۈنجى قېتىم ئىدى . ئاخىر شۇنى چۈشەندىمكى ، باش قېتىنچىلىقتىن قۇتۇـ لۇشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى بىرەر ئىش تېپىپ قىلىش . بىرەر ئىش قىلىش ئۈچۈن پىلان تۈزۈشكە ، مېڭىنى ئىشقا سېلىشقا توغرا كېلىـ دۇ . دە ، ئۆتكەنكى ئازابلىق ئىشلارنى ئەسلەشكە تەبىئىيكى ۋاقىت چىقمايدۇ . بالامغا كېمە ياساپ بەرگەن ئاشۇ بىرقانچە سائەتلىك ۋاقىت ئىچىدە غەم ـ قايغۇدىن غالىب كەلگەنلىكىمنى ھەقىقىي ھېس قىلدىم . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بىرەر ئىش بىلەن شۇغۇللىنىشقا بەل باغلىدىم .

ئىككىنچى كۈنىدىن ئېتىبارەن ئائىلىدە ئىش تېپىپ قىلىشقا باشلىدىم . ئۇ ئۆيدىن ـ بۇ ئۆيگە قاتراپ يۈرۈپ ، قىلىدىغان ئىش ئىزدىدىم ھەمدە بۇ ئىشلارنى بىر ـ بىرلەپ تىزىملاپ چىقتىم . روشەنـ كى ، كىتاب جازىسى ، پەلەمپەي ، دېرىزە تەكچىسى ، پەنجىرە ، ئەـ شىكنىڭ تۈتقۇچى ، قۇلۇپ ، جۈمەك قاتارلىق نەچچە ئون خىل نەرسەـ نى رېمونت قىلىشقا تېگىشلىك ئىكەن . بۇنداق دېسەم بەلكىم كىشىـ لەر ئىشەنمەسلىكى مۇمكىن ، ئىككى ھەپتە ئىچىدە ، جىددىي بىر تەرەپ قىلىشقا تېگىشلىك 242 خىل ئىش بارلىقىنى بايقىدىم ! بۇ ئىككى يىلدىن بۇيان ، تىزىملىكتىكى ئىشلارنىڭ كۆپىنچىسىنى بىرـ

بىرلەپ بېجىرىپ بولدۇم . ئۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن ئەھمىيەتلىك ئىشلارنى قىلدىم . تۇرمۇشۇم ئىنتايىن بايلىشىپ كەتتى . ھەپتىدە ئىككى قېتىم نېۋ - يورکقا بېرىپ چوڭلار كەچ كۇرسىغا قاتنىشىمەن . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بىزنىڭ بۇ شەھىرىمىزدە ئۆتكۈزۈلگەن نۇرغۇن جامائەت پاراۋانلىقى پائالىيەتلىرىگىمۇ قاتنىشىمەن . مەن ھازىر مائارىپ جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى ، داۋاملىق ھەر خىل يىغىنلارغا قاتنىشىپ تۇرىمەن . قىزىل كىرىست جەمئىيىتىنىڭ پۇل توپلىشىغا ياردەملىشىمەن ، باشقا خەيرىيەت ئىشلىرى ئۈچۈنمۇ ئىنائە توپلايمەن . ئەمدىلىكتە غەم قىلىشقا ۋاقتىمۇ چىقىرالمايدىغان بولۇپ كەتتىم » .

غەم قىلىشقا ۋاقىت چىقىرالماسلىق ۋېنىستون چېرچىلنىڭمۇ تەجرىبىسى ! ئۇرۇش مەزگىلىدە ئۇ بەزىدە ھەر كۈنى 18 سائەت ئىشلەيتتى . بەزىلەر ئۇنىڭدىن ، مەسئۇلىيىتىڭىزنىڭ چوڭلۇقىدىن بېسىم ھېس قىلامسىز دەپ سورىغاندا ، ئۇ : «مەن بەك ئالدىراش ، قايغۇرۇشقا قىلچە ۋاقتىم يوق» دەپ جاۋاب بەرگەنىدى .

چارلىز كاتىرىنمۇ ئاشۇنىڭغا ئوخشاش مۇشكۈل شارائىتلارنى باشتىن كەچۈرگەن . بۇ كاتىرىن ئەپەندى ئاپتوموبىل موتورىنىڭ ئوت ئالدۇرۇش قۇرۇلمىسىنى كەشىپ قىلىش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرۇۋالغان چاغلار ئىدى . ئۇ پېنسىيەگە چىقىشتىن ئىلگىرى ئىزچىل تۇرده دۇنياغا مەشھۇر بىر موتور باش زاۋۇتىدا تەتقىقات ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى بولۇپ ئىشلىگەنىدى . بىراق ، يېڭى ۋەزىپە تاپشۇرۇۋالغان كۈنلەردە ئۇنىڭ ئائىلىسى ئىنتايىن نامرات ئىدى . ئۇ يەم-خەشەك ساقلايدىغان بىر لاپاسنى تەجرىبىخانا قىلىشقا مەجبۇر بولىدۇ . ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش ئۈچۈن ئايالى باشقىلارغا پىيانىنو ئۆگىتىپ تاپقان 150 دوللارنىمۇ پاك - پاكىز خەجلەپ كېتىدۇ . كېيىن ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىزلەندۇرۇش ھەققىنى تاپشۇرۇشتا باشقىلارغا 500 دوللار قەرزگە بوغۇلۇپ قالىدۇ . مەن ئۇنىڭ ئايالىدىن شۇ كۈنلەردە بىئاراملىق ھېس قىلدىڭىزمۇ دەپ سورىغىنىمدا ، «شۇنداق بولمامدىغان ، — دېدى جاۋاب بېرىپ ، — ئىچىم بەكلا

سقىلاتتى ، كېچىلىرى كۆزۈمگە ئۇيقۇ كەلمەيتتى . لېكىن ، ئېرىم ئەكسىچە ھېچ ئىش بولمىغاندەك بەخىرامان يۈرۈۋېرەتتى . ئۇنىڭ كۆڭلىدە خىزمەتتىن باشقا نەرسە يوق ئىدى ، تەشۋىشلەنگۈدەك چول نەدە » !

ئۇلۇغ ئالىم پاستېئور ئەڭ تىنچ ئورۇن كۈتۈپخانا بىلەن تەجرىبىخانا دېگەنىدى . نېمە ئۈچۈن ئۇ يەر ئەڭ تىنچ دېيىلىدۇ ؟ چۈنكى ، ئۇ يەردىكى كىشىلەر ھەسرەت چېكىدىغان ئىشلارنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئۆگىنىش ۋە خىزمەتكە بېرىلىدۇ . ئالىملار ئېچىدە ئېلىشىپ قېلىش كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار ئىنتايىن ئاز . چۈنكى ، ئۇلار بۇنداق «روھىي لەززەت» ئۈچۈن ھەقىقەتەن ۋاقىت چىقىرالمايدۇ .

خىزمەت ئېچ پۈشۈقى ۋە غەم - ئەندىشىنى تۈگىتىدۇ دېگەن گەپنىڭ ئىلمىي ئاساسى بار . بۇ ئاساس پىسخولوگىيەلىك بىر ئاساسىي پرىنسىپتا : ھەرقانداق ئادەم (جۈملىدىن تالانتلىق شەخس)نىڭ كاللىسى بىرلا ۋاقىتتا بىردىن ئارتۇق ئىشقا ئىشلىمەيدۇ . سىلەر ئىشەنمەمسىلەر ؟ بوپتۇ ئەمىسە ، تۆۋەندە بىز ئاددىي بىر تەجرىبە ئىشلەپ كۆرەيلى : ئولتۇرغان ئورۇندۇقۇڭلارغا يۆلىنىپ ، كۆزۈڭلارنى يۇمۇڭلار ، ئاندىن ئېغىزىڭلار توۋمۇر مۇنارى ۋە ئەتە سەھەردە قىلىدىغان ئىشىڭلار توغرىسىدا بىرلا ۋاقىتتا پىكىر يۈرگۈزۈپ بېقىڭلار (دىققەت ، بۇ پەقەت سىناق تەرىقىسىدە بولسۇن !) .

سىلەر بۇ ئىككى ئىش توغرىسىدا بىر ۋاقىتتا ئەمەس ، پەقەت نۆۋەتلىشىپلا پىكىر يۈرگۈزۈشكە بولىدىغانلىقىنى بايقىماي قالارسىلەرمۇ ؟ ئادەمنىڭ ھېسسىياتىمۇ شۇنداق بولىدۇ . بىز قىزىقارلىق بىر ئىشقا تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق ۋە ئىنتايىن روھلۇق ھالدا قاتنىشىش بىلەن بىر چاغدا ، يەنە بىر كۆڭۈلسىز ئىش تۈپەيلى باشتىن - ئاخىر بىئارام بولۇپ يۈرەلمەيمىز . ئادەمنىڭ كەيپىياتى بىر - بىرىنى چەتكە قاقمىدۇ . بۇ ئاددىي داۋالى ئۇرۇش مەزگىلىدە تۇرۇۋاتقان روھىي كېسەللىكلەر دوختۇرلىرىنى نۇرغۇن مۇجىزىلەرنى يارىتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشى مۇمكىن . ئەگەر ئەسكەرلەر ئۇرۇش قىلىش

داۋامىدا ، كىشىلەر «پىسخولوگىيەلىك ھالەت ئۆزگىرىش كېسەللە-كى» دەپ ئاتىۋالغان كېسەللىككە مۇپتىلا بولۇپ قالسا ، دوختۇرلار ئۇلارنىڭ كېسىلىنى «ھەربىكەت بىلەن داۋالاش ئۇسۇلى» ئارقىلىق داۋالاپ ساقايتىدۇ . نېرۋا خاراكتېرلىك شوك كېسىلىگە مۇپتىلا بولغان بىمارلار بىر مىنۇت بولسىمۇ بىرەر ئىش مەسىلەن ، بېلىق تۇتۇش ، ئوۋ ئوۋلاش ، توپ ئويناش ، رەسىم تارتىش ، گۈللۈك ياساش ياكى ئۇسسۇل ئويناش قاتارلىقلار بىلەن مەغۇل بولۇشى لازىم ، ئۇلار-غا ئۆتكەنكى قورقۇنچلۇق مەنزىرىلەرنى ئەسلەشكە ۋاقىت چىقىرىپ بېرىشكە ھەرگىز بولمايدۇ .

«ھەربىكەت بىلەن داۋالاش ئۇسۇلى» نۆۋەتتە روھىي كېسەللەر دوختۇرخانىلىرىدا كىلىنىكىلىق ئۇسۇل قوللىنىلماقتا ، ئۇ دورا ئىش-لىتىلمەيدىغان بىر خىل رېتسېپ . ئەمەلىيەتتە بۇ قانداقتۇر بىر يېڭى ئۇسۇل ئەمەس . مىلادىيەدىن 500 يۈز يىل ئىلگىرىلا يۇنان دوختۇر-لىرى بۇ ئۇسۇلنىڭ سىرلىق تەسىرىنى ماختاپ ئۆتكەن . بۇنداق داۋالاش ئۇسۇلى بېنجامىن فرانكلىن دەۋرىدە كۈاكېر جەمئىيىتىنىڭ مۇرىتلىرى تەرىپىدىن قوللىنىلغان . 1774- يىلى دىنىي جەمئىيەت ساناتورىيەسىنى زىيارەت قىلغان بىرەيلەن بالىنىستا ياتقان روھىي كېسەللەرنىڭ زىخىر تالاسىدىن رەخت توقۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ھەي-ran قالغان ، تېخى ئۇ ئادەم ساناتورىيە بۇ بىچارە بىمارلارنى ئىشلە-تىپ يىلىكىدە سۇ ئىچىدىكەن دەپ قالغانىكەن . كۈاكېر جەمئىيىتى-نىڭ مۇرىتلىرى ئۇنىڭغا چۈشەنچە بېرىپ ، بۇ ئۇلار تاپقان ئەڭ ياخشى داۋالاش ئۇسۇلى ئىكەنلىكىنى ، بىمارلارنىڭ ئازدۇر - كۆپتۇر خىز-مەت قىلىشىنىڭ ھېچ ئىش قىلمىغاندىن كۆپ ياخشى بولىدىغانلىقى-نى ، خىزمەت نېرۋىنى تىنچلاندۇرىدىغانلىقىنى ئېيتقان .

خىزمەت ئەڭ ياخشى تىنچلاندۇرۇش دورىسى ، بۇ تېخى ئەنگلىيە-لىك شائىر ھېنرى لوڭفېللوۋنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن تەجرىبە . بۇ ئۇنىڭ ئايالى ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن بولغان ئىش . بىر كۈنى ئۇنىڭ ئايالى شامنىڭ ئىسسىقىدا سۇرغۇچ قۇرۇتۇۋاتقاندا ئېھتىيات-سىزلىقتىن كىيىمىگە ئوت تۇتىشىپ كېتىدۇ ، لوڭفېللوۋ ئېچىنىش-

لىق چىرقىرىغان ئاۋازنى ئاڭلاپ دەرھال يۈگۈرۈپ بارغان بولسىمۇ ، لېكىن ئايالىنىڭ كۆيۈر يارىسى ئېغىر بولغاچقا ، ئۆلۈپ كېتىدۇ . بۇ قورقۇنچلۇق مەنزىرە لوڭقىللوۋۇنىڭ كاللىسىدىن پەقەت چىقىپ كەتمەيدۇ . غايەت زور ئازاب ئۇنى قىينىاپ ئالجىتىپ قويىدۇ . بەختكە يارىشا ئۇنىڭ ئۇچ بالىسى بار ئىكەن ، ئۇ دەردىنى ئىچىگە يۇتۇپ ، ئۇچ بالىغا ھەم ئاتا ، ھەم ئانا بولىدۇ . بالىلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ كوچىلارنى ئايلىنىدۇ ، ئۇلارغا ھېكايە سۆزلەپ بېرىدۇ ، ئۇلار بىلەن بىللە ئويناپدۇ . ئۇ بالىلىرى بىلەن بولغان بۇنداق قىل سىغماس مۇناسىۋەتنى «بالىلىرىمنىڭ كۈنلىرى» ناملىق شېئىرىدا ئىپادىلەيدۇ . بۇنىڭدىن باشقا ، ئۇ يەنە دانتى ئەسەرلىرىنى تەرجىمە قىلىدۇ . بۇ ئىشلار ئاخىر ئۇنىڭ ھەسرىتىنى تامامەن ئۇنتۇلدۇرۇپ ، كۆڭلىنى يېڭىباشتىن تىنچلاندۇرىدۇ .

تانىسونمۇ ئاشۇنداق كەچۈرمىشلەرنى باشتىن كەچۈرگەن . ئۇ يېقىن دوستى ئارتور خالىمدىن ئايرىلىپ قالغاندا «روھىي ئۇمىدسىزلىك پاتقىقىغا پېتىپ قېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، پۈتۈن زېھنىنى خىزمەتكە قارىتىشقا مەجبۇر بولغان» .

ئارىمىزدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئاتايىن ئىش ئىزدەپ يۈرۈشى ھاجەتسىز ، ھەر كۈنى قىلىۋاتقان خىزمىتىمىزمۇ بىزگە يېتىپ ئاشىدۇ . چاتاق كۆپ ھاللاردا خىزمەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىنكى قىسقا مەزگىل ئىچىدە چىقىدۇ . بىز بىردەم - يېرىمدەم بىكار يۈرگۈدەك ۋاقىت چىقارساقلا ، قورقۇنچلۇق غەم - ئەندىشە بىزگە خۇددى جىن-ئالۋاستىغا ئوخشاش ھۇجۇم باشلايدۇ . بۇنداق ۋاقىتتا ئالاھىدە پەخەس بولۇشىمىز كېرەك . سەللا ئېھتىيات قىلمايدىغان بولساق ، بېشىمىز-نى قاتۇرىدىغان چوڭقۇر ھاڭغا چۈشۈپ كېتىشىمىز مۇمكىن .

بىز سەل بىكار قالغان ھامان ئىدىيەمىزدە ئوڭايلا ۋاكۇئۇم شەكىللىنىدۇ . فىزىكىدىن ئەقەللىي ساۋاتقا ئىگە كىشىلەرگە مەلۇمكى ، تەبىئەت دۇنياسى ۋاكۇئۇم ھادىسىسىنىڭ مەۋجۇت بولۇشىغا يول قويمايدۇ . لامپۇچكا كۆپچىلىككە تونۇشلۇق بىر خىل ۋاكۇئۇم بولسا كېرەك . لامپۇچكىنىڭ پارتلىشى تەبىئىي ھاۋانىڭ نەزەرىيە جەھەتتە-

كى بۇ بوشلۇققا زورمۇزور كىرىپ ئۇنى ئىگىلىۋالغانلىقىدىن بولىدۇ .

تەبىئەت دۇنياسىمۇ قۇرۇق كۆڭۈلنى ئوخشاشلا ئىگىلىۋالىدۇ ، ئۇنىڭ تولۇقلىغۇچىسى — كەيپىيات . تەپەككۇرىمىز مۇتلەق تىنچ ھالەتتە تۇرغاندا غەمكىنلىك ، ۋەھىمە ، نەپرەتلىنىش ، ھەسەت قىلىش- قا ئوخشاش بەزى كەيپىياتلار قۇدرەتلىك كۈچ ۋە چەكسىز ھاياتي كۈچ بىلەن زورمۇزور باستۇرۇپ كىرىدۇ . بۇنداق كەيپىيات شۇنداق زور كۈچكە ئىگىكى ، ئۇ تىنچ ۋە ئازادە ئىدىيە ، تۇيغۇلارنى كاللىمىز- دىن پاك - پاكىز سىقىپ چىقىرىۋېتىدۇ .

كولۇمبىيە ئۇنىۋېرسىتېتى ماۋارىپشۇناسلىق فاكۇلتېتىنىڭ پە- روفېسسورى جامېس مېرسېر ئەپەندى «بىئارامليقنىڭ ئازابىغا ئەڭ ئاسان ئۈچرايدىغان ۋە ئۇنىڭغا قۇل بولىدىغان ۋاقىت كىشىلەرنىڭ خىزمەت ۋاقتى ئەمەس ، بەلكى ئىشتىن چۈشكەن ۋاقتىدۇر» دەپ ياخشى ئېيتقان . ئىشتىن چۈشكەندە ئادەمنىڭ پىكرى خۇددى يۇگەز- سىز ئاتتەك بىردەم تاغقا ، بىردەم باغقا كېتىپ ، قۇرۇق خىياللارغا غەرق بولۇپ كېتىدۇ ، سەللا مەيلىگە قويۇۋەتسە يىغىشتۇرۇۋالغىلى بولماي قالىدۇ . «ئادەمنىڭ بۇ چاغدىكى ئىدىيەسى — دەيدۇ ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — يۇكسىز ئايلىنىۋاتقان موتورغا ئوخشايدۇ . ئۇ ئۇچقاندەك تېز ئايلىنىۋېرىپ ، ئوق قازانىنى ئۈپرىتىۋېتىشى ھەتتا ئۆزىنى كاردىن چىقىرىشى مۇمكىن . غەمكىنلىك كېسىلىنى داۋالاشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى ئىجادىي خىزمەت بىلەن قىزغىن شۇغۇللىنىشتىن ئىبارەت .»

بۇ ھەقىقەتنى بىلىش ۋە ئۇنى ئۆز ئەمەلىيىتىدە كۆرسىتىش كىشىلەردىن ئۇنچە يۇقىرى بىلىم تەلەپ قىلمايدۇ . ئۇرۇش مەزگىل- دە مەن چىكاگودىن كەلگەن بىر ئائىلە ئايالى بىلەن ئۈچراشقانىدىم ، ئۇ ماڭا كېسەللىكنى خىزمەت بىلەن داۋالاشقا بولىدىغانلىقىنى باقا- غانلىقى ۋە قوللانغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . بىر قېتىم بۇ ئايال ۋە ئۇنىڭ ئېرى بىلەن تاسادىپىي تونۇشۇپ قالدىم ، ئۇ چاغدا مەن نيۇ - يورکتىن مىسسۇرى ئىشتاتىدىكى قورۇقۇمغا كېتىۋاتقان پويىز-

نىڭ تاماقخانىسىدا ئولتۇراتتىم (ئەپسۇسكى ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن . بىلىشىڭلار كېرەككى ، مەن تارىخنىڭ ھەقىقىي خاتىرىسى سۈپىتىدە يازغان نەرسىلىرىمدە ، ئادەتتىكى ئەھۋالدا ئۆزۈم ياساپ چىققان پېرسوناژلارنىڭ ئىسمىنى قوللىنىشنى خالىمايمەن) .

بۇ ئەر - خوتۇن ماڭا ئوغلىنىڭ بىر كۈنى پور پورتىغا كېتىپ ئەسكەرلىككە قاتناشقانلىقى ئۈستىدە سۆزلەپ بەردى . بۇ خوتۇننىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ بۇ ئارزۇلۇق ئوغلىدىن چەكسىز قايغۇرۇپ ، سالامەت-لىكىنى نابۇت قىلىۋەتكىلى تاس قالغان . ئۇنىڭ كاللىسىغا ئوغلىمىز ھازىر قەيەردە يۈرىدىغاندۇ ؟ بىرەر ھادىسىگە ئۇچراپمۇ قالارمۇ ؟ ئال-دىنقى سەپكە كەتكەنمىدۇ ؟ يارىلانغانمىدۇ ؟ ھەتتا ئۆلۈپمۇ كەتكەنمە-دۇ ؟..... دېگەن ئوي كىرىۋالغان .

مەن ئۇنىڭدىن بۇ ئەندىشىلەرنى قانداق بويىسۇندۇرغانلىقىنى سو-رىسام ، ئۇ : «مېنىڭ ئامالىم بىرەر ئىش بىلەن شۇغۇللىنىش . » دەپ جاۋاب بەردى . ئۇ ئالدى بىلەن ئايال خىزمەتچىسىنى قايتۇرۇۋېتىپ ، ئۆي ئىشلىرىنى ئۆزىلا قىپتۇ . بۇنى ئازدەپ : «ئائىلە ئەمگىكى دېگەن كاللا ئىشلەتمەيدىغان مېخانىكىلىق ھەرىكەت ، — دەيدۇ ئۇ ماڭا چۈ-شەنچە بېرىپ ، — ئورۇن - كۆرپىلەرنى يىغقاچ ياكى قاچا - قۇچىلارنى يۇيۇۋېتىپ ، باشقا بىر خىزمەت تېپىپ ، جىسمىم بىلەن كاللامنى ئەتىگەندىن - كەچكىچە بىكار تۇرغۇزماسلىقىم لازىملىقىنى ئويلىدىم . شۇنىڭ بىلەن بىر چوڭ سودا سارىيىغا بېرىپ مال ساتقۇچى بولدۇم ، — ئارقىدىنلا ئۇ ماڭا دېدى ، — بۇ خىزمەت راستىنلا ئۇنۇم بەردى . ئىشقا چۈشۈش بىلەن تەڭ ئالدىراشچىلىقتا تېپىرلاپ قالد-مەن : خېرىدارلار ئەتراپىمغا ئولىشىۋېلىپ ، باھاسى قانچە ، ئۆلچىمى قانداق ، رەڭگىچۇ دېگەندەك سوئاللارنى سوراپ تۇرىدۇ . ماڭا باشقا ئىشلارنى ئويلىغۇدەك بىردەملىكمۇ ۋاقىت چىقمايدۇ ، كۆڭلۈمدە پە-قەت كۆز ئالدىمدىكى مەسئۇلىيەتلا بار . بىر كۈنۈم ئالدىراش ئۆتكەن-لىكتىن پۇت - قولۇم ، بەللىرىم تېلىپ ئاغرىيتتى ، باشقا ئىشلارنى خىيالىمغا كەلتۈرۈشكە رايىمۇ بارمايتتى . ئاخشىمى ئۆيۈمگە قايتىپ كېلىپ تامىقىمنى يەپ بولۇپلا كارىۋاتقا ئۆزۈمنى تاشلايتتىم - دە ،

ئۇيقۇغا كېتەتتىم . شۇنىڭدىن كېيىن ئوغلۇمنىڭ غېمىنى يېگۈدەك ۋاقتىمۇ چىقمىدى ، مادارىممۇ يەتمىدى » .

بۇ ئايالنىڭ بايقىغانلىرى جون كاۋېپېر پوئىس «بىئاراملىقنى ئۇنتۇش سەنئىتى» دېگەن ئەسىرىدە شەرھلىگەن نەزەريە بىلەن تاما-مەن ئوخشاش . پوئىس مۇنداق دەپ يازىدۇ : «كىشىلەر ئۆزلىرى ئورۇنلاش شەرت بولغان ۋەزىپىگە تامامەن بېرىلىپ كەتكەندىلا ، ئۆزە-گە ئىشىنىشتىن ھاسىل بولغان مەمنۇنلۇق ۋە ئۆزىنى ئۇنتۇش روھى ئېلىپ كەلگەن شادلىقلار ئۇلارنىڭ نېرۋىسىنى تىنچلاندۇرالايدۇ» .

دۇنياغا مەشھۇر قارام سايامەتچى ئاۋسا جونسونمۇ ماڭا ئۆزىنىڭ ئەندىشىسىنى تۇڭىتىش ۋە ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىش جەھەتتىكى كە-چۇرمىشلىرىنى سۆزلەپ بەردى . سىلەر بەلكىم ئۇنىڭ تەرجىمھال خاراكتېرلىك رومانى «مەن تەۋەككۇلچىلىككە ئىشتىياق باغلىدىم» دېگەن كىتابىنى ئوقۇغان بولۇشۇڭلار مۇمكىن . بىر ئايالنىڭ بۇنچە كۆپ تەۋەككۇلچىلىك كەچۇرمىشى بولۇش ھەقىقەتەن ئاز ئۇچرايدۇ . ئۇ 16 يېشىدا مادىن جونسون بىلەن توي قىلىدۇ . تويدىن كېيىن ئېرى ئۇنى كانزاس ئىشتاتىدىكى يۇرتى — چايوت شەھىرىدىن ئاسىيا-نىڭ كالمانتان ئارىلىدىكى ئىپتىدائىي ئورمانلىققا ئېلىپ كېلىدۇ . كانزاس ئىشتاتىدىن كەلگەن بۇ ئەر - خوتۇن 25 يىللىق ئۇزاق ۋاقىت داۋامىدا دۇنيانىڭ نۇرغۇن جايلىرىنى كېزىپ ، نەسلى قۇرۇپ كېتەي دەپ قالغان نۇرغۇن ئاسىيا ، ئافرىقا ياۋايى ھايۋانلىرى ھەققىدە كىنو ئىشلەپ چىقىدۇ . كېيىن ئۇلار ئامېرىكىغا قايتىپ كېلىپ ، تەرەپ-تەرەپكە بېرىپ سەييارە نۇتۇق سۆزلەيدۇ ھەمدە ئىشلىگەن كىنو فىلە-مىنى نۇتۇق ئاڭلىغۇچىلارغا قويۇپ بېرىدۇ . ئۇلار دانۇېر شەھىرىدىن ئايروپىلانغا ئولتۇرۇپ غەربىي دېڭىز قىرغىقىغا كېتىۋاتقاندا ئايروپە-لان بەختكە قارشى تاغقا سوقۇلۇپ كېتىپ ، مادىن جونسون نەق مەيداندا قازا قىلىدۇ . ئاۋساچۇ ؟ دوختۇرلارنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاند-ا ، ئۇمۇ كارىۋاتقا مەڭگۈلۈك نەزەربەند قىلىناتتى . ھالبۇكى ، دوخ-تۇرلار ئاۋسانى خاتا مۆلچەرلىگەنىكەن . تۆت ئايدىن كېيىن ئاۋسا قول بىلەن ھەرىكەتلەندۇرۇلىدىغان چاقلىق ئورۇندۇققا ئولتۇرۇپ يەنە

دوكلات بېرىشكه باشلايدۇ . ئۇ هەر قېتىم نۇتۇق سۆزلىگەندە بىرمۇ ئورۇن بوش قالمايدۇ ، ئۇ هېلىقى چاقلىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ ، نەچچە يۈز قېتىملاپ نۇتۇق سۆزلەيدۇ . مەن ئۇنىڭدىن نېمە ئۈچۈن ئاشۇنداق قىلىدىغانلىقىنى سورىسام ، ئۇ : «بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتىم ئۆزۈمگە ئازاب چېكىش ۋە قايغۇرۇشقا ۋاقىت بەرمەسلىك» دەپ جاۋاب بەردى .

ئاۋسا جونسوننىڭ تاپقان هەقىقىتى تانىنسوننىڭكى بىلەن ئوخشاش . تانىنسون بۇنىڭدىن بىر ئەسىر بۇرۇنلا مۇنداق دەپ يازغان : «مەن چوقۇم ئۆز كەسپىمگە ئىشتىياق باغلىشىم كېرەك ، بولمىسا ئۇمىدسىزلىنىپ قالىمەن» .

دېڭىز ئارمىيەسىنىڭ شاڭجياڭى بېرەڭىمۇ مۇشۇنداق كەچۈرمىشلىرى بولغان . ئۇ غايەت زور مۇز بىلەن قاپلانغان ئانتاراكتىكىدا ئۆزى يالغۇز بەش ئاي چېدىرىدا ياشىغان . دۇنيانىڭ ئەڭ قەدىمىي ۋە ئەڭ مەخپىي نەرسىلىرى ساقلىنىپ يانقان هەمدە يەر شارىنىڭ خېلى بىر قىسمىدەك كېلىدىغان بۇ مۇزلۇقنىڭ كۆلىمى ئامېرىكا بىلەن ياۋروپانىڭ ئومۇمىي كۆلىمىنىڭ يېغىندىسىدىنمۇ چوڭ . بېرەڭ جياڭجۇن چېدىر قۇرۇپ بەش ئاي تۇرغان بۇ جايىنىڭ ئەتراپىدىكى نەچچە يۈز كىلومېتىر ئارىلىقتا باشقا جانلىقلار يوق ، قەھرىتان سوغۇق بولۇپ تۇرىدۇ ، تامچىلاۋاتقان سۇمۇ يەرگە چۈشكۈچە مۇزغا ئايلىنىپ قالىدۇ . ئادەم نەپەسلەنگەندە چىققان ئىسسىق هاۋا دەرهال توڭلاپ ، ئادەمنىڭ قاش - كىرپىك ، ساقال - بۇرۇنلىرىدا قىروۋ باغلاپ كېتىدۇ ؛ شامال ئەتراپىڭىزدىن ئۇشقىرتىپ ئۆتكەندە گاز كىرىستاللاشقان چاغدىكىدەك ۋىزىلدىغان ئاۋازنى ئاڭلايسىز . بېرەڭ «يالغۇزلۇق» دەپ نام قويغان كىتابىدا ئۆزىنىڭ چەكسىز ۋەهىمە باسقان ، ئادەم بۇرۇقتۇرما بولۇپ قالىدىغان زۇلمەتلىك دۇنيادا ئۆتكۈزگەن ئۇزاق ۋاقىتلىرىنى تەسۋىرلەيدۇ . ئۇ يەردە كۈندۈز بولمىغاچقا ، ئۇ ئەقلىنى يوقىتىپ قويماسلىق ئۈچۈن ، چوقۇم بىرەر ئىش بىلەن شۇغۇللىنىشى كېرەك ئىدى .

ئۇ مۇنداق دەپ يازىدۇ : «هەركۈنى ئاخشىمى پەنەرنى ئۆچۈرۈشىمدىن

تىن ئىلگىرى ھامان ئەتىلىك ئىشلىرىمنى ئورۇنلاشتۇرىمەن . بۇ ئىشلار قار تازىلاش ، ئۆي يېغىشتۇرۇش ، سۇنۇپ كەتكەن چاڭغا ئوقىنى رېمونت قىلىش قاتارلىقلارنى ئۆزئىچىگە ئالىدۇ . ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈشنىڭ بۇنىڭدىن ياخشى چارىسى يوق ئىدى ، شۇنداق قىلغاندىلا ھېسسىياتىمنى كونترول قىلالايدىغان كارامەت ئىقتىدارغا ئىگە بولالايتتىم » .

مۇبادا بىز غەمكىنلىك كەيپىياتىغا گىرىپتار بولۇپ قالساق ، شۇنى ئېسىمىزگە كەلتۈرۈشىمىز كېرەككى ، خىزمەت ، پەقەت ئاشۇ ئاددىي ، ئەمما ئەھمىيەتلىك خىزمەتلا بۇ كەيپىياتنى داۋالاشنىڭ ئەڭ شىپالىق رېتسېپى .

ھاۋۇر ئۇنىۋېرسىتېتى مېدىتسىنا فاكۇلتېتىنىڭ پىروفېسسورى دوكتور رىچارد كابورتمۇ شۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان نوپۇزلۇق ھۆكۈم چىقارغان . ئۇ «ئادەم نېمىگە تايىنىپ ياشايدۇ » دېگەن كىتابىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «مەندەك بىر دوختۇر ئۇچۇن ئېيتقاندا ، پەقەت ئۆز ئەمگىكىم ئارقىلىق ئاغرىقلارنى ئازابتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۇچۇن ياشاش پېشانەمگە پۈتۈلگەنكەن . ئۇلار ئىچىدە نۇرغۇن كىشىلەر قورقۇش كەيپىياتىغا گىرىپتار بولغان ، بۇ كەيپىياتنىڭكە غەمكىنلىك ، ئارىسالدىلىق ، يۈرەكسىزلىك ھەمراھ بولۇپ كېلىدۇ . ئۆزىمىزگە ئىشەنچ باغلاش — خىزمەت بىزگە ئاتا قىلغان باتۇرلۇق . 18-ئەسىردە ئامېرىكىدا ئۆتكەن مەشھۇر پەيلاسوپ ئېمېرسون بۇنىڭغا خېلى بۇرۇنلا ئىنتايىن يۇقىرى باھا بەرگەنىدى » .

ئەگەر بىز بىكارچىلىقتىن كۇنبويى لاغايلاپ يۈرسەك ، چوڭقۇر خىيال سۈرۈپلا ئولتۇرساق ، كاللىمىزغا نۇرغۇن بىمەنە ئىش ، بولمىغۇر خىياللار كىرىۋېلىشى مۇمكىن . بۇنداق ھالەتنى چارلىز دارۋىن «بىئارام بولۇش » دەپ ئاتىغان . «بىئارام بولۇش » رىۋايەتلەردىكى «شەيتان ۋەسۋەسىسى »نىڭ ھازىرقى زامانىدىكى نامايەندىسى . ئۇ قەلبىمىزنى بۇلغاپ ، ھاياتىمىزغا كۆچمەس ۋە ئېتىقادىمىزنى بىخۇدلاشتۇرىدۇ .

مەن نېۋ - يوركلۇق بىر سودىگەرنى تونۇيمەن . «بىئارامىلىق »

بىلەن قاتتىق ئېلىشىش ئۈچۈن ئۇ نۆرغۇن خىزمەتلەرنى قىلغان . ئۇنىڭ ئىسمى تېرېنبېر رايمان بولۇپ ، سېپىل كوچىسىدىكى 40-نومۇرلۇق قورۇدا تۇرىدۇ . بىر مەزگىل ئۇمۇ مەن ئاچقان كەچ كۇرسىنىڭ كۇرسانتى ئىدى . بىر قېتىم ئۇ بىزگە ئەندىشىنى قانداق تۇغدۇرۇش ھەققىدە دوكلات بېرىپ ، تەسىرلىك سۆزلەپ بەرگەنىدى . دوكلات ئاخىرلاشقاندا مەن ئۇنى بىر رېستورانغا كەچلىك تاماققا تەكلىپ قىلدىم . ئۇ يەردە بىز تۇن يېرىمغىچە پاراڭلاشتۇق . تۆۋەندىكىسى شۇ كۇنى كېچىسى ئۇنىڭ ماڭا سۆزلەپ بەرگەن كەچۈرمىشلىرى :

«بۇنىڭدىن 18 يىل ئىلگىرى مېنى غەم بېسىۋالغانىدى ، كېچىسى ئۇيقۇمۇ كەلمەيتتى ھەم قايغۇراتتىم ، ھەم ئاچچىقىم كېلەتتى . ھەققىتەن كۆڭلۈم بەك پاراكەندە ئىدى . نېرۋام كاردىن چىققانەكەن ھېس قىلاتتىم . مېنىڭ قاتمۇقات غەمگە پېتىپ قېلىشىمنىڭ سەۋەبىلىرى كۆپ تەرەپلىمە ئىدى . ئۇ چاغدا مەن نيۇ - يورك «خان تاجى» مېۋە كونسېرۋاسى شىركىتىدە مالىيە باش تەپتىشى بولۇپ ئىشلەيتتىم . مەن 500 مىڭ دوللار مەبلەغ سېلىپ بۆلجۇرگەن تېرىتقانىدىم ، بۇ بۆلجۇرگەنلەرنى يېغىۋالغاندىن كېيىن تۆت كىلوگىراملىق تۇن كونسېرۋا قۇتىسىغا قاچىلاپ ، ماروزنى ئىشلەپچىقىرىدىغان زاۋۇتلارغا سېتىپ بېرەتتىم . 20 نەچچە يىلنى شۇ تەرىقىدە ئۆتكۈزۈپ ، قىلچە چاتاق چىقارمىغانىدۇق . بىراق ، كۇتۇلمىگەندە تىجارىتىمىزدىن چاتاق چىقتى . سەۋەب ، ماروزنى زاۋۇتىنىڭ تىجارىتى بارغانسېرى كېڭەيگەچكە ، ئۇلار ۋاقىت ۋە پۇلنى تېجەش ئۈچۈن تۇڭغا قاچىلانغان بۆلجۇرگەن سېتىۋالمىدىغان بوپتۇ .

ئىش بىزنىڭ 500 مىڭ دوللار قىممىتىدىكى ساتالمايۋاتقان بۆلجۇرگەننى بىر تەرەپ قىلىشتا ئامالسىز قېلىشىمىز بىلەنلا تۇغدىمەيتتى ، ئادەمنى تېخىمۇ قىينايدىغىنى شۇكى ، ئەگەر بىز كېلەر يىلى سېتىۋالمىدىغان بۆلجۇرگەننىڭ مىقدارىنى ئازايتىدىغان بولساق ، توختامغا ئاساسەن ، نەچچە مىليون دوللار زىيانىنى تۆلىشىمىزگە توغرا كېلەتتى . ھالبۇكى ، بۇ ئاي ، بۇ كۇنلەردە شىركىتىمىز 350 مىڭ دوللار قەرزگە بوغۇلۇپ بولغانىدى ، بۇنداق تۇرۇقلۇق بىزنىڭ ھەم

بۇ قەرزنى قايتۇرۇشقا چاممىز يەتمەيتتى ، ھەم داۋاملىق نېسى سېتىۋېلىشقا ئامالسىز ئىدۇق . بۇ مەسىلىلەر مېنى جىلە قىلىپ يا كېچىسى ئارام بەرمەيتتى ، يا كۆندۈزى گېلىمدىن بىرنەرسە ئۆتكۈزمەيتتى .

مەن شىركىتىمىزنىڭ كالىفورنىيە ئىشتاتىدىكى زاۋۇتىغا دەرھال بېرىپ ، جىڭلىغا باشقا ئامال ئىزدەش توغرىسىدا كۆچۈمنىڭ بارچە مەسلىھەت بەردىم ، چۈنكى ئەھۋال بىزگە ئىنتايىن پايدىسىز ئىدى ، شىركىتىمىز ۋەيران بولاي دەپلا قالغانىدى . بىراق ، شۇنچە قىلساممۇ جىڭلى مېنىڭ سۆزلىرىمگە ئىشەنمىدى . ئەكسىچە ، كۆز ئالدىمىزدىكى قىيىن شارائىتنى نېمۇ - يورکىتا تۇرۇشلۇق ئىش بېجىرىش ئۈرگانلىرىنىڭ ئىقتىدارسىزلىقىغا ئارتىپ قويدى ، تېخى بىزنى تىجارەت قىلىشنى ئۇقمايدىكەنسىلەر دېدى .

بىرقانچە كۈن زېرىكمەي مەسلىھەت بېرىش ئارقىلىق ، جىڭلى ئاخىر مېۋە كونسېرۋاسى ئىشلەشنى توختىتىشقا ماقۇل بولدى ھەمدە ئېشىپ قالغان زاپاس مالنىڭ ھەممىسىنى سان - فىرانسىسكونىڭ ھۆل مېۋە بازىرىغا سېلىشنى قارار قىلدى . بۇنىڭ بىلەن مەسىلىلىرىمىزنىڭ يېرىمىدىن كۆپرەكى ھەل بولدى ، ئەمدىغۇ كۆڭلۈم ئارامىغا چۈشەر ؟ ئەمەلىيەتتە ، كۆڭلۈم يەنىلا ئارامىغا چۈشمىدى . غەم يەپلا يۇرۇش ماڭا ئادەت بولۇپ قالغانىكەن . شۇنچە قىلساممۇ ئۇنىڭدىن خالىي بولالمىدىم . نېمۇ - يورکىغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن يەنىلا كۈنبويى خاتىرجەمسىزلىكتە ئۆتتۈم ، بىردەم ئىتالىيەدىن ئىمپورت قىلغان ئالوچىدىن غەم قىلسام ، بىردەم ھاۋايدىن سېتىۋالغان باناندىن غەم قىلاتتىم . ئىچىم تىتىلداپ ، ئاسان ئاچچىقلىنىدىغان ، ئاغرىمغا تاماق تېتىمايدىغان ، غەمكىن بولۇپ قالغانىدىم ، سارىڭ بولۇپ قالغانىدەكلا كۆرۈنەتتىم .

ئاخىر بۇنداق كېتىۋەرسەم بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ ، ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە ئۆزۈمنىڭ تۇرمۇش شەكلىنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتىش قارارىغا كەلدىم ، بۇنداق يېڭى تۇرمۇش شەكلى كېيىن مېنىڭ ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىمگە راستىنلا شىپا بولدى ، شۇنىڭدىن

ئېتىبارەن بىئاراملىققا خاتىمە بەردىم . مەن تۇرمۇشۇمنىڭ شەكلىنى قانداق ئۆزگەرتتىم ؟ مەن ئىمكانقەدەر ئىش تېپىپ قىلىپ ، بىكار تۇرمىدىم . ئىش بىلەنلا بەند بولۇپ ، ئۇنى - بۇنى ئويلاشقا ۋاقىت چىقمايدىغان شارائىت يارىتتىم . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ھەر كۈنى يەتتە سائەتلا خىزمەت قىلاتتىم ، ھازىر ھەركۈنى 15 سائەت ، بەزىدە ھەتتا 16 سائەت خىزمەت قىلىدىغان بولدۇم . ھەركۈنى ئەتىگەن سائەت 8 دە ئىشقا چۈشۈپ ، تاكى يېرىم كېچىگىچە ئىشخاندا بولدۇم . ئۇزلۇكسىز تۇردە يېڭى ۋەزىپىلەرنى تاپشۇرۇۋېلىپ ، پۈتۈن كۈچۈمنى تۇرلۇك يېڭى خىزمەتلەرگە قارىتتىم . ھېرىپ مادارىم قالمىغاندا ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا خاتىرجەم ئۇخلايدىغان بولدۇم .

بۇ كۈن تەرتىپنى ئۈچ ئايدىن كۆپرەك داۋاملاشتۇرۇپ ، غەم - ئەندىشىدىن خالىي بولغاندىن كېيىن 7 — 8 سائەتلىك نورمال خىزمىتىمنى يېڭىباشتىن ئەسلىگە كەلتۈردۇم . يۇقىرىقىلار 18 يىلنىڭ ئالدىدىكى ئىش . شۇنىڭدىن كېيىن مەن ئۇيقۇسىزلىق كېسىلىگە قايتا گىرىپتار بولۇپ باقمىغانىدىم ، غەمكىن يۈرىدىغان ئەھۋاللاردىن ئەمدى ئادا - جۈدا بولدۇم . »

گېئورگى شوبېر كىشىلەرنىڭ غەم - ئەندىشىنى يېڭىش جەھەتتە قولغا كەلتۈرگەن تەجرىبىلىرىنى خۇلاسىلەپ چىقارغان يەكۈنىدە : «دەرد - ئەلەم ۋە خاپىلىقنىڭ مەنبەسى تەلىيىڭىزنىڭ بار - يوقلۇقى ئۈستىدە بىھۇدە باش قاتۇرىدىغان بىكار ۋاقىتىڭىزنىڭ بولغانلىقىدا » دەپ ياخشى ئېيتقان .

ئۇنداق بىمەنە خىياللاردا بولۇۋەرمەڭ ! دەرھال ھەرىكەتكە كېلىپ ، خىزمەتكە جىددىي ئاتلىنىڭ ! بۇنداق قىلسىڭىز روھىڭىز كۆتۈرەڭگۈ بولىدۇ ، كاللىڭىز سەگەكلىشىدۇ ، ئۇرغۇپ تۇرغان ھاياتىي كۈچىڭىز سىزنى غەم - ئەندىشىدىن خالىي قىلىدۇ . ئىشلەڭ ، بۇ دۇنيا بويىچە ھەممىدىن ئەرزان ، شۇنداقلا ئۇنۇملۇك رېتسېپ .

غەمكىنلىك كېسىلىدىن قۇتۇلۇشنىڭ بىرىنچى پىرىنسىپى :

ئۆزىگە ئۆزى ئىش تېپىپ قىلىش ، خىزمەتنى بېرىلىپ ئىشلەش ، ھەرگىز ئۈمىدسىزلەنمەسلىك .

2 . كىچىككىنە ئىشلارغا باش قاتۇرۇپ يۈرمەك

تۆۋەندىكى بۇ قىزىقارلىق ھېكايىنى مەڭگۈ ئۇنتۇمايمەن . ماڭا بۇ ھېكايىنى سۆزلەپ بەرگەن كىشىنىڭ ئىسمى روبېرت مور بولۇپ ، جېرسى شەھىرىنىڭ زەرەڭ دەرىخى كوچىسىدىكى 14 - نومۇرلۇق قورۇدا تۇرىدۇ .

«1945 - يىل 3 - ئايدا ، — دەيدۇ ئۇ ، — تولىمۇ نورمال بولمىغان بىر كەچۈرمىش بېشىمدىن ئۆتتى ، ئۇ مېنىڭ تۇرمۇشۇمغا ئىنتايىن چوڭقۇر ئىلھام بەردى . ۋەقە ھىندونېزىيە دېگىز تەۋەلىكىدىكى 276 ئىنگلىز چىسى چوڭقۇرلۇقتىكى سۇ ئاستىدا يۈز بەردى . ئۇ چاغدا مەن (بېئا — 318) ناملىق سۇ ئاستى پاراخوتىدا ماتروس ئىدىم . ئۇ چاغدا بۇ پاراخوتتا جەمئىي 88 ئادەم بار ئىدۇق . بىز رادار ئارقىلىق ياپونىيەنىڭ دېگىز قاتنىشىنى قوغدىغۇچى بىر پاراخوت ئەترىتىنىڭ بىزگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى بايقىدۇق . تاڭ يورۇشقا ئاز قالغاندا بىز دېگىز ئاستىغا يوشۇرۇنۇپ تۇرۇپ ، دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلماقچى بولدۇق . بىز سۇ ئاستى دۇربۇنى ئارقىلىق ، دۈشمەن پاراخوت ئەترىتىنىڭ بىر قوغلىغۇچى پاراخوتى ، بىر ماي پاراخوتى ۋە بىر مېنا پاراخوتىدىن تەركىب تاپقانلىقىنى كۆزەتتۇق . بىز قوغلىغۇچى پاراخوتقا ئارقا - ئارقىدىن ئۇچ مېنا قويۇپ بەردۇق ، بىراق بىرسىمۇ تەگمىدى . روشەنكى ، بۇ مېنالار چاتاق قۇراشتۇرۇلغان كەن . دۈشمەننىڭ قوغلىغۇچى پاراخوتى ئۆزىنىڭ ھۇجۇمغا ئۇچرىغانلىقىنى سەزمەي ، داۋاملىق ئىلگىرىلەپ كەلمەكتە ئىدى . ئارقىدا كېلىۋاتقان مېنا پاراخوتىغا ئوت ئاچماقچى بولۇپ تۇرغىنىمىزدا ، ئۇ توساتتىن نىشانىنى ئۆزگەرتىپ بىز تەرەپكە قاراپ ئۇدۇل كەلدى (ياپونىيەنىڭ بىر ئايروپىلانى بىزنىڭ 60 ئىنگلىز چىسى چوڭقۇرلۇقتا يوشۇرۇنۇۋالغانلىقىمىزنى بىلمەپ قالغان ھەمدە سىمسىز رادىيو ئارقىلىق مېنا پاراخوتىغا بىزنىڭ تۇرغان ئورنىمىزنى خەۋەر قىلغان-

كەن) . دۇشمەن پاراخوتىنىڭ ھۇجۇمىدىن ئۆزىمىزنى قاچۇرۇش ئۈ-
چۈن ، بىز 150 ئىنگلىز چىسى چوڭقۇرلۇققا چۆكۈۋالدۇق ھەمدە سۇ
ئاستى بومبىسىنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىشىمىز مۇمكىن دېگەن تەييارلىق-
نىمۇ قىلىپ قويدۇق . بىز پاراخوتىنىڭ بارلىق بۆلۈمچىلىرىنىڭ كۆز-
نەكلىرىنى ھىملەش پۈرۈپكىسى بىلەن چىڭ ئېتىۋەتتۇق . دۇشمەنلەر
پاراخوتىمىز يوشۇرۇنغان جايىغا سېزىپ قالماسلىق ئۈچۈن ھاۋا
ئۆتۈشۈش قۇرۇلمىسى ۋە تېمپېراتۇرىنى تۆۋەنلىتىش ئۈسكۈنىسىنى
تاقىۋەتتۇق ، پاراخوتىكى بارلىق يورۇتۇش ئۈسكۈنىلىرىنى
ئۆچۈرۈۋەتتۇق .

ئۇچ مىنۇتتىن كېيىن كۈچسىز گۈلدۈرماماننىڭ ئاۋازىدەك بىر
خىل ئاۋاز بىرقانچە قېتىم ئاڭلىنىپ ، سۇ ئاستى بومبىسىدىن ئالتە-
سى ئەتراپىمىزدا پارتلىدى . پاراخوتىمىز يەنە چۆكۈشكە مەجبۇر بول-
دى ، ئاخىر 276 ئىنگلىز چىسى چوڭقۇرلۇقتىكى دېڭىز ئاستىغا
چۆكتۇق . بىز چەكسىز ۋەھىمە ھېس قىلدۇق . بىلىش كېرەككى ،
چوڭقۇرلۇقى 1000 ئىنگلىز چىسى كەلمەيدىغان سۇ ئاستىدا دۇشمەن-
نىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچراش خەتىرلىك . ئەقەللىي بىخەتەر چوڭقۇرلۇقمۇ
500 ئىنگلىزچىسى بولۇشى كېرەك ، ھالبۇكى ، ئەينى چاغدا بىز بۇ
چوڭقۇرلۇقنىڭ يېرىمىدا تۇراتتۇق . بۇنىڭدىن دۇشمەننىڭ ھۇجۇمى
بىز ئۈچۈن نەقەدەر قورقۇنچلۇق ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى . ياپون-
يەنىڭ مېنا پاراخوتى بىزگە قارىتىپ ئۇدا بەش سائەت سۇ ئاستى
بومبىسى ئاتتى . پاراخوتىمىزدىن 17 ئىگلىزچىسى كېلىدىغان جايدا
ھەربىر بومبا پارتلىغاندا ھاسىل بولغان كۈچلۈك سىلكىنىشتىن پارا-
خوتىمىزدا بىردىن يېرىق كۆپىيىپ باراتتى . پاراخوتىمىزدىن 50
ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان جايدىلا بۇنداق بومبىدىن نەچچە ئونى پارە-
لىدى . بىخەتەرلىككە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، بۇيرۇقنا
بىنائەن كارىۋاتتا جىم يېتىپ ئارام ئالدۇق . قورقۇنمىدىن تىنىشقە-
مۇ جۇرئەت قىلالمايتتىم . كۆڭلۈمدە (تۆگەشتۇق ، ئۆلگىنىمىز ئۆل-
گەن) ! دەپ ئويلايتتىم . ھاۋا ئۆتۈشتۇرۇش قۇرۇلمىلىرى بىلەن
تېمپېراتۇرىنى تۆۋەنلىتىش ئۈسكۈنىلىرى ئىشىنى توختىتىۋېتىل-

گەندىن كېيىن ، بۆلۈمنىڭ تېمپېراتۇرىسى تېزلا ئۆرلەپ 40 سېلىسـ
يە گىرادۇسقا يەتكەنىدى . شۇنداق تۇرۇقلۇق قېلىن يۇڭ پوپايكا ۋە
خۇرۇم جىلىتكە كىيىۋالغان بولساممۇ ، لاغىلداپ تىترەپ تۇراتتىم ،
بەدىنىمدىن ئىختىيارسىز ھالدا سوغۇق تەر قۇيۇلۇپ تۇراتتى . ھۇجۇم
15 سائەت داۋاملىشىپ توساتتىن توختاپ قالدى . ئېنىقكى ، دۇشمەن
بومبىلىرىنى ئېتىپ تۈگىتىپ بولغاچقا ، پاراخوتىمۇ ئىلاجسىز كېتىپ
قالغانىدى . بۇ 15 سائەت خۇددى 15 تۇمەن يىلدەك ئۇزاق تۇيۇلۇپ
كەتتى . بۇ جەريانىدا پۈتۈن ئۆمرۈمنى ، قىلغان - ئەتكەن ياخشى -
يامان ئىشلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ئەسلەپ ئۆتتۈم . قانچىلىغان ئەرزىـ
مەس ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار تۈپەيلى بىئارام بولغانلىقىمنى
ئېسىمگە ئالدىم . ئەسكەرلىككە كىرىشتىن ئىلگىرى بىر يانكىدا ئىش
بېجىرگۈچى بولۇپ ئىشلەيتتىم . ئۇ چاغدا خىزمەت ۋاقتىم بەك ئۇـ
زاق ، ئىش ھەققىم بەك تۆۋەن ، ئۆسۈش پۈرسىتىم بەك ئاز دەپ
ئاغرىناتتىم . تۇرۇۋاتقان ئۆيۈمنىڭ ئىگىدارلىق ھوقۇقى مەندە ئەمەسـ
لىكىدىن قايغۇراتتىم . ئاپتوموبىل سېتىۋېلىشقا قۇربىم يەتمىگەنلىكى
ئۈچۈن كۆڭلۈم يېرىم بولاتتى . ئايالىمغا بىرقانچە قۇر كۆڭلەك ئېـ
لىپ بېرەلمىگەنلىكىمدىن خىجىل بولاتتىم . باشلىقىمنى باشقىلارنىڭ
ئىشىدىن پۈتاق چىقىرىشقا ئامراق ، باشقىلارغا تەنبىھ بېرىشكە خۇشتار
دەپ ئۆلگۈدەك ئۆچ كۆرەتتىم . ئېنىق ئېسىمدىكى ، ھەر كۈنى كەچتە
سەپرايىم ئۆرلەپ ، مىڭ تاغار قورساق كۆپۈكىـى بىلەن ئۆيـگە قايتاتـ
تىم - دە ، قىلدەك ئىشنى پىلدەك كۆرۈپ ئايالىم بىلەن بىرقەپەس
ئېلىشىپ قالاتتىم . پېشانەمدىكى سەت تاتۇق ئېسىمگە كەلسىلا ھازىرـ
غىچە غەزىپىم تاشىدۇ ، بۇ تاتۇق ئاشۇ قېتىملىق نەس باسقان ئاپتومو-
بىل ۋەقەسىدە مېنى ئۆمۈرلۈك ئارماندا قالدۇرغانىدى .

سۇ ئاستى پاراخوتىدا يېتىپ ئەزرائىلنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلمـ
شىنى كۈتۈپ تۇرغان چاغلىرىمدا ، مېنى تۇرمۇشتا خاتىرجەم قىلمـ
غان ئاشۇ كونا غەم - قايغۇلار ئەمدىلىكتە ئەرزىمەس نەرسىگە ئايلـ
نىپ قالغانىدى . كۆڭلۈمدە پەقەت بىرلا نىيەت بار ئىدى : پەقەت
يورۇقلۇقنى قايتا كۆرەلەيدىغانلا بولسام ، باشقىچە بىر خىل ئۇسۇلدا

ياشايمەن . ھەرگىزمۇ ئىلگىرىكىدەك پەرىشان ، بۇرۇقتۇرما بولۇپ يۈرمەي ، تۇرمۇشتىن پۇخادىن چىققۇچە لەززەت ئالىمەن ! ئادەمنىڭ جېنىنى ئېلىپ جاڭگالدا قويىدىغان بۇ 15 سائەت ۋاقىت ئىچىدە سۇ ئاستى پاراخوتىدا تۇرۇپ ئۆگەنگەن تۇرمۇش سەنئىتىم تۆت يىل ئۇنۇمۇرستېتتا ئوقۇغىنىمدىنمۇ كۆپ بولدى . »

بىز تۇرمۇشتا دائىم تۇرلۇك ئېغىر سىناقلارغا باتۇرلارچە بەرداشلىق بېرەلەيمىز . يۇ ، بىراق كۆپ ھاللاردا كۈندىلىك ئۇششاق-چۈششەك ئىشلار ئالدىدا بىچارە ھالەتكە چۈشۈپ قالىمىز . سامېل پىپسىنىڭ خاتىرە دەپتىرىدە ھارىرى ۋېن ئەپەندىنىڭ جازا مەيدانىغا باغلاپ ئاپىرىلغانلىقى تەسۋىرلەپ يېزىلغان بىر ئابزاس ھېكايە بار . ھارىرى ۋېن ئەپەندىنى دار ئالدىغا كەلگەندە ، — دەپ يازىدۇ پىپىس ، — ئۇ كەچۈرۈم قىلىش ياكى كەڭچىلىك قىلىشنى تىلىمەي ، ئەكسىچە جازا ئىجرا قىلغۇچى ئەمەلدارىدىن دارنىڭ تانىسىنى بوينىدىكى چاقا ئىزىغا سالماسلىقىنى ئۆتۈنىدۇ !

بېردې جياڭجۈنمۇ قار - مۇزلار بىلەن قاپلانغان جەنۇبىي قۇتۇپ-نىڭ قاراڭغۇ كېچىلىرىدە شۇنىڭغا ئوخشايدىغان ئەھۋالنى بايقىغان : ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى كىشىلەر ھايات - ماماتقا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىشلار ئالدىدا بەخىرامان تۇرغان ، ئەمما «بوينىدىكى چاقا» دىن بولسا كۆپ ھاللاردا بىئارام بولۇپ يۈرگەن . ئۇلار تۇرلۇك ئازاب ۋە جاپا-مۇشەققەتكە بەرداشلىق بېرىپ دائىم سىلىسىيە نۆلدىن تۆۋەن 20 گىرادۇسلۇق شارائىتتا ياشاپمۇ قىلچە ۋايسىمغان ، «لېكىن ئۇلار — مېنىڭ بۇ ھەمسەپەرلىرىم ، — دەپ يازىدۇ بېردې جياڭجۇن ، — ئۆزئارا ئۆچلىشىپ ، بىر - بىرىگە گەپ قىلىشمايتتى ، چۈنكى ئۇلار كۆپ ھاللاردا باشقىلارنى ئۆزىنىڭ سايمانلىرىنى سەل مىدىرلىتىپ قويغانلىق تۈپەيلى ئەيىبلىنەتتى ، ھەتتا شۇنداقمۇ بىر ئادەم بار ئىدى-كى ، ئۇ ئاشخانىغا كىرگەندە ، ئەگەر ئۆزى يامان كۆرىدىغان ئادەم-نىڭ كۆزىدىن نېرىراق ئولتۇرغۇدەك مۇڭاپىق ئورۇن تاپالمىسا تاماقمۇ يېمەيتتى » . بېردې جياڭجۇن ئاخىرىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «جەنۇبىي قۇتۇپ لاگېرىمىزدىكى مۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار

ئادەتتە ئۆزىنى تۇتۇۋالمىش ئىقتىدارىغا ئىگە بۇ سالاپەتلىك يىگىتلەر- نىڭمۇ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ ساراڭ قىلىپ قويماتتى» .

ئەمەلىيەتتە بەردى جىياڭجۇن شۇنىمۇ بىلىشى كېرەككى ، ئائىلە تۇرمۇشىدا بولۇپ تۇرىدىغان ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنىڭ ئەر - خوتۇنلارنى مەجبۇرىي ساراڭ قىلىپ قويۇشى تېخىمۇ نورمال ئەھۋال . بۇ نۇقتىنى ھېچبولمىغاندا ھۆكۈمەت داىرىلىرىنىڭ ماتېرىيالى ئار- قىلىقمۇ ئىسپاتلاشقا بولىدۇ . مەسىلەن ، چىكاگو شەھىرىنىڭ سوديە- سى جوسېف سابېرت بۇنداق ئىشلارنى ئىستاتىستىكىلاپ چىققان . ئۇ 4000 دىن كۆپرەك بەختسىز ئائىلىنىڭ نىكاھتىن ئاجرىشىش دېلو- سىنى ئۆزى قاراپ چىققان . سابېرت مۇنداق دەيدۇ : «بۇ بەختسىز نىكاھلارنىڭ كۆپىنچىلىرىنى تۇرمۇشتىكى بەزى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار كەلتۈرۈپ چىقارغان» . نيۇ - يورك ئىشتاتىنىڭ رايونلۇق ئادۋوكاتى فرانك خوگ ئەپەندىمۇ مۇنداق دەيدۇ : «جىنايى ئىشلار جىنايەتچىلىرى تۇرمىسىگە قامالغان جىنايەتچىلەرنىڭ جىنايەت سادىر قىلىشتىكى سەۋەبلىرىنىڭ تەڭدىن تولىسى ئىنتايىن ئۇششاق ئىشلار . ھاراق ئىچكەندە سەت گەپ قىلىش ، ئائىلىدە گەپ تالىشىپ قېلىش ، قوپال گەپ قىلىش ، بىر - بىرىگە قوپاللىق بىلەن ئارىلىشىش ..... قا ئوخشاش تۇرلۇك ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار ئىككىسى تەرەپنىڭ بىر - بىرىگە كالتەك - چوماق كۆتۈرۈشىگە ، قورال ئىشلىتىشىگە سەۋەب بولىدۇ..... ئازراق خورلۇق تارتساق ، باشقىلار بىزنى بىرنەچە- چە ئېغىز تىللاپ قويسا ياكى بىزگە ھومىيىپ قويسا ، ئۇنى ساختا شۆھرەتپەرەسلىكىمىزگە زىيان يەتكۈزگەنلىك دەپ ھېس قىلمىمىز . دۇنياىدىكى يۈرەك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلارنىڭ يېرىمىدىن كۆپرەكىنىڭ كېسەللىك سەۋەبىمۇ ئەنە شۇنىڭدا» .

ئىلىئنو روزۋېلت نىكاھلىق بولغان چېغىدا تېخى ناھايىتى ياش ئىدى . ئۇ چاغدا ئۇ يېڭى ئاشپىزىنىڭ سەينى ياخشى قورۇيالمايدى- غانلىقىدىن كۇنبويى رەنجىپ يۈرەتتى . روزۋېلت خانىم ئۆزىنىڭ شۇ چاغدىكى ئەسلىمىسىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ : «ئەگەر ھا- زىرقى ۋاقىت بولىدىغان بولسا ، شۇرەگە تىزىلغان سەيلەرگە قاراپ

مۇرەمنى قىسسىپ قويۇپلا بىردەمدىن كېيىن ئۇنى ئۇنتۇپ كەتكەن بولاتتىم» . شۇنداق ، يېتىلگەن بىر ئادەمنىڭ مەسىلىگە دۇچ كەلگەندىكى ئىپادىسى ئاشۇنداق بولۇشى كېرەك ! ھەتتا كاتالېننىغا ئوخشاش ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن قويىدىغان مۇستەبىت پادىشاھمۇ ئۆزى ياقتۇرمايدىغان زىياپەتنى كۆرگەندە كۈلۈپ قويۇپلا ئۆتكۈزۈۋەتكەن .

بىر قېتىم ، مەن چىكاگولۇق بىر دوستۇمنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن خوتۇنۇمنى ئېلىپ ئۇنىڭ ئۆيىگە مېھماندارچىلىققا باردىم . ئېھتىمال ئەر خوجايىنىنىڭ گۆش توغراش يۆنىلىشىدە توغرا بولمىغان بولسا كېرەك — ئەمەلىيەتتە ، شۇ چاغدا مەن نېمىنىڭ توغرا بولماي قالغانلىقىغا دەققەتمۇ قىلمىغانىدىم ، ئەگەر مېنى گۆش توغراڭ دېگەن بولسا ، مەنمۇ ئاشۇنداق خاتا قىلىشىم مۇمكىن ئىدى ، ئۇنىڭ خوتۇنى بىزنىڭ ئالدىمىزدىلا ئۇنىڭغا كايىپ : «جون ، نېمە ئىش قىلىۋاتقىنىڭغا قاراپ باقە ! ئۆمۈر بويى ئۆگىنەلمەي ئۆتۈپ كېتەرسەنمۇ ؟» دەپ قاتتىق ۋارقىرىدى . ئارقىدىنلا بىز تەرەپكە ئۆرۈلۈپ : «ئۇ ھەمىشە ئاشۇنداق خاتا ئىش قىلىدۇ ، ھەمىشە كۆڭلىنى بىر جايدا قويمايدۇ» دېدى . بەلكىم گۆش توغرىغۇچە ئۇنىڭ راستىنلا كۆڭلى بىر جايدا بولمىغاندۇ ، بىراق مەن ھېچبولمىغاندا شۇنى بىلەتتىمكى ، ئۇ 20 نەچچە يىلدىن بۇيان خوتۇنى بىلەن ئۆي تۆتۈشقا جان كۆيدۈرۈپ كېلىۋاتىدىغۇ .

راست گەپنى قىلسام ، مەن ئارامخۇدا ئولتۇرۇپ قىچا تالقىنىغا كالباسا تۆگۈرۈپ يېيىشنى ياخشى كۆرىمەنكى ، خوتۇنۇمدىن دەشنام يەپ ئولتۇرۇپ بېيجىڭنىڭ ئۆردەك كاۋېپى بىلەن ئاكۇلا بېلىقىدىن تەييارلانغان نازۇنېمەتلەرنىڭ پەيزىنى سۈرۈشنى خالىمايمەن .

ئۇزاق ئۆتمەي ، ئەر - خوتۇن ئىككىسىز بەزى دوستلىرىمىزنى ئۆيىمىزگە چايغا تەكلىپ قىلدۇق . مېھمانلار كېلىشكە ئاز قالغاندا ، خوتۇنۇم ئۈچ دانە تاماق لۆڭگىسىنىڭ داستىخان بىلەن ماسلاشمىغانلىقىنى توساتتىن بايقاپ قاپتۇ . «ئاشخانىغا يۈگۈرۈپ كىردىم ، — دەيدۇ خوتۇنۇم مېھمانلار ئولتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن ، — ئايال ئاشپەزدىن سورىسام ، ھېلىقى ئۈچ دانە تاماق لۆڭگىسىنى كىيىم

يۇيۇش دۇكىنىغا ئاپىرىپ بەرگەنىكەن . مېھمانلار ئىشىك ئالدىغا كېلىپ بولغانىدى ، قايتىدىن داستىخان سېلىشقا ئۇلگۈرگىلى بولمايتتى . ئۇ چاغدا تازا ئاچچىقلىماقچى بولغانىدىم . بىراق ، شۇنى ئويلىدىمكى ، مۇشۇ بىر دەملىك بىخەستەلىك ئۈچۈن بىر ئاخشام دوستىنى ئولتۇرمەنمۇ ؟ بۇنداق قىلسام بولمايدۇ ! ئۆزۈمنى رۇسلۇقلىپ ، مېھمانخانىغا كىرىپ دوستلىرىم بىلەن قىزغىن ، تەبىئىي مۇڭدىشىپ ئولتۇردۇم . دوستلىرىمنىڭ مېنى ئائىلە ئىشلىرىغا ماھىر ئەمەسلىكەن دېيىشىدىگە رازىمەنكى ، — دەيدۇ خوتۇنۇم ئىزاھات بېرىپ ، — ئۇلارنىڭ مېنى چېچىلاڭغۇ ، بېشىم خوتۇنكەن دېيىشىنى خالىمايمەن . ئۇنىڭدىن باشقا يەنە شۇنىڭغا دىققەت قىلدىمكى ، ئەمەلىيەتتە ھېچكىم تاماق لۆڭگىمىزنىڭ قاملاشمىغانلىقىنى سەزمىدى » .

كۆپ ئەھۋاللاردا ، بىز تەمكىن ، ئېغىر - بېسىق بولۇپ ، مەسىلىگە يولۇققاندا ياخشى تەرەپنى كۆپرەك ئويلايدىغانلا بولساق ، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان باش قېتىنچىلىقىتىن ساقلىنىپ قېلىشىمىز تامامەن مۇمكىن . مېنىڭ ھام كروي — «پارىژغا قايتا بېرىش» ناملىق رومان ۋە ئون نەچچە پارچە كىتابنىڭ ئاپتورى — ئىسىملىك بىر دوستۇم بار ، ئۇ بۇ جەھەتتە بىزگە ياخشى ئۈلگە تىكلەپ بەردى . بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى ئۇ نيۇ - يوركتا كىتاب يېزىۋاتقاندا ، ئۆيدىكى پارىژايدىن چاتاق چىققان ئاۋازدىن كۆڭلى پاراكەندە بولىدۇ . پار تۇرۇبىدا غوڭۇلدىسا ، ئۇ بىر چەتتە ئولتۇرۇپ غۇدۇڭشۇپ ئاچچىقلايدۇ .

«بىر قېتىم بىرقانچە دوستۇم بىلەن دالادا قونۇپ قالغانىدىم ، — دەيدۇ ھام كىروي ، — قۇرۇق ئوتۇن كۆيگەندە چىقىقان ‹ پاراس - پۇرۇس› ئاۋازنى ئاڭلاپ ، ئۆيدە پارۇايدىن چىققان ‹ غوك - غوك› ئاۋاز ئىختىيارسىز ئېسىمگە كەلدى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى شاۋقۇنغۇ ، نېمە ئۈچۈن بىرسى ئىنتايىن يېقىملىق ئاڭلىنىپ ، يەنە بىرسى كىشىنىڭ جېنىغا تېگىدۇ ؟ ئۆيگە قايتقاندىن كېيىن پارۇاينىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ئۆزۈمگە ئۆزۈم : پار تۇرۇبىسىدىن چىققان ئاۋازمۇ گۇلخاندىن چىققان ‹ پاراس - پۇرۇس› ئاۋاز بىلەن ئوخشاشلا يېقىملىق

ئىكەنغۇ؟ دېدىم. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن خاتىرجەم ئىشلىيەلەيدىغان ۋە ئۇخلىيالايدىغان بولدۇم. ئەمدى پار تۇرۇبىسىدىن چىققان ئاۋازنى دەپ چېچىلىپ يۈرمەيدىغان بولدۇم. ۋاقىت ئۆتكەنسېرى بۇنداق ئاۋازغىمۇ كۆنۈپ قالدىم».

دىسرائىل (ئەنگلىيەلىك مەشھۇر يازغۇچى) «ئۇششاق - چۈش- شەك ئىشلارغا ئاچچىقلايدىغان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا» دېگەنىدى. چوڭقۇر مەنىلىك بۇ ھېكمەتلىك سۆزگە فىرانسىيە يازغۇچىسى مۇرۇۋا تۆۋەندىكىدەك ئىزاھات بېرىدۇ: «بۇ سۆز بىزنىڭ نۇرغۇن كۆڭۈلسىز كەچۈرمىشلەرنى ئۇنتۇپ كېتىشىمىزگە يارىدەم بېرىدۇ. بىز كۆپ ھاللاردا ئادەمنىڭ دىققىتىنى قوزغىمايدىغان، شۇ تۈپەيلى تېز ئۇنتۇپ كېتىشكە تېگىشلىك بەزى ئۇششاق ئىشلارنىڭ كاساپىتى بىلەن ئەقلى- مىزنى يوقىتىپ قويىمىز. بىز بۇ دۇنيادا پەقەت نەچچە ئون يىللا ياشايمىز - يۇ، لېكىن ئەرزىمەس ئۇششاق ئىشلارغا يېپىشۇۋلىپ نۇرغۇن قىممەتلىك ۋاقتىمىزنى بىكاردىن - بىكار ئىسراپ قىلىۋېتى- مىز. ۋاقتى ئۆتكەن بۇنداق ئۇششاق ئىشلارغا كىم قىزىقىدۇ؟ ياق، بىز بۇنداق ياشىساق بولمايدۇ. بىز ھاياتىمىزنى قىممەتلىك ئىشلار ۋە ئالىيجانابلا ھېسسىياتقا بېغىشلىشىمىز لازىم. كېيىنكى ئەۋلادلا- رىمىز پەقەت مۇشۇنداق ئىشلار ۋە ھېسسىياتقىلا ئەۋلادمۇئەۋلاد ۋا- رىسلىق قىلالايدۇ. بىلىش كېرەككى، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئاچچىقلايدىغان ئادەمنىڭ ئۆمرى قىسقا».

رۇدئېد كىپلىن (ئەنگلىيە يازغۇچىسى) دەك ئالاھىدە ئەربابلارمۇ بەزىدە دىسرائىلنىڭ يۇقىرىدىكى ھېكمەتلىك سۆزىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ. چۈنكى، ئۇ قېيىنئاغىسى ئۇستىدىن ئەرز يېزىپ، ئامېرىكىنىڭ ۋېر- مونت ئىشتاتى تارىخىدا بىر جەمەتتىكىلەر ئېپ ئۆتۈشەلمەسلىكتەك مەشھۇر دېلونى پەيدا قىلغان. بۇنى نېمىدىن كۆرگۈلۈك؟ بەزىلەر كىشىنى ھاڭ - تاڭ قالدۇرىدىغان بۇ دېلو توغرىسىدا كىتاب يېزىپ، ئۇنىڭغا «ۋېرمونت ئىشتاتىدىكى كىپلىن جەمەتى ماجىراسى» دەپ نام قويغان.

بۇ ئىشنىڭ جەريانى مۇنداق : كىپلىن ۋېرمونت ئىشتاتىدىكى كارورېن بارسېت ئىسمىلىك بىر قىز بىلەن توي قىلىدۇ . تويدىن كېيىن كىپلىن بۇ ئىشتاتنىڭ بۇراتلېپورو شەھىرىگە ئىنتايىن چىرايلىق بىر كورېۋس ئۆي سېلىپ كۆچۈپ كېلىپ ، ئۆمرىنىڭ ئاخىرىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزىدۇ . ئۇنىڭ قېيىنئاغىسى بىت بارسېت ئۇنىڭ ئەڭ يېقىن ئاغىنىسى بولۇپ ، ئىككىيلەن خىزمەت ۋە ئۆگىنىشتە داۋاملىق بىللە يۈرىدۇ .

كېيىن كىپلىن بارسېتنىڭ بىر پارچە يېرىنى سېتىۋالىدۇ ھەمدە بۇ يەرنىڭ ئوت - چۆپلىرىنى ئوراش - يىغىش ھوقۇقى بارسېتتا بولىدۇ دەپ پۈتۈشىدۇ . بىراق ، بىر كۈنى بارسېت كىپلىنىڭ بۇ يايلاقنى گۈللۈككە ئۆزگەرتىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ ، تازا ئاچچىقى كېلىدۇ - دە ، شۇ يەردىلا ئۇنى قوپال گەپلەر بىلەن تىللايدۇ . كىپلىنمۇ بوش كەلمەيدۇ . شۇنداق قىلىپ ، ۋېرمونتتىكى بۇ بىر پارچە چۆپلۈك توغرىسىدىكى تالاش - تارتىش ئىككى دوست ئوتتۇرىسىغا ئۆچمەنلىك سېلىپ قويىدۇ .

بىرقانچە كۈندىن كېيىن كىپلىن ۋېلىسىپىتكە مىنىپ كېتىۋېتىپ يولدا قېيىنئاغىسى بارسېت بىلەن دوقۇرۇشۇپ قالىدۇ . بارسېت ئىككى ئاتلىق ھارۋىدا ئولتۇرۇۋېلىپ يولنى توسۇپ قويۇپ ، كىپلىننى ۋېلىسىپىتتىن چۈشۈپ ماڭا يول بەر دەپ تۇرۇۋالىدۇ . مۇشۇنچىلىك ئىش بىلەن كىپلىن ئەقلىدىن ئېزىپ ، سوت مەھكىمىسىگە قېيىنئاغىسى ئۈستىدىن ئەرز قىلىمەن دەپ قەسەم قىلىدۇ . كىشىنى ھاڭ - تاڭ قالدۇرىدىغان بىر دېلو ئەنە شۇنداق يۈز بېرىدۇ . ئاخبارات مۇخبىرلىرى ھەرقايسى چوڭ شەھەرلەردىن بۇراتلېپوروغا يېغىپ كېتىدۇ . خەۋەر پۈتۈن دۇنياغا تارايدۇ . كىپلىن بۇ قېتىمقى دەۋادىن نېمىگە ئېرىشىدۇ ؟ ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەيدۇ . ئەكسىچە ئۇ تېخى سوتنىڭ ھۆكمى بويىچە خوتۇننىنى ئېلىپ ئامېرىكىدىكى بۇ داچىسىدىن مەڭگۈ ئايرىلىشقا مەجبۇر بولىدۇ . مۇشۇنچىلىك كىچىك ئىش ، باغدىكى ئازغىنە ئوت - چۆپ شۇنچە كۆپ ئۆچمەنلىك ۋە ئازابنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ، بۇنىڭ نېمە ھاجىتى ؟ «خەقنىڭ نېمە دېيىشىگە

دىن قەتئىينەزەر ، ئۆپكەڭنى بەسىۋالغان بولساڭ بوپتىكەن ! » دەپ يازىدۇ كىتابنىڭ ئاپتورى .

بۇنىڭدىن 2000 يىلدىن كۆپرەك ئىلگىرى ئۆتكەن ئافېنالىق سىياسەتچى پېرىكلېس : «دىققەت قىلايلى- ھە ، ئەپەندىلەر ، ئۇششاق- چۈششەك ئىشلارغا بەك يېپىشىۋېلىۋاتىمىز ! » دېگەنىدى . بۇ ئۇرغۇ- لۇق جۈملە ھازىرقى كىشىلەرگىمۇ ئوخشاشلا ئۇيغۇن كېلىدۇ .

بۇ يەردە يەنە دوكتور ھارىرىي ئېمبېرسون سۆزلەپ بەرگەن ئىنتايىن قىزىقارلىق بىر ھېكايە — ئورمانلار پادىشاھىنىڭ غەلىبە قىلغانلىقى بىلەن مەغلۇپ بولغانلىقى ، باراقسان ئۆسكەنلىكى بىلەن قۇرۇپ قاقشال بولۇپ قالغانلىقىغا مۇناسىۋەتلىك بىر ھېكايە بار :

كولورادو دەريا ۋادىسىدىكى بىر تاغنىڭ باغرىدا بىر تۈپ قۇرۇپ قالغان چوڭ دەرەخ بار ئىكەن . بىيولوگلارنىڭ مۆلچەرلىشىچە ، بۇ دەرەخنىڭ بۇ يەردە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغىنىغا 400 يىلدىن ئېشىپتۇ . ئەينى چاغلاردا كولومبو سان - سالۋادور قۇرۇقلۇقىغا چىققاندا ھېلە- قى دەرەخ بار ئىكەن . ئۇزاق زامانلار داۋامىدا ئۇ ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ 14 قېتىم چاقماقنىڭ زەربىسىگە ئۇچراپتۇ . تۆت ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان سانسىزلىغان قار كۆچۈش ۋە شىددەتلىك بوراندا مەغرۇر قەد كۆتۈرۈپ تۇرۇپتۇ . ئۇ بارلىق زوراۋانلىق ئالدىدا باش ئەگمەي تۇرۇپتۇ - يۇ ، نەزەرگە ئېلىنمايدىغان بىر توپ ھاشارات- نىڭ ھۇجۇمى بىلەن يىقىلىپ قاپتۇ ! بۇ ھاشاراتلار ئۇنىڭ قوۋزىقىنى تېشىپ ئۆتۈپ ، غولىنى يەپ كاۋاك قىلىپ ، ئۆزلىرىنىڭ ئاجىز ، لېكىن ئۇزلۇكسىز ھۇجۇمى ئارقىلىق ئاخىر ئۇنىڭ جەڭگىۋارلىق كۈچىنى ئۇزۇل - كېسىل پارچىلىۋېتىپتۇ . كۆككە تاقاشقان بىر تۈپ چوڭ دەرەخ ئاخىر ئىنتايىن كىچىك ، چىمچىلىقىمىز بىلەن سەللا چېكىپ قويساق مىجىقىي چىقىپ كېتىدىغان بىر توپ قۇرتقا باش ئېگىپتۇ .

بىزمۇ بېشىدىن ئىسسىق - سوغۇق ئۆتكەن ئاشۇ ئورمانلار پادە- شاھىغا ئوخشاشقۇ ؟ بىزمۇ تۇرمۇشتىكى ھەر خىل بوران - چاپقۇن ، قار كۆچكۈنى ، چاقماقنىڭ ھۇجۇمىغا بەرداشلىق بېرەلەيمىز - يۇ ،

غەمدىن ئىبارەت بۇ «ھاشارات»نىڭ جىسمىمىزنى ، كەيپىياتىمىزنى تەدرىجىي غاجاپ يېيىشىگە يول قويۇپ ، ئاخىرىدا كۆچلۈك تېنىمىز- دىن مەھرۇم قالىمىزغۇ ؟ غەم دېگەن «ھاشارات»مۇ چىمچىلىقىمىز بىلەن سەل-لا چېكىپ قويساق مىجەقىسى چىقىپ كېتىدىغان كىچىك نەرسە .

بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى ، بىز ۋايومىڭ ئىشتاتى تاشيول قاتناش ھەيئىتىنىڭ رەئىسى چارلېز سېفرېت ۋە ئۇنىڭ بىرقانچە دوستلىرى بىلەن ئاپتوموبىلغا ئولتۇرۇپ ، بۇ ئىشتاتنىڭ تېدون دۆ- لەتلىك باغچىسىنى سەيلە قىلغانىدۇق . بىزنىڭ باغچىدا روكفېللېر- نىڭ تەئەللۇقاتلىرىنى ئېكسكۇرسىيە قىلغۇمىز بار ئىدى . بىراق ، مەن ئولتۇرغان ئاپتوموبىل يېرىم يولغا كەلگەندە ، ئېزىپ قېلىپ باشقا يولغا كېتىپ قالغاچقا ، بىر سائەتتىن كۆپرەك ۋاقىت ئايلىنىپ يۈرۈپ ئاندىن باغچىنىڭ ئىشىكىگە كەلدۇق . ۋەھالەنكى ، باشقا ئاپتو- موبىللارنىڭ كىرىپ كەتكىنىگە خېلى ئۇزاق بوپتىكەن . بۇ خۇسۇسىي تاشيولغا كىرىش ئاغزىنىڭ ئاچقۇچى پەقەت سېفرېت ئەپەندىدىلا بار ئىكەن . شۇڭلاشقا ، ئۇ پىژ - پىژ ئىسسىق ، پاشلىق بۇ ئورماندا بىزنى كۈتۈپ تۇرۇپتۇ . جانغا تېگىدىغان بۇ پاشىلار ئەۋلىيا - ئەنبىيا- لارنىمۇ چېقىپ ساراڭ قىلىپ قويىدۇ . لېكىن ، چارلېز سېفرېت ئەپەندى بۇنىڭغا پىسەنت قىلماي تۇرۇپتۇ . ئۇ بىزنى ساقلىغاچ ، تېرەكنىڭ بىر تال شېخىنى كېسىۋېلىپ غاجىزا ياساپتۇ . بىز ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگىنىمىزدە ئۇ بۇ پاشىلارنى تىللاۋاتامدىكىن ؟ ياق ! ئۆزى ياسىغان پۈشتەكنى پەيزى بىلەن چېلىۋاتقانىكەن ! مەن بۇ پۈشتەكنى ئۇششاق ئىشلارغا قايغۇرۇپ يۈرمەيدىغان ئادەمنىڭ خاتىرىسى سۈپىتە- دە ھازىرغىچە ئەتىۋارلاپ ساقلاپ كېلىۋاتىمەن .

غەم - قايغۇ ۋە باش قېتىنچىلىقنى تۇغدۇرىدىغان ئىككىنچى پىرىنسىپى : تۇرمۇشتىكى مۇھىممۇ ئەمەس ، كارى بولماي يۈرۈۋەر- سىمۇ بولىدىغان ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا باش قاتۇرۇپ ئۆزىنى ئۇپراتماسلىق ، «ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئاچچىقلىنىدىغان ئا- دەمنىڭ ئۆمرى قىسقا» دېگەن ھېكمەتلىك سۆزنى ئەسته ساقلاش .

3. سىزنىلا نەس باسامدۇ؟

مەن مىسىۋرى ئىشتاتىدىكى بىر قورۇقتا چوڭ بولغان. بىر قېتىم ئانامنىڭ ئالۋچا ئۇرۇقچىسى ئېلىشىغا يارەملىشۇېتىپ يېغىلاپ تاشلىدىم. ئانام مەندىن «دېل، نېمىشقا يىغلايسەن؟» دەپ سورىدى. «كۇنلەرنىڭ بىرىدە مېنىڭمۇ تىرىك كۆمۈۋېتىلىشىمدىن قورقۇۋاتىمەن» دەپ جاۋاب بەردىم ئېسەدەپ تۇرۇپ.

بالىلىق دەۋرىمدە ھەددى - ھېسابسىز ۋەھىمە ۋە ئەندىشىلەردە بولغانىدىم. بوران - چاپقۇن يولغان ھامان چاقماق سوقۇۋېتىشتىن ئەنسىرەيتتىم؛ تۇرمۇشتا ئازراق قىيىنچىلىق تارتساقلا قورسىقىم تويماي قېلىشتىن غەم قىلاتتىم؛ ئۆلگەندە دوزاخقا كىرىشتىن قورقاتتىم؛ سام ھايت ئىسىملىك بىر چوڭ بالىنىڭ قۇلىقىنى كېسىۋېتىشىدىن تېخىمۇ قورقاتتىم — ئۇ ماڭا ئاشۇنداق دەپ تەھدىت سېلىپ قويۇاتتى؛ قىزلارغا ئۇچراپ قالساملا بېشىمدىكى شەپكىنى قولۇمغا ئېلىۋالاتتىم، لېكىن ئۇلارنىڭ مېنى ھە دېسىلا مەسخىرە قىلىشىدىن غەم قىلاتتىم؛ كەلگۈسىدە مەن بىلەن توي قىلىشنى خالايدىغان قىز چىقماي قېلىشتىن ئەنسىرەيتتىم؛ توي قىلغاندىن كېيىن خوتۇنۇمغا دەيدىغان تۇنجى گېپىم نېمە بولۇش كېرەكلىكى ئۈستىدە جىق باش قاتۇرۇپ كېتەتتىم. مەن مۇنداق پەرەز قىلاتتىم: مەلۇم كەنتنىڭ چېركاۋىدا توي مۇراسىمىمىز ئۆتكۈزۈلىدۇ، ئاندىن سەھرانىڭ پۆپۈكلۈك ئات ھارۋىسىغا ئولتۇرۇپ قورۇقتا قايتىپ كېلىمىز. لېكىن، مەن ھارۋىدا ئولتۇرۇپ خوتۇنۇمغا نېمىلەرنى دېيىشىم كېرەك؟ گەپنى قەيەردىن باشلىشىم كېرەك؟ مەن دائىم يەر ھەيدەگەچ، ھەممىدىن مۇھىم دەپ قارىغان بۇ مەسىلىلەر ئۈستىدە قاتتىق ئويلىناتتىم.

ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، كېيىنچە شۇنى سەزدىمكى، مەن قاتتىق باش قاتۇرغان بۇ نۇرغۇن مەسىلىلەرنىڭ يۈزدىن توقسان توققۇز پېرسەنتى كېيىنكى تۇرمۇشۇمدا يۈز بەرمىدى.

مېنىڭ ئىلگىرى چاقماق سوقۇۋېتىشتىن قورقۇپ يۈرگەنلىكىم. نى مىسالغا ئالساق ، ھازىر شۇنى بىلدىمكى ، دۆلەت بىخەتەرلىك ھەيئىتىنىڭ ئىستاتىستىكىسىغا ئاساسلانغاندا ، بىر ئادەمنى چاقماق سوقۇۋېتىش ئېھتىمالى ئاران 300 مىڭدىن بىر بولىدىكەن .

تىرىك كۆمۈۋېتىلىشتىن ئەنسىرەش تېخىمۇ بىمەنىلىك ئىكەن . جەسەتكە چىرىتمەس دورا سۈرتىدىغان ئىش تېخى ئادەتكە ئايلانمىغان ئەينى چاغدا ، ئادەم ئۆلمەي تۇرۇپ دەپنە قىلىنىدىغان ئەھۋالمۇ ئاران 10 مىليوندىن بىر بولىدىكەن . ھالبۇكى ، مەن ئۆزۈمنىڭ بۇنداق تەقدىرگە قېلىشىمدىن ئەنسىرەپ يۈرۈپتىمەن . دۇنيادا سەككىزدىن بىر ئادەم راك كېسىلى بىلەن ئۆلىدۇ . ھەقىقىي قورقۇشقا تۇغرا كەلسە ، راك كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قېلىشتىن قورقۇشنىڭ چاقماق سوقۇۋېتىش ۋە تىرىك كۆمۈۋېتىلىشتىن قورقۇشقا قارىغاندا كۆپ داۋالىسى بار .

دەرۋەقە ، يۇقىرىدا دېگەنلىرىمنىڭ ھەممىسى بالىلارچە خىيال ، بىراق ئەمەلىيەتتە بارلىق چوڭلارنىڭ غەم - ئەندىشىلىرىمۇ ئوخشاشلا ئاساسسىز . ئەگەر بۇ ئەندىشىلەرنىڭ ئوبيېكتىپ ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن ياكى ئۇيغۇن ئەمەسلىكىنى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تەھلىل قىلىپ كۆرىدىغان بولساق ، 10 ئەندىشىنىڭ 8 — 9 بىھۇدە بولۇپ چىقىدۇ .

دۇنياغا مەشھۇر لوندون لويدس سۇغۇرتا شىركىتى شۇنىڭ ئۈچۈن كۆپ پۇل تاپالايدۇكى ، ئۇلار كىشىلەرنىڭ ئەمەلىيەتتە يۈز بېرىشى ئىنتايىن قىيىن بولغان ۋەقەلەردىن ئەندىشە قىلىپ يۈرىدىغان ئومۇمىي روھىي ھالىتىنى ئىگىلىۋالغان . بۇ سۇغۇرتا شىركىتى ئۆزىنىڭ خېرىدارلىرى بىلەن ئۇلار كۇنلەرنىڭ بىرىدە بېشىمغا كېلىپ قالارمىكىن دەپ ئەنسىرەپ يۈرگەن كۇلپەتلىك تەقدىرنىڭ ھەرگىز كەلمەيدىغانلىقىغا قول باغلىشالايدۇ ، ئۇلار «قول باغلىشىش» دېگەن سۆزنى پەقەت ئىشلەتمەي ، بەلكى «خەۋپسىزلەندۇرۇشنى ھۆددىگە ئېلىش» دېگەن بۇ چىرايلىق سۆزنى ئىشلىتىدۇ ، خالاس . ئەمەلىيەتتە بۇ ھەقىقەتەن تولۇق نەزەرىيەۋى ئاساسقا ئىگە دو چىقىش ھېسابلىنىدۇ . 200 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان ، بۇ سۇغۇرتا شىركىتى

نىڭ تىجارىتى ئىزچىل تۇرده ياخشى بولۇپ كەلمەكتە . پەقەت كىشى-
لەرنىڭ روھىي ھالىتىده ئۆزگىرىش بولمىسىلا ، شۇنىڭغا ئىشىنىمەن-
كى ، بۇ شىركەتنىڭ تىجارىتى يەنە بەش ئەسىرگىچىمۇ كاساتلاشماي-
دۇ . بۇ شىركەت بىر تەرەپتىن ئاياغ كىيىمى ، پاراخوت ، سىر ۋە
دۇنيادا بارلىكى تۇرلۇك تاۋار سودىسى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ ، يەنە بىر
تەرەپتىن ۋەقەدىن خەۋپسىزلەندۇرۇشنى ئۇستىگە ئالىدۇ ، بۇ ۋەقەلەر
ئەمەلىيەتته كىشىلەر تەسەۋۋۇر قىلغاندىكىدەك داۋاملىق يۈز بېرىۋەر-
مەيدۇ . ئىنچىكە تەھلىل قىلىدىغان بولساق شۇنى بايقىۋالالايمىزكى ،
يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان بۇ ۋەقەلەرنىڭ يۈز بېرىش نىسبىتى
ئەمەلىيەتته كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك دەرىجىده تۆۋەن . ئالايلى ،
مەن يېقىنقى بەش يىل ئىچىده ئۇرۇشقا قاتنىشىدىغان بولاي ، بۇ
ئۇرۇش ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىنىڭ ئاخىرلىشىش باسقۇچىدىكى
ئۇرۇشتەك كەسكىن ۋە پاجىئەلىك بولسۇن ، مەن مۇقەررەر ھالدا
ئۇنىڭدىن قورقمەن . بۇنىڭ بىلەن ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىزلەندۇرۇش
پۇلى ھەرقانچە يۇقىرى بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنىڭغا قاتنىشىشنى خالاي-
مەن . مەن چوقۇم ۋەسىيەت يېزىپ ، بىر كورپۇس ئۆي - ئىمارەت
زاكاز قىلىمەن . «ئۇرۇشتىن چوقۇم تىرىك قايتىپ كېلەلەيمەن ، —
دېدىم كۆڭلۈمده ، — شۇڭا ، قالغان ئۆمرۈمده ئىمكانقەدەر كۆپرەك
پايدا ئېلىشىم كېرەك» . ئەمەلىيەتته تىنچ مەزگىلده كىمنىڭ شۇنداق
قىلغۇسى كەلمەيدۇ ؟ كىمنىڭ خېيىم - خەتەرسىز ، ئۆلۈم - يېتىمسىز
ياشىغۇسى كەلمەيدۇ ؟ بۇ دۇنيادىكى 50 — 55 ياشقىچە بولغان
ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ ئۆلۈش كوئېففىتسېنتى بىر مەيدان ئەڭ پاجە-
ئەلىك ئۇرۇشقا قاتناقانلارنىڭكىدىن پەرقلەنمەيدۇ . مەسىلەن ، تىنچ
مەزگىلده ياشىغان 50 — 55 ياشقىچە بولغان 1000 نەپەر ئامېرىكە-
لىقنىڭ ئۆلۈش نىسبىتى ئامېرىكىدا بولغان ئەڭ پاجىئەلىك ئىچكى
ئۇرۇش — گېتتىسبورگ ئۇرۇشىدا ئۆلگەن 163 مىڭ ئادەمنىڭكى
بىلەن تامامەن ئوخشاش .

بۇ كىتابىمنىڭ بىرمۇنچە بابلىرىنى كانادانىڭ تاغلىق رايونىغا
جايلاشقان بوخو كۆلى بويىدا يازدىم . بىر يىلى يازدا ئۇ يەردە سان-

فىرانسىسكودىن كەلگەن سالىنگېر ئەر - خوتۇن بىلەن تونۇشۇپ قالدىم . سالىنگېر خانىم ئۇمىدۋار ئايال بولۇپ ، ھەممە ئىشقا پىسەنت قىلماي يۇرىدىكەن . قارىشىمچە ، ئۇ ھاياتىدا ئەزەلدىن قايغۇرۇپ باقمىغاندەك قىلىدۇ . بىر كۈنى ئاخشىمى بىز گۈرۈلدەپ ئوت كۆيۈۋاتقان تام مەش يېنىدا ئولتۇرۇپ مۇڭداشتۇق . مەن ئۇنىڭدىن ئۆمرىدىكى ھەسرەت دېگەن نەرسىنىمۇ بىلەمسىز دەپ سوراپ باقتىم . «نېمىشقا بىلمەيدىكەنمەن ، — دېدى ئۇ جاۋاب بېرىپ ، — ھەسرەت چېكىپ يۇرۇپ جېنىمدىن ئايرىلغىلى تاس قالغانىدىم . غەم - ئەندىشە - سىز ياشاشنى ئۆگىنىۋېلىشتىن ئىلگىرى 11 يىللىق ئۆمرۈمنى ئۆزۈمگە ئۆزۈم ياسىۋالغان دوزاختا ئۆتكۈزدۈم . مەن ئاسان ھاياجانلىناتتىم ، بىرەر ئىش بولار - بولماس ئاچچىقلايتتىم ، روھىي ھالىتىم ئىزچىل ھالدا ئىنتايىن جىددىيچىلىك ئىچىدە ئۆتەتتى . مەن ھەپتىدە بىر قېتىم بىز تۇرۇشلۇق سېنت - ماتتودىن ئاپتوبۇسقا ئولتۇرۇپ سان - فىرانسىسكوغا نەرسە - كېرەك سېتىۋالغىلى باراتتىم ، شۇ چاغدىمۇ غەم - ئەندىشىدىن خالىي بولالماي ، ئائىلىمىزدە يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئىشلارنى ئويلاپلا يۈرەتتىم : توك دەزمىلىنىك توكى چاتقۇسىنى تارتىۋېلىشنى ئۇنتۇپ قالغانىدىمەنمۇ ؟ ئۆيۈمگە ئوت كېتەرمۇ ؟ ئايال خىزمەتچى بالىنى تاشلاپ قويۇپ قېچىپ كېتەرمۇ ؟ ئۇلار ۋېلىسىپىتكە مىنىپ ئىشكىتىن چىقىپلا ئاپتوموبىلغا سوقۇلۇپ كەتكەن بولسا ھازىر ئۆلۈپ بولغاندۇ ! مەن نەرسە - كېرەك سېتىۋالغاچ مۇشۇنداق قورقۇنچلۇق ئىشلارنى ئويلاپ يۈرۈپ ، كۆپ ھاللاردا ئىچىمگە قورقۇنچ كىرىۋېلىپ سوغۇق تەرگە چۆمۈلۈپ كېتەتتىم . سودا ساراىيىدىن ئالدىراپ - تېنەپ يۈگۈرۈپ چىقىپ ، ئۆيۈم تەرەپكە قاتناىدىغان ئاپتوموبىلغا ئولتۇراتتىم - دە ، ئائىلىدە زادى مۇشۇنداق ئىشلارنىڭ يۈز بەرگەن - بەرمىگەنلىكىنى كۆرۈشكە ئالدىرايتتىم . تەبىئىيكى ، مېنىڭ تۇنجى توي ئىشىم شۇ تۇپەيلى بۇزۇلۇپ كەتكەنىدى .

ئىككىنچى قېتىم تەگكەن ئېرىم ئادۋوكات بولۇپ ، كەم سۆز ، تەمكىن ، ئاسان ھاياجانلانمايدىغان ئادەم ئىدى . مەن ئاچچىقلانساملا

ئۇ ماڭا تەسەللى بېرىپ : 〈 ئاچچىقلانماڭ ، بۇ ئىشنى يەنە بىر قېتىم ئىنچىكە تەتقىق قىلىپ باقمامدۇق ؟ بۇنچىۋالا جىلە بولۇپ نېمە قىلىسىز ؟ بۇ ئىشنىڭ بۇنداق بولۇش - بولماسلىقىنى ئەڭ ياخشى ئېھتىماللىق بويىچە مۆلچەرلەپ كۆرەيلى〉 دەيتتى .

ئېسىمدە قېلىشچە ، بىر قېتىم بىز ئاپتوموبىلنى ھەيدەپ سىرتقا چىققانىدۇق . ئاپتوموبىل بىر توپلىق يولدا كېتىۋاتقاندا توساتتىن قاتتىق يامغۇر يېغىپ كەتتى . ئاپتوموبىل توختىماي تېيىلاتتى ، رولنى باشقۇرۇشمۇ قىيىن ئىدى ، ماڭا ئاپتوموبىل ھېلىلا يول بويىدىكى ئازگالغا چۈشۈپ كېتىدىغاندەك تۇيۇلاتتى . ئېرىم ماڭا توختىماي تەسەللى بېرىپ : 〈 ئاستا ھەيدەڭ ، ئىسىمنى ئازگالغا تېيىلىپ كەتسە نېمە بوپتۇ ؟〉 دەيتتى . ئۇنىڭ ئېغىر - بېسىق ۋە تەمكىن پوزىتسىيەسى مېنى خاتىرجەم قىلاتتى .

بىر يىلى يازدا ، كانادانىڭ روككى دېگەن يېرىگە ئارام ئالغىلى باردۇق . بىز چېدىرىمىزنى 2000 مېتىر ئېگىزلىكتىكى تاغ ئۈستىگە قۇردۇق . كېچىسى بوران چىقتى ، چېدىرىمىزنىڭ بوراندا يىرتىلىپ كېتىش خەۋپى بار ئىدى . بۇ چېدىر ياغاچ تاختايدىن ياسالغان سۈپىغا تانا بىلەن مۇقىم بېكىتىلگەنىدى . پۈتۈن چېدىر بوراندا توختىماي لەپپەكشىيىتتى ھەمدە ئۈشقىرتىپ قۇرقۇنلۇق ئاۋاز چىقىراتتى . ماڭا چېدىرىمىز بوراندا بوشاپ كېتىپ ، بوشلۇقتا ئۇچۇپ يۈرگەندەك تۇيۇلاتتى ، مەن ئۆلگۈدەك قورقاتتىم . بىراق : 〈 ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىڭ سۆيۈملۈكۈم ، — دەيتتى ئېرىم ماڭا توختىماي ، — بىزنىڭ بۇ قېتىمقى ساياھىتىمىزنى بۈرۈست سايادەت جەمئىيىتى تەشكىللىگەن ، قانداق قىلىش لازىملىقىنى ئۇلار بىلىدۇ . ئۇلار بۇ چوققىدا 60 نەچچە يىل چېدىر قۇراشتۇرغان ، بۇ چېدىرنىڭ قانچە قېتىملىق بوران - چاپقۇنغا بەرداشلىق بەرگەنلىكىنى بىلىپ بولمايدۇ . شۇنچە كۆپ يىللاردىن بۇيان ئۇنىڭدىن چاتاق چىقمىغانىكەن ، بەلكىم بۈگۈن ئاخشىمۇ بوران ئۈچۈرۈپ كېتىش ئېھتىمالى يوق . راستىنلا ئۈچۈرۈپ كەتكەن ھالەتتىمۇ بىز ھامان باشقا چېدىر تېپىپ قونالايمىز . قورقۇشىمىزنىڭ نېمە ھاجىتى〉 . ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ ، شۇ كېچىسى

ئاخىرقى بىرقانچە سائەتنى شۇنداق بەخىرامان ۋە شېرىن ئۇخلاپ ئۆتكۈزۈپتىمەن .

بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى ، رايونىمىزدا بىر مەھەل بالىلار پالەچ كېسىلى تارقىلىپ كەتكەنىدى . دەسلەپكى بىرقانچە كۈندە ئىنتايىن قورقۇپ يۈردۇم . ئېرىم ماڭا ئۆزۈڭنى بېسىۋال دەپ نەسىھەت قىلاتتى . بىز ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە بارلىق مۇداپىئە تەدبىرلىرىنى قوللاندۇق : بالىمىزنى باشقىلار بىلەن ئۇچراشتۇرمىدۇق ، مەكتەپكە ۋە كىنوخانىغا بارغۇزمىدۇق . سەھىيە ئىدارىسىگە بېرىپ سوراش ئارقىلىق خەۋەر تاپتۇقكى ، بۇ كېسەل كالىفورنىيە ئىشتاتىدا ئەڭ قاتتىق تارقالغان بىر قېتىمدىمۇ پۈتۈن ئىشتات بويىچە ئاران 1835 بالىغا يۇقۇپتىكەن . ھالبۇكى ، ئادەتتىكى ئەھۋالدا بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولىدىغان بالىلار ئىككى - ئۈچ يۈز بولىدىكەن . گەرچە بۇ ئادەمنىڭ تېنىنى جۇغۇلدىتىدىغان سان بولسىمۇ ، لېكىن شۇنىڭغا ئىشەندۇقكى ، بۇ كېسەلنىڭ ئۆتۈپ - تېشىپ بىزنىڭ بالىمىزغا تېگىش ئېھتىمالى ئىنتايىن ئاز ، ئىنتايىن ئاز بولىدىكەن .

〈خەۋپ يۈز بېرىش ئېھتىمالى ئىنتايىن ئاز〉 دېگەن بۇ سۆز تۈرمۇشۇمدىكى 90 % غەم - ئەندىشىنى تۈگىتىپ ، كېيىنكى 20 يىللىق ھاياتىمنى ھەم بەختلىك ، ھەم خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى ، بۇنداق بولۇشى ئىلگىرى ئۇخلاپ چۈشۈمگىمۇ كىرمىگەنىدى . »

ئامېرىكا تارىخىدا ھىندىيانلارنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ قوماندانى گېئورگى كرۇك جياڭجۈن ئۆزىنىڭ ئەسلىمىسىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ : «ھىندىيانلارنىڭ بارلىق باش قېتىنچىلىقى ۋە بەختسىزلىكى ئوبېيېكتىپ چىنلىقتىن ئەمەس ، بەلكى پۈتۈنلەي دېگۈدەك ئۇلارنىڭ پەرىزىدىن كەلگەن » . ئۆتكەن نەچچە ئون يىللىق ھاياتىمنى ئەسلەپ باقسام ، غەم - قايغۇلىرىمىنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنى دەل مۇشۇ ئەھۋالغا ياتىدىكەن .

جىم گرانتمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ھېسسىياتتا بولغانىكەن . نيۇ - يورکتىكى بىر مېۋە - چېۋە توپ تارقىتىش شىركىتىنىڭ غوجايىنى

بولغان گىرانت كۆپ هاللاردا فلوربدا ئىشىتاتىدىن بىر قېتىمدىلا 10 — 15 ۋاگون ئاپپلىسىن ۋە ئۇزۇم ، تكتون زاكاز قىلىپ سېتىۋا- لاتتى . ئۇنىڭ ماڭا ئېيتىشچە ، ئەينى چاغدا ئۇنىڭ كاللىسىغا مۇنداق گۇمان كىرىۋالغانىكەن : «ئەگەر پويىز ۋەقەسى يۈز بېرىپ قالسا قانداق قىلارمەن ؟ مېۋىلىرىم تۆكۈلۈپ كەتمەسمۇ ؟ پويىز كۆزۈڭكە كەلگەندە كۆزۈڭ چۈشۈپ كەتسە قانداق قىلارمەن ؟ » ئۇ ھەتتا ئەگەر پويىز نېۋ - يوركقا ۋاقتىدا يېتىپ كېلەلمىسە ، مېۋىلىرىنى ساتالماي قېلىشتىنمۇ غەم يېگەن .

ئۇ كۈنبويى دەككە - دۈككىدە يۈرۈپ ، تەقەتسىزلىنىپلا ئۆتكەچ- كە ، ھەتتا ئۆزىنى ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولۇپ قالغاندەك ھېس قىلغان . ئۇ دوختۇرغا كۆرۈنگەندە ، دوختۇر ئۇنىڭغا ھېچقانداق ئور- گانلىق كېسەللىك ئۆزگىرىشى يوقلۇقىنى ، ئۇنى پەقەت نېرۋىسى كولدۇرلىتىۋاتقانلىقىنى ئېيتقان . «بۇ سۆز بىلەن كۆڭلۈم بىردىنلا يورۇپ كەتتى ، — دەيدۇ جىم ماڭا ، — ئەقىل - ھوشۇم ئەسلىگە كېلىشكە باشلىدى . ئۆز - ئۆزۈمگە : 〈جىم ، دەپ باققىنا ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان قولۇڭدىن ئۆتكەن مېۋە قانچىلىك ؟〉 دەپ سوئال قويدۇم ، ئاندىن كۆڭلۈمدە جاۋاب بەردىم : 〈تەخمىنەن 25 مىڭ ۋاگون〉 .〈بۇ ۋاگونلاردىكى مېۋىدىن قانچىلىك زىيان بولدى ؟〉 ئۆز- ئۆزۈمدىن سورىدىم . ئاندىن يەنە جاۋاب بەردىم : 〈تەخمىنەن بەش ۋاگون〉 . شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمگە ئۆزۈم ئېيتتىم : 〈20 مىڭ ۋاگون مېۋىدىن بەش ۋاگون مېۋە زىيانغا ئۇچراپتۇ ، سەن بۇنىڭ نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى بىلەمسەن ؟ بۇ بەش مىڭدىن بىرى زىيانغا ئۇچرىدى دېگەن گەپ . دېمەك ، تەجرىبىگە ئاساسلانغاندا ، چاتاق چە- قىش نىسبىتى ئاران بەش مىڭدىن بىر بولغان . بۇنىڭ غەم يېگۈدەك نېمىسى بار〉 ؟ ئۇنىڭدىن كېيىنلا يەنە ئۆزۈمگە ياندۇرۇپ سوئال قويدۇم : 〈مۇبادا كۆڭرۈڭ چۈشۈپ كەتسە قانداق قىلاتتىڭ ؟〉 ئۇنىڭغا شۇنداق جاۋاب بەردىمكى : 〈بۇگۈنكى كۈنگە كەلگۈچە سەن كۆڭرۈڭ چۈشۈپ كېتىش ۋەقەسىدىن نەچچىنى كۆردۈڭ ؟ بۇ تۈپەيلى يەنە قانچە ۋاگون مېۋەڭ زىيانغا ئۇچرىدى〉 ؟ 〈بىر ۋاگون مېۋەمۇ زىيانغا

ئۇچرىمىدى〉 . شۇنىڭ بىلەن ئۆز - ئۆزۈمگە دېدىم : 〈سەن ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولۇش خەۋپىگە قارىماي ، ئىلگىرى كۆرۈلۈپ باقمىغان دېگۈدەك كۆڭۈرۈك چۈشۈپ كېتىش ۋەقەسى ۋە تەجرىبە بويىچە بولغاندا ئاران بەش مىنۇتىن بىر پىرسەنت كۆرۈلىدىغان ۋاگون ئۆرۈلۈپ كېتىش ۋەقەسىنى دەپ قايغۇرۇپ يۈرۈپسەن ، بۇ سېنىڭ ساراڭ بولۇپ قالغانلىقىڭ ئەمەسمۇ〉 ؟

ئۇيان ئويلاپ - بۇيان ئويلاپ ، ئۆزۈمنى ھەقىقەتەن ئەخمەق ئىكەنمەن دېدىم ، — دەيدۇ جىم گېپىنى تۈگىتىپ ، — ئەمدى ئۇنداق ئەرزىمەس ئەندىشىلەردە بولماي ، ئۆزۈمنىڭ سالامەتلىكىنى كۆپرەك ئويلىشىم كېرەك دېگەن قارارغا كەلدىم . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، ئاشقازىنىمنى يەنە ئاغرىتۋاتقاندەك ھېس قىلمايدىغان بولدۇم» .

نيۇ - يورکقا يەرلىك ئەمەلدار بولغان ئامېل سېمېسنىڭ مۇنداق بىر ئادىتى بار ئىكەن : ئۇنىڭ رەقىبى ھەر قېتىم ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغاندا ، ئۇ دائىم : «ھەقىقىي ئەھۋالىنىڭ زادى قانداقلىقىغا قاراپ باقايلى» دېيىشنى ياخشى كۆرىدىكەن . ئارقىدىنلا پاكىتلارنى بىر - بىرلەپ كۆرسىتىپ ئۆتىدىكەن . ئەگەر بىز مەلۇم بىر ۋەقەنىڭ يۈز بېرىش ئېھتىمالى بارلىقىدىن ئەندىشە قىلىدىغان بولساق ، بىزمۇ ئۇنىڭغا ئەقىللىق سېمېس ئەپەندىنىڭ ئۇسۇلى بويىچە مۇئامىلە قىلىپ ، ئالدى بىلەن ئەندىشە قىلىش ئاساسسىزلىقىنىڭ تولۇق ياكى تولۇق ئەمەسلىكىنى ئېنىق بەلگىلەپ چىقىشىمىز كېرەك ، بۇمۇ قېرىدىرىخ مارسدېت قوللانغان ئۇسۇل . تۆۋەندىكى ھېكايە ئۇنىڭ نيۇ - يورکتىكى چوڭلار كەچ كۈرسىدا بەرگەن دوكلاتى :

«1944 - يىل 7 - ئاينىڭ باشلىرىدا مەن 999 - خەۋەرلىشىش لىيەنىدە ھەربىي خىزمەت ئۆتەيتتىم . بىزنىڭ لىيەن فىرانسىيەنىڭ نورمانديە رايونىدا ئالدىنقى سەپكە يېقىن مەلۇم جايغا يوشۇرۇنغاندىدى . مەن ھاۋادىن مۇداپىئەلىنىش خەندىكى — تۆت چاسا ئورەككە كىرىپلا گۆرگە كىرىپ قالغاندەك ھېس قىلدىم . ئۇخلاي دەپ ياتسام ، خۇددى گۆردە ياتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى . مەن ئۆزۈمنى بۇنىڭ پەقەت خىيالىي تۇيغۇم ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈشكە ئامالسىز ئىدىم . ئېھتىد-

مال بۇ راستتىنلا گۈر بولسا كېرەك . سائەت 11 ئەتراپىدا گېرمانىيە ئايروپىلانلىرى بومبارداىمان قىلىشقا باشلىدى ، بومبا ئەتراپىمىزغىلا چۈشەتتى ، مەن قورقۇپ هوشۇمىدىن كېتمىشكە تاسلا قالدىم . ئۇدا 2 — 3 كېچە كۆز يۇمۇدۇم ، 4 — 5 كېچە ئۆتكەندىن كېيىن نېرۋام بەرداشلىق بېرەلمەيلا قالدى . ئەگەر مەن دەرهال ئامال قىلمايدىغان بولسام ، راستتىنلا سارالك بولۇپ قالىدىغانلىقىمنى بىلدىم . شۇنىڭ بىلەن دەرهال ئۆزۈمنى ئاگاهلاندۇردۇم : بەش كۈن بولدى ، باشقا سەپداشلىرىمغا ئوخشاش هايات تۇرۇۋاتىمەنغۇ ؟ گەرچە ئىككى سەپدىشىم يارىلانغانلىقتىن قايتۇرۇپ كېتىلگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇلار دۇشمەننىڭ بومبىسىدا يارىلانمىغان ، بەلكى ئۆزىمىزنىڭ زېنىت توپ ئوقىنىڭ پارچىسى تېگىپ كېتىپ يارىلانغان . ئۆزۈمدىكى قورقۇنچنى ئىمكانقەدەر تېز تۇگىتىش ئۈچۈن ، ئازراق ئىجابىي خاراكتېرلىك ئىشلارنى قىلىش قارارىغا كەلدىم . شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈم تۇرىدىغان خەندەككە ياغاچتا قېلىن چېدىر ياسىدىم ، شۇنداق قىلسام زېنىت توپ ئوقىنىڭ پارچىسى تېگىپ كېتىپ يارىلىنىشتىن ساقلىنىپ قالاتتىم . مەن ئۆزۈمگە ، بىزنىڭ لىيەننىڭ بۇ رايوندىكى جايلىشىش ئەهۋالىنى سۈرەتلەپ بەردىم ، كۆڭلۈمدە ، بومبا دەل مەن تۇرغان بۇ ئورەككە چۈشۈپ قالسىغۇ بىر گەپ ، بولمىسا جېنىمدىن ئايرىلىپ قالمايمەن دەپ ئويلىدىم . هېسابلاپ كۆرسەم ، نەس باسىدىغان بۇنداق ئەهۋالنىڭ يۈز بېرىش ئېهتىمالى ئاران مىڭدىن بىر بولىدىكەن . ئويلاپ بۇ يەرگە كەلگەندە ، كۆڭلۈم ئىزىغا چۈشتى . بىرنەچچە كېچىنى كىرپىك قاقماي ئۆتكۈزۈپ ، ئاخىر زەمبىرەك ئاۋازى قاپلاپ تۇرغان جەڭ مەيدانىدا بەخىرامان ئۇخلىيالايدىغان بولدۇم» .

ئامېرىكا دېڭىز ئارمىيەسى ئىستاتىستىكىلىق سانلارنى ئېلان قىلىش ئۈسۈلى ئارقىلىق جەڭچىلەرنىڭ كۆرەش ئىرادىسىنى ئاشۇرىدۇ . بىر قېتىم بىر ماتروس ماڭا مۇنداق دەپ سۆزلەپ بەردى : ئۇ ۋە ئۇنىڭ سەپداشلىرى ئېغىر ئوكتان قاچىلانغان بىر ماي پاراخوتىغا ۋەزىپە ئىجرا قىلىشقا ئەۋەتىلگەندە ، ئۇلار قورقۇپ رەڭگىدە قان دىدارى قالماپتۇ . ئۇلارغا شۇنىسى ئېنىق ئىكەنكى ، ئەگەر ئېغىر

ئوكتان قاچىلانغان بۇ ماي پاراخوتىغا بىرەر سۇ مېناسى تېگىپ كېتىدىغان بولسا ، دەرھال پارتلاپ ، ئاسمان - يەلەك ئوت ئۇلارنى ئەرشكە ئاچقىپ قويىدىكەن . ئامېرىكا دېڭىز ئارمىيەسى قوماندانلىق ئىشتابى ئەھۋالنى ئەلۋەتتە بەش قولدەك بىلىدۇ - دە ، شۇڭا ئېنىق سان - سىپىرلارنى ئېلان قىلىدۇ . بۇ سان - سىپىرلاردىن مەلۇم بولغانكى ، سۇ مېناسىنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان 100 دانە ماي پاراخو- تى ئىچىدە 60 پاراخوتتىن ھازىرغىچە چاتاق چىقمىغان ، قالغان 40 پاراخوت چۆكۈپ كەتكەن بولسىمۇ ، بىراق 10 مىنۇت ئىچىدە چۆكۈپ كەتكىنى ئاران بەش ئىكەن . دېمەك ، مۇشۇنداق ئەھۋال يۈز بەرگەن ھالەتتىمۇ پاراخوتتىن قېچىپ چىقىشقا يېتەرلىك ۋاقىت بولىدىكەن . بۇنىڭدىن مەلۇمكى ، ئادەم ئۆلۈش ئەھۋالى كەمدىن - كەم بولىدىكەن . بۇ ئىستاتىستىكىلىق سانلار ماتروسلارنىڭ كەيپىياتىنى ئۆزگەرتىشتە تازا رول ئوينىغان . «ۋەقە چىقىش ئېھتىمالىنىڭ ئىنتايىن ئاز بولـ- دىغانلىقىنى چۈشەنگەندىن كېيىن ، يەنە قورقۇپ يۈرمەيدىغان بولـ- دۇق . بارلىق پاراخوت خادىملىرى جاسارەتكە كەلدۇق . چۈنكى ، بىز ئەڭ يامان ئەھۋال يۈز بەرگەن تەقدىردىمۇ يەنىلا قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈمىدى بارلىقىنى بىلگەنىدۇق» . بۇ ۋەقەنى ماڭا سان - بور شەھىرـ- لىك ماتروس كلېد ماس سۆزلەپ بەرگەنىدى .

ۋەھىمە ۋە ئەندىشىنى تۇغىتىشنىڭ ئۇچىنچى پىرىنسىپى :

سىز يۈز بېرىپ قالارمىكىن دەپ قورققان ئەھۋالنىڭ يۈز بېرىش ئېھتىمالى زادى قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئېھتىماللىق بويىچە مۆلچەر- لەپ بېقىڭ .

4 . ئۆزىنى قاچۇرۇشقا بولمايدىغان ۋەقەگە تەن بېرىش كېرەك

كىچىك چېغىم ئىدى ، بىر قېتىم بىرقانچە كىچىك دوستلىرىم بىلەن مىسسۇرى ئىشتاتىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى ئادەم ئولتۇرمايدـ- غان بىر راۋاقتا چىقىپ ئوينىدۇق . مەن دېرىزىدىن بىر سەكرىۋىدىم ،

سول قولۇمنىڭ بىگىز بارمىقىغا سىلىۋالغان ئۇزۇك بىر مىخقا ئىلە-
نىپ قېلىپ ، بارمىقىم چىقىپ كەتتى . قولۇم ئاغرىپ ھوشۇمدىن
كېتىشكە تاس - تاس قالدىم ، تېخى ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن
دەپمۇ ئويلاپ قاپتىمەن . بىراق ، قولۇم ساقايغاندىن كېيىن ، بۇ
ئىشنى تېزلا ئۇنتۇپ كەتتىم . نېمە ئۈچۈن ئۇنداق بولىدۇ ؟ چۈنكى ،
ئۇ ساقلانغىلى بولمايدىغان ۋەقە ئىدى ، ئۇنىڭغا تەن بېرىشتىن باشقا
ئامال يوق ئىدى . ھازىر سول قولۇمدا بىر بارمىقىمنىڭ يوقلۇقى
خىيالىمغا ئانچە كۆپ كەلمەيدۇ .

بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، نيۇ - يوركتىكى بىر شىركەت-
تە مال توشۇش لىفتىنى باشقۇرىدىغان بىر ئادەم بىلەن تونۇشۇپ
قالدىم . مەن ئۇنىڭ چولاق ئىكەنلىكىنى بايقاپ ، بىر قولىڭىز بولمىسا
بىئەپ بولامدىكەن دەپ سوراپ باقسام ، «يوقتىن ياخشىراق بولىدە-
كەن ، — دېدى ئۇ ، — ئەمەلىيەتتە مەن ئۇنىڭغا پىسەنت قىلىپ
كەتمەيمەن . پەقەت بىر قېتىم يىڭنىگە يىپ ئۆتكۈزىدىغان چاغدىلا
بىرلا قولۇم بارلىقى ئېسىمگە كەلدى . سىزدىن يوشۇرمايمەن ، مەن
تېخى ئۆيلەنمىدىم» .

ھەقىقەتەن كارامەت ئىش ، بىز ئادەملەرنىڭ ماسلىشىش ئىقتىدا-
رىمىز شۇنچە چوڭ بولىدىكەن ! ئەھۋالدا ئۆزگىرىش بولۇپ ، نائىلاج
بىر خىل يېڭى ئەھۋالغا ماسلىشىشقا مەجبۇر بولغىنىمىزدا ، ئۆتكەنكى
ئىشلارنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ كېتىدىكەنمىز .

ئامېستېردامدىكى ئوتتۇرا قەدىمكى دەۋرگە تەۋە بىر چېركاۋنىڭ
خارابىسىگە ئويۇلغان «پەقەت شۇنداق بولىدۇ ، باشقىچە بولۇشى مۇم-
كىن ئەمەس» دېگەن سۆزنى پات - پات يادىمغا ئالىمەن .

كىشىلىك ھاياتنىڭ ئۇزاق مۇساپىسىدە نۇرغۇن كۆڭۈلسىز ئەھ-
ۋاللارغا يولۇقۇپ تۇرىمىز . بۇ ئەھۋاللارمۇ «پەقەت شۇنداق بولىدۇ»
كى ، «باشقىچە بولۇشى مۇمكىن ئەمەس» . بۇنداق ئەھۋالغا دۇچ
كەلگەندە يا ئۇنى رەت قىلىمىز ، يا ئۇنىڭغا ماسلىشىمىز ، ياكى
كۆڭلىمىزدىكى قارشى كەيپىياتىمىز ئارقىلىق ئۆزىمىزنىڭ نېرۋىسە-
نى زەھەرلەپ ، ئاخىرىدا روھىي جەھەتتىكى نورمالىلىقنى يوقتىمىز .

پەيلاسوپ ۋىليام جامۇسنىڭ مەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىنتا-يىن ئاقىلانە بىر نەسىھەتى بار . ئۇ كىشىلەرنى مۇنداق دەپ ئاگاھلاندۇرىدۇ : ئوبيېكتىپ ئەمەلىيەتكە تەن بېرىڭلار ! ھازىرقى ھالەتنى ئېتىراپ قىلىش — بەختسىزلىكتىن ساقلىنىشنىڭ تۇنجى قەدىمى .

پورتلېند شەھىرىدىن كەلگەن ئېلىزابېت كونرى بۇ ھەقىقەتنى بىلىش ئۈچۈن ئىنتايىن يۇقىرى بەدەل تۆلىگەن . مەن ئۇنىڭ ماڭا ئەۋەتكەن بىر پارچە خېتىنى ساقلاپ كېلىۋاتىمەن . «مەملىكىتىمىز-نىڭ ھەممىلا يېرىدە ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئافرىقىدا قولغا كەلتۈرگەن غەلىبىسى ئۈچۈن تەنتەنە قىلىنىۋاتقان كۈنى ، — دەپ يازىدۇ خېتىدە ، — مەن دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىدىن كەلگەن بىرپارچە تېلېگراممىنى تاپشۇرۇۋالدىم . تېلېگراممىدا جىيەن ئوغلۇم — مېنىڭ ئەڭ يېقىن ئادىمىمنىڭ يوقاپ كەتكەنلىكى يېزىلغا-نىكەن . ئارقىدىنلا يەنە بىر پارچە تېلېگرامما كەلدى . بۇ ئۇنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى ئىكەن .

شۇم خەۋەر يېتىپ كېلىش بىلەنلا قاتتىق ھەسرەت چەكتىم . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۆزۈمنى ئىزچىل تۇرده ئىنتايىن بەختلىك ئادەم ھېسابلايتتىم ، خىزمىتىم ئوبدان ئىدى . جىيەن ئوغلۇمنى مەن پۈل تۆلەپ ئوقۇتقان . كۆڭلۈمده بارلىق ياشلارنىڭ ئارتۇقچىلىقى ۋە گۈ-زەل ئەخلاقى ئۇنىڭغا مۇجەسسەملەشكەندەك ئىدى . ماڭا ئېرىشكەنلە-رىم يوقاتقانلىرىمدىن كۆپتەك تۇيۇلاتتى . بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەنده جىيەن ئوغلۇمنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى كەلدى ، بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ پۈتۈن دۇنيا ۋەيران بولۇپ كەتكەندەك ، مەن ئۈچۈن ياشاشنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى قالمىغاندەك تۇيۇلدى . چۈشكۈنلىشىشكە باشلىدىم . باش-قىلار بىلەن بېرىش - كېلىشنى ئۆزدۈم ، كۈنۈم ئۆتسىلا بولدى دەيدىغان بولدۇم ، قەلبىم ئازاب ۋە غەزەپ بىلەن تولغانىدى . نېمە ئۈچۈن ئەزرائىلنىڭ كۆزى دەل مەن جېنىمدىنمۇ ياخشى كۆرىدىغان جىيەن ئوغلۇمنى كۆرىدۇ ؟ نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق بىر ياخشى ياشىنىڭ جېنىغا زامىن بولىدۇ ؟ ئۇنىڭ ھاياتلىق يولى ئەمدىلا باشلانغان ئىدى .

غۇ ! مەن ئازابتىن ئۆزۈمنى تۇتالمىدىم - دە ، خىزمەتنى تاشلاپ كۆزۈمنۇ كۆرمەيدىغان ، قۇلىقىمنۇ ئاڭلىمايدىغان يەرگە كېتىپ ، ئىچىمدىكى ھەسرەت - نادامەتلىرىمنى كۆز يېشىم بىلەن يۇيۇۋېتىشنى نىيەت قىلدىم .

سەپەرگە تەرەددۇت قىلىمەن دەپ يېزىق شىرەسىنى يىغىشتۇرۇۋاتقىنىمدا ، بۇرۇنلا ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن بىر پارچە خەت — رەھمەتلىك جىيەن ئوغلۇم بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ئانام ئالەمدىن ئۆتكەندە ماڭا يازغان خەت قولۇمغا چىقتى . خەتتە مۇنداق دېيىلگەن : ‹ ئەلۋەتتە ، بىز ھەممەيلەن ئۇنى ياد ئېتىپ كەلدۇق ، بولۇپمۇ سىز بەك ياد ئەتتىڭىز . لېكىن ، مەن شۇنىڭغا ئىشىنەمكى ، بۇ تۇيۇقسىز سىز ھەرگىز چۈشكۈنلىشىپ كەتمەيسىز . سىز- نىڭ ھاياتلىق قارىشىڭىز ئۇنداق قىلىشىڭىزغا يول قويمايدۇ ، مەن سىزنىڭ ماڭا بەرگەن سەمىمىي تەلىمىڭىزنى ھەرگىز ئۇنتۇپ كېتەلمەيمەن . مەيلى قەيەردە بولاي ، مەيلى ئىككىسىزنىڭ ئارىلىقى قانچە- لىك يىراق بولسۇن ، سىزنىڭ ماڭا : ئاسمان كۆمتۇرۇلۇپ چۈشسىمۇ قورقماسلىق ، مەڭگۇ ئۈمىدۋار بولۇش دېگەن تەلىمىڭىزنى ئېسىمدە مەڭگۇ ساقلايمەن› .

خەتنى قايتا - قايتا ئوقۇپ چىقىپ ، جىيەن ئوغلۇم يېنىمدا تۇرۇپ ماڭا خەتتىكى گەپلەرنى ئۆزى دەۋاتقاندەك ھېس قىلدىم . ئۇ ماڭا : ‹ نېمە ئۈچۈن ماڭا بەرگەن تەلىمىڭىزنى ئۆزىڭىز ئىشقا ئاشۇرالمايسىز ؟ سىز مەيلى قانداق ئىش يۈز بېرىشتىن قەتئىينەزەر ، غەيرەتنى بوشاشتۇرماسلىق كېرەك دېگەن ئەمەسمىدىڭىز ؟ شەخسىي ئازابىڭىزنى كۆلۈپ قويۇپ ئۆتكۈزۈۋېتىڭ ، باتۇرلارچە ياشاڭ ! › دەۋاتقاندەك تۇيۇلدى .

شۇنىڭ بىلەن يەنە خىزمەت ئورنۇمغا قايتىپ كەلدىم ، يەنە ئاھ- ۋاھ دەپ ھەسرەت چېكىپ يۈرمەيدىغان بولدۇم . ئۆز - ئۆزۈمگە : ‹ بولغۇلۇق بولدى ، ئۇنىڭغا ئىلاجىم يوق . ئەمدى جىيەن ئوغلۇم ئۈمىد قىلغاندەك باتۇرلارچە ياشىشىم لازىم .› دەپ چېكىلەپ تۇرىدى- غان بولدۇم . بارلىقىمنى خىزمەتكە بېغىشلىدىم ، جەڭچىلەرگە

خەت يازدىم — ئۇلار خەقنىڭ بالىسى . يېڭى خۇشاللىق ۋە دوستلۇق ئىزدەپ چوڭلار كەچ كۇرسىغا قاتناشتىم . ئۆزۈمدە بولغان ئۆزگىرىشلەرنى ھەتتا ئۆزۈممۇ تۇيماي قاپتىمەن . ئۆتكەنكى قايغۇ - ھەسرەتلەرنى تامامەن ئۇنتۇپ كەتتىم — ئۆتكەن ئىشلارغا سالاۋات . مەن ھەركۈنى جىيەن ئوغلۇم ئۈمىد قىلغاندەك ئىنتايىن خۇشال ياشىدىم . تەقدىرگە ئەلھۆكمىللا دەپ بويسۇندۇم ، شۇنىڭ ئۈچۈن تۇرمۇشۇم ھەرقانداق ۋاقىتتىكىدىن مەنىلىك ئۆتتى » .

ئىلزابېت كونرى ئۆگىنىۋالغان نەرسىلەرنى بىز كۆپچىلىكمۇ بەربىر ئۆگىنىۋېلىشىمىز لازىم . ئۇ بولسىمۇ ، ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان تەقدىرگە بويسۇن دېگەندىن ئىبارەت . «ئىشلار مانا شۇنداق بولىدۇ ، باشقىچە بولۇشى مۇمكىن ئەمەس» . بىراق ، بۇ نۇقتىنى ئۆگىنىۋېلىشمۇ ئۇنچە ئاسان ئەمەس . تەجرىبىتىڭ تالىپلىرى بولغان ھالەتتىمۇ داۋاملىق تەكرارلاپ تۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ . ئەنگلىيەنىڭ مەرھۇم پادىشاھى گېئورگىي V ئاشۇنداق ئۇرغۇلۇق جۇملىلەرنى رامكىغا ئالدۇرۇپ ، بۇككىنگھا سارىيىدىكى كۈتۈپخانىسىغا ئاستۇرۇپ قويغان . بۇ ئۇرغۇلۇق جۈملە مۇنداق ئىكەن : «ئاسماندىكى ئاينى ئۇزىمەن دەپ خىيال قىلما ، ئۆتكەن كۈنۈڭگە ئەپسۇسلانما . » 18 - ئەسىردە گېرمانىيەدە ئۆتكەن مەشھۇر پەيلاسوپ شوپېنخوئېرمۇ ئاشۇنداق گەپنى قىلغان : ئادەتتە نەپسىنى يېغىش سەكراتقا چۈشكەندە ئىچكەن دېمىدىدىن ئەلا .

تۇرمۇشىمىزنىڭ بەختلىك بولۇش - بولماسلىقى تامامەن تۇرمۇش مۇھىتىمىزنىڭ ياخشى - يامانلىقىغا باغلىقمۇ ئەمەس ، بەخت تۇيغۇسى كۆپ ھاللاردا ئەتراپتىكى مۇھىتقا بولغان سۇبېيېكتىپ ئىنكاسىمىزنىڭ كونترولىغا بولىدۇ . ئەيسا ئەلەيھىسسالام : «جەننەت قەلبىمىزدە» دېگەنىدى . بىزمۇ : «دوزاخ قەلبىمىزدە» دېسەك بولۇۋېرىدۇ .

بىز تۇرلۇك بەختسىزلىك ۋە قورقۇنچلۇق ئازابلارغا بەرداشلىق بېرەلەيمىز ، بىز ئۆز تەسەۋۋۇرىمىزدىكىدىن كۆپ قەيسەر .

مەرھۇم يازغۇچى بوئىن تاگېنتو «ئەما بولۇپ قېلىشتىن باشقا ،

پىشانەمگە پۇتۇلگەن ھەرقانداق بەختسىزلىككە بەرداشلىق بېرەلەيمەن . ئەما بولۇپ قېلىش ھەممىدىن بەك قورقۇنچلۇق » دېگەن گەپنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى . لېكىن ، ئۇ 60 ياشقا كىرگەندە ، بىر كۈنى ئۆزى دەسسەپ تۇرغان گىلەمگە قارىغانكەن ، گىلەمنىڭ رەڭدار گۈللىرى توساتتىن بەك تۈتۈق كۆرۈنۈپتۇ . ئۇ دەرھال كۆز دوختۇرىغا كۆرۈنگەنكەن ، دوختۇر ئۇنىڭغا ئىككىلى كۆزىڭىز تۈتۈلۈپ قالىدىكەن ، بىر كۆزىڭىز تۈتۈلۈپ قالايلا دەپ قاپتۇ ، يەنە بىرسىمۇ ئۇزاققا بارماي تۈتۈلۈپ قالىدىكەن دېگەن قورقۇنچلۇق ئىشنى ئېيتىپتۇ . ئۇ دۇنيا بويىچە ھەممىدىن قورقۇنچلۇق دەپ قارىغان ئىش بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ئۆزىنىڭ بېشىغا كەپتۇ .

مۇنداق قورقۇنچلۇق ئەھۋالغا دۇچ كەلگەن تاگېنتو ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە قىلغاندۇ ؟ ئازاب تارتىپ ھەسرەت چەككەنمۇ ؟ ياق ، ئۇنىڭ ئۆزىنىمۇ ھەيران قالدۇرغىنى شۇكى ، ئۇ بۇ ئىشقا پىسەنت قىلماپتۇ ! ھەتتا ئىنتايىن قىزىقچى ، كەڭ قورساق بولۇپ قاپتۇ . گەرچە كۆزىدە پەيدا بولغان داغ كۆرۈش قۇۋۋىتىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ ئۇنى بارغانسېرى ئازابلاۋاتقان بولسىمۇ ، بىراق ئۇ كۆزىدە ھەر قېتىم چوڭ داغ پەيدا بولغاندا ، دائىم قىزىقچىلىق قىلىپ : «ئېھە ، چوڭ دادام يەنە پەيدا بولدى ! بۇنداق گۈزەل سەھەردە ئۇنىڭ پىكىر - خىيالى قەيەرلەرگە كەتكەندۇ ؟ » دېيىشكە ئادەتلىنىپ قاپتۇ .

تەقدىر بۇنداق كەڭ قورساق ئادەملەرنى يېڭەلمەيدۇ ، تاگېنتونىڭ كۆزى پۈتۈنلەي تۈتۈلۈپ قالغاندا ، ئۇ مۇنداق دېگەن : «كىشىلەر باشقا بالايىئاپەتلەرگە بەرداشلىق بېرەلىگەن يەردە ، مەنمۇ ئەمالسىزلىك ئازابىغا بەرداشلىق بېرەلەيمەن . بەش خىل سەزگۈنىڭ ھەممىسىدىن مەھرۇم قالغان تەقدىردىمۇ داۋاملىق ئۆمىدۋار ياشىيالايدىغانلىقىمغا قەتئىي ئىشىنىمەن . ئۆمىدۋارلىق ماڭا پارلاق نۇر بەخش ئېتتى . شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا يەنە ياشاش ئۈچۈن غەيرەت ئاتا قىلدى » .

كۆرۈش قۇۋۋىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ، تاگېنتو بىر يىلدا 12 قېتىم كۆز ئوپېراتسىيەسى قىلدۇرغان . بۇ ئوپېراسىيەلەرنىڭ ھەممىسى يەرلىك سەزمەس قىلىش ئۇسۇلىدا ئىشلەنگەن دەڭە !

ئۇ ئوپېراتسىيەنى رەت قىلغانمۇ؟ ياق، تېخى چوقۇم شۇنداق بولۇشى كېرەك دەپ قارىغان. ئۇ بۇنىڭ ئازابىنى يەڭگىللىتىشنىڭ بىردىنبىر يولى ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلەتتى، شۇڭا ئوپېراتسىيەنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغان. دوختۇرخانىدا، ئۇ بىر كىشىلىك ياتاقتا ياتقاي، كوللېكتىپ ياتاقتا يېتىشنى تەلەپ قىلغان، بۇنداق قىلغاندا، ئۇ ھەر خىل ئازابلارغا بەرداشلىق بېرىۋاتقان باشقا بىمارلار بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرەلەيتتى. ئۇ ئامال قىلىپ كۆڭلىنى ئېچىشقا تىرىشقان. ئۇ ھەر قېتىملىق ئوپېراتسىيەگە چۈشكەندە — بۇ ئوپېراتسىيەنىڭ ئاپەت ياكى ئامەت كەلتۈرىدىغانلىقىنى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بىلەمەيتتى — دائىم كۆچىنىڭ بارچە ئۆزىنى تەمكىن تۇتاتتى. ئۇ خۇشاللىقىنى ئىچىگە سىغدۇرالمىغان ھالدا: «ھەقىقەتەن قالتىس ئىش، ئىلىم - پەن ئىشلىرىمىز مۇشۇنداق يۇكسەك دەرىجىدە تەرەققىي قىپتۇ! ئادەمنىڭ كۆزىگە ئوخشاش بۇنداق يۇمران توقۇلمىلارنى ئۇ ئوپېراتسىيە قىلغىلى بولىدىكەن!» دېگەن.

ئەگەر ئادەتتىكى كىشىلەر ئەما بولۇپ قالسا، ئۇنىڭ ئۇستىگە 12 قېتىمدىن ئارتۇق ئوپېراتسىيە قىلىنسا، ئۇلار چوقۇم روھىي جەھەتتە ئۆزىنى تاشلىۋېتىدۇ. لېكىن، تاگىنتو ئۇنداق قىلمىغان، ئۇ: «ئېچىنىشلىق كەچۈرمىشلىرىمنى ھۆزۈر- ھالاۋىتىمگە تېگىشكۈم يوق» دېگەن. ئۇ تەقدىرگە تەن بېرىشنى، بەرداشلىق بېرىش كۆچىنىڭ ھەرقانداق ئازابىنى بېسىپ چۈشەلەيدىغانلىقىنى چۈشىنەتتى. ئۇ ئەنگلىيە شائىرى مىلتوننىڭ مۇنۇ سۆزىنى چۈشىنىپ يەتكەنىدى: «ئەمالىق بەختسىزلىك ئەمەس، بەلكى ئەمالىقنىڭ ئازابىغا بەرداشلىق بېرەلمەسلىك بەختسىزلىك».

ئەگەر بىز بالا - قازاغا تەن بەرمەي كۆنبويى پەرىشان يۈرسەك، ئۆزگەرتىش قولىمىزدىن كەلمەيدىغان ئىشلارنى ئۆزگەرتەلمەيلا قالماستىن، ۋاقتى كەلگەندە ئۆزىمىزنى بالاغا قويىمىز. بۇ قائىدىنى مەن ئوبدان چۈشىنىمەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزۈمۇ ئۇنىڭ تەمىنى تېتىپ كۆرگەن.

مەن ئۆزگەرتىش قولۇمدىن كەلمەيدىغان ئەھۋاللارغا تەن بېر-

مەسلىك پوزىتسىيەسىنى تۇتۇپ باققاندىم . ھەرقانچە قىلىپ بىلمەس-
لىككە سالساممۇ كېچىسى يەنىلا ئۇيقۇم كەلمەيتتى ؛ بىرەر چاتاق
چىقىپ قالمىغىيدى دەپ خىيالىمغا كەلتۈرۈپ بولغۇچە ، چاتاق چە-
قىپلا تۇراتتى . شۇ تەرىقىدە بىر يىل جان قىينىغاندىن كېيىن ،
يېڭىلگىنىمگە نائىلاج تەن بەردىم . چۈنكى ، ئۆزگەرتىش قولۇمدىن
كەلمەيدىغان بۇ ئەھۋالنى ئۆزگەرتىشنىڭ قىلچە مۇمكىن ئەمەسلىكىنى
بىلىپ يەتكەنىدىم . بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، ۋىتمانىنىڭ بىر
پارچە شېئىرىدىن زور ئىلھام ئالغانىدىم . بۇ شېئىرنىڭ بىر كۆپلىتە-
دا مۇنداق دېيىلگەن :

مەيلى بولسۇن تۇن كېچە ، چىقسا شىددەتلىك بوران ،
قىينىسۇن ئاچلىق ئازابى ، تىل - ھاقارەت ، مەسخىرە .
ئۇچرىسام بالا - قازا ، دەككە - دەشنام..... لارغا مەن ،
قارىغايدەك قەد كېرىپ تۇرىمەن مەزمۇت يەنە .

مەن سەھرادا 12 يىل دېھقانچىلىق قىلغانىدىم ، يازنىڭ سەھرە-
تان ئىسسىقى ۋە قىشنىڭ قەھرىتان سوغۇقىدا ئېنەكلەرنىڭ قىزىتمە-
سى ئۆرلەپ قالغان ئىشنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان ئىكەنمەن .
ھايۋانلار قاراڭغۇ كېچە ، بوران - چاپقۇن ، ئاچارچىلىق ۋە دەھشەتلىك
سوغۇقتىن ئىبارەت ئۆزى ئۆزگەرتەلمەيدىغان بۇ ئەھۋاللارغا پەرۋا
قىلمايدۇ ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار ئۆزىنىڭ نېرۋىسىنى ئازابلىشى ھا-
جەتسىز ، ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولۇپ قېلىش خەۋپىگىمۇ دۇچ
كەلمەيدۇ ، ئۇلار ئەزەلدىن نېرۋا كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ
باقمىغان .

مەن سىلەرگە ھەممە بەختسىزلىككە تەن بېرىڭلار دەۋاتامدىمەن ؟
ياق ! ئەگەر شۇنداق دەيدىغان بولسام ، ئۇ پۈتۈنلەي تەقدىرچىلىك
بولىدۇ . ئەھۋالىمىزنى ئۆزگەرتىش يولىدا كىچىككىنە بولسىمۇ ئۈمىد
بولىدىكەن ، بارلىق كۈچىمىز بىلەن ئامال قىلىپ كۆرۈشىمىز كې-
رەك ؛ ۋەھالەنكى ، ئوبيېكتىپ ئەمەلىيەت ئىشنىڭ ئەپلەشمىگەنلە-

كىنى ، ئۇنى ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغانلىقىنى مۇئەييەنلەشتۇرگەن بولسا ، ئۇنداقتا ئۆزىمىزنىڭ سالامەتلىكىنى نەزەردە تۇتۇشىمىز ، يەنە دېلىغۇل بولۇپ يۈرمەي ، بېشىمىزغا كەلگەننى كۆرۈشىمىز لازىم . بۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ھەسرەت چېكىش ۋە ئازابلىنىش ھېچنېمىگە يارىمايدۇ . قارشىلىق كۆرسىتىشمۇ ئاقمايدۇ .

كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فاكۇلتېت مۇدىرى ، مەرھۇم خاۋكېس ماڭا مۇنداق بىر كۆپلەت بالىلار ناخشىسىنى ئۆزىگە تۇرمۇش ئەقىدىسى قىلغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەن ئىدى :

بېشىمىزغا كەلگەن كۈرمىڭ جاپانىڭ ،
بەزىدە بار ، بەزىدە يوق ئامالى .
تاپالىساڭ ئامالىڭنى قىلىپ كۆر ،
تاپالمىساڭ تەن بەر ئەمدى بىر يولى .

مەن نۇرغۇن ئامېرىكىلىق مەشھۇر كارخانىچىلارنى زىيارەت قىلدىم ، ئۇلارنىڭ ماڭا بەرگەن تەسىرى شۇ بولدىكى ، گەرچە ئۇلار ساقلانغىلى بولمايدىغان بەختسىزلىك بىلەن كۈنبويى ھەپىلىشىپ تۇرسىمۇ ، لېكىن غەم - قايغۇسىز يۈرۈشۈپرىدىكەن . ئەگەر باشقىلار ئاشۇنداق زور روھىي بوپىغا دۇچ كېلىدىغان بولسا ، بۇرۇنلا كاردىن چىققان بولاتتى . تۆۋەندە سىلەرگە بىرقانچە مىسالنى سۆزلەپ بەرگۈم كېلىۋاتىدۇ .

ي .پ .پېننېل — ئامېرىكىنىڭ ھەممىلا يېرىگە تارقالغان پېنىسىلىن تۇرلۈك ماللار سودا سارىيىنىڭ ئاساسچىسى — ماڭا مۇنداق دېگەنىدى : «مەن بارلىق تەئەللۇقاتىمنى پاك - پاكىز ئۇتتۇرۇۋەتسەممۇ ھەسرەت چەكمەيمەن . چۈنكى ، ھەسرەت چېكىشتىن ھېچقانداق پايدا چىقمايدىغانلىقىغا كۆزۈم يېتىدۇ . مەن تىجارىتىمنى ئىمكانقەدەر ياخشى قىلىمەن ؛ ئۇنىڭدىن چاتاق چىقىش - چىقماسلىققا كەلسەك ، بۇ پۈتۈنلەي تەڭرىنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق» .

فوردنىڭ نۇقتىئىنەزىرى ئۇنىڭ نۇقتىئىنەزىرى بىلەن بىر يەر-

دىن چىقىدۇ : «ئەگەر بىر ۋەقەنىڭ يۈز بېرىشىنى توسۇشقا چامىم يەتمىسە ، ئۇنى مەيلىگە قويۇۋېتىمەن» .

«كېنىسلېر» ھەسسىدارلىق شىركىتىنىڭ باش مۇدىرى ك . تكايلوردىن ئۇنىڭ باش قېتىنچىلىقتىن قانداق ساقلىنىدىغانلىقىنى سورىغىنىمدا ، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى ؛ «مەن بىرەر قېيىن ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندە ، ئەگەر ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇشنىڭ ئامالى بولمىسا ، ئۇنى خىيالىمغا كەلتۈرۈپمۇ قويمايمەن . مەن ئەزەلدىن كەلگۈسى ئۇچۇن باش قاتۇرۇپ باققىنىم يوق . چۇنكى ، كەلگۈسى دېگەننىڭ زادى قانداق بولىدىغانلىقىنى ھېچكىممۇ ئۇقمايدۇ . كەلگۈسىگە تەسىر كۆرسەتمەكچى بولۇۋاتقان نۇرغۇن غالىبلار بارغۇ ؟ لېكىن ، بۇ غالىبلارنىڭ كەينىدە يەنە يېڭى غالىبلارنىڭ بار - يوقلۇقىنى كىم بىلىدۇ دەيسىز ؟» . ئەگەر بىرەيلەن كايلورغا ، سىز پەيلاسوپقا ئوخشايدىكەنسىز دېسە ، ئۇ چوقۇم گاڭگىراپ قالىدۇ . لېكىن ، ئۇنىڭ كىشىلىك ھاياتىنىڭ پەلسەپىۋى قائىدىلىرى توغرىسىدىكى بۇ سۆزى بۇنىڭدىن 2000 يىل ئىلگىرى ئۆتكەن رىملىق پەيلاسوپ ئېپىكتېتوسنىڭ رىملىقلارغا بەرگەن تەلىماتى بىلەن ئوپمۇئوخشاش : «بەختكە ئېرىشىشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇلى ئۆز ئىرادىسى ئارقىلىق تەسىر كۆرسىتەلمەيدىغان ئىشلارغا باش قاتۇرۇپ يۈرمەسلىك» .

كىشىلەر «پەرىشتە سارا» دەپ ئاتىۋالغان سارا بېئىنخاد بىزگە ئۆزىنى چەتكە ئالغىلى بولمايدىغان ئىشلارغا تەن بېرىشتە ياخشى ئۇلگە تىكلەپ بەردى . ئۇسسۇل سەھنىسىدىكى مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان بۇ چولپان تۆت قىتئەدە يېرىم ئەسىر داۋاملاشتى . لېكىن ، ئۇ 71 ياشقا كىرگەندە كاردىن چىقتى . دەل شۇ پەيتتە ، پارىژلىق دوختۇر پوزېر ئۇنىڭغا بىر پۇتىنى كېسىۋېتىش لازىملىقىنى ئېيتقان . ئۇ پاراخوتقا ئولتۇرۇپ ئۇلۇغ ئوكيانىدا كېتىۋاتقاندا بوران چىقىپ كېتىپ ، پالوبادا يىقىلىپ چۈشۈپ پۇتى زەخمىلەنگەنىكەن . ئۇ ۋېنا يالىۋغىغا مۇپتىلا بولغان ، زەخمىلەنگەن پۇتىمۇ بارا - بارا يىگىلەپ قالغان ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قاتتىق ئاغرىپ ئارام بەرمىگەن . دوختۇر ئاخىر ئۇنىڭ پۇتىنى كېسىۋېتىش قارارىغا كەلگەن - يۇ ، يەنە ئارىسال-

دى بولۇپ قالغان . ئەگەر ئۇ بۇ قورقۇنچلۇق خەۋەرنى مىجەزى چۈس ، ئاسان ھاياجانلىنىدىغان «پەرىشتە سارا» غا دەيدىغان بولسا ، ئۇنىڭ ھېستىريە كېسىلىنىڭ قوزغىلىپ قېلىشىدىن قورققان . بىراق ، دوختۇر خاتا مۇلچەرلىگەنىكەن . سارا دوختۇرنىڭ سۆزىنى لام-جىم دېمەي ئاڭلاپ بولۇپ ، ئۇنىڭغا بىرقاراپ قويۇپ كەسكىن ھالدا : «ئەگەر كېسىۋەتمىسە بولمايدىغان بولسا ، مەرھەمەت ، كېسىۋېرىڭ !» دېگەن .

ئۇ ئوپېراتسىيە ئۆيىگە كىرىدىغان چاغدا ئۇنىڭ ئوغلى بىر چەتتە يىغلاپ تۇرغان . لېكىن ، ئۇ خۇشال ھالدا ئوغلىغا قول ئىشارىسى قىلىپ ، «سەن كەتمەي تۇر ، بىردەمدىلا قايتىپ چىقىمەن» دېگەن كۇلۇپ تۇرۇپ .

ئوپېراتسىيە قىلىنىپ ساقايغاندىن كېيىن ، سارا ئېيىنخاد دۇنيا-نى يەنە بىر قېتىم سايامەت قىلىپ ، كىشىلەرگە نۇرغۇن تەسىرلىك دوكلاتلارنى بېرىپ ، يەتتە يىلدىن ئارتۇق ئۆمۇر كۆرگەن .

«ئوڭۇشلۇق بولمايدىغان ئەھۋالغا بولغان قارشىلىقىمىزنى توخ-تاتقان ھامان ، — دەپ يازىدۇ ئېللىس ماكاۋمىك 〈كىتابخانىلار ئۈچۈن تەرجىمىلەر〉 دېگەن ئەسىرىدە ، — قايتىدىن يېڭى تۇرمۇش ئورنىتىش كۇچىگە ئىگە بولىمىز» .

دۇنيادىكى ھەرقانداق ئادەمدە بىر تەرەپتىن ئوڭۇشلۇق بولمايدە-غان ئەھۋالغا قارشى كۇرەش قىلىپ ، يەنە بىر تەرەپتىن قالدۇق كۇچىدىن پايدىلىنىپ يېڭى كەلگۈسىنى يارىتىدىغان بۇنداق تولۇپ تاشقان زېھنىي قۇۋۋەت بولۇۋەرمەيدۇ . سىلەر بۇنىڭدىن پەقەت بىرە-نىلا تاللىيالايسىلەر : يا تۇرمۇشتىكى ساقلانغىلى بولمايدىغان بالايىئا-پەتكە باش ئېگىسىلەر ، يا ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ ئاخىر مەغلۇپ بولۇپ تۇگەيسىلەر .

مىسسۇرى ئىشتاتىدىكى دېھقانچىلىق مەيدانىمدا مېنىڭ بېشىم-دىنمۇ ئاشۇنداق ئىشلار ئۆتكەن . بىر قېتىم مەن بىر رەت كۆچەت تىكتىم ، ئۇ تەخمىنەن 20 تۇپ كېلەتتى . دەسلەپتە بۇ كۆچەتلەر ئىنتايىن باراقسان ئۆستى . بىر كۈنى توساتتىن مۆلدۇر يىغىپ كې-

تىپ ، كۆچەتلىرىمىنىڭ شاخلىرىنى بىر قەۋەت قېلىن قار - مۇز قاپلاپ كەتتى . بۇ كۆچەتلىرىم ئېغىلىپ يول قويۇشنى بىلمەي ، قەد كېرىپ تۇرۇۋەردى - دە ، نەتىجىدە قارنى كۆتۈرەلمەي سۇنۇپ كەتتى ، ئاخىر ئىلاج قىلالماي يىلتىزى بىلەن قومۇرۇپ تاشلىۋەتتىم . ئۇلار شىمالىي رايونلاردا ياشايدىغان دەرەخلەرنىڭ سىرىنى چۈشەنمەيتتى . مەن كانادانىڭ بىرقانچە يۈز كىلومېتىر دائىرىنى قاپلىغان ياپيېشىل ئورمان بەلبېغىدا قارنىڭ بېسىمىدىن سۇنۇپ كەتكەن بىر تۈپ قارىغايـ نىمۇ كۆرۈپ باقمىغانىدىم . دائىم كۆكىرىپ تۇرىدىغان بۇ دەرەخلەر باش ئېگىشنى بىلەتتى . تەبىئەت دۇنياسىدىكى ساقلانغىلى بولمايدىغان ھادىسىلەر بىلەن كۆرەش قىلماسلىق ئۈچۈن ، ئۇلار ۋاقتىنچە شاخلـ ـرىنى ئېگىپ تۇرۇشقا رازى ئىدى .

ياپونىيەلىك رۇداۋچە چېلىشىش تىرىنېرلىرىنىڭ ئوقۇغۇچىلارـ دىن «شەمشادقا ئوخشاش تىك تۇرۇۋالماي ، سۆگەتكە ئوخشاش ئېگىـ لىپ تۇرۇش»نى تەلەپ قىلىشتىكى قائىدىسىمۇ ئەنە شۇ ئىدى .

ئاپتوموبىلىڭلارنىڭ چاقى نېمە ئۈچۈن يەر يۈزىنىڭ تەۋرىنىشىگە بەرداشلىق بېرەلەيدۇ ؟ دەسلەپتە ، زاۋۇت خوجايىنلىرى قاتتىق ، يەرـ نىڭ تەۋرىنىشىگە قارشى تۇرالايدىغان چاق ئىشلەپچىقاماقچى بولۇشـ قان . لېكىن ، بۇنداق چاق ئىشلەتكەن ھامان بۇزۇلۇپ كەتكەن . شۇنىڭدىن كېيىنلا ئۇلار يەل بېرىلىدىغان ئىچ كامېر ئىشلەپچىقىرىشـ نى سىناق قىلغان . ئېلاستىكلىققا ئېگە بۇنداق ئىچ كامېر ئوڭغۇلـ دوڭغۇل يەر يۈزىنىڭ سىلكىنىشىنى تۇگىتىدۇ . مۇشۇنداق چاقلا ئەملي ئىشلىتىلىش قىممىتىگە ئېگە . ئەگەر بىزمۇ تۇرمۇشنىڭ ئەگرى - توقاي يوللىرىدا كۆرۈلگەن سىلكىنىش ۋە تەۋرىنىشلەرنى تۇگىتىشنى بىلىدىغان بولساق ، ئۇنداقتا بىزمۇ قەيسەر بولالايمىز ، تۇرمۇشتىمۇ ھەممە ئىشىمىز كۆڭۈلدىكىدەك بولىدۇ .

ئەگەر بىز تۇرمۇشتا كۆرۈلگەن «سىلكىنىش» ۋە «تەۋرىنىش» بىلەن زورمۇزور تېرىكىشىدىغان بولساق ، «سۆگەتكە ئوخشاش ئېگىـ لىپ تۇرماي» ، «شەمشادقا ئوخشاش تىك تۇرۇش»تا چىڭ تۇرۇۋالمـ ـدىغان بولساق ، ئاقىۋىتى قانداق بولىدۇ ؟ بۇنىڭ جاۋابى ئىنتايىن

ئاددي . ئۆزىمىزگە بىر قاتار ئىچكى زىددىيەت تېپىۋالىمىز ؛ ئۆزى-مىزنىڭ كۆڭلىنى پاراكەندە قىلىمىز ، ھەسرەت - نادامەت چېكىپ ، چارە - ئامالسىز قالىمىز ۋە ئېلىشىپ قالىمىز . ئاخىرىدا ئەقىل - ھوشۇمىزنى يوقتىمىز . ئۇرۇش مەزگىلىدە ، ۋەھىمە ئىچىدە قالغان مىليونلىغان ئەسكەرلەر يا تەقدىرگە تەن بېرىش ، يا ئېغىر روھىي بېسىم تۈپەيلى ئۆز - ئۆزىنى ھالاك قىلىشتىن ئىبارەت ئىككى چىقىش يولىغا دۇچ كېلىدۇ . ۋېلىيام كاسىر ئېسىنىڭ ئەھۋالى بۇنىڭغا گەۋدە-لىك مىسال بولالايدۇ ، ئۇنىڭ نېمۇ - يورکتىكى چوڭلار كەچ كۈرسە-مىزدا بەرگەن ھېلىقى دوكلاتى مەندە ئىنتايىن چوڭقۇر تەسىر قال-دۇرغاندى : «دېگىز قىرغىقى مۇھاپىزەت ئەترىتىگە بېرىشىمغىلا مېنى ئاتالانتىك ئوكيانىنىڭ قىرغىقىدىكى ئەڭ خەتەرلىك بىر ئۇچاستە-كىغا دېجورنىلىققا ئەۋەتىشتى . مېنىڭ كونكرېت ۋەزىپەم ئوق - دورا ئىسكىلاتىنى ساقلاش ئىدى . مەندەك بىر پوچاقچا سودىگىرنى ئوق-دورا ئىسكىلاتىنىڭ قاراۋۇلى قىلىپ ئەۋەتىپ قويۇشتى ، يېنىمدا نەچچە ئون مىڭ تونىا پارتلاتقۇچ دورا بارلىقى يادىمغا كەلسە قورقىما-دىمەن ؟ مەن ئىككى كۈن ئىچىدىلا ئەھۋال بىلەن تونۇشۇپ چىقتىم . ئۇقۇشۇپ كۆرگەن ئەھۋاللار تەسەۋۋۇرۇمدىكىدىنمۇ قورقۇنچلۇق ئى-دى . ھاۋا تۈتۈق ھەم سوغۇق بىر ئەتىگەندە نېمۇ - جىرسى ئىشتاتىدە-كى بايونا پورتىغا بېرىپ ۋەزىيە ئىجرا قىلىش توغرىسىدا بۇيرۇق تاپشۇرۇۋالدىم .

پاراخوتىنىڭ بەشىنچى نومۇرلۇق يۇك بۆلۈمچىسىگە چىقىپ ، بەش نەپەر قاچىلاش - چۈشۈرۈش ئىشچىسى بىلەن ئىشلىدىم . ئۇلارنىڭ ھەممىسى تەمبەل يىگىتلەردىن ئىدى ، لېكىن پارتلايدىغان بۇيۇملار-دىن خەۋەرسىز ئىدى . ئۇلارنىڭ قاچىلايدىغان - چۈشۈرىدىغانلىرى پۈتۈنلەي ئېغىر تېپلىق بومبا بولۇپ ، ھەربىر بومبىدا بىر تونىا تىرى نىترو تولۇئىن (TNT) بار ئىدى . ئەگەر بۇ چوڭ پاراخوتنى كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىشكە توغرا كەلسە ، بۇ بومبىلاردىن بىرسى بولسىلا كۈپايە قىلاتتى . بومبا ئىككى تال پولات ئارغامچىغا ئېسىپ چۈشۈرۈلەتتى . ئەگەر بۇ ئىككى تال پولات ئارغامـ

چىنىڭ چىگىكى بوشاپ كېتىدىغان ياكى بىرەرسى ئۆزۈلۈپ كېتىدە-
غان بولسا ، يائاللا ، هايات قالامدىغان دەيسىز ؟ بۇنى ئويلىسامغۇ ،
قورققىنىمدىن بەزگەكتەك لاغىلداپ تىترەپ كېتىمەن ، ئاغزىم قۇ-
رۇپ ، تىلىم كالۋالىشىپ ، پۇت - قولۇمدا ماغدۇر قالمايدۇ . يۈرىكىم
قېپىدىن چىقىپ كېتىدىغاندەكلا قىلىدۇ . بىراق ، مەن قېچىپ كەت-
سەم بولمايتتى . جەڭدىن قاچىدىغان بۇنداق قىلمىش نام - شەرىپىمگە
نۇقسان يەتكۈزۈپلا قالماستىن ، بەلكى ئاتا - ئانامغىمۇ ئاۋارىچىلىك
تېپىپ بېرەتتى ؛ مەن ھەتتا قاچقۇن دېگەن جىنايەت بىلەن ئۆلۈمگە
ھۆكۈم قىلىناتتىم . ياق ، بۇ يەردىن كېتىش مۇمكىن ئەمەس ، بۇ
يەرنى جەزمەن ساقلىشىم كېرەك . مەن دەككە - دۈككە ئىچىدە بىر
چەتتە تۇرۇپ ، ئەزايىنى تۈك بېسىپ كەتكەن بۇ ئادەملەرنىڭ ئېغىر
بومبىلارنى ئۈياق - بۈياق قىلىشىغا نائىلاج قاراپ تۇراتتىم . بىر
سائەت ، ئىككى سائەت ۋاقىت ئۆتەتتى . ئەنسىزلىكتىن تەدرىجىي
هوشۇمغا كېلىپ ، ئىچىمدە ئۆزۈمنى ئۆزۈم ئەيىبلىدىم : 〈 ناھايىتى
كەلسە ئۆلىدىغان گەپقۇ ؟ ئۆلۈم دېگەننىڭ قورققۇدەك نېمىسى بار ؟
بېشىڭغا ئۆلۈم كەلگەندە قورقساڭ - قورقمىساڭ ھەممىسى بەربىر .
ئەمەلىيەتتە ، بۇنداق ئۆلۈش راك كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلگەن-
دىن كۆپ ئاسان . سەن مەڭگۈ ئۆلمەي جاھانغا تۇۋرۇك بولىمەن دەپ
ئويلامسەن ؟ سەن بۇيرۇقنى ئىجرا قىلماقچىمۇ ياكى قاچقۇن بولۇپ ،
تۇتۇپ كېلىنگەندىن كېيىن مىشەك مانتىسى يېمەكچىمۇ ؟ سەن ئۇنداق
هاماقەت بولما ، يەنىلا مەجبۇرىيىتىڭنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلغىنىڭ
تۈزۈك !〉

شۇ تەرىقىدە كاللامدا بىرقانچە سائەت كۈرەش بولغاندىن كېيىن ،
كۆپ راھەتلىنىپ قالغانلىقىمنى ئاستا - ئاستا ھېس قىلىشقا باشلە-
دىم . ئاخىر ئۆزۈمنى ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان بۇنداق ئەھۋالغا ماس-
لىشىشقا زورلىدىم ، قورقۇنچ ۋە غەم - ئەندىشىلىرىمنى شۇنىڭغا
ئەگىشىپ چىقىپ كەتتى .

بۇ تۈرمۈشۈمدىكى ئۇنتۇلغۇسىز بىر دەرس بولدى . هازىر مەن
كۆڭلۈمگە ياقمايدىغان ، لېكىن ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان ئىشلارغا

يولۇقۇپ قالسام ، يەلكەمنى قېقىپ قويۇپ ، ئۆز - ئۆزۈمگە ‹ ئۇنى خىيالىڭغا كەلتۈرمە !› دەيدىغان بولدۇم . بۇ چارە تازا ئوبدان كارغا كېلىدۇ ، ھېچبولمىغاندا ، مەندەك پوجاڭزا سېتىقچىسىغا شۇنداق بولىدۇ » .

ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ كىرىستقا مىخلانغانلىقىدىن باشقا ، ئىنسانىيەت تارىخىدا يەنە سوقراتنىڭ ئۆلۈمى كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغىغانىدى . 10 مىڭ يىل ئۆتكەندىن كېيىنمۇ كىشىلەر يەنىلا پلاتوننىڭ بۇ ۋەقە تەسۋىرلەنگەن مەشھۇر ئەسىرىنى ئوقۇشنى ياخشى كۆرىدۇ ، ئۇ پۈتكۈل ئەدەبىيات خەزىنىسىدىكى ئەڭ گۈزەل ، كىشىنى ھەممىدىن تەسىرلەندۈرىدىغان ئەسەر ھېسابلىنىدۇ . بىرقانچە ئافېنا-لىق سوقرات دېگەن بۇ يالاڭئاياغ ئاقساقالغا ھەسەت قىلىپ ، ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئادالەتسىزلىك بىلەن ئەرز - شىكايەت قىلىدۇ ھەمدە ھەر خىل ۋاستىلەر ئارقىلىق ئۇنى ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلدۇرۇش مەقسىتىگە يېتىدۇ . تۈرمىنىڭ ئاق كۆڭۈل گۈندىپىيى زەھەرلىك سۈيۇقلۇق قۇيۇلغان ئىستاكاننى سوقراتقا سۇنۇپ بېرىۋېتىپ ، بۇ پەيلاسوپقا : «بېشىڭىزغا كەلگەن بۇ بالا - قازانى ئاسانراق ئۇسۇل بىلەن قوبۇل قىلغايسىز !» دەيدۇ . سوقرات بۇ ئۇسۇلنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىدۇ .

«بېشىڭىزغا كەلگەن بالا - قازانى ئاسانراق ئۇسۇل بىلەن قوبۇل قىلغايسىز !» ئەيسا ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كېلىشتىن 399 يىل ئىل-گىرى ئېيتىلغان بۇ سۆز ھازىرقى كىشىلىرىمىز ئۇچۇنمۇ ئىنتايىن مۇھىم تەسىر كۆرسىتىدۇ .

قورقۇنچنى تۇغدۇرىدىغان تۆتىنچى پىرىنسىپى : قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدىغان رېئاللىققا تەن بېرىش .

5 . ھەرقانداق ئىشتا چەك بولۇش كېرەك

سودا بازىرىدا قانداق قىلىپ پايدا ئېلىشنى بىلىۋالغۇچىلار كېلەمدۇ ؟ كېسىپ ئېيتىمەنكى ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ بىلىۋالغۇسى كېلىدۇ .

دۇ . ئەگەر مەن سىلەرگە پايدا ئېلىشىنىڭ بىر خىل ئېپىنى ئېيتىپ بېرەلىسەم ، بۇ كىتابنىڭ قىممىتى چوقۇم مىڭ ھەسسە ئېشىپ كەتكەن بولاتتى . بىراق ، ھەقىقىي يولغا قويۇشقا بولىدىغان بىر خىل ئۇسۇل ھەقىقەتەن مەۋجۇت ، بەزىلەر بۇ ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان . تۆۋەندە چارلېز روبېرت ئىسىملىك سودا - سېتىق ۋاستىچىسىنىڭ تەجرىبىلىرىنى سۆزلەپ بېرىمەن ، بۇ ئادەم نيۇ - يورك شەرقىي كوچا 19 - قورۇدا تۇرىدۇ .

چارلېز روبېرت ئۆز ئەھۋالىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ : «مەن نيۇ - يوركقا تېكساس ئىشتاتىدىن كەلگەنىدىم . دوستلىرىم ماڭا 20 مىڭ دوللار بېرىپ ، بۇ پۇلغا پاي چېكى سودىسى قىل دېيىشكەنىدى . مەن ئۆزۈمنى پاي چېكى بازىرىدىكى ئېلىم - سېتىم ئىشلىرىغا كامىل ئادەم دەپ چاغلايتتىم . دەسلەپتە خېلى كۆپ پايدا ئالغانمۇ بولدۇم . بىراق ، كېيىن ئۇتتۇرۇپ دەسمىي غالتەككە چىقتى .

ئۆزۈمنىڭ پۇلىنى زىيان تارتقان بولسامغۇ كاشكى ، لېكىن مېنىڭ يوقاتقىنىم دوستلىرىمنىڭ پۇلى - دە ! شۇڭا ، ئىنتايىن بىئارام بولدۇم ، قايسى يۈزۈم بىلەن ئۇلارنىڭ ئالدىغا بارارمەن دەپ غەم قىلدىم . مېنى ھەيران قالدۇرغىنى شۇ بولدىكى ، گەرچە تەۋەككۈلچىلىك قىلىپ مەغلۇپ بولغان بولسامۇ ، لېكىن دوستلىرىمدىن ھېچكىم مېنى ئەيىبلىمىدى ، ئەكسىچە ماڭا ئىنتايىن كەڭ قورساقلىق قىلدى .

ماڭا شۇنىسى ئايانىكى ، مەغلۇم بولۇشۇمدىكى تۈپ سەۋەب ‹ تەلەي› ۋە باشقىلارنىڭ پىكرىگە زىيادە ئىشىنىپ كەتكەنلىكىم ئىدى ، خۇددى خ .ي . فىللىپىس ئېيتقاندەك ، مەن بازاردا ‹ ئالدام خالتىغا چۈشۈپ كەتكەن› ئىكەنمەن .

مەن تەجرىبە - ساۋاقلىرىمنى يەكۈنلەشكە كىرىشتىم . پاي چېكى بازىرىغا قايتا كىرىشتىن ئىلگىرى ، ئۇ يەردە يۈز بەرگەن بارلىق ئىشلارنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ چىقماقچى بولدۇم . بۇنىڭ ئۈچۈن ، تۈر - لۈك ئۇسۇل - چارىلەرنى قوللىنىپ ، ئەڭ مەشھۇر ھايانكەش س . كاستلېز بىلەن تونۇشتۇم . مەن ئۇنىڭدىن چوقۇم نۇرغۇن نەرسىلەرنى

ئۆگىنىۋالىمەن دەپ ئويلىدىم . ئۇ ئۇزاقتىن بۇيان ناھايىتى شۆھرەت قازانغانىدى ، داۋاملىق تەلىيى ئوڭ كېلەتتى ، مېنىڭچە ئۇ ھەرگىز تەلەي سىناشقا ، 〈 ئامىتى ئوڭ〉 كېلىشكە تايىنىپ غەلىبە قىلغان ئەمەس ئىدى .

ئۇ مەندىن پاي چېكى سېتىۋېلىشقا ئائىت ئەھۋاللىرىمنى سورىدى . غاندىن كېيىن ، ماڭا پاي چېكى ھايانكەشلىكى بىلەن شۇغۇللىنىشنىڭ ئىنتايىن مۇھىم بىر پىرىنسىپىنى ئېيتىپ بەردى ، بۇ پىرىنسىپنى تا بۇگۈنگىچە قوللىنىپ كېلىۋاتىمەن . ئۇنىڭ ئاتالمىش ئاساسىي پىرىنسىپى مۇنداق ئىدى : 〈 مەن ھەر قېتىملىق سودىدا ئۆزۈمگە بىر چەك بەلگىلەپ چىقىمەن . ئەگەر 50 دوللارلىق پاي چېكى سېتىۋالماقچى بولسام ، سېتىش باھاسىنى 45 دوللاردا چەكلەيمەن . ناۋادا سېتىلىش باھاسى 45 دوللارغا چۈشۈپ قالسا ، قولۇمدىكى پاي چېكىنى دەرھال بازارغا سالىمەن . بۇنداق بولغاندا ، ھەر ۋاراق پاي چېكىدە ئەڭ كۆپ بولغاندا بەش دوللار زىيان تارتىمەن ؛ ھالبۇكى ، ئەگەر پاي چېكىنىڭ باھاسى باشتىلا يۇقىرى بولسا ، ھەر ۋاراق پاي چېكىدە 10 دوللار ، 25 دوللار ھەتتا 50 دوللار پايدا ئالىمەن ، بۇ دائىم بولۇپ تۇرىدىغان ئىش . بۇنداق بولغاندا ، ئەڭ زور زىيانىنى بەش دوللار ئىچىدە چەكلەيمەن ، سودىنىڭ يېرىمىدا زىيان تارتتىم دېگەندە . مۇ ، ئۇنىڭ خەتىرى چوڭ بولمايدۇ ؛ ھالبۇكى ، سودىنىڭ قالغان يېرىمىدا چۆنتېكىمگە پۇل كىرىدۇ〉 .

مەن بۇ پىرىنسىپنى ئېسىمدە چىڭ تۇتتۇم ھەمدە شۇنىڭدىن ئېتىبارەن داۋاملىق قوللىنىپ كەلدىم . ئۇ مېنى ھايت - ھۇيت دېگۈچە نەچچە مىڭ دوللارغا ئىگە قىلدى .

كېيىنچە شۇنى بايقىدىمكى ، بۇنداق چەك قويۇش پىرىنسىپى پاي چېكى سودىسىغا باب كېلىپلا قالماستىن ، كۈندىلىك ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشقىمۇ ئىنتايىن پايدىلىق ئىكەن . بۇنىڭ بىلەن ئىقتىسادىي جەھەتتىكى غەم - قايغۇغا چەك قويۇپلا قالماي ، ئاچچىقىمنى كەلتۈرىدىغان ياكى بېشىمنى قاتۇرىدىغان باشقا ھەرقانداق ئىشقىمۇ چەك قويىدىغان بولدۇم . بۇ ئۇسۇل ھەقىقەتەن قالتىس رول ئوينىدى .

مەسىلەن ، بىر دوستۇمنى پات - پات چۈشلۈك تاماققا تەكلىپ قىلىپ تۇراتتىم . بىراق ، ئۇ دائىم كېچىكىپ كېلەتتى ، مەن بولسام ئۇنى ئۇزاققىچە كۈتۈپ تۇراتتىم . كېيىن مەن ئۇنىڭغا دېدىم ؛ 〈 بېئېر ، سېنى كۈتۈپ تۇرىدىغان ۋاقتىمنى 15 مىنۇت ئىچىدە چەكـ لەيمەن . ئەگەر 15 مىنۇت ئۆتكەندىمۇ يېتىپ كېلەلمىسەڭ ، پۈتۈشۈپ قويغان چۈشلۈك تامىقىمىز ئەمەلدىن قالىدۇ ، مەنمۇ سېنى يەنە كۈـ تۈپ ئولتۇرمايمەن .〉 »

ئاھ تەڭرىم ! ئالدىراڭغۇلۇق قىلىش ، يامان كۆرۈش ، تەرسالىق قىلىش ، پۈشايمان قىلىش قاتارلىق خۇيلىرىمنى ، روھىي ۋە پىسخىك جەھەتتە يۈك پەيدا قىلىدىغان باشقا ھەممە يامان كەيپىياتلىرىمنى چەكلەشنى ئىلگىرى نېمىشقا بىلمىگەن بولغىيتتىم ؟ كۆڭۈل ئارامىمـ غا تەھدىت سالىدىغان تۇرلۈك ئىشلارنى دەڭسەپ كۆرۈشنى نېمىشقـ مۇ بىلمىگەندىمەن ؟ يەنە ئۆز - ئۆزۈمگە دېدىم ؛ «دالىي كارنېگ ، بۇ ئىش سېنىڭ شۇنچىۋالا باش قاتۇرۇپ كېتىشىڭگە ئەرزىمدۇ ؟ » نېمە ئۈچۈن ئىلگىرى شۇنچە دۆتلۈك قىلغان بولغىيتتىم ؟

بىراق ، ھېچبولمىغاندا مۇنۇ بىر ئىشنى بىر تەرەپ قىلىشىمنى يەنىلا ئاقىلانىلىك دېيىشكە بولاتتى . ئۇ ئىنتايىن مۇھىم ئىش بولۇپ ، مېنىڭ غايەم ، ئىستىكىم ۋە ئىستىقبالىم بىلەن ، كۆپ يىل جاپا چېكىپ ئىشلىگەن خىزمەتلىرىمنىڭ جەۋھىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىدى . بۇ مۇنداق ئىش ئىدى : كىچىكىمدە يازغۇچى بولۇشنى ، ھېچـ بولمىغاندا چېك لوندون ياكى توماس خاردىيغا ئوخشاش يازغۇچى بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتىم . بۇ غايەمنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش يولىدا ياۋروپاغا بېرىپ ئىككى يىل تۇرۇپ كەلدىم . ئۇ دەل بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى ئاخىرلىشىپ ئانچە ئۇزاق بولمىغان ۋاقىت بولۇپ ، پۇل پاخاللىقى ئىنتايىن يۇقىرى ئىدى . ئۇ يەردە مەن ئامېرىكا دوللىرى خەجلىگەچكە بەك ئەرزانچىلىق ئىدى . ياۋروپادا ئىككى يىل تۇرۇپ ، «شۇبرغان» نامىلىق نادىر ئەسىرىمنى پۈتكۈزدۈم . كېيىنچە نەشرـ ياتىنىڭ بۇ كىتابقا تۇتقان ئىنتايىن سوغۇق پوزىتسىيەسى ۋە ماڭا كەلگەن دەرد - ئەلەمدىن قارىغاندا ، بۇ رومانىنىڭ نامىنى ھەقىقەتەن

جايدا قويغان ئىكەنمەن . ماڭا ۋاستىچى بولغان كىشىنىڭ بۇ كىتاب بىر تىينىگىمۇ ئەرزىمەيدىكەن ، زادى يېزىقچىلىق ئىقتىدارىڭىز يوق ئىكەن ، دېگەن سۆزىنى ئاڭلىغىنىمدا يۈرىكىم سوقۇشتىن توختاپ قالغاندەك بولدى ، ئۇنىڭ ئىشخانىسىدىن قانداق قايتىپ چىققانلىقىمنى بىلمەيمەن . ناۋادا بىراۋ بېشىمغا كالتەك بىلەن تازا ئۇرغان بولسا بەلكىم ئۇنىڭدىن ياخشىراق ھېس قىلغان بولاتتىم . مەن شۇ چاغدا ھەقىقەتەن تۇگىشىپ كەتكەنىدىم . مەن «تۆت كوچا» ئاغزىدا تېخىر-قاپ تۇرۇپ قالدىم . قانداق قىلىشىم كېرەك ؟ نەگە بېرىشىم كېرەك ؟ بىرقانچە ھەپتىدىن كېيىن ، باش قېتىنچىلىقتىن ئاخىر قۇتۇلدۇم . ئۇ چاغدا مەن تېخى «غەم - ئەندىشىگە چەك قويۇش» دەيدىغان بۇنداق گەپنى ئاڭلاپ باقمىغان ئىكەنمەن . بىراق ، ھازىر ئەسلەپ باقسام ، مېنىڭ ئەينى چاغدىكى ئۇسۇلۇم بۇنىڭدىن كۆپ پەرقلەنمەيدىكەن . يۈرەك - باغرىمنى سەرپ قىلىپ ، ساپساق ئىككى يىل بېشىمنى قاتۇرۇپ يېزىپ چىققان بۇ رومانىم بىر خىل قىممەتلىك ئىزدىنىشىم بولۇپ قالسۇن ، ئەمدى ئاچچىقىمغا ھاي بېرەي . شۇنداق قىلىپ ، يەنە يېڭى تۇرمۇش يولىغا قەدەم قويدۇم . زېھنىمنى ئاساسەن چوڭلار كەچكۇرسى ئېچىشقا قاراتتىم ، بىكار قالغان چاغلىرىمدا تەرجىمىھال خاراكتېرلىك رومان ياكى سىلەر ھازىر ئوقۇۋاتقاندەك كىتابلارنى يازدىم .

دەسلەپكى تاللىشىم ئاقىلانە بولغانمىدۇ ؟ ئۇنىڭدا گەپ يوق ! بۇ ئىش ئېسىمگە كەلسىلا ، خۇشاللىقىمدىن ئۆزۈمنى باسالماي قالىمەن . كۆڭلۈمدىكىنى ئېيتسام ، شۇنىڭدىن كېيىن ھەسرەت چېكىپ باقمىدىم . بۇنىڭ سەۋەبى بەختسىگە يارىشا ئىككىنچى توماس خاردىي بولۇپ قالمىغانلىقىمدا ئىدى .

بۇنىڭدىن يۈز نەچچە يىل ئىلگىرىكى بىر كۈنى كەچتە ، كۆل ئەتراپىدىكى ئورمانلىقتا بۇلبۇللار يېقىملىق سايراۋاتقاندا ھېنرى سېرو پەي قەلەمنى ئۆزى ياسىۋالغان سىياھقا تۆگۈرۈپ خاتىرە دەپتىرىگە مۇنداق دەپ يازىدۇ : «ھايات دەپ ئاتىلىدىغان بۇ نەرسىنى ئۇششاق-چۈششەك ئىشلارغا چىقىم قىلىش ھەقىقەتەن گۇناھ كۆتۈرمەيدۇ . بۇ

نۇقتىنى ھامان بىر كۈنى بىلىپ قالىمىز» . بۇ سۆزدىن كارى چاغلىق ئۇششاق ئىشلارغا كۆپلەپ بەدەل تۆلەش ، ھەتتا ھاياتىنى قۇربان قىلىش تولىمۇ ئەرزىمەيدىغان ئىش دېگەن مەنە چىقىدۇ .

مەسىلەن ، گىلىبېرت بىلەن سارۇن گەرچە ھاياتىنى قۇربان قىلىش دەرىجىسىگە يەتمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئاشۇنداق ئەخمىقانە ئىشنى قىلغان . ئۇلارنىڭ بىرسى ناخشا تېكىستى ئىجاد قىلىپ ، بىرسى بۇ تېكىستلەرنى نوتىغا سېلىپ ، ئىككىسى يەڭ ئىچىدە كېلىشىپ ، بىر - بىرىگە ماسلىشىپ ، كىشىلەرنىڭ يۈرەك تارىنى چېكىدىغان نۇرغۇن كىچىك ئوپېرالارنى بىللە ئىجاد قىلغان ، «ياپونىيەنىڭ ساماۋى خانى» دېگەن داڭلىق ئەسەر ئۇلارنىڭ نادىر ئەسەرلىرىدىن ھېسابلىنىدۇ . ئۇلار يېقىملىق ناخشا تېكىستى ۋە شوخ كۈيلەرنى قەغەزگە يېزىشنى بىلگەن بىلەن ئۆزلىرىنىڭ كۆڭۈللۈك ھاياتىنى قانداق يارىتىشنى بىلمىگەن . بىر قېتىم سارۇن ئۇلار ئورتاق ئىگىدا-چىلىق قىلىدىغان تىياتىرخانىغا بىر پارچە گېلەم سېتىۋالغان . گىل-بېرت تالوننى كۆرۈپلا چىچاڭشىغان ، نەتىجىدە ئىككىسى ئۇرۇشۇپ قالغان . ئۇلار ھەتتا سوتقا بېرىپ بىر - بىرىنىڭ ئۇستىدىن ئەرز قىلغان . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ھېچكىم ھېچكىمگە گەپ قىلمىغان . گىلىبېرت بىر يېڭى سەھنە ئەسىرى پۈتكەن ھامان پوچتا ئارقىلىق سارۇنغا ئەۋەتىپ بەرگەن ، سارۇنمۇ بۇ تېكىستلەرنى نوتىغا سېلىپ بولۇپ پوچتا ئارقىلىق ئۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەرگەن . ئەگەر تاماشىبىن-لار بۇ ئىككىيلەننى بىرلا ۋاقىتتا پەردىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ سالام بېرىشكە تەكلىپ قىلسا ، ئۇلار سەھنىنىڭ ئىككى چېتىدە تۇرۇپ ، ئوخشاش بولمىغان تەرەپكە قاراپ تاماشىبىنلارغا تەزىم قىلىپ تەشەك-كۈر بىلدۈرگەنۇ ، بىر - بىرىگە كۆز قىرىنى سېلىپمۇ قويمىغان . ئۇلار كۆڭلىدە ساقلاپ كېلىۋاتقان ئاداۋەتكە بەلگىلىك چەك قويۇشنى بىلمىگەن — خۇددى لىنكولىن ئەينى يىللىرى قىلغاندەك .

ئىچكى ئۇرۇش مەزگىلىدە ، لىنكولىن زوڭتۇڭنىڭ بىرقانچە دوستى زۇڭتۇڭغا زەھەرخەندىلىك بىلەن ھۇجۇم قىلغان سىياسىي دۇشمەنلەرنى ھەدەپ تىللاۋاتقاندا ، لىنكولىن ئۇلارغا مۇنداق دېگەن :

«سىلەرنىڭ ئاچچىقىڭلار مېنىڭكىدىنمۇ يامان ئىكەنغۇ؟ دۇرۇس، مېنىڭ شەخسىي ئاداۋىتىم ئۈنچە كۆپ ئەمەس، چۈنكى مەن بۇنداق ئاداۋەت ساقلاشنىڭ ھاجىتى يوق دەپ قارايمەن. بىز ھاياتىمىزنىڭ يېرىمىنى ئاچچىقلىنىش بىلەنلا ئۆتكۈزسەك بولمايدۇ. خەق ماڭا ھۆجۇم قىلىشنى توختاتقان ھامان، مەنمۇ ئۇنى خاتا قىلدى دەپ ئەيىبلەپ يۈرمەيمەن».

ياشىنىپ قالغان ھاممام ئېدىسىمۇ لىنكولىنغا ئوخشاش كەڭ قورساق بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى. ھە! ھاممام ئېرى فرانك بىلەن ئىجارە ھەققى ئىنتايىن يۇقىرى بىر قورۇقتا تۇراتتى، ئۇلارنىڭ يەرلىرى ياۋا ئوت. چۆپ بېسىپ كەتكەن، جىلغا بىلەن ساي گىرەلىشىپ كەتكەن، ھېچقانداق زىرائەت ئۈنمەيدىغان يەر ئىدى. ئۇلارنىڭ كۈن ئالمىقى ھەقىقەتەن تەس ئىدى، ئۇلار بىر تىيىنىنمۇ يېپىدىن يېڭىسىگىچە ھېسابلاپ ئاندىن خەجلەيتتى. ھاممام ئېدىس مۇنداق بىر ئىشقا خۇشتار ئىدى: ئۇ پات-پات يېڭى دېرىزە پەردىسى ياكى كىچىك ئويۇنچۇقلارنى سېتىۋېلىپ، ئۆيىنى بېزەشكە ئامراق ئىدى. بۇ ئۇششاق زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ تەڭدىن تولىسىنى دان ئېۋىرسورنىڭ دۇكىنىدىن نېسىيە سېتىۋالاتتى. چوڭ ئاتام فرانك بۇنداق ئارتۇقچە چىقىملارغا رازى ئەمەس ئىدى، چۈنكى ئۇ دېھقان بولغاچقا، قەرزدار بولۇپ قېلىشنى نۆزەمبىللا خالىمايتتى. شۇڭا، ئۇ دان ئېۋىرسورغا بۇنىڭدىن كېيىن ئايالىمغا نېسىيە مال سېتىپ بەرمەڭ دەپ قويۇپ-ستۇ. ھاممام بۇ ئىشنى ئۇقۇپ قېلىپ تۇرالماي قاپتۇ — تاكى 50 يىل ئۆتكەندىن كېيىنمۇ بۇ توغرىدا گەپ بولۇپ قالسا چىچاڭشىپ كېتىدۇ. ئۇ بۇ ئىش توغرىسىدا ماڭا نەچچە قېتىم كوتۇلداپ بەرگەنىدى. مەن ئۇنىڭ بىلەن ئەڭ ئاخىرقى قېتىم كۆرۈشكەندە، ئۇ 70 ياشقا كىرىپ قالغانىدى. مەن ئۇنىڭغا مۇنداق دېدىم: «سۆيۈملۈك ھاممام، چوڭ ئاتام ھەقىقەتەن توغرا قىلماپتۇ، ئۇ غۇرۇرىڭىزغا تېگىپتۇ. بىراق، كۆڭلۈمدىكى گەپنى قىلسام، 50 يىلدىن كېيىنكى بۈگۈنكى كۈندىمۇ بۇ ئىشنى تېخىچە كۆڭلىڭىزدىن چىقىرىۋەتمەپسىز، بۇ بەك ئاشۇرۇۋەتكەنلىك بولماسمۇ»؟ مېنىڭ بۇ

گەپلىرىم ئۇنىڭ ئۇ قۇلىقىدىن كىرىپ ، بۇ قۇلىقىدىن چىقىپ كېتەتتى ، ئەلۋەتتە .

ھامماملار ئېدىسىنىڭ ئۆزى ياقتۇرمايدىغان ئىشلار ئۈچۈن تارتقان چىقىمى ناھايىتى كۆپ ، ئۇ بۇنىڭغا نەچچە ئون يىللىق كۆڭۈل ئازادىلىكىنى سەرپ قىلدى !

بېنجامىن فرانكلىن يەتتە ياشقا كىرگەندە 70 يىلدىن كېيىنمۇ ھازىرقىدەكلا ئەستە قالغۇدەك بىر خاتالىق سادىر قىلغانىدى . ئۇ ئەينى چاغدا ئېغىز گارمونىنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى . ئۇ بىر ئويۇنچۇق ماگىزىنىغا كىرىپ ، نېرى - بېرىسىنى سۈرۈشتۇرمەي ، ھەتتا باھاسىنىمۇ سورىماي ، بارى - يوق پۇلىغا بىر ئېغىز گارمونى سېتىۋالغان . 70 يىلدىن كېيىن فرانكلىن بىر دوستىغا ئەۋەتكەن خېتىدە مۇنداق دەپ يازغان : «ئۆيگە قايتىپ كېلىپ ھېلىقى قىممەتلىك ئېغىز گارمونۇمنى چېلىپ ، خۇشلۇقتىن ئاغزىم قۇلىقىمغا يەتكەندەك بولدى» ، بىراق ئۇنىڭ ھەدىلىرى فرانكلىن تۆلىگەن پۇلىنىڭ بۇ ئېغىز گارمونىنىڭ ئەمەلىي باھاسىدىن نەچچە ھەسسە يۇقىرى ئىكەنلىكىنى ئۇقۇپ قېلىپ ، ئۇنى مەسخىرە قىلىپ يىغلىتىۋەتكەن .

ئارىدىن نەچچە ئون يىل ئۆتۈپ ، بېنجامىن فرانكلىن دۇنياغا تونۇلۇپ ، ئامېرىكىنىڭ فرانسىيەدە تۇرۇشلۇق ئەلچىسى بولغاندىن كېيىن ، ئەينى چاغدىكى كەچۈرمىشلىرىنى ئەسلىگەندە ، بۇ ئېغىز گارمونى ئۈچۈن ھەقمەتەن بەك يۇقىرى بەدەل تۆلىگەنلىكىنى ئېيتىپ : «بۇ ئېغىز گارمونىنى دەپ تارتقان خاپىلىقىم ئۇنىڭدىن ئېرىشكەن شادلىقىمدىن كۆپ ئارتۇق» دېگەن .

لېكىن ، فرانكلىن بۇ ئىشتىن ھەقمەتەن قىممەتلىك ساۋاق ئالغان . ئۇ مۇنداق دەپ يازىدۇ : «چوڭ بولۇپ قاتارغا قوشۇلغاندىن كېيىن ، دۇنيا سەھنىسىگە چىقىپ ھەر خىل ئادەملەر بىلەن ئۇچراشتىم . بۇ كىشىلەرنىڭ قىلغان - ئەتكەنلىرىدىن ئۇلارنىڭ بىرمۇنچە سىنىڭ ماڭا ئوخشاش ئۆزلىرىنىڭ (ئېغىز گارمونى) ئۈچۈن يۇقىرى بەدەل تۆلىگەنلىكىنى بايقىدىم . ئوچۇقىنى ئېيتسام ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى ئۆز بەختىگە ئۆزى ئولتۇرغانلار ئىكەن . چۈنكى ، ئۇلار ئىش-

ىنىڭ ھەقىقىي قىممىتىنى توغرا مۆلچەرلىيەلمىگەن ، شۇ سەۋەبتىن ئۆزلىرىنىڭ ‹ ئېغىز گارمونى› ئۈچۈن بەك يۇقىرى بەدەل تۆلىگەنىكەن » .

گىلىبېرت بىلەن سارۇئن ، ھامماھ ئېدىس بىلەن مەن — دالې كارنېگىمۇ تۈرمۇشتىكى «ئېغىز گارمونى» ئۈچۈن ئىنتايىن يۇقىرى بەدەل تۆلىگەنىدۇق ، ھەتتا ئۇلۇغ يازغۇچى ، دۇنيا بويىچە ئۆچمەس نادىر ئەسەر «ئۇرۇش ۋە تىنچلىق» ، «ئاننا كارىننا» نىڭ ئاپتورى لېۋ .تولىستويمۇ بۇنىڭ سىرتىدا ئەمەس . «بۇيۇك بېرىتانىيە ئېنسىكلوپېدىيەسى» دە خاتىرلىنىشىچە ، تولىستوي ئاخىرقى 20 يىللىق ھاياتىدا «دۇنيا بويىچە ئەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئۇلۇغ زات» ھېسابلانغانىدى . ئۇ ۋاپات بولۇشتىن ئىلگىرىكى توپتوغرا 20 يىل (1890 — 1910) ئىچىدە كىشىلەر ئۈنىڭ تۇرار جايىغا خۇددى ھەجگە ماڭغاندەك ئايىغى ئۈزۈلمەي كېلىپ تۇرۇشتى ، ئۇنىڭ دىدارىنى كۆرۈشكە ، سۆزىنى ئاڭلاشقا ، پەلتوسىنىڭ پېشىنى تۇتۇشقا مۇيەسسەر بولالمىغانلىقىدىن چەكسىز خۇشال بولۇشتى ۋە پەخىرلىنىشتى . ئۇنىڭ ھەربىر ئېغىز سۆزىنى ئاللادىن كەلگەن ۋەھىيدەك خاتىرلىۋېلىشتى . ھالبۇكى ، تۈرمۇشقا ، ئاجايىپ - غارايىپ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى بار ئادەتتىكى تۈرمۇشقا كەلگەندە ، تولىستويدا يەتتە ياشلىق بېنجامىن فرانكلىنغا ئوخشاش ئەقىل - ئىدراك كەم ئىدى .

مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم مۇنداق بىر ئىش : تولىستوي چىن كۆڭلىدىن ياخشى كۆرىدىغان بىر قىز بىلەن توي قىلىدۇ . توي بولغان دەسلەپكى كۈنلەر ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ئۆتىدۇ . ئۇلار بىر - بىرىگە شۇنداق ئامراق بولۇپ كېتىدۇ ، ھەتتا داۋاملىق يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ ئاللاغا دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ ، ئاللادىن ئۆزلىرىنىڭ بۇنداق بەختلىك تۇرمۇشىغا مەڭگۈ ئامان - ئېسەنلىك بېرىشنى تىلەيدۇ . ئەپسۇسلىنارلىق يېرى شۇكى ، تولىستوينىڭ ياش خوتۇنى كۈنلۈكى يامان ئايال ئىدى ، ئۇ دائىم سەھرالىق ئىيالالاردەك ياسىنىۋېلىپ ، تولىستوينىڭ يۈرۈش - تۇرۇشىنى نازارەت قىلاتتى ، ھەتتا تولىستوينىڭ ئورمانلىقتا ئايلىنىپ يۈرۈشىنىمۇ قولدىن بەرمەيتتى . مۇشۇ ئىشلار تۈپەيلى ئۇلار

ئوتتۇرىسىدا دائىم قورقۇنچلۇق ئۇرۇش - تالاش بولۇپ تۇراتتى. كېيىنچە ئۇ ھەتتا ئۆز بالىلىرىنىمۇ كۆنلەيدىغان بولۇپ قالىدۇ، بىر قېتىم ئۇ قىزىنىڭ سۈرىتىنى ئوۋ مىلتىقىدا ئېتىپ تېشىۋېتىدۇ؛ يەنە بىر قېتىم ئەپيۇن سېلىنغان چىلىمنى شوراپ تۇرۇپ، يەردە دومىلاپ يۇرۇپ، ئۆزۈمنى ئۆلتۈرۈۋالىمەن دەپ تەھدىت سالىدۇ، بالىلىرى بولسا قورقىنىدىن ئۆيىنىڭ بۇلۇڭىغا تىقىلىپ تۇگۇلۇپ ئولتۇرۇۋالىدۇ.

تولىستوي بۇ خوتۇنغا قانداق مۇئامىلە قىلغان؟ ئەگەر ئاچچىقىدا ئۆيىدىكى ھەممە بىساتلىرىنى ئۇرۇپ - چېقىپ ۋەيران قىلىۋەتكەن تەقدىردىمۇ، مەن ئۇنى چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتتى دېمىگەن بولاتتىم. چۈنكى، ئۇ ھەقىقەتەن چىداپ تۇرالمىغانىدى. ھالبۇكى، ئۇ ئۆزگىچە ئىش كۆرگەن. ئۇ خۇپىيانە ھالدا كۈندىلىك خاتىرە — شۇنداق بىر مەخپىي خاتىرە تۇتۇپ، ئۇنىڭغا خوتۇنىنىڭ بىر تالاي گۇناھلىرىنى يېزىپ چىققان. مانا بۇ ئۇنىڭ «ئېغىز گارمونى» ئىدى! ئۇ ئۆزىنى كېيىنكى كىشىلەرگە ئاقلاتقۇزماقچى، ئائىلىدىكى ئىناقسىزلىقنىڭ سەۋەبىنى پۈتۈنلەي خوتۇنىغا ئارتماقچى بولغان. ھالبۇكى، ئۇنىڭ خوتۇنى نېمە ئىش قىلغاندۇ دېسەك، ئۇ بۇ خاتىرىنىڭ ۋارىقىنى بىر-بىرلەپ يىرتىپ كۆيدۈرۈۋەتكەن — ئەمەلىيەتتە بۇنداق بولۇشىمۇ مۇلچەردىكى ئىش ئىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، ئۇنىڭ خوتۇنىمۇ كۈندىلىك خاتىرە يېزىشقا باشلىغان، ئۇنىڭ خاتىرىسىدە تولىستوي مۇتتەھەمنىڭ رولىنى ئالغان. ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ يەنە «كىم ئەيىب-لىك» ناملىق بىر رومان يېزىپ، تولىستوينى ئائىلىنىڭ زالىم پادىشاھى، ئۆزىنى بولسا بىچارە ھەمدەمىنە قىلىنغوچى قىلىپ تەسۋىرلىگەن.

ئۇلار قانداق بولۇپ بۇ ھالغا چۈشۈپ قالغان؟ بۇ ئىككىيلەن قانداق قىلىپ بىر ئوبدان ئائىلىنى تولىستوي ئۆزى ئېيتقان «سارائ-لار ساناتورىيەسى»گە ئايلاندۇرۇپ قويغان؟ بۇنىڭ كۆپ تەرەپلىمە سەۋەبلىرى بار، بۇنىڭ ئىچىدىكى مۇھىم سەۋەب شۇكى، ئەر - خوتۇن ھەر ئىككىسىدە ئۆزىنىڭ نۇقتىئىنەزىرىنى كېيىنكى ئەۋلادلارغا قال-

دۇرىمەن دەيدىغان بىر خىل تەقەززالىق بار ئىدى . شۇنداق ، ئۇلار بىزدىن ئەنسىرەيتتى ، بىز مۇشۇ ئەۋلاد كىشىلەرنىڭ ئۇلاردىن كىمىنىڭ ھەق ، كىمنىڭ ناھەق ئىكەنلىكىنى بىلمەي قېلىشىمىزدىن ئەنسىرەيتتى . لېكىن ، ئارىمىزدىن كىم ئۇلارنىڭ ئائىلە ماجىراسىغا قىزىقىدۇ دەيسىز ؟ ئۆزىمىزنىڭ قىلمىدىغان ئىشلىرىمىز شۇنچە كۆپ تۇرسا ، بىر مىنۇت ۋاقتىمىزنىمۇ تولىستويىنىڭ ئىشىنى دەپ باش قاتۇرۇشقا سەرپ قىلىشنى خالىمايمىز - دە . بۇ ئىككى بىتەلەينىڭ ئۆزلىرىنىڭ «ئېغىز گارمونى» ئۇچۇن تۆلىگەن بەدىلى ھەقىقەتەن بەك يۇقىرى بولۇپ كەتكەن . ئۇلار دوزاختەك ئائىلىدە 50 يىل بىللە ياشىغان ، بىراق ئۇلاردىن بىرەرسىمۇ ئاقىلانىرەك بولۇپ : «بەس ، ئەمدى بولدى قىلايلى !» دەپ باقمىغان ، بىرەرسىمۇ تۇرمۇشنىڭ ھەقىقىي قىممىتىگە نىسبەتەن يېتەرلىك ھۆكۇم چىقىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولالمىغان ، «ھەرقانداق ئىشنىڭ چېكى بولىدۇ ، ئەمدى ۋاقتىمىزنى زايە قىلمۇەتمەيلى !» دېيىشكە جۇرئەت قىلالمىغان .

شۇنداق ، ھەقىقىي كۆڭۇل خاتىرجەملىكىگە ئېرىشىشنىڭ ئەڭ مۇھىم سىرى تۇرمۇشنىڭ قىممىتىنى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن پەرقلەندۇرۇش ئىقتىدارىنىڭ بولۇشىدا . شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمەنكى ، ھەركىمدە بىردىن ئۆلچەم — بىردىن مىزان بولسا ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ تۇرمۇشىمىزغا ئالاقىدار تۇرلۇك شەيئىلەردە بولۇشقا تېگىشلىك قىممەتنىڭ ۋەزنىنى ئۆلچەيدىغان بولساق ، ئۇنداقتا بارلىق غەم - قايغۇمىزنىڭ يېرىمىنى دەرھال تۇگىتەلەيمىز .

غەم - ئەندىشىنىڭ ئۆزۇڭلارنى نابۇت قىلۇېتىشىدىن ساقلىنىش ئۇچۇن ، ئۆز - ئۆزىنى ئازابلاشنى تۇگىتىشنىڭ بەشىنچى پېرىنسىپىنى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇشۇڭلار كېرەك :

بىرەر يامان ئىش ئۇچۇن تۇرمۇشتا يۇقىرى بەدەل تۆلەش ئېھتىمالى بارلىقىنى سەزگەندە ، ئۆزۇڭلارغا دەرھال تۆۋەندىكىدەك ئۇچ سوئال قويۇشنى ئۇنتۇماڭلار :

1 . بېشىمنى قاتۇرۇۋاتقان ئىشنىڭ ماڭا زادى قانچىلىك قىممىتى بار ؟

2 . باش قېتىنچىلىقمىنى قايسى دائىرىدە چەكلىسەم ئۇنتۇپ كېتەلەيمەن ؟

3 . بۇ «ئېغىز گارمونى»نى سېتىۋېلىشقا ئەڭ كۆپ بولغاندا قانچىلىك پۇل خەجلىسەم بولار ؟ خەجلىگەن پۇلۇم بەك كۆپ بولۇپ كەتسىمۇ قانداق ؟

6 . ئۆتكەن ئىشقا سالاۋات

يېزىق شىرەسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ ، دېرىزىدىن سىرتقا كۆز تاشلىسام ، هويلامدا بىر پارچە شىبەن تاش كۆرۈنىدۇ . ئۇنىڭدا دىنو-زاۋېرنىڭ ئاياغ ئىزلىرى بار ، بۇ شىبەن تاشنى يالاپ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىبود مۇزېيخانىسىدىن سېتىۋالغانىدىم . مۇزېيخانىنىڭ باشلىقى تېخى ماڭا ئۆزى خەت يېزىپ ، بۇ ئاياغ ئىزلىرى 180 مىليون يىللىق تارىخقا ئىگە دېگەنىدى . ئۇچىغا چىققان ساراڭمۇ 180 مىليون يىل ئارقىغا چېكىنىپ ، بۇ ئىزلارنىڭ شەكلىنى ئۆزگەرتىش خىيالىدا بولمايدۇ ، ئوخشاشلا ، ئاللىقاچان يۇز بېرىپ بولغان ئىشنى 180 سېكۇنت ئارقىغا چېكىنىپ تۇزەتمەكچى بولۇشمۇ ئەخمەقلىق . بىراق ، ئارىمىزدا دەل ئاشۇنداق قىلىشقا خۇشتار نۇرغۇن كىشىلەر بار . دۇرۇس ، بۇنىڭدىن 180 سېكۇنت ئىلگىرى يۇز بەرگەن ۋەقەنىڭ ئاقىۋىتىنى يېنىكلىتىش يولىدا بارلىق تەدبىرلەرنى قوللانساقمۇ ، لېكىن ئاللىقاچان تارىخقا ئايلىنىپ بولغان پاكىتنى ئۆزگەرتىشكە ئۇرۇنۇش هەرقانداق قىلغان بىلەنمۇ ئىشقا ئاشمايدۇ .

تارىخىي پاكىتنىڭ پەقەت بىر خىللا رولى بار : بىز سادىر قىلغان خاتالىقىمىزنى تارىخىي پاكىتنى ئەينەك قىلىپ ، ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تەھلىل قىلالايمىز هەمدە ئۇنىڭدىن ساۋاق ئالالايمىز ، ئاندىن ئۇنى كاللىمىزدىن چىقىرىۋېتىشىمىز لازىم .

بۇ جەهەتتە مېنىڭمۇ تەسىراتىم بار . مەن ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلار-نى ئۇنتۇپ كېتىشنى تۇغۇلۇشۇمدىنلا بىلىدىغان ئادەم ئەمەس ئىدىم ، بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى مەن نەچچە يۇز مىڭ دوللار خەج-

لەپ ، ئاخىر ھېچ نەرسىگە ئېرىشەلمىگەنىدىم . بۇ ئىشنىڭ جەريانى مۇنداق : مەن كۆلىمى چوڭ بىر ئاممىۋى ماۋارىپ شىركىتى قۇردۇم ھەمدە نۇرغۇن شەھەرلەردە شۆبە ئورگان تەسىس قىلدىم . ئىشخانا خىراجىتى ۋە ئېلان خىراجىتى ئۈچۈن جىق پۇل خەجلىدىم . كۆرسەتكۈچ ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش بولۇپ كېتىپ ، شىركەتنىڭ مالىيە جەھەتتىكى ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلىشقا چولام تەگمەي قالدى . ئەينى چاغدا مەن چىقىملىرىمنى كونترول قىلىشقا ئىقتىدارلىق دەرىكتوردىن بىرنى تېپىش لازىملىقىنى خىيالىمغا كەلتۈرمەپتىمەن . بىر يىلدىن كېيىن ئاندىن ھوشۇمنى تاپتىم . مەن چۆچۈگەن ھالدا شۇنى سەزدىمكى ، گەرچە كىرىمىم خېلى يېتەرلىك بولسىمۇ ، لېكىن پايدا يوق دېگۈدەك ئىدى . ئەمدى مەن مۇنۇ ئىككى ئىشنى جىددىي بېجىرىشىم كېرەك . بىرىنچىدىن ، ئاقىلانە بولۇشۇم كېرەك ، يەنى نېگىر ئالىم گېئورگى ۋاشىنگتون كاف بانكىنىڭ تاقىلىپ كېتىشى سەۋەبىدىن ئۆمۈر بويى توپلىغان 40 مىڭ دوللارنى زىيان تارتقاندىن كېيىن ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ئىش كۆرگەنگە ئوخشاش ، مەنمۇ ئاقىلانىلىك بىلەن ئىش كۆرۈشۈم كېرەك . بەزىلەر كافتىن ئۆزىنىڭ ۋەيران بولغانلىقىنى بىلمەيدىغانلىقىنى سورىغاندا ، كاف : «شۇنداق ، خەۋىرىم بار» دەپ جاۋاب بەرگەن . جاۋاب بېرىپ بولۇپلا يەنە دەرس ئۆتۈشكە كەتكەن . ئۇ بۇ زىياننى ئېسىدىن ئۇزۇل - كېسىل چىقىرىۋېتىپ ، ئىككىنچىلەپ ئاغزىغا ئالمىغان ؛ ئىككىنچىدىن ، خاتالىق ئۆتكۈزۈشۈمدىكى سەۋەبلەرنى تەھلىل قىلىپ بېقىشىم ھەمدە ئۇنىڭدىن ساۋاق ئېلىشىم كېرەك .

لېكىن ، مەن زادىلا ئۇنداق قىلالمىدىم . يا ئۇنى كاللامدىن چىقىرىۋېتەلمىدىم ، يا خاتالىق ئۆتكۈزۈشۈمدىكى سەۋەبلەرنى تەھلىل قىلالمىدىم ، ئولتۇرسام - قوپسام غەم - ئەندىشە بىلەنلا بولۇپ كەتتىم . بىرقانچە ئايىنى ئېسەنگىرەش ئىچىدىلا ئۆتكۈزدۇم ، كۆزۈمگە ئۇيقۇ كەلمىدى ، گېلىمدىن تاماق ئۆتمىدى ، كۈندىن - كۈنگە ئورۇقلاپ كەتتىم . مەن خاتالىقتىن ساۋاق ئېلىش ئۈياقتا تۇرسۇن ، ئەكسىچە روھىي جەھەتتىكى بوپامنى ئېغىرلاشتۇرۇۋالدىم ، ئىقتىسادىي

جەھەتتە تارتقان زىيىنىمىۋ ھېچقانچە ئازايمىدى .

مەن ھازىر ئەينى چاغدىكى ئەخمىقانە ئىشلىرىمدىن راستىنلا خىجىلمەن . لېكىن ، شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بىر ھەقىقەتنى بىلىۋالدىم : قانداق ياشاش ھەققىدە 20 ئادەمگە تەربىيە بېرىش ئاشۇ 20 ئادەمنىڭ بىرى سۈپىتىدە ئۆزىنىڭ تەجرىبە - ساۋاقلىرىنى يەكۈنلەشتىن كۆپ ئاسان ئىكەن .

مېنىڭ نيۇ - يوركتىكى ئورمانزارلىق كوچىسى 999 - قورۇدا تۇرۇشلۇق ئاللان سۇندېرسقا ئوخشاش ، نيۇ - يوركتىكى گېئورگى ۋاشىنگتون ئۇنىۋېرسىتېتىغا كىرىپ ئوقۇپ ، براتۇبېنىي ئەپەندىنىڭ تەلىمىنى ئۆز قۇلىقىم بىلەن ئاڭلاش پۇرسىتىگە مۇيەسسەر بولغۇم كېلىدۇ .

سۇندېرس ئەپەندىنىڭ ماڭا سۆزلەپ بېرىشىچە ، ئۇ پىسخولوگىيە ئوقۇنقۇچىسى براتۇبېنىي ئۆگەتكەن نەرسىلەرنى مەڭگۈ ئۇنتۇپ قالمايدىكەن . «ئۇ چاغدا مەن تېخى 20 ياشقىمۇ كىرمىگەنىدىم ، — دەيدۇ ئاللان سۇندېرس ، — مۇشتۇمدەك تۇرۇپ مېنىڭمۇ تارتمىغان دەرد - ئەلەملىرىم قالمىدى . مەن ئۆتكۈزگەن خاتالىقلىرىمنى دائىم كۆڭلۈمگە پۈكۈپ قويااتتىم . ھەر قېتىم ئىمتىھان قەغىزىنى تاپشۇرۇپ بولۇپلا ، ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەي قالارمەنمۇ دەپ ئەنسىرەپ ، كېچىچە ئۇخلىماي چىقاتتىم . ھەرقانداق بىر سۆز ۋە ھەرىكىتىمنى قايتىدىن دەڭسەپ كۆرۈپ ، كۆڭلۈمدە ، ئەگەر ئاشۇنداق دېمىگەن ياكى ئاشۇنداق قىلمىغان بولسام ياخشى بوپتىكەن دەپ قالاتتىم .

بىر كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى پىسخولوگىيە دەرسى ئۆتۈلدى . بىز تەبىئىي پەن تەجرىبىخانىسىغا كىرىپلا مۇئەللىمىمىز براتۇبېنىينىڭ بىزدىن بۇرۇن تەجرىبىخانىغا كىرىپ بولغانلىقىنى بايقىدۇق . دەرس مۇنبىرىدە بىر بوتۇلكا كالا سۈتى تۇراتتى . بىز ئورۇنلىرىمىزدا ئولتۇرۇۋېلىپ ، ھېلىقى بوتۇلكىدىكى كالا سۈتىگە قىزىقسىنىپ قاراشتۇق ۋە تولىمۇ دىققەت بولدۇق ، كۆڭلىمىزدە بۇ نەرسىنىڭ پىسخولوگىيە دەرسىمىز بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى باردۇ دەپ قېلىشتۇق . بۇ چاغدا براتۇبېنىي ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ، سۈت بوتۇلكىسىنى ئوقۇرغا

تاشلىدى - دە ، 〈سۆتنى تۆكۈۋەتتۈق〉 دېدى ئۇنلۈك قىلىپ .

ئۇ بىزگە ئوقۇرنىڭ يېنىغا كېلىپ سۆنغان سۆت بوتۇلكىسىنى كۆرۈشىنى ئېيتتى . 〈زىغىرلاپ كۆرۈپ بېقىڭلار ، — دېدى ئۇ بىزگە ، — هازىر بوتۇلكا چېقىلدى ، سۆت ئېقىپ كەتتى . مەيلى سىلەر هۆركىرەپ يىغلاڭلار ياكى ئۆزۈڭلارنى قىيما - چىيما قىلىۋېتىڭلار ، بەربىر بىر تامچە سۆتنىمۇ ئېلىۋالالمايسىلەر . ناۋادا ، باشتا ئاۋايلىغان ، ئېهتىيات قىلغان بولساق ، بەلكى بۇنداق ئەهۋالنىڭ يۈز بېرىشىدىن ساقلىنىشىمىز مۇمكىن ئىدى ؛ ئەمدى هەرقانچە پۇشايمان قىلساقمۇ ئورنىغا كەلمەيدۇ . هازىر بىزنىڭ قولىمىزدىن پەقەت ئۇنى چۆرۈپ تاشلاش ، خىيالىمىزغا كەلتۈرمەسلىك ، قىلىشقا تېگىشلىك خىزمىتىمىزنى داۋاملاشتۇرۇشلا كېلىدۇ ، خالاس .〉 »

«راست گەپنى قىلسام ، — دېدى سۆندىرىس سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ ، — مەن گېئۇمېتىرىيەنى ، لاتىن تىلىنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ كەتتىم . لېكىن ، شۇ قېتىملىق ئۇلۇغ كۆرسىتىش مەڭگۈ ئېسىمدىن چىقمايدۇ . ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇغان تۆت يىلدا ئۆگەنگەنلىرىم ، كەشىلىك هاياتىمدا هەممىدىن قىممەتلىك نەرسە بۇنىڭدىن ئارتۇق بولماس . مەن ئالدى بىلەن ئامال قىلىپ سۆت تۆكۈلۈپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشنى ؛ مۇبادا سۆت تۆكۈلۈپ كەتسە ئۇنى خىيالىمغا كەلتۈرمەسلىك لازىملىقىنى چۈشىنىۋالدىم » .

بەلكىم بەزى كىتابخانلار مېنى مەسخىرە قىلىپ ، ئىنگلىز تىلىدىكى «كالا سۆتىنى تۆكۈۋېتىش» دېگەن بۇ تۇراقلىق ئىبارىنى زىيادە كۆپتۈرۈۋېتىپتۇ دېيىشى مۇمكىن . شۇنداق ، بۇ تۇراقلىق ئىبارىنىڭ هەممە ئادەم بىلىدىغان «كونا مۇقام» ئىكەنلىكىگە مەنمۇ ئىشىنىمەن . كىتابخانلار بەلكىم بۇنداق گەپلەرنى ئاڭلاۋېرىپ قۇلىقى پاك بولۇپ كەتكەندۇ . شۇنداقتىمۇ بۇنداق «كونا چۈشەنچە»گە ، كىشىلەر ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدىغان ، ئادەمنى پۇشايمانغا قويىدىغان ئىشلارنى قىلماسلىق هەققىدە پەند - نەسىهەت قىلىدىغان بۇنداق تەمسىلگە ئىنسانىيەت ئەقىل - پاراسىتىنىڭ جەۋهىرى سىڭگەن . ئۇ ئىنسانلارنىڭ بۇۋاستە تەجرىبىسىدىن كەلگەن ، شۇنداقلا ئەۋلادتىن - ئەۋلادقىچە

داۋاملىشىپ كەلگەن . تارىختا ئۆتكەن دانىشمەنلەرنىڭ بىھۇدە قايغۇر-ماسلىق ھەققىدىكى تۇرلۇك بايانلىرىدىن ، «ئورۇنسىز غەم قىلماسلىق» ، «ئۆلگەندىن كېيىن ياسىن ئوقۇماسلىق» دېگەندەك كونا مۇقاملاردىنمۇ مۇپەسسەل ، كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدىغان نەرسە بولماس . ئەگەر بىز بۇ ماقال - تەمسىللەرگە سەل قارىماي ، ئۇلاردا ئېيتىلغان مەزمۇنلار بويىچە ئەستايىدىل ئىش كۆرگەن بولساق ، مەن-مۇ قەغەز بىلەن سىياھنى ئىسراپ قىلىپ بۇ كىتابنى يازمەن دەپ ئاۋارە بولمىغان بولاتتىم . ئىشلەتمىگەن بىلىم نۆلگە تەڭ . چوڭ - چوڭ قائىدىلەرنى بىلگەن بىلەن ئەملىيىتىدە كۆرسىتەلمەسە ، ئۇنداق قائىدە ھەرقانچە ياخشى بولغان بىلەنمۇ بىكار . مېنىڭ بۇ كىتابنى يېزىشتىكى مەقسىتىم كىتابخانلارغا نۇرغۇن يېڭى نەرسىلەرنى ئېيتىپ بېرىش ئەمەس ؛ پەقەت ئۆزلىرى بىلىدىغان قائىدىلەرگە ئەھمىيەت بېرىشنى ئۇلارنىڭ سەمىگە سىلىپ قويۇش ، زۆرۈر تېپىلغاندا ، ئۇلار-نى روھىنى ئۇرغۇتۇپ ، قۇلىقىغا كىرىپ تۇرسىمۇ پىسەنت قىلماي كېلىۋاتقان كونا پىرىنسىپلارنى ئۆز تۇرمۇشىغا يېتەكچىلىك قىلدۇ-غان ئەملىي ھەرىكەتكە ئايلاندۇرۇش ھەققىدە قاتتىقراق نوقۇپ قو-يۇشتىن ئىبارەت .

مەن فرىد فۇللېرشتتەك ئادەملەرگە ھەقىقەتەن قايىلمەن ، ئۇلار ھەممىگە ئايان كونا پەلسەپىۋى قائىدىلەرنى ئۆزگىچە ئۇسلۇب ، مول شېئىرىي ھېسسىيات بىلەن ئىپادىلەپ بېرەلەيدىغان تۇغما تالانتقا ئى-گە . فرىد «فلادېلفىيە يېڭى خەۋەرلەر گېزىتى» نىڭ مۇھەررىرى . ئۇ بىر توپ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن سۆھبەتلەشكەندە : «ئاراڭلاردا ياغاچ ھەرىدەپ باققانلار بارمۇ ؟ بولسا قولۇڭلارنى كۆتۈ-رۈڭلار !» دەپ توساتتىن سورىغان ، ئۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ كۆپىنچە-سى ياغاچ ھەرىدەپ باققانلار بولغاچقا ، بىرمۇنچەيلەن قولىنى كۆتۈر-گەن ، ئاندىن فرىد يەنە ئۇلاردىن «قانچىڭلار ياغاچ پۈزىكىنى ھەرىدەپ باققان ؟» دەپ سورىغان . كۆپچىلىك بىر - بىرىگە قارىشىپ ، ھېچكىم جاۋاب بەرمىگەن . بۇ چاغدا «بۇنىڭدىن مەلۇمكى ، پۈزەكنى يەنە ھەرى-دىگىلى بولمايدۇ ، — دېگەن فرىد ئەپەندى ئىزاھات بېرىپ ، —

ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارغىمۇ شۇنداق مۇئامىلە قىلىش لازىم . ئەگەر سىلەر ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى دەپ باش قاتۇرساڭلار ۋە پەرىشان بولساڭلار ، پۈزەكنى ھەرىدىگەندەك بولىسىلەر » .

مەشھۇر ۋاسكېتبول ماھىرى كوننى مېڭ 81 ياشقا كىرگەن چاغدا ، مەن ئۇنىڭدىن ھاياتىڭىزدا توپ مۇسابىقىسىدە ئۇتتۇرۇپ قو- يۇپ قايغۇرۇپ باققانمۇ دەپ سورىسام ، ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەنىدى : «شۇنداق ، بىر - ئىككى قېتىم قايغۇرۇپ باققان ، بىراق كېيىن ئۇنداق ئەھمىيەتلىك قىلمايدىغان بولدۇم . مېنىڭچە قايغۇرۇش- نىڭ قىلچە پايدىسى يوق ، ئاتقان ئوقنى قايتۇرۇۋالغىلى بولمايدۇ - دە ! »

شۇنداق ئەمەسمۇ ! سىلەر ئاتقان ئوق ، ئاققان سۇنى كەينىگە قايتۇرماقچى بولىدىكەنسىلەر ، يۈزۈڭلارنى قورۇق بېسىپ ، چېچىڭ- لارغا ئاق كىرىپ ، ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولۇپ ، ئۆزۈڭلارنى ئۆزۈڭلار ھالاك قىلىۋېتىسىلەركى ، مەقسىتىڭلارغا يېتەلمەيسىلەر .

شاپائەت بايرىمىدا جېك دونبوش ئىككىمىز كەچلىك تاماقتا بىللە بولدۇق . ئاپىلىسىن شەربىتىدە پىشۇرۇلغان كۇركە گۆشى يېگەچ ، ئۇ ماڭا بىر قېتىملىق بوكس مۇسابىقىسى ھەققىدە سۆزلەپ بەردى . بۇ قېتىمقى مۇسابىقىدە ئۇنىڭ بەدەن ئېغىرلىقى دەرىجىسى بويىچە ساۋ- لاپ كېلىۋاتقان بوكس چېمپىيونلۇقىنى باشقىلار تارتىۋالغان . تەبە- ئىيكى ، بۇ ئۇنىڭغا ئېغىر زەربە بولغان . «مۇسابىقە داۋامىدا ئۆزۈم- نىڭ قېرىپ قالغانلىقىمنى ، جىسمانىي جەھەتتە بەرداشلىق بېرەلمەي- ۋاتقانلىقىمنى توساتتىن ھېس قىلدىم ، — دېدى جېك دونبوش ، — دەسلەپكى 10 قېتىملىق ئېلىشىشتا لېۋىمنى چىشلەپ ئاران - ئاران بەرداشلىق بەردىم ، بىراق ئاخىرىغا كەلگەنسېرى چىدىيالماي قالدىم . مۇشت يەپ يۈز - كۆزلىرىم قۇلۇپتەك ئىششىپ ، كۆكىرىپ چىقتى ، كۆزۈمدىن ئوت چاقناپ كەتتى . رېپېرنىڭ گىناتاللىسنىڭ قولىنى كۆتۈرۈپ ، ئۇنىڭ ئۇتقانلىقىنى تەبرىكلەۋاتقانلىقىنى كۆردۈم . مەن ئەمدى چېمپىيون ئەمەس ئىدىم . مۇسابىقە مەيدانىدىن تېزلا چىقىپ كەتتىم . كىيىم يەڭگۈشلەش ئۆيىگە كېتىۋېتىپ كىشىلەر ئارىسىدىن

ئۆتكىنىمىدە ، نۇرغۇن تاماشىبىنلار يوپۇرۇلۇپ كېلىپ مەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى ، مەن ئۇلارنىڭ كۆزىگە ئىسسىق ياش ئالغانلىقىنى كۆردۈم .

بىر يىلدىن كېيىن تاللىس بىلەن يەنە بىر قېتىم ئېلىشقانىدىم ، نەتىجەم ئالدىنقى قېتىمدىكىدىنمۇ ناچار بولدى . مەن ئۇزۇل - كېسىل يېڭىلگەنىدىم . بىراق ، مەن ھەسرەت چېكىپ كەتمىدىم . مەن ئۆز-ئۆزۈمگە دېدىم : «مەن ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى تەگەپ يۈرۈپ ياشاش-نى خالىمايمەن ، ئۆلگەندىن كېيىن ياسىن ئوقۇشنى خالىمايمەن ، مۇسابىقىدە مەغلۇپ بولغانلىقىم تۇرمۇشتا مەغلۇپ بولغانلىقىم ئەمەس ، تۇرمۇشتا يەنىلا غالىبلاردىن بولالايمەن» .

كېيىن جېك دونبوش ۋەدىسىنى راستىنلا ئەمەلگە ئاشۇردى . ئۇ دەۋىسىنى قانداق قىلىپ ئەمەلگە ئاشۇردى؟ ئەسلىدە ئۇ ئۆزىگە «ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى دەپ قايغۇرۇپ يۈرسەم بولمايدۇ» دېمەگەن ، بەلكى ئۆتۈپ كەتكەن ھەممە نەرسىنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ ، يېڭى تۇرمۇش يولىنى ئېچىش ئۈچۈن تىرىشقان .

ئۇ ئالدى بىلەن مەغلۇبىيەتكە رازىمەنلىك بىلەن تەن بەرگەن ھەمدە ئۇنى ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان پاكىت دەپ قارىغان ، ئاندىن دەرھال يېڭى پىلان تۈزۈشكە تۇتۇش قىلىپ ، ئۆزىنىڭ كەلگۈسى تۇرمۇشىغا ئالاقىدار يېڭى ھەرىكەت لايىھەسىنى تۈزۈپ چىققان . ئۇ پۇل چىقىرىپ ، بروئادۋاي كوچىسىدا ئۆزىنىڭ ئىسمى بىلەن نام بېرىلگەن بىر رېستوران ئاچقان ھەمدە بۇ كوچىنىڭ 57 - قورۇسىدىكى مېھمانخانىنى سېتىۋېلىپ ، رېستوران بىلەن مېھمانخانىغا ئۆزى دىرېكتور بولغان . ئۇ بىر تەرەپتىن تىجارەت قىلسا ، يەنە بىر تەرەپتىن بوكس مۇسابىقىسىگە داۋاملىق قاتناشقان ياكى بوكس بويىچە ماھارەت كۆرسىتىشنى ئۈيۇشتۇرغان . ئۇ ھەر كۈنى رېستوران ۋە مېھمانخانىنىڭ ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش بولغاچقا ، ئىلگىرىكى مەغلۇبىيەتتىن قايغۇرۇپ ئولتۇرغۇدەك ۋاقىت چىقىرالمىغان . دونبوش ئاخىرىدا مۇنداق دەيدۇ : «مەن يېقىنقى 10 يىلنى دۇنيا چېمپىيونى بولغان ۋاقتىمدىكىدىنمۇ كۆپ بەختلىك ئۆتكۈزدۈم .»

دۇنيا تارىخى ۋە مەشھۇر شەخسلەرنىڭ تەرجىمھالىنى ۋاراقلاپ باقىدىغان ياكى ناچار شارائىتتا تۇرۇۋاتقان بەزى كىشىلەرنى ئىنچىكە-لىك بىلەن كۆزىتىدىغان بولساق ، ئىنسانلارنىڭ غەم - قايغۇ ۋە ئەندىشىدىن خالىي بولۇپ ، يېڭىباشتىن بەختلىك تۇرمۇش قۇرۇش ئىقتىدارىغا ئىگە ئىكەنلىكىدىن ھەيران قالمىز ۋە پەخىرلىنىمىز .

مەن نيۇ - يوركتىكى سىن - سىن تۇرمىسىنى زىيارەت قىلغاندىم . مەن ئۇ يەردىكى مەھبۇسلارنىڭ سىرتتىكى ئادەتتىكى كىشىلەرگە ئوخشاشلا ئەركىن ۋە بەخىرامان يۇرگەنلىكىنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالدىم . شۇڭا ، سىن - سىن تۇرمىسىنىڭ ئەينى چاغدىكى باشلىقى ئېي .لئۇئىستىن ئالاھىدە ئەھۋال ئۇقۇپ كۆردۇم . ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى ، بۇ جىنايەتچىلەر تۇرمىگە كىرگەن دەسلەپكى مەزگىلدە ئادەتتە ئازابلىنىش ھەمدە كۆچلۈك ئۆچ ئېلىش كەيپىياتىدا بولىدۇ ؛ بىرقانچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەقىل - ھوشى سەل جايىدىراقلىرى ئۆزىنىڭ كۆلپەتلىك تەقدىرىگە پىسەنت قىلماي ، تۇرمىدىن ئىبارەت بۇ يېڭى مۇھىتقا ماسلىشىشقا باشلايدۇ . ئۇلار بۇ يەردىكى بارلىق ئىشلارغا پىسەنت قىلماي يۇرۇۋېرىدىغان بولىدۇ ، بەزىلىرى تېخى ئامال قىلىپ كۆڭۈل ئېچىش كويىدا بولىدۇ . ئېي . لئۇئىس ئىلگىرى باغۋەنچىلىك قىلغان بىر جىنايەتچىنى ئالاھىدە ئىبغىرغا ئېلىپ ئۆتتى ، ئۇ جىنايەتچى تۇرمىنىڭ قورۇسىغا سەي - كۆكتات ۋە گۈل - گىياھ تېرىپتۇ ، ئەمگەك قىلغاندا تېخى خەلق ناخشىلىرىنى دىمىغىدا ئوقۇپ قويىدىكەن . تۇرمىگە گۈل - گىياھ تېرىۋېتىپ دىمىغىدا ناخشا ئېيتىدىغان بۇ مەھبۇسنىڭ نېرۋىسى ئېھتىمال ئارىمىزدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭكىدىن ساغلام بولسا كېرەك .

خاتالاشمايدىغان ئادەم يوق . بىخەستەلىك قىلىش ، سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويۇش ھەممە ئادەمدە بولىدۇ . ناپولېئونمۇ ئۇرۇشقا قوماندانلىق قىلىشتا سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويۇپ ، چوڭ جەڭلەرنىڭ ئوچۇق-تىن بىرىدە يېڭىلىپ قالغان . بەلكىم بىزنىڭ ئوتتۇرىچە ئىقتىدارىمىز ناپولېئوننىڭكىدىن تۆۋەن بولمىسا كېرەك .

مەيلى نېمىلا دېمەيلى ، ئىشىڭ ئۆتۈپ كەتكىنى كەتكەن ، ھەر-
قانداق ئادەم ياكى ھەرقانداق كۈچ ئۇنى قايتۇرۇۋالالمايدۇ . غەم -
قايغۇنى تۈگىتەي دېسىڭىز ، مۇنۇ ئالتىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭىزدە
چىڭ تۇتۇڭ :

ئۆلگەندىن كېيىن ياشىن ئوقۇماڭ !

Ⅳ كۆڭۈل ئارامىنى ساقلاش ئۈسۈللىرى

1. ئادەمنىڭ كەيپىياتىغا ھەممىدىن بەك تەسىر كۆرسىتىدىغان نەرسە — ئىدىيە

بۈنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، مەن تەكلىپكە بىنائەن رادىيو ئىستانسىسىغا بېرىپ «كەيپىياتقا تەسىر كۆرسىتىدىغان ئەڭ چوڭ ئامىل نېمە ؟» دېگەن سوئالغا جاۋاب بەردىم . مەن بۇ سوئالغا كەيپىياتقا تەسىر كۆرسىتىدىغان ئەڭ چوڭ ئامىل — ئىدىيە دەپ جاۋاب بەردىم . مەن سىزنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىڭىزنى بىلەلىسەملا سىزنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى بىلىۋالالايمەن . ئىدىيەمىز ئوبرازىمىزنى يارىتىدۇ ، تەقدىرىمىزنىمۇ مەلۇم دەرىجىدە بەلگىلەيدۇ ، خۇددى ئېمېرسون ئېيتقاندەك : «ئادەم — ئۈنىڭ كۈندىلىك ئىدىيەسىدۇر» .

شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمەنكى ، تۇرمۇشىمىزدا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ھەممىدىن مۇھىم مەسىلە — توغرا پىكىر قىلىش ئۇسۇلىنى تاللاش . بىز مەسىلىلەر ئۈستىدە تەپەككۇر يۈرگۈزۈشنىڭ توغرا ئۇسۇلىنى ئىگىلىۋالساقلا ، نۇرغۇن قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ كېتەلەيمىز . رىم ئىمپېرىيەسىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان ئۇلۇغ پەيلاسوپ ، ئىمپېراتور ماركوس ئاۋرېل : «ھايات پىكىردىن يارىتىلىدۇ» دەپ ياخشى ئېيتقان . ئەھۋال دەل شۇنداق . ئەگەر سىزنىڭ ئوي - پىكرىڭىز ياخشى بولسا ، ئۆزىڭىزنى كۆڭۈللۈك ھېس قىلىسىز ؛ ئەگەر

ھەسرەت - نادامەت چېكىش بىلەنلا ئۆتىدىكەنسىز ، ئۆزىڭىزنى بىتەلەي ھېس قىلىسىز ؛ ئەگەر ئوقيادىن ئۇرکوگەن قوشتەك ئالاقزادە يۈرسەڭىز ، تۆگىمەس تەشۋىشكە قالىسىز ؛ ئىدىيە جەھەتتە كىشىللىكنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلالماي ، راستىنىلا كىشىل بولۇپ قالغانىدەك ھېس قىلىسىز ؛ ئەگەر مەغلۇپ بولۇشتىن قورقسىڭىز ، دائىم مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايسىز ؛ ئەگەر ئۆزىڭىزنى بىچارە ھېس قىلىدىكەنسىز ، باشقىلار- مۇ سىزدىن يىراقلىشىۋاتىدۇ..... شۇڭا ، نورمان ۋېنسىنت پېير : «سىز ھەرگىز ئۆزىڭىز ئويلىغانىدەك سىز ئەمەس ، بەلكى ئىدىيەڭىز- دىكىدەك سىز» دېگەنىدى .

مەن كۆپچىلىكنى قارىغۇلارچە ئۇمىدۋار بولۇشقا ئۇندەۋاتامدە- مەن ؟ ئۇنداق ئەمەس . تۇرمۇشتىكى ھەرقانداق ئىش كىشىنى خۇشال قىلىۋەرمەيدۇ . مەن سىلەردىن تۇرمۇشتىكى مەسىلىلەرگە پاسسىپ پوزىتسىيە تۇتماي ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇتۇشنى ئۇمىد قىلىمەن . دې- مەكچىمەنكى ، قىينىچىلىقتا جىددىي مۇئامىلە قىلىشىڭلار لازىم ، بىراق قىينىچىلىقنى دەپ پەرىشان بولىساڭلار بولمايدۇ . بۇ ئىككى خىل پوزىتسىيەنىڭ پەرقى نەدە ؟ مۇنداق بىر ئوبرازلىق مىسال كەل- تۇرەيلى . مەسىلەن ، مەن نيۇ - يوركنىڭ قاتتىشى بېسىق كوچىلىرى- دىن ئۆتكەندە ئالاھىدە دىققەت قىلىمەن — بۇ قىينىچىلىقتا جىددىي مۇئامىلە قىلغانلىق ، لېكىن بۇنىڭلىق بىلەن توخۇ يۈرەكلىك قىلماي- مەن — بۇ ، قىينىچىلىقنى دەپ پەرىشان بولماسلىق . جىددىي مۇئا- مىلە قىلىش دېگىنىمىز ، كۆز ئالدىدىكى قىينىچىلىقنىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى ئەستايىدىل ئايدىڭلاشتۇرۇپ ، ئاندىن ئۇنىڭغا تاقا- بىل تۇرۇش تەدبىرلىرىنى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تۇزۇپ چىقىش دېگەنلىكتۇر ؛ قايغۇرۇش كىشىنى قورقۇپ ئالغا باسالمايدىغان ، ھېچ- قانداق چارە - ئامال قىلالمايدىغان ھالغا چۈشۈرۈپ قويمىدۇ ، ئاخىرىدا گالۋاڭلاشتۇرۇپ ، كاللىسىنى ئىلىشتۇرۇپ سىراڭ قىلىۋېتمىدۇ .

قىينىچىلىقتا جىددىي قاراشنى بىلمىدىغان ، ئەمما قىينىچىلىقنى دەپ قايغۇرۇپ يۈرمەيدىغان ئادەم رەھىمسىز رېئاللىقتا دۇچ كەلگەندە كۆكرەك كېرىپ ئوتتۇرىغا چىقىپ ئۇنىڭغا توغرا مۇئامىلە قىلالايدۇ .

مەن بۇنداق قىممەتلىك پەزىلەتنى لوۋېل توماستا كۆرگەنىدىم . مەن ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشىشنى بىر خىل لەززەت ھېس قىلىمەن . ئۇ ۋە ئۇنىڭ يارەمچىلىرى بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە نۇرغۇن ئۇرۇش سەپلىرىگە بېرىپ ، جەڭ مەيدانلىرىنى زىيارەت قىلغان . ئۇنىڭ ئەڭ زور تۆھپىسى شۇكى ، ئۇ ت .ئې .لاۋرېنس ۋە ئۇنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرارلىق ئەرەب ئارمىيەسى بىلەن ئالۇنبايىنىڭ مۇقەددەس زېمىن پەلەستىننى ئىشغال قىلغانلىقى قاتارلىقلارنى ئەينەن ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان نۇرغۇن مول تارىخىي ھۆججەت خاراكتېرلىك ھۆججەتلىك كىنو فىلىملەرنى نەق مەيداندا سۈرەتكە ئالغان . ئۇنىڭ «ئالۇنباي بىلەن بىللە مۇقەددەس جايغا يۈرۈش قىلىش» ۋە «لاۋرېنس بىلەن بىللە ئەرەبكە يۈرۈش قىلىش» ناملىق ئىككى كىنو فىلىمى لوندون ۋە دۇنيانىڭ نۇرغۇن جايلىرىنى بىر مەھەل زىلزىلىگە كەلتۈرگەن . ئۇنى ئۆزىنىڭ تەۋەككۇلچىلىك كەچۈرمىشلىرىنى تېخىمۇ كۆپرەك ئاممىغا سۆزلەپ بېرىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە ئىدى ، ئۇ ئىشلىگەن كىنو فىلىملىرىنىڭ كۆۋېنت باغچىسىدىكى پادىشاھ تىياتىرخانىسىدا قويۇلۇشىغا شارائىت يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن لوندوننىڭ ئوپېرا بايرىمى توپتوغرا ئالتە ھەپتە كېچىكتۈرۈلگەن . ئۇ لوندوندا غايەت زور مۇۋەپپەقىيەت قازانغاندىن كېيىن ، نۇرغۇن دۆلەتلەرگە بېرىپ سايا ھەت قىلىپ ، ئۇ يەرلەردىمۇ ئوخشاش ئۇنۇمگە ئېرىشكەن . ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇ يەنە ئىككى يىل ئىچىدە ھىندىستان ۋە پاكىستانىنىڭ تۈرمۇشى ئەكس ئەتتۈرۈلىدىغان نۇرغۇن ھۆججەتلىك فىلىملارنى سۈرەتكە ئالغان . كېيىن ئۇ قارا باسقاندەكلا ئىنتايىن قورقۇنچلۇق بىر پېشكەللىككە ئۇچراپ ، لوندون كوچىلىرىدا سەرگەردان بولۇپ يۈرگەن . مەن دەل مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ قالغانىدىم . ئېسىمدە شۇنداق ئېنىق تۇرۇپتۇكى ، شۇ چاغدا بىز تامىقى ئەڭ ئەرزان بىر ئاشخانىغا كىرىدۇق . ئەگەر توماس ئەپەندى شوتلاندىيەلىك مەشھۇر رەسسام جېمىس مېكبېيدىن ئازراق پۇل قەرز ئالمىغان بولسا ، ھەتتا مۇشۇنچىلىك ئاشخانىغىمۇ كىرەلمىگەن بولاتتۇق . ئەمدى ئۆز گېپىمىزگە كېلەيلى .

لوژبل توماس بۇ چاغدا ئىنتايىن نامرات بولۇپلا قالماي ، بەلكى قاتمۇقات قەرزگە بوغۇلۇپ قېلىپ ، بىھېساب ئازاب چەككەن ۋە ئۇ- مىدىسىزلەنگەن بولسىمۇ ، لېكىن قىينىچىلىقلا جىددىي مۇئامىلە قىل- غان ، قىينىچىلىقتىن قورقۇپ كەتمىگەن . ئۇنىڭغا شۇ نەرسە ئايان ئىدىكى ، ئەگەر ئۇ ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىمىدىم دەپ ئۆزىنى تاشلىۋەت- سە ، باشقىلارنىڭ — جۇملىدىن ئۇنىڭغا چوقۇنغۇچىلارنىڭ نەزىرىدە كەم - كوتىسىز كېرەكسىز ئادەم بولۇپ قالاتتى . شۇڭلاشقا ، ئۇ ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئىشكىتىن چىقىشتىن ئىلگىرى ، ئادىتى بويىچە بىر تال يېڭى گۈل سېتىۋېلىپ مەيدىسىگە تاقىۋېلىپ ، ئاندىن ئوكسفورد كوچىسىدىن مەردانە قەدەم تاشلاپ ئۆتكەن . ئۇ پائال تۇرمە ئالغا ئىنتىلىش روھىنى باشتىن - ئاخىر ساقلاپ ، كۈلپەتلىك تەقدىرگە قارشى تىغمۇتىغ كۈرەش قىلغان . ئۇ كۆز ئالدىدىكى بەختسىزلىكنى ئۆزىنىڭ پۈتۈن ھاياتىدىكى كىچىككىنە قىستۇرما دەپ قارىغان . ئۆزى- نى ئۇلۇغ شەخس قىلىپ چىقىش ئۈچۈن ، ئۇ مۇشۇنداق پايدىلىق چېنىقىشنى بېشىدىن كەچۈرۈشى شەرت ئىدى .

روھىي ھالىتىمىز ھەتتا جىسمانىي كۈچىمىزگىمۇ ئىنتايىن زور تەسىر كۆرسىتىدۇ . بۇنىڭغا ئەنگلىيەلىك روھىي كېسەللىكلەر دوخ- تۇرى ي .ئا .ھادفېلدنىڭ «پسىخولوگىيەلىك كۈچ» دېگەن مەشھۇر كىتابىدىن كىشىنى قايىل قىلارلىق ئىسپات تاپقىلى بولىدۇ . ئۇ كىتابىدا مۇنداق دەپ يازغان : «مەن پسىخولوگىيەلىك تەسىرنىڭ جىسمانىي كۈچكە كۆرسىتىدىغان تەسىرى توغرىسىدا ئۇچ ئادەم ئۈس- تىدە تەجرىبە ئىشلىدىم ، تەجرىبىدە دىناموميېتىردىن پايدىلاندىم» . بۇ خىل دىناموميېتىر سىناق قىلىنغۇچىنىڭ ئۇچ خىل ئەھۋال ئاستە- ىدىكى جىسمانىي كۈچىنى ئۆلچەشتە قوللىنىلىدىكەن .

بۇ ئۇچ ئادەم ئادەتتە سەگەك ھالەتتە سىناقتى قوبۇل قىلغان چاغدا ، ئۇلارنىڭ جىسمانىي كۈچى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 101 قاداق بولغان ؛ كېيىن ھادفېلد ئۇلارغا روھىي جەھەتتىن تەسىر كۆرسە- تىپ ، ئۇلارنىڭ تېنىم ئاجىز ، ماغدۇرۇم يوق دېگەن ئويغا كېلىشىنى ئىلگىرى سۈرگەن ، ئاندىن ئۇلارنىڭ جىسمانىي كۈچىنى يەنە بىر

قېتىم ئۆلچەپ كۆرگەن ، بۇ چاغدا ئۇلارنىڭ جىسمانىي كۈچى ئاران 29 قاداق كەلگەن (نورمال جىسمانىي كۈچىنىڭ ئۇچتىن بىر قىسمى ئازىيىپ كەتكەن) . سىناق قىلىنغۇچىلار ئىچىدە بىر كەسپىي بوكسيورچى بولۇپ ، ئۇ تېنىم ئاجىزلىشىپ ، ماغدۇرسىزلىنىپ كەتتىم دېگەن ئويغا كەلگەندىن كېيىن ، بىلەكلىرىنىڭ ئورۇقلاپ ، «بالىلارنىڭ بىلىكىدەك كىچىكلەپ» كەتكەنلىكىنى ھېس قىلغان .

دوكتور ھادفېلد ئۇلار ئۈستىدە ئۇچىنچى قېتىم تەجرىبە ئىشلىگەندە ، ئۇلارنى ئۆزىگە ئىشىنىشكە يېتەكلەپ ، ئۇلارنى كۈچۈم تەڭداشسىز دېگەن تۇيغۇغا كەلتۈرگەن . بۇنداق ئەھۋالدا ئۇلارنىڭ جىسمانىي كۈچى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 142 قاداققا يەتكەن . دېمەك ، ئۇلارنىڭ كەيپىياتى ئۈستۈن ، روھى كۆتۈرەڭگۈ بولسىلا ، جىسمانىي كۈچى تۆت ھەسسە ئاشقان .

ئىدىيەۋى ھالىتىمىزنىڭ ھەقىقەتەن ئاشۇنداق سىرلىق قۇدرىتى بار !

ئىدىيەمىزنىڭ غايەت زور كۈچكە ئىگە ئىكەنلىكىنى يەنمۇ جانلىق چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ، كۆپچىلىككە ئامېرىكا تارىخىدا كىشىلەرنىڭ دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغىغان بىر ئىش ھەققىدە سۆزلەپ بېرەي . بۇ تارىخىي پاكىت توغرىسىدا بىرەر پارچە كىتاب يېزىشىم مۇمكىن ! بىراق ، بۇ يەردە يەنىلا ئىخچامراق بايان قىلىپ ئۆتكىنىم تۈزۈك .

جەنۇبىي ئامېرىكا بىلەن شىمالىي ئامېرىكا ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇش ئاخىرلىشىپ ئۇزاق ئۆتمىگەن ئۆكتەبىرنىڭ بىر سوغۇق كېچىسى ، ئىگە - چاقسىز بىر سەرگەردان ئايال ماسساچوسېتس ئىشتاتىنىڭ ئاموسبېر بازىرىدا ئولتۇرۇشلۇق ۋېبېست خانىمنىڭ ئىشكىنى چەككەن . ۋېبېست خانىم — مەرھۇم شائۇبېينىڭ رەپىقىسى ئىشىكنى ئېچىپ قارىسا ، جۈدەپ قۇرۇق ئۈستىخان بولۇپ قالغان بىر ئايال ئىكەن . گلوۋېر ئىسىملىك بۇ ناتونۇش ئايال ئۆزىنىڭ قونغۇدەك بىر جاي ئىزدەيدىغانلىقىنى ئېيتقان — بۇ ئۇنىڭ ئەينى چاغدىكى جىددىي ھەل قىلىشقا تېگىشلىك ئەڭ زور قىيىنچىلىقى ئىدى .

«بىزنىڭ ئۆيده قونۇپ قېلىڭ ، — ۋېيبىست خانىم ، — بەربىر مەن بىر چوڭ ئۆيدە ياڭغۇز يېتىپ - قوپساممۇ بەك زېرىكىپ قالىدىكەنمەن» .

ئەگەر ۋېيبىست خانىمنىڭ كۆيئوغلى بېئېرئېللىس نيۇ - يورك- تىن ئارام ئېلىشقا كېلىپ ، گلوۋېر خانىمنىڭ بۇ ئۆيده تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىپ قالمىغان بولسا ، ئۇ بۇ يەردە تۇرۇۋەرگەن بولاتتى . بېئېر ئېللىس تەكەللۇپسىزلا ۋارقىراپ : «بۇ ئۆيده سەرگەردان ئايال- نىڭ تۇرۇشىنى خالىمايمەن !» دېگەن ھەمده بۇ ماكانسىز ئايالنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرىۋەتكەن . بۇ چاغدا سىرتتا شارقىراپ يامغۇر يېغىۋاتقانىكەن . بۇ بىچاره ئايال كوچىدا بىرده‌م دۇگده‌رەپ تۇرغاندىن كېيىن ، ئېغىر قەدەمىنى سۆرەپ يېڭى پاناھ جاي ئىزدەپ كېتىپ قالغان .

ئەمما ، كېيىن تارىختا كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر ئىش يۈز بەرگەن : ئەينى يىللىرى بېئېر ئېللېس ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرى- ۋەتكەن بۇ «سەرگەردان ئايال» بىردىنلا پۈتۈن دۇنياغا تونۇلغان مۇھىم شەخسكە ئايلىنىپ قالغان . ھەرقانداق ئايال ئىنسانلارنىڭ ئىدىيەسىگە ئۇنىڭده‌ك زور تەسىر كۆرسىتەلمەيدۇ . كېيىن ئۇ ئىسمى- نى ماريە بېككېر ئېددىي دەپ ئۆزگەرتىپ ، خرىستىيان دىنىدىكى ئىلىم تەرەپدارلىرىغا ئاساس سالغۇچىغا ئايلانغان ، ئۇنىڭ سادىق ئە- گەشكۇچىلىرى نەچچە مىليونغا يەتكەن .

ھالبۇكى ، ئەينى چاغلاردا ئۇ كېسەللىك ئازابىنى يەتكۈچە تارتقا- نىكەن ، بەختسىزلىككە ئۇچرىغان ۋە جىق كۈلپەت تارتقانىكەن . تۇنجى ئېرى ئۇلار توي قىلىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا ئۆلۈپ كەتكەن . كېيىنكى ئېرى ئۇنىڭ بىلەن بىرتەرەپ بولماي تۇرۇپلا ، ئېرى بار بىر ئايال بىلەن قېچىپ كەتكەن ، ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، كېيىن ئۇ ئادەم يېتىم- يېسىرلار ساناتورىيەسىده ئۆلۈپ كەتكەن . ئېددىي خانىمنىڭ بىرلا ئوغلى بار ئىكەن . لېكىن نامراتچىلىق ۋە كېسەللىك ، شۇنداقلا ئۆزىنى تاشلاپ كەتكەن ئېرىگە بولغان غەزىپى تۇپەيلى ، ئۇ تۆت ياشقا كىرگەن بالىسىنى باشقىلارغا بېرىۋەتكەن . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ

ئوغلىنىڭ دىدارىنى كۆرەلمىگەن ، ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، ئانا - بالا ئىككىيلەن 35 يىلدىن كېيىن ئۇچرىشىپتىمىش .

ئېدىپ خانىم ئاجىز ، كېسەلمەن بولغاچقا ، ئۆزى «روھىي ئېتىد-قاد ئارقىلىق داۋالاش ئۇسۇلى» دەپ ئاتىۋالغان داۋالاش ئۇسۇلىغا كۆپ يىللاردىن بۇيان قىزىقىپ كەلگەن . ئۇ ماسساچۇسېتس ئىشتاتى-نىڭ رون شەھىرىگە كەلگەندىن كېيىن تۇرمۇشىدا توساتتىن كومېدى-يە خاراكتېرلىك ئۆزگىرىش بولغان . قىشنىڭ قەھرىتان سوغۇق بىر كۈنى ، ئۇ شەھەرنىڭ مۇزلاپ كەتكەن كوچىسىدا تېيىلىپ يىقىلىپ چۈشۈپ ھوشىدىن كەتكەن ، ھوشىغا كەلگەندە دۇمبىسىنىڭ قاتتىق ئاغرىۋاتقانلىقىنى سەزگەن ، ئەسلىدە ئۇنىڭ ئومۇرتقا تۈۋرۈكى ئېغىر زەخىملەنگەنىكەن . دوختۇرلار ئۇنىڭ ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىدا شەك يوقلۇقى ، مۇبادا مۆجىزە كەبى ھايات قالدى دېگەندەمۇ يول ماڭالمايدى-غانلىقىنى ئېيتقان .

ماريە بېككېر ئېدىپ كېسەل كارىۋىتىدا يېتىپ ، تەۋراتنى ئې-چىپ ، «ماركوس ئىنجىلى» دىن ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پالەچنى داۋالىغانلىقى توغرىسىدىكى بىر ئابزاس سۆزنى ئوقۇغان : ئەيسا ئەلەي-ھىسسالام كۆلدىن كېمىگە ئولتۇرۇپ ئۆتۈپ يۇرتىغا قايتىپ كەلدى . شۇ ئەسنادا ، كىشىلەر پالەچ بولۇپ ئورۇن تۆتۈپ يېتىپ قالغان بىر بىمارنى ئۇنىڭ ئالدىغا كۆتۈرۈپ كېلىشتى ، ئەيسا ئەلەيھىسسالام بە-مارغا قاراپ : «بالام ، خاتىرجەم بول ، گۇناھىڭ ساقىت قىلىندى . ئورنۇڭدىن دەس تۇرۇپ ، كارىۋىتىڭنى ئېلىپ ئۆيۈڭگە قايت !» دې-دى . بۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆيىگە قايتىپ كەتتى.....

ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ سۆزى ئۇنىڭغا چەكسىز كۈچ - قۇۋ-ۋەت ۋە ئىشەنچ ئاتا قىلغان ، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدىن غايەت زور ئىچكى داۋالاش كۈچى دەرھال ئۇرغۇپ چىققان . ئۇ «توساتتىن ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ماڭالايدىغان بولغان» .

«خۇشاللىنارلىق بۇ سەرگۈزەشتىدىن شۇنى بىلىپ يەتتىمكى ، مەن بىر خىل يېڭى ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ ئۆزۈمنىڭ ، ھەتتا باشقا-

لارنىڭ كېسىلىنى داۋالىيالايمەن . بۇ ئۇسۇلنىڭ ئىلمىيلىكى شۇ يەردىكى : بارلىق بىمار روھىي ئامىل بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ، داۋالاشنىڭ ئۇنۇمىمۇ خېلى زور مەنىدىن ئېيتقاندا مەنىۋى كۈچكە باغلىق بولىدۇ » .

شۇنىڭ بىلەن ماريىە بېككېر ئېددىي بىر يېڭى دىنىي ئېقىم— ئېتىقاد ئارقىلىق داۋالاشنى تەشەببۇس قىلىدىغان خىرىستىيان دىنى ئىلىم تەرەپدارى ئېقىمىنى بەرپا قىلغان . ئۇ تەشەببۇس قىلغان ھەمدە ئۇنى ئەڭ ئالىي دىنىي داھىي قىلغان بۇ ئېقىمنىڭ مۇرىتلىرى دۇنيا- نىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا بار .

سىلەر ئېھتىمال : «قارا سېنى ، ئەسلىدە سەن خىرىستىيان دىنى ئىلىم تەرەپدارلىرى ئېقىمىنى تەشۋىق قىلىۋېتىپسەن دېگىنە ! » دەپ قېلىشىڭلارمۇ مۇمكىن . ياق ، مەن بۇنداق قىلىۋاتقىنىم يوق ، مەن بۇ ئېقىمنىڭ ئەزاسىمۇ ئەمەس . لېكىن ، يېشىمنىڭ چوڭىيىشى ، سەرگۈزەشتىلىرىمنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ، ئىدىيەنىڭ غايەت زور كۈچ - قۇدرىتىگە بارغانسېرى قەتئىي ئىشىنىدىغان بولۇپ قالدىم . چوڭلار ماڭارىپى بىلەن شۇغۇللانغان 35 يىل داۋامىدا توپلىغان تەجرى- بەمدىن شۇنى چوڭقۇر تونۇپ يەتتىمكى ، ۋەھىمە ، غەم - ئەندىشە ۋە تۇرلۇك كېسەللىكلەردىن خالىي بولماقچى بولىدىكەنمىز ، ئۆزىمىزدە بىر خىل يېڭى ئىدىيە يېتىشتۇرۇشىمىزگە توغرا كېلىدۇ . مەن كە- شىلەردە بولغان ئاجايىپ ئۆزگىرىشلەرنى نەچچە يۈز قېتىملاپ ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن . بۇنداق ئىشلارغا ئادەتلىنىپ قالغانلىقىمدىن ، بۇنداق ئۆزگىرىشلەرگە ۋاي دەپ كەتمەيدىغان بولۇپ قالدىم .

ئىدىيەۋى كۈچنىڭ تۇرتكىسى بىلەن ھاسىل بولغان ، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمىگۈدەك بۇنداق غايەت زور ئۆزگىرىشنى بىر ئوقۇغۇچۇمنىڭ ئەمەلىيىتى ئارقىلىقمۇ ئىسپاتلاش مۇمكىن . ئۇ نېرۋا كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانىدى . تېگىگە يەتكىلى بولمايدىغان ئۆز - ئۆزى- دىن ھەسرەتلىنىش ئۇنىڭ كېسەللىك سەۋەبى ئىدى . «ھەرقانداق ئىش كۆڭلۈمگە ياقمايدۇ ، — دەيتتى ئۇ ماڭا دەرد تۆكۈپ ، — چېچىم چۈشۈپ كەتسە قانداق قىلارمەن دەپ ئەنسىرەيتتىم ؛ توي قىلىشقا

يېتەرلىك پۇل تاپالماسلىقىمدىن قورقاتتىم ؛ ئۆزۈمنى ياخشى دادا بولالماسمەنمىكىن دەپ قارايتتىم ؛ ياخشى كۆرگەن قىزىمدىن ئايرىلىپ قېلىشتىن قورقاتتىم ؛ تۇرمۇش مىزانىم دېگۈدەك ئالىيجاناب ئەمەسمىكىن دەيتتىم ؛ كىشىلەردە ياخشى تەسىرات قالدۇرالماسلىقىمدىن ئەنسىرەيتتىم ؛ ئاشقازان يارىسىغا گىرىپتار بولۇپ قالدىممۇ-كىن دەپ قاتتىق بىئارام بولاتتىم..... خىزمەت ئىقتىدارىمدىن قالدىم ، خىزمەت ئورنۇمدىن ۋاز كەچتىم . كەيپىياتىم بارغانسېرى جىددىيلىشىپ كەتكەنىدى ، ئاخىر بېرىپ خۇددى بىخەتەر كىلاپانى يوق پار قازىنىغا ئوخشاپ قالدىم : بېسىم ئاشقانسېرى ، مەلۇم جايدىن چوقۇم چاتاق چىقاتتى ، دېگەندەك چاتاق چىقتى . ئەس - ھوشىڭىز جايىدا بولسا دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ ، ئاللادىن سىزگە بۇنداق بالايىئا-پەتنى بەرمەسلىكىنى تىلەڭ : چۈنكى ، ھەرقانداق جىسمانىي ئازابنىڭ قورقۇنچلۇق روھىي ئازابتەك چىدىغۇسىز بولمايدىكەن .

روھىي كېسىلىم شۇنداق ئېغىرلىشىپ كەتتىكى ، ئۆيدىكىلەر بىلەن بىرەر ئېغىز گەپ - سۆزمۇ قىلىشالمايدىغان ھالغا قالغانىدىم . ئۇيۇ - پىكرىمنى پەقەت تىزگىنلىيەلمەيتتىم . كۈنبويى دەككە - دۈككىدە يۈرەتتىم ، سەل - پەل شەپە بولسىلا ھودۇقۇپ كېتەتتىم . ئادەمدىن قورقاتتىم . ھېچ گەپتىن - ھېچ گەپ يوقلا بېشىمنى ئىچىمگە تىقىپ قاتتىق يىغلاپ كېتەتتىم . ھەربىر كۈننى ئۆتكۈزۈش ماڭا بىر خىل ئازاب تۇيۇلاتتى . ھەممە ئادەم ، جۈملىدىن تەڭرىمۇ مېنى تاشلىۋەتكەندەك ئىدى . بۇلاردىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ، يېقىن ئەتراپتىكى دەريا-غا ئۆزۈمنى تاشلاپ ئۆلۈۋالماقچىمۇ بولغانىدىم .

تەلىيىمگە فلورىدا-غا بېرىپ سايا-ھەت قىلىپ كېلىشنى نىيەت قىلدىم . مۇھىتتىكى ئۆزگىرىشنىڭ روھىي كېسىلىمگە شىپا بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتىم . مەن پويىزغا چىققاندىن كېيىن دادام ماڭا بىر پارچە خەت بېرىپ ، فلورىدا-غا بارغاندىن كېيىن ئېچىپ ئوقۇشۇمنى ئېيتتى . بۇ فلورىدا-دا سايا-ھەت قىزىپ كېتىدىغان مەزگىل ئىدى . مەن ئۇ يەرگە بېرىپ مېھمانخانىدىن ياتاق تاپالماي ، ئىلاجسىزلىقتىن بىر ئېغىز ماشىنا ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ، ئەپلەپ - سەپلەپ بىر

كېچىنى ئۆتكۈزۈۋالدىم . مەن مىنامى شەھىرىدە يۈك پاراخوتلىرىدىن بىرەر خىزمەت تېپىشنى ئويلىغانىدىم ، بىراق ئۇمۇ ئاقمىدى . شۇنىڭ بىلەن نائىلاج كۈنبويى قۇملۇقتا يېتىپ كۈنۈمنى بىكار ئۆتكۈزدۇم . مەن فلورىدادا ئۆتۈۋاتقان كۈنۈمنىڭ ئائىلەمدىكىدىنمۇ تەس بولۇۋاتاتتى . لىقىنى ھېس قىلدىم . بۇ چاغدا دادام بەرگەن ھېلىقى خەتنى ئاچتىم . خەتتە مۇنداق دېيىلگەنىدى : 〈 سۆيۈملۈك ئوغلۇم ، سەن ھازىر ئائىلە-مىزدىن 1500 ئىنگلىز لىسى يىراقلىقتا تۇرۇۋاتىسەن . بىراق ، ھېس - تۇيغۇڭدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدىغۇ دەيمەن ، شۇنداق-مۇ ؟ بۇنى مەن تامامەن ئالدىن مۆلچەرلىگەنىدىم . چۈنكى ، سەن ھەسرەت - نادامەتلىرىڭنىڭ ھەممىسىنى — جۈملىدىن كېسىلىڭنى ئۆزۈڭگە ئۆزۈڭ تاپقان . سەن بەدىنىمدە كېسىلىم بار دېگەندىن كۆرە ، ئىدىيەمدە كېسىلىم بار دېگىنىڭ تۈزۈك . ماڭا كۈنبويى ئارام بەرمەي بىئارام قىلىۋاتقان نەرسە سەن تۇرۇۋاتقان مۇھىت ئەمەس ، بەلكى سېنىڭ مۇھىتقا مۇئامىلە قىلىش ئۇسۇلۇڭنىڭ توغرا بولماسلىقى . مەسىلىلەر ئۇستىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزەلەيدىغان ئادەمنىڭ قولىدىن ئىش كېلىدۇ دېگەن تەمسىل ياخشى ئېيتىلغان . بۇ سۆزنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى چۈشەنگەن ھامان قايتىپ كەل ئوغلۇم ! كېسىلىڭمۇ چوقۇم ساقىيىپ كېتىدۇ 〉 .

دادامنىڭ بۇ خېتى تېخىمۇ زىتىمغا تەگدى . مەن ھازىر ژەز - نەسھەتكە ئەمەس ، تەسەللىگە موھتاج ! مەن ئۆمۈر بويى ئۆيگە قايتا-ماسلىققا بەل باغلىدىم . شۇ كۈنى ئاخشىمى مىنامىنىڭ كوچىلىرىنى تەنھا ئايلاندىم . بىر چېركاۋنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتسام ، چېر-كاۋدا ئىبادەت بولۇۋېتىپتۇ . ئىشىم بولمىغاندىكىن ، مەنمۇ باشقىلارغا ئەگىشىپ كىرىپ ئاڭلىدىم . 〈 روھ ئۇستىدىن غەلبە قىلغانلار شەھەر ئالغانلاردىنمۇ كۈچلۈك 〉 دېگەن ژەز - نەسھەتنى ئاڭلاپ ، ئىختىيار-سىز چۆچۈپ كەتتىم . بۇ مۇقەددەس چېركاۋدا ئاڭلىغانلىرىم دادامنىڭ خېتىدە يېزىلغانلىرى بىلەن ئوخشاش تۇرامدۇ ؟ دىلىم بىردىنلا يو-رۇپ ، كۆڭلۈمدىكى بارلىق غەم - ئەندىشە تۇمانلىرى كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە تارقىلىپ كەتكەندەك بولدى .

ئۆمرۇمگە كەلگەندىن بۇيان مەسىلىلەر ئۈستىدە تۇنجى قېتىم ئېنىق ، تەمكىن ۋە ئاقىلانە مۇلاھىزە يۈرگۈزدۇم . ئىلگىرى ئۆتۈپ كەتكەن ئەخمەق ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلدىم ، ئىلگىرىكى سەرگۈزەشتىلىرىمنى ئەسلەپ ھەقىقەتەن قورقۇپ كەتتىم . ئىلگىرى مەن پۈتكۈل دۇنيانى ھەمدە بۇ دۇنيادىكى بارلىق ئادەملەرنى ئۆزگەرتىشنى ئۈمىد قىلاتتىم ، ھالبۇكى ، ئەمەلىيەتتە ھەممىدىن بەك ئۆزگەرتىشكە تېگىشلىكى مەندىن ئىبارەت بۇ فوتو ئاپپاراتنىڭ كادرى (جىڭتۇسى) يەنى مەندىكى ئوبيېكتىپ شەيئىلەرگە بولغان قاراش ئىكەن .

ئەتىسى ئەتىگەندە يۇڭ - تاقلىرىمنى يېغىشتۇرۇپ ، قايتىش سەپىرىگە ئاتلاندىم . بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن يەنە ئىشقا چۈشۈپ كەتتىم . تۆت ھەپتىدىن كېيىن ، ئىلگىرى قولۇمدىن كەتكۈزۈپ قويارمەنمىكىن دەپ ئەنسىرىگەن ھېلىقى قىز بىلەن توي قىلىۋالدىم) . ھازىر بەش بالىغا ئاتا بولۇپ قالدىم . مەيلى ئائىلىدە ياكى سىرتتا بولسۇن ، كىشىلەر بىلەن ئىنتايىن ئىناق ئۆتۈۋاتىمەن . ئەس - ھوشۇمنى يوقىتىپ قويغان چاغلىرىمدا ، مەن ئاران 18 ئادەم ئىشلەيدىغان بىر كىچىك زاۋۇتتا كېچىلىك ئىسمېنا باشلىقى ئىدىم ؛ ئەمدىلىكتە بولسا قەغەز پەنەركە زاۋۇتىنىڭ باش نازارەتچىسىمەن ، قول ئاستىمدا 450 ئىشچى ئىشلەيدۇ . تۇرمۇشۇم ئىلگىرىكىدىن كۆڭۈلۈك ۋە بايىاشات ئۆتمەكتە . ھاياتنىڭ مەنىسىنى ئەمدى ھەقىقىي چۈشەنگەنلىكىمگە ئىشىنىمەن . ئەگەر كۆڭلۈمگە ياقمايدىغان بىرەر ئىشقا يولۇقۇپ قالمىغان بولسام — بۇنداق ئىش ھەرقانداق ئادەمنىڭ ھاياتىدا دائىم بولۇپ تۇرىدۇ — ئۆزۈمگە : (كۆزۈڭنى يوغانراق ئاچ !) دەيمەن - دە ، ھەممە مەسىلەم بىر يولىلا ھەل بولۇپ كېتىدۇ .

راست گەپنى قىلسام ، نېرۋىسىدىن ئېزىش كېسىلىگە رەھمەت ئېيتىشىم كېرەك . چۈنكى ، بۇ رەھىمسىز كېسەل ماڭا ئىدىيەنىڭ روھقا ۋە جىسمانىي جەھەتكە كۈرسىتىدىغان غايەت زور تەسىرىنى تونۇتتى . ھازىر مەن ئىدىيەم ئارقىلىق تەن سالامەتلىكىمگە زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەي ، بەلكى ئۆزۈمگە پايدىلىق ئىش قىلىشنى بىلىپ يەتتىم . دادام يازغان خەتنىڭ تېگى - تەكتىنى چۈشەندىم : مېنىڭ

ئازابىمنى ئوبيېكتىپ مۇھىت كەلتۈرۈپ چىقارماي ، بەلكى ئىدىيەسىنىڭ بۇنداق مۇھىتقا ماسلىشالماسلىقى كەلتۈرۈپ چىقارغانلىكەن . بۇ قائىدىنى چۈشەندىم ، كېيىنىمۇ تەبىئىي ھالدا ساقلىيىپ كەتتى .»
مانا بۇ مېنىڭ ئىلگىرىكى بىر ئوقۇغۇچۇمنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن تەجرىبىلىرى ھەققىدە ئېيتقانلىرى .

مەن شۇنىڭغا چوڭقۇر ئىشىنىمەنكى ، بىزنىڭ تۇرمۇشتا خاتىرجەملىك ۋە خۇشاللىققا ئېرىشىشىمىز قانداق جايدا ياشىغانلىقىمىز ، قانچىلىك بايلىقىمىز بارلىقى ياكى جەمئىيەتتىكى ئورنىمىزنىڭ قانچىلىك يۇقىرىلىقىغا باغلىق ئەمەس ، بەلكى روھىي ھالىتىمىزگىلا باغلىق . تاشقى مۇھىت ھېچقانچە چوڭ رول ئوينىيالمايدۇ . مىللىي قەھرىمانىمىز جون بروننى ئېلىپ ئېيتساق ، ئۇ ئامېرىكىنىڭ خاپاس كېچىكىگە جايلاشقان دۆلەتلىك تۇرمىنى ئىشغال قىلىۋالغانلىقى ھەمدە قۇللارنى ئىسيان كۆتۈرۈشكە دەۋەت قىلغانلىقى ئۈچۈن دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈش جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغانىدى . جاللاتلار ئۇنى مېيىت ساندۇقىنىڭ ئۈستىدە تۇرغۇزۇپ جازا مەيدانىغا يالاپ ئېلىپ ماڭغاندا ، بىر چەتتە ئۇنى پايلاپ ئولتۇرغان پايلاقچى قورققىنىدىن غال-غال تىترەپ ، سارىسىمگە چۈشكەن ، لېكىن قەھرىمانىمىز جون بروننى ئىرگىنىيەنىڭ ياپيېشىل تاغ تىزمىلىرىغا قاراپ تۇرۇپ ، چەكسىز چوڭقۇر مۇھەببەت بىلەن : «دۆلىتىمىز نېمىدېگەن گۈزەل - ھە ! لېكىن ، مەن ئىلگىرى ئۇنىڭ مەنزىرىلىرىنى بۈگۈنكىدەك قېنىپ كۆرۈشكە ئەجەبمۇ پۇرسەت چىقىرالماپتىكەنمىنا ! » دېگەن .

بىز يەنە روبېرت فوركون سكوت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى — جەنۇبىي قۇتۇپقا تۇنجى تۇرکۈمدە بارغان بۇ ئەنگلىيەلىكلەرنى مىسالغا ئالساقمۇ بولىدۇ . ئۇلارنىڭ قايتىش سەپىرى بەلكىم ئىنسانلارنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئەڭ قورقۇنچلۇق سەپەر بولسا كېرەك . ئۇلارنىڭ ئوزۇق - تۇلۇكى تۈگەپ كېتىپ ، ئىسسىنىدىغان نەرسىلىرىمۇ قالمىغان . توپتوغرا 11 كېچە - كۈندۈز قاتتىق شۇرغان چىققان . ئۇلار-نىڭ يولى قار - مۇزلار بىلەن توسۇلۇپ قالغان ، سكوت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى چوقۇم ئۆلۈپ كېتىدىغان بولدۇق دېيىشكەن . كۆتۈلمە-

گەن ئەھۋالغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ، ئۇلار ئازراق ئەپيۇن ئېلىشۋالـ غانىكەن ، ئەسلىدە بۇ ئەپيۇن بارلىق خادىملارنىڭ شېرىن خىيال سۈرۈپ بۇ دۇنيا بىلەن بەھۇزۇر ۋىدالىشىشىغا يېتىدىكەن . لېكىن ، ئۇلار بۇ نارکوزلاش بۇيۇمىنى ئىشلەتمەي ، بەلكى «شوخ ناخشا»لارنى ئېيتىپ تۇرۇپ ، ئاستا ـ ئاستا جان ئۈزگەن . بۇ ئەھۋال ئاربىدىن سەككىز ئاي ئۆتۈپ ، ئۇلارنىڭ جەسىتىنى ئىزدىگەن بىر چارلاش ئەترىتى ئۇلارنىڭ توڭلاپ قالغان جەسىتىدىن تاپقان بىر پارچە ۋىدالـ شىش خېتىدىن مەلۇم بولغان .

شۇنداق ، ئەگەر بىزدە قەيسەر ئىرادە بولسا ھەمدە سالماق بولۇپ ئۆزىمىزنى بېسىۋالالىساق ، مەھبۇس توشۇيدىغان ئاپتوموبىلغا ئولتۇـ رۇپ جازا مەيدانىغا بارساقمۇ تەبىئەتنىڭ گۈزەل مەنزىرىلىرىدىن ئوخشاشلا لەززەت ئالالايمىز ؛ سوغۇق ، ئاچلىق تۇيغۇسىدىن ھازىرلا ئۆلۈپ قېلىش ھالىتىگە چۈشۈپ قالساقمۇ «شوخ ناخشا» ئېيتىپ ، چېدىرنى بېشىمىزغا كىيىمىز . بۇنىڭدىن 300 يىل ئىلگىرى ، مىلـ تون ئىككى كۆزى كۆرمەس بولۇپ قالغاندىمۇ ئاشۇنىڭغا ئوخشاش ھەقىقەتنى تاپقان : ئادەمنىڭ روھىي ھالىتى دوزاخنى جەننەتكە ئايلانـ دۇرالايدۇ ، ياكى ئۇنىڭ ئەكسىچە جەننەتنى دوزاخقا ئايلاندۇرالايدۇ .

ناپولېئون بىلەن خەلىن كەلىور مىلتوننىڭ نۇقتىنىزىرىگە كىشىنى قايىل قىلارلىق دەرىجىدە روشەن سېلىشتۇرما بولالايدۇ . ناپولېئون ئومۇمەن كىشىلەر ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىدىغان نام ـ شۆھرەت ، ھوقۇق ، بايلىق ..... دېگەنلەرنىڭ ھەممىسىگە ئىگە بولغان ئادەم ، لېكىن ئۇ مۇقەددەس ھېلىنا ئارىلىدا ئىلگىرىكى ئىشلارنى ئەسلىگىنىدە : «ھاياتىمدا بىر ھەپتە بولسىمۇ خۇشال ـ خۇرام ياشاپ باققان ئادەم ئەمەسمەن» دېگەن . ھالبۇكى ، گاس ۋە ئەما خەيلون كەيلور : «مەن تۇرمۇشۇمنى ھەقىقەتەن لەززەتلىك ھېس قىلمەن» دېگەن .

ناۋادا ، تۇرمۇش مەندەك يېشى 50 تىن ھالقىغان ئادەمگە بىرەر تەربىيە بەردى دېيىلمىغان بولسا ، ئۇنداقتا ، مەن ئالغان تەربىيە شۇكى : كۆڭۈلنىڭ خاتىرجەملىكى پۈتۈنلەي ئۆزىمىزگە باغلىق .

مەن بۇ يەردە ئېمېرسوننىڭ «ئۆزىگە ئىشىنىش توغرىسىدا» دېگەن ئەسىرىنىڭ ئاخىرقى سۆزىدە ئېيتىلغان بىر ئابزاس چىرايلىق سۆزىنى نەقىل كەلتۈرۈپ ئۆتمەكچىمەن : «سىياسىي جەھەتتىكى غەلىبە ، بايلىقنىڭ كۆپىيىشى ، كېسەللىكنىڭ ساقىيىشى ، ئۇرۇق - تۇغقان ، دوست - ئاغىنىلەرنىڭ جەم بولۇشى قاتارلىق ھەممە سىرتقى ئەھۋاللار كەيپىياتىڭزنى ياخشىلىشى ، سىزگە ياخشى كۆنلەر ئالدىمدا ئىكەن دېگەن تۇيغۇنى بېرىشى مۇمكىن . بىراق ، سىز خاتالاشتىڭىز . ئەمەلىيەت كۆپ ھاللاردا بۇنداق بولمايدۇ . كۆڭلىڭىزنىڭ خاتىرجەم بولۇشى ئۆزىڭىزگىلا باغلىق» .

ستوكوي ئېقىمىدىكى مەشھۇر پەيلاسوپ ئېپىكتېتوس كىشىلەرنى بولمىغۇر خىياللارنى ئىدىيەسىدىن چىقىرىۋېتىشكە تېخىمۇ كۆپ ئەھمىيەت بېرىش توغرىسىدا ئاگاھلاندۇرۇپ كېلىپ ، بۇ «ئۇلارنىڭ بەدىنىدىكى يارىسى ۋە يىرىڭلىق جاراھىتى»نى داۋالاشتىنمۇ مۇھىم دېگەنىدى .

ئېپىكتېتوسنىڭ بۇنىڭدىن 2000 يىل ئىلگىرى ئېيتقان بۇ سۆزىنىڭ ئىلمىيلىكى بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ھازىرقى زامان تېببىي پېنى تەرىپىدىن ئىسپاتلاندى . گ .كانبېر روبىنسون مۇنداق دەيدۇ : جونس ھوپكىنس دوختۇرخانىسىغا قوبۇل قىلىنغان بىمارلاردىن بەشتىن تۆت قىسىم ئادەمنىڭ روھىي جەھەتتىكى يۈكى زىيادە ئېشىپ كەتكەن . بۇ ئورگان خاراكتېرلىك كېسەللىك ئۆزگىرىشى بولغان ئاغرىقلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ . «بۇنداق بولۇشتىكى سەۋەب ، — دەيدۇ دوكتور روبىنسون ، — ئۇلار تۇرمۇشقا ماسلىشىشنى بىلمەيدۇ ، مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشنى بىلمەيدۇ» .

فىرانسىيەلىك ئۇلۇغ مۇتەپەككۇر مونتاينې : «كىشىلەرنىڭ بالا-يىئاپەتكە ئۇچرىشى ئاساسەن يۇز بەرگەن ۋەقەگە تاقابىل تۇرۇشنى بىلمىگەنلىكىدىندۇر» دېگەن سۆزىنى ئۆز تۇرمۇشىغا ئەگىشىتەر قىلىۋالغان .

سىلەر بەلكىم مۇنۇ ئىشقا تولىمۇ ئېتىبارسىز قارىساڭلار كېرەك . سىلەرنى تازا غەم بېسىپ ، قاتتىق قايغۇ دەستىدىن يۇرىكىڭلار

پارە - پارە بولۇۋاتقان چاغدا ، نېرۋاڭلار ئىنتايىن جىددىيلىشىپ تۇرغان پەيتتە ، مەن سىلەردىن غەيرىتىڭلارنى ئاشۇرۇشۇڭلارنى ، روھىي ھالىتىڭلارنى ئۆزگەرتىشىڭلارنى تەلەپ قىلسام ، سىلەرگە بەك ئەدەپسىزلىك قىلغان بولماسمەن؟ مەن ئۇنداق بولماس دەپ ئويلايمەن . مەن سىلەرگە تەلەپ قويۇپلا قالماي ، كونكرېت ئۇسۇلىنىمۇ كۆرسىتىپ بېرىمەن . ئەمەلىيەتتە ، بۇمۇ سىلەرنىڭ ھېچقانچە كۆپ ۋاقتىڭلارنى ئالمايدۇ ، چۈنكى بۇ ئۇسۇل ئىنتايىن ئاددىي .

ئەمەلىي پىسخولوگىيەنىڭ مەشھۇر ۋەكىلى ۋىلىيام جېمىس مۇنداق چۈشەنچىدە بولغان : «ھەرىكەت تۇيغۇدىن كېيىن بارلىققا كېلىدىغاندەك تۇرىدۇ ، ئەمەلىيەتتە بولسا ئۇلار ۋاقىت جەھەتتە ئوخشاشلىققا ئىگە ؛ ئىرادىنىڭ بىۋاستە كونترولىغا بولمىغان تۇيغۇنى تەڭشەش مەقسىتىگە بىرلا ۋاقىتتا ۋاستىلىك ھالدا يەتكىلى بولىدۇ» .

دېمەك ، ۋىلىيام جېمىس بىزگە شۇنى دېمەكچىكى ، گەرچە بىز تۇيغۇمىزنى دەرھال ئۆزگەرتەلمىسەكمۇ ، لېكىن ھەرىكىتىمىزنى ئۆزگەرتىش توغرىسىدا دەرھال بىر قارارغا كېلەلەيمىز . ھەرىكىتىمىز ئۆزگەرگەن ھامان ، تۇيغۇمىزمۇ تەبىئىي ھالدا ھەرىكىتىمىزگە ئەگىشىپ ئۆزگىرىپ بارىدۇ .

ۋىلىيام جېمىس چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ : «ئەگەر بىز خۇشاللىقتىن مەھرۇم قالغان بولساق ، ئۇنىڭغا قايتا ئېرىشىشنىڭ ئەڭ ئۇنۇملۇك ئۇسۇلى خۇشال ھەرىكەت قوللىنىپ ، ھەربىر ئېغىز سۆز ، ھەربىر ھەرىكىتىمىزدە خۇشاللىققا قايتا ئېرىشكەندەك قىياپىتىمىزنى ئىپادىلەشتىن ئىبارەت» .

بۇ ئۇسۇل كارغا كېلەرمۇ ؟ ئۇ خۇددى ھۆسن تۇزەش ئوپېراتسىيەسىگە ئوخشاش دەرھال ئۇنۇم بېرىدۇ ! ئىشەنمىسىڭىز دەرھال سىناپ بېقىڭ . كۈلۈپ تۇرۇڭ — بىرنەرسىنى چۈشەنگەندەك كۈلۈمسىرەپ تۇرۇڭ ؛ ئارقىڭىزغا غادىيىپ تۇرۇپ چوڭقۇر نەپەس ئېلىڭ؟ كۆڭلىڭىزنى كۆتۈرگۈدەك ناخشىدىن بىرنى ئېيتىپ (ئەگەر ناخشا ئېيتالمىسىڭىز ئىسقىرتىسىڭىزمۇ ، دىمىغىڭىزدا ئېيتىسىڭىزمۇ بولىدۇ) . شۇنداق قىلسىڭىز ۋىلىيام جېمىسنىڭ يۇقىرىدىكى سۆزىنىڭ

كونكرىت مەنسىنى ھايال يوق ھېس قىلالايسىز . سىز روھلۇق ، خۇشال قىياپەتتە تۇرغىنىڭىزدا ، جىسمىڭىز ھەرقانداق قىلىپمۇ پەردە-شان ، غەمكىن ھالەتتە تۇرالمايدۇ .

بۇ تەبىئەت دۇنياسىدىكى بىر ئاساسىي قائىدە ، ئۇ ھاياتىمىزدا خاسىيەتلىك رول ئويناپدۇ . مەن كالىفورنىيەلىك بىر ئايال بىلەن تونۇشىمەن (ئۇنىڭ ئىسمىنى يوشۇرغانلىقىمنى كەچۈرۈڭ) ، ئەگەر ئۇ بۇ مەخپىي رېتسېپنى بىلىپ قالمىغان بولسا ، بارلىق دەرد - ئەلەملىرىدىن 24 سائەت ئىچىدە پاك - پاكىز ئادا - جۇدا بولىدۇ . ئۇ ياشىنىپ قالغاندا ئېرىدىن تۇل قالغان — بۇمۇ كىشىنى ھەسرەتكە سالىدىغان ئىش ، ئەلۋەتتە . لېكىن ، ئۇ ئۆزىنى خۇشال تۇتۇشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باققانمۇ ؟ ھەرگىز ئۇنداق قىلمىغان . ئەگەر بىراۋ ئۇنىڭدىن ھال - كۇنىڭىز قانداقراق دەپ سورىسا ، ئۇ بەلكىم : «ھە ، قەدىر ئەھۋال» دېيىشى مۇمكىن . ھالبۇكى ، ئۇنىڭ چىراي ئىپادىسى ۋە يىغلامسىرىغان ئاۋازىدىن : «ئاھ خۇدا ، قانچىلىك ئازاب چېكىۋاتقانلىقىمنى بىلسەڭ ئىدىڭ !» دېگەنلىكى چىقىپ تۇرىدۇ ، كىمكى ئۇنىڭ ئالدىدا ئاز - تولا خۇشاللىقىنى ئىپادىلەپ قويىدىغان بولسا ، چوقۇم ئۇنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرايدۇ . ئەمەلىيەتتە مىڭلىغان ، تۈمەن-لىگەن ئايالالرنىڭ ھال - كۇنى ئۇنىڭدىن كۆپ ناچار . ئۇنىڭ ئېرى ئۇنىڭغا بىر ئۇلۇش خەۋپسىزلەندۈرۈش پۇلى قالدۇرۇپ كەتكەن ، بۇ پۇل ئۇنىڭ ئۆمۈرلۈك تۇرمۇشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىدۇ ، بالىلىرىمۇ ئۇنىڭغا بىر يۈرۈش تۇرار جاي جابدۇپ بەردى . ھالبۇكى ، ئۇنىڭ خۇشال يۈرگەنلىكىنى كەمدىن-كەم كۆرىمەن . ئۇ ئۇچ كۈيئوغلىدىن بەك بېخىل ، شەخسىيەتچى دەپ ئاغرىنىدۇ — ئەمەلىيەتتە داۋاملىق ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بېرىپ مېھمان بولۇپ تۇرىدۇ ، ھەر قېتىم بارغاندا بىرقانچە ئاي تۇرۇپ كېلىدۇ ؛ ئۆزىنىڭ قىزلىرىدىنمۇ ، ماڭا سوۋغا بەرمىدى دەپ ئاغرىنىدۇ — گەرچە ئۆزى بىر تىيىن خەجلەشكە چىدىمىسىمۇ . ئۇنىڭ ئېيتىشچە ، ئۇ پۇل يىغىپ ، «ئاخىرقى ئۆمرىنى ئوبدان ئۆتكۈزمەكچى» ئىكەن . ئۇ بۇ ئېچىنىشلىق ئائىلىنىڭ ۋە ئۆزىنىڭ بەختىگە ئولتۇردى . ئۇ قانداق بولۇپ بۇنداق ئېچىنىشلىق

ئاقىۋەتكە قالدى؟ بۇنداق تىراگېدىيەنىڭ كېلىپ چىقىشىدىكى تۈپ سەۋەب شۇكى ، ئۇ ئۆزىنى ئۆزگەرتىشنى خالىمايدۇ . ئۇ ئېچىنىشلىق دەرد - ئەلەم تارتىپ ، جاھاندىن جاق تويغان تۇرمۇشتىن تامامەن قۇتۇلۇپ ، پۈتۈن ئائىلىنىڭ ئەڭ ئىززەتلىك ۋە ھۆرمەتكە سازاۋەر بىر ئەزاسى بولالايتتى . بۇنداق ئۆزگىرىش ياساش ئۈچۈن ، ئۇ قەتئىي نىيەتكە كېلىپ ، خۇشال قىياپەتكە كىرىۋالسىلا كۇپايە قىلاتتى . ئۆزدىنىڭ بىتەلەيلىكى ۋە دەرد - ئەلەملىك تۇيغۇسىنى ئەۋلادلىرىغا ئارتىپ قويماي ، بەلكى بالا - چاقىلىرىغا ئىنتايىن ئامراق قىياپەتكە كىرىۋالسىلا بولاتتى .

مەن ھىندىيانا ئىشتاتىدا خ .ي .ئېنلېرت ئىسىملىك بىر ئادەم بىلەن تونۇشقانىدىم . ئۇ تۇرمۇشنىڭ سىرىنى بىلىۋالغاچقا ھازىرغىچە ھايات ياشاۋاتىدۇ . بۇنىڭدىن 20 نەچچە يىل ئىلگىرى ئۇ ئىسكارلاتىنا كېسىلىگە گىرىپتار بولغان . كېسىلى تەدرىجىي ياخشىلىنىپ تۇرۇشىغا يەنە بۇرەك يالليۇغىغا گىرىپتار بولغانلىقى تەكشۈرۈپ ئېنىقلانغان . ئۇ ھەر خىل دوختۇرلارغا ھەتتا ئەل كېزەر تېۋىپلارغا كۆرۈنگەن . ھېچقانداق ئادەم ئۇنىڭ كېسىلىگە قىلچە ئامال قىلالمىغان . كېيىنچە ئۇ يەنە بەزى ئەگەشمە كېسەللىكلەرگىمۇ گىرىپتار بولغان . ئۇنىڭ قان بېسىمى ئىنتايىن ئۆرلەپ كەتكەن . دوختۇرلار ئۇنىڭغا قان بېسىمىنىڭ ئۆرلەپ ئەڭ يۇقىرى چەككە يەتكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەھۋالىنىڭ داۋاملىق يامانلىشىۋاتقانلىقىنى ، ئاخىرەتلىك ئىشلىرى ئۈستىدە ئويلىنىپ قويۇشنى ئېيتقان .

«ئۆيۈمگە قايتىپ كېلىپ خەۋپسىزلەندۈرۈش پۈلى تاپشۇرغانلىقى ئەھۋالىمنى سۈرۈشتە قىلدىم ، — دەيدۇ ئېنلېرت ، — دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ ، تەكرىدىن ھاياتىمدىكى گۇناھلىرىمدىن ئۆتۈشنى تىلىگەندىن كېيىن ، پېشانەمگە پۈتۈلگەننى كۆرۈش نىيىتىگە كەلدىم . مىجەزىم تېخىمۇ ئوسالىشىپ كەتتى . ئەتراپىمدىكى كىشىلەرنىڭ ھېچقايسىسىغا خاتىرجەملىك بەرمىدىم ، خوتۇنۇم ، ئوغۇل - قىزلىرىم يېنىمغا كېلىشتىن قورقىدىغان بولۇپ كەتتى ، ئۆزۈڭنىڭمۇ دېمىم ئىچىمگە چۈشۈپ كەتتى . بىر ھەپتە ئۆزۈمگە ئۆزۈم ئېچىنغاندىن كېيىن ئۆز-

ئۆزۈمگە دېدىم : 〈سەن ھەقىقەتەن سارائ بولۇپ قاپسەن ! يەنە بىر يىل — يېرىم يىل ئۆمۈر كۆرسەڭ ئەجەب ئەمەس ، نېمىشقا بىردەم بولسىمۇ خۇشالراق ياشاشنىڭ ئامالىنى قىلمايسەن〉 ؟

قەددىمنى رۇسلاپ ، چىرايىمغا كۈلكە يۈگۈرتۈپ ، ئىمكانقەدەر ئۈنۈڭ - بۇنىڭ بىلەن مەشغۇل بولۇپ ، ساق ئادەمدەك يۈردۈم . شۇنى ئېتىراپ قىلىشىم كېرەككى ، باشتا بۇ ئىشلارمۇ ئاسانغا چۈشمىدى . ئۆزۈمنى ئائىلىمىزدىكىلەر بىلەن ئىناق ئۆتۈشكە مەجبۇرلىدىم . بۇنداق قىلىشىم پۈتۈن ئائىلىمىزگە پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن ، ئۆزۈمگىمۇ پايدىلىق ئىدى .

ئۇزاق ئۆتمەي كۆپ ياخشىلىنىپ قالغانلىقىمنى ھېس قىلدىم . بۇ گېپىم يالغان ئەمەس . مەن ھەقىقەتەن كۆپ ياخشىلىنىپ قالدىم . تەن سالامەتلىكىمىمۇ بارا - بارا ئەسلىگە كەلمەكتە ئىدى . بىرقانچە ئايدىن كېيىن مېيىت ساندۇقىغا كىرمەيلا قالماي ، ئەكسىچە تۇرمۇشۇمنىڭ ئىنتايىن بەختلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم ، قان بېسىمىمۇ تۆۋەنلىگەنىدى . شۇنىڭغا چۈشۈر ئىشەندىمكى ، ئەگەر مەن ھەر ۋاقىت يەلكەمدىن بېسىپ تۇرۇۋاتقان شەكسىز ئۆلىدىغان بولدۇم دەيدىغان ئىدىيەۋى بوپىنى چۈرۈپ تاشلىمىغان بولسام ، دوختۇرلارنىڭ ھۆكمى چوقۇم رېئاللىققا ئايلانغان بولاتتى» .

بۇ يەردە مەن كىتابخانلىرىمغا مۇنداق بىر سوئال قويماقچىمەن : مۇبادا ئېنىقلىرتىنىڭ دېگەنلىرىدەك ، ئۈنىڭ ھاياتى ئۆزىنى زورمۇزور خۇشال تۇتۇپ ، تىرىشىپ غەم - ئەندىشىنى تۇگىتىش بەدىلىگە كەلگەن بولسا ، بىزنىڭ ئورۇنسىز قايغۇرۇش ۋە روھىي چۈشكۈنلۈكىنىڭ كاللىمىزنى چىرمىۋېلىشىغا بىردەم بولسىمۇ ، يول قويۇشقا نېمە ئاساسىمىز بار ؟ خۇشاللىقىمىزنى ئىپادىلەش ئارقىلىق بىر خىل بەختلىك مۇھىت يارىتىشقا چامىمىز يەتكەنىكەن ، ئۆزىمىزنىڭ ، ئەتراپىمىزدىكى كىشىلەرنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈشىمىز ۋە كۆڭلىنى رەنجىتىشىمىزنىڭ نېمە ھاجىتى ؟

بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى مەن بىر كىتاب ئوقۇغانىدىم . ئۇ كىتاب ماڭا چوڭقۇر ۋە ئۇزاققىچە تەسىر كۆرسەتكەنىدى . بۇ

«كىشىلەرنىڭ پىكىر قىلىش ئۇسۇلى» دېگەن كىتاب بولۇپ ، جېمىس لاهني ئاللان دېگەن كىشى يازغانىكەن . كىتابتا مۇنداق دەپ يېزىلغان : «ئەگەر بىر ئادەم ئۆزىنىڭ ئەتراپىدىكى ئادەم ۋە شەيئىلەرگە بولغان ئوي - پىكرىنى ئۆزگەرتمىدىكەن ، ئۇ ئەتراپىدىكى ئادەم ۋە شەيئىلەرنىڭمۇ ئۆزىگە ئەگىشىپ ئۆزگىرىش ياساۋاتقانلىقىنى بايقايدۇ ؛ ئەگەر ئۇ ئادەم ئوي - پىكرىنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتسە ، ئۇ ھەتتا ئەتراپىدىكى مۇھىتتا يۈز بەرگەن جىددي ئۆزگىرىشلەردىن ھەيران قالمىدۇ . بىز دۇئا - تىلاۋەت قىلىدىغان خۇدا ئۆزىمىزنىڭ قەلبىدە . خۇدا — ئۆزىمىز . ئادەمنىڭ قىلغان - ئەتكەنلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىدىيەسىنىڭ بۇاستە نەتىجىسىدۇر . ئۇ ئۆزىنىڭ ئىدىيەسىگە يۇكسەك مەزمۇن بەرگەن ھامان روھىنى ئۇرغۇتۇپ ، قىيىنچىلىقنى يېڭىپ ، قىلغان ئىشىدىن نەتىجە يارىتالايدۇ . بىراق ، ئەگەر ئۇ ئۆزىنىڭ ئىدىيەسىنى مۇئەييەن يۇكسەكلىككە كۆتۈرۈشنى رەت قىلىدىكەن ، ئۇنداقتا ، ئۇ مەڭگۇ ئاجىزلىق ، ئازاب ۋە بەختسىزلىك ھېس قىلىدۇ» .

موشىس مۇنداق دەيدۇ : ئاللاتائالا بۇ چەكسىز دۇنيانى ياشقۇرۇشنى بىز ئىنسانلارغا تاپشۇرغان ، لېكىن مەن كەڭ قورساقلىق بىلەن قىلىنغان بۇ ئىلتىپاتنى خان - پادىشاھلارىدەك ئىمتىياز قىلىۋالمايمەن : مېنىڭ تىلەيدىغىنىم پەقەت ئۆزۈمگە — ئۆزۈمنىڭ ئىدىيەسىگە ھۆرمۇرانلىق قىلىش . مەن پەقەت ئۆزۈمنىڭ خۇشلۇقۇم ، خاپىلىقىم ، قايغۇ - ھەسرىتىم ، روھىي ھالىتىم ۋە ئەقىل - ئىدراكىمغىلا يېتەكچىلىك قىلىمەن . مەن قىلغان - ئەتكەنلىرىمنى ھەر ۋاقىت ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ تۇرىدىغانلا بولسام ، بۇنداق ھوقۇقۇمنى ئەڭ زور دەرىجىدە رېئاللىققا ئايلاندۇرالايمەن .

ۋىلىيام جېمىسنىڭ مۇنۇ سۆزىنى ئېسىمىزدە چىڭ تۇتايلى : «قورقۇپ ئالغا باسمايدىغان روھىي كەيپىياتىمىزنى چۆرۈپ تاشلاپ ، باتۇرلارچە ئالغا باسىدىغانلا بولساق ، بىزنى بىزار قىلغان نۇرغۇن نەرسىلەر ، ئەمەلىيەتتە بىزنى روھلاندۇرىدىغان ، بىزگە پايدىلىق بولغان ياخشى ئىشقا ئايلىنىدۇ» .

ئۆزىمىزنىڭ بەختى ئۈچۈن باتۇرلارچە ئالغا باسايلى ! كۈندىلىك تۇرمۇشىمىز شاد ـ خۇراملىق ۋە مول ئىجابىي روھ بىلەن تولۇپ تاشسۇن ! تەقلىد قىلىشچىلار ئۈچۈن ، تۆۋەندە بىر ئۇلگە بىلەن تەمىن ئېتىمەن . ئۇ «مەن دەرھال ھەربىرىنى كېيىنىشىم كېرەك» دېگەن تېمىدىكى بىر پارچە قىسقا ماقالە بولۇپ ، ئۇنى مەرھۇم ئايال يازغۇچى شېبىر پارتىزانلىقى بۈنىڭدىن نەچچە ئون يىل ئىلگىرى يازغان ، ئۇ ئىنتايىن رىغبەتلەندۈرۈش خاراكتېرىگە ئىگە ماقالە . بىز مۇشۇ مىزانـ لارغا ئەمەل قىلىدىغانلا بولساق ، نۇرغۇن غەم ـ ئەندىشە ۋە قايغۇـ ھەسرەتلەرنى تۈگىتىپ ، كىشىلىك دۇنياسىدىكى لەززەتتىن پۈخادىن چىققۇچە بەھرىمەن بولالايمىز .

مەن دەرھال ھەربىرىنى كېيىنىشىم كېرەك .

1 . مەن دەرھال بەختكە ئېرىشىشىم كېرەك . مېنىڭچە ، ئىبراھام لىنكولىنىڭ سۆزى ئىنتايىن يوللۇق . ئۇ : «كىشىلەر بەختلىك بولۇشنى ئارزۇ قىلسا بەختلىك بولالايدۇ» دېگەنىدى ، بەخت — پىكىر قىلىشتىن كېلىدۇ ، ئۇنىڭ تاشقى دۇنيا بىلەن مۇناسىۋىتى يوق .

2 . مەن دەرھال ئۆزۈمنى ھەممىگە ماسلاشتۇرۇشۇم لازىمكى ، ھەممىنى سۈيىيەكتىپ مۇددىئايىمغا ماسلاشتۇرىمەن دېمەسلىكىم لازىم . ئۆزۈمنى ئائىلەمگە ، تىجارىتىمگە ۋە تەقدىرىمگە بويسۇندۇرۇـ شۇم كېرەك .

3 . مەن دەرھال سالامەتلىكىمنى ئاسرىشىم لازىم . مەن ھەرـ كەت قىلىشىم ، يەپ ـ ئىچىشىم كېرەك ؛ مەن ئۇنى دەپسەندە قىلماي ، بەلكى كۆپرەك مۇھاپىزەت قىلىشىم لازىم ، چۈنكى ئۇ ئوي ـ پىكرىمـ نى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى قورالىم .

4 . مەن دەرھال روھىمنى ئۇرغۇتۇشۇم لازىم . ئاز ـ تولا پايدـ لىق ئىشلارنى قىلىشنى ئۆگىنىشىم ۋە قىلىشىم لازىم ؛ ئىدىيە جەـ ھەتتە ھۇرۇن بولۇشنى ئەمدى خالىمايمەن ، مېنى ئالغا ئىلگىرىلىتىـ دىغان ، تەپەككۇر قىلدۇرىدىغان ۋە ئىدىيەمنى يۇكسەك دەرىجىدە مەركەزلەشتۇرىدىغان نەرسىلەرنى ئوقۇشۇم لازىم .

5 . مەن دەرھال تۆۋەندىكى ئۇسۇللاردىن پايدىلىنىپ ئىرادەمنى

تاۋلىشىم كېرەك : مەن مەلۇم كىشىگە بىر ياخشى ئىش قىلىپ بېرەي ، لېكىن ئۇنى باشقىلار بىلىپ قالمىسۇن ؛ بۇ ئىشلىرىم كۆڭلۈمگە ياقمىسىمۇ ، ۋېلىيام جېمىسىنىڭ نەسىھىتى بويىچە قىلىۋېرەي .

6 . مەن دەرھال باشقىلارنىڭ كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈنۈشۈم لازىم ، ئىمكانقەدەر ياخشى كىيىنىپ ، ئۆزۈمنى تۇزەشتۇرۇپ يۈرۈشۈم كېرەك ؛ مەن سىلىق سۆزلىشىم ، باشقىلارغا ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلىشىم لازىم ؛ مەن باشقىلارنى كۆپرەك ماختاپ ، ئاز تەنقىد قىلىشىم ، ئەيىبلىمەسلىكىم ، باشقىلارغا قول شىلتىپ ، بۈيرۇق چۈشۈرمەسلىكىم لازىم .

7 . مەن دەرھال بۈگۈنكى كۈنۈمنى ياخشى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن تىرىشىشىم لازىم . تۇرمۇشۇمدا كۆرۈلگەن ھەممە مەسىلىنى بىراقلا ھەل قىلىشىم ھاجەتسىز . دائىم بېشىمنى قاتۇرىدىغان ئىشلاردىن بىر كۈندە بىرقانچىنى كۆڭۈل ئازادىلىكى بىلەن ياخشى بىر تەرەپ قىلىۋالىسام تولۇق قانائەت ھاسىل قىلىشىم كېرەك .

8 . مەن دەرھال ئۆزۈمگە بىر پىلان تۇزۇپ چىقىشىم لازىم . بۈگۈن قايسى ۋاقىتتا نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىمنى يېزىپ مېڭىشىپ كېرەك . بەلكىم ئۇنى دېگەندەك توغرا ئىگىلەپ كېتەلمەسلىكىم مۇمكىن ، لېكىن قانداقلا بولمىسۇن پىلاننى تۇزۇپ چىقىشىم لازىم . شۇنداق قىلساملا ئارىسالدىلىق ۋە قالايمىقانچىلىقنى تۈگىتەلەيمەن .

9 . مەن دەرھال ھەركۈنى يېرىم سائەت ۋاقىت چىقىرىپ كاللامنى ئارام ئالدۇرۇشۇم لازىم . ئۆزۈم ياخشى كۆرىدىغان ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ ئىچ پۈشۈقۇمنى چىقىرىشىم لازىم .

10 . مەن دەرھال غەم - قايغۇسىز ئادەم بولۇشۇم ، بولۇپمۇ قورقماسلىقىم ، ۋەسۋەسىگە چۈشۈپ قالماسلىقىم لازىم . تۇرمۇشتىن بەھۇزۇر لەززەت ئېلىشىم ، مېنى ياخشى كۆرگەنلەرنى ياخشى كۆرۈشۈم كېرەك . بىلىشىم كېرەككى ، مەن ياخشىلىق قىلغانلار ماڭىمۇ ياخشىلىق قىلىدۇ .

كۆڭۈل خاتىرجەم ، تۇرمۇش ئازادە بولۇشنىڭ پىرىنسىپلىرىدىن بىرى شۇكى :

ئەگەر سىز خۇشال - خۇرام پىكىر قىلسىڭىز ۋە ئىش بېجىرسە- ڭىز كۆڭلىڭىزمۇ تەبىئىي ھالدا خۇش بولىدۇ .

2 . ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن يۇقىرى بەدەل تۆلەشكە توغرا كېلىدۇ

بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، ئامېرىكىنىڭ ئاتاقلىق مۇ- ھىت ئاسراش رايونى — دۆلەتلىك سېرىق تاش باغچىسىغا سايامەتكە بارغانىدىم . ئاخشىمى سايامەتچىلەر بىلەن بىللە سىرتتا ئولتۇرۇپ پاراڭلاشتۇق . ئۇدۇلىمىزدا تۇتاش كەتكەن باراقسان يېڭنە يوپۇرماق- لىق ئورمان بار ئىدى . ئۇزاق ئۆتمەي ، چىراغ يوپيورۇق يورۇتۇپ تۇرغان ئالدىمىزدىكى بىكار يەردە قورقۇنچلۇق بىر ھايۋان — قوڭۇر ئېيىق پەيدا بولدى . ئۇ باغچا رېستورانىنىڭ ئاشخانىسىدىن تۆكۈۋې- تىلگەن نەرسىلەرنى ئوغرىلىقچە يەۋاتاتتى . بۇ چاغدا ، باغچىنىڭ باش- قۇرغۇچى خادىمى مارتېدال ئاتتىن سەكرەپ چۈشۈپ بىزگە — لاغىلداپ تىترەپ تۇرغان سايامەتچىلەرگە — بۇنداق ياۋايى ھايۋانلار- نىڭ تۇرلۇك تۇرمۇش ئادەتلىرىنى سۆزلەپ بەردى . ئۇنىڭ ئېيتىشى- چە ، قوڭۇر ئېيىق غەربىي يېرىم شارىدىكى ئەڭ يامان ھايۋان ھېسابلە- نىدىكەن . بىراق ، مەن شۇ چاغدا يەنە بايقىدىمكى ، بۇ قوڭۇر ئېيىق يەنە بىر كىچىك ھايۋان — پەرزىمچە سېسىق كۆزەننىڭ ئورمانىدىن چىقىپ ، مەززىلىك تاتامدىن چىراغنىڭ يورۇقىدا ئۆزى بىلەن بىللە لەززەتلىنىشىگە يول قويىدى . ئەمەلىيەتتە ، قوڭۇر ئېيىق بۇ سېسىق كۆزەننى كۆچلۈك ئالدى پۈتىنىڭ تىرنىقىدا بوشراق نوقۇپ قويسىلا ئۆلەتتى . ئۇ نېمىشقا ئۇنداق قىلمىدى ؟ چۈنكى ، قوڭۇر ئېيىق بۇنداق قىلىشنى ئەرزىمەس ئىش دەپ ھېسابلىغانىدى .

مېنىڭمۇ ئاشۇنداق تەجرىبىلىرىم بولغان . بالىلىق دەۋرىم ئە- دى ، مىسسۇرى ئىشتاتىنىڭ سەھراسىدىكى يايلاقنىڭ چېگىر يوللىرە- دا تۆت پۈتلۇق سېسىق كۆزەننى داۋاملىق ئۆچرىتىپ تۇراتتىم . چوڭ بولغاندىن كېيىن نېمۇ - يورك كوچىلىرىدا ئىككى پۈتلۇق «سېسىق

كۆزەن»نى داۋاملىق ئۆچرىتىدىغان بولدۇم . مەيلى قايسى خىلدىكى «سېسىق كۆزەن» بولسۇن ، مېنىڭچە ئۇنىڭ بىلەن سوقۇشۇش ئەرزىمەيدىغان ئىش .

رەقىبلىرىمىزگە نەپرەتلىنىش كۆپ هاللاردا ئۆزىمىزنى زىيانغا ئىتتىرىپ قويىدۇ . سىز ئۆچمەنلىكىڭىز بولغاچقا ئۇنىڭغا غەزەپلىنىپ ، خاتىرجەم بولالالمايسىز ، لېكىن رەقىبىڭىز بىمالال گىدىيىپ يۇرۇۋېرىدۇ . سىزنىڭ غەزىپىڭىز ئۇنىڭ بىر تال مويىنى زىيانغا ئۇچرىتىش ئۇياقتا تۇرسۇن ، ئەكسىچە ئۆزىڭىزگە كېچە - كۈندۈز ئازار بېرىۋېتىدۇ .

سىز تۆۋەندىكى هېكمەتلىك سۆزنى ئوقۇغانمۇ ؟ ئۇنى جانابىڭىزغا تەقدىم قىلاي : «ئەگەر پايدا دېسە جان بېرىدىغان مۇتتەهەمدىن بىرسى چىشىڭىزغا تېگىپ قويسا ئۇنىڭ بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن ؛ ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن تۆتۈشۈپ قالسىڭىز ئۆزىڭىزنى نەس باسىدۇ» . بۇ سۆز سان - ساناقسىز پاكىتلار ئاساسىدا ئېيتىلغان ، چۈنكى ئۇ سۆز ئامېرىكىدىكى مىلۇئوكى شەهەرلىك ساقچى ئىدارىسىنىڭ بىر پارچە دوكلاتىدا ئوتتۇرىغا قويۇلغان .

سىلەر بەلكىم ئىنتىقام ئېلىش پىسخىكىسىنىڭ زادى نېمە زىيىنى بار دەپ سورىشىڭلار مۇمكىن ، «تۇرمۇش» ژۇرنىلىنىڭ قارىشىچە ، ئۇ ئادەمنىڭ تەن سالامەتلىكىنى نابۇت قىلىدۇ . «قان بېسىمى يۇقىرىلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلاردا كۆرۈلىدىغان بىر روشەن ئالامەت — ئىنتىقام ئېلىش كەيپىياتىدا بولۇش ، — دەپ يازىدۇ بۇ ماقالىنىڭ ئاپتورى ، — بۇنداق كەيپىيات داۋاملىشىۋېرىشىنىڭ ئاقىۋىتى ئۇلاردا قان بېسىمى يۇقىرى بولۇش ۋە يۈرەك كېسىلىنى پەيدا قىلىدۇ» .

يېقىندا ، بىر تونۇشۇمنىڭ يۈرەك كېسىلى قوزغىلىپ قالغاندىدى . دوختۇر ئۇنىڭغا يېتىپ ئازار ئېلىشنى ، هەرگىز ئاچچىقلانماسلىق ۋە هاياجانلانماسلىقنى ، كۆڭلىگە ياقمايدىغان ئىشلار بىلەن كارى بولماسلىقنى ئېيتتى . دوختۇرلارغا ئايانكى ، ئاچچىقلىنىش يۈرەك كېسىلى بارلارنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ . ئەھۋال هەقىقەتەن شۇنداق

ئېغىرمۇ ؟ بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، ۋاشىنگتون ئىشتاتىنىڭ سپوكان دېگەن يېرىدىكى بىر قەھۋەخانىنىڭ غوجايىنى ئاچچىقلانغانلىقى ئۈچۈن راستتىنلا ئۆلۈپ كەتتى . مەن ئۇ تۇرۇشلۇق رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىنىڭ باشلىقى جېللېي سۇئانتوتنىڭ بىر پارچە خېتىنى ساقلاپ كېلىۋاتىمەن . خەتتە مۇنداق دەپ يېزىلغانىدى : «سپوكاندىكى بىر قەھۋەخانىنىڭ غوجايىنى ، 66 ياشلىق ۋېلىيام فېرگا ھېلىنىڭ بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ئۆلۈپ كېتىشىگە ئۇنىڭ ئۆز ئاشپەزىگە ئاچچىقلانغانلىقى سەۋەب بولغان . بۇ ئاشپەز تەخسىدە قەھۋە ئىچىدىغان يامان ئادىتىنى ئۆزگەرتەلمەپتۇ . غوجايىن قاتتىق ئاچچىقلانغان ھالدا تاپانچىسىنى چىقىرىپ ئاشپەزگە قاراپ يۈگۈرۈپتۇ - دە ، ئىككى قەدەم ماڭغا - ماڭمايلا دۈم چۈشۈپتۇ . ئۆلگەندىن كېيىنمۇ تاپانچىسىنى چىڭ سىقىمداپ تۇرۇپتۇ . قانۇن دوختۇرىنىڭ تەكشۈرۈشىدىن مەلۇم بولۇپتۇكى ، بۇ ئۆلۈم ۋەقەسى ھەقىقەتەن قاتتىق ئاچچىقلىنىش كەلتۈرۈپ چىقارغان يۈرەك كېسىلىنىڭ قوزغىلىشىدىن بولغان » .

ئۆچمەنلىك كەيپىياتى ئادەمنىڭ تەن سالامەتلىكىنى نابۇت قىلىپ-لا قالماستىن ، بەلكى ھۆسنىگىمۇ زىيان يەتكۈزىدۇ . بىز تونۇيدىغان بەزى ئايالارنىڭ يۈزىدە قورۇق كۆپ ، چىرايى سولغۇن بولۇشىدىكى چوڭ سەۋەب ، ئۇلار داۋاملىق باشقىلارغا ئۆچمەنلىك قىلىدۇ . ئەگەر ئۇلار ئەپۇ قىلىش ، ۋاپا ۋە ئىناقلىقنى بىلىدىغان بولسا ، دۇنيادىكى ھۆسن تۈزەش دۇكانلىرىنىڭ تەڭدىن تولىسى تاقىلىپ كەتكەن بولاتتى .

گەرچە بىز ئىنجىلدا ئېيتىلغاندەك ، دۈشمەنلىرىمىزگە ۋاپادارلىق قىلالمىساقمۇ ، ھېچبولمىغاندا ئۆزىمىزنى قەدىرلىشىمىز لازىم .

دۈشمەنلىرىمىزنىڭ تەقدىرىمىزنى چاڭگىلىغا ئېلىۋېلىشىغا ، تەبىئىمىزنى خالىغانچە نابۇت قىلىشىغا ، ھۆسن - جامالىمىزغا زىيان - زەخمەت يەتكۈزۈشىگە يول قويماسلىقىمىز لازىم . شېكسپىر مۇنداق دەپ ياخشى ئېيتقان :

دۇشمىنىڭگە مېھىر ئەيلەپ بەرمە قول ،
قىزىتىپ مەش كۆيدۈرۈشكە قويما يول .

شېۋېتسىيەنىڭ ئوبسالا دېگەن يېرىدە تۇغۇلغان جورج لورا ۋېنادا كۆپ يىل ئادۋوكاتلىق قىلغان . ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئۇ نائىلاج شۋېتسىيەگە قېچىپ كەتكەن . ئۇنىڭ خىزمىتى بولمىغاچقا ، يانچۇقىدا بىر تىيىنمۇ پۇل قالمىغان . ئۇ كۆپ خىل تىل بىلگەچكە ، بىرەر ئىمپورت - ئېكسپورت شىركىتىدىن كاتىپلىق خىزمىتى تېپىشنى ئۈمىد قىلغان . كۆپ ساندىكى شىركەتلەر ئۇنىڭغا جاۋاب خەت يېزىپ : ئۇرۇش مەزگىلى بولغاچقا ، سىزگە بۇنداق ئورۇن بېرەلمەيمىز ، بىراق كېيىنچە ئويلىشىپ كۆرۈشنى خالايمىز دېگەندەك چىرايلىق گەپلەرنى قىلغان . بۇ ئەڭ ئاددىي ياھانە ئىدى . بىراق ، بىر شىركەتنىڭ غوجايىنى قىلچە تەكەللۇپ قىلمايلا جورج لوراغا مۇنداق دەپ خەت يازغان : «سىز تېخى شىركىتىمىزگە كېلىپ ئىشلىمەكچىمۇ ؟ مۇمكىن ئەمەس ! بىزگە ھەرگىز كاتىپنىڭ لازىمى يوق ، لازىم دېگەندىمۇ سىزدەك ئادەمنىڭ لازىمى يوق . يازغان خېتىڭىزدە خاتالىق دېگەن ساماندىن كۆپ ئىكەن ، سىزنى شۋېتسىيە يېزىقىدىن ئېلىپنىڭ سۈنۇقىنى بىلمەيدىكەنسىز دېسە بولىدىكەن ! »

جورج لورا بۇ خەتنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن دەرغەزەپكە كەلگەن . بۇ ئەبلەخنىڭ مېنى ئەيىبلەشكە نېمە ھەققى . ئۆزىنىڭ يازغان خېتىدىمۇ خاتالىق دېگەن قۇمدەك تۇرمامدۇ ؟ شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر پارچە جاۋاب خەتنىڭ لايىھەسىنى يېزىپ چىقىپ ، ئۇ ئەبلەخنى تازا مەسخىرە قىلغان . خەتنى يېزىپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇ توساتتىن بىر ئويغا كەلگەن : «ئالدىرىماي تۇراي ، بۇ ئادەمنىڭ ئېيتقانلىرى يوللۇق بولۇپ قالمىسۇن يەنە . گەرچە مەن شۋېتسىيە تىلىنى ئوقۇغان بولساممۇ ، لېكىن ئۇ بەربىر ئانا تىلىم ئەمەس . خېتىمدە بەلكىم راستىتىنلا رەددىيە بەرگىلى بولمايدىغان بىرمۇنچە خاتالىقلار باردۇ . مەن تىلىنى ئوبدان ئۆگىنىشىم لازىم ، بولمىسا خىزمەت تېپىشىم تەسكە چۈشىدۇ . ئۇ ئادەم ماڭا ياردەم قىلغان بولمىسۇن يەنە ، گەرچە

بۇ ئادەمنىڭ ئۇنداق نىيىتى بولمىسىمۇ ، ئۇنىڭ ئىشلەتكەن تىللىرى شەپقەتسىز بولسىمۇ ، مەن ئۇنىڭغا ئادەمگەرچىلىك جەھەتتە قەرزدار . شۇڭلاشقا ، ئۇنىڭغا كېلىشتۇرۇپ بىر پارچە خەت يېزىپ مىننەتدارلىقىمنى بىلدۈرسەم بولغۇدەك» .

شۇنىڭ بىلەن جورج لورا ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن يازغان خېتىنى يىرتىپ تاشلاپ ، قايتىدىن بىر پارچە مىننەتدارلىق خېتى يازغان . خەتتە مۇنداق دەپ يېزىلغان : «شىركىتىڭلارغا كاتىپ لازىم بولمىسىمۇ ، ماڭا جاۋاب خەت يازغانلىقىڭىزدىن ئىنتايىن مىننەتدار بولدۇم . سىزگە خەت يېزىشىم ئۈقۇشماسلىقتىن بولغان بولۇشى مۇمكىن ، بىراق مەن شىركىتىڭلارنىڭ شۇ كەسىپتە بىرىنچىلىكنى ئالغانلىقىنى ، مۇھىم ئورۇن تۇتىدىغانلىقىنى ئۇققانىدىم . خېتىمدە كۆرۈلگەن گىرامماتىكىلىق خاتالىقلارغا كەلسەك ، مەن ئۇنى ئالدىن سېزەلمەپتىمەن ، بۇ ئىشتىن ئىنتايىن ئەپسۇسلاندىم ۋە خىجىل بولدۇم . بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق خاتالىق كۆرۈلۈشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ھازىردىن باشلاپ ، شۇڭىتسىيە تىلىنى تىرىشىپ ئۆگىنىشكە بەل باغلىدىم . تەلىم بەرگىنىڭىزگە چىن كۆڭلۈمدىن مىننەتدارلىق بىلدۈرىمەن .»

بىرقانچە كۈندىن كېيىن ، لورا ھېلىقى شۇڭىتسىيەلىكنىڭ ئۇنى شىركەتكە چاقىرىپ يازغان ئىككىنچى پارچە خېتىنى تاپشۇرۇۋالغان ۋە ئۇ شىركەتكە بېرىپ كۆڭۈلدىكىدەك خىزمەت تاپقان . شۇنداق قىلىپ ، جورج لورا «مۇلايىملىق بىلەن يېزىلغان بىر پارچە جاۋاب خەت ئارقىلىق نەپرەتنىى باسقان» .

بىز خىرىستىيان دىنىنىڭ تەقۋادار مۇرىتلىرىدىن بولمىساقمۇ ، ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ روھى بويىچە دۈشمەنلىرىمىزگە كۆيۈنمىسەكمۇ ، لېكىن ئۆزىمىزنىڭ تەن سالامەتلىكى ۋە تۇرمۇشىمىزنىڭ بەختلىك بولۇشىنى دەپ بولسىمۇ ئۇلارنى ئەپۇ قىلايلى ياكى ئۇلار بىلەن كارىمىز بولمىسۇن .

بىر قېتىم مەن جىياڭجۇن ئېزىنخائوۋېرنىڭ ئوغلىدىن دادىسىنىڭ ئۆچ ساقلايدىغان - ساقلىمايدىغانلىقىنى سورىدىم . «ئۆچ ساقلايدۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ ، — دادامنىڭ ئۆزى ياخشى كۆرمەيدىغان ئادەملەرنى ئۆچ ساقلايدۇ» .

دىغان ئادەملەرنى خىيالىغا كەلتۈرۈشكە چولىسى تەگمەيدۇ» .
ئاچچىقلىنىشنى بىلمەيدىغان ئادەم كالۋا ، ئاچچىقلىنىشنى خالىمايدىغان ئادەم ئەقىللىق دېگەن مەنىدە ئىپتىلغان بىر قەدىمىي ماقال بار .

بۇ ماقالنى ئەينى يىللاردىكى نيۇ - يورك شەھىرىنىڭ باشلىقى ژېلىيام گايلورمۇ ئىش بېجىرىشتە ئەقىدە قىلغان . بىر قېتىم نېرۋا كېسىلىگە گىرىپتار بولغان بىرەيلەن ئۇنى سۈيىقەست قىلىپ ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولغان ، ئۇ تاپانچا ئوقى تېگىپ ياردىلانغان . ئۇ دوختۇرخانىدا يېتىپ ئۆلۈم بىلەن ئېلىشىۋېتىپمۇ يەنىلا : «مەن ھەرىكۈنى ئاخشىمى دۇئا - تىلاۋەت قىلغاندا ئاللادىن ھەممە ئادەمنىڭ گۇناھىنى تىلەيمەن» دېگەن . ئاڭلىماققا بۇ گەپ بەك غايىۋى ياكى بەك يۇمشاق بولۇپ كەتمىگەندۇ ؟ ئەمەلىيەتتە ، گېرمانىيەلىك ئۆلۈغ پەيلاسوپ شوپېنخوۋېر بۇرۇنلا ئاشۇنداق چۈشەنچىدە بولغان . ئۇ تۇرمۇشنى ئازاب - ئوقۇبەت بىلەن تولغان بىھۇدە تەۋەككۇلچىلىك دەپ قاراپ ، دۇنيادىكى ھەممە نەرسىنى ئىنتايىن تۇتۇق قىلىپ تەسۋىرلىگەن . ھالبۇكى ، ئۇ چەكسىز ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە تۇرۇپمۇ : «ئىمكانىيەتلا بولىدىكەن ، كىشىلەر بىر - بىرى بىلەن دۇشمەنلىشىپ يۈرمەسلىكى كېرەك» دەپ ئۇنلۇك خىتاب قىلغان .

مەن ئامېرىكىنىڭ ئالتە نۆۋەتلىك زوڭتۇڭى (ۋىلسون ، خاردىڭ ، كۇلىج ، خوۋېر ، روزۋېلت ۋە ترومەن) غا ئالىي مەسلىھەتچى بولغان بۇخارد بارۇك بىلەن كۆرۈشكەندە ، دۇشمەنلىكنىڭ ھۇجۇمىدىن بىئارام‌لىق ھېس قىلامسىز دەپ سورىسام ، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەرگەندى : «ھېچكىم ماڭا چېقىلىپ باققىنى يوق ياكى كۆڭلۈمنىڭ ئارامىنى بۇزۇپ باقمىنى يوق . چۈنكى ، مەن ئەزەلدىن ئاچچىقلانمايمەن» .

بىز كۆپچىلىكىمۇ ئوخشاش ، پەقەت ئۆزىمىز ئاچچىقلانمىساقلا ھەرقانداق ئادەم چىشىمىزغا تەگمەكچى ياكى كۆڭلىمىزنىڭ ئارامىنى بۇزماقچى بولىدىكەن ، مەقسىتى ئەملگە ئاشمايدۇ .

تاش - توقماق يەتكۈزەر چىسمىغا جەبىر ،
تىل - دەشنام يەل كەبى قىلمايدۇ تەسىر .

مەن كانادانىڭ دۆلەتلىك جاسپىر باغچىسىغا داۋاملىق بېرىپ ، ئۇ يەردە غەربىي يېرىم شار بويىچە ھەممىدىن گۈزەل ئېدزكاۋېر تاغلىرىنىڭ پەيزىنى سۈرىمەن . بۇ تاغقا ئەنگلىيەلىك بىر سېستراننىڭ نامى بېرىلگەنىكەن . 1915 - يىل 10 - ئاينىڭ 21 - كۈنى بۇ سېستراني نېمىسلار جاسۇس ئىكەن دەپ ئۆلتۈرۈۋېتىكەن . ئۇ ئىنتايىن باتۇرلۇق كۆرسىتىپ جان بەرگەن . ئۇنىڭ «جىنايىتى» نېمە ؟ ئەسلىدە ئۇ بىلگىيەدىكى خىزمەت ئورنىغا بىرقانچە نەپەر فىرانسىيە ۋەئەنگلىيە ئەسكەرلىرىنى يوشۇرۇپ قويغان . بۇ قىز ئۇلارغا تاماق بەرگەن ، ئۇلارنىڭ جاراھىتىنى داۋالىغان ، ئاخىرىدا يەنە ئۇلارنىڭ گوللاندىيەگە قېچىپ كېتىشىگە ياردەم بەرگەن . ئۆكتەبىرنىڭ مەلۇم بىر كۈنى سەھەردە ئەنگلىيە تەۋەلىكىدىكى بىر پوپ بىرىۋسسېل ھەربىي تۈرمىسىگە بېرىپ ئېدزكاۋېرنىڭ ياتقىغا كىرگەندە ، ئۇ ئاران ئىككى ئېغىزلا سۆز قىلالىغان . بۇگۈنكى كۈندە ئۇنىڭ «مېنىڭچە ۋەتەنپەرۋەرلىكىنىڭ ئۆزىلا كۈپايە قىلمايدۇ . مېنىڭ ھېچكىمدە ئۆچۈم يوق» دېگەن ئىككى ئېغىز سۆزى گىرانىتتىن قوپۇرۇلغان خاتىرە مۇنارىنىڭ تۆچ تاختىسىغا ئويۇپ قويۇلغان . تۆت يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ جەسىتى ئەنگلىيەگە ئېلىپ كېتىلگەن . ئۇنى خاتىرىلەش يۇزىسىدىن ، كىشىلەر ۋېستمىنىستېر چېركاۋىدا تەنتەنىلىك ھالدا ئۇنىڭ نامىزىنى چۈشۈرگەن . ھازىر دۆلەتلىك لوندون گۈزەل سەنئەت سارىيىنىڭ ئۈدۈلىدا بىر ھەيكەل قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ . ئۇ ئەنگلىيەلىك بۇ ئايالنىڭ ئۆچمەس سىمۋولىدۇر .

قارشى تۇرغۇچىلارنىڭ يېپىشۇېلىشىدىن قۇتۇلۇش ، رەقىبلەر پەيدا قىلغان بىئاراملىقنى ئۇنتۇپ كېتىشنىڭ ئەڭ ئۇنۇملۇك ئۇسۇلى ئۆزىمىزگە پايدىلىق بىرەر ئىش ئۈستىدە باش قاتۇرۇشتىن ئىبارەت . ئۆزىمىزنىڭ ئىشىغا بېرىلىپ كەتكەن ھامان ، بىز دۈچ كەلگەن بىئاراملىق ۋە دۈشمەنلىكمۇ چاغلىق نەرسىگە ئايلىنىپ قالىدۇ . بۇ يەردە

مەن كۆچىلىككە 1818 - يىلى مىسسىسىپى ۋادىسىدىكى پرىن تاغلىق رايونىدا يۈز بەرگەن كومېدىيەلىك بىر ۋەقەنى سۆزلەپ بېرەي . لاۋ-رېنس جونېس ئىسىملىك بىر نېگىر ئوقۇتقۇچى ، قوشۇمچە دىن تار-قاتقۇچىنى جازالاش ئۈچۈن ، كىشىلەر پرىندا ھۆكۈمسىز جازالاش سوتى ئاچقان . بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى مەن لاۋرېنس جونېس قۇرغان بۇ مەكتەپنى مەخسۇس زىيارەت قىلدىم ھەمدە بارلىق ئوقۇغۇ-چىلارغا سۆز قىلدىم . ھازىر بۇ مەكتەپنىڭ ئامېرىكىدا خېلى نام - ئاتىقى بار ، لېكىن ئەينى چاغلاردا پۈتۈنلەي بۇنداق ئەمەس ئىدى . مەكتەپكە ئاساس سالغۇچى لاۋرېنس جونېس بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدىكى كىشىنى سارايغا قىلىپ ، ۋەسۋەسىگە سېلىپ قويىدىغان ئاشۇ كۈنلەردە پاجىئەلىك ھالدا ئۆلۈپ كەتكىلى تاس قالغان . ئەينى چاغدا مىسسىسىپى ۋادىسىدا ، فىرانسۇزلار نېگىرلارنى توپىلاڭ كۆتۈ-رۈشكە مەخپىي قۇترىتىۋېتىپتۇ دەيدىغان بىر خىل ئىغۋا تارقالغان . بىز تىلغا ئالغان لاۋرېنس جونېس دېگەن كىشى نېگىرلارنىڭ توپىلاڭ كۆتۈرۈشىنى قوللىدى دەپ ئەيىبلىنىپ ، مەخپىي ئۆلتۈرۈلۈشكە تاس قالغان . بىر كۈنى لاۋرېنس جونېس يېزا خەلقىغە ۋەز - نەسىھەت قىلغان ، چېركاۋنىڭ سىرتىدا تۇرغان بەزى ئاق تەنلىكلەر ئۇنىڭ : «تۇرمۇش — كۈرەش دېمەكتۇر . ھەربىر نېگىر قولىغا قورال ئېلىپ ھاياتلىق ئۈچۈن كۈرەش قىلىشى ، ئۆزلىرىنىڭ نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشى لازىم» دېگەن ياڭراق ئاۋازنى ئاڭلىغان .

«قورال ! كۈرەش !» بۇ توپىلاڭ كۆتۈرۈشكە ئوچۇق - ئاشكارا چاقىرغانلىق ئەمەسمۇ ؟ دەرغەزەپكە كەلگەن ئاق تەنلىك ياشلار شۇ كۈنى كەچتىلا قوشۇن توپلاپ ، بۇ چېركاۋنى قورشىۋالغان . ئۇلار لاۋرېنس جونېسنىڭ بوينىغا سىرتماق سېلىپ ، بىر ئىنگلىز چاقىرىم يىراقلىققا سۆرەپ ئاپىرىپ ، دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈپ ، ئاندىن كۆيۈ-ۋاتقان ئوتۇن - چاۋار ئۈستىگە تاشلاپ كۆيدۈرۈۋەتمەكچى بولغان . بۇ چاغدا ئادەملەر توپىدىن بەزىلەر : «بۇ ھارامزادىنى كۆيدۈرۈۋېتىشتىن ئىلگىرى ئۇ بىزگە يەنە بىر قېتىم ۋەز ئېيتىپ بەرسۇن ! ئېيتە !

سۆزلىيە !» دەپ ۋارقىرىغان . شۇنداق قىلىپ ، لاۋرېنس ئوتۇن - چاۋار دۆۋىسىدە بويىنىغا سىرتماق سېلىنغان ھالەتتە تۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ ئوڭۇشسىزلىق ئىچىدە ئۆتكەن ھاياتى ۋە شۇغۇللانغان ئىشلىرىنى بىمالال سۆزلەپ بەرگەن . 1907 - يىل ئۇ ئاروزىنا ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇپ دوكتورلۇق ئىلمىي ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن . ئۇنىڭ ساددا مىجەزى ، مول بىلىمى ۋە مۇزىكا جەھەتتىكى كۆرۈنەرلىك تالانتى ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنى قايىل قىلغان ۋە پىروفېسسورلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولغان . ئوقۇش پۈتكۈزگەندىن كېيىن ، بەزى كارخانىچىلار ئۇنى تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىشقا تەكلىپ قىلسا ، ئۇ رەت قىلغان ؛ بەزى بايلار ئۇنىڭ مۇزىكا ئۆگىنىشىگە ئىقتىسادىي جەھەتتىن ياردەم بېرىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈرسە ، ئۇ قوبۇل قىلمىغان . نېمە ئۈچۈن ؟ ئۇ ئۆز غايىسىگە مەپتۇن بولۇپ قالغان . ئۇ كەچۈرمىشلىرى ئۆزىنىڭكى بىلەن ئوخشاش بولغان بوكېر .ت .ۋاشىنگتونىنىڭ قىسقىچە تەرجىمھالىنى ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن ، ئۆز ھاياتىنى نامراتلىق تۈپەيلى مەدەنىيەتتىمۇ ئىنتايىن ئارقىدا قالغان نېگىرلارنىڭ ماۋارىپ ئىشلىرىغا بېغىشلاشنى قىزغىن ئارزۇ قىلغان . ئۇ جەنۇبتىكى ھەممىدىن قالاق بىر رايونىنى تاللىغان . ئۇ يەر مىسسىسىپى ئىشتاتىدىكى جېكسون شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىن 25 ئىنگلىز چاقىرىم يىراقلىققا جايلاشقان يەر ئىدى . ئۇ يانچۇق سائىتىنى 165 دوللارغا سېتىپ ، ئورمانلىقتا ئۆزىنىڭ مەكتىپىنى قۇرغان ، دەرەخ كۆتكى ئۇنىڭغا دەرس مۇنبىرى بولغان . ئۆزىنى ھازىرلا ئۆلتۈرۈۋېتىمىز دەپ دېۋەيلەپ تۇرغان بۇ بىر توپ ياۋۇز كىشىلەر ئالدىدا ، لاۋرېنس جونېس ئۆزىنىڭ غايىسى ۋە ئىستەكلىرىنى ، بۇ نادان ۋە كەپسىز بالىلارنى تەربىيەلەش يولىدا كۆرسەتكەن جاپالىق ۋە كۆرۈنەرلىك تىرىشچانلىقلىرىنى سۆزلەپ بەرگەن . بىلىمسىزلار كېرەككى ، بۇ نادان بالىلار كەلگۈسىدە قورۇق ئىگىسى ، مېخانىك ، ئاشپەز ، ئايال ئائىلە خوجايىنى بولۇشى مۇمكىن ! ئۇ ئۆز ئىشىغا قىزغىن يار - يۆلەك بولۇپ ، بۇ «ئورمانلىق مەكتىپى»نى قۇرۇشقا ياردەملەشكەن ئاق تەنلىكلەرنىمۇ ئېغىزغا ئالغان . ئۇنىڭ ماۋارىپ پىلانىنى ئەملىگە ئاشۇرۇشىغا

ياردەم بېرىش ئۇچۇن ، بۇ ئاق تەنلىكلەر ئۇنىڭغا يەر - زېمىن ، ئوتۇن ، چارۋا ۋە مەبلەغ بەرگەنىدى .

ۋەقەدىن كېيىن بەزىلەر لاۋرېنس جونېستىن : «بۇ ياشلار سىزنى شۇنچە يىراقتىن سۆرەپ كەپتۇ ، سىزنى دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈپ ئاندىن كۆيدۈرۈۋەتمەكچى بوپتۇ ،سىز ئۇلارنى يامان كۆرمەمسىز ؟» دەپ سورىغاندا ئۇ : «مەن مەپتۇن بولغان ئىش مەندىن كۆپ مۇھىم . مېنىڭ ئۇلار بىلەن تالاش - تارتىش قىلغۇدەك ۋاقتىم يوق ، شۇنداقلا ئۇلاردىن ئاغرىنغۇدەك ۋاقتىممۇ يوق ، ھەرقانداق ئادەم مېنى ئۇلار بىلەن مەجبۇرىي ئۆچەكەشتۇرەلمەيدۇ» دېگەن .

شۇنداق قىلىپ ، لاۋرېنس جونېس قۇرۇق ئوتۇن دۆۋىسىدە تۇ- رۇپ ، ئۆزىگە ئەمەس ، بەلكى قىلغان ئىشىغا ھەدەپ مەدھىيە ئوقۇ- غان . ئۇ شۇنچە مەردانىلىك بىلەن سۆزلەپ كىشىلەرنى ھەقىقىي تەسىرلەندۇرگەچكە ، بارا - بارا ئۇلارنىڭ ھېسداشلىقىغا ئېرىشكەن . ئاخىرىدا ئۇلار ئارىسىدىن ئىچكى ئۇرۇشقا قاتناشقان بىر پېشقەدەم ئەسكەر ئوتتۇرىغا چىقىپ : «مەن بۇ ياشنىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ راست ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن . ئۇ بايا ئېغىزغا ئالغان ھېلىقى ئاق تەنلىك- لەرنىمۇ تونۇيمەن . ئۇ ياخشى ئىش قىپتۇ ، بىز ئۇنى خاتا چۈشىنىپ قاپتۇق ، بىز ئۇنى دارغا ئېسىپ ئۆلتۈرۈۋەتمەي ، بەلكى ئۇنىڭ ئىشە- نى قوللىشىمىز لازىم» دېگەن . بۇ پېشقەدەم ئەسكەر گېپىنى دەپ بولۇپلا ، قولىغا قالپىقىنى ئېلىپ مەيداننى بىر ئايلىنىپ ، بۇ نېگىر ئوقۇنتۇچىغا 52 دوللار ئىئانە توپلاپ بەرگەن . بايا ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتە- مەكچى بولغانلار ئەمدى ئۇنىڭ مەكتەپ ئېچىشىنى قوللاپ پۇل ئىئانە قىلغان .

بۇنىڭدىن تەخمىنەن 2000 يىل ئىلگىرى ، گىرېتسىيەلىك پەيلا- سوپ ئېپىكتېتوس : «قوغۇن تېرىسىڭ قوغۇن ئالسەن ، پۇرچاق تېرى- سىڭ پۇرچاق ئالسەن ، تەقدىر ئەسكىلىكلىرىمىزدىن ھامان ھېساب ئالماي قويمايدۇ» دېگەن . «ۋاقتى كەلگەندە ئەسكىلىك ھامان ئۆزى- ڭىزگە يانىدۇ ، — دەيدۇ ئېپىكتېتوس ، — بۇ ھەقىقەتنى ئېسىڭىزدە تۇتسىڭىز باشقىلارغا ئاچچىقلىنىپ ۋە غەزەپلىنىپ يۈرمەيسىز . باش-

قىلارغا ھۇجۇم قىلىپ ، ئۇلارنى ئەيىبلەپ ، رەنجىتىپ ، ئۇلار بىلەن ئۆچەكىشىپ يۈرمەيسىز » .

ئامېرىكا تارىخىدا ، لىنكولىنىڭ كۆپ ئالدانغان ، ئەيىبلەنگەن ۋە ئۆچمەنلىك قىلىنغان ئىككىنچى ئادەم بولمىسا كېرەك . شۇنداق تۇرۇقلۇق ، ئۇ خۇددى كىلاسسىك تەرجىمھال يازغۇچىسى ھىئىندوس ئېيتقاندەك ، بىر ئادەمگە باھا بېرىشتە ئەزەلدىن ئۆزىنىڭ ياخشى كۆرىدىغان - كۆرمەيدىغانلىقىنى ئاساس قىلمىغان . بىر ئادەم بىر ئىشنى ياخشى قىلغان بولسا ، ئۆزىنىڭ ئەشەددىي دۈشمىنى بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنى ماختىغان . بىرەر ئادەم ئۇنى تىللىغان ياكى ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويغان بولسا ، لېكىن بۇ ئادەم مەلۇم بىر خىزمەت ئورنىغا نىسبەتەن ئەڭ كۆڭۈلدىكىدەك ئادەم بولغان بولسا ، لىنكولىن ئۇنى شۇ ئورۇنغا قىلچە ئىككىلەنمەي قويغانكى ، ئۆزىنىڭ دوستىنى قويمىغان ، شۇنداقلا ئۇ ئەزەلدىن دۈشمىنىم ياكى ياخشى كۆرمەيدىغان ئادىمىم دەپ باشقىلارنى خىزمەتتىدىن قالدۇرۇۋەتمەگەن . ئۆزىگە ئەڭ قاتتىق ھۇجۇم قىلغان ، تۆھمەت چاپلىغان نۇرغۇن كىشىلەرنى مۇھىم ئورۇنغا قويغان . لىنكولىن : «بىر ئادەمنى ماڭا پايدىلىق ئىش قىلدى دەپ كۆچەپ ماختاپ كەتمەيمەن ، ماڭا پايدىسىز ئىش قىلدى دەپ قاتتىق ئەيىبلەپمۇ يۈرمەيمەن» . چۈنكى ، «بىز تۇرۇۋاتقان مۇھىت ئوخشاش ئەمەس ، شەرت - شارائىتىمىزدا پەرق بار ، ئالغان تەربىيەمىزمۇ ئوخشاش ئەمەس ؛ ھەرقايسىمىزنىڭ ئادەتى ، تەبىئىي خۇسۇسىيىتىمىز ئوخشاش ئەمەس . بىز ھەممە ئادەمدىن ئوخشاش بولۇشنى زورمۇزور تەلەپ قىلساق بولمايدۇ . ئادەم بولغانكەن ، بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغان ھەر خىل ئادەم بولۇشى كېرەك» دېگەن گەپتە باشتىن - ئاخىر چىڭ تۇرغان .

بەلكىم لىنكولىنىڭ ئېيتقانلىرى توغرىدۇ . ناۋادا بىزنىڭ گەۋدىمىزمۇ رەقىبلىرىمىزنىڭكىگە ئوخشاش بولسا ، ئىدىيە ۋە ھېسسىياتىمىز ، تۇرمۇش سەرگۈزەشتلىرىمىزمۇ رەقىبلىرىمىزنىڭكىگە ئوخشاش بولسا ، ئۇنداقتا بىزمۇ ئۇلار دېگەن گەپنى قىلمىز ، ئۇلار قىلغان ئىشنى ئىشلەيمىز . شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز رەقىبلىرىمىزنى ئۆچ

كۆرمەيلا قالماستىن ، بەلكى ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىشىمىز لازىم ؛ ئاللاغا ھەمدۇ ئېيتىشىمىز ، ئاللانىڭ بىزنىمۇ رەقىبلىرىمىزدەك قىلىپ يا- رىتىپ قويمىغانلىقىغا تەشەككۇر ئېيتىشىمىز لازىم . رەقىبلىرىمىزنى كەمستىمەسلىكىمىز ، پۈرسەت تېپىپ ئۇلاردىن تېخىمۇ ئىنتىقام ئال- ماسلىقىمىز ، بەلكى ئۇلار بىلەن چۈشىنىش ھاسىل قىلىپ ، بىر - بىرىمىزگە ھېسداشلىق قىلىشىمىز ، بىر - بىرىمىزگە يار - يۆلەك بولۇشىمىز ، بىر - بىرىمىزنى ئەپۇ قىلىشىمىز لازىم .

روھىڭلارنى كونترول قىلىپ ، كۆڭلۈڭلەرنىڭ خاتىرجەم بولۇ- شىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، ئىككىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭلاردا تۇتۇشۇڭلار كېرەك :

رەقىبلىرىمىزنى ئۆچ كۆرسەك ، كۆپ ھاللاردا ئۆزىمىز زىيان تارتىمىز . ئۆزىمىز ياخشى كۆرمەيدىغان كىشىلەر بىلەن سەن - پەن دېيىشمەن دەپ ۋاقتىمىزنى ئىسراپ قىلىۋەتمەسلىكىمىز كېرەك .

3 . باشقىلارغا ۋاپا قىلسام ، ئۇ ماڭا جاپا قىلدى دەپ ھەسرەت چەكمەڭ

يېقىندا تېكساس ئىشتاتىدا بىر سودىگەر بىلەن تونۇشۇپ قالدىم ، شۇ كۈنلەردە ئۇنىڭ تازا ئوغىسى قاينىاپ يۈرگەنىكەن . بۇنىڭدىن سەل ئىلگىرى بىرەيلەن ماڭا ، بىز بۇ سودىگەر بىلەن كۆرۈشۈپ 15 مىنۇت ئىچىدە ئۇ چوقۇم ئۆزىنىڭ ئاچچىقلىنىش سەۋەبلىرىنى بىزگە سۆزلەپ بېرىدۇ دېگەنىدى . دېگەندەك ، ئۇنىڭ ئوغسىنى قاينىتقان ئىشنىڭ بولغىنىغا ئەمەلىيەتتە 11 ئاي بولغانىكەن ، بىراق ئۇ بۇ ئىشنى يەنىلا كۆڭلىگە پۈكۈپ يۈرۈپتۇ . ئۇ ئۆچراشقانلىكى ئادەمگە بۇ ئىش توغرد- سىدا دەرد تۆكۈپ بېرىدىكەن . ئۇ روزدېستۇو بايرىمىدا قول ئاستىدد- كى 34 نەپەر يالانما خادىمغا مۇكاپات سوممىسى سۇپتىدە 10 مىڭ دوللار تارقىتىپ بەرگەن — ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ھەربىر ئادەمگە 300 دوللاردىن تېگىدۇ — بىراق ، بىرمۇ ئادەم ئۇنىڭدىن مىننەتدار بولمىغان . «ھەقسىقەتەن پۇشايمان قىلدىمەن ،— دەيدۇ ئۇ ئاغرد-

نىپ ، — ئۇلارغا بىر تېيىنمۇ بەرمىسەم بوپتىكەن» .

كۇڭفۇزى ، دەرغەزەپكە كەلگەن ئادەمنىڭ ئىچىدە زەھەر قاينايدۇ دېگەندى ، مېنىڭچە بۇ ئادەم دەل ئەنە شۇنداق ئادەملەردىن ئىكەن . مېنىڭ راستتىنلا ئۇنىڭغا ئىچىم ئاغرىپ قالدى . ئۇ يېشى 60 تىن ئاشقان ئادەم ئىدى . ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىزلەندۈرۈش شىركىتىنىڭ مۆلچەرلىشىچە ، ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى ئۇلارنىڭ ئەملىي يېشى 80 گە كىرگۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ئومۇمىي ياش سانىنىڭ ئۇچتىن ئىككى قىسمىغا تەڭ بولىدىكەن . دېمەك ، ئەگەر كۆتۈلمىگەن ۋەقە يۈز بېرىپ قالمىسا ، بۇ سودىگەر تەخمىنەن يەنە 14 — 15 يىل ئۆمۈر كۆرىدىكەن . قارىشىمچە ، ئۇ قالغان ئۆمرىنى ئاللىبۇرۇن قۇيرۇقىنى قۇم باسقان بۇ ئىشتىن ئاغرىنىپلا ئۆتكۈزىدىغاندەك تۇرىدۇ . بۇنچە قىلىشنىڭ نېمە ھاجىتى ؟

ئەملىيەتتە ، ئۇ كۈنبويى ئۆزىگە ئۆزى قېيىداپ ، ئاچچىقلىنىپ يۈرگەندىن كۆرە ، ئۆزىنىڭ قىلغان - ئەتكەنلىرى ئۈستىدە ئويلىنىپ كۆرسە ، مۇكاپاتنىڭ ياخشى ئۇنۇم بەرمەسلىكىدىكى سەۋەبلەرنى تەتقىق قىلىپ باقسا بولاتتى . بەلكىم ئۇنىڭ يالالنما خادىملارغا بېرىدىغان ئىش ھەققى ئاز ، سالىدىغان ئىشى بەك ئېغىردۇ ؛ بەلكىم يالالنما خادىملار بۇ مۇكاپات سوممىسىنى تارتۇق دەپ بىلمەي ، ئۆزلىرىنىڭ ئېلىشقا تېگىشلىك ھەققى دەپ قارىغاندۇ ؛ بەلكىم ئادەتتىكى چاغلاردا ئۇ بەك قۇسۇرچى ، يېقىنلاشقىلى بولمايدىغان ئادەم بولغان بولسا ، ئۇنىڭغا مىننەتدارلىق بىلدۈرۈشكە پېتىنغۇدەك ئادەم چىقمىغاندۇ ؛ بەلكىم يالالنما خادىملار ، بۇ دېگەن شۇنداق بىر كېپىقالغان چاغلىق پۇل ، غوجايىن بەربىر ئۇنى يۇقىرىغا تاپشۇرىدىغان باجدىن تۇتۇپ قالىدۇ دەپ قارىغان بولۇشى مۇمكىن.....

ئېھتىمال يالالنما خادىملارنىڭ قىلغىنى توغرا ئەمەستۇ . بەلكىم ئۇلار ئەسلىدىلا نەپسانىيەتچى ، نومۇسسىز كىشىلەر بولسا كېرەك . سەۋەب ئۇنداق بولۇشىمۇ ، بۇنداق بولۇشىمۇ مۇمكىن ، بۇ ھەقتە ئېنىق بىرنەرسە دېيەلمەيمەن . ئېنىقكى ، سىلەرمۇ بىرنەرسە دېيەلمەيسىلەر . بىراق ، مەيلى نېمە دېمەيلى ، مېنىڭچە ، دوكتور سامىل

جونسوننىڭ سۆزى تازا يوللۇق : «مىننەتدارلىق — كۆڭۈل قويۇپ يېتىشتۈرۈشكە توغرا كېلىدىغان مېۋە ، ۋاپاسىز كىشىلەر بۇنداق مېۋە يېتىشتۈرەلمەيدۇ» .

بۇ سودىگەردە كىشىلىك مۇناسىۋەت جەھەتتىكى بىر ئەقەللىي ساۋات كەم ئىكەن . باشقىلارغا قىلغان ھىممەت - شەپقىتىگە ئۇلارنىڭ ھەشقاللا ئېيتىشىنى تەمە قىلىش ئۇنىڭ ئەڭ زور خاتالىقى ئىكەن .

سىز بىرەر ئادەمنىڭ ھاياتىنى قۇتۇلدۇرۇۋالغىنىڭىزدا ، قىلغان ياخشىلىقىڭىزنى ئۇنىڭ كۆنلەرنىڭ بىرىدە قايتۇرۇشىنى ئۇمىد قىلامسىز ؟ ئۇنداق قىلماسسىز . مەشھۇر ئادۋوكات سامېل رېبوۋتىز سودىگە بولۇشتىن ئىلگىرى 78 ئادەمنى ئۆلۈم جازاسىدىن قۇتۇلدۇرۇۋالغان . ئۇلاردىن قانچە ئادەمنىڭ ۋاقىت چىقىرىپ ئۇنىڭغا مىننەتدارلىق قىلىنى بىلدۇرگەنلىكى ياكى ئۇنىڭغا روزدېستوۋو بايرىمى كارتوچكىسى ئەۋەتكەنلىكىنى بىلەمسىلەر ؟ بىرسىمۇ ئۇنداق قىلمىغان !

ئەيسا ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن 10 نەپەر ماخاۋ كېسىلىنى داۋالاپ ساقايتقان . بىراق ، ئۇلاردىن ئەيسا ئەلەيھىسسالامغا مىننەتدارلىق بىلدۇرگەنلەر قانچە ؟ ئاران بىر . ئىشەنمەيدىغان بولساڭلار : «لوكاس ئىنجىلى»نى ئوقۇپ بېقىڭلار . ئەيسا ئەلەيھىسسالام ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ تالىپلىرىدىن ؛ «قالغان توققۇزىيلەن نەگە كەتتى ؟» دەپ سورايدۇ . ئەسلىدە ئۇلار كېتىپ قالغان ، بىرەر ئېغىز مىننەتدارلىقمۇ بىلدۇرمەي تىكىۋەتكەن ! ئەيسا ئەلەيھىسسالام بىلەن سېلىشتۇرغاندا ، مەن ۋە سىزنىڭ ، جۇملىدىن تېكساس ئىشتاتىدىكى ھېلىقى سودىگەرنىڭ ، باشقىلارغا قىلغان ئازغىنە شەپقىتىمىزگە ئۇلارنىڭ ھەشقاللا ئېيتىشىنى تەلەپ قىلىشقا ئەرزىگۈدەك نېمە ئاساسىمىز بولسۇن ؟

باشقىلارغا پۇل يارىدەم قىلىش ئۈستىدە توختىلىدىغان بولساق ، خەققە بەرگەن ئاز - تولا پۇلىمىز ئۇچۇن ، ئۇلارنىڭ مىننەتدار بولۇپ كۆز يېشى قىلىشىنى ئۇمىد قىلىش تېخىمۇ ھاجەتسىز . چارلېز سىدۇاب ماڭا ، ۋاپاغا جاپا قىلغانلىق توغرىسىدا بولغان بىر ئىشنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . بانكىنىڭ بىر ئىش بېجىرگۈچىسى بانكىنىڭ پۇلىغا

پاي چېكى بازىردا هايانكەشلىك قىلىپ ، پايدا ئېلىش ئۈياقتا تۇر-
سۇن ، تۇرمىگە كىرىپ قالغىلى تاس قالغان . چارلېز سۇئاب ئۇنى
قۇتۇلدۇرۇپ قالغان ، زىيانىنى تولدۇرۇۋالسۇن دەپ ئۇنىڭغا بىر بۆ-
لۈك پۇل بەرگەن . بانكىنىڭ بۇ ئىش يېجىرگۈچىسى ئۇنىڭغا مىننەت-
دارلىق بىلدۈرگەنمۇ ؟ بىلدۈرۈشىنغۇ بىلدۈرگەن ، بىراق ئاغزىنىڭ
ئۇچىدىلا بىلدۈرگەن . كېيىن ئۇ يۈزسىزلىك قىلىپ چارلېزنى قارد-
لاپ ، ئۇرغۇن كەلسە - كەلمەس سۆزلەرنى قىلغان . مانا بۇ چارلېز
سۇئاب تۇرمىگە كىرىپ قېلىشتىن پۇل خەجلەپ قۇتۇلدۇرۇپ قالغان
ئادەمنىڭ ئىشى !

تۇغقىنىڭىزغا 1 مىليون دوللار ھەدىيە قىلغىنىڭىزدا ئۇنىڭ
مىننەتدارلىق بىلدۈرۈشىنى ئۈمىد قىلامسىز ؟ ئاندرېۋ كارنېگىي دەل
ئاشۇنداق ئۈمىدتە بولغان . بىراق ، ئەگەر ئۇ كېيىنكى كۈنلەردە
گۆردىن ئۆمىلەپ قوپۇپ ، بۇ تۇغقىنىنىڭ ئۆزىنى زەھەرخەندىلىك
بىلەن قارغاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىيالمىسا ئىدى ، قانتتىق ئۈمىدسىزلەنگەن
بولاتتى . نېمە ئۈچۈن ؟ چۈنكى ، بۇ «بايۇەچچە» 3 مىليون 650 مىڭ
دوللار پۇلىنى ھەرخىل پاراۋانلىق ۋە خېير - ساخاۋەت ئورگانلىرىغا
قالدۇرۇپ قويۇپ ، تۇغقىنىنى «ئېغىزغا ئالغۇچىلىكى يوق» 1 مىل-
يون دوللار بىلەنلا يولغا سالغانىدى .

تۇرمۇش ئەزەلدىن شۇنداق بولۇپ كەلدى . مەيلى ئۆتمۈشتە بول-
سۇن ، ھازىر بولسۇن ياكى كەلگۈسىدە بولسۇن ، ئىنسانلارنىڭ ماھە-
ىيىتى شۇنداق . شۇنىڭ ئۈچۈن ، تۇرمۇشتىكى مەسىلىلەرگە قارىتا
تەيياراىلىق بولۇش ، مەسىلىلەرگە مۇئامىلە قىلىشتا رېئاللىق بولۇش
كېرەك . رېمىنىڭ خانلىق تەختىدە ئولتۇرغان مارك ئاۋرېل ئىنتايىن
ئەقىللىق ئادەم ئىدى . ئۇنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىگە مۇنداق دەپ
يېزىلغان : «بۈگۈن مەن ئاغزى بېسىلماي ۋاتىلداپ تۇرىدىغان ، ئاش
كەلسە ئىمانى قاچىدىغان ھېلىقى ئادەملەر بىلەن بىر يەردە ئولتۇرۇپ
قالدىم . مەن ئۇنىڭغا ھەيرانمۇ قالمىدىم ، ئاچچىقلىنىپمۇ كەتمىدىم ،
چۈنكى دۇنيادا ئۇنداق ئادەملەرنىڭ بولماسلىقى ئەقلگە سىغمايدۇ» .
بۇ سۆز ئاڭلىماققا ئىنتايىن مەردلىك بىلەن ئېيتىلغاندەك قىلە-

دۇ ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ ئەگەر بىز ۋاپاغا جاپا قىلىدىغان قىلمىشلارغا زەردىمىز قاينىپ يۇرىدىغان بولساق ، بۇنى يەنە كىمدىن كۆرۈش كېرەك ؟ ئېھتىمال بۇنى ئىنسانلارنىڭ ماھىيىتىدىن ياكى ئۆزىمىزنىڭ بۇنداق ماھىيەتتىن خەۋەرسىز ئىكەنلىكىمىزدىن كۆرۈشىمىز مۇمكىن . مۇبادا بىز تۇرمۇشتا كۈتۈلمىگەن بىرەر شاپائەتچىگە يولۇقۇپ قالساق ، ئالاھىدە ھەيرانلىق ھېس قىلساق بولىدۇ ؛ بۇنىڭ ئەكسىچە بولغان ئەھۋالدا غەزەپلىنىپ يۇرۇشمىزنىڭ ھاجىتى يوق .

كىشىلەر ۋاپاغا ۋاپا قىلىشنى بىلمەسلىكى تەبىئىي ئىش ؛ باشقىلاردىن ۋاپاغا ۋاپا قىلىشنى زورمۇزور ئۈمىد قىلىش ئۆزىنى ئۆزى بىئارام قىلغانلىق خالاس . بۇ مەن بۇ بابتا شەرھلەپ ئۆتمەكچى بولغان بىرنېچى نۇقتىنىنەزەر .

مەن نېۇ - يورکلۇق بىر ئايالنى تونۇيمەن . ئۇ دائىم ئۆزىنىڭ يالغۇزلۇقىدىن ئاغرىنىپلا يۇرىدۇ . ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكى كىشىلەردىن بىرەرسىمۇ ئۇنىڭ بىلەن يېقىن ئۆتۈشنى خالىمايدۇ . ئەمەلىيەتتە سۆزلەپ كەلسەك ، بۇ ھەيران قالارلىق ئىشمۇ ئەمەس . ئەگەر سىز ئۇنى يوقلاپ بارسىڭىز ، ئۇ سىزگە : جىيەن قىزلىرى كېچىك چېغىدا ئۆزىنىڭ ئۇلارغا نېمىلەرنى قىلىپ بەرگەنلىكى ؛ ئۇلارغا قىزىل چىقىپ قالغاندا ، ئۇلار گۈرەن بەز ياللۇغى ، كۆكيۆتەل بولۇپ قالغاندا ئۇلارنى قانداق كۈتكەنلىكى ؛ ئۇلارنى قانداق بېقىپ ، سودا مەكتىپىدە قانداق ئوقۇتقانلىقى ، كېيىن ئۇلارنى قانداق ئۆيلۈك - ئوچاقلىق قىلغانلىقى ..... ھەققىدە بىرقانچە سائەت كوتۈلداپ بېرىدۇ .

كېيىن ئۇنىڭ بۇ جىيەن قىزلىرى ئۇنى يوقلاپ بارغانمىدۇ ؟ ئارىلاپ بىر - ئىككى قېتىم يوقلاپ بارغان . بىراق ، ئۇلار مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىش ئۈچۈنلا بارغان . قىزلار ئۇنى يوقلاپ بېرىشتىن قورقىدىكەن . ئۇلارغا ئايان ئىكەنكى ، ئەگەر ئۇلار ئۇنى يوقلاپ بارمىغانلا بولسا بىرقانچە سائەت داۋىسىنى يېيىشىدە گەپ يوق ئىكەن . ئۇنىڭ بىر ئىشنى تەگەپ ئاغزى بېسىلماي كوتۈلداۋېرىشى ، توختىماي ئاھ ئۇرۇشلىرى ئۇلارغا پەقەت ئارام بەرمىگەن . ئۇمۇ جىيەن قىزلىرىنى چاڭگىلىغا كىرگۈزەلمىگەن ، جىيەن قىزلىرى ئۇنىڭ يامان

گەپلىرىگە چىدىيالمىغانلىقتىن ، ئۇنى يەنە يوقلاپ كېلىشتىن يالتايغان هامان ، ئۇ دەرغەزەپكە كەلگەن . شۇنداق قىلىپ يۈرۈپ ، ئۇ ئۆزىگە ئۆزى يۈرەك كېسىلى تېپىۋالغان . دوختۇرلارنىڭ دىياگنوز نەتىجىسىدىن ئۇنىڭ راستىنلا نېرۋا خاراكتېرلىك يۈرەك كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلىقى ، يۈرەك هەرىكىتىنىڭ بەك تېز ئىكەنلىكى مەلۇم بولغان . دوختۇرلار ئۇنىڭكىدەك كېسەلگە تېببىي پەندە ئامال يوقلۇقىنى ، چۈنكى ئۇنىڭ كېسىلى كەيپىيات ئامىلىدىن كەلگەنلىكىنى ، ئۇنىڭ ئۆچۈن زۆرۈر بولغىنى ۋاپاسىزلىق قىلدى دەپ باشقىلاردىن ئاغرىنىپ يۈرمەي ، كۆڭلىنى خاتىرجەم تۇتۇش ئىكەنلىكىنى ئېيتقان .

دۇنيادا بۇنداق ئايالىلاردىن قانچىلىكى بارلىقىنى بىلىپ بولماي-دۇ . ئۇلار كۈنبويى باشقىلارنى ۋاپاسىزلىق قىلدى ، بىزنى تاشلىۋەتتى دەپ ئاغرىنىپ يۈرۈپ ، ئاخىر ئۆزىگە ئۆزى كېسەل تېپىۋالىدۇ . ئۇلار باشقىلار مېنى بېشىغا ئېلىپ كۆتۈرسىكەن دەپ يۈرىدۇ ، بىراق ئۇلارنى هېچكىم ياخشى كۆرمەيدۇ . ئۇلار نېمە ئۈچۈن باشقىلارنىڭ ئىززەت - هۆرمىتىنى كۆپرەك قىلىشنى ، باشقىلاردىن قىلغان ياخشىلىقىغا جاۋاب قايتۇرۇشنى ئازراق تەلەپ قىلىشنى بىلمەيدىغاندۇ ؟

بۇ رېئاللىقتىن هالقىپ كەتكەن ، غەلىتە بىر خىل قىياس ئەمەستۇ ؟ هەرگىز ئۇنداق ئەمەس . ئەكسىچە ، بۇ هەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان بىر خىل ئاقىلانە تەشەببۇس ، بىز ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقان بەختنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشنىڭ ئەڭ كۆڭۈلدىكىدەك شەكلى . مەن بۇنداق شەكىلنى ئوبدان چۈشىنىمەن . مەن بۇ جەهەتتە ئائىلەمدە بىۋاستە تەسىراتقا ئىگە بولغانىدىم . ئاتا- ئانام باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلەتتى . گەرچە ئائىلىمىز ئىنتايىن نامراتلىقتا ، قاتمۇقات قەرزگە بوغۇلغان بولسىمۇ ، ئاتا - ئانام ئاروزىنا ئىشتاتتىدىكى يېتىم بالىلار فوند جەمئىيىتىنىڭ «خىرىستىيان دىنى ئائىلىسى»گە هەر يىلى بىر قىسىم پۇل ئىئانە قىلىپ تۇراتتى . ئاتا-ئانام ئۇ يەرگە ئەزەلدىن بېرىپ باقمىغان ، ئەزەلدىن هېچكىم ئۇلارنىڭ ئىئانىسىگە مىننەتدارلىق بىلدۈرۈپ باقمىغان (ئادەتتىكى بىر پارچە

مىننەتدارلىق خېتىدىن باشقا) ئىدى . بىراق ، ئاتا - ئانام بۇنى قەلبىشقا تېگىشلىك ئىشىمىز دەپ ھېسابلايتتى . ئۇلار ئۆي - ماكانسىز بالىلارغا ئازدۇر - كۆپتۇر ياخشى ئىش قىلىپ بېرىشنىلا ئۈمىد قىلاتتى ، لېكىن بۇ بالىلاردىن كۈتىلەرنىڭ بىرىدە كېلىپ ئۆزلىرىنىڭ ياخشىلىقىغا جاۋاب قايتۇرۇشنى تەلەپ قىلمايتتى .

مەن چوڭ بولۇپ قاتارغا قوشۇلۇپ ، ئاتا - ئانامدىن ئايرىلىپ يىراقتا كەتكەندىن كېيىن ، ھەر يىلى روزىدىستۇ بايرىمىدا ئۇلارغا ئۆزلىرى ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلىرىنى سېتىۋالسۇن دەپ ئاز - تولا پۇل ئەۋەتىپ بېرىشنى ئادەت قىلىۋالغانىدىم . بىراق ، ھەر قېتىم ئائىلىگە قايتقىنىمدا ، دائىم ئۇلارنىڭ شەھەردىكى پالانى «بىچارە ئايال» نىڭ ئېرى ئۆلۈپ كەتكەچكە ، ئۇنىڭغا يېمەكلىك ۋە يېقىلغۇ سېتىۋېلىپ ئاپىرىپ بەرگەنلىكى ، يەنە بىر توپ بالىلارنىڭ ئىنتايىن جاپالىق كۈنگە قالغانلىقى توغرىسىدىكى گەپلىرىنى ئاڭلايمەن . باشقالارغا يارەدىم قىلىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىدىغان بۇنداق روھ ئاتا - ئانامغا نېمىدېگەن زور خۇشاللىق ئېلىپ كەلگەن - ھە ! ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى ئۆزلىرىنىڭ قىلغان يارەدىمىگە قىل چاغلىق ياخشىلىق قايتۇرۇشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانلىقىدا .

مېنىڭچە ، ئاتا - ئانام ئارىستوتېل ئېيتقان ئاشۇ ئالىيجاناب ئادەملەر دەرىجىسىگە يەتكەن . ئارىستوتېل مۇنداق دېگەنىدى : «باشقالارغا خىزمەت قىلىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىدىغان ، باشقىلارنىڭ يارەدىم بېرىشىگە ئۈمىد باغلاشنى نومۇس دەپ بىلىدىغان ئادەملەر ئالىيجاناب ئادەملەردۇر» .

بەختلىك ياشاي دېسىڭىز ، باشقىلارنى مەندىن مىننەتدار بولدۇرۇڭ ، ماڭا ۋاپاسىزلىق قىلدى ، قىلمىدى دېگەندەك ئىشلارغا ئېسىلىۋالماڭ ، باشقىلارغا ياخشىلىق قىلسىڭىزلا ئۆزىڭىزنى خۇش قىلالايسىز . بۇ مەن بۇ بابتا شەرھلەپ ئۆتمەكچى بولغان ئىككىنچى نۇقتىئىنەزەر .

جاھاندىكى ئاتا - ئانىلارنىڭ ھەممىسى پەرزەنتلىرىدىن ۋاپادار بولۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ . ھالبۇكى ، پەرزەنتلەر مۇۋاپىق تەربىيە كۆر-

مىسە قانداقمۇ ۋاپادار بولسۇن؟ ۋاپاسىزلىق ياۋا ئوت - چۆپكە، ئادەمگەرچىلىك ئەتىرگۈلگە ئوخشايدۇ. ياخشى پەزىلەت تەربىيەلەشكە موھتاج.

مۇبادا بالىلىرىمىز ۋاپاسىزلىق قىلسا، ئۇنى كىمدىن كۆرۈش كېرەك؟ پەقەت ئۆزىمىزدىنلا كۆرۈش كېرەك. چۈنكى، بىز ئۇلارغا باشقىلاردىن مىننەتدار بولۇش توغرىسىدا تەربىيە بەرمىدۇق، ئۇلارمۇ بىزدىن مىننەتدار بولمايدۇ.

مەن چىكاگولۇق بىر ئادەم بىلەن تونۇشمەن. ئۇنىڭ ئۆگەي بالىلىرىدىن ۋاپاسىزلىق قىلدى دەپ ئاغرىنىشقا ئاساسى بار ئىدى. ئۇ بىر قەغەز قۇتا ياساش زاۋۇتىدا ئىشلەيتتى، ئىش ئىنتايىن ئېغىر بولۇپ، ھەر ئايدا ئاران 200 — 300 دوللار تاپاتتى. كېيىن ئۇ بىر تۇل خوتۇن بىلەن توي قىلدى، خوتۇنى ئۇنىڭدىن خەقتىن پۇل قەرز ئېلىپ ئۆزىنىڭ ئىككى بالىسىنى ئۇنۇبۇرسىتېتتا ئوقۇتۇشنى تەلەپ قىلدى. ئۇ ھەر ئايلىق ئىش ھەققى بىلەن بىر ئۆيلۈك ئادەمنى باقاتتى، ئۆي ئىجارىسى تۆلەيتتى، كۆمۈر، كىيىم - كېچەك سېتىۋالاتتى. يەنە قەرز ئالغان پۇلنىڭ ئۆسۈمىنى تۆلەيتتى. ئۇ شۇ تەرىقىدە توپتوغرا تۆت يىل ئات - ئېشەك ئورنىدا ئىشلەپ ھالىدىن كەتسىمۇ قىلچە ئاغرىنمىدى.

ئەمما، بۇ ئادەم ئۇلاردىن خوۋلۇق كۆردىمۇ؟ ياق. ئۇنىڭ خوتۇنى بۇنىڭ ھەممىسىنى ھەقلىق يوسۇندا قىلىدىغان ئىش دەپ قارىدى. ئۆگەي بالىلىرىمۇ ئانىسى بىلەن ئوخشاش قاراشتا ئىدى. ئۇلار ئۆزىنى ئەزەلدىن ئۆگەي دادىسى ئالدىدا قەرزدار دەپ ھېس قىلمايتتى، ئۇنىڭدىن قىلچىمۇ مىننەتدار ئەمەس ئىدى.

بۇ كىمنىڭ خاتالىقى؟ ئىككى ئوغۇلنىڭمۇ؟ ئەلۋەتتە. بىراق، خاتالىقنىڭ چوڭى ئۇلارنىڭ ئانىسىدا. ئۇنىڭ قارىشىچە، ئىككى ئوغلى ئازراق بولسىمۇ «ئازاب» ھېس قىلسا بولمايتتى. شۇڭا، ئۇ ئوغۇللىرىغا ئەزەلدىن «ئۆگەي دادا»لار جاپا - مۇشەققەت چېكىپ سىلەرنى ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇتتى، ئۇ نېمىدېگەن ئالىيجاناب ئادەم-ھە!» دېمەي، بەلكى «ھە، بۇ دېگەن ئۇنىڭ ئۆتەشكە تېگىشلىك

مەجبۇرىيىتى» دەپ قارايتتى .

بالىلارنى ئاشۇنداق تەربىيەلەشنىڭ نەتىجىسى قانداق بولدى؟ ئۇلارغا دۇنيادا پەقەت بىزلا بار ئوخشايمىز دەيدىغان بىرخىل خاتا ئىدىيەنى سىڭدۈرۈپ قويدى . كېيىن ئۇلاردىن بىرسى باشقىلارنىڭ پۇل ۋە مال - مۈلۈكلىرىنى قاقتى - سوقتى قىلغانلىقتىن پۈتىغا كىشەن سېلىنىپ تۈرمىگە كىرىپ ، يىرگىنىشلىك ئاقىۋەتكە قالدى .

شۇنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز لازىمكى ، بالىلارنىڭ ئەخلاق - پەزىلىتى بىزنىڭ ئۇلارغا بەرگەن تەربىيەمىزنى ئىپادىلەيدۇ . مەسىلەن ، ھامماملار دىئولا ئالېكساندىر بۇنىڭغا شانلىق ئۇلگە بولالايدۇ . ئۇ بالىلىرىنىڭ ئۆزىگە «شەپقەتسىز»لىك قىلغانلىقىنى ئەزەلدىن ھېس قىلىپ باققان ئەمەس . كىچىك چاغلىرىمدا ، ھامماملار ۋىئولا ئانىسىنى ئائىلىسىگە ئەكىلىۋېلىپ ئۇنىڭ ھالىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىۋاتقانلىقىنى كۆرەتتىم ؛ ئۇ قېيىنئانىسىغىمۇ ئۆز ئانىسىدەك مۇئامىلە قىلاتتى . بۇ ئىككى موماينىڭ ھامماملار ۋىئولانىڭ ئۆيىدىكى تام مەشىنىڭ ئالدىدا مۇڭدىشىپ ئولتۇرغان كۆرۈنۈشى ھازىرمۇ كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ . ئۇلار ئېھتىمال ھامماملارغا بىر يۈك بولغاندۇ؟ شۇنداق ، چوقۇم شۇنداق بولىدۇ . لېكىن ، ئۇنىڭ سۆز - ھەرىكىتىدىن ھېچكىم بۇ گەپكە ئىشەنمەيدۇ . ئۇ بۇ ئىككى مومايغا ئامراق . شۇڭا ، ھەممە ئىشتا ئۇلارنىڭ رايىغا بارىدۇ . ئۇلار نېمە دېسە شۇنى قىلىپ بېرىپ ، ئۇلارنى خۇددى ئۆز ئۆيىدە ياشاۋاتقاندەك ھېسسىياتقا كەلتۈرىدۇ . ھامماملار ۋىئولانىڭ ئالتە بالىسى بار ، بىراق ئۇ ئەزەلدىن بالىلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى كۆرسەتمىشنى ياكى ئىككى موماينى باققانلىقىنى دەستەك قىلىۋېلىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمايدۇ . ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئالغاندا ، ئىككى موماينىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىش ئۇنىڭ ئۆتەشكە تېگىشلىك مەجبۇرىيىتى .

ھامماملار ۋىئولانىڭ ھازىرقى ئەھۋالى قانداق؟ ئۇنىڭ ئېرى ئۆلۈپ كەتكىنىگە 20 نەچچە يىل بولدى ، ئالتە بالىسى چوڭ بولۇپ قاتارغا قوشۇلۇپ ھەممىسى ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇپ قالدى . ئوغۇل - قىزلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ .

ئۇلار هامامنى ئىززەتلەيدۇ ، هامامنى بېشىغا ئېلىپ كۆتۈرىدۇ . بۇ «مىننەتدار» بولغانلىقتىنمۇ ؟ ياق . ئانا - بالا ئوتتۇرىسىدىكى مېھىر - مۇھەببەتتىنمۇ ؟ تامامەن ئۇنداقمۇ ئەمەس . بۇ بالىلار كىچىكىدىن تارتىپلا مېھرىبانلىق ئىچىدە ياشىغان ، ئىللىق ئىنسان تەبىئىتىنى ئۆزلەشتۈرگەن ، ئىناق كەيپىيات ئىچىدە تۇرمۇش كەچۈرگەن . بۇگۈنكى كۈندە ، ئەھۋالدا ئۆزگىرىش بولۇپ ، هامام بۇنداق مېھرىبانلىق ، ئىنسان تەبىئىتى ۋە ئىناق كەيپىياتقا موهتاج بولغاندا ، بالىلىرى بۇ نەرسىلەرنى ئۇنىڭغا تەبىئىي هالدا بەردى .

شۇنى ئېيتىمىزدە ساقلىشىمىز كېرەككى ، بالىلىرىمىزنىڭ بىزگە بولغان مېھىر - مۇھەببىتى كۆتۈرۈلۈپ كەتمىسۇن دېگەك ، ئۆزىمىزمۇ ۋاپاغا جاپا قىلماسلىقىمىز لازىم .

كونىلاردا «بالىنىڭ قانداق بولۇشى تەربىيەگە باغلىق» دەيدىغان گەپ بار ، بالىلار بىزنىڭ سۆز - هەرىكەتلىرىمىزنى تەقلىد قىلىشقا تولىمۇ ئۇستا كېلىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، سىزگە شۇنى تەۋسىيە قىلىمەنكى ، كېلەر نۆۋەت بالىلىرىڭىزنىڭ ئالدىدا باشقىلارنىڭ دوستانە هەرىكىتىنى سۆندۈرۈشتىن دەرهال تىلىڭىزنى تارتىڭ . «قاراڭلار ، بۇ دەسمالدەك نەرسىگە ، بۇ نەرسە هامىمىز سۈسانىنىڭ بىزگە ئەۋەتكەن روزىدىستۈولۇق سوۋغىسى ئىكەن ! قولدا توقۇلغان بۇنداق نەرسە نەچچە پۇلغا يارايدۇ !» دېگەندەك گەپلەرنى هەرگىز قىلماڭ . ئېھتىمال سىزنىڭ بۇ گەپنى قىلىشىڭىزدا غەرەز يوقتۇ ، لېكىن ئاڭلىغۇچىلار ئۇنىڭغا ئۆزىچە مەنە بېرىدۇ - دە ، بالىلارنى ئۇنى ئاسانلا ئۆز گېپىگە ئايلاندۇرۇۋالىدۇ . شۇڭا : «هامىمىز سۈسانىنى ئويلاپ كۆرەيلى ، بىزگە بۇ روزىدىستۈو سوۋغىسىنى توقۇيمەن دەپ قانچىلىك ۋاقتى كەتكەندۇ - هە ! ئۇ هەقىقەتەن بەك ياخشى ئايال . دەرهال خەت يېزىپ ، ئۇنىڭغا مىننەتدارلىقىمىزنى بىلدۈرۈشىمىز كېرەك» دېگەندەك چىرايلىق سۆزلەرنى كۆپرەك قىلىشىمىز لازىم . شۇنداق قىلساق ، بالىلاردا دوستلۇقنى قەدىرلەيدىغان بىر خىل ئادەت ئىستىخىيەلىك هالدا يېتىلىشى مۇمكىن .

باشقىلارغا ۋاپا قىلسام ، ئۇ ماڭا جاپا قىلدى دەپ ئاغرىنىش ۋە

بىئارام بولۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، تۆۋەندە سىلەرگە ئۇچىنچى پىرىنسىپنى ئېيتىپ بېرەي :

1 . باشقىلارنىڭ ياخشىلىقىغا جاۋاب قايتۇرمىغىنىغا رەنجىپ يۈرمەڭ ، ئەمەلىيەتتە بۇنداق ئىشلار بولۇپ تۇرىدۇ . ئەيسا ئەلەيھىسسالام بىر قېتىمدىلا 10 ماخاۋنى داۋالاپ ساقايتىپ قويسا ، پەقەت بىرسىنىڭلا مىننەتدارلىق بىلدۈرگەنلىكىنى ئويلىسىڭىز ، بىزدە باشقىلارنى مىننەتدار قىلغۇدەك نېمە بولسۇن ؟

2 . خۇشال - خۇرام ياشاشنىڭ بىردىنبىر چارىسى — باشقىلارنىڭ مىننەتدار بولۇشىنى تەمە قىلىش ئەمەس ، بەلكى باشقىلارغا كۆپرەك ياخشىلىق قىلىش . باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىش — بەخت .

3 . ئېسىڭىزدە بولسۇنكى ، مېھىر - مۇھەببەتنى يېتىلدۈرۈشكە بولىدۇ . بالىلىرىمىز ۋاپاسىز بولۇپ قالمىسۇن دېسەك ، ئۇلاردا باشقىلاردىن مىننەتدار بولىدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرۈشىمىز كېرەك .

4 . بايلىقىڭىزنى مەڭ تىللاغا سېتىۋالغىلى بولمايدۇ

خارروت ئاببوت بىلەن تونۇشقىنىمغا كۆپ يىل بولدى ، ئۇ ئىلگىرى كەچ كۈرسىمىزنىڭ دىرېكتورى بولغانىدى . بىر كۈنى كانزاس شەھىرىدە ئۇنىڭ بىلەن يەنە ئۇچرىشىپ قالدىم . ئۇ مېنى ئاپتوموبىلى بىلەن مەسىۋرى ئىشتاتىدىكى قورۇقۇم بەرتوغا ئەكىلىپ قويدى . يولدا كېتىۋېتىپ ، ئۇنىڭدىن غەم - قايغۇنى تۆگىتىشنىڭ چارىسىنى سورىدىم . ئۇ ماڭا كىشىنىڭ يۈرەك تارىنى تىترەتكۈدەك تۆۋەندىكى ۋەقەنى سۆزلەپ بەردى ، بۇنى ئۆمۈر بويى ئۇنتۇمايمەن .

«ئىلگىرى مەنمۇ پىكرىم ئانچە ئوچۇق ئەمەس ئادەم ئىدىم ،— دېدى ئۇ ماڭا ، — بىراق بىر كۈنى ۋېيو شەھىرىدە بىر ئىشقا كۆزۈم چۈشۈپ قالدى ، بۇ ئىش كۆڭلۈمدىكى بارلىق قايغۇ تۇمانلىرىنى ھەيدەپ چىقاردى . ئىشىنىڭ يۈز بېرىشىدىن ئاخىرلىشىشىغىچە ئاران

10 سېكۇنت ۋاقىت كەتكەن بولسىمۇ ، بىراق بۇ 10 سېكونت ۋاقىت ئىچىدە مەن ئىلگىرى 10 يىل ئىچىدە ئۆگەنگەنلىرىمدىنمۇ كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالدىم . بۇنىڭدىن ئىككى يىل ئىلگىرى مەن ۋېيبو شەھىرىدە مۇستەملىكە قىلىنغان جايلارنىڭ تاۋارلىرى بىلەن تىجارەت قىلاتتىم . ئامىتىم قاچقان بولسا كېرەك ، تاپقان - تەرگەن ھەممە دەسمىدىن قۇرۇق قالغاندىن باشقا يەنە كۆتۈرۈپ قوپقۇسىز قەرزگە بوغۇلۇپ قالدىم ، بۇ قەرزنى 10 يىلدىمۇ تۆلەپ بولغۇدەك ئەمەس ئىدىم . ھېلىقى كۈنى دۇكىنىمنى تاقاپ ، ‹سودىگەر كانچىلار بانكىسى› غا بېرىپ پۇل قەرز ئېلىپ ، كانىزاس شەھىرىگە قايتىپ كېلىپ خىزمەت تاپماقچى بولۇپ تۇراتتىم . دەمىم ئىچىمگە چۈشۈپ كەتكەندى ، يول ماڭسام قەدىمىمنى ئاران - ئاران يۆتكەپ تەستە ماڭاتتىم . بۇ دۇنيادا ياشاشتىن جاق تويغان ، ھېرىپ ھالىمدىن كەتكەندىم .

بۇ چاغدا يولنىڭ ئۇ قاسىنقىدا ئىككى پۇتى يوق بىر ئادەمنىڭ كېلىۋاتقانلىقىغا كۆزۈم چۈشۈپ قالدى . ئۇ ئاستىغا چاق بېكىتىلگەن بىر ياغاچ تاختايدا ئولتۇرۇپ ، ئۇنى قولىدا ئىتتىرىپ كېلىۋاتاتتى . مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقان چاغدا ، ئۇ چوڭ يولنى كېسىپ ئۆتۈپ ، پىيادىلەر يولىغا ماڭاي دەپ تۇرغانىكەن . ئۇ ماڭا ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن كۈلۈپ قويۇپ ، ‹ ئەپەندىم ، ياخشىمۇ سىز ، بۈگۈن ھاۋا ھەقىقەتەن ياخشى ، شۇنداقمۇ ؟› دېدى ، ئۇنىڭغا ئېگىشىپ قاراپلا ئۆزۈمىنىڭ ھەقىقەتەن كاتتا باي ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلدىم . مەندە ماڭالايدىغان ئىككى پۇت بار ئىدى . ئۆزۈمنىڭ ئەندىشە قىلىپ يۈرگىنىمدىن راستىنلا خىجىل بولدۇم . مەن ئۆز - ئۆزۈمگە دېدىم : ‹ ئۇ پۇتى يوق تۇرۇپمۇ مۇشۇنداق ئۈمىدۋار ۋە خۇشال يۈرىدىكەن ، ئۆز - ئۆزىگە ئىشىنىش كەيپىياتى بىلەن تولۇپ تېشىپتۇ . مېنىڭ ساپ - ساق پۇتۇم تۇرۇقلۇق ئۇنىڭدەك بولالماسمەنمۇ› ؟ ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە گەجگەمدىن بېسىپ تۇرغان ئېغىر يۈكتىن قۇتۇلغاندەك بولدۇم . بۇنىڭدىن ئىلگىرى مەن بانكىدىن 100 دوللار قەرز ئالسام بولار دەپ تۇرغانىدىم ، بۇ ئىشتىن كېيىن غەيرەتكە كېلىپ 200 دوللار قەرز ئالدىم ؛ دەسلەپتە بانكىدىكىلەرگە كانىزاس شەھىرىگە قايتىپ خىزمەت

تاپماقچى بولۇۋاتىمەن دېمەكچىدىم ، كېيىن ئۇلارغا مۇشۇ يەردىن خىزمەت تاپالايدىغانلىقىمغا تولۇق ئىشەنچىم بار دېدىم . پۇل قەرز ئالدىم ، كېيىنچە راستتىنلا خىزمەتمۇ تاپتىم» .

بىر قېتىم مەن ئېدىي رىكنېبېكتىن : ھادىسىگە ئۇچرىغان ئاغىنىلىرىڭىز بىلەن سالغا چىقىۋېلىپ ، پۈتۈنلەي ئۈمىدسىز ھالدا تىنچ ئوكياندا لەيلەپ يۈرگەن چاغلىرىڭىزدا قانداق ھېسسىياتتا بولغانىدىڭىز دەپ سورىسام ، ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەنىدى : «ئۇ چاغدا شۇنداق ھېسسىياتتا بولدۇمكى ، بىر ئادەم ئەگەر تاتلىق سۈنى قانغۇدەك ئىچەلىسە ، قورساقنى مەززىلىك تائاملار بىلەن ئوبدان تويدۇرالىسا ، بۇ دۇنيادا ئۇنىڭدىن خۇشال ئادەم بولماس» .

بىر قېتىم «دەۋر» ژۇرنىلىدا گۈادالكانال ئارىلىدا ياللانغان بىر شياشى (مىلادشىي سېرژانت) تەسۋىرلەرنگەن بىر پارچە ماقالە ئېلان قىلىنىدى . ئوق پارچىسى ئۇنىڭ كانىيىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتكەنىكەن ، دوختۇرلار ئۇنىڭغا يەتتە قېتىم قان بېرىپتۇ . ئۇ گەپ قىلالمايدىغان بولغاچقا ، بىر باغاقچە يېزىپ ، دوختۇردىن : «مەنساقىيالامدىمەن ؟» دەپ سوراپتۇ . دوختۇر : «چوقۇم ساقىيالايسىز» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ . ئۇ يەنە ئىككىنچى باغاقنى يېزىپتۇ : «مەن يەنە گەپ قىلالامدىمەن ؟» دوختۇر ئۇنىڭغا : «جەزمەن گەپ قىلالايسىز» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ . بۇ چاغدا ئۇ ئۈچىنچى باغاقچىنى تەڭلەپتۇ ، ئۇنىڭغا : «مېنى راستتىنلا شەيتان ئازدۇرۇپتۇ !ئۇنداقتا نېمىدىن غەم قىلغۇدەكمەن ؟» دەپ يېزىلغانىكەن .

مۇبادا سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارغا ئاشۇنداق سوئال قويۇپ باقساڭلار ، كۆڭلۈڭلەرنى پاراكەندە قىلغان ئاشۇ مەسىلىلەرنىڭ ئەمەلىيەتتە ئىنتايىن كىچىك ئىشلار ئىكەنلىكىنى تېزلا بايقىۋالالايسىلەر .

تۇرمۇشتىكى ئىشلارنىڭ تەخمىنەن 90 پىرسەنتى ئۈڭۈشلۇق بولىدۇ . ئۈڭۈشسىز بولىدىغانلىرى ئاران 10 پىرسەنتنى ئىگىلەيدۇ . ئەگەر تۇرمۇشىمىز كۆڭۈللۈك ئۆتسۇن دېسەك ، كۆڭلىمىزنى 90 پىرسەنت ئىشقا قويۇپ ، 10 پىرسەنت كۆڭۈلسىز ئىش بىلەن كارىمىز بولمىسۇن . ئۇنداق بولمايدىكەن ، سان ـ ساناقسىز ھەسرەت ۋە غەم-

قايغۇدا قالمىز - دە ، ئۆزىمىزنى ئاشقازان يارىسى ۋە قان بېسىمى يۇقىرىلىق كېسىلىگە گىرىپتار قىلىپ قويىمىز .

«گىرىپنىڭ ساياھىتى» ناملىق ئەسەرنىڭ ئاپتورى جوننائسن سۈفىت ئەنگلىيە ئەدەبىيات ساھەسىدىكى تىپىك ئۈمىدسىز ئادەم . ئۇ بۇ دۇنياغا تۆرىلىپ قالغىنىغا بىئارام بولغان . ھالبۇكى ، ئۇچىغا چىققان بۇ ئۈمىدسىز ئادەم چەكسىز ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە ياشاپ تۇرۇپمۇ ئازادىلىك ۋە خۇشاللىقنىڭ ساغلاملىق جەھەتتىكى ئاجايىپ كۈچ - قۇدرىتىنى مەدھىيەلىگەن . ئۇ مۇنداق دېگەن : «دۇنيا بويىچە ھەممىدىن ئۈستا دوختۇرمۇ 〈نەپسىنى يېغىش〉 دوختۇرى ، 〈تىنچ-ئارامليق〉 دوختۇرى ۋە 〈شاد - خۇراملىق〉 دوختۇرىغا يەتمەس» .

ئەمەلىيەتتە ، دىققەت - ئېتىبارىمىزنى ئۆز ئىلكىمىزدىكى بايلىق ئۈستىگە مەركەزلەشتۈرىدىغانلا بولساق ، «شاد - خۇراملىق» دوختۇ-رىنى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۆز خىزمىتىمىزگە سالالايمىز . ھىزنىڭ بايلىقىمىز ئەلى بابا ھەققىدىكى رىۋايەتتە تەسۋىرلەنگەن ئۇنچە - مەرۋا-يىتلاردىن كۆپ ئارتۇق . ئىشەنمەمسىز ؟ ئەمىسە ئىككى كۆزىڭىزنى 10 مىليون دوللارغا سېتىشنى خالامسىز ؟ ئىككى كۆزىڭىزنىڭ قانچە پۇلغا يارايدىغانلىقىنى بىلەمسىز ؟ ئىككى قولىڭىز بىلەن ئىككى قۇلىقىڭىزنىڭ قانچە پۇلغا يارايدىغانلىقىنىمۇ بىلەمسىز ؟ بالىلىرىڭىز بىلەن ئائىلىڭىزنى قانچە پۇلغا ساتىسىز ؟ ئەگەر بۇ بايلىقىڭىزنىڭ ھەممىسىنى قوشسىڭىز ، ئۇنىڭغا روكفېللېر ، فور ۋە مورگېنلارنىڭ ھەممە مال - كۇلكىسىنىڭمۇ چىقىش قىلمايدىغانلىقىنى ھېس قىلمىسىز !

شوپېنخائوۋېر : «بىز ئۆز ئىلكىمىزدىكى نەرسىلەرنى ئانچە خە-يالىمىزغا كەلتۈرۈپ كەتمەيمىز ، كۆپ ھاللاردا ئۆزىمىزدە كەم نەر-سىلەرنىڭ غېمىدە بولىمىز» دېگەنىدى . شۇنداق ، بۇ دۇنيادىكى ئەڭ زور تىراگېدىيە ئىنسانلارنىڭ ئاشۇنداق ناچار خاھىشىدىن كېلىپ چىققان . ئۇنىڭ ئىنسانىيەتكە كەلتۈرگەن ئازابى تارىختا يۈز بەرگەن بارلىق ئۇرۇش ۋە ۋابا كېسىلىدىن ئېشىپ چۈشىدۇ .

دەل مۇشۇنداق ناچار ئىدىيەۋى خاھىش جون پالمېرغا ئوخشاش ئۇرغۇن ئىسىق - سوغۇق بېشىدىن ئۆتكەن بىر ئەر كىشىنىمۇ

كوت ـ كوت ، بىچاره ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويغىلى تاس قالغان . مەن جون پالمېر بىلەن تونۇشمەن ، تۆۋەندىكى ھېكايىنى ئۇ ماڭا ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرگەنىدى .

«ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى ئاخىرلىشىپ ئۇزاق ئۆتمىگەنىدى ، ھەربىي كېيىملىرىمنى سېلىپ تاشلاپ تىجارەت قىلىشقا باشلىدىم . بىر دۇكان ئېچىپ ، كېچە ـ كۈندۈز دېمەي تىجارەت قىلدىم ، ھال ـ كۈمۈم خېلى ئوبدان بولۇپ قالغانىدى . بىراق ، كېيىن ماتېرىيال ئۆكسۈپ قالدى . دۇكىنىم ھازىرلا تاقىلىپ كېتىدىغاندەك قورقۇپ ، كۈنبويى بوغنۇقۇپ ، چىرايىمنى ئاچماي يۈرەتتىم . ئۇ چاغدا مەن بۇنداق يامان كەيپىياتنىڭ قانداق ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلىدىغانلىقىنى بىلمەپتىكەنمەن . ئەمدى چۈشەندىمكى ، بەختلىك ئائىلەمنى بۇزۇۋەتكىلى تاس قاپتىكەنمەن . بىر كۈنى بىر يالالنما خىزمەتچىم — ئۇرۇشتا يارىلانغان بىر يىگىت ماڭا مۇنداق دېدى : 〈پالمېر ، سىز خىجىللىق ھېس قىلمامسىز ؟ دۇنيادا پەقەت سىزلا ئازاب چېكىۋاتقاندەك قىلىدىكەنسىز . دۇكىنىڭىز ۋاقتىنچە تاقىلىپ قالسا نېمە بوپتۇ ؟ ئەھۋال نورمالالشقاندىن كېيىن تىجارىتىڭىزنى داۋاملاشتۇرسىڭىز بولمىدىمۇ ؟ باشقىلاردا يوق نۇرغۇن نەرسىلىرىڭىز تۇرۇقلۇقمۇ كۆز ـ بويى ئاغرىنىپلا يۈرىدىكەنسىز . سىزنىڭ ئورنىڭىزدا مەن بولغان بولسام بوپتىكەن ! ماڭا قاراپ بېقىڭ . مېنىڭ بىرلا قولۇم بار ؛ يۈزۈمنىڭ يېرىمىنمۇ ئوق ئۇچۇرۇپ كەتكەن . شۇنداق تۇرۇقلۇقمۇ ئۆمىدسىزلەنگىنىم يوق . ئەگەر ئاغزىڭىز بېسىلماي ئاشۇنداق يۈرۈ ـ ۋەرسىڭىز يۈز ـ ئابرۇيىڭىزنى يوقىتىپلا قالماستىن ، بەلكى تەن سالامەتلىكىڭىز ، ئائىلىڭىز ۋە دوستلىرىڭىزدىنمۇ ئايرىلىپ قالىسىز〉 . بۇ سۆزلەر ماڭا جىددىي سىگنال بولدى . مەن شۇنى تونۇپ يەتتىمكى ، ئەمەلىيەتتە مەندە ۋەسۋەسىگە چۈشۈپ قالغۇدەك ھېچقانچە ئىش يوق ئىدى . شۇنىڭ بىلەن بۇنداق ھالىتىمنى دەرھال ئۆزگەر ـ تىشكە نىيەت باغلاپ ، ئەسلىدىكى غەم ـ غۇسسىسىز تۇرمۇشۇمنى ئەسلىگە كەلتۈردۇم» .

لۇسىر بىلاك ئىسىملىك بىر تونۇشۇم بار . ئۇ ئۆزىدە بار نەرسە ـ

لەر ئۇچۇن خۇش بولۇشنى ، ئۆزىدە يوق نەرسىلەر ئۇچۇن كۆڭلىنى يېرىم قىلماسلىقنى چۈشىنىشتىن ئىلگىرى ، ئازاب - ئوقۇبەت گىردا- بىغا يېرىپ قالغانىدى .

مېنىڭ لۇسىر بىلەن تونۇشقىنىمغا كۆپ يىل بولدى . ئۇ چاغدا ھەر ئىككىمىز كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئاخبارات لېكسىيە سە- نىپىدا قىسقا خەۋەر يېزىشنى ئۆگىنىۋاتاتتۇق . بۇنىڭدىن توققۇز يىل ئىلگىرى ئۇ ئارىزونا ئىشتاتىدا تۇرغان كۇنلىرىدە ئىنتايىن قورقۇنچ- لۇق بىرئىش بېشىدىن ئۆتۈپتۇ . تۆۋەندە ئۇنىڭ بۇ ئاجايىپ كەچۈر- مىشلىرىنى بىللە ئاڭلاپ باقايلى .

«مەن تۇرمۇشۇمنىڭ قايىنىمدا قالدىم ، — دەپ سۆز باشلىدى ئۇ ، — ئۇ چاغدا مەن ئارىزونا ئۇنىۋېرسىتېتىدا سۇنايلىق ئاككورد- يون چېلىشنى ئۆگىنىۋاتاتتىم ، يەنە كېلىپ كېكەچلىكنى داۋالايدىغان بىر دوختۇرخانىنىڭ باشلىقى ئىدىم ، شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا يەنە قوشۇمچە مۇزىكا دەرسى ئۆتەتتىم . دوست تۇتاتتىم ، تانسىغا باراتتىم ، ئات بەيگىسىگە قاتنىشاتتىم . بىر كۈنى ئەتىگەندە توساتتىن كوللاپس بولۇپ قالدىم ، دوختۇر بۇنىڭ يۈرەكنىڭ ئاجىزلىشىشىدىن بولغان ھادىسە ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ، 〈بىر يىل يېتىپ ئارام ئېلىشكىز ، مۇتلەق جىمجىتلىقنى ساقلىشكىز شەرت !〉 دېدى . ئۇ يەنە سالامەتلە- كىمنىڭ بۇرۇنقىدەك ئەسلىگە كېلەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى .

بىر يىل يېتىپ ئارام ئال ، مۇتلەق جىمجىتلىقنى ساقلا دېگەنلىك مېنى ئۆل دېگەنلىك ئەمەسمۇ ؟ بۇنىڭدىن ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ھېس قىلدىم . بۇنداق تەتۇر پېشانىلىك ماڭىلا كېلەمدۇ ؟ بۇنداق كۇنگە قالغۇدەك نېمە يامانلىق قىلغان بولغىيتتىم ؟ يىغلىدىم - قاقشىدىم . چەكسىز ھەسرەت چەكتىم . لېكىن ، يەنىلا دوختۇرنىڭ مەسلىھەتىنى ئاڭلاپ بالىنىستا ياتتىم . قوشنام رودولف ئەپەندى رەسسام ئىدى ، ئۇ مېنى يوقلاپ كەلگەندە ماڭا تەسەللى بېرىپ مۇنداق دېدى : 〈سىز بىر يىل يېتىپ ئارام ئېلىشنى تىراگېدىيە دەپ قارامسىز ؟ ئۇنداق بولۇشى ناتايىن . ئەمەلىيەتتە ، مەسىلە ئۇستىدە مۇلاھىزە قىلىدىغان ۋاقتىڭىز تېخىمۇ كۆپ بولىدۇ . ئۆگەنسەم بولاتتى دېگەن نەرسىلىرى-

ئىزنى ئۆگىنەلەيسىز ، بىرقانچە ئايدىن كېيىن ئىدىيەئىزدە بىر خىل سەكرەش بولۇشى مۇمكىن . بىر يىلدا ئۆگىنىۋالغان نەرسىلىرىڭىز ئۆمرىڭىزگە كەلگەندىن بۇيان ئۆگەنگەن نەرسىلىرىڭىزدىنمۇ كۆپ بولۇشى مۇمكىن› . بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ ئاستا - ئاستا بېسىقمىغا چۈشتۈم . ئالغا ئىلگىرىلىشىمگە ئىلھام بېرىدىغان كىتابلارنى ئوقۇشقا باشلىدىم . بىر كۈنى رادىيودىن بىر رادىيو نۇتقىنى ئاڭلىدىم ، نۇتۇق سۆزلىگۈچى : ‹كىشىلەر پەقەت كۆڭلىدە ھېس قىلغان نەرسىلەرنىلا ئىپادىلەپ بېرەلەيدۇ› دېدى . بۇنداق سۆزلەرنى قانچە قېتىملاپ ئاڭلىغانتىمكىنتاڭ ، بۇ قېتىمقىسىنىڭ ماڭا كۆرسەتكەن تەسىرى ئەڭ چوڭقۇر بولدى . ھازىردىن تارتىپ مېنى خۇش قىلىدىغان ، كۆڭلۈمنى ئاچىدىغان ۋە تەن سالامەتلىكىمگە پايدىلىق بولغان ئىشلارنىلا ئويلاي دېگەن ئىرادىگە كەلدىم . ھەر كۈنى ئەتىگەندە يۈزكۆزۈمنى يۇغاچ تاتلىق خىياللارنى سۈرىمەن . پەقەت ئاغرىق ھېس قىلمايمەن . بىر ئوماق قىزىم بار . كۆزۈم كۆرەلەيدۇ ، قۇلىقىم ئاڭلىيالايدۇ . رادىيودا ئاڭلىتىلىۋاتقان مۇزىكىلار كىشىنى شۇنچە مەپتۇن قىلاتتى . كىتاب كۆرۈشكە ۋاقىت دېگەن بار . تامىقىمنى ياخشى . شۇنچە كۆپ ياخشى دوستلىرىم بار ئىدى . مېنى يوقلاپ كېلىدىغانلار كۆپ بولغاچقا ، دوختۇرلار ھەتتا مەن يانقان ياتاقنىڭ ئىشىكىگە تاختا ئېسىپ قويۇشقا مەجبۇر بولۇشتى . بىر قېتىمدا بىرلا ئادەمنىڭ كىرىشىگە يول قويۇلاتتى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ۋاقىت جەھەتتە مۇ چەك بار ئىدى .

توققۇز يىل ئۆتۈپ كەتتى ، ھازىر تۇرمۇشۇم ئىنتايىن بایاشات ئۆتۈۋاتىدۇ . يېتىپ ئارام ئالغان ئاشۇ كۈنلىرىمدىن مىننەتدارمەن . ئارىزونادا ئۆتكۈزگەن كۈنلىرىمنى ئەڭ ياخشى ، ئەڭ ئەھمىيەتلىك كۈنلىرىم دەپ قارايمەن . ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۆزۈمگە پايدىلىق ئىشلارنى ساناپ چىقىمەن ، بۇ ئادەت ئاشۇ كۈنلەردە شەكىللەنگەنىدى ، بۇ مېنىڭ ئەڭ زور بايلىقىم . مەن ھەتتا شۇنداق دەپ ئېيتالايمەنكى ، ‹مەن تۇرمۇشۇمنى ھېلىلا ئۆلۈپ كېتەرمەنمىكىن دەپ قورقۇپ يۈرگەن كۈنلىرىمدە ھەقىقىي ئۆگىنىۋالدىم› » .

قەدىرلىك لۇسىربلاك ، ئېھتىمال سىز بىلمىسىڭىز كېرەك ، تۇرمۇشتىن ئالغان يۇقىرىقى ساۋىقىڭىز بۇنىڭدىن 200 يىل ئىلگىرى ئۆتكەن ئەنگلىيەلىك مەشھۇر تىلشۇناس سامىل جونسوننىڭمۇ ساۋىقى . دوكتور جونسون : «شەيئىلەرگە ياخشى جەھەتتىن قارايدىغان ئادەتكە ئىگە بولۇش 1000 فوند سىتىرلىڭ پۇلىڭىز بولغاندىنمۇ قەدىرلىك» دېگەنىدى . بۇ سۆز بىر ئاتاقلىق غەم يېمەس زاتنىڭ ئاغزىدىن چىققان ئەمەس ، بەلكى ئاخىر بېرىپ ئەينى چاغلاردىكى ئەڭ مەشھۇر يازغۇچىغا ئايلىنىشتىن ئىلگىرى 20 يىل ۋەھىمە ، نامراتلىق ۋە ئاچ - يالىڭاچلىقنىڭ دەردىنى تارتقان ئادەمنىڭ ئاغزىدىن چىققان .

ل .ب .شىمبىس ھەقىقەتەن كىشىنى ئويغا سالىدىغان نۇرغۇن پەلسەپىۋى قائىدىلەرنى بىرقانچە جۈملە قىسقا ۋە ئاددىي سۆز بىلەن ئىخچاملاپ بەرگەن . ئۇ مۇنداق دېگەنىدى : «تۇرمۇشتا ئىككى نەرسىنىڭ كويىدا بولۇش كېرەك ، بىرسى قولغا كەلتۈرۈشنى ئارزۇ قىلغان نەرسىنى قولغا كەلتۈرۈشنىڭ كويىدا بولۇش ؛ يەنە بىرسى قولغا كەلتۈرگەن نەرسىدىن تولۇق بەھرىمەن بولۇش كېرەك . ئەقىللىق ئادەملەرلا بۇنىڭ ھەر ئىككىسىنى ئەملگە ئاشۇرالايدۇ» .

ھەتتا قاچا - قۇچا يۇيۇشتەك ئاددىي ئائىلە ئەمگىكىنىڭمۇ چەكسىز سېھرىي كۈچكە ئىگە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىڭلار ! ئىشەنمىسەڭلار بوگ شىرد دالىلسنىڭ كىشىنى ھاياجانلاندۇرىدىغان تەرجىمھال خاراكتېرلىك رومانى — «گۈزەل تەبىئەتنى كۆرگۈم بار» نى ئوقۇپ بېقىڭلار . بۇنىڭدا توپتوغرا يېرىم ئەسىر ئەما ئۆتكەن بىر ئايالنىڭ باتۇرانە ھاياتىدىن ئېلىنغان ئەملىي ئەھۋال تەسۋىرلەنگەن . ئۇ كىتابىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «مېنىڭ بىرلا كۆزۈم بار ، بۇ كۆزۈمنىمۇ بىر چوڭ چاقا توسۇپ تۇرىدۇ ، بىرنەرسە كۆرمەكچى بولسام سول تەرەپتىكى كىچىك يوچۇقتىنلا قارايمەن . كىتاب كۆرگەندە كىتابنى كۆزۈمگە يېقىن تۇتۇپ ، سول كۆزۈمنىڭ قۇيرۇقىدا مىڭ تەستە ئوقۇيمەن» .

بىراق ، ئۇ ئەزەلدىن باشقىلارنىڭ ئىچ ئاغرىتىشىغا موھتاج بولمىغان ، باشقىلارنىڭ ئالاھىدە مۇئامىلە قىلىشىنىمۇ ئۈمىد قىلمىغان .

كىچىك چېغىدا ئۇ دوستلىرى بىلەن جىجىق ئويۇنى ئويناشنى ياخشى كۆرەتتى ، ھالبۇكى ، ئۇ يەرگە بور بىلەن سىزىلغان سىزىقلارنى ئوچۇق كۆرەلمەيتتى . باشقا بالىلار ئۆيلىرىگە قايتىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۇ يەردە دۇم يېتىۋېلىپ ، سىزىلغان سىزىقلارنى كۆڭۈل قويۇپ كۆزىتىپ ، ئېسىدە چىڭ تۇتۇۋالاتتى - دە ، ھەر قېتىم ئويىنغاندا ئىنتايىن ياخشى ئويناياتتى . ئۇ ئائىلىسىدە ئۆگىنىش قىلغاندا ، چوڭ ھەرپلەر بىلەن بېسىلغان كىتابنىڭ ژاڭقى كىرپىكىگە تېگىپ تۇرغۇدەك دەرىجىدە يېقىن تۇتۇپ ئوقۇيتتى . ئۇ كۆپ قېينالغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئىككى ئىلمىي ئۇنۋانغا ئېرىشكەنىدى .

ئۇ مېنىستا ئىشتاتىنىڭ ژىلاي دېگەن بىر كىچىك كەنتىدە تۇرۇمۇش يولىغا قەدەم قويغان . كېيىن جەنۇبىي داكوتا ئىشتاتىنىڭ ئاۋگوستا ئۇنىۋېرسىتېتى ئاخبارات فاكۇلتېتىدا لېكتورلۇق قىلغان . ئۇ بۇ ئۇنىۋېرسىتېتتا 13 يىل ئىشلىگەن ، شۇنىڭ بىلەن بىر ژاقىتتا قەرەللىك ھالدا ئايالىلار جەمئىيىتىگە بېرىپ دوكلات بەرگەن ، رادىيو ئىستانسىسىغا بېرىپ يازغۇچىلار ژە ئۇلارنىڭ ئەسەرلىرى توغرىسىدا لېكسىيە سۆزلىگەن . «كۆڭلۈمدە ئىزچىل تۇرغان بىر خىل قورقۇش كەيپىياتى يوشۇرۇنۇپ تۇرىدۇ ، — دەپ يازىدۇ بوگ شىرد داللىس ، — پۈتۈنلەي كۆرمەس بولۇپ قېلىشىمدىن قورقىمەن . بۇنداق ئىدىيەۋى كەيپىياتنى يېڭىش ئۈچۈن ، ئىمكانقەدەر ئۆزۈمنى خۇشال تۇتتۇم ، بۇنىڭ بىلەن بىر خىل ئۇمىدۋار كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىم شەكىللەندى» .

كېيىن 1943 - يىلى ، يەنى ئۇ 52 ياشقا كىرگەن يىلى ، ئۇ مىئو دوختۇرخانىسىدا مۆجىزە دېگۈدەك بىر قېتىملىق تاشقى ئوپېراتسىيەنى قوبۇل قىلدى . بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كۆرۈش قۇۋۋىتى بىراقلا 40 ھەسسە ئاشتى .

بىر يېڭى گۈزەل دۇنيا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولدى . بۇ چاغدا ئۇ ھەتتا ئاشخانىدا قاچا - قۇچا يۇيۇشنىمۇ كىشىنى ئىنتايىن تەسىرلەندۈرىدىغان ئىش دەپ ھېس قىلدى . «قاچا - قۇچا يۇيۇش دورىسىنىڭ ئوقۇرىدىكى ئاپئاق ماغزاپلىرى قارىماقتا كىشىنىڭ شۇنـ

داق زوقىنى كەلتۇرەتتى ، — دەپ يازىدۇ ئۇ ، — ماغزاپ شارچىلىرى-
نى قولۇمغا ئېلىپ ، قۇياش نۇرىغا تۇتسام ، شارچىلار ئۇستىدە يول-
يول رەڭگارەڭ كىچىك ھەسەن - ھۈسەنلەرنىڭ نۇر چاقنىتىپ تۇرغان-
لىقىنى كۆرگىلى بولاتتى» . ئۇ بۇنداق گۈزەل شارسىمان كۆپۈك ۋە
سىرتىنىڭ مەنزىرىلىرىنى كۆرەلىگەنلىكىدىن ئەڭ خۇشاللىق ھېس
قىلغان . ئۇ مۇنداق بىر جۈملە سۆزنى كىتابىنىڭ ئاخىرقى سۆزى
قىلغان : «شەپقەتلىك ئاللا ، ساڭا ھەمدۈسانا ئېيتىمەن !»

ئويلاپ بېقىڭلار ، ئۇنىڭ ئاللاغا بۇنداق چىن كۆڭلىدىن ھەمدۈ-
سانا ئېيتىشى ئۇنىڭ ئاشخانىغا كىرىپ قاچا - قۇچىلارنى يۇيالىغانلە-
قىدىن ، شارسىمان ماغزاپلاردىكى كىچىك ھەسەن - ھۈسەنلەرنى كۆ-
رەلىگەنلىكىدىنىدۇر . ئۇنىڭ بىلەن سېلىشتۇرغاندا بىز خىجىللىق
ھېس قىلمامدۇق ؟ بىز رىۋايەتلەردىكىدەك گۈزەل دۇنيادا ياشايمىز ،
بىراق كۆرۈپ تۇرۇپ كۆرمىگەنگە سالىمىز ، ئاڭلاپ تۇرۇپ ئاڭلىمە-
غان بولۇۋالىمىز .

ئەگەر سىلەر غەم - ئەندىشىدىن خالىي بولۇپ ، يېڭى ھاياتىڭلارنى
قايتىدىن باشلىماقچى بولىدىكەنسىلەر ، تۆتىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭ-
لاردا چىڭ تۇتۇشۇڭلارنى تەۋسىيە قىلىمەن :

بىز بىر قۇياش سائەت بولۇپ ، مەنلىك ئۆتكەن مىنۇتلىرىمىزنى
خاتىرىلەپ ماڭايلى .

5 . ئۆزىمىزگە ئىشەنچ باغلىشىمىز لازىم

ئالدىمدا بىر پارچە خەت تۇراتتى ، بۇ خەتنى ئېدىس ئارلېت
ئىسىملىك بىر خانىم شىمالىي كارولىنا ئىشتاتىنىڭ مونتېئار دېگەن
يېرىدىن ئەۋەتكەنىدى . خەتتە مۇنۇلار يېزىلغان : «كىچىك چېغىمدا
پاكار ، ۋىجىك ئىدىم . ئانام بىر خىل كونا ئەنئەنگە ئىخلاس قىلىدە-
غان بولغاچقا ، بالا دېگەن بەك چىرايلىق كىيىنىپ يۈرمەسلىكى كې-
رەك دەپ قارايتتى . ئۇ كەڭ كىيىم چىدامليق كېلىدۇ ، تار كىيىم

ئاسان يىرتىلىپ كېتىدۇ دېگەننى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى ، شۇڭا ماڭمۇ كەڭ ھەم چوڭ كىيىملەرنى تىكىپ بېرەتتى . ئانام مېنىڭ باشقا دوستلىرىم بىلەن بىللە ئويناشمىغا رۇخسەت قىلمايتتى . مەكتەپكە كىرگەندىن كېيىنمۇ ھەرقانداق شەكىلدىكى تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىگە ۋە دەرستىن سىرتقى پائالىيەتلەرگە قاتناشمىغاندىم . ئۆزۈمنى ئوشۇقچە ئادەمدەك ھېس قىلاتتىم ، باشقىلارمۇ مېنى ئەزەلدىن كۆزگە ئىلىپ كەتمەيتتى .

كېيىن ئۆزۈمدىن بىرقانچە ياش چوڭ بىر يىگىتكە ياتلىق بولدۇم . تويدىن كېيىن مەندىمۇ ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى . قېيىنئاتام - قېيىنئانام ۋە ئۇلارنىڭ بالىلىرى ئىنتايىن قىزغىن ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزىگە تولۇق ئىشەنچ باغلىغانىدى . مەنمۇ ئۇلاردەك تەبىئىي بولۇشنى تازا خالايتتىم . بىراق ، قولۇمدىن كەلمەيتتى . بارلىق ئۇرۇنۇشلىرىم مەغلۇپ بولغانىدى . ئۇلارنىڭ مېنى قىيىن ئەھۋالدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈمىدىدە ئېلىپ بارغان ھەرقانداق تىرىشچانلىقى ، ئەكسىچە مەندىكى قورۇنۇش ۋە قورقۇش كەيپىياتىنى ئاشۇرۇۋەتكەنىدى . مەن بارغانسېرى ئەسەبىيلىشىپ كەتتىم ، بارغانسېرى ئاسان ئاچچىقلايدىغان بولۇپ قالدىم . بارلىق تونۇش - بىلىشلىرىم بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىشنى رەت قىلدىم ، ھەتتا ئېغىرلىشىپ ئىشسىزلىقتىن قوڭغۇرقى جىرىڭلىغانلىرىنى ئاڭلىسامۇ ئالاقزادە بولۇپ كېتىدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدىم . ھەرقانداق ئىشقا يېقىن يولىغۇم كەلمەيتتى . بۇ يوشۇرۇن دەردىمنى ئېرىنىڭ بىلىپ قېلىشىدىن بەك قورقاتتىم ، شۇڭا ئىلاجسىز ھالدا ئۇنىڭ بىلەن ئىجتىمائىي ئالاقىدەك ئالاقە قىلىپ ، ئىنتايىن خۇشال قىياپەتكە كىرىۋالاتتىم . بىراق ، بۇ قىلغانلىرىم تازا تەبىئىي ئەمەس ئىدى . ئۆزۈمنىڭ خۇپسەنلىك قىلىۋاتقانلىقىمنى بىلىپ تۇراتتىم ، بىرەر ئىشتىن كېيىن ھەمىشە بىر-قانچە كۈن ئازابلىناتتىم . قىلغان ئىشلىرىمنىڭ بىرسىمۇ كۆڭلۈمگە ياقمايتتى . كېيىن بۇنداق ياشاشنىڭ قىلچە ئەھمىيىتى يوقلۇقىنى ھېس قىلىپ ، ئۆلۈۋېلىش نىيىتىگە كەلگەنىدىم » .

بۇ بەختسىز ئايالنىڭ ھايات يولىنى ئۆزگەرتكەن نەرسە نېمە ؟

مەقسەتسىز ھالدا ئاڭلاپ قالغان بىر جۈملە سۆز .

«تولىمۇ تاسادىپىي ئاڭلاپ قالغان بىر جۈملە سۆز پۈتۈن ھايا-تىمنى ئۆزگەرتتى ، — دەيدۇ ئېدىس ئارلېت خانىم ، — بىر كۈنى قېينىنئانام پەرزەنت تەربىيەلەش ھەققىدە سۆزلەپ قالدى . ئۇ مۇنداق دېدى : ‹ بالىلارنىڭ قانداق ئىش قىلىشى بىلەن مېنىڭ كارىم يوق . مېنىڭچە ، ھەممىدىن مۇھىمى ئۇلاردا ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىك بو-لۇش كېرەك› . ‹ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىك بولۇش كېرەك› دېگەن بۇ سۆز مەندە ئاجايىپ تەسىر پەيدا قىلدى . مەن توساتتىن شۇنى بىلىپ يەتتىمكى ، بۇ ئازاب پۈتۈنلەي ئۆزۈمگە ئۆزۈم تاپقان ئازاب ئىكەن . بۇنىڭ سەۋەبى ، مەن ئەسلىمگە ئۈيغۇن كەلمەيدىغان بىرخىل ئەندىز بويىچە ياشىماقچى بولغانىكەنمەن .

بىر كېچىدىلا پەدەمنى ئۆزگەرتتىم . ئۆز ئالاھىدىلىكىم بويىچە ياشاشقا باشلىدىم . ئۆزۈمنىڭ ئالاھىدىلىكلىرىنى تەتقىق قىلىپ ، ئار-تۇقچىلىقلىرىمنى تاپتىم . ھەر خىل ئۇسۇللار ئارقىلىق يېڭىچە كە-يىملەرنىڭ رەڭگى ۋە نۇسخىسىنى ئۇقۇشۇپ كۆرۈپ ، ئۆزۈمگە يارە-شىدىغان كىيىملەرنى كىيدىم ؛ كۆپچىلىككە — دەسلەپتە ئادەم سانى كۆپ بولمىغان كوللېكتىپقا ئارىلىشىپ ئۆتتۈم . ئادەم جىق سورۇندا گەپ قىلسام ، باشتا بەك قورقاتتىم ، كېيىن بارا - بارا كۆنۈپ قالدىم . بىر مەزگىل تىرىشىش ئارقىلىق تۇرمۇشۇم كۆڭۈللۈك ئۆتە-دىغان بولدى . بالىلىرىمنى تەربىيەلىگەندە مەنمۇ ئۆزۈمنىڭ ئازابلىق كەچۈرمىشلىرىمدىن يەكۈنلەپ چىققان ساۋاقلىرىمنى مەڭگۈ ئېسىمدە تۇتۇپ ، ئۇلارغا ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا ، ئۆزۈڭلارغا خاس ئالاھە-دىلىكىڭلار بولۇشى كېرەك ، دەپ تەربىيە بېرىمەن» .

كىشىلەرنىڭ ئۆز ماھىيىتى بويىچە ياشاشنى خالىماسلىق مەسە-لىسىدە ، دوكتور جېمىس گودېن كاي مۇنداق دەيدۇ : «بۇ قەدىمدىن بۇيان مەۋجۇت بولۇپ كېلىۋاتقان مەسىلە ، بىراق بۇ مەسىلە ھەرقانداق ۋاقىتتا ھەل بولغىنى يوق» . ئۆزىنىڭ ئەسلىنى ۋە مەجەزىنى ياقتۇر-ماسلىق ، ئۆزىنىڭ ئىقتىدارى ۋە ماھارىتىگە سەل قاراش نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ نېرۋا فۇنكسىيەسى بۇزۇلۇش كېسىلى ، روھىي كېسەل

ۆه چۇشكۇنلۇك كېسىلگە گىرىپتار بولۇشىدىكى ئىچكى مەنبە . بالىلار تەربىيەسى ھەققىدە 13 پارچە كىتاب ۆە گېزىت ـ ژۇرناللارغا نەچچە مىڭ پارچە ماقالە يازغان ئانرىگ پارت مۇنداق دەيدۇ : «ئۆزىنىڭ روھىي ۆە جىسمانىي ئالاھىدىلىكىگە ماس كەلمەيدىغان باشقىچە تەبىئىي خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئادەم بولۇشنى ئارزۇ قىلىدىغان كىشىلەر دۇنيا بويىچە ئەڭ بەختسىز كىشىلەردۇر» .

ئۆزىگە ماس كەلمەيدىغان كىشىلەرنىڭ رولىنى ئېلىشنى ئارزۇ قىلىش هوللىۇود كىنو ئىشلەش مەركىزىدە ئالاھىدە ئەۋج ئالغان . ئامېرىكا بويىچە مەشھۇر كىنو ئىستودىيەسىنىڭ جىڭلىسى سام ۆۇد ، بېشىمنى بەك قاتۇرىدىغان ئىش شۆھرەتپەرەسلىكى ئىنتايىن كۆچلۈك ياش ئارتىسلارغا ئۆزلىرىنىڭ قانداق ئادەملىكىنى قانداق قىلىپ چۈشەندۈرۈش دەپ ئېيتقان . بۇ ئارتىسلارنىڭ ھەممىسى ئىككىنچى نۇمۇرلۇق چولپان رانېرتۇرناس ياكى ئۇچىنچى نومۇرلۇق چولپان كراك گابلىس بولۇشنى ئويلايدىكەن . سام ۆۇد دائىم ئۇلارغا : «تاماشىبىنلار سىلەرنىڭ كامالەتكە يەتكەن ئويۇنلىرىڭلارنى ئاللىقاچان كۆرۈپ بولغان . ئۇلار ئەمدى يېڭىچە كۆڭۈل ئاچىدىغان نەرسىلەرگە موھتاج» دەپ تۇرىدىكەن .

«خەير ـ خوش ، چاپۇس ئەپەندى» ۆه «سائەت داڭ ئۇرغاندا» ناملىق فىلىملەرنى ئىشلەشتىن ئىلگىرى سام ۆۇد يەر ـ مۇلۇك تارماقلىرىدا كۆپ ىىل يەر ـ مۇلۇك سودىگەرلىرىنى تەربىيەلىگەنىكەن . ئۇنىڭ قارىشىچە ، سودا ساھەسىنىڭ ئاساسىي پىرىنسىپلىرى كىنو ساھەسىگىمۇ ئوخشاشلا ئۇيغۇن كېلىدىكەن . يۇرۇش ـ تۇرۇشى مايمۇنەك ئادەملەر ھەرقانداق ئىش قىلسىمۇ ئىستىقبالى بولمايدۇ . بىز شاتۇتىنى دوراپ ، خەق نېمە دېسە شۇنى دېمەسلىكىمىز لازىم . «تەجرىبىلەر ماڭا شۇنى ئۇقتۇرۇپ بەردىكى ، — دەيدۇ سام ۆۇد ،— ھالى ئۇستۇن ، كىشىلەرگە سىپايىگەرچىلىك بىلەن ھەيۋە قىلىدىغان ، مىجەزى ۆه ئىقتىدارى ئۆزىگە تازا مۇناسىپ كەلمەيدىغان كىشىلەرگە پەقەت دىماغ قېقىپلا قويىمەن . ئۇلار كۆزۈمنىڭ قىرىدا بىر قاراپ قويۇشقىمۇ ئەرزىمەيدىغان كىشىلەردۇر» .

ئالدىنقى كۈنلەردە سۈكون - ژاكون نېفىت شىركىتى كادىرلار بۆلۈمىنىڭ باشلىقى پاۋلوبويتو بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم . مەن ئۇنىڭ- دىن خىزمەت تەلەپ قىلىدىغانلارنىڭ كۆپىنچىسى قايسى جەھەتتە ئاسان خاتالىشىدىغانلىقىنى سورىدىم ، ئۇ بۇ جەھەتتە كەسىپ ئەھلى بولۇپ ، خىزمەت تەلەپ قىلىپ كەلگەنلەردىن 60 مىڭدىن ئارتۇق ئادەمنى بىر تەرەپ قىلغان . ئۇ تېخى ئۆز تەجرىبىلىرىگە ئاساسەن «خىزمەت تېپىشنىڭ ئالتە تۈرلۈك ئۇسۇلى» ناملىق كىتابىنى يازغان . ئۇ ماڭا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى : «خىزمەت تەلەپ قىلىپ كېلىدە- غانلاردا ئەڭ ئاسان كۆرۈلىدىغان كەمچىلىك شۇكى ، ئۇلار ئۆزىنىڭ تېگىشلىك خىسلىتىنى ساقلاشنى بىلمەيدۇ . ئۇلار راست گەپ قىلىش- نى خالىمايدۇ ، ئاغزىغا كەلگەننى دەيدۇ ، بىزگە قۇلىقىغا ياقىدىغۇ دەپ ئويلىغان چىرايلىق سۆزلەر بىلەن جاۋاب بېرىدۇ . بىراق ، بىز ساراڭ ئەمەستە ، كىم ئۇلارنىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈشنى خالايدۇ دەيسىز ؟ »

كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ «مەن دېگەن مەن ، مەن باشقا ئادەم ئەمەس» دەيدىغان پەلسەپىۋى قائىدىسىنى ھەقىقىي تونۇپ يېتىش ئۇنچىلا ئاسان ئەمەس . بىر تىراللىبۇس شوپۇرىنىڭ قىزى بۇ جەھەتتە ئاچچىق ساۋاقلا ئىگە بولغان . ئۇ ناخشا چولپىنى بولۇشنى تولىمۇ ئارزۇ قىلىدىكەن . بىراق ، ئۇنىڭ چىرايى سەت ، ئاغزى يوغان ، چىشلىرى توڭكاي ئىكەن . ئۇ بىرىنچى قېتىملىق ناخشىسىنى كەچ- لىك كۆڭۈل ئېچىشتا ئېيتقانىكەن . توڭكاي چىشلىرىمنى باشقىلار كۆرۈپ قالمىسۇن دەپ ، ناخشا ئېيتقاندا ئۇستۇنكى كالپۇكىنى ئىم- كانقەدەر تۆۋەنگە ساڭگىلىتىپ تۇرۇپ ئېيتىپتۇ ؛ ئۇ قەستەن سۈپەت پەيدا قىلىپ ئۆزىنى بىر كىنو چولپىنى قىلىپ كۆرسەتمەكچى بوپتۇ . نەتىجىدە تاماشىبىنلار يا يىغلاشنى ، يا كۈلۈشنى بىلمەي قاپتۇ . سىپايىگەرچىلىكنىڭ ئۇنىڭغا ئېلىپ كەلگىنى پەقەت مەغلۇبىيەت بوپتۇ .

مۇشۇ قېتىمقى كەچلىك كۆڭۈل ئېچىشقا قاتناشقانلار ئىچىدە بىر ئەر كىشى بار ئىكەن ، ئۇ بۇ قىزنىڭ ناخشا ئاۋازىدىن ئۇنىڭدا تۇغما

قابىلىيەت بارلىقىنى سىزىپ-تۇ . «سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭ ، قىزچاق ، — دەپتۇ ئۇ كىشى قىزغا گەپنىڭ ئوچۇقىنى ئېيتىپ ، — مەن سىزنى ئىلگىرى كۆرگەن ، سىزنىڭ نېمىنى يوشۇرماقچى بولۇ-ۋاتقانلىقىڭىز ماڭا ئايان . سىز سەت چىشىڭىزدىن خجىل بولۇۋاتە-سىز ، شۇنداقمۇ ؟ » دەپ قىزنى ئىنتايىن قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويۇپتۇ . بۇ كىشى سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ يەنە دەپتۇ : «چىش سەت بولسا نېمە بوپتۇ ؟ ئەجەبا چىشىنىڭ توڭكاي بولۇشى گۇناھمىكەن ؟ ئۇنى يوشۇرۇشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق . ئاۋازىڭىزنى بولۇشىغا قويۇۋې-تىپ ناخشىڭىزنى ئېيتىۋېرىڭ ! ياسالمىلىق قىلمىسىڭىزلا ناخشا ئاۋا-زىڭىز ئاڭلىغۇچىلارنى چوقۇم ھەيران قالدۇرىدۇ . كۈچىڭىزنىڭ بارە-چە يوشۇرماقچى بولغان چىشىڭىز نام چىقىرىشىڭىزغا يارەم بېرەمدۇ تېخى ! »

كاسپې دالې بۇ ئادەمنىڭ نەسىھەتى بويىچە ئىش كۆرۈپتۇ : چىشى قانداق ئۆسكەن بولسا ، شۇ پېتى قويۇۋېتىپتۇ . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ تاماشىبىنلارنىلا ئويلاپتۇ . ئاغزىنى يوغان ئېچىپ ، زوق - شوخ بىلەن ناخشا ئېيتىپتۇ . ئۇ تېزلا نام چىقىرىپ داڭلىق كىنو چولپىنى ۋە رادىيو ئىستانسىسىنىڭ ناخشا چولپىنىغا ئايلىنىپتۇ . ئەمدىلىكتە ، باشقا ناخشىچىلار ئۇنىڭ ناخشا ئېيتىش ئۇسلۇبىنى تەقلىد قىلىدىغان بوپتۇ .

ۋېلىيام جېمىس مۇنداق دەيدۇ ، ئادەتتىكى كىشىلەر ھەتتا ئۆزلە-رىدە يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ئەقىل - پاراسىتىنىڭ 10 پىرسەنتىنىمۇ جارى قىلدۇرغىنى يوق . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «ئادەمىلىرىمىزنىڭ ھېچ-بولمىغاندا يېرىمى نادان . بىز جىسمانىي ۋە روھىي ئىقتىدارىمىزنىڭ ئاز بىر قىسمىنىلا ئىشقا سالدۇق ، ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، كىشە-لەر ئۆزلىرى بەلگىلىگەن چەكلىك دائىرە ئىچىدە ياشىماقتا . ئەسلىدە ئۇلار يەنە باشقا ھەر خىل ئىقتىدارلارغا ئىگە ئىدى ، بىراق ھەممىسى دېگۈدەك جارى قىلدۇرۇلمىدى » .

ھەرقايسىمىزنىڭ ئۆزىمىزگە لايىق ئىقتىدارىمىز بار ، باشقىلارغا يەتمەيمەن دەپ ئەنسىرەپ يۈرۈشىمىز ھاجەتسىز . سىز دېگەن سىز ،

دۇنيادا سىزگە ئوخشاش ئادەم ئىلگىرى يوق ئىدى ، ھازىرمۇ يوق ، كەلگۈسىدىمۇ بولمايدۇ .

ئىرسىيەت ئىلمى تەنقىقاتى بىزگە شۇنى ئۇقتۇرۇپ بېرىدۇكى ، بىزنىڭ جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىكى ئامىلىمىزنى ئاتا - ئانىمىز - نىڭ ھەرقايسىسىدا بولىدىغان 24 داندىن خىرومۇسوما يەنى جەمئىي 48 دانە خىرومۇسوما بەلگىلەيدۇ . ئافران سافىتىنىڭ نۇقتىئىنەزىرىگە ئاساسلانغاندا ، ھەربىر خىرومۇسوما مەلۇم ساندىكى گېننى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن ، بۇ گېنلار ئېھتىمال نەچچە ئون ، نەچچە يۈز بولۇشى مۇمكىن ئىكەن . بۇ گېنلاردىن بىرى ئادەمنىڭ پۈتۈن ھاياتىنى تامامەن ئۆزگەرتىۋېتەلەيدىكەن . ئىلمىي ھېسابلاش نەتىجىسىدىن مەلۇم بولدىكى ، سىزنىڭ بىر قورساقتىن چۈشكەن 300 تىرىليون ئاچا - سىڭلىڭىز بار دېگەندىمۇ ، ئۇلاردىن بىرەرسىمۇ سىزگە ئوخشاپ قالمايدىكەن .

مېنىڭ «ھەركىمدە ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىك بولۇشى كېرەك» دەيدىغان ئادەم بولۇش پىرىنسىپىغا بولغان تەسىراتىم ئىنتايىن چوڭ - قۇر ، چۈنكى بۇ جەھەتتە مەن ئاچچىق ساۋاقلا ئىگە بولغان . ئىشىنىڭ جەريانى مۇنداق : مىسىۋرى ئىشتاتىدىن نيۇ - يوركقا بىرىنچى قېتىم كەلگەن چېغىمدا ، ئامېرىكا تىياتىر ئىنستىتۇتىغا خەت يېزىپ ، ئويۇن قويۇش خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىشنى تەلەپ قىلدىم . مېنىڭ ھېچ - قانداق ئوكۇشسىزلىققا ئۇچرىمايلا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەنغۇ دەيدىغان بىر خىل ئىنتايىن ساددا ئويۇم بار ئىدى ، ھەتتا مېنىڭ بۇنداق ئىدىيەمنى باشقىلارنىڭ ئىلگىرى نېمىشقا بايقىمىغانلىقىنى چۈشەنمەيتتىم . مەن ھەرقايسى دەۋرلەردە ئۆتكەن ئەڭ مەشھۇر ئارتىسلار - نىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدىكى سەۋەبلەرنى تەتقىق قىلىپ ، ئۇلار - نىڭ ئويۇن كۆرسىتىش جەھەتتە قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى توپ - لاپ ، ئۇلارنىڭ ئويۇن كۆرسىتىش ئۇسۇللىرىنى تەقلىد قىلسامىلا دۇنيادا تەڭداشسىز مەشھۇر ئارتىس بولۇپ چىقالايمەنغۇ دەپ ھېساب - لايتتىم . بۇ نېمىدېگەن بىمەنە ، نېمىدېگەن تېتىقسىز خىيال - ھە ! نەچچە يىللىق ئۆمرۈم بىھۇدە ئۆتۈپ كەتتى ، ئاخىر ھېچقانداق نەتىجە

قازىنالمىدىم . ئاخىرىدا كاللامنى سىلكىۋېتىپ ھوشۇمنى تاپتىم : مەن دېگەن مەن ئىكەنمەن ، باشقا ھەرقانداق ئادەم بولۇپ قېلىشىم مۇمكىن ئەمەس !

بۇنداق ئىش تەكرارلىنىپ قېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، بۇ ئاچچىق ساۋاقنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ چىقىشىم كېرەك ئىدى ، لېكىن مەن ئۇنداق قىلمىدىم . مېنىڭ ئىدىيەم ئىنتايىن جاھىل ئىدى ، شۇڭا يەنە ئوخشاش خاتالىق سادىر قىلدىم . ئارىدىن بىرقانچە يىل ئۆتكەندىن كېيىن ، بىر پارچە كىتاب يېزىشقا كىرىشتىم . مەن بۇ كىتابىمنىڭ كىشىلەرگە ئاشكارا سورۇنلاردا گەپ قىلىشنى ئۆگىتىدۇ . غان ئەڭ ياخشى كىتاب بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلاتتىم . دەسلەپتە ئارتىس بولۇشنى خىيال قىلىپ يۈرگەن چاغلىرىمدىكى بىمەنە خىيال . لىرىم يەنە باش كۆتۈردى : بىرقاتار يازغۇچىلارنىڭ پىكىرلىرىدىن پايدىلىنىپ ، ئۇ پىكىرلەرنى بۇ كىتابقا مۇجەسسەملىمەكچى بولدۇم . سۆز سەنئىتىگە دائىر نۇرغۇن كىتابلارنى سېتىۋېلىپ ، ئۇنىڭدىكى ئالاقىدار سۆز - ئىبزاسلارنى توپتوغرا بىر يىل كۆچۈرۈپ رەتلەپ چىقتىم . كىتابنى يېزىپ بولۇپ قارايلا ھەممىنى چۈشىنىپ يەتتىم . ئەسلىدە ھەرخىل - ھەر ياقتىزا ئوي - پىكىر ۋە ئۇسۇللارنى ئۆزئىچىگە ئالغان بۇ داشقاياقتىن قىلچە بەدئىي پۈراق چىقمايتتى ، يا ئوقۇپ كەلسە بىرەر مەنە چىقمايتتى . بۇ كىتابنى تۇغقۇچە ئوقۇپ چىقىشقا قىزىقىدىغان بىرمۇ سودىگەر چىقمايتتى . ئائىلاج دەردىمنى ئىچىمگە يۇتۇپ ، ئۇنىڭغا باغلىغان مۇھەببىتىمدىن ياندىم - دە ، بىر يىل يۈرەك - باغرىمنى سەرپ قىلغان بۇ «نادىر ئەسەر»نىمنى كۆيدۈرۈۋەتتىم . بۇنىڭ بىلەن باشقا كىتاب يېزىشقا يېڭىباشتىن تۇتۇش قىلدىم . بۇ قېتىم ئۆزۈمگە ئۆزۈم مۇناداق دېدىم : «سەن چوقۇم سەن بولۇشۇڭ كېرەك ، دالې كارنېگنىڭ ئۆزى بولۇشۇڭ كېرەك . سەن ئۆز ئۇسلۇ - بىڭغا ۋە ئالاھىدىلىكىگە ئىگە بولۇشۇڭ ، چەكلىك ئىقتىدارىڭ ئارقىلىق ئۆز تەسراتىڭنى ئەكس ئەتتۈرۈشۈڭ كېرەك . شۇنداق قىلساڭ ، يازغان كىتابىڭ سېنىڭ بولىدۇ - دە ، ھېچكىم ئۆزىنى ساڭا سېلىشتۇرالمايدۇ » ، شۇنىڭ بىلەن باشقىلارنىڭ ئوي - پىكىرلىرىنى ئۈزۈپ

ئېلىۋالىدىغان يېزىقچىلىق ئۇسۇلىنى چۆرۈپ تاشلاپ ، ئۆزۈمنىڭ بىۋاستە تەسىراتلىرىم يەكۈنلەنگەن بىر پارچە يېڭى كىتاب يېزىشقا كىرىشتىم . سۆز سەنئىتى ئۈستىدە توختىلىدىغان بۇ كىتاب كېيىن كىتابخانلارنىڭ چوڭقۇر ئالقىشىغا مۇيەسسەر بولدى . مەن ئەنگلىيە-لىك مەشھۇر يازغۇچى ۋالت راۋلېينىڭ مۇنۇ سۆزىنى چوڭقۇر ئۆز-لەشتۈردۈم : «مەن شېكسپىرنىڭ ئەسەرلىرىدەك ئەسەرلەرنى يازال-مىسامۇ ، ئۆزۈمنىڭكىدەك كىتابلارنى يازالايمەن» .

ئوڭېن بېرلىننىڭ گېئورگى گېرشۇنگە قىلغان ئاقىلانە نەسىھە-تى بويىچە ياشاڭ : سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئۇسلۇبىڭىزنى ساقلىشىڭىز كې-رەك . لېرلىن گېرشۇنى بىلەن تونۇشقان چاغدا ئىنتايىن شۆھرەتلىك مۇزىكانت ئىدى ، لېكىن گېرشۇن تېخى نامى چىقمىغان ياش كومپو-زىتور بولۇپ ، ئۇ چاغدا نېۋ - يوركتىكى «سەنئەتچىلەر جەمئىيىتى» دە ئىشلەيتتى ، ھەر ھەپتىدە 35 دوللارمۇ تاپالمايتتى . گېرشۇنىڭ تالانتى بېرلىننى ھەيران قالدۇرىدۇ . ئۇ ھەتتا ئۇچ ھەسسە كۆپ ئىش ھەققى بېرىپ گېرشۇننى ئۆزىنىڭ مۇزىكا يارىدەمچىسى قىلىۋېلىشنى خالايتتى . «بىراق ، سىزنىڭ يەنىلا مېنىڭ تەكلىپىمنى قوبۇل قىلمە-غىنىڭىز تۈزۈك ، — دەيدۇ بېرلىن گېرشۇنغا مەسلىھەت بېرىپ ، — بولمىسا سىز ئەڭ يۇقىرى دېگەندىمۇ ئىككىنچى دەرىجە-لىك بېرلىن بولالايسىز . ھالبۇكى ، ئەگەر سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئۇسلۇ-بىڭىزنى ساقلىيالىسىڭىز ، ئاخىر بىر كۈنى بىرىنچى دەرىجىلىك گېرشۇن بولۇپ چىقالايسىز» . گېرشۇن بېرلىننىڭ مەسلىھەتىنى قوبۇل كۆرۈپ ، تەدرىجىي ھالدا ئۆز دەۋرىدە ئامېرىكا بويىچە ئەڭ ئاتاقلىق كومپوزىتور بولۇپ چىقىدۇ .

نۇرغۇن مەشھۇر ئەربابلار ، جۈملىدىن چارلىز چاپلىن ، ۋىنېر-روگېرىس ، مارگارېت مىكېرىد ، گىنائاۋتريلارمۇ تۇرمۇش كەچۈ-رۈشىنى ئانچە بىلىپ كەتمىگەنىكەن . يۇقىرىدا سۆزلەنگەن پېرىنسىپ-لارنى ئۇلارمۇ ماڭا ئوخشاش قىممەت بەدەل تۆلەپ ئۆگەنگەنىكەن .

چاپلىن كىنولاردا رول ئېلىشقا باشلىغاندا ، كىنو ئىستودىيەلە-رى چاپلىن پەقەت ئەينى چاغلاردا كىشىلەر ياقتۇرىدىغان گېرمانىيە

ھەزىلچىلىرىنى دوراشقىلا يارايدىكەن دەپ تۇرۇۋالغان ؛ ھالبۇكى ، چاپلىن پەقەت چاپلىن دەپ نام ئالغاندىن كېيىنلا ئاندىن ئويۇن كۆرسىتىش سەھنىسىدە پارلاق نۇر چاچقان . بوب خوپىنكىمۇ ئاشۇنداق كەچۈرمىشلىرى بولغانىكەن . ئۇ كۆپ يىل ناخشا ئېيتىپ ، ئۇسسۇل ئويناپمۇ ھېچقانداق نەتىجە قازىنالمىغان ، كېيىن ئۇ كەسپىنى كۆلكە- لىك ئويۇن قويۇشقا ئۆزگەرتكەن ، يەنى ئۆزىنىڭ ئۇسلۇبىنى ساقلاپ قالغاندىن كېيىن بىراقلا نام چىقارغان . ۋېل روگىرس بىر كىچىك تىياتىر ئۆمىكىدە كۆپ يىل سالما سېلىش ئويۇنىنى ئورۇنلاپ ، ئاخىر ھېچقانداق مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىغان . كېيىن ئۇ ئۆزىدە ئۆزگىچە تۇغما ھەزىلچىلىك ئىقتىدارى بارلىقىنى بايقىغان ، شۇنىڭ بىلەن سالمىسىنى پۇلاڭلىتىپ تۇرۇپ قىزىقارلىق گەپلەرنى قىلىپ ، تېزلا تاماشىبىنلارنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولغان . مارگارىت مىكرېد دەس- لەپتە تېلېۋىزىيە تىياتىرىدا رول ئالغاندا ، ھەدەپ ئېرلاندىيەلىك ھەي- يارلارنى دوراپ . نەتىجىدە پەقەت مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىغان . كې- يىن ئۇ ئۆزىنىڭ ماھىيىتى — ساددا مىسسۇرى قىزلىرىنىڭ ئوبرازى بىلەن تېلېۋىزور ئېكرانىغا چىقىپ ، ناھايىتى تېزلا نيۇ - يوركتا ئەڭ ئالقىشقا سازاۋەر تېلېۋىزىيە ئارتىسىغا ئايلانغان . گىنائاۋېترې ھەدەپ ئۆزىنىڭ تېكساس يەرلىك شېۋىسىنى ئۆزگەرتمەكچى بولۇپ ، نازاكەت- لىك ياسىنىپ نيۇ - يوركتىن كەلگەن ئالىيجانابلار سىياقىغا كىرىۋال- غاندا ، كىشىلەر ئۇنى ئۇنداقكەن ، مۇنداقكەن دەپ مەسخىرە قىلىش- قان ؛ كېيىن ئۇ بانجو چېلىپ تۇرۇپ جاھانكەزدىلەر ناخشىسىنى ئېيتقاندىن كېيىن بىراقلا داڭ چىقىرىپ ، دۇنياغا مەشھۇر جاھان كېزەر مۇزىكانتقا ئايلىنىپ ، كىنو ناخشىچىلىرى چولپىنى ۋە رادىيو ئىستانسىلىرىنىڭ ناخشا چولپىنى بولۇپ قالغان .

سىز دۇنيادا بىردىنبىر ئادەمسىز ، سىز بۇنىڭدىن خۇش بولۇشى- ڭىز كېرەك . تەبىئەت سىزگە ئاتا قىلغان بارلىق نەرسىلەردىن تولۇق پايدىلىنىشىڭىز كېرەك . ھەرقانداق سەنئەتنىڭ ئۆزگىچىلىكى بولى- دۇ . سىز ئۆزىڭىز ئېيتالايدىغان ناخشىلارنىلا ئېيتىڭ ، ئۆزىڭىز سىزالايدىغان رەسىملەرنىلا سىزىڭ . سىزنىڭمۇ ئۆزىڭىزگە لايىق سەر-

گۈزەشتىڭىز بار ، سىزنىڭ ئالاھىدىلىكىڭىزنى سىز تۇرۇۋاتقان مۇھىت ۋە سىز قوبۇل قىلغان ئىرسىيەت ئامىلى ئاتا قىلغان . مەيلى تەقدىر - پېشانىڭىز قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۆزىڭىزگە تەئەللۇق يەرنى تېپىشىڭىز كېرەك ؛ مەيلى سىزگە قانداق تۇيۇلسا تۇيۇلسۇن ، ھاياتلىق ئوركېستىرىدا چوقۇم ئۆزىڭىزنىڭ سازىڭىزنى چېلىشىڭىز لازىم .

ئېمورسون «ئۆزىگە ئىشىنىش» ناملىق نەسرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ : «ھەربىر ئادەمنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانى ئۇنىڭ تۇرمۇشىنىڭ قائىدىلىرىنى ئۆگىنىش جەريانىدۇر» . ئۇ ھەسەتخورلۇقنىڭ نادانلىق ئىكەنلىكىگە ، مايمۇنەك ئىپتىدائىي ھالەتتە تۇرۇشنىڭ ئۆز بېشىغا ئۆزى چىققانلىق بولىدىغانلىقىغا ھەقىقىي ئىشىنىدۇ . ئۇ ھازىرقى كۈنىگە شۈكۈر قىلىش ، تەقدىرگە تەن بېرىشنى بىلمەي يېتىدۇ . دۇنيانىڭ ھەممىلا يېرى بايلىق بىلەن تولۇپ كەتكەن تەقدىردىمۇ ، ئەگەر ئۆزىگە تەئەللۇق بولغان ئاشۇ يەرگە جاپالىق ئىشلىمىسە ئاخىر ئۇنىڭغا ھېچكىم بىرەر تال دانمۇ بەرمەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىدۇ . ئۇنىڭدا يوشۇرۇنۇپ ياتقان كۈچ تەبىئەت دۇنياسىنىڭ يېڭى كۈچىدۇر . ئۇنىڭ نېمە ئىش قىلالايدىغانلىقىنى ھېچكىم ئۇنىڭ ئۆزىدىكى ئېنىق بىلمەيدۇ . ھالبۇكى ، بۇنداق قابىلىيەتنى ئۇ كۆپ قېتىملىق ئىزدىنىش ۋە سىناپ بېقىش ئارقىلىقلا ئاندىن بىلىپ يېتىدۇ» .

كۆڭۈللەرنى خاتىرجەم قىلىپ ، ئەندىشە ۋە باش قېتىنچىلىقىڭلارنى تۇگىتىشكە يارىدەم بېرىدىغان بەشىنچى پىرىنسىپ :

باشقىلارنى دورىماڭ . ئۆزىڭىزنىڭ ئالاھىدىلىكىڭىزنى چۈشىنىڭ ھەمدە ئۆز ئالاھىدىلىكىڭىز بويىچە ياشاشنى ئۆگىنىۋېلىڭ .

6 . ياماڭ ئىشىنىڭ ياخشى ئىشقا ئايلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك

بۇ كىتابنى يېزىۋاتقان چېغىمدا ، بىر قېتىم تەكلىپكە بىنائەت

چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتىغا بېرىپ نۇتۇق سۆزلىدىم . مەن مەكتەپ مۇدىرى روبېرت ماينارد ھېستىنىدىن نېمىشقا غەم - ئەندىشە قىلىشنى بىلمەيسىز دەپ سورىسام ، ئۇ : «مەن سېئارس شىركىتىنىڭ مەرھۇم باش جىكىلىسى جۇلىئۇس روسۋارتنىڭ : «ئەگەر سەن بىر دانە لىمون تاپقان بولساڭ ، ئۇنى ئېزىپ شىرنىسىنى ئىچ» دېگەن نەسىھەتنى ئاڭلىغان - ئاخىر ئېسىمدە تۇتۇپ كەلدىم» دەپ جاۋاب بەردى .

پەقەت ئۇلۇغ پېداگوگلا بۇ نۇقتىنى ئەمەلگە ئاشۇرالايدۇ ، ھالبۇكى ، چاكىنا ئادەملەر دەل بۇنىڭ ئەكسىچە ئىش تۇتىدۇ . ئەگەر ئۇلار تەقدىرنىڭ ئۇلارغا ئاتا قىلغىنى ئاران بىر دانە لىمون ئىكەن دەپ ھېس قىلسا ، «تۇگەشتىم ، مېنى نەس باستى ، ئىستىقبالىمدىن ئۈمىد قالمىدى» دەيدۇ . بۇ دۇنيانى قارغاشقا باشلايدۇ ، كۇنبويى ئۆزى بىلەن ئۆزى ھەسرەت چېكىپ يۈرىدۇ . ھالبۇكى ، ئەگەر ئەقىللىق ئادەم تەقدىر ئۆزىگە ئاتا قىلغان بۇ ئاچچىق لىموننى قولىغا ئالغىنىدا بولسا : «مەن بەختسىزلىكتىن نېمىلەرنى قوبۇل قىلىشىم كېرەك ؟ بۇ قېيىن شارائىتنى قانداق ئۆزگەرتىشىم كېرەك ؟ ئۇنىڭدىن لىمون شەربىتى ئالالماسمەنمۇ ؟» دەيدۇ .

ئۇلۇغ پىسخولوگ ئالفرىد ئادېل ئىنسانلاردىكى ھەيران قالارلىق يوشۇرۇن كۈچ ئۈستىدە ئۆمۈر بويى تولۇق تەتقىقات ئېلىپ بارغان . ئۇ ئادەمنىڭ ئەڭ زور ئالاھىدىلىكى ، ئۇلارنىڭ «پايدىسىز ئىشنى پايدىلىق ئىشقا ئايلاندۇرالايدىغان بىر خىل سېھرىي كۈچ»كە ئىگە ئىكەنلىكىدە دەپ قارىغان .

مەن كۆپچىلىككە ئىنتايىن قىزىقارلىق ۋە تەسىرلىك بىر ھېكايىنى سۆزلەپ بېرەي ، بۇ ھېكايىنى ماڭا بىر تونۇشۇم سۆزلەپ بەرگەنىدى . ئۇنىڭ ئىسمى سارما تومپسون بولۇپ ، نيۇ - يورك شەھىرىنىڭ مورىنسېرد كوچىسى 100 - نومۇرلۇق قورۇدا تۇرىدۇ . ئۇ ئايال مۇنداق دېگەنىدى : «ئۇرۇش مەزگىلىدە ، ئېرىم تۇرۇشلۇق قوشۇن نيۇ - مېكسكو ئىشتاتىنىڭ مويا‌ۋ قۇملۇقىدىكى مانېۋىر گازارمىسىدا تۇراتتى . قوشۇن بىلەن بىللە يۈرگەن ئائىلە - تاۋابئاتلار سۈپىتىدە مەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدىم . مەن ئۇنداق قارغىش تەگكەن يەردىن

بىزار ئىدىم . ئۆمرۈمگە كېلىپ بۇنداق بەختسىزلىك ھېس قىلمىغان-ىدىم . ئېرىم بۇيرۇق بويىچە قۇملۇققا مانېۋىر ئۆتكۈزۈشكە كەتسە ، مەن نائىلاج ئاشۇ كىچىك چېدىردا قالاتتىم ، ھاۋا تېمپېراتۇرىسى 52 سېلسىيە گىرادۇسقا چىقاتتى . مۇڭداشقۇدەك بىرمۇ ئادەم تاپقىلى بولمايتتى . چۈنكى ، بۇ يەردىكى مېكسىكىلىقلار بىلەن ھىندىيانلار ئىنگلىز تىلىنى بىلمەيتتى . بۇ يەرنىڭ كىلىماتى ئىسسىق بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى بورىنمۇ بەك قاتتىق چىقاتتى ، يېمەكلىكلىرىمنى قۇم قاپلاپ كېتەتتى ، ھەتتا مەن نەپەسلىنىدىغان ھاۋامۇ پۈتۈنلەي قۇم ئىدى !

مەن چەكسىز ئازاب ھېس قىلدىم . باشتا بۇ يەرگە كەلمىسەم بوپتىكەن دەپ قاتتىق پۇشايمان قىلدىم . ئاتا - ئانامغا خەت يېزىپ ، دەرھال قايتىپ كەتمەكچى بولۇۋاتقانلىقىمنى ئېيتتىم . بۇ يەردە بىر مىنۇتمۇ تۇرغۇم كەلمەيۋاتقانلىقىنى ، تۇرمىدە ياتقاندىنمۇ بەكرەك بەئارام بولۇۋاتقانلىقىمنى ئېيتتىم . دادامنىڭ ماڭا يازغان جاۋاب خېتى ئاران ئىككى قۇر ئىدى . ئۇ ئىككى قۇر خەت تۇرمۇشۇمنى ئۇزۇل-كېسىل ئۆزگەرتتى ، ئۇنى ئۆمۈر بويى ئۇنتۇپ قالمايمەن :

تۆمۈر پەنجىرە كەينىدە ئىككى مەھبۇس ،
بىرى باقار يۇلتۇزغا ، بىرى كوچىدىكى پاتقاقنى .

بۇ ئىككى مىسرا شېئىرنى كۆپ قېتىم قايتا - قايتا ئوقۇپ چىقتىم . ھەقىقەتەن خىجىل بولۇپ ، ناچار مۇھىتتىن تىرىشىپ ياخشى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىش قارارىغا كەلدىم . مەن نۇر چاقناپ تۇرغان يۇلتۇزغا نەزەر سېلىشىم كېرەككى ، يەردىكى پاتقاقنى تىكىلىپ قارىماسلىقىم كېرەك .

مەن بۇ يەردىكى يەرلىك ئاھالىلەر بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىشقا باشلىدىم . ئۇلارنىڭ دوستانە پوزىتسىيەسى مېنى ھەيران قالدۇردى . ئۇلارنىڭ توقۇلما بۇيۇملىرى ۋە فارفۇر بۇيۇملىرىغا ئىنتايىن قىزىقىدىغانلىقىمنى ئىپادىلىگىنىمدە ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئەڭ

ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلىرىنى ماڭا تەقدىم قىلىشتى — بۇ نەرسىلەر-نى سەيلە - ساياھەتچىلەر يۇقىرى باھادىمۇ سېتىۋالالمايتتى . مەن بۇ يەرنىڭ ئىززەتلىك گۈلى بولغان رەپىدىگۈل بىلەن يۈككاگۈلنىى تەت-قىق قىلدىم ، قارا قۇيرۇقلۇق ئوتلاق ئېتىنىڭ قاناق ھايۋان ئىكەن-لىكىنى چۈشەندىم . قۇملۇقتا قۇياش پاتقانىنى كۆردۈم ، قۇملۇقتىكى سەدەپلەرنى يېغدىم . بۇ سەدەپ قاپلىرى بۇنىڭدىن نەچچە مىليون يىل ئىلگىرى بۇ جايىنىڭ بىپايان دېڭىز ئىكەنلىكىنى تولۇق ئىسپاتلاپ بېرەتتى .

مەن نېمانچە زور ئۆزگىرىش ياسىدىم - ھە ! مويا‌ۋ قۇملۇقى ئۆزگەرمىدى ، ھىندىيانلارمۇ ئۆزگەرمىدى . ئۆزگەرگىنى پەقەت مەنلا بولدۇم ، ئالدى بىلەن مېنىڭ ئىدىيەم بولدى . مەن ئىلگىرى ئازاب بىلىدىغان ئەھۋاللىرىمنى كىشىنىڭ قەلبىنى ھاياجانلاندۇرىدىغان تە-ۋەككۈلچىلىككە ئۆزگەرتتىم . بۇ يېڭى دۇنيانىڭ شۇنداق سىرلىق ، شۇنداق جەلپ قىلىش كۈچىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم . ئۇ مېنىڭ قولۇمغا قەلەم ئېلىپ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قەغەزگە پۈتۈپ چىقىشىمغا ھەيدەكچى بولدى ، بۇ كېيىنكى چاغلاردا «يورۇق يول» دېگەن نام بىلەن ئېلان قىلىنغان ھېلىقى رومانىم ئىدى .

سارما تومپسون ، سىز ئەيسا ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كېلىشتىن 500 يىل ئىلگىرى يۇنانلىقلار تونۇپ يەتكەن «ياخشى ئىشقا كاشىلا كۆپ» دېگەن ھەقىقەتنى تونۇپ يەتتىڭىز .

20 - ئەسىردە ئۆتكەن ھارىرى ئېمېرسون فوسدىك بۇ ھەقىقەتنى يەنە ئۆز سۆزىگە ئايلاندۇرۇپ قايتا شەرھلىگەن : «بەخت — ئالدى بىلەن بەھرىمەن بولۇش دېگەنلىك ئەمەس ، بەلكى مۇۋەپپەقىيەت قازا-نىش دېمەكتۇر» . شۇنداق ، بەخت دېگىنىمىز ، قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغان چاغدىكى غەلىبە تۇيغۇسى ۋە لىمۇ-نىڭ شىرنىسىنى ئالغان چاغدىكى ئىپتىخارلىق تۇيغۇسىدۇر .

فلورىدا ئىشتاتىدا دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ بىر نەپەر بەختلىك غوجايىنىنى زىيارەت قىلغانىدىم . ئۇ لىموننى ئېزىپ شىرنە ئېلىشنى بىلىدىغان ئادەم ئىكەن . ئۇ بۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنى ئۆتكۈزۈۋالغان

دەسلەپكى چاغلاردا كۆڭلى ئىنتايىن يېرىم بولغانىكەن ، ھېچنېمە ئۇنمەيدىغان بۇ يەرگە مېۋىلىك دەرەخ كۆچىتى تىككىلىمۇ ، بۇغداي تېرىغىلىمۇ بولمايدىكەن . ھەممە يەرنى چاتقال بىلەن شالدىراق قۇيۇق يىلان قاپلاپ كەتكەنىكەن . بۇ چاغدا ئۇ مۇشۇ يەردىكى بۇ شالدىراق قۇيرۇق يىلاندىن پايدىلىنىپ ئۆزىگە بايلىق يارىتىپ ، پاسسىپ ئامىلنى ئاكتىپ ئامىلغا ئايلاندۇرۇشنىڭ بىر ياخشى چارىسىنى ئويلاپ تاپقان . ئۇ يېڭىلىق يارىتىپ يىلان كونسېرۋاسى ياساشقا تۇتۇش قىلغان . بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ئۇنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن دېھقانچىلىق مەيدانىغا بارغىنىمدا ، نۇرغۇن ساياھەتچىلەرنىڭ ئۇ يەرگە بەس - بەس بىلەن كېلىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم — ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، ھەر يىلى 20 — 30 مىڭ ئادەم كېلىدىكەن . ئۇنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى تازا روناق تېپىپتۇ . مەن زەھەرلىك يىلاننىڭ چىشىدىن سىقىپ ئالغان زەھەرلىك سۇيۇقلۇقنىڭ تەجرىبىخانىغا قانداق ئاپىرىلىدىغانلىقى ، ئاندىن ئۇ يەردە قانداق پىششىقلاپ ئىشلىنىپ ئانتىتوكسىن تەييارلىنىدىغانلىقىنى كۆردۈم ؛ كىشىلەرنىڭ شالدىراق قۇيرۇق يىلاننىڭ تېرىسىنى قىممەت باھادا سېتىۋېلىپ ، ئايالچە بەتىنكە ۋە قول سومكىسى ئىشلەۋاتقانلىقىنىمۇ كۆردۈم ؛ مەن يەنە بۇ يىلان كونسېرۋاتورىنىڭ دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا قانداق يۆتكەپ ئاپىرىپ ، خېرىدارلارنى تەمىن ئېتىدىغانلىقىنى كۆردۈم . بۇ دېھقانچىلىق مەيدانى توغرىسىدا ئىشلەنگەن ئاتكىرىتكىدىن بىرنى سېتىۋېلىپ ، كەنتنىڭ پوچتىخانىسىدىن ئۆيگە ئەۋەتىۋەتتىم . بۇ مەن مەڭگۈ قەدىرلەپ ساقلايدىغان ئاتكىرىتكا ، ئۇنىڭغا ئاچچىق مېۋىنى تاتلىق شىرنىگە ئايلاندۇرۇشنى بىلدىغان ئادەمگە چىن دىلىمدىن ئۇرغۇپ چىققان ھۆرمىتىم سىڭگەن .

مەن نۇرغۇن جايلاردا كۆپ قېتىم سەيلە - ساياھەتتە بولدۇم ، بارمىغان يېرىم يوق دېسەمۇ بولىدۇ . «پايدىسىز ئامىلنى پايدىلىق ئامىلغا ئايلاندۇرالايدىغان سىرلىق كۇچ» كە ئىگە نۇرغۇن كىشىلەر بىلەن بەختلىك ئۇچراشتىم .

«ئىلاھقا قارشى چىققان ئون ئىككى ئادەم» دېگەن كىتابنىڭ

ئاپتورى ۋىليام بولتو مۇنداق دەيدۇ : «تۇرمۇشتىكى ئەڭ مۇھىم نەرسە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش داۋامىدا نەپ ئېلىش ئەمەس — بۇ ھەتتا ساراڭلارنىڭمۇ قولىدىن كېلىدۇ — بەلكى قانداق قىلىپ پايدىسىز ئامىلنى پايدىلىق ئامىلغا ئايلاندۇرۇش . ئۇ ئەقىل - پاراسەت ۋە قابىلىيەتكە موھتاج . شۇڭا ، ئۇ ئەقىللىقلار بىلەن ئەخمەقلەرنىڭ تۇپ پەرقى بولۇپمۇ ھېسابلىنىدۇ» .

بۇ سۆزنى بولتو بىر قېتىملىق پويىز ھادىسىسىدە بىر پۇتىدىن ئايرىلىپ قالغاندىن كېيىن قىلغان . مەن يەنە بىر ئادەم بىلەنمۇ تونۇشىمەن ، ئۇ ئىككىلا پۇتىدىن ئايرىلىپ قالغان بولسىمۇ ، يەنىلا پايدىسىز ئامىللارنى پايدىلىق ئامىللارغا ئايلاندۇرالايدىغان سېھرىي كۈچكە ئىگە . ئۇنىڭ ئىسمى بېن فورستسون . مەن ئۇنىڭ بىلەن جورجىيە ئىشتاتىنىڭ ئاتلانتا شەھىرىدىكى بىر رېستورانىنىڭ لىفتىدە تونۇشۇپ قالغان . لىفتتىكە چىقىپلا لىفتنىڭ بۇلۇڭىدىكى چاقلىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان بۇ ئادەمگە كۆزۈم چۈشتى . ئۇ ناھايىتى تېتىك كۆرۈنەتتى . لىفت ئۇ تۇرىدىغان قەۋەتكە كېلىپ توختىغاندا ، ئۇ چاقلىق ئورۇندۇقنى قولىدا ئىتتىرىپ چىقىپ كېتىش ئۈچۈن يول بوشتىپ بېرىشىمنى دوستانە ھالدا ئۆتۈنۈپ «پوش» دېدى . گەپ قىلىۋاتقاندا چىرايىدىن كۈلكە يېغىپ تۇراتتى .

لىفتتىن چىقىپ ياتقىمغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، بايا ئۇچراتقان ھېلىقى مەجرۇھ يەنىلا كاللامغا كىرىۋالدى . ئۇنىڭ ياتاق نومۇرىنى باشقىلاردىن ئىزدەپ - سوراپ تېپىپ ، ئۇنى يوقلاپ باردىم ھەمدە ئۆزىنىڭ سەرگۈزەشتىلىرىنى سۆزلەپ بېرىشنى ئۆتۈندۈم .

«بۇ ھادىسە بۇنىڭدىن 20 يىل ئىلگىرى يۈز بەرگەن ، — دەپ گەپ باشلىدى ئۇ ئوچۇق چىراي بىلەن ، — ئالما دەرەخلىرىگە دېيەك قىلىش ئۈچۈن ، ياڭاق دەرىخىنىڭ شاخلىرىنى كېسىپ كېلىشكە ئاپتوموبىلىمنى ھەيدەپ بارغانىدىم . قايتىپ كېلىۋېتىپ ئاپتوموبىل بىر دوقمۇشتىن تېز بۇرالغاندا بىر تال شاخ چۈشۈپ كېتىپ رولنى قىسىۋالغاچقا ، ئاپتوموبىل ئاغدۇرۇلۇپ كەتتى ، مەن كابىنكىدىن سىلكىنىپ چىقىپ ، بىر تۇپ چوڭ دەرەخكە ئۇرۇلۇپ كەتتىم .

ئومۇرتقام ئېغىر زەخمىلەنگەنىكەن ، ئىككى پۇتۇمنۇ پالەچ بولۇپ قالدى . بۇ ھادىسە يۈز بەرگەن چاغدا ئاران 24 ياشقا كىرگەنىدىم . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئىككى پۇتۇمدىن ئايرىلدىم» .

ئەمدىلا 24 ياشقا كىرگەن بىر ئادەمنى تەقدىر ئۆمۇر بويى چاقلىق ئورۇندۇققا مەھكۇم قىلغانىدى ! مەن ئۇنىڭدىن بۇ بەختسىز-لىككە قانداق قىلىپ قەيسەرلىك بىلەن بەرداشلىق بەرگەنلىكىنى سو-رىدىم . ئۇ : «ئەمەلىيەتتە مەن دەسلەپتە قەيسەرلىك قىلالمىدىم» دەپ جاۋاب بەردى . ئۇ ئۆزىنىڭ بەختسىز سەرگۈزەشتلىرىدىن غەزەپلە-گەن ، ئۇنىڭغا قارشىلىق كۆرسەتكەن ، ئۇنى تىللىغان . ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئۇ بۇنداق قىلمىشنىڭ ئۆزىگە تېخىمۇ چوڭقۇر ئازاب - ئوقۇبەتلەرنى ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى بارا - بارا ھېس قىل-غان . «باشقىلارنىڭ ماڭا ئاشۇنداق دوستانە مۇئامىلە قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتسەن ، مەنمۇ ھېچبولمىغاندا ئۇلارغا دوستانە پوزىتسى-يە بىلەن جاۋاب قايتۇرۇشۇم كېرەك دەپ ھېس قىلدىم . شۇڭا ، بۇرۇنقىدىن خۇشال يۈرىدىغان بولدۇم» . دەيدۇ بېن فورستسون .

مەن ئۇنىڭدىن ، شۇنچە يىللار ئۆتۈپتۇ ، ئاشۇ قېتىمقى بەختسىز ۋەقەنى يەنە ئۆزىگىزگە بولغان بىر خىل رەھىمسىز زەربە دەپ بىلەم-سىز دەپ سورىدىم . ئۇ قىلچە ئىككىلەنمەستىنلا : «ياق» دەپ جاۋاب بەردى ، ئاندىن قوشۇمچە قىلىپ مۇنداق دېدى : «ھازىر ئۇنى تېخى بىر ياخشى ئىش بوپتىكەن دەپ ھېس قىلمەن .» ئۇ دەسلەپكى چاغلاردىكى ئازاب ۋە غەزەپ - نەپرەتتىن ئۆزىنى بېسىۋالغاندىن كې-يىن ، ئۆزىنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاندا بىر خىل يېڭى ھاياتنى باشلە-غان . ئۇ دەسلەپتە كىتاب ئوقۇشقا كىرىشكەن ھەمدە بارا - بارا ئەدەبىياتقا ھەۋەس قىلغان . 14 يىل ئىچىدە ئۇ ھېچبولمىغاندا 14 مىڭ پارچە كىتاب ئوقۇغان . بۇ كىتابلار ئۇنىڭ نەزەر دائىرىسىنى ئېچىپ ، تۇرمۇشىنىڭ مەزمۇنىنى ئىنتايىن بېيىتقان . ئۇ مۇزىكىدىن لەززەت ئېلىشقا باشلىغان ، بولۇپمۇ چوڭ تىپلىق سىمفونىيەلەرگە قىزىقىپ قالغان . ھالبۇكى ، ئىلگىرى ئۇ مۇنداق مۇزىكىلارنى ئەڭ لەززىتى يوق دەپ ھېس قىلغانىكەن . ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ زور

ئۆزگىرىش ئۇنىڭ مەسىلىلەر ئۈستىدە پىكىر قىلىشقا ۋاقتى بولغانلىقى ئىدى . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «شۇنىڭدىن كېيىن مەن دۇنيانى ئىچىكە كۆزىتىشكە ، شەيئىلەرنىڭ ھەقىقىي قىممىتىنى ئەستايىدىل تەھلىل قىلىشقا باشلىدىم . مەن ئىلگىرى پەيىدە بولغان نۇرغۇن نەرسىلەرنىڭ ئەھمىيەتتە قىلچە ئەھمىيەتسىز نەرسىلەر ئىكەنلىكىنى تەدرىجىي چۈشىنىپ يەتتىم» .

كىتاب ئوقۇش ئارقىلىق ئۇ تەدرىجىي ھالدا سىياسىيغىمۇ قىزىقىپ قالغان . ئەل - جامائەت كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە تەتقىق قىلىشقا كىرىشكەن ھەمدە چاقلىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ ھەممە يەردە نۇتۇق سۆزلىگەن . نۇرغۇن كىشىلەر بىلەن تونۇشۇپ ، ئۆزىمۇ تەدرىجىي ھالدا جەمئىيەتتىكى ئاتاقلىق كىشىگە ئايلانغان . چاقلىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرىدىغان بېن فورستون ھازىر جورجىيە ئىشتاتىدا مىنىستىر بولۇپ قالدى .

مەن نيۇ - يوركتا 35 يىل چوڭلار مائارىپى بىلەن شۇغۇللاندىم . بۇ جەريانىدا شۇنى بايقىدىمكى ، نۇرغۇن چوڭ كىشىلەر يېتەرلىك مەكتەپ تەربىيەسى كۆرمىگەنلىكىدىن پۇشايمان قىلىدىكەن . ئۇلار ئالىي مائارىپ تەربىيەسى كۆرمىگەنلىكىنى ئۆزلىرىنىڭ ئۆمۈر بويى ئەپسۇسلىنىدىغان ئىشى دەيدىكەن . مەن كۆپ ھاللاردا بۇ چوڭ ئوقۇغۇچىلارغا بىر مەشھۇر ئەرباپنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بېرەتتىم . بۇ ئادەم ھەتتا باشلانغۇچ مەكتەپتىمۇ ئوقۇپ باقمىغان ، كىچىكىدىنلا ناھايىتى نامراتچىلىقتا ئۆتكەن . دادىسى ئۆلۈپ كەتكەندە ھەتتا مېيىت سانداۇقى سېتىۋالىدىغان پۇلنىمۇ ئاغىنىلىرىدىن قەرز ئالغان . پۈتۈن ئائىلىنىڭ ئېغىر يۈكىنى ئۈستىگە ئالغان ئانىسى كۇنلۇك زاۋۇتتا ھەر كۈنى 10 سائەتلەپ ئىشلىگەن ، ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن بەزى ئىشلارنى ئۆيىگە ئالغاچ كېلىپ ھەركۈنى كەچ سائەت 11 گىچە ئىشلىگەن .

نامرات ئائىلىدە چوڭ بولغان بۇ بالا كېيىن ئۇلارنىڭ چېركاۋ كۇلۇبى قۇرغان بىر ئىشتىن سىرتقى تىياتىر ئۆمىكىگە قىزىققان . تىياتىر ئۆمىكىنىڭ ئويۇن قويۇشىغا قاتنىشىپ جامائەت سورۇنلىرىدا

سۆزلەش ئىقتىدارىنى يېتىلدۇرگەن ، كېيىن ئۇ يەنە سىياسىيغا قىزد-
قىپ قالغان . ئۇ 30 ياشقا كىرگەندە نيۇ - يورك شەھرلىك پارلا-
مېنتىنىڭ ئەزالىقىغا سايلانغان . لېكىن ، ئۇ تۇيۇقسىز كېپقالغان بۇن-
داق مۇھىم ۋەزىپىدىن ئىنتايىن تەشۋىشلەنگەن . ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ
مۇھىم ۋەزىپىگە تەيىنلىنىپ نېمە ئىشلارنى قىلىدىغانلىقىنى زادى
بىلمەيدىغانلىقىنى ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ئېتىراپ قىلغان . ئۇ
ئۇزۇن ، مۇرەككەپ ، ئۆزى كېسىم چىقىرىشقا توغرا كېلىدىغان ھۆج-
جەتلەر ئۈستىدە ئىنچىكە ئويلانغان . بىراق ، ھەرقانچە قىلسىمۇ ھېچ-
نېمىنى چۈشەنمىگەن . ئۇ ئورمانچىلىق كومىتېتىدا ئىشلەشكە سايلان-
غان ، لېكىن ئۇ ئورمانلىققا زادىلا بېرىپ باقمىغانىكەن ، شۇڭا بۇنىڭ-
دىن خەۋەرسىز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغان ۋە بىئارام بولغان . ئۇنى
تېخىمۇ بىئارام قىلغىنى ، ئۆزى ھەتتا بانكىدا ھېساب نومۇرىمۇ يوق
بىر ئادەم تۇرۇقلۇق دۆلەت بانكا كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولۇپ قالغان-
لىقى بولغان . كېيىن ئۇ ئەسلەپ ، ھەقىقەتەن خىزمەتتىن ئىستېپا
بەرمەكچى بولغانلىقىنى ، بىراق يەنە بۇ ئەھۋاللارنى ئانىسىغا ئېيتىش-
تىن قورقىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى . ئىلاجسىز قالغان ئەھۋال ئاستىدا ئۇ
قەتئىي نىيەتكە كېلىپ تىرىشىپ ئۆگەنگەن . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ
ھەر كۈنى 16 سائەت ئىشلىگەن . ئۇ ئۆزىنىڭ بىلىمسىزلىكىنى تۈگە-
تىپ بىلىم ئېلىشقا بەل باغلىغان ھەمدە ئۇنى ھەقىقەتەن ئەملگە
ئاشۇرغان . ئۇ بىر يەرلىك سىياسەتچىدىن تەدرىجىي ھالدا ئامېرىكا
بويىچە ئاتاقلىق ئەربابقا ئايلانغان ، ھەتتا «نيۇ - يورك ۋاقىت گېزد-
تى» ئېيتقاندەك ، «ئالقىشقا سازاۋەر نيۇ - يورك شەھەر باشلىقى»
دېگەن شۆھرەتكە ئېرىشكەن .

مەن دەۋاتقان بۇ ئادەم ئاھرىمىس بولىدۇ .

سىمىس جاپاغا چىداپ تىرىشىپ 10 يىل ئۆگەنگەندىن كېيىن ،
نيۇ - يورك ئىشتاتىدا ھۆكۈمەت مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىش بويىچە
ئەڭ يۇقىرى نوپۇزغا ئىگە ئادەم بولۇپ چىققان . ئۇ تۆت قېتىم نيۇ-
يورك ئىشتاتىنىڭ باشلىقلىقىغا سايلانغان — بۇ ئەملىيەتتە ئۇنىڭغا
بېرىلگەن مىسلى كۆرۈلمىگەن ئالىي مۇكاپات ئىدى . 1928 - يىلى

ئۇ دېموكراتچىلار پارتىيەسى تەرىپىدىن زۇڭتۇڭ سايلىمى نامزاتلىقىغا كۆرسىتىلگەن . ئالتە ئۇنىۋېرسىتېت — جۇملىدىن داڭلىق كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتى ۋە ھاۋر ئۇنىۋېرسىتېتى — ھەتتا باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرىپمۇ باقمىغان بۇ ئادەمگە پەخرىي دوكتور لۇق ئىلمىي ئۇنۋانى بەرگەن .

ئاھرسمىس ، ئەگەر ئوبيېكتىپ مۇھىت مېنى تىرىشىپ ئۆگىنىشكە ، ھەر كۈنى 16 سائەتتەپ جاپالىق ئىشلەشكە مەجبۇر قىلمىغان بولسا ، بىلىمسىز ئادەمدىن بىلىملىك ئادەمگە ئايلىنىشىم زادى مۇمكىن ئەمەس ئىدى دەيدۇ .

مەن نۇرغۇن ئاتاقلىق ئەرباباللارنىڭ مۇھەپپەقىيەت قازىنىش يولى ئۈستىدە تەتقىقات ئېلىپ باردىم . بۇ جەريانداا ئىنتايىن ھەيرانلىق ئىچىدە شۇنى بايقىدىمكى ، ئاجايىپ مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قازانغان بۇ ئادەملەرنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىغان سەرگۈزەشتىلىرى بار ئىكەن . پايدىسىز شارائىت كۆپ هاللاردا ئۇلارنىڭ تىرىشچان ئىلگىرىلىشىدىكى ھەربىرتەندۇرگۈچى كۈچ بولغان . ۋىليام جىمىس : «بىز تۇرۇۋاتقان ناچار مۇھىت بىزگە خىيالىمىزغا كەلمىگەن چوڭ يارەدەم بەردى» دەپ ياخشى ئېيتقان .

شۇنداق ، بەلكىم مىلتون ئەما بولغاچقىلا ئەڭ ئېسىل ئەسەرلەرنى يېزىپ چىققاندۇ ؛ ئېھتىمال بىتخوۋېن گاس بولغاچقىلا ئەڭ يېقىملىق سىمفونىيەلەرنى ئىشلەپ چىقالىغان بولسا كېرەك .

ئەگەر چايكوۋىسكى دەسلەپتە قاتتىق ئۇمىدسىزلىك ھېس قىلمىغان بولسا ، ئۇنىڭ بەختسىز نىكاھ ئىشى ئۇنى ئۆزىنى جۇدا قىلىش يولىغا مېڭىشقا مەجبۇرلىمىغان بولسا ، بەلكى كىشىگە لەززەت بېغىشلايدىغان مۇزىكا — «ھەسرەت سىمفونىيەسى»نى يېزىپ چىقالماس ئىدى .

مۇبادا دوستويېۋىسكى بىلەن تولىستويلار غايەت زور روھىي ئازابقا دۇچ كەلمىگەن بولسا ، ئۇلارنىڭمۇ دۇنياغا مەشھۇر ئۆلمەس ئەسەرلەرنى يېزىپ چىقالىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس ئىدى .

«ئەگەر مەن ئۇزاق مۇددەت كېسەلگە مۇپتىلا بولۇپ قالمىغان

بولسام ، — دەپ يازىدۇ جانلىقلارنىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيە-سىگە ئاساس سالغۇچى چارلىز داروۋىن ، — ھازىرقىدەك بۇنچە كۆپ ئىشلارنى قىلالىشىم مۇمكىن ئەمەس ئىدى» بۇنىڭدىن مەلۇمكى ، كىشىلىك داروۋىنغا كۆپ يارىدىم قىلغان .

ئەنگلىيەدە داروۋىن تۇغۇلغان كۈنى ئامېرىكىنىڭ گىنتوككى ئىشتاتىدىكى ئورمانلىققا جايلاشقان بىر ياغاچ كەپىدىمۇ بىر بالا تۇغۇل-دى . بۇ بالىنىڭ ئىسمى ئابراھام لىنكولىن . مۇبادا ئۇ بىر ئاقسۆڭەك ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن بولسا ، كېيىن چوقۇم ھاۋر ئۇنىۋېرسىتې-تىدەك داڭلىق ئۇنىۋېرسىتېتلاردا ئوقۇيالىغان ھەمدە قانۇنشۇناسلىق دوكتورى دېگەندەك ئىلمىي ئۇنۋانلارغا ئېرىشكەن بولاتتى ؛ مۇبادا ئۇنىڭ بەختلىك ئائىلىسى بولغان بولسا ، گىدىسىبورگدا چىن قەلبى-دىن ئۇرغۇپ چىققان ، كىشىنى تەسىرلەندۈرۈپ يىغلىتىۋېتىدىغان مەشھۇر تارىخىي ئەسەرلەرنى يېزىپ چىقالمايتتى ، شۇنداقلا ئىككىنچى قېتىم ۋەزىپىگە ئولتۇرۇش نۇتقىدا : «ھەرقانداق ئادەمگە يامانلىق قىلمايمەن ، ھەممە ئادەمگە ياخشىلىق قىلىمەن ! » دەپ ، سۆزلەپ كىشىنىڭ يۈرەك - باغرىنى ئېرىتىۋېتىدىغان چىرايلىق سۆزلەرنى قىلمىغان بولاتتى ، بۇ بىر ھۆكۈمراننىڭ خەلق ئالدىدا قىلغان ئەڭ ياخشى ۋە تەنتەنىلىك ۋەدىسى ئىدى .

ھارۋېي ئېمېرسون فوسدىك ئۆزىنىڭ «ئاخىرغىچە بەرداشلىق بېرەلەيدىغان كۈچ» دېگەن كىتابىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «سىكاندىنا-ۋىيەلىكلەرنىڭ 〈نومانلارنى شىمال شامىلى ياراتقان〉 دەيدىغان بىر جۈملە تۇراقلىق ئىبارىسى بار . بۇ سۆزنى ئېسىمىزدە چىڭ تۇتۇشىمىز لازىم . بەزىلەر تۇرمۇشنىڭ خاتىرجەم ، ئازادە ، ئوڭۇشلۇق ۋە مول بولۇشى ئىنسانلارنىڭ بەختلىك بولۇشىدىكى ئالدىنقى شەرت دەپ قارايدۇ ، بۇنداق نۇقتىئىنەزەرگە مەن قوشۇلمايمەن . ئىنسانىيەت تارىخىغا ئەتراپلىق نەزەر سالساق شۇنى كۆرۈپ ئالالايمىزكى ، مەيلى تۇرۇۋاتقان مۇھىتى قانداق بولۇشتىن قەتئىينەزەر ، ئۆزىنىڭ مەجبۇ-رىيىتىنى باتۇرلۇق بىلەن ئوستىگە ئالالايدىغان كىشىلەرلا كىشىلىك تۇرمۇشتىكى بەختنى ھېس قىلالايدۇ» .

سىلەر ئۆزۈڭلار بىزار بولىدىغان «لىمون»نى ئېزىپ شىرنىسى- نى ئېلىپ باقساڭلار قانداق؟ بەلكىم مۇۋەپپەقىيەت قازىنارسىلەر. مەغلۇپ بولۇپ قالساڭلارمۇ، ئۇ سىلەر ئۈچۈن بىر خىل قىممەتلىك سىناق بولۇپ قالىدۇ. پاسسىپ ئامىللارنى ئاكتىپ ئامىللارغا ئايلاندۇ- رۇرىدىغان بۇنداق سىناق نەزەر دائىرىمىزنىڭ كېڭىيىشىگە تۈرتكە بولىدۇ. ئۇ پاسسىپ ئىدىيەنى ئاكتىپ ئىدىيەگە ئايلاندۇرۇپ، ئىجا- بىيلىققا ئىگە هاياتىي كۈچىمىزنى ئۈرغۈتۈپ، تىرىشىپ ئالغا ئىلگە- رىلىشىمىزگە ئىلهام بەخش ئېتىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ئاللىقاچان ئۆتۈپ كەتكەن ئازابلىق ئىشلارغا يېپىشۇۋلىشقا ۋاقتىمىز چىقمايدۇ، مادار- مىزمۇ يەتمەيدۇ.

بىر قېتىم، مەشهۇر ئىسكىرىپكىچى ئولېر بول پارىژدا مۇزىكا يىغىنى ئۆتكۈزگەن. ئۇ ئىسكىرىپكا چېلىۋاتقاندا ئىسكىرىپكىنىڭ E تارىسى توساتتىن ئۈزۈلۈپ كەتكەن، لېكىن بول بۇنى دەپ چېلىشنى توختىتىپ قويماي، قالغان تارلاردا چېلىۋەرگەن، «تۇرمۇشمۇ شۇن- داق بولىدۇ، — دەيدۇ هارىرىي ئېمىرسون فوسدىك بۇ ئىشقا باها بەرگەندە، E — تار ئۈزۈلۈپ كەتكەن تەقدىردىمۇ مۇزىكىنى قالغان ئۈچ تار بىلەن تۈگۈگىچە ئورۇنلىشىمىز لازىم».

بۇ ئادەتتىكىچىلا تۇرمۇش ئەمەس، بۇ غالىبلارنىڭ تۇرمۇشى!

مۇبادا قولۇمدا هوقۇقۇم بولىدىغان بولسا، ۋېلىيام بولتونىڭ «تۇرمۇشتىكى ئەڭ مۇهىم نەرسە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش داۋامىدا نەپ ئېلىش ئەمەس — بۇ هەتتا سارالاڭلارنىڭمۇ قولىدىن كېلىدۇ — بەلكى قانداق قىلىپ پايدىسىز ئامىلنى پايدىلىق ئامىلغا ئايلاندۇرۇش. ئۇ ئەقىل - پاراسەت ۋە قابىلىيەتكە موهتاج، شۇڭا ئۇ ئەقىللىقلار بىلەن ئەخمەقلەرنىڭ تۆپ پەرقى بولۇپمۇ هېسابلىنىدۇ» دېگەن مەشهۇر سۆزنى تۈچقا ئويدۇرۇپ، ئېلىمىزدىكى هەممە مەكتەپنىڭ ئالدىغا ئاستۇرۇپ قويغان بولاتتىم.

كۆڭلىمىزنىڭ خاتىرجەملىكى ۋە تۇرمۇشىمىزنىڭ بەخت - سائا- دىتى ئۈچۈن بۇ ئالتىنچى پىرىنسىپنى تىرىشىپ ئىگىلىۋېلىشىمىز لازىم:

ناۋادا تەقدىر سىزگە بىر دانە ئاچچىق مېۋە ئاتا قىلسا ، ئۇنى كۆچىكىزىنىڭ بارچە ئېزىپ ، پايدىلىق شىرنىسىنى ئېلىڭ .

7 . ئۆزىڭىزنى ئۇنتۇپ ، باشقىلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىڭ

مەن بۇ كىتابنى يېزىشقا كىرىشكەن چېغىمدا «مەن غەم - ئەندىشىنى قانداق تۆگەتتىم» دېگەن تېمىدا بىر قېتىم ئوچۇق - ئاشكارا ماقالە قوبۇل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىپ ، كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدىغان ھەقىقىي ياخشى ماقالىلەرنى تەقدىرلىدىم . شەرق ئاۋىياتسىيە شىركىتىنىڭ باش كېسىمدارى ئېددىي رېكىنبېك ، لىنـ كولىن ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇدىرى دوكتور ستورت ماكرانت ۋە رادىـ يو ئوبزورچىسى خ .ۋ .چارتىنبوئىنلار باھالاش ھەيئىتىنىڭ ئەزالىرى ئىدى . باھالاش ھەيئىتى ئىنتايىن ياخشى يېزىلغان ئىككى پارچە ماقالىنىڭ قايسىسىغا بىرىنچى دەرىجىلىك مۇكاپات بېرىشنى بېكىتەلـ مەي ، ئىلاجسىزلىقتىن ئىككىلىسىگە بىرىنچى دەرىجىلىك مۇكاپات بەردۇق . بۇ يەردە بۇ ماقالىدىن بىرنى سىلەرگە سۆزلەپ بېرمەكچىـ مەن ، ئۇنىڭ ئاپتورى مىسىۋرى ئىشتاتىنىڭ سېلىنغىت شەھىرى سودا كوچىسى 61 - نومۇرلۇق قورۇدا ئولتۇرۇشلۇق س . ئا .بېرتون .

«توققۇز يېشىمدا ئانامدىن ئايرىلىپ قالدىم ، — دەپ يازىدۇ بېرتون ماقالىسىدە ، — 12 ياشقا كىرگەندە يەنە دادامدىن ېتىم قالدىم . دادام بىر قېتىملىق ئاپتوموبىل ھادىسىسىدە قازا تاپقان ، ئانام بولسا بۇنىڭدىن 19 يىل ئىلگىرى ئۆيدىن چىقىپ كەتكەنىدى . دادام ئانام ئۆيدىن چىقىپ كېتىپ ئۇچ يىل ئۆتكەندىن كېيىن قازا تاپقانىدى . دادام مىسىۋرى ئىشتاتىنىڭ بىر كىچىك شەھىرىدە باشقىـ لار بىلەن شېرىكلىشىپ بىر قەھۋەخانا ئاچقانىدى . دادامنىڭ شېرىكى دادام كامانداروپكىغا چىقىپ كەتكەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ، قەھۋەـ خانىنى سېتىپ ، پۇلىنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى . دادام بۇ خەۋەرنى

ئاڭلاپ ، ئالدىراپ ئۆيگە قايتىپ كېلىۋېتىپ ، يولدا ئاپتوموبىل ھادىسىسىگە ئۇچراپ قازا قىلدى . ياشانغان ، كېسەلمەن ئىككى كەمبەغەل ھامماملار ئۇچ ئاچا - سىڭلىمنى بېقىۋالدى . ئىنىم بىلەن ئىككىمىزنى بېقىۋالمىدىغان ئادەم چىقمىغاچقا ، ئىلاجسىزلىقتىن شەھىرىمىزدىكى خەير - ساخاۋەت ئورگىنىغا تاپشۇرۇپ بېرىشتى . بىز ئىنتايىن قورقۇپ ، ئەمدى باشقىلار كەمسىتىدىغان يېتىمەكلەردىن بولۇپ قالمىدىغان بولدۇق دەپ ئويلىدۇق . ئويلىغىنىمىزدەك ، پاكىت بۇ نۇقتىنى تېزلا ئىسپاتلىدى . مەن دەسلەپتە شەھەر ئىچىدە ئولتۇرۇشلۇق بىر نامرات ئادەمنىڭ ئۆيىدە يېتىپ - قوپقانىدىم ، ئۇزاق ئۆتمەي ، بۇ ئادەم خىزمىتىدىن ئايرىلىپ قالغان بولغاچقا ، مېنى ئىلاجسىز يولغا سېلىپ قويدى . ئۇنىڭدىن كېيىن لوفتىن ئەر - خوتۇن مېنى شەھەردىن 11 ئىنگلىز چاقىرىم كېلىدىغان جايدىكى بىر دېھقانچىلىق مەيدانىغا ئاپىرىپ بېقىۋالدى . لوفتىن ئەپەندى 70 ياشلارغا كىرىپ قالغان بوۋاي بولۇپ ، ئۇزاقتىن بۇيان ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان ؛ پۇتۇن ئەزايىغا بەلباغسىمان ئەسۋە چىقىپ كەتكەنىكەن . ئۇ ماڭا يالغانچىلىق ، ئوغرىلىق قىلماي ، گەپ ئاڭلايدىغانلا بولسام ، بۇ يەردە ئۇزاققىچە تۇرۇۋېرىشىمگە بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، بۇ ئۆچ ماددا مېنىڭ بۇ يەردە تۇرۇشتىكى ئەقىدەمگە ئايلىنىپ قالدى ، مەن ئۇنىڭغا باشتىن - ئاخىر ئەمەل قىلىپ كەلدىم . مەكتەپكە كىردىم . بالىلار مېنىڭ چوڭ بۇرنۇمنى مازاق قىلىش ئويىبكتى قىلىۋېلىشتى ، مېنى گومۇش دېيىشتى ، ماكانسىز يېتىم ئوغلاق دەپ تىللاشتى . مەن بۇنداق ھاقارەتكە چىدىمىدىم . ئۇلارنىڭ تازا ئەدىپىنى بەرمەكچىمۇ بولدۇم . بىراق ، لوفتىن ئەپەندى ماڭا نەسىھەت قىلىپ : «ئۇلار بىلەن كارىڭ بولمىسۇن ، سەۋر - تاقەت قىلىشنى ئۆگەن» دېدى . مەن ئىلاجسىز بويسۇندۇم . لېكىن ، بىر كۈنى بىر ئەبلەخ يۇزۇمگە توخۇ پوقنى ئېتىۋىدى ، غەزىپىمنى ھەرقانچە قىلىپمۇ باسالماي ، ئۇنى بولۇشىغا ئۇردۇم . يەنە بىر كۈنى لوفتىن خانىم ماڭا يېڭىدىن ئېلىپ بەرگەن شىلەپەمنى كىيىپ خۇشال - خۇرام ھالدا مەكتەپكە كېتىۋاتسام ، يېشى مەندىن چوڭ بىر قىز ئوقۇغۇچى شىلەپەمنى

بېشىمدىن تارتىپ ئېلىپ : 〈ئاسان قىزىپ كېتىدىغان كاللاڭنى سەۋ گىتىپ قويايلى〉 دەپ شىلەپىگە لىق سۇ تولدۇرۇپ قويۇپ ، چىرايلىق شىلەپەمنى پاسكىنا قىلىۋەتتى .

مەن مەكتەپتە ئەزەلدىن يىغلىمايتتىم ، بىراق ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا كۆپ هاللاردا ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي هۆركىرەپ يىغلاپ كېتەتتىم . بىر كۈنى لوفتىن خانىم ماڭا بىر ئەقىل كۆرسەتتى . ئۇ كۆرسەتكەن ئەقىل مېنى ئاخىر باش قېتىنچىلىقتىن ئۆزۈل - كېسىل خالاس قىلدى هەمدە يامان كۆرىدىغان ئادەملىرىمنى دوستۇمغا ئايلاندۇردى . لوفتىن خانىم مۇنداق دېدى : 〈لارى ، ئەگەر سەن پوزىتسىيەڭنى ئۆزگەرتىپ ، تىرىشىپ ئۈلار بىلەن ئىناق ئۆتسەڭ ، تەبىئىيكى ، ئۈلارمۇ سېنىڭ چىشىڭغا تېگىۋەرمەيدۇ ، شۇنداقلا سېنى يېتىم ئوغلاق دەپ تىللاۋەرمەيدۇ〉 . شۇنىڭدىن كېيىن لوفتىن خانىمنىڭ ئېيتقانلىرى بويىچە ئىش كۆرۈۋېدىم ، ئۇنۇمى راستىنلا تېز بولدى . مەن ئىنتايىن بېرىلىپ ئۆگىنەتتىم ، نەتىجەمۇ بەك ياخشى ئىدى . گەرچە ئۇزاق ئۆتمەيلا سىنىپ باشلىقى بولغان بولساممۇ ، لېكىن هېچكىم بۇ تۇيۇقسىز ماڭا هەسەت قىلمىدى ، چۈنكى مەن كىمنىڭ قانداق تەلەپ - ئارزۇسى بولسا ئۇنى دەرهال ئورۇنلاپ ، باشقىلارغا ئىمكانقەدەر ياردەم بېرەتتىم .

مەن نۇرغۇن ساۋاقداشلىرىمنىڭ تاپشۇرۇق ئىشلىشىگە ، ماقالە يېزىشىغا ياردەم بېرەتتىم . بىر ساۋاقدىشىم مېنىڭ ئۆزىگە ياردەم بەرگەنلىكىمنى ئۆيدىكىلەرگە ئېيتىشقا پېتىنالمايتتى . ئۇ ئاتا - ئانىسىغا مېنى قورۇقمىزغا چاشقان تۇتۇپ ئوينىغىلى كەلگەن دەپ قوياتتى . مەن قورۇققا كەلگەندىن كېيىن ئۇ ئىتىنى ئاشلىق ئىسكىلىتىغا باغلاپ قوياتتى - دە ، مەن بىللە ئولتۇرۇپ تاپشۇرۇق ئىشلەيتتى . مەن يەنە بىر ساۋاقدىشىمنىڭ دەرستىن سىرتقى كىتاب ئوقۇش خاتىرىسى يېزىشىغا داۋاملىق ياردەم بېرەتتىم . بىر قىز ساۋاقدىشىمنىڭ ئارىغىبتىكا دەرسىنى تولۇقلىۋېلىشى ئۈچۈن نەچچە ئاخشاملىق ۋاقتىمنى سەرپ قىلغانىدىم .

قوشنىلىرىمىزنىڭ ئۆيىگە ئەزرائىل كېلىپ تۇرىدىغان بولۇپ

قالغاندى . ياشانغان ئككى دېھقان ئۆلۈپ كەتتى ، ئۇنىڭ كەينىدىن ئۇچىنچىسىمۇ خوتۇنىنى تۇل قالدۇرۇپ ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلدى . مەن بۇ يەردىكى تۆت ئائىلىلىك ئىچىدە ئىش قىلالايدىغان بىردىنبىر ئەر كىشى ھېسابلىناتتىم . مەن ئىمكانقەدەر ئەڭ زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ، ئىگە - چاقسىز قالغان بۇ مويسىپىتلەرنىڭ ئىش - ئوقىتىگە ياردەملىشەتتىم . ئككى يىلدىن كۆپرەك ۋاقىت ئىچىدە ، مەن دەرستىن سىرتقى ۋاقىتلىرىمدىن پايدىلىنىپ ، بالدۇر قوپۇپ ، كەچ قايتىپ دېگەندەك ئۇلارنىڭ ئائىلە ئىشلىرىغا قارىشىپ بەردىم ، ئوتۇن يارىدىم ، سىيىر ساغدىم ، ئۇلاقلىرىنى باقتىم . مەن ئۇلارغا دوستانە مۇئامىلە قىلدىم ، ئۇلارمۇ مېنى ئۆز ئادىمىدەك كۆردى . مەن بىلەن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى قىل سىغمايدىغان يېقىن مۇناسىۋەت مەن دېگىنىز ئارمىيەسىدە خىزمەت ئۆتەپ قايتىپ كەلگەندە ئالاھىدە ئىپادىلەندى . مەن ئۆيگە قايتىپ كەلگەن كۈنىلا يۇرتداشلاردىن 200 دىن ئارتۇق ئادەم مېنى يوقلاپ كەلدى ، بەزى دېھقانلار ھەتتا 80 نەچچە ئىنگلىز چاقىرىم يىراقلىقتىن كەپتۇ ، ئۇلارنىڭ ماڭا بولغان غەمخورلۇقى ھەقىقەتەن سەمىمىي ئىدى . چۈنكى ، مەن ئىمكانقەدەر باشقىلارغا ياردەم قىلاتتىم ھەمدە باشقىلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشنى بىر خىل خۇشاللىق دەپ بىلەتتىم ، شۇنىڭ ئۈچۈن تۇرمۇشۇمدا ئاز - راقمۇ غەم - ئەندىشە تۈيغۇسى يوق ئىدى . 13 يىلدىن بۇيان ھېچكىم مېنى يېتىم ئوغلاق دەپ باققىنى يوق » .

س .ئا .بېرتون كارامەت ئادەم ئىكەن ! ئۇ دوستلارنى قانداق قولغا كەلتۈرۈشنى بىلىدىكەن ، غەم - ئەندىشە ئۇستىدىن غەلىبە قىلىش ، باش قېتىنچىلىقتىن خالىي بولۇش ، ھاياتتىن قانغۇدەك لەززەت ئېلىشنىڭ ئېپىنى تېخىمۇ بىلىدىكەن !

ۋاشىنگتون ئىشتاتىنىڭ سىئاتىل شەھىرىدە ئالەمدىن ئۆتكەن مەرھۇم دوكتور فرانك لوبېرمۇ ئىشنىڭ ئېپىنى بىلىدىغان ئادەم ئىكەن . ئۇ ئېغىر دەرىجىدە بوغۇم ياللۇغىغا گىرىپتار بولۇپ قېلىپ ، 23 يىل باش كۆتۈرمەي يېتىپ قالغان ، ھالبۇكى ، «سىئاتىل يۇلتۇزى گېزىتى » نىڭ مۇخبىرى ستورىت ۋىتېخوسون ئۇنىڭ ئەھۋالىنى ماڭا

تونۇشتۇرۇپ : «مەن دوكتور لوبېرنى كۆپ قېتىم زىيارەت قىلغاندىم ، لېكىن ئۇنىڭدەك خالىس ئادەمنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمايتىكەن مەن . ئۇ ھاياتتىن لەززەت ئېلىشنى بىلمەيدىغان ئادەم ئىدى» دەيدۇ .

ئۇزاق مۇددەت كېسەل بولۇپ يېتىپ قالغان بىر ئادەمنىڭ ھاياتىنى لەززەت ئالالايدىغانلىقى ئادەمنى ئىشەندۈرەلەمدۇ ؟ بۇنداق لەززەتنى ئۇ چەكسىز ئاغرىنىش ۋە تۇگىمەس ئاھ - پەريات بىلەن قولغا كەلتۈرگەنمىدۇ ؟ ياق ! كۇنبويى غەمكىن يۈرۈپ ، كىشىلەرنىڭ نەزىرى چۈشىدىغان مۇھىم نۇقتىغا ئايلىنىپ ، خەقنىڭ ھېسداشلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشنى ئۈمىد قىلغانمىدۇ ؟ ئۇنداقمۇ قىلمىغان ! ئۇ ۋېلىس خان جەمەتىنىڭ بەلگىسىگە چۈشۈرۈلگەن «ھاجەتمەنلەر ئۈچۈن خىزمەت قىلىمەن» دېگەن ھېكمەتلىك سۆزنى ئۆز تۇرمۇشىنىڭ ئەقىدىسى قىلغان . ئۇ بىمارلار تىزىملىكى تۈرغۇزۇپ ، ئۇلارغا قىزغىنلىقى تولۇپ تاشقان خەتلەرنى يېزىپ ، ئۇلارنىڭ ۋە ئۆزىنىڭ ھاياتقا بولغان قىزغىنلىقىنى ئۇرغۇتقان ، ئۇ ھەتتا بىمارلار ئالاقىلىشىش كۇلۇبى تەشكىللەپ ، كۆپچىلىكنى ئۆزئارا خەت ئالاقىسى قىلدۇرغان . كېيىن ئۇ يەنە پۈتكۈل ئامېرىكىغا تارقالغان بىمارلار جەمئىيىتى قۇرۇپ ، ئۇنىڭغا «بىكىكلەر ئىتتىپاقى» دەپ نام بەرگەن .

ئۇ كېسەل كارىۋىتىدىن چۈشمەي تۇرۇپ يىلىغا ئوتتۇرا ھېسابىلەن 1400 پارچە خەت يېزىپ ماڭدۇرغان . ئۇنىڭدىن باشقا ، ئۇ يەنە نۇرغۇن بىمارلار ئۈچۈن كىتاب ۋە رادىيو تېپىشىپ بېرىپ ، بۇ «بىكىكلەر»نى خۇشال قىلغان .

دوكتور لوبېرتنىڭ باشقا نۇرغۇن كىشىلەردىن پەرقى نەدە ؟ ئۇنىڭ ئاساسىي پەرقى شۇ يەردىكى ، لوبېرتنىڭ قەلبى ئادەم بولۇش قىزغىنلىقى بىلەن تولۇپ تاشقان . ئۇنىڭ ھاياتىدا غايە ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتىن ئىبارەت بىر خىل نىشان ، بىر خىل بۇرچ بولغان ، ئۇ بۇ غايىسىنى ئۆزىدىنمۇ مۇھىم ۋە ئالىي كۆرگەن . ئۇ شوف ئېيتقاندەك : «كۇنبويى شەخسىي ئازابى ۋە غەم - قايغۇسىنى دەپ ھەسرەت چېكىپ يۈرىدىغان ، دۇنيادىن ماڭا بەخت ئاتا قىلمىدى دەپ ئاغرىنىپ يۈرىدىغان» ئادەملەردىن ئەمەس ئىدى .

مەن نېرۋا كېسەللىكلىرى بۆلۈمىدىكى بىر ئاتاقلىق دوختۇرنىڭ ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭكىدىن پەرق قىلىدىغان بىر خىل نۇقتىئىنەزىرىنى ئوقۇغانىدىم ، بۇ دوختۇرنىڭ ئىسمى ئالفرىد ئادىل . ئۇ غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان بىمارلارغا : «ئەگەر سىز مېنىڭ بەلگىلىمەمگە ئەمەل قىلىپ : باشقىلارنى خۇش قىلىدىغان ئىشتىن ھەرگىزى ئىمكانقەدەر بىرقانچىنى قىلىپ بەرسىڭىز ، كېسىلىڭىزنىڭ ئىككى ھەپتە ئىچىدە ساقىيىپ كېتىشىگە كاپالەتلىك قىلىمەن» دېيىشكە ئادەتلىنىپ قالغان .

بۇ سۆز ئاڭلىماققا ئەقىلگە سىغمايدىغاندەك تۇرىدۇ . بۇ سۆزنىڭ چوڭقۇر مەنىسىنى شەرھلەپ بېرىش ئۈچۈن ، دوكتور ئالفرىدنىڭ ئەسلىي كىتابىدىكى ئەڭ قىزىقارلىق بىرقانچە نەقىلنى كۆرسىتىپ ئۆتۈش زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلدىم :

«غەمكىنلىك كېسىلى ئۇزاق داۋاملىشىدىغان بىر خىل تىت - تىت بولۇش كېسىلى بولۇپ ، بىمار ئاچچىقىنى چىقىرىۋېلىش پۇرسىتىنى كۆپ ھاللاردا باشقا كىشىلەردىن ئىزدەشكە ئۇرۇنىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا يەنە باشقىلارنىڭ غەمخورلۇقىغا ، ھېسداشلىقىغا ۋە قوللىشىغا ئېرىشىشنى ئۈمىد قىلىدۇ . شۇڭلاشقا ، كۆپ ھاللاردا ئۇنىڭدا بىرخىل ئۆكۈنۈش ھېسسىياتى بولىدۇ . غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلاردا دەسلەپتە مۇنداق كېسەللىك ئالامەتلىرى كۆرۈلىدۇ : ‹ ئۇ چاغدا مەن ساپادا يېتىۋېلىشنى ئويلىغانىدىم ، قارىسام ئاكام يېتىۋاپتۇ . شۇنىڭ بىلەن يېغلاپ تۇرۇپ غوڭغا كۆتۈرۈپ ، ئاخىر ئۇنى ساپادىن چۈشۈرۈۋەتتىم› .

غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار كۆپ ھاللاردا ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشنى ئۆچ ئېلىش ۋاستىسى قىلىشنى ياخشى كۆرىدۇ ، شۇنىڭ ئۈچۈن دوختۇرلار ئالدى بىلەن بىمارلارنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا ئۇرۇنۇشتىكى بارلىق باھانە - سەۋەبلىرىنى تۈگىتىشكە دىققەت قىلىش لازىم . بىمارلاردىكى جىددىي كەيپىياتنى تۈگىتىش ئۈچۈن ، مەن كۆپ ھاللاردا ئۇلارغا : ‹ ئۆزۈڭلار قىلىشنى خالىمىغان ئىشنى ھەرگىز قىلماڭلار› دېگەننى ئېسىدە تۇتۇشنى تاپىلاپ تۇرىمەن ھەمدە

ئۇنى بىرىنچى داۋالاش پىرىنسىپىم قىلىمەن . گەرچە بۇ ئادەتتىكىچىلا پەند - نەسىھەت بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بىمارلارنىڭ ئەجەللىك يېرىگە تېگىدۇ . مۇبادا بىمارلارنىڭ ھەممىسى كۆڭلۈمگە ياقتى دەپ ھېس قىلىدىغان ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بولسا ، ئۇلارنىڭ باشقا كىشىلەردىن ئاغرىنىپ يۈرۈشكە قانداقمۇ چولىسى تەگسۇن ، ئۆچ ئېلىشقا ئەرزىگۈدەك يەنە نېمىسى بولسۇن ؟ ‹ ئەگەر تىياتىر كۆرگۈ - ڭىز ياكى سىرتقا چىقىپ ئارام ئالغۇڭىز كەلسە ، — دەپ تاپىلاپ تۇرىمەن ئۇلارغا ، — ئارزۇيىڭىز بويىچە ئىش كۆرۈڭ ؛ ئەگەر يېرىم يولدا رايىڭىزدىن يېنىپ قالسىڭىز قايتىپ كېلىڭ › . بۇ بىزنىڭ غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلارغا يارىتىپ بېرىدىغان ئەڭ ياخشى داۋالىنىش شارائىتىمىز بولسا كېرەك . ئاشۇنداق قىلساق ، بىر تەرەپتىن ئۇ ئىزدىنىش ئوبيېكتىغا ئىگە بولىدۇ - دە ، بۇنىڭ بىلەن مەنىۋىلۇق ھېس قىلىدۇ ؛ يەنە بىر تەرەپتىن بۇنداق ئىزدىنىش باشقىلارغا زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەيدۇ ، بىمارلاردا روھىي ھالەت جەھەتتىن ئۆڭكۈنۈش تۇيغۇسى پەيدا قىلمايدۇ . بۇ داۋالاش پىرىنسىپى ئىنتايىن كۆرۈنەرلىك رول ئويناىدۇ . مەن داۋالىغان بىمارلارنىڭ بىرەرسىمۇ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش نىيىتىدە بولمىدى .

بەزى بىمارلارنىڭ : ‹ نېمە قىلىشىنى خالايدىغانلىقىمىنى بىلەمەن › دېيىشى چوقۇم . بۇنداقلارغا بېرىدىغان جاۋابىم شۇكى ، ‹ ئۇنىڭ ھېچ ۋەقەسى يوق ، بىراق سىز ھېچبولمىغاندا ئۆزىڭىز خالىمايدىغان ئىشلارنى قىلماسلىقىڭىز كېرەك › .

ئىككىنچى داۋالاش پىرىنسىپىم غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلار ئادەتلىنىپ قالغان تۇرمۇش شەكلىگە بۇۋاستە قارىتىلىغان . ‹ كېسىلىڭىز ئىككى ھەپتە ئىچىدە ساقىيىپ كېتىدۇ › دەيتتىم ئۇلارغا ، ‹ — نەسىھەتىمگە قانتىق ئەمەل قىلىپ ، باشقىلارنى خۇش قىلىدىغان ئىشتىن ھەرگىزى ئىمكانقەدەر بىرقانچىنى قىلىپ بەرسىڭىز › . ئۇلارنىڭ مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمگە قانداق ئىنكاس قايتۇرىدىغانلىقى خىيالىڭلارغا كەلمىسە كېرەك . ئۇلار ھاڭ - تاڭ قالغان ھالدا مەندىن : ‹ مەن باشقىلارنى خاپا قىلىپ قويارمەنمۇ › دەپ سورايتتى ،

ئەمما ئۇلار مېنىڭ نەسىھەتلىرىمگە ئىنتايىن قىزىقىدىغاندەكمۇ كۆرۈ-نەتتى . بەزىلەر : 〈بۇ قېيىن ئىشمىدى . مەن باشقىلارغا ئىزچىل تۇرده ياخشى ئىش قىلىپ بېرىۋاتىمەنغۇ〉 دەيتتى . ئەمەلىيەتتە ، ئۇلارنىڭ پۈتۈن ھاياتىدا باشقىلارنى خۇش قىلغۇدەك ئاز - تولا ئىش قىلىشى ناھايىتى تەس ئىدى . مەن ئۇلارنى بۇ بەلگىلىمىنى ئەستايىدىل ئويلە-نىپ كۆرۈشكە يېتەكلەيتتىم ، ئۇلار ئەلۋەتتە ئويلىنىپ كۆرمەيتتى . مەن ئۇلارغا : 〈ھەركۈنى ئۇخلاش ئالدىدا ئەتە قىلىدىغان ياخشى ئىش-لىرىڭىزنى ئويدان ئويلىنىپ قويۇڭ ، شۇنداق قىلسىڭىز كېسىلىڭىز كۈندىن - كۈنگە ياخشىلىنىپ كېتىدۇ〉 دەيتتىم ، بىراق ئەتىسى كۆرۈشكەندە ، ئاخشام ئويلانغان - ئويلانمىغانلىقىنى سورىسام ، ئۇلار : 〈تۈنۈگۈن ئاخشام يېتىپلا ئۇخلاپ قاپتىمەن〉 دەپ جاۋاب بېرىشەت-تى . دەرۋەقە ، ئۇلار بىلەن مۇڭداشقاندا پوزىتسىيە مۇلايىم بولۇش ، تەنبىھ قىلىشتىن ۋە كىبىر كۆرسىتىشتىن پەخەس بولۇش لازىم ئىدى .

مۇنداق بىر خىل بىمارلارمۇ بار ئىدىكى ، ئۇلار ماڭا : 〈باشقىلارغا ياخشى ئىش قىلىپ بېرىڭ دەمسىز ؟ مەن ئۇنداق قىلمايا-مەن . ماڭا ئۆزۈمنىڭ دەردىمۇ يېتىپ ئاشىدۇ〉 دەپ جاۋاب بېرەتتى . بۇنداق ئادەملەرگە يولۇققاندا مەن : 〈سىزنىڭمۇ باش قېتىنچىلىقىڭىز بار ، لېكىن ئۇ باشقىلارغا غەمخورلۇق قىلىشىڭىزغا توسقۇنلۇق قىل-مايدۇ〉 دەيتتىم . ئۇلارغا دائىم ھەمراھلىرىنىڭ كۆپرەك غېمىدە بولۇش توغرىسىدا نەسىھەت قىلاتتىم ، شۇنداق قىلسامۇ يەنە بەزىلەر : 〈نېمە ئۈچۈن مېنىلا باشقىلارنىڭ غېمىدە بولۇڭ دەيسىز ؟ ئۇلار مې-نىڭ غېمىمدە بولمايدىغۇ〉 دەيتتى . مەن : 〈ئۇلارنىڭ غېمىدە بولغان-لىقىڭىز ئۆزىڭىزنىڭ سالامەتلىكىڭىزنىڭ غېمىدە بولغانلىقىڭىز〉 دەيتتىم . 〈سىزنىڭ تەكلىپىڭىزنى ئەستايىدىل ئويلىنىپ كۆردۈم〉 دەيدىغان بىمارلارنى كەمدىن - كەم ئۇچرىتاتتىم .

مېنىڭ يۇقىرىدىكى داۋالاش ئۇسۇلۇمنىڭ تۈپ مەقسىتى بىمار-لارنىڭ كوللېكتىپ تۈيغۇسىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت . چۈنكى ، مەن شۇنى بىلەتتىمكى ، ئۇلارنىڭ كېسەللىك سەۋەبى جەمئىيەتكە بولغان

هېسسىياتىنىڭ كەملىكىدە ئىدى . مەن بۇ نۇقتىنى ئۇلارنىڭمۇ چۈشـ
نىپ يېتىشىنى ئۈمىد قىلاتتىم . ئۇلار خىزمەتداشلىرى ياكى ھەمراھـ
لىرى بىلەن ئىناق ئۆتۈپ ، دوستانە ھەمكارلىشىشنى ئۆگىنىۋالسا ،
كېيىنلىمۇ ساقىيىپ كېتەتتى . قەدىمدىن ھازىرغىچە ، بارلىق دىنلار ـ
نىڭ ﴿قوشنىلىرىڭىز بىلەن ئىناق ئۆتۈڭ﴾ دېگەن تۈپ ئەقىدىسى بار .
پاكىت ئىسپاتلىدىكى ، ئاپەتنى قوشنىسىغا ئىتتىرىپ قويىدىغان بار ـ
لىق كىشىلەرنىڭ كۆنى خۇشال ئۆتمەيدۇ . ھەممەيلەننىڭ خىزمەتتە
ياخشى خىزمەتداش ، تۇرمۇشتا ئامراق دوست ، ئائىلىدە كۆڭۈللۈك
ھەمراھلاردىن بولۇشىنى تىلەيمەن . شۇنداق قىلالىغان ئادەملەرلا ماخـ
تاشقا سازاۋەر ئادەملەردۇر » .

دوكتور ئادىل بىزدىن ھەر كۈنى ئازدۇر - كۆپتۇر ياخشى ئىش
قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ . ياخشى ئىش دېگەن نېمە ؟ مۇھەممەد ئەلەيـ
ھىسسالام : «باشقىلارنى كۈلدۈرەلەيدىغان ئەمەل ياخشى ئىش بولۇر »
دەپ ناھايىتى ياخشى ئېيتقان . نېمە ئۈچۈن ياخشى ئىش سېھىرلىك
ھالدا كىشىلەرنىڭ كەيپىياتىنى ئۆزگەرتەلەيدۇ ؟ چۈنكى ، سىز باشقـ
لارنى خۇش قىلغىنىڭىزدا ئۆزىڭىزنى ئۇنتۇپ كېتەلەيسىز . ئۇ غەم ـ
ئەندىشە ، ۋەھىمە ۋە بىئارامليقنىڭ مەنبەسى .

نيۇ - يورك شەھىرىنىڭ بەشىنچى كوچا 521 - قورۇسىغا
جايلاشقان كاتىپ تەربىيەلەش مەكتىپىنىڭ مۇدىرى ۋېلىيام مۇنئېن
خانىمنىڭ قوللانغان ئۇسۇلى دوكتور ئادىلىنىڭكىدىنمۇ ئاددىي ئە ـ
كەن . ئۇ غەمكىنلىك كېيىلىنى ئىككى ھەپتىدە ئەمەس ، بەلكى بىر
كۈندىلا داۋالاپ ساقايتقان .

ئىشنىڭ جەريانى مۇنداق بولغان : «بۇنىڭدىن بەش يىل ئىلگىرى ـ
كى 12 - ئاي مەزگىلى ئىدى ، — دەيدۇ ۋېلىيام مونئېن خانىم ، —
چەكسىز ئېغىر ئازاب ئىچىدە قالغانىدىم . توي قىلغىنىمىزغا كۆپ
يىل بولغان ئېرىم مەن بىلەن مەڭگۈ ۋىدالاشقانىدى . روزدىستۇو
بايرىمىغا ئاز قالغان كۈنلەردە تېخىمۇ ھەسرەت چەكتىم . ئۈمرۈمدە
روزدىستۇو بايرىمىنى ئۆزۈم يالغۇز ئۆتكۈزۈپ باقمىغانىدىم . شۇڭا ،
ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ھېس قىلاتتىم . نۇرغۇن ئاق كۆڭۈل دوستلـ

ېرىم مېنى ئۆزلىرىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ بايرام ئۆتكۈزۈشكە تەكلىپ قىلىشقانىدى . بىراق ، مېنىڭ ئۇنىڭغا رايىم بارمايتتى . ئۇنىڭ ئۇسۇتىگە شۇنىمۇ بىلەتتىمكى ، مەن بارغان ھالەتتىمۇ خۇشال كەيپىياتقا كۆلەڭگە چۈشۈرۈپ قويماتتىم . شۇڭا ، بارلىق تەكلىپلەرنى رەت قىلدىم . روزىدىستۇ بايرىمىغا ئاز قالغانىدى كۆڭلۈم شۇنچە غەش بولاتتى . روزىدىستۇ بايرىمىنىڭ ھارپا كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت 3 تە ئىشخانامدىن چىقىپ ئۆزۈم يالغۇز كوچا ئايلاندىم . بەشىنچى كوچىنى بويلاپ ئېرىنچەكلىك بىلەن كېتىۋاتىمەن . كەڭ ئازادە كوچا ئادەمگە لىق تولغان ، بايرامنىڭ شادلىق مەنزىرىسىگە چۆمگەنىدى . بۇ مەنزىرىنى كۆرۈپ ، ئىلگىرى بەخت ئىچىدە ئۆتكەن كۈنلىرىم ئىختىيارسىز ئېسىمگە كېلىپ ، قايغۇلۇق ھېسسىياتىم كۈچەيىپ كەتتى . ھازىر مېنى قۇيقۇرۇق ، ئادەمنى بوغنۇقتۇرىدىغان ئۆيۈمگە قايتىپ كەت دېسە ، كاللامدىن چوقۇم ئۆتەيتتى . قەيەرگە بېرىپ ، قەيەردە تۇرۇشنى راستىنلا ئۆزۈممۇ بىلمەيتتىم ، ياشلىرىم يېپى ئۇزۇلگەن مارجانەك تۆكۈلۈۋاتاتتى . شۇ تەرىقىدە قىلچە مەقسەتسىز ھالدا بىر سائەتتىن ئارتۇقراق مېڭىپ يۈرۈپتىمەن . كۈتۈلمىگەندە ئالدى تەرەپتە بىر ئاپتوبۇس بېكەتتىگە كۆزۈم چۈشۈپ قالدى . ئىلگىرى ئېرىم بىلەن ئىككىمىز ئىچ پۈشۈقمىزنى چىقىرىمىز ، ئويىنايمىز دەپ دائىم قەيەردە ئاپتوبۇس توختىغانىنى كۆرسەك شۇ يەردە ئاپتوبۇسقا چىقىۋالاتتۇق . مەنمۇ ئۇ يەردە توختىغان بىرىنچى قېتىملىق ئاپتوبۇسقا چىقتىم . ئاپتوبۇس خېلى ئۇزاق مېڭىپ ھوتسون دەرياسىدىن ئۆتكەندىن كېيىن شوپۇرنىڭ : 〈 ئاخىرقى بېكەتكە كەلدۇق ، ھەممەيلەن چۈشەيلى ! 〉 دېگەن گېپىنى ئاڭلاپ ، ئاندىن ئاپتوبۇستىن چۈشۈپ كەتتىم . قەيەرگە كېلىپ قالغانلىقىمنى ئۇقمايتتىم . بۇ بىر جىمجىت كەنت ئىدى . بىر چېركاۋنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ : 〈 جىمجىت كېچە ، روزىدىستۇ بايرىمىنىڭ ھارپىسى 〉 ..... دېگەن تەنتەنىلىك مۇزىكىنى ئاڭلاپ قالدىم . بۇ مۇزىكا چېركاۋدا ياڭراۋاتاتتى . ئىختىيارسىز ھالدا چېركاۋغا كىردىم . چېركاۋدا سۈنايلىق ئاككوردىيون چېلىنىۋاتاتتى . ئۇن - تىنسىز ھالدا بىر بۇلۇڭغا

كېلىپ ئولتۇردۇم . چېركاۋ ئىنتايىن ھەشەمەتلىك بېزەلگەنىدى . غايەت زور نورۇز ئارچىسىدا چاقناپ تۇرغان شامىلار رەڭگارەڭ لېنتا ۋە سان - سانا قسىز ئەينەك شارچىلارنى يورۇتۇپ تۇراتتى ، قارىماققا ئۇلار ئاسماندا مىغىلداپ تۇرغان يورۇق يۇلتۇزلارغا ئوخشايتتى . ئەتىگەندىن ھازىرغىچە ھېچنېمە يېمىگەنىدىم ، روھىي ۋە جىسمانىي جەھەتتە ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنىدىم ، سۇنايلىق ئاككوردىيونىنىڭ لەرزان ئاۋازى مېنى مۇگدىتىشكە باشلىدى . ئاڭلا - ئاڭلا ئۇخلاپ قاپتىمەن .

ئويغانسام يەنىلا چېركاۋدا تۇرۇپتىمەن ، بۇنىڭدىن تولىمۇ غەيرىيلىك ھېس قىلدىم . ئالدىمدا ئىككى بالا تۇراتتى ، قارىشىمچە ئۇلار نورۇز ئارچىسىنى كۆرۈشكە كىرگەنىدەك ئىدى . بىر قىزچاق مېنى بارمىقىدا كۆرسىتىپ تۇرۇپ : ‹ ئۇنى نورۇز بوۋاي ئەكېلىپ قويدىمۇ-نېمە ؟› دەۋاتاتتى . كۆزۈمنى ئېچىشىم بىلەن تەڭ ئۇلار تېخىمۇ قورقۇپ كەتتى . ئۇلارنىڭ ئۈستىبېشى جۇل - جۇل ئىدى . مەن ئۇلاردىن ئاتا - ئانىسىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى سورىدىم . ئۇلار ‹ ئاتا - ئانىمىز يوق ! › دەپ جاۋاب بەردى . شۇبھىسىزكى ، ئۇلار ئىگە - چاقسىز يېتىم بالىلار ئىدى . ئۇلارنىڭ ھال - كۈنى مېنىڭكىدىن كۆپ قېتىن ئىدى . ئۇلارغا ئىچىمدىكى دەردىمنى چاندۇرۇپ قويماسلىق ئۈچۈن ، ئۇلارنى باشلاپ نورۇز ئارچىسىنى كۆرسەتتىم ، ئاندىن ئۇلارغا يېگۈدەك نەرسىلەرنى بەردىم . ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە قەنت - گېزەك ۋە بىرقانچىدىن سوۋغات سېتىۋېلىپ بەردىم . مەندىكى تەنھالىق تۇيغۇسى بىردەمدىلا كۆتۈرۈلۈپ كەتتى . ئىككى يېتىم بالا ماڭا نەچچە ئايدىن بۇيان بېشىمدىن ئۆتمىگەن ئەڭ بەختلىك مىنۇتلىرىنى بەخش ئەتكەنىدى . ئىككى بالا بىلەن سىرداشقاندا ، ئىلگىرىكى تۇرمۇشۇمنىڭ نەقەدەر بايباشات ئۆتكەنلىكىنى ئېنىق ھېس قىلدىم . ھەسرەت - نادامەت چېكىشكە پەقەت ئاساسىم يوق ئىدى . بۇ ئىككى بالىنىڭ ماڭا بەرگىنى مېنىڭ ئۇلارغا بەرگىنىمدىن كۆپ ئىدى . بۇ ئىش ماڭا ، پەقەت باشقىلارغا بەخت ئاتا قىلالىغان كىشىلەرلا ئۆزىنىڭ-مۇ بەختلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايدىغانلىقىنى ئوچۇق ئۇقتۇرۇپ

بەردى . خۇشاللىق تەسىرلەندۇرۇش كۈچىگە ئىگە . مەن باشقىلارغا يارداەم بېرىپ ، ئۇلارغا سەمىمىي دوستلۇقۇمنى ئىپادىلىدىم ، شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا ئۆزۈمنۇ قايغۇ - ئەلەم ، ئىچ پۇشۇقى ۋە بىئارامىلىق- تىن قۇتۇلدۇم . مەن يېڭى ھاياتقا ئېرىشكەندەك بولدۇم . مەن ھەق- قەتەن باشقا بىر ئادەم بولۇپ قالىدىم . ئۇنىڭدىن كېيىنكىسى كۆپ يىلىلاردىن بۇيان ئىزچىل تۇرده خۇشال - خۇرام ياشاپ كېلىۋاتىمەن» .

ئۆزىنىڭ مۇشكۈل شارائىتتا تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئۇنتۇپ باشقىلارغا يارداەم بېرىپ ، ئاخىرىدا ئۆزىگە ساغلاملىق ۋە بەخت كەلتۈرگەنلىكى- نى يېزىپ كەلسەم قېلىن بىر كىتاب بولىدۇ . مارگىرىت تايلورىيىتىس ئەنە شۇنداقلارنىڭ بىرى .

يېتىس خانىم ئەسلىي بىر يازغۇچى ئىدى . ھالبۇكى ، ئۇ يازغان ھەرقانداق رازۇبدكا ھېكايىلىرىمۇ ئۇنىڭ ئۆز بېشىدىن ئۆتكەن سەر- گۈزەشتىلىرىدەك ئۇنداق ۋەھىمىلىك ۋە غەلىتە بولماس . ۋەقە ياپونە- يەلىكلەر پىيورل - خاربورغا ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلغان چاغدا يۈز بەرگەن . ئۇ چاغدا يېتىس خانىمنىڭ كېسەل بولۇپ قالغىنىغا توپتوغ- را بىر يىل بولغان — ئۇ يۇرەك كېسىلىگە گىرىپتار بولغانكەن . ئۇ بىر سوتكىنىڭ 22 سائىتىنى كارىۋاتتا ئۆتكۈزگەن . ئۇ ئاپتاپسە- نىش ئۇچۇن سىرتقا چىققاندا ، ئەڭ كۆپ بولغاندا ئۆيىدىن گۇللۇككە- چە ماڭالايتتى . ئۇ ماڭا ، ئۇ چاغدا كۆڭلىنىڭ ئىنتايىن ئازابلانغانلى- قىنى ئېيتىپ : «ئەگەر مەن ياپونىيەلىكلەر پىيورل - خاربورنى توپقا تۇتقان چاغدىكى پاجىئەلىك ئەھۋالنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرمىگەن بولسام ، بۇنداق خۇشال ھاياتقا مەڭگۇ ئېرىشەلمىگەن بولاتتىم» دەيدۇ .

ئۇ چاغدا ئەھۋال ھەقىقەتەن بەك قورقۇنچلۇق ئىدى ، — دەيدۇ يېتىس خانىم ، — ھەممىلا يەر قالايمىقانلىشىپ كەتكەنىدى . بىر بومبا ئۆيىمىزنىڭ يېنىغا چۈشۈپ ، مېنى كارىۋاتتىن كۆتۈرۈپ تاشلى- غانىدى . ھەربىي ئاپتوموبىللار گۈركىرەپ ئۆتۈپ ، ھەربىيلەر ئائىلە - تاۋابئاتلىرى ۋە بالىلارنى مەكتەپ بىناسىغا توشۇش بىلەن

ئالدىراش ئىدى . قىزىل كىرىست جەمئىيىتىنى ئۇ يەردە تۇرۇپ تەرەپ - تەرەپكە تېلېفون بېرىپ ، بىكار ئۆيى بار ئاھالىلەردىن ئۆي - ماكانسىز قالغان بۇ ئاياللار ۋە بالىلارنى قوبۇل قىلىشنى تەلەپ قىلىشاتتى . قىزىل كىرىست جەمئىيىتىنىڭ ئادەملىرى كارىۋىتىمىنىڭ يېنىدا تېلېفون بارلىقىنى بىلەتتى . شۇڭا ، ئۇلار مەندىن خەۋەر يەتكۈزۈپ قويۇشۇمنى ئۆتۈنۈشتى . مەن ھەرقايسى ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ئۇلارنىڭ بالىلىرى ئورۇنلاشتۇرۇلغان جايىنى خاتىرە لىۋېلىپ ، ئاندىن بۇ ھەربىيلەر ئۆزىنىڭ بالا - چاقىلىرى توغرىسىدا سورىغان ئەھۋاللارنى تېلېفون ئارقىلىق يەتكۈزۈپ قوياتتىم .

ئۆز ئەرلىرىنىڭ ياخشى - يامان خەۋىرىنى ئالالمىغان ئاياللارغا كۆكسى - قارنىنى كەڭ تۇتۇش توغرىسىدا كۇچۇمنىڭ يېتىشچە نەسىھەت قىلاتتىم ؛ ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغمۇ ئىمكانقەدەر تەسەللى بېرەتتىم . ياپونىيە ئارمىيەسىنىڭ زوراۋانلىقى تۈپەيلىدىن 2317 نەپەر ئوفېتسىر ۋە ئەسكەر بىئەجەل ئۆلۈپ كەتكەن ، 960 ماتروس ئىز - دېرەكسىز يوقاپ كەتكەنىدى . دەسلەپتە مەن تېلېفوندا سورالغان ھەر خىل مەسىلىلەرگە كارىۋاتتا يېتىپ تۇرۇپ جاۋاب بېرەتتىم ، بارا - بارا ئولتۇرالايدىغان بولدۇم . تېلېفون بېرىدىغان ئىشلار بارغانسېرى كۆپىيىپ كەتكەنىدى . تېنىمنىڭ ئا - جىزلىقىنى ئۇنتۇپ ، ئورنۇمدىن دەس تۇرۇپ شىرە ئالدىغا كېلىدىغان بولدۇم . ھال - ئەھۋالى مەندىنمۇ بەتتەر كىشىلەرگە ياردەم قىلىش يولىدا ئاغرىق ئازابىنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ كەتتىم . شۇنىڭدىن كېيىن ، ھەركۈنى ئاخشىمى ئۇخلىغاندىن باشقا چاغدا ، كۈندۈزى كارىۋاتتا يېتىپ باقمىدىم . مەن شۇنىڭغا چوڭقۇر ئىشەنىمكى ، ناۋادا ياپونىيە - لىكلەر پىيورل - خاربورغا تۈيۇقسىز ھۇجۇم قىلمىغان بولسا ، كېيىن - كى ئۆمرۈمدە چوقۇم يېرىم جان بولۇپ قالمىدىكەنمەن . چۈنكى ، ئەينى چاغدا مەن پۈتۈنلەي مەيۇس ۋە ئۈمىدسىز بولۇپ ، سالامەتلىكىمنى قايتىدىن ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە بولغان جاسارىتىمنىڭ تامامەن يوقاتقانىدىم .

ياپونىيەلىكلەرنىڭ پىيورل - خاربورغا تۈيۇقسىز ھۇجۇم قىلىشى

ئامېرىكا تارىخىدىكى ئەڭ زور تىراگېدىيەلەرنىڭ بىرى ئىدى . لې-كىن ، ماڭا نىسبەتەن ئالغاندا ، ئەكسىچە ھاياتىمدىكى چوڭ ياخشى ئىش بولدى . بۇ قورقۇنچلۇق كىرىزىس ماڭا مەندە ئەزەلدىن كۆرۈ-لۈپ باقمىغان غايەت زور كۈچ - قۇۋۋەت بەخش ئېتىپ ، مېنى نوقۇل ھالدا ئۆزىنىلا ئويلاشتىن ئازاد قىلىپ ، دىققەت - ئېتىبارىمنى باشقا-لارغا مەركەزلەشتۈرىدىغان قىلدى . ئۇ ماڭا مەلۇم يۈكسەك ۋە ئۇلۇغ ۋەزىپە ئارتىپ ، ئۆزۈم ياكى ئاغرىق ئازابىمنى دەپ پەرىشان بولۇشقا ئەمدى ئىمكان بەرمىگەنىدى » .

ناۋادا بىزمۇ مارگرېت يېتىسقا ئوخشاش ئۆزىمىزنى ئۇنتۇغان ھالدا باشقىلار ئۈچۈن ئىشلەيدىغان بولساق ، ئۇنداقتا نېرۋا كېسىلى بىمارلىرىدىن ئۇچتىن بىر كىشى دوختۇرلارغا ئىلتىجا قىلىشنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ .

بۇ مېنىڭ بىلجىرلىغانلىقىمۇ ؟ ياق ، پىروفېسسور كارل يوگ ئاشۇنداق دېگەنىدى . ئۇنىڭ كىتابىدا مۇنداق دەپ يېزىلغان : «ماڭا كېسىلىنى كۆرسەتكىلى كەلگەن بىمارلارنىڭ ئۇچتىن بىر قىسمى ھەقىقەتەن تېببىي پەندە نېرۋا فۇنكسىيەسى بۇزۇلۇش كېسىلى دەپ ئاتالمىدىغان كېسەللىككە گىرىپتار بولمىغان . ئۇلار تۇرمۇشنى مەن-سىز ۋە زېرىكەرلىك ھېس قىلغانلار ، خالاس » .

سىلەر بەلكىم يۇقىرىقى ھېكايىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن : «بۇمۇ قىيىن ئىشمۇ ؟ ئەگەر روزدېستۇو بايرىمىنىڭ ھارپا ئاخشىمى مەنمۇ بىرقانچە يېتىم بالىغا يولۇقۇپ قالسام ، ئۇلارغا چوقۇم ئاز - تولا بايراملىق سوۋغات بېرەتتىم . مۇبادا مەنمۇ پىيورل - خاربور ۋەقەسىنى بېشىمدىن كەچۈرگەن بولسام ، يېتىم خانىم قىلغاندەك ئىشلارنى قىلغان بولاتتىم . بىراق ، مەن يولۇققان ئەھۋاللار تامامەن باشقىچە . مەن ھەركۈنى سەككىز سائەت ئادەتتىكى خىزمەتلەرنى قىلىمەن ، ھەرقانداق پەۋقۇلئاددە ئەھۋال يۈز بەرگىنى يوق ، بۇنداق تۇرسا باشقىلارغا قانداق ياردەم بېرەلەيمەن » دېيىشكىلار مۇمكىن .

ۋەھالەنكى ، كۈندىلىك تۇرمۇشىڭىز ھەرقانچە ئادەتتىكىدەك ئۆ-زىڭىز ، سىز ھامان باشقىلار بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىسىز .

سىزنىڭ ئۇلارغا تۇتقان پوزىتسىيەڭىز قانداق بولدى؟ ئۇلار بىلەن كارىڭىز بولماي يۈردىڭىزمۇ؟ ياكى تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن مۇئامىلە قىلدىڭىزمۇ؟ مەسىلەن، بىر پوچىتكەشىنى ئالايلى، ئۇ خەت - خالتىلارنى كۆچىلىكىنىڭ قولىغا ۋاقتىدا تەگكۈزۈش ئۈچۈن ھەر يىلى نەچچە يۈز، ھەتتا نەچچە مىڭ كىلومېتىر يول يۈرىدۇ. سىز ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ قەيەردە تۇرىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟ سىز ئۇنىڭدىن خوتۇن، بالا - چاقىلىرىنىڭ سۈرەتلىرىنى يېنىغا سېلىۋالمىدىغان - سېلىۋالمايدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ پۈتىنىڭ تېلىپ ئاغرىيدىغان-ئاغرىمايدىغانلىقىنى ياكى بەزىدە بۇنداق خىزمەتنى زىرىكەرلىك ھېس قىلىدىغان - قىلمايدىغانلىقىنى سوراپ باقتىڭىزمۇ؟

سىز يېمەكلىكلەر دۇكىنىدىكى ھېلىقى ياشنى ۋە كوچىدا گەزىت ساتىدىغان ھېلىقى بوۋاينى چۈشىنەمسىز؟ ئۇلارمۇ ئادەمغۇ. بەلكىم ئۇلار ئىقتىدارلىق كىشىلەر بولسىمۇ، نەزەرگە ئېلىنمايلا قالغانىدۇ، بەلكىم ئۇلار كىشىلىك ھاياتنىڭ جەبىر - جاپالىرىنى بولۇشىغا تارتقاندۇ، شۇڭا ئىچىدىكى دەردىنى تۆكۈشكە ئادەم ئىزدەپ يۈرگەندۇ. سىز ئۇلارغا ئاشۇنداق پۇرسەت يارىتىپ بەردىڭىزمۇ؟ سىز ئۇلارغا ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا ھەقىقىي كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىڭىزنى ئىپادىلەپ باقتىڭىزمۇ؟ بۇلارنىڭ ھەممىسى سىز قىلىشقا تېگىشلىك ۋە قىلىپ كېتەلەيدىغان ئىشلار! دۇنيانى، بولۇپمۇ سۇبيېكتىپ دۇنيايىڭىزنى ئۆزگەرتەي دېسىڭىز، ئەمەلىيەتتە بىر ئىجتىمائىي ئىسلاھاتچى بولۇشىڭىز ھاجەتسىز، ئىشنى ئەتە ئەتىگەندە ئۇچرىغان ئادىمىڭىزدىن باشلىسىڭىز تامامەن بولۇۋېرىدۇ.

بۇنىڭ نەتىجىسى قانداق بولىدۇ؟ زور قانائەت ھاسىل قىلىسىز، چەكسىز ئىپتىخارلىنىسىز ۋە ئاجايىپ بەختكە ئېرىشىسىز. ئارستوتېل مۇنداق روھىي ھالەتنى «ئالىيجاناب نەپسانىيەتچىلىك» دېگەندى؛ ساراسۇشتېرا: «باشقىلارغا ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش بىر خىل مەجبۇرىيەت ئەمەس، بەلكى ئەھمىيەتلىك ھۆزۈرلىنىشتۇر. چۈنكى، ئۇ ئۆزىڭىزنىڭ سالامەتلىكىڭىزگە ۋە تۇرمۇشىڭىزنىڭ كۆڭۈللۈك بولۇشىغا پايدىلىق» دېگەنىدى. بېنجامىن فرانكلىن بىر

ئېغىز سۆز بىلەنلا : «باشقىلارغا ياخشى بولسىڭىز ، ئۆزىڭىزگىمۇ ياخشى» دېگەنىدى .

«مېنىڭچە ، — دەيدۇ نيۇ - يورك روھىي داۋالاش مەركىزىنىڭ مۇدىرى ھېنرى لىنك ، — ھازىرقى زامان پسىخولوگىيەسىنىڭ ئاساسىي ئىلمىي قىممىتى شۇ يەردىكى ، ئۇ كىشىلەرگە قانائەت ھاسىل قىلىش ۋە بەختكە ئېرىشىش يولىنى كۆرسىتىپ بەردى» .

باشقىلارغا ياردەم قىلىش ئۆزىنى باش قېتىنچىلىقتىن خالاس قىلىپلا قالماي ، يەنە دوست تېپىشتۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ تۇرمۇشىغا لەززەت بەخش ئېتىدۇ . يالىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىروفېسسورى ۋېلىيام لىئون فىلىپس بىر قېتىم ماڭا مۇنداق دېگەنىدى : «ھەر قېتىم مېھمانخانا ياكى ساتىراشخانىغا كىرسەم ، ئۇ يەردىكى كىشىلەرگە ھامان بىرقانچە ئېغىز مەدھىيە ئوقۇپ قويىمەن . بەزىدە ئايال مۇلازىملارنى كۆزىڭىز چىرايلىق ئىكەن ياكى چېچىڭىزنىڭ پاسونى ئۆزگىچە ئىكەن دەپ ماختاپ قويىمەن ؛ چېچىمنى ياساپ قويغان ئۇستامدىن كۇنبويى ئۆرە تۇرۇۋېرىپ چارچاپ كېتىدىغانسىز دەپ سوراپ قويىمەن . بەزىدە ئۇنىڭدىن نېمە ئۇچۇن بۇنداق كەسپىنى تاللىغانلىقى ، ھاياتىدا نەچچە ئادەمنىڭ چېچىنى ياسىغانلىقىنى سوراپ قويىمەن . ئېھتىمال ئۇنىڭغا ، ئۇ كۇتكەن خېرىدارلىرىنىڭ ئومۇمىي سانىنى ھېسابلاپ بېرىشىم مۇمكىن . مەن شۇنى بايقىدىمكى ، مەن باشقىلارنىڭ ئىشىغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىمنى ئىپادىلىسەملا ، ئۇلارنىڭ چىرايىدا زور خۇشاللىق نامايان بولىدۇ . ھەر قېتىم ھاممالىرىم بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈپ قويغىنىمدا ، ئۇلارنىڭ خۇشاللىقىنى ئىچىگە سىغدۇرالمايۋاتقانلىقىنى ، چىرايىدىن كۇلكە يېغىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرىمەن . سەھرىتان يازنىڭ بىر كۇنى پويىزغا ئولتۇرۇپ ساياھەتكە چىقتىم . تاماق يەي دەپ پويىز ئاشخانىسىغا كىرسەم ، ۋاگوننىڭ ئىچى قىستى - قىستاڭچىلىقتا تونۇردەك ئىسسىپ كېتىپتۇ . خېلى ئۇزاق ئۆتكەندىن كېيىن مۇلازىم سەي تىزىملىكىنى ئەكىلىپ كۆرسەتتى . 〈بۇنداق ئىسسىقتا ئاشخانا خىزمەتچىلىرى تازا قىيىنىلىدىغاندۇ !〉 دېۋىدىم ، كۇتۇلمىگەندە بۇ مۇلازىم ھە دەپ تىللاپ

كەتتى . دەسلەپتە ئۇنىڭ چىشىغا تېگىپ قويغان بولسام كېرەك دەپ قارىغانىدىم ، كېيىن ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ بىردىنلا چۈشىنىپ يەتتىم . ئۇ مۇنداق دېدى : 〈يائاللا ! بۇ يەرگە كەلگەن ئادەمنىڭ ھەممىسى تاماق ئوخشىماپتۇ دەپ ئاغرىنىدۇ . دائىم مۇلازىمىتىڭلار ئەتراپلىق ئەمەسكەن دەپ تەنبىھ بېرىدۇ . يا بۇ يەر بەك ئىسسىق ئىكەن دەيدۇ ، يا تامىقىڭلار بەك قىممەت ئىكەن دەيدۇ . 19 يىلدىن بۇيان كىشىلەرنىڭ تىل - دەشنامىلىرى ۋە قۇسۇر چىقىرىشلىرىغا كۆنۈپ كەتكەنىدىم . لېكىن ، بىزگە سىزدەك ھېسداشلىق قىلىدىغان ئادەمنى ئەزەلدىن كۆرمەپتىكەنمەن . سىزدەك خېرىدارلىرىمىزنىڭ تېخىمۇ كۆپ بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن .〉

بۇ مۇلازىم شۇنىڭ ئۈچۈن ھەيران قاپتۇكى ، مەن ئۇنى ۋە ئاشخانىدىكى نېگىر ئاشپەزلەرنى تۆمۈرىيول سىستېمىسىدا ھاياتىي كۈچكە ئىگە بولمىغانلارنىڭ تەركىبىي قىسمى ئەمەس ، بەلكى ئادەم قاتارىدا كۆرگەنىدىم» . «كىشىلەرگە زۆرۈرى ، — دەيدۇ پىروفېسسور فىلىپس ، — دەل باشقىلارنىڭ مەلۇم دەرىجىدىكى غەمخورلۇقى . ناۋادا مەن يولدا چىرايلىق ئىت يېتىلەپ كېتىۋاتقان بىر كىشىگە يولۇقۇپ قالسام ، ھامان بۇ ئىتنى بىرقانچە ئېغىز ماختاپ قويىمەن . سەل ماختىغاندىن كېيىن ئارقامغا قارىسام ، ئىت ئىگىسىنىڭ خۇشاللىقىتىن ئۆزىنى باسالماي ، ئىتنىڭ پەيلەپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرىمەن ، — ماختاپ قويسام ئۇنىڭ ئىتىغا ئامراقلىقى تۇتۇپ كەتكەن بولسا كېرەك . بىر قېتىم ، ئەنگلىيەدە بىر پادىچى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم . مەن ئۇنىڭ زېرەك پادا ئىتىنى بولۇشىغا ماختاپ قويدۇم ، ئۇنىڭدىن يەنە بۇ ئىتنى قانداق بېقىپ چوڭ قىلغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىشىنى ئۆتۈندۈم . پادىچى بىلەن خوشلىشىپ ئارقامغا قارىسام ، بۇ پادا ئىتى ئىككى پۇتىنى پادىچىنىڭ مۇرىسىگە ئىلىۋاپتۇ ، پادىچى بولسا ئۇنى پەيلەۋېتىپتۇ . پادىچى ۋە ئۇنىڭ ئىتىغا ھەۋىسىم كەلگەنلىكىنى ئىپادىلەپ قويۇۋىدىم ، ئىتمۇ ، ئىگىسىمۇ خۇش بولۇپ كەتتى ، ئۆزۈممۇ خۇش بولدۇم» .

سىلەر ، ھاممالار بىلەن قول ئېلىشىپ خوشلىشىدىغان ، دىمىق

پويىز ئاشخانىسىدا ئاشپەزلەرگە كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنى ئىپادىلەشنى بىلىدىغان ھەمدە كوچىدا دوقۇرۇشۇپ قالغان ئادەملەر يېتىلىۋالغان ئىتنى بولۇشىغا ماختايدىغان بۇنداق ئادەمنىڭ مىجەزى غەلىتە ، دەردى ئىچىگە پاتماي قالغان ، يەنە كېلىپ روھىي داۋالاشقا تېگىشلىك ئادەم ئىكەنلىكىگە ئىشىنەمسىلەر ؟ مېنىڭچە سىلەر چوقۇم ئىشەنمەيسىلەر . «باشقىلارغا گۈل تۇتقان ئادەمنىڭ قولىدىمۇ گۈلنىڭ خۇش پۇرىقى قالىدۇ» دەيدىغان گەپ بار . باشقىلارنى خۇشال قىلغان ئادەمنىڭ ئۆزىمۇ خۇش بولىدۇ . يالېي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىروفېسسورى ۋېلـ-يام لىئون فىلىپس دەل بۇنداق تۇرمۇشنىڭ چىن مەنىسىنى چۈشەنـ-گەن ئادەم .

تۆۋەندىكى ھېكايە بەلكىم ئەر كىتابخانىلىرىمنى قىزىقتۇرالماسـ-لىقى مۇمكىن ، چۈنكى بۇ ھېكايىدا بۇرۇقتۇرما بولۇپ يۇرگەن بىر قىزنىڭ قانداق قىلىپ بىرقانچە يىگىتنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىۋالغانلىـ-قى سۆزلىنىدۇ . بۇ قىز ھازىر قېرىپ مومايى بولۇپ قالدى . بۇنىڭـ-دىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى مەن ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇرغانىدىم . ئۇ چاغدا مەن ئۇ تۇرۇۋاتقان كىچىك شەھەرگە دوكلات بەرگىلى بارغانىدىم . ئەتىسى سەھەردە ئۇ مېنى ئاپتوموبىلدا پويىز ئىستانىسىسىغا ئەكىلىپ قويغانىدى . دوستلارنى قانداق قولغا كەلتۈرۈش ئۇستىدە سۆزلەشكـ-ىنىمىزدە ، ئۇ ماڭا مۇنۇلارنى سۆزلەپ بەردى : «كارنېگ ئەپەندىم ، مەن سىزگە ھەتتا ئېرىمگىمۇ دېمىگەن بىر ئىشنى دەپ بېرەي . مەن فلادېلفىيە شەھىرىدە بىر ‹ئېسىل› ئائىلىدە دۇنياغا كەلگەن . بالىلـ-قىم ئىنتايىن غۇرىبەتچىلىكتە ئۆتكەن . ئەزەلدىن تۇزۇكرەك كۆڭلەك كىيىپ باقمىغانىدىم . كىيگەن كىيىملىرىم يا بەك كونا ئىدى ، يا تازا ياراشمايتتى . مەن دائىم بۇ كۆرۈمسىز كىيىملىرىم ئۈچۈن بىئـ-رام بولاتتىم ۋە ئۈيۈتاتتىم . ئاشكارا سورۇنلارغا بارغاندا ھەقىقەتەن يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولۇپ كېتەتتىم . كېچىلىرى ئۇخلاۋېتىپ يىغلاپ ئويغىنىپ كېتەتتىم . كېيىن بىر ياخشى چارىنى ئويلاپ تاپـ-تىم : يېنىمدا ئولتۇرغان ئەپەندىلەرنى ئۆزلىرى ، سەرگۈزەشتلىرى ، غايە ۋە ئىستەكلىرى ئۈستىدە سۆزلەتكۈزىمەن ، بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ

سەت كۆڭلىكىمگە كۆزىنى ئۇزمەي قاراشلىرىدىن ساقلىنىپ قالد-
مەن . ۋاقىت ئۇزارغانسېرى ئۇلارنىڭ سۆزىگە راستىنلا قىزىقسىنىپ
قالدىم . مەن ئۇلارنىڭ سۆزىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغاچقا ، ئۇلارمۇ
ماڭا كۆڭلىدىكىنى سۆزلەپ بېرىشنى خالايتتى ، مەن ئۇلارنىڭ كۆڭ-
لىنى تېزلا ئۇتۇۋالغانىدىم . گەرچە ئۇستىبېشىم باشقا قىزلارنىڭكىگە
يەتمىسىمۇ ، بىراق تېخىمۇ كۆپ يىگىتلەر ماڭا مۇھەببەت ئىزھار
قىلىشقانىدى » .

قىزلار ، سىلەرمۇ سىناپ باقساڭلار بولمامدۇ ، بۇ بىر ياخشى
چارە جۇمۇ !

بۇ بابنى ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن بەزىلەر بەلكىم : «بىزنى
باشقىلارنىڭ ئىشىغا قىزىقتۇرماقچىمۇ سىز ؟ بۇنداق قىلىش مېنىڭ
قولۇمدىن كەلمەيدۇ ! بۇنداق بىمەنە گەپلەرگە ئىشەنمەيمەن . پۇل
تاپىدىغان ئىش بولسا قىلىمەن ، پۇلى يوق ئىش بىلەن كارىم يوق »
دېيىشى مۇمكىن .

بۇنداق نۇقتىئىنەزەر شۇبھىسىزكى ، قەدىمدىن ھازىرغىچە ئىن-
سانلار تارىخىدا ئۆتكەن ئۇلۇغ ئەربابلارنىڭ ئىدىيەسى بىلەن قىلچە
سىغىشالمايدۇ . بەلكىم سىلەر بۇ ئۇلۇغ زاتلارغا ، ئەيسا ئەلەيھىسسا-
لام ، كۇڭزى ، پلاتون ، ئارىستوتېل ، سوقراتلارغا ئىشەنمەسىلەر ،
چۈنكى سىلەر ئېھتىمال ، ئۇلارنىڭ ئىدىيەسى مەلۇم دىنىنىڭ مەنپەئەتى
ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ دەپ قارىساڭلار كېرەك . ئەگەر ئۇنداق
قارايدىغان بولساڭلار ، ئاتىزمچىلارنىڭ نۇقتىئىنەزىرىگە قۇلاق سە-
لىپ بېقىڭلار .

كېمبرىج ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مەشھۇر پىروفېسسورى ، شائىر
مەرھۇم ئا .ئې .ھوسمان : ئۆزىنىڭلا غېمىدە يۈرىدىغان كىشىلەر ھايا-
تىدا ھەممىدىن كۆپ بەختسىزلىككە ئۇچرايدۇ ؛ ئۆزىنى ئۇنتۇپ باشقە-
لارنىڭ غېمىدە يۈرىدىغان كىشىلەرلا كىشىلىك ھاياتتىكى ھەقىقىي
خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولالايدۇ دەپ كۆرسەتكەنىدى . بۇنداق گەپ-
لەرنى ئەگەر دىن تارقاتقۇچىلارنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلىغان بولساقمۇ ئانچە
ئەجەبلىنىپ كەتمەيتتۇق . لېكىن ، بۇ گەپنى قىلغان كىشى بىر ئا-

تىزمچى ، ھاياتقا بولغان ئىشەنچسىنى يوقىتىپ ، ئاخىرىدا ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالغان بىر ئادەم .

ئەگەر ھوسماننىڭ گېپى مەسىلىنى يەنىلا چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدىغان بولسا ، 20 - يىللاردا ئامېرىكىدا خۇداگۆيلۇققا قارشى تۇرۇش بىلەن داڭ چىقارغان سىئودو دربېرنى مىسالغا ئالساقمۇ بولىدۇ . دربېر ھەممە دىنىي سەپسەتە دەپ قارايدۇ . شۇنداق بولسىمۇ ، ئۇ ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ باشقىلارنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزلەيدىغان ئاساسىي پىرىنسىپىنى قۇۋۋەتلەيدۇ . «مۇبادا بىر ئادەم يەر شارىدا بەختلىك ياشىماقچى بولىدىكەن ، — دەپ يازىدۇ دربېر ، — باشقىلارنىڭ غېمىنى كۆپرەك يېيىش ئىدىيەسىنى تۇرغۇزۇشى ، ئاشۇنداق روھىي تەييارلىقنى ياخشى ئىشلىشى لازىم . بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ خۇشاللىقى ئۈ ئادەم باشقىلارغا بەخش ئەتكەن خۇشاللىق بىلەن بىر - بىرىنى تولۇقلايدۇ ۋە بىر-بىرىگە ماسلىشىدۇ» .

ئەگەر بىز بىرەر ئىشقا يولۇققاندا دربېرنىڭ : «باشقىلارنىڭ غېمىنى كۆپرەك يېيىش» دېگىنىدەك ئىش كۆرىدىغان بولساق ، تۇرمۇشىمىزمۇ مەنىسىز بولۇپ قالمايدۇ ، ۋاقتىمىزمۇ زايە كەتمەيدۇ . «بۇ دۇنياغا پەقەت بىرلا قېتىم كېلىمەن . شۇڭا ، قىلماقچى بولغان ياخشى ئىشنى دەرھال ئەملدە كۆرسىتىشىم كېرەك . كېچىكتۈرسەم بولمايدۇ ، بوشىشىپ كەتسەممۇ بولمايدۇ ، چۈنكى بېسىپ بولغان ھايات مۇساپىسىنى قايتا باسقىلى بولمايدۇ» .

ئەگەر غەم - قايغۇدىن قۇتۇلماقچى ، بەختكە ئېرىشمەكچى بولساڭلار يەتتىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار :

ئۆزۈڭلارنى ئۇنتۇپ ، باشقىلارغا غەمخورلۇق قىلىڭلار . باشقىلارنى خۇش قىلىدىغان ياخشى ئىشتىن ھەر كۈنى بىرنى قىلىڭلار .

V ئادەمنى ئاسان پەرىشان قىلىدىغان بىرقانچە ئىش

1. تەنقىد ۋە تاپا - تەنىگە قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەك؟

1929 - يىلى ئامېرىكىنىڭ مائارىپ ساھەسىدە مۆجىزە دەپ ئاتاشقا بولىدىغان بىر چوڭ ۋەقە يۈز بەرگەن. پۈتۈن ئامېرىكىدىكى مۇتەخەسسىس - ئالىملار ئارقا - ئارقىدىن چىكاگو شەھىرىگە بېرىپ، بۇ ۋەقەگە ئالاقىدار كىشىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ بېقىش ئويىدا بولۇشقان. زادى نېمە ۋەقە يۈز بەرگەن بولغىيدى؟ ئەسلىدە پۈتۈنلەي ئۆزىنىڭ تىرىشچانلىقىغا تايانغان، ئۆگىنىش مەزگىلىدە ئاشخانا مۇلازىمى، ياغاچ كېسىش ئىشچىسى، ئائىلە ئوقۇنقۇچىسى ۋە مال سانقۇچى بولغان بىر ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى سەككىز يىل جاپاغا چىداپ ئۆگىنىش ئارقىلىق، ئامېرىكىدىكى تۆت چوڭ ئاتاقلىق ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ بىرى بولغان چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇدىرلىقىغا تەيىنلەنگەن، بۇ چاغدا ئۇ 30 ياشتا ئىكەن. بۇ ھەقىقەتەن ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىشتە! بۇ گەپنى ئاڭلىغان پېشقەدەم پېداگوگلاردىن بېشىنى چايقىمىغىنى قالمىغان. شۇنىڭ بىلەن «مائارىپ ساھەسىدىكى زېرەك بالا» دەپ ئاتالغان بۇ بالىغا تەرەپ - تەرەپتىن تاپا - تەنە يېغىپ كەتكەن، بەزىلەر ئۇنى بەك ياش دېسە، بەزىلەر ئۇنىڭ تەجرىبىسى كەم دېيىشكەن ياكى ئۇنىڭ مائارىپ ئىدىيەسى بىر تېمىغا ئەرزىمەيدۇ ..... دېيىشكەن. بۇنداق تاپا - تەنىلەر خىلمۇخىل بولۇپ، بۇ يەردە بىر - بىرلەپ كۆرسىتىپ ئولتۇرمىساقمۇ بولىدۇ. ئۇنىڭغا قارىتىلغان ھۇجۇمغا گېزىتلەرمۇ قاتناشقانىدى. ئۇ ۋەزىپىگە

ئولتۇرغان كۈنى روبېرت مېناد ھېتچىنسىنىڭ بىر دوستى ئۇنىڭ دادىسىغا : «ھەقىقەتەن ھەيران قالدىم ! بۇگۈنكى ئەتىگەنلىك گېزىتتە تەپتارتماستىن ئوغلىڭىزغا شۇنداق زەھەرخەندىلىك بىلەن ھۇجۇم قىلىنغان باش ماقالە ئېلان قىلىنىپتۇ» دېگەن .

«— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بەرگەن ئاقساقال ھىنچىنس ، — بۇ ماقالە ھەقىقەتەن زەھەرخەندىلىكتە ئۇچىغا چىققان . ئەمما ، سىز ‹قابىلىيەتلىكلەرگە ھەسەت قىلىدىغانلار كۆپ بولىدۇ› دېگەن قائىدىنى ئۇنتۇپ قالماڭ» .

شۇنداق ئەمەسمۇ ، قانچىكى قابىلىيەتلىك ، قانچىكى تەسىرى بار ئادەملەرگە كىشىلەرنىڭ شۇنچىكى قارا چاپلىغۇسى ، ئۇنى ئايىغ ئاستى قىلغۇسى كېلىدۇ . زېۋېنسول شەھىرىگە كېنەز بولغان ئەنگلىيە پادىشاھىنىڭ شاھزادىسى ۋورسمۇ بۇ جەھەتتە بېۋاستە تەسىراتقا ئىگە بولغان . ئۇ 14 يېشىدا دېڭىز ئارمىيە ئوفېتسىرلار مەكتىپىگە كىرگەن . بىر كۈنى بىر ئوفېتسىر ئۇنىڭ كۆز يېشى قىلغانلىقىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭدىن سەۋەبىنى سورىغان . دەسلەپتە شاھزادە گەپ قىلماي تۇرۇۋالغان . ئاخىرىدا ئۇ يەنىلا زۇۋانغا كەلگەن : ئەسلىدە ئۇنىڭ ساۋاقداشلىرى ئۇنى دائىم تېپىپ ئويناپدىكەن . مەكتەپ مۇدىرى بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن دەرھال ئوقۇغۇچىلارنى يىغىپ ، شاھزادىنىڭ سىلەرنى ئارتۇقچە ئەيىبلەش نىيىتى بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ سىلەرنىڭ نېمىشقا ئۇنى تېپىپ ئويناپدىغانلىقىڭلارنى ئېنىقلىۋالماقچى ئىكەن دەپتۇ .

ئوقۇغۇچىلار خېلى ئۇزاق تىلىنى چاياپ تۇرۇشقاندىن كېيىن ئاخىر ئىقرار قىلىپ ، كەلگۈسىدە ھەممىمىز پادىشاھ دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ ئوفېتسىرى ياكى پاراخوت باشلىقى بولىمىز ، ھازىر ئۇنى تېپىپ ئويناۋالساق ، شۇ چاغقا بارغاندا ، ئەينى يىللىرى بىز دېگەن پادىشاھنى تېپىپ ئويناپتىمىز دەپ تازا كۆرەڭلىيەلەيمىز دېيىشكەن .

ناۋادا بەزىلەر سىزنى ئايىغ ئاستى قىلسا ، سىز شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى ، سىزنى ئايىغ ئاستى قىلغان ۋە سىزگە ھۇجۇم قىلغان بۇ كىشىلەر ئۆزىنىڭ قالتىس نوچى ئىكەنلىكىنى

نى كۆرسىتىپ قويۇش خىيالىدا بولۇشى مۇمكىن . ئۇلارنىڭ سىزگە ھۇجۇم قىلغان ۋاقتى دەل سىزنىڭ ياخشى ئىش قىلىپ نام چىقىرىدىغان ۋاقتىڭىز بولىدۇ . دۇنيادا شۇنداق بىر خىل ئادەملەرمۇ باركى ، ئۇلار ھەمىشە باشقىلارنىڭ ئالغان تەربىيەسىنىڭ ئۆزىنىڭكىدىن يۇقىرىلىقىنى ، قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنىڭ ئۆزىنىڭكىدىن چوڭلۇقىنى كۆرۈپ ئىچىدە غۇم ساقلايدۇ . شۇڭا ، ھامان ئۇنى «چا پۇتلىغۇسى» كېلىدۇ . مەن دەل مۇشۇ بابنى يېزىۋاتقاندا ، بىر ئايالدىن كەلگەن خەتنى تاپشۇرۇۋالدىم ، خەتتە جياڭجۇن ۋېلىيام بوسقا — ھەربىي دوختۇرلار خەلق ئازادىسى ئۇچۇن خىزمەت قىلىشنى تەشەببۇس قىلغان بۇ ئادەمگە قارا چاپلانغان . مەن بىر قېتىم رادىيودا دوكلات بەرگەندە جياڭجۇن ۋېلىيام بوسقا مەدھىيە ئوقۇغانىدىم ، بۇنىڭ بىلەن بۇ ئايالدا ھەسەتخورلۇق پەيدا بوپتۇ . ئۇ خېتىدە ماڭا ، جياڭجۇن ۋېلىيام بوس ئىنائە قىلىنغان نۇرغۇن پۇلغا خىيانەت قىلغان دەپتۇ . بۇ بىر خىل كۆلكىلىك شىكايەت ئىدى ، ئەلۋەتتە . ئۇنىڭ ماھىيەتلىك سەۋەبى ، ئۇنىڭ بۇنداق ھۇجۇم قىلىش ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ ئۆزىدىن ئابرۇيلۇق ئادەمنىڭ ئىناۋىتىنى تۆكۈش مەقسىتىگە يەتمەكچى بولغانلىقىدىن باشقا نەرسە ئەمەس ، خالاس . زەھەرلىك سۆز- ئىبارىلەر بىلەن تولغان بۇ خەتنى كېرەكسىز قەغەز سېۋىتىگە تاشلىۋېتىپ ، ئىچىمدە ئاللاغا رەھمەت ئېيتىپ ، تەلىيىم بار ئىكەن ، ھېلىمۇ مۇشۇنداق خوتۇنلار بىلەن بىر ئۆيگە كىرىپ قالماپتىمەن دېدىم . ئۇنىڭ خېتى ۋېلىيام بوس ئەپەندىگە قىلچە زىيان - زەخمەت يەتكۈزەلمىدى ، ئەكسىچە ئۆزىنىڭ رەزىل روھىي دۇنياسىنى ئېچىپ تاشلىدى . شوپېنخوئېر رەزىل ، چاكىنا ئادەملەرنىڭ ئەڭ زور لەززىتى ئۇلۇغ زاتلارنىڭ ئاجىزلىقى ۋە يېتەرسىزلىكىدىن قۇسۇر تېپىش ئۇچۇن باش قاتۇرۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس ، دەپ بىكار ئېيتماپتىكەن .

كىشىلەر ئېھتىمال ، ھەتتا مەشھۇر يالىي ئۇنۇۋېرسىتېتنىڭ مۇدىرىدەك ئادەمنىمۇ ئاشۇنداق رەزىل ئادەم دېسە ئىشەنمەسلىكى مۇمكىن . ئاشۇنداق يۇقىرى ئورۇندا تۇرغان تېمۇس دۇنگت ئەينى

چاغدىكى زۇڭتۇڭ نامزاتىغا زەھەرخەندىلىك بىلەن ھۇجۇم قىلغانلىقى ۋە تۆھمەت چاپلىغانلىقى بىلەن ئۆزىچە مەست بولۇپ يۈرگەن . ئۇ كىشىلەرگە مۇنداق ۋەھىمىلىك سۆزلەرنى قىلغان : «ئەگەر بۇ ئادەم زۇڭتۇڭلۇققا سايلىنىدىغان بولسا خوتۇن - قىزلىرىمىز قانۇنلۇق پاھىشە تۇزۇمىنىڭ قۇربانىغا ئايلىنىپ كېتىدۇ ، ئۇلار ئادەم ئالدايدۇ- غان ۋېۋىسكا ئاستىدا ئايال ئاستى قىلىنىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن ئىپپەت- نومۇسى ۋە ئەركىنلىكىدىن مەھرۇم قىلىپ ، ئاللانىڭ ئالدىدا ئاسىي- گۇناھكار بولۇپ قالىدۇ» .

بۇ قورقۇنچلۇق زۇڭتۇڭ نامزاتى گېتلىر ئەمەستۇ؟ ياق ، ئە- مەس . تىموس دۇنگىت ھۇجۇم قىلغان كىشى توماس جېففېرسون — ئامېرىكا مۇستەقىللىق خىتابنامىسىنىڭ يازغۇچىسى ، ئامېرىكا دې- موكراتىك تۇزۇمىنىڭ مۇقەددەس ئاساس سالغۇچىسى ۋە قوغ- دىغۇچىسى !

سىلەر بىلەمسىلەركىن ، تېخىمۇ مەشھۇر يەنە بىر ئامېرىكىلىق بولۇپ ، ئۇ ھايات چېغىدا «ئالدامچى» ، «ساختىپەز جاناب» ، ھەتتا «سېپى ئۆزىدىن قاتىل» دەپ تىللانغان . گېزىتلەرگە ئۇنى جازا مەيدانىغا يالاپ ئاپىرىپ ، بوينىغا ئاي پالتا تەڭلەپ تۇرغان ھەجۇي رەسىملەر بېسىلغان ؛ كوچىلاردا توپ - توپ لۇكچەكلەر ئۇنى مەسخە- رە قىلىشقان ، ئۇنىڭغا قاراپ توختىماي ئىسقىرتقان . بۇ ئادەم كىم ؟ ئۇ گېئورگى ۋاشىنگتون ئىدى .

«ئەلمىساقتىن بۇيان قابىلىيەتلىكلەرنى يامان كۆرىدىغانلار كۆپ بولۇپ كەلگەن» . دۇنيادا بىرقانچە ياخشى ئىش قىلغان ، ھالبۇكى باشقىلار تەرىپىدىن ئەيىبلەنمىگەن ئادەمنى تاپماق بەك تەس . دېگىز ئارمىيەسىنىڭ جياڭجۇنى پروي ۋەقەسىنى مىسال قىلايلى . ئۇ پۇتۇن جاھاننى زىلزىلىگە كەلتۈرگەن ۋە كىشىلەرنىڭ دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغىغان ئېكسپېدىتسىيەچى . ئۇ ئۆزى يالغۇز چاندا ئولتۇرۇپ ، 1901 - يىل 4 - ئاينىڭ 6 - كۈنى شىمالىي قۇتۇپقا بارغان . بۇ نىشانغا يېتىش ئۈچۈن يېقىنقى نەچچە 100 يىلدىن بۇيان نۇرغۇن باتۇر ئەزىمەتلەر ئاچ - يالىڭاچلىققا بەرداشلىق بېرىپ ، تارتمىغان جاپا -

مۇشەققەتلىرى قالمىدى ، ھەتتا قىممەتلىك ھاياتىنى تەقدىم قىلىشتى . پرويمۇ سوغۇق ۋە ئاچارچىلىق دەردىدىن ئۆلۈپ قالغىلى تاس - تاس قالغان . ئۇنىڭ پۇتىنىڭ سەككىز بارمىقى كېسىۋېتىلگەن ؛ تۇرلۇك پاجىئەلىك سەرگۈزەشتىلەر ئۇنى ساراڭ قىلىپ قويايلا دەپ قالغان . ھالبۇكى ، ۋاشىنگتوننىڭ دېڭىز ئارمىيە ئوفېتسىرلىرى كىشىلەرنىڭ پروينى دائىم ماختاپ يۈرگەنلىكىدىن نارازى بولۇشقان . ئۇلار پروي ئىلىم - پەن راسخوتىنى قالايمىقان خەجلەپ كەتتى ، «شىمالىي قۇتۇپقا بېرىپ ساياھەت قىلدى» دەپ شىكايەت قىلىشقان . ئېھتىمال ئۇلارنىڭ بۇنداق شىكايىتىگە ئۆزلىرىمۇ ئىشەنمىسە كېرەك . ئۇلارنىڭ غەرىزى پرويغا قارا چاپلاش ، مىكېرلەر ھېيلە - مىكىرلەر بىلەن ئۇنىڭ ئىشلىرىغا توسۇق قۇرۇشتىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى . كېيىن ئامېرىكا زۇئولوگىيە مىكىنلىي بىۋاستە ئارىلاشقانلىقتىن ، پروي ئۆزىنىڭ تەكشۈرۈش پىلانىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا يولغا قويۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولغان .

مۇبادا پروي كاللىسىنى قولتۇقىغا قىسىپ قويۇپ شىمالىي قۇتۇپقا بېرىپ تەكشۈرۈش ئېلىپ بارماي ، ۋاشىنگتوندىكى دېڭىز ئارمىيە باش ئىشتابىنىڭ مەلۇم بىر ئىشخانىسىدا بەخىرامان ئولتۇرۇپ ، ئويناپ - كۈلۈپ كۈن ئوتكۈزگەن بولسا ، ئاشۇنداق ھۆجۇمغا ئۇچرار - مىدى ۋە ئاشۇنداق تۆھمەتكە قالارمىدى ؟ ياق ! ئۇنىڭدەك ئانچىكىلا ئادەم باشقىلارنىڭ ھەسەتخورلۇقىنى قوزغاپ كەتمەيتتى ، ئۇنى ھېچ- كىممۇ ئەيىبلەپ يۈرمەيتتى .

جياڭجۇن گرانتنىڭ سەرگۈزەشتىلىرى جياڭجۇن پروينىڭكىدىنمۇ پاجىئەلىك . 1862 - يىلى گرانت جەنۇب بىلەن شىمال ئۇرۇشى ئىچىدە تۇرۇۋاتقان شىماللىقلار ئۈچۈن كېلىشتۇرۇپ بىر مەيدان غەلىبىلىك جەڭ قىلىپ بېرىپ ، تۇنجى ھەل قىلغۇچ غەلىبىنى قولغا كەلتۈرگەن . بىر قېتىملىق ، يەنە كېلىپ بىر كۈنى چۈشتىن كېيىنلا ئېرىشكەن غەلىبە بىر كېچىدىلا گرانتنى بىر مەھەل دەۋر سۈرگەن قەھرىمانغا ئايلاندۇرۇپ قويغان . بۇ غەلىبىگە تەنتەنە قىلىش ئۈچۈن شەرقىي شىمالدىكى مايىدىن تارتىپ ئوتتۇرا جەنۇبتىكى مىسسىسىپ-

گىچە بولغان جايلاردىكى بارلىق چېركاۋلاردا تەڭلا قوڭغۇراق چېلىنىپ ، ھەممىلا يەردە خۇشاللىق مەشئىلى يېقىلغان . لېكىن ، بۇ قېتىمقى شانلىق غەلىبىدىن كېيىن ئالتە ھەپتە ئۆتە - ئۆتمەيلا ، ھەممەيلەنگە تونۇشلۇق بولۇپ كەتكەن بۇ مىللىي قەھرىمان ھەربىي سوتقا تارتىلغان . ئۇ ئارمىيەدىكى ھوقۇقى تارتىۋېلىنىپ ، خورلۇق ۋە ئومىدسىزلىك ئىچىدە ئون - تىنسىز ئۆلۈپ كەتكەن .

نېمە ئۈچۈن جياڭجۇن گىرانت شۇنچە زور شان - شەرەپ قازانغان تۇرۇقلۇق يەنە سوتقا تارتىلدۇ ؟ بۇنىڭدىكى ئاساسىي سەۋەب شۇكى ، ئۇنىڭ غەلىبىسى ئۆزىدىن يۇقىرى باشلىقلاردا ھەسەت پەيدا قىلغانىدى .

ئەگەر سىلەر ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق قىلىنغان ھۇجۇمغا ياكى نامۇۋاپىق تەنقىدكە ئۇچراپ غەزەپلەنسەڭلار ياكى ھەسرەت چەكسەڭلار تۆۋەندىكى بىرىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇشۇڭ. لارنى تەۋسىيە قىلىمەن : ئادىل بولمىغان باھا — كۆپ ھاللاردا ئاڭسىز ئوقۇلغان مەدھىيە . «ئەلمىساقتىن بۇيان قابىلىيەتلىكلەرگە ھەسەت قىلىدىغانلار كۆپ بولۇپ كەلگەن» . باشقىلارنىڭ ھۇجۇمغا پىسەنت قىلماي يۈرۈۋېرىڭ .

مەن بىر قېتىم شاۋجياڭ (گېنېرال مايور) سىمىدلىي بۇتلىر بىلەن سەمىمىي سۆزلىشىپ قالدىم . ئۇ ماڭا ئۆزىنىڭمۇ ئامېرىكا دېگىز ئارمىيە قىسىملىرىدىكى ھەرقانداق بىر ئوفېتسىرغا ئوخشاش ئاز - تولا رومانتىك ئۇرۇشخۇمار ئادەم ئىكەنلىكىنى ئېيتتى . ياش ۋاقتىمدا ئۇ ھامان باشقىلارنى ئۆزىگە جەلپ قىلىشنى ، باشقىلارنىڭ ياخشى كۆرۈشىنى ئارزۇ قىلغان . باشقىلار سەل - پەل ئەيىبلەپ قويسىلا قاتتىق نەپرەتلىنىپ ، ئىنتايىن بىئارام بولغانىكەن . ھالبۇكى ، 30 يىللىق ھەربىي تۇرمۇش ئۇنىڭ مىجەزىنى ئۆزگەرتىپتۇ ، ئۇنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاندا ، ئۇنىڭ يۈزى قېلىنلىشىپ قاپتۇ . «باشقىلار مېنى ھەرنېمىدەپ تىللاپ باقتى ، — دەيدۇ ئۇ ، — ئىش قىلىپ ، ئىت - ئېشەككىمۇ ، توڭگۇز - قاۋانغىمۇ ئوخشىتىپ باقتى . ئىنگلىز تىلىدا تېپىلىدىغانلىكى ئادەم تىللايدىغان تىلنىڭ ھەممىسىنى

ئاڭلىدىم . تىل - دەشنام ئىشتىكەندىن كېيىن ئاچچىقىم كەلدىمۇ ؟ ياق ، پەرۋايىم پەلەك دەپ يۈرۈۋەردىم . ھازىر بىرسى كېلىپ مېنى ‹ كۆزۈمدىن يوقال› دەپ تىللىسىمۇ چۈشەنمىگا ئالمايمەن » .

بۇتلىرى باشقىلارنىڭ تىل - دەشنامىلىرى ئالدىدا بەك بىخۇدلۇق قىلدىمۇ نېمە ؟ بۇ يەردە مۇنداق بىر نۇقتىنى مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە بولىدۇ : ئارىمىزدىكى كۆپ سانلىق كىشىلەر باشقىلارنىڭ ئەيىبلىشى ۋە مەسخىرىسىگە بەك ئەستايىدىل بولۇپ كېتىدۇ . مېنىڭ بېشىمدىن مۇ ئاشۇنداق بىر ئىش ئۆتكەن . بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ، نيۇ - يورکتىكى بىر گېزىتنىڭ مۇخبىرى مەن ئاچقان چوڭلار كەچ-كۈرسىدا بىر قېتىم ئوچۇق دەرس ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن ، گېزىتته ماقاله ئېلان قىلىپ ماڭا ۋە خىزمىتىمگە ھۆجۇم قىلدى . مەن بۇ ماقالىنى كۆرگەندىن كېيىن ئىنتايىن غەزەپلىنىپ ، بۇ مېنىڭ شەخ-سىيىتىمگە قىلىنغان ھاقارەت دەپ ھېس قىلدىم ، دەرھال بۇ گېزىت-خانا تەھرىر بۆلۈمىنىڭ مۇدىرىغا تېلېفون بېرىپ ، ئۇنىڭدىن ئەمەلە-يەتكە ئۇيغۇن كېلىدىغان خەۋەردىن بىرنى قايتا يېزىشنى ھەمدە ئىغۋا-گەرگە تېگىشلىك جازا بېرىشكە ۋەدە بېرىشنى كۆچلۈك تەلەپ قىل-دىم . ئەمدى ئەسلىسەم ، ئەينى چاغدىكى قىلىقلىرىمدىن ئىختىيارسىز خىجىل بولىمەن ، چۈنكى ماڭا شۇنىسى ئايانكى ، ماڭا ھۆجۇم قىلىنـ-غان بۇنداق ماقالىلەرگە كىتابخانلىرىمنىڭ يېرىمى دېگۈدەك كۆز قىرىنى سېلىپمۇ قويمايدۇ . بۇنداق ماقالىلەرنى ئوقۇغان كىتابخانلار-نىڭ يەنە يېرىمى ئۇنىڭغا كۈلۈپلا قويىدۇ ، قالغان يېرىمى بولسا بىرقانچە ھەپتىدىن كېيىن ئۇنى ئۇنتۇپ قالىدۇ . ئەمەلىيەت ئىنتايىن ئېنىقكى ، ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، كىشىلەرنىڭ سىزنى ياكى مېنى ئېسىگە ئېلىشى ئىنتايىن قىيىن . ئۇلار باشقىلارنىڭ بىزنى نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىغا كۆڭۈل بۆلۈپ يۈرمەيدۇ ، ئۇلار پەقەت ئۆزىگىلا كۆڭۈل بۆلىدۇ . ئۇلار كۈنبويى ئۆزلىرىنىڭ مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈ-چۈنلا پالاقلاپ يۈرۈشىدۇ ، ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىرىنى دەپ ھەممە يەردە بۇرۇنغا يەپ يۈرۈشىدۇ ، سىز - بىزنىڭ ئۆلۈپ - تىرىلىشىمىزگە ئالاقىدار يېڭى خەۋەرگە قىزىققىلى نەدە چولىسى ؟

ئالته دوستىمىزدىن بىرسى بىزدىن يۇز ئۆرۈگەن ، بىزگە ساتقىنلىق قىلغان ، دۇشمىنىمىزنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئاتقان ، ئۇستىمىزدىن پىتنە - پاسات تېرىغان ھالەتتىمۇ ئۇنىڭغا پۇشايمان قىلمىدى. بىز ۋە رەنجىپ يۈرۈشمىزنىڭ ھاجىتى يوق ، چۈنكى بۇنداق ئىشلار كىشىلىك دۇنياسىدا ھەمىشە كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ ، ھەتتا ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بېشىدىنمۇ ئاشۇنداق ئىشلار ئۆتكەن . ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ يېقىن 12 ئاغىنىسىدىن بىرسى ھازىرقى 19 دوللار قىممىتىدىكى مال - مۈلۈكنى دەپ ئۇنىڭغا ساتقىنلىق قىلغان ؛ يەنە بىرسى ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بېشىغا كۈن چۈشكەندە ئۈنى تونۇمايدىغان دەپ ئۈچ قېتىم ئوچۇق - ئاشكارا بايانات ئېلان قىلغان ، ھەتتا تېخى بۈگۈن ئۆچۈن قەسەم ئىچكەن . ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭمۇ دوستلىرىدىن ئالتىسىدىن بىرسى يالغان دوست چىققان يەردە ، بىز - بىزدەك ئاددىي ئادەملەر نېمىدۇق ؟

كۆپ يىللاردىن بۇيان ، مەن بۇنداق مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىش جەھەتتىكى تەجرىبىلەرنى توپلىدىم . ماڭا مەلۇمكى ، گەرچە مەن باشقىلارنىڭ ماڭا ئادىل باھا بەرمەسلىكىنى توسۇپ قالالمىساممۇ ، لېكىن بىر ئىشقا ئۆزۈم ئىشەنچ قىلالايمەن ، ئۇ بولسىمۇ باشقىلارنىڭ سۆز - چۆچەكلىرىنى راست دەپ ئېتىراپ قىلىش - قىلماسلىقتىن ئىبارەت .

بۇ يەردە شۇنى ئىزاھلاپ ئۆتۈشكە توغرا كېلىدۇكى ، مەن كۆپ چىلىكنى ھەممە تەنقىدنى نەزىرىڭلارغا ئالماڭلار دېمەكچى ئەمەسمەن . دېمەكچى بولغىنىم ، پەقەت ئادىل بولمىغان تەنقىدلەرنى نەزىرىمىزگە ئالماسلىقىز لازىم . مەن ئېلىئىنو روزۋېلتتىن ئۇنىڭ ئادىل بولمىغان تەنقىدكە قانداق مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى سوراپ باقتىم . ھەممىمىز گە مەلۇم بولغىنىدەك ، ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى كەچۈرمىشلىرى ئاز ئەمەس ئىكەن . ئاق سارايدىكى بارلىق ئايالار ئىچىدە ، ئۇ بەلكىم شۇنچە كۆپ جان - جىگەر دوستى ۋە ئەشەددىي رەقىبى بار بىردىنبىر ئادەم ھېسابلانسا كېرەك .

ئېلىئىنو روزۋېلت ماڭا قىز ۋاقتىدا ئىنتايىن قورقۇنچاق ئىكەنلىكىنى

لىكىنى ، باشقىلارنىڭ ئۆزى توغرىسىدىكى ھەرقانداق سۆز - چۆچەك-لىرى ۋە تەنقىدىدىن قورقىدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . بىر قېتىم ئۇ ھاممىسى — زېئودو روزۋېلتنىڭ سىكرېتسىغا : «سۆيۈملۈك ھاممام ، مېنىڭ نۇرغۇن ئىشلارنى قىلغۇم بار ، لېكىن خەقنىڭ مەس-خىرە قىلىشىدىن قورقىمەن» دېگەن .

زېئودو روزۋېلتنىڭ سىكرېتسى ئۇنىڭغا ھومىيىپ قويۇپ : «خەق-نىڭ سېنى نېمىدەپ مەسخىرە قىلىشىنى سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرما ، مۇھىمى سەن ئۆزۈڭنىڭ قىلماقچى بولغان ئىشىڭنىڭ توغرا ئىكەنلە-كىنى چۈشىنىپ يېتىشىڭ كېرەك» دەپ جاۋاب بەرگەن .

ئېلېئىنو روزۋېلت ماڭا ، بۇ سۆزنىڭ يەتتە يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ ئاق سارايدىكى ھاياتىغا زور تەسىر كۆرسەتكەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى . خەقنىڭ سۆز - چۆچەك قىلىشىدىن ساقلىنىشنىڭ بىردىنبىر ئۇسۇ-لى ، — دەيدۇ ئېلېئىنو روزۋېلت ، — مۇللا تاپقاقتەك بولۇۋېلىش . «ئىشىڭىزنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى چىن كۆڭلىڭىزدىن ھېس قىلسە-ڭىزلا ، خاتىرجەم بولۇپ دادىل ئىشلەۋېرىڭ . خەقنىڭ سۆز - چۆچە-كى دېگەن دائىم بولۇپ تۇرىدۇ . مەيلى ئۇنى قىلىڭ ياكى بۇنى قىلىڭ ، خەق ھامان قول شىلتىپ تۇرىدۇ» . مانا بۇ روزۋېلت خانىم-نىڭ سۆز - چۆچەكلەرگە تاقابىل تۇرۇشتىكى ئەڭ ياخشى چارىسى .

ئۇ مازېۋ بىرۇشتا ئامېرىكا خەلقىنارا سودا شىركىتىنىڭ باش كېسىمدارى بولغان مەزگىللەردە مەن ئۇنى زىيارەت قىلىپ ، ئۇنىڭ-دىن باشقىلارنىڭ تەنقىدىگە ئاچچىقىڭىز كېلەمدۇ دەپ سوراپ باقتىم . ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى : «ئىلگىرى ئاچچىقىم كېلەتتى . ياش چېغىمدا باشقىلارنى بېسىپ چۈشۈشنى تولىمۇ ياخشى كۆرەتتىم . پۈتۈن شىركەتتىكى يالالانما خادىملارنىڭ ھەممىسى مېنى ياخشى دېسە-كەن دېگەن تەمە بىلەنلا يۈرەتتىم . ناۋادا بىرەرسى ئازراق يامان گېپىمنى قىلىپ قويسا ، ھامان ھەرخىل ئۇسۇل - چارىلەر بىلەن ئۇنى قولغا كەلتۈرەتتىم ، ئۆزۈمگە تارتاتتىم . لېكىن ، مېنىڭ غەرەزلىك ھالدا باشقىلارنىڭ ھېسداشلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن قوللانغان ھەرىكىتىم كۆپ ھاللاردا يەنە باشقا كىشىلەرنىڭ نارازىلىقىنى كەلتۇ-

رۇپ چىقىراتتى . بىر ئادەمنى ئۆزۈمگە تارتىمەن دەپ ، كۆپ ھاللاردا بىر تالاي كىشىلەرنى رەنجىتىپ قويياتتىم . كېيىنچە شۇنى سەزدىمكى ، مەن باشقىلارغا ياخشىچاق بولاي ، باشقىلارنىڭ ئارقامدىن سۆز-چۆچەك قىلىشىنى تۇگىتەي دېگەنسېرى ، ۋاقتى كەلگەندە دۇشمەنلىرىمنۇ شۇنچە كۆپىيىپ كېتىدىكەن . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۆزۈمگە بىر پىرىنسىپ بەلگىلەپ بەردىم : مەن قىلىشقا تېگىشلىك دەپ قارىغانلىكى ئىشنى قىلىۋېرىشىم كېرەك . ئىدىيە جەھەتتە سۆز - چۆچەكنىڭ ئالدىنى ئالىدىغان ﴿كۇنلۇك﴾ ئاچتىم . ھالبۇكى ، ئىلگىرى ئۇنى يۇدۇۋالغانكەنمەن .

دەسلىپىدە تەيلور بۇ جەھەتتە يەنە باشقىچە ئۇسۇل قوللانغان . ئۇ ھەرگىز ﴿كۇنلۇك﴾ ئاچماي ، سۆز - چۆچەك ﴿يامغۇرى﴾ نىڭ بېشىغا يېغىۋېرىشىنى مەيلىگە قويۇۋەتكەن ، باشقىلارنىڭ سۆز - چۆچەكلىرىنى ئاڭلىغاندا ، جامائەت ئالدىدا قاقاقلاپ كۇلۇپ قويغان . ئۇ چاغلاردا نيۇ - يورك ئورکېستىر ئۆمىكى ھەر يەكشەنبە كۇنى رادىيو مۇزىكا يىغىنى ئۆتكۇزىدىكەن ، ئويۇن ئارىلىقىدىكى دەم ئېلىشتا تەيلۇر ئۆزىنىڭ ئوبزورىنى ئاڭلىتىدىكەن . بىر ئايال ئۇنىڭغا خەت يېزىپ ، ئۇنى «ئالدامچى ، كالۋا ۋە ئەخمەق» دەپ تىللىغان ، كېيىن تەيلور ئەسلەپ ، بۇ ئايال مېنىڭ رادىيودا ئاڭلاتقان ئوبزورۇمغا تازا قىزىقمىغان بولسا كېرەك ، دەپ ھېس قىلغانلىقىنى سۆزلەپ بەردى . كېيىن ھەپتىسى ئۇ رادىيودا يەنە نۇتۇق سۆزلىگەندە نەچچە مىليون رادىيو ئاڭلىغۇچىلارغا ھېلىقى ئايالنىڭ خېتىنى ئاشكارا ئېلان قىلغان..... مەن تەيلور ئەپەندىنىڭ جاسارىتىگە ئاپىرىن ئوقۇيمەن ، ئۇنىڭ ئوچۇق - يورۇق ، يۇمۇرلۇق خاراكتېرى ۋە باشقىلارنىڭ ھۇجۇمىغا پىسەنت قىلمايدىغان پوزىتسىيەسىگە تېخىمۇ ئاپىرىن ئوقۇيمەن .

چارلىز سۇاپ كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇغۇچىلارغا بىر قېتىم نۇتۇق سۆزلىگەندە ، گېرمانىيەلىك بىر پېشقەدەم ئىشچىدىن ئىنتايىن مۇھىم بىر خىل كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىنى ئۆگىنىۋالغانلىقىنى ئېيتقان . بۇ پېشقەدەم ئىشچى گېرمانىيەنىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى بىر پولات زاۋۇتىدا ئىشلەيدىكەن . ئۇرۇش مەزگىلىدە بۇ

ئىشچى باشقا بىرقانچە ئىشچىلار بىلەن جېدەللىشىپ قاپتۇ ، ئاخىر ھېلىقى ئىشچىلار ئۇنى دەريا‌غا تاشلىۋېتىپتۇ . «ئۇ پۈتۈن ئەزايى لايغا مىلەنگەن ھالدا ئىشخانامغا كىرگەندە ، — دەيدۇ چارلىز ئەپەندى ، — ئۇنىڭدىن ئۆلارغا نېمە دېگەنلىكىنى سورىسام ، ئۇ 〈كۆلۈپ قويۇپ ئۆتكۈزۈۋەتتىم〉 دەپ جاۋاب بەردى» .

گېرمانىيەلىك بۇ پېشقەدەم ئىشچىنىڭ «كۆلۈپ قويۇپ ئۆتكۈزۈۋېتىش» دېگەن سۆزى سۆاب ئەپەندىنىڭ باشقىلارنىڭ ھۆجۇمىغان مۇئامىلە قىلىشتىكى ئەقىدىسى بولۇپ قالغان .

ناۋادا بىزمۇ باشقىلارنىڭ ئادىل بولمىغان تاپا - تەنىسىگە ئۆچراپ قالساق ، بۇ ئەقىدە ئۆزىنىڭ كارامەت رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ - دە ، رەقىبىمىز ھۆجۇم قىلىشتىن ئۆزلۈكىدىن ۋاز كېچىدۇ . ھەممە ئىشنى كۆلۈپ قويۇپ ئۆتكۈزۈۋېتىدىغان ئادەمگە كىمنىڭمۇ داۋاملىق ھۆجۇم قىلغۇسى كەلسۇن ؟

ناۋادا لىنكولىن ئۆزىگە ھۆجۇم قىلغان كىشىلەرگە ھېچبولمىغاندا بىرەر ئېغىز جاۋاب بېرىپ قويۇشنىمۇ بىمەنىلىك دەپ تونۇمىغان بولسا ، ئۇ بەلكىم كەسكىن ئېچكى ئۇرۇشتا ئاللىبۇرۇن چارچاپ ئۆلگەن بولاتتى . ئۇ مۇنداق دېگەن : «مەن باشقىلارنىڭ ماڭا ھۆجۇم قىلىنغان ھەممە سۆزىنى ئوقۇپ چىقىدىغان ، ھەتتا ئازراق بولسىمۇ جاۋابىنى بېرەي دەيدىغان بولسام ، باشقا ئىشلارنى تاشلاپ قويسام بولىدۇ . مەن پەقەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلىرىمنى پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ياخشى قىلىشىم كېرەك . مەن باشتىن - ئاخىر ئۆز مۇددىئايىم بويىچە ئىش قىلىمەن . ئەگەر ئەمەلىيەت مېنىڭ قىلغانلىرىمنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىسا ، ماڭا تاپا - تەنە قىلىنغان سۆزلەر تەبىئىيكى پۈت تىرەپ تۇرالمايدۇ» .

ناۋادا سىلەرمۇ ئادىل بولمىغان تاپا - تەنىگە ئۇچراپ قالساڭلار ، مۇنۇ ئىككىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار :

ئۆزىڭىزنىڭ ئىشىڭىزنى قىلىۋېرىڭ .كۆڭلىڭىزدىكى〈كۆنلۈك〉نى ئېچىپ ھەرخىل پىتنە - ئىغۋا ، سۆز - چۆچەكلەرنى توسۇۋېلىڭ ، ئاشۇنداق قىلىسىڭىز ، ھېچقانداق ھۆجۇم سىزگە زىيان - زەخمەت

يەتكۇزەلمەيدۇ .

مېنىڭ خۇسۇسىي ئارخىپ ئامبىرىمدا بىر دانە پەرقۇلئاددە ئار-خىپ خالتىسى بار ، ئۇنىڭغا «مېنىڭ ئەخمىقانە ئىشلىرىم» دەپ يېزىپ قويۇلغان . ئارخىپتا هاياتىمدىكى هەرخىل تەنتەكلىكلىرىم ساقلانغان . ئۇنىڭدىكى ماتېرىياللارنىڭ بەزىلىرىنى مەن سۆزلەپ بەر-گەن ، كاتىپ خاتىرىلىگەن . بەزى ماتېرىياللار باشقىلار ئۇقۇپ قالسا بولمىغۇدەك دەرىجىدە بىمەنە بولغانلىقتىن ، كاتىپقا سۆزلەپ بېرىشنى ئەپسىز كۆرۈپ ئۆزۈم يېزىپ چىققان .

ئەگەر مەن بۇ قېتىن ئارخىپنى ئېچىپ ، ئىلگىرى بېشىمدىن ئۆتكەن ئاجايىپ ئىشلىرىمنى ئوقۇپ چىقمىغان بولسام ، ئەينى چاغ-لاردا ئىنتايىن قول تۇتمىدۇ دەپ قارىغان ئىشلارنىڭ ئەمەلىيەتتە ئىنتايىن ئاسان هەل بولىدىغان ئىشلار ئىكەنلىكىنى هېس قىلمەن .

ئىلگىرى مەن ئۆزۈمنىڭ كۆڭلىگە ياقمايدىغان ئىشلارنى باشقا-لارغا دۆڭگەپ قويۇپ ئادەتلەنگەنىدىم . يېشىمنىڭ چوڭىيىشىغا ، كۆز-گەن - بىلگەنلىرىمنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ، ئازراق ئەقىل تېپىپ قالغانىدەك قىلىمەن . مەن دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىق ۋە بەختسىزلىك-نىڭ هەممىسىنى دېگۈدەك ئۆزۈم پەيدا قىلغانلىقىمنى بارا - بارا تونۇپ يەتتىم . يېشى چوڭراق كىشىلەرنىڭ بەلكىم مەندەك تونۇشى بولسا كېرەك . ناپولېئون مۇقەددەس هېلىنا ئارىلىغا قاماپ قويۇلغان چاغدا مۇنداق دېگەنىدى : «مەن هازىرقى هالغا چۈشۈپ قېلىشىمنى باشقىلاردىن كۆرمەيمەن ، جاۋابكارلىق پۈتۈنلەي ئۆزۈمدە . مەن ئۆ-زۈمنىڭ ئەڭ چوڭ دۈشمىنى ، شۇنداقلا قورقۇنچلۇق تەقدىرىمنىڭ ئاپەت يىلتىزى» .

تۆۋەندە مەن كىتابخانلىرىمغا بىر تونۇشۇم هەققىدە سۆزلەپ بېرەي : ئۇنى ئۆزىگە توغرا باها بېرەلەيدىغان ۋە ئۆزىنى تۈتۈۋالالايدى-غان ئۇستاز دېيىشكە بولىدۇ . ئۇنىڭ ئىسمى خا .پ .خوۋېلل . رادىيو ئىستانسىسى ئۇنىڭ نېۋ - يوركتىكى ئانباسادو مېهمانخانىسىدا ئۆلۈپ كەتكەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلاتقاندا ، ۋالل كوچى قاتتىق چۆچۈپ كەتكەن ، چۈنكى ئۇ ئەينى چاغدا ئامېرىكىنىڭ پۈل مۇئامىلە

ساھەسىدە مەشھۇر زات ھېسابلىناتتى ، شۇنداقلا نۇرغۇن چوڭ شىر-كەتلەر مۇدىرىيىتىنىڭ باش مۇدىرى ۋە جىڭلىسى ئىدى . ئۇنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش مۇساپىسى ئېگىز - پەس ، ئەگرى - توقاي ئىدى . ئۇ تۇزۇكرەك مۇنتىزم تەربىيە كۆرمىگەن . بىر يېزىنىڭ سودا سارى-يىدا بوغالتىرلىق قىلىش ئۇنىڭ سودا بىلەن شۇغۇللىنىشتا باسقان تۇنجى قەدىمى ئىدى . كېيىن ئۇ ئامېرىكا تۆمۈر - پولات مالىيە گۇرۇھىنىڭ كىرىدىت باشقارمىسىغا جىڭلى بولغان . ئۇ ئىشنى مانا مۇشۇ يەردىن باشلاپ ، تەدرىجىي ھالدا نام - شۆھرەت ۋە مەرتىۋىگە ئېرىشكەن .

مەن خوۋېلل ئەپەندىدىن ئۆزىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش سە-ۋەبلىرىنى تەھلىل قىلىپ بېرىشنى ئۆتۈنگەندىم ، ئۇ قىلچە يوشۇرۇپ ئولتۇرمايلا مۇنۇلارنى سۆزلەپ بەرگەندى : «كۆپ يىللاردىن بۇيان كۈندىلىك ئۆتكۈزگەن سۆھبىتىمدىن خاتىرە قالدۇرۇپ مېڭىش ئادە-تتىم بار . شەنبە كۈنى كەچتە ھەرقانداق مېھمانىنى قوبۇل قىلمايمەن . ئائىلىمىزدىكى كىشىلەرگە ئايانكى ، مەن بۇ كۈنى كەچتە شۇ ھەپتە-لىك خىزمەتلىرىمنى ئەسلەپ ، تەكشۈرۈپ ياكى ئويلىنىپ چىقىمەن . كەچلىك تاماقنى يەپ بولۇپ ، ئۆز خانەمگە كىرىپ خاتىرە دەپتىرىمنى ئاچىمەن - دە ، دۇشەنبە كۈنى ئەتىگەندىن تارتىپ بۇگۈنگىچە بولغان بىر ھەپتە ئىچىدە قىلغان سۆزلىرىم ، ئاچقان يىغىنلىرىم ۋە بېجىر-گەن ئىشلىرىمنى ئەسلەپ چىقىمەن . مەن ئۆزۈمگە قايسى ئىشلارنى بېجىرىشىم مۇۋاپىق بولماپتۇ ؟ قانداق قىلسام تېخىمۇ ياخشى بېجىر-گىلى بولاتتى ؟ بۇ ئىش ياكى ئۇ ئىشتىن قانداق ساۋاقلارنى قوبۇل قىلىشىم كېرەك ؟ دېگەندەك سوئاللارنى قويىمەن . بۇنداق ئەسلىمىلەر كۆپ ھاللاردا مېنى قاتتىق ئازابلايدۇ ، چۈنكى سەۋەنلىكلىرىم ھەمىشە مېنى قاتتىق چۆچۈتەتتى . ئەمما ، ئۆزلۇكسىز تەكشۈرۈپ ۋە ئەسلەپ تۇرغانلىقىم ئۈچۈن ، خاتالىقىم بارغانسېرى ئازىيىپ باردى . ئايانكى ، ئۆزلۇكسىز داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان مۇنداق ئۆز - ئۆزۈمنى ئوپېراتسىيە قىلىش ۋە تەھلىل يۈرگۈزۈش ئىنتايىن ياخشى رول ئوينىدى . مېنىڭ كەسىپ جەھەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىمغا ھەرقانداق چارە-

نىڭ ئۇنىڭدەك ياردىمى بولمىغاندى» .

ئەمەلىيەتتە بۇ ئۇسۇل خوۋاللىنىڭ ئىجادىيىتى ئەمەس ، بۇ ئۇ-سۇلنى بەلكىم ئۇمۇ بىنجامىن فرانكلىندىن ئۆگىنىۋالغان بولسا كې-رەك . ئوخشىمايدىغىنى شۇكى ، فرانكلىن شەنبىنىڭ كېلىشىنى كۈ-تۈپ تۇرماي ، ھەركۈنى ئاخشىمى ئۆز - ئۆزىنى قاتتىق تەكشۈرۈپ چىقاتتى . ئۇ قاتتىق ئويلىنىش ئارقىلىق ، ئۆزىدە 13 ئېغىر يېتەر-سىزلىك بارلىقىنى بايقىغان . بۇنىڭ ئىچىدىكى ئۈچ يېتەرسىزلىكى : كۆپ ھاللاردا ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدىغان ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى دەپ ۋاقىتنى زايە قىلىش ، باشقىلارنىڭ پىكرىگە رەددىيە بېرىشنى ياخشى كۆرۈش ، باشقىلار بىلەن تالاش - تارتىش قىلىشنى ياخشى كۆرۈش . ئەقىللىق فرانكلىن بۇ ئەجەللىك ئاجىزلىقنىڭ ئۆزىنىڭ كەسىپتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدىكى ئاساسلىق توسالغۇ ئىكەنلىكى-نى تونۇپ يەتكەن ، شۇنىڭ بىلەن بۇ يېتەرسىزلىكىنى ئەستايىدىل تۈگىتىشكە بەل باغلىغان . ئۇ ئۆزىگە بىر ھەپتىدە ئالاھىدە دىققەت قىلىپ تۈگىتىشكە تېگىشلىك نىشان بەلگىلەپ چىقىپ ، ھەر كۈنى خاتىرە قالدۇرۇپ ماڭغان ، كېلەر ھەپتىسى يەنە يېڭى ۋەزىپە ئورۇن-لاشتۇرغان . فرانكلىن ئۆزىنىڭ يېتەرسىزلىكى بىلەن كۈرەش قى-لىشنى ئىككى يىل قەتئىي داۋاملاشتۇرغان . ئۇنىڭ كېيىنچە ئامېرىكا تارىخىدا ئەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئۇلۇغ ئەرباب بولۇپ چىقىشى قىلچە ھەيران قالارلىق ئىش ئەمەس .

ئوخشاش بولمىغان پىكىرلەر چاكىنا كىشىلەرنىڭ قۇلىقىغا ياق-مايدۇ ، باشقىلار سەل - پەل ئەيىبلەپ قويسىلا ئۇلارنىڭ جان - پېنى چىقىپ كېتىدۇ ؛ ئوقۇمۇشلۇق كىشىلەر بولسا ئۇلاردىن كۆپ پەرقلە-نىدۇ . ئۇلار باشقىلارنىڭ ئەيىبلىشى ۋە تەنبىھىدىن «ئوزۇقلۇق» ئالىدۇ . 19 - ئەسىردە ئۆتكەن ئامېرىكىلىق مەشھۇر شائىر ۋېرت ۋىتمان مۇنداق دېگەنىدى : «سىلەر ئۆزۈڭلارنى مەدھىيەلەيدىغان ، سىلەر بىلەن يېقىن - دوستانە ئۆتىدىغان ، سىلەرنى كۆرگەن ھامان ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ئورۇن بوشىتىدىغان كىشىلەردىن بىرنەرسە ئۆگىنىپلا قالماستىن ، بەلكى سىلەرنى ئىنكار قىلىدىغان ، سىلەرگە

هۇجۇم قىلمىدىغان ، سىلەرنى ئەشەددىي دۇشمەن كۆرىدىغان كىشىلەر-
دىن تېخىمۇ كۆپ پايدا ئېلىشىڭلار كېرەك» .

دۇشمەننىڭ هۇجۇمىدىن ساقلىنىشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى —
دۇشمەندىن بالدۇر هەرىكەتكە كېلىپ ، ئۆز - ئۆزىنى تەكشۈرۈش .
ئەگەر بىز ئۆزىمىزگە قاتتىق تەلەپ قويۇپ ، ئۆزىمىزنىڭ ئاجىزلىقى-
مىزنى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ تېپىپ چىقمىدىغان هەمدە تىرىشىپ
تۈگىتمىدىغان ۋە تۈزىتىدىغان بولساق ، دۇشمىنىمىز هېچقانداق سۆز-
چۆچەك قىلالمايدۇ . ئۇلۇغ بىئولوگ چارلېز دارۋېن ئەنە شۇنداق
قىلغان . ئۇ ئۆز - ئۆزىنى تەنقىد قىلىشنى 15 يىل داۋاملاشتۇرغان .
ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆلمەس ئەسىرى «تۈرلەرنىڭ كېلىپ چىقىشى»نى يېزىپ
پۈتكۈزگەندىن كېيىن ، بۇ تەدرىجىي تەرەققىيات نۇقتىئىنەزىرىنىڭ
ئېلان قىلىنىشى ئەينى زامانداشلىرى ئىدىيە ساهەسىدىكىلەرنى غايەت زور
زىلزىلىگە سالىدىغانلىقىنى ، بولۇپمۇ ئەينى زامانداشلىرى دىن ساهەسى-
دىكىلەرنىڭ كۈچلۈك قارشىلىقىنى قوزغايدىغانلىقىنى هېس قىلغان .
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى بېسۇۋېلىپ ، ئۆزىنىڭ نۇقتىئىنەزەرلىرىگە ،
تۈرلۈك سانلىق مەلۇماتلارغا ۋە پىكىر قىلىش ئۇسۇلىغا بىر - بىرلەپ
قاراپ چىقىپ ، ئاخىرقى يەكۈننى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ چىققان . ئۇ
ئۆز - ئۆزىنى تەنقىد قىلغۇچى بولۇش سۈپىتىدە هارماي - تالماي 15
يىل ئىشلىگەن .

ناۋادا بىراۋ سىزنى «ئۆلگۈر كالۋا» دەپ تىللىسا قانداق قىلى-
سىز ؟ خاپا بولامسىز ؟ ئۇرۇشامسىز ؟ ئۆچ ئالامسىز ؟ ئامېرىكىنىڭ
زۇكىتۇڭنى لىنكولىن ئۇنداق قىلمىغان . ئۇنىڭ قول ئاستىدا ئىشلەي-
دىغان دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىنىڭ مىنىستىرى ئېتكاستانتون
ئۇنى «ئۆلگۈر كالۋا» دەپ تىللىغان . چۈنكى ، لىنكولىن ئۇنىڭ
ئىشىغا چات كىرىۋالغان . بىر نائىنساب سىياسەتۋازغا ماداراچىلىق
قىلىش يۈزىسىدىن لىنكولىن بىرقانچە تۈەنلىك بىر قوشۇننى مۇداپىئە
لېنىيەسىدىن يۆتكەپ چىقىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرگەن . ستاد-
تون لىنكولىنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىشنى رەت قىلغان . نەتىجىدە
قانداق بولغان ؟ لىنكولىن ستانتوننىڭ ئۆزىنى قوپاللىق بىلەن تىللە-

غانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن قىلچە ئاچچىقلانمىغان . ئۇ ئېغىر-بېسىقلىق بىلەن مۇنداق دېگەن : «ئەگەر ستانتون مېنى كالۋا دەپ تىللىغان بولسا ، بەلكىم مەن راستتىنلا كالۋا ئوخشايمەن . ئۇنىڭ پىكرى توغرىسىدا تۇرىدۇ ، مەن ئۆزۈم بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىپ كېلەي» .

لىنكولىن راستتىنلا ستانتوننى يوقلاپ كەلگەن . ستانتون قىلچە يوشۇرمايلا ئۇنىڭغا بۇ بۇيرۇقنىڭ خاتا دېگەن . بىردەم بەس - مۇنازىرە قىلىشقاندىن كېيىن ، زۇڭتۇڭ ئاخىر بۇيرۇقنى ئەمەلدىن قالدۇرغان . لىنكولىن باشقىلارنىڭ تەنقىدىنى ئەنە شۇنداق خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىدىغان ئادەم ئىدى . ئۇ باشقىلارنىڭ تەنقىدىنىڭ سەممىي ۋە ياخشى نىيەت بىلەن بېرىلگەنلىكى ، شۇنداقلا تولۇق پاكىت ئاساسى بارلىقىنى تونۇپ يەتسىلا ، خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلاتتى ۋە قوللىناتتى .

بىزمۇ ئوخشاش بولمىغان پىكىرلەرنى لىنكولىنىدەك قوبۇل قىلىشىمىز لازىم ، چۈنكى ھېچكىم ھەممە نۇقتىئىنەزىرىم توغرا دەپ ئېيتالمايدۇ . زۇڭتۇڭ زېئودو روزۇېلت مېنىڭ ئاق سارايغا كىرگەندىن كېيىنكى پىكىرلىرىنىڭ كۆپ بولغاندا تۆتتىن بىر قىسمى توغرا دېگەن ؛ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇر ئېينىشتېيىن ھەتتا ئۆزىنىڭ مۇلاھىزىلىرىنىڭ 99 پىرسەنتىنىڭ بىمەنە مۇلاھىزە ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان . «دۇشمەنلىرىمىزنىڭ نۇقتىئىنەزەرلىرى — دەيدۇ 17-ئەسىردە ئۆتكەن فىرانسىيەلىك مەشھۇر يازغۇچى لاروشغۇكولد ، — كۆپ ھاللاردا ئۆزىمىزنىڭ ھۆكۈملىرىگە قارىغاندا ھەقمۇھەتكە تېخىمۇ يېقىن كېلىدۇ» .

ئۆزۈمنى ئېلىپ ئېيتسام ، بۇ قائىدىلەرنى چۈشىنىمەن . لېكىن ، بىرەركىم مېنى تەنقىد قىلغاندا ، سەل ئاغرىنىپراق ئېيتسىلا ئولتۇرالماي قالسامەن ، بەزىدە شۇنداق چىچاڭشىپ كېتىمەنكى ، باشقىلارنىڭ تەنقىد بېرىشتىكى غەرىزىنى قىلچىمۇ نەزەرگە ئېلىپ قويمايمەن . ئىش ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن يەنە پۇشايمان قىلىپ ئۆزۈمنىڭ قىلغانلىرىمغا غەزىپىم كېلىدۇ . ھەممىمىز تەنقىدنى ئاڭلىساق ئاساسلا

ئاچچىقىمىز كېلىدۇ ، ماختاشنى ئاڭلىساق يايراپ كېتىمىزغۇ ، بۇنداق تەنقىد ياكى ماختاشنىڭ ئاساسى بار - يوقلۇقى بىلەن كارىمىز بولمايدۇ . بىز لوگىكىلىق ئورۇنلاشتۇرۇشنى ياقتۇرمايمىز ، ھېسسىياتىمىزنىڭ بۇيرۇقىنى قوبۇل قىلىشنىلا ياقتۇرىمىز . لوگىكا بىز ئۈچۈن ئېيتقاندا بىپايان ، قايناپ - تاشقان ھېسسىيات دېگىزىمىزدا لەيلەپ يۈرگەن تەنھا قولۇاق ، خالاس . ئارىمىزدىكى نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزىمىزگە بەك ئىشىنىپ كېتىمىز ، ئەمما نەچچە ئون يىل ئۆتكەندىن كېيىن شۇ چاغدا قىلغان - ئەتكەنلىرىمىزگە نەزەر سالساق ، ئېھتىمال كۈلكىلىك ۋە بىمەنە ھېس قىلىشىمىز مۇمكىن . «مىشچانلار ئەدەبىياتى يازغۇچىسى» دەپ نام ئالغان ۋېلىيام ئاۋېن ۋېيتنىڭ ئاشۇنداق ئەسلىمىسى بار . ئۇ 50 يىلنىڭ ئالدىدىكى ئۆزىنى «تەلۋىلەرچە تەكەبباۇر ياش» ، «كۆپ ھاللاردا نومۇسنى بىلمەيدىغان ئەخمەق» ، «سالاپەتلىك ساختىپەز» ۋە «ھېچقانچە بىلىمى يوق ، لېكىن ھېچكىمنى كۆزگە ئىلمايدىغان كالامپاي تەھرىر» دەپ يازغان . ناۋادا ئۆزىمىزنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىنى يەنە 20 يىلدىن كېيىن تەسۋىرلەيدىغان بولساق ، ۋېلىيام ئاۋېن ۋېيتقا ئوخشاش تەسىراتقا ئىگە بولۇپ قالارمىزمۇ ؟

بۇ بابنىڭ ئالدىنقى قىسمىدا ئادىل بولمىغان تەنقىدكە مۇئامىلە قىلىش ئۇسۇلى توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتكەنىدىم . بۇ يەردە يەنە مۇنداق بىر ئىشنى سەمىگلەرگە سېلىپ قويماي : ناۋادا باشقىلارنىڭ تەنقىدىنى قوبۇل قىلالماي تازا ئاچچىقىڭلار تۇتۇپ تۇرغاندا ئۆپكەڭلار - نى بېسىۋېلىڭلار ھەمدە ئۆزۈڭلارغا : «ئاچچىقىڭدىن يان ! مەن تاكاللاشقان ئادەم ئەمەس . ئېينىشتېيىن مەن 99 پىرسەنت ۋاقتىمنى خاتالىشىش بىلەن ئۆتكۈزگەن دېگەن يەردە ، مەندە 80 پىرسەنت خاتالىق يوقمىدۇ ؟ بەلكىم قارشى تەرەپنىڭ تەنقىدى مەندە ساقلىنىۋاتقان مەسىلىنىڭ ئەجەللىك يېرىگە تەككەن بولسا كېرەك ! ئەگەر راستتىنلا شۇنداق بولىدىغان بولسا ، ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتسام ھەمدە ئۇنىڭ تەنقىدىدىن پايدىلىق نەرسىلەرنى قوبۇل قىلسام بولغۇدەك» دەڭلار .

كاكائو شىركىتىنىڭ باش كېسىمدارى كانېس روكمان 1 مىليون

دوللار خەجلەپ رادىيو ئىستانسىسى ئارقىلىق ئاممىدىن پىكىر ئالـ
غان . ئۇ مەدھىيە ئوقۇلغان خەتلەرگە قاراپمۇ قويمىغان ، ئەمما تەنقىد
يېزىلغان خەتلەرنى بىر - بىرلەپ ئوقۇپ چىققان . ئۇ پەقەت مۇشۇنداق
تەنقىد يېزىلغان خەتلەردىنلا بىلىشكە تېگىشلىك نەرسىلەر بىلەن تو-
نۇشقىلى بولىدىغانلىقىنى بىلگەن .

«فورد» شىركىتىمۇ شىركەت ۋە زاۋۇتلارنىڭ ئەھۋالى بىلەن
تونۇشۇشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەن . شىركەت ئىشچى - خىزمەت-
چىلەردىن تەنقىد ۋە تەكلىپ بېرىشنى داۋاملىق تەلەپ قىلىپ تۇرغان
ھەمدە ياخشى پىكىر - تەكلىپ بەرگۈچىلەرنى مۇكاپاتلىغان .

مەن ئىلگىرى سوپۇننى بازارغا سېلىش بىلەن شۇغۇللانغان بىر
ئادەمنى تونۇيمەن . ئۇ كورگارت سوپۇننى بازارغا سېلىشنى باشلىغان-
دا ، تىجارىتى ئىنتايىن كاسات ئىدى ، ئۇ ھەتتا دەسمىدىن ئايرىلىپ
قالىدىغان بولدۇم دەپ قورققان . كېيىنچە ئۇ تىجارىتىنىڭ كاسات
بولۇشىدىكى سەۋەب سوپۇننىڭ سۈپىتى ۋە باھاسىدا بولماستىن ،
بەلكى ئۆزىنىڭ سودا قىلىشنى بىلمەيدىغانلىقىدا ئىكەنلىكىنى سەز-
گەن . ئۇ باشقىلار تۇرۇۋاتقان بىنانىڭ سىرتىدا ئايلىنىپ يۇرۇپ ،
خەقنىڭ ئۇنىڭ سوپۇننى ئالماسلىقىدىكى سەۋەب ئۇستىده باش قاتۇ-
رۇشنىلا بىلگەنۇ ، دادىللىق بىلەن خېرىدارلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ پە-
كىر ئېلىشنى بىلمىگەن . بۇ ئىشتىن كېيىن ئۇ سوپۇن سېتىش
ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتكەن . بەزىده ئۇ ھەتتا ھېلىلا سۆزلەشكەن خېرىدار-
نىڭ ئالدىغا قايتىپ كېلىپ : «مېنىڭ قايتا كېلىشتىكى مەقسىتىم
سوپۇنۇمنى يەنە بىر قېتىم بازارغا سېلىش ئۈچۈن ئەمەس ، پەقەت
سىزنىڭ پىكىر ۋە تەكلىپلىرىڭىزنى ئاڭلاپ بېقىش ، بۇنىڭدىن بىرقا-
چە مىنۇت ئىلگىرى سوپۇن سېتىش بىلەنلا بولۇپ كېتىپ بەلكىم
بەزىبىر بولمىغۇر گەپلەرنى دەپ سالغان بولۇشۇم مۇمكىن ، ئۇ گەپ-
لەرنى ماڭا ئېيتىپ بېرەرسىزمۇ ؟ سىز مەندىن چوڭ ، تەجرىبىگە
باي ، توغرا قىلمىغان تەرەپلىرىم بولسا ، يۈزى چۈشۈپ كېتەرمىكىن
دەپ ئەندىشە قىلماي تەنقىد بەرسىڭىز » دېگەن .

شۇنىڭ بىلەن ئۇ نۇرغۇن دوست تۇتقان ۋە سەمىمىي نەسىھەتلەر-

نى ئاڭلىغان .

بۇ مال بازارغا سالغۇچى كېيىن قانداق بولغاندۇ؟ ئۇ دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ سوپۇن شىركىتى — كورگارت پارمولب سوپۇن شىركىتىنىڭ باش مۇدىرى بولىدۇ . ئۇنىڭ ئىسمى ئې .خا .لىتلې ، ئۇنىڭ يىللىق كىرىمى 240 مىڭ 141 دوللار ، ئۇ ئامېرىكىدىكى 14 چوڭ بايىنىڭ بىرى .

ئەگەر باشقىلارنىڭ تەنقىدى كەيپىياتىمنى بۇزۇۋەتمىسۇن دېسەڭىز ، مۇنۇ ئۇچىنچى پىرىنسىپنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ :

تەنتەكلىكىڭىزنى ئۇنتۇپ قالماي ، ئۆز - ئۆزىڭىزنى تەنقىد قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىڭ ، تاكامۇللاشقان ئادەم بولاي دېسىڭىز ئې .خا . لىتلېدىن ئۆگىنىپ ، باشقىلارنىڭ ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلغان ، يەنە ئىلىق روھىغا باي پىكىرلىرىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن قوبۇل قىلىڭ .

2 . غەم - قايغۇنىڭ كۆپىنچىسى پۇل ئۈچۈن بولىدۇ

ناۋادا مېنىڭ كىشىلەرنى مال - دۇنيا ئۈچۈن قايغۇرۇشتىن راستتىنلا قۇتۇلدۇرالايدىغان ئامالىم بولسا ، كىتاب يازمەن دەپ ئاۋارە بولۇپ يۈرمەي ، ئاق سارايغا كىرىپ ، زۇكۇتۇكنىڭ خۇسۇسىي مەسلىھەتچىسى بولغان بولاتتىم . بىراق ، بۇ جەھەتتە مەن ھېچبولمىغاندا بەزى نوپۇزلۇق ئەربابلارنىڭ سۆزىنى نەقىل كەلتۈرۈپ بولسىمۇ كۆپچىلىككە ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن ۋە يۈرگۈزۈشكە بولىدىغان بەزى چارىلەرنى كۆرسىتىپ بېرەكچىمەن .

«دەۋر» ھەپتىلىك ژۇرنىلى ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ غەم - قايغۇسىنىڭ 70 پىرسەنتى پۇل - دۇنيا ئۈچۈن بولىدىغانلىقىنى ئىستاتىستىكىلاپ چىققان . گاللوپ خەلق رايىنى سىناش كومىتېتىنىڭ باشلىقى دوكتۇر گاللوبنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ بۇ جەھەتتە نۇرغۇن تەكشۈرۈشلەرنى ئېلىپ بېرىپتۇ . تەكشۈرۈلگەن كىشىلەرنىڭ كۆپىنى-

چىسى كىرىمىمىز 10 پىرسەنت ئاشىدىغانلا بولسا ، پۇل - دۇنيا ئۇچۇن قايغۇرۇپ يۇرمەيتتۇق دەپ قارايدىكەن . لېكىن ، كۆپ ئەھۋال ئاستىدا ئىش بۇنداق بولمايدۇ - دە . مەن بۇ بابنى يېزىشتىن ئىلگىرى ، ئىلزاستانبۇرتون خانىمنى مەخسۇس زىيارەت قىلدىم . ئۇ نيۇيورك «ۋونامىك» سودا ساراينىنىڭ مەسلىھەت بېرىش بۆلۈمىدە كۆپ يىل ئىشلىگەن ، كېيىن يەنە خۇسۇسىي ئىقتىساد مەسلىھەتچىسى بولۇپ ، خېرىدارلارنىڭ پۇل جەھەتتىكى مەسلىسىنى مەخسۇس ھەل قىلىپ بەرگەن . ئۇنىڭ خېرىدارلىرى ئىچىدە ئايلىق كىرىمى 1000 دوللارغا يەتمەيدىغان ھۆكۈمەت خادىملىرىدىن تارتىپ كاتتا باي - سودىگەرلەرگىچە ھەرقايسى قاتلام كىشىلىرى بار ئىكەن . ئۇ ماڭا مۇنداق دەپ سۆزلەپ بەردى : «كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۇچۇن ئېيتقاندا ، پۇلنىڭ كۆپ بولۇشى ئىقتىسادىي جەھەتتىكى غەم - قايغۇنى داۋالايدىغان شىپالىق دورا ئەمەس . مەن بۇنداق ئادەملەرنى ھەقىقەتەن كۆپ كۆردۈم ، ئۇلارنىڭ كىرىمى كۆپ ، خىراجىتىمۇ كۆپ ، بېشى قاتىدىغان ئىشلىرىمۇ كۆپ ئىكەن ، پۇل - دۇنيانى دەپ غەم قىلىپ يۇرگەن كىشىلەرنىڭ كۆپىنچىسى پۇلنى بەك ئاز تاپقانلار ئەمەس ، بەلكى پۇل خەجلەشنى بىلمەيدىغانلار » . بۇ گەپنىڭ ئاخىرقى جۇملىسى قۇلاققا تازا ياقمايدۇ ، لېكىن كىرەك يوق ، ھېلىمۇ ياخشى ستانبۇرتون خانىم ھەممە ئادەمنى دېگىنى يوق . ئۇنىڭ دېگىنى پەقەت پۇل ئۇچۇن قايغۇرۇپ يۇرگەن كۆپ ساندىكى كىشىلەر ، ئېھتىمال ئۇ سىزنى كۆزدە تۇتمىغاندۇ ، بەلكى ئاچكۆز ياكى بىر نەۋرە سىڭلىڭىزنى كۆزدە تۇتقاندۇ .

بەزى كىتابخانلار بەلكىم : «سىز كارنېگ بۇ مەسىلىنى ئەجەب ئاددىي چاغلايدىغانسىز ! ناۋادا سىز مېنىڭ ئىش ھەققىمدىن مېنىڭ قەرزىمنى تۆلەپ باقسىڭىز ، مېنىڭ يېنىمدىكى پۇلنى خەجلەپ مەن قىلماقچى بولغان ئىشلارنى بېجىرىپ باقسىڭىز ، ئاندىن پۇلنىڭ تەمىنى تېتىيتتىڭىز » دېيىشى مۇمكىن . ئەمەلىيەتتە ، مېنى پۇل ئۇچۇن قايغۇرمايدۇ دەمسىز ؟ مەن مىسسۇرى ئىشتاتىدا دېھقانچىلىق قىلغان ، ھەركۈنى ئېتىزدا ياكى قۇرۇق ئوت - چۆپ دۆۋىسىدە ئون نەچچە

سائەتلەپ ئېغىر ئەمگەك قىلاتتىم . كۆپ ھاللاردا ھېرىپ بەللىرىم سىرقىراپ ئاغرىپ كېتەتتى ، شۇ چاغدىكى بىردىنبىر ئۈمىدىم جىسمانىي ئازابتىن قانداق قۇتۇلۇش ئىدى . بۇنداق ئېغىر ئەمگەك قىلىپ قانچىلىك پۇل تاپاتتىڭ دېمەمسىز ؟ بىر سائەت ئىشلەپ تاپقىنىم 10 تىيىنغىمۇ يەتمەيتتى ، بىر كۈندە 10 سائەت ئىشلەپ ئاران يېرىم دوللار تاپاتتىم .

بۇنداق تۇرمۇشنىڭ مەزمۇنى ماڭا ئايان ئىدى : يۇيۇنۇش ئۆيى يوق ، تۇرۇبا سۇيى يوق بۇنداق ئۆيدە نەچچە 10 يىل ياشىشىمغا توغرا كېلەتتى . يېتىپ - قوپىدىغان ئۆيۈمنىڭ تېمپېراتۇرىسى ھەمىشە نۆل-دىن يۇقىرى 8 سېلسىيە گىرادۇسقىمۇ يەتمەيتتى . بىر تىيىن بولسا-مۇ ئاپتوموبىل كىراسىنى تېجەش ئۈچۈن ، نەچچە كىلومېتىر يولنى پىيادە ماڭاتتىم . ئىلاجسىزلىقتىن تۆشۈكلۈك ئايىغ ۋە ياماق ئۈستىگە ياماق چۈشكەن كىيىملەرنى كىيىپ يۈرەتتىم . ئاشخانىغا كىرىپ قال-سام ، ئەڭ ئەرزان تاماق ، مېھمانخانىدا قونۇپ قالسام ئەڭ ئەرزان ياتاق زاكاس قىلاتتىم.....

ئاشۇنداق كۈن ئۆتكۈزۈپ تۇرۇقلۇق ، ئاشۇ ئازغىنا كىرىمىدىن ھەر كۈنى يەنە بىرقانچە تىيىن تېجەپ ، ئىشسىز قالغان چاغلىرىمدا خەجلەرمەن دەپ ساقلاپ قويياتتىم . ماڭا شۇ نەرسە ئايان ئىدىكى ، قەرزگە بوغۇلۇپ قالماي ، غۇربەتچىلىكتىن ساقلىناي دەيدىكەنمەن ، سودىگەرلەرگە ئوخشاش كىرىمىمگە قاراپ چىقىم قىلىشىم ، پىلانلىق خىراجەت قىلىشىم كېرەك . ھالبۇكى ، بۇ دەل نۇرغۇن كىشىلەر ئاسانلىقچە ئىشقا ئاشۇرالمايۋاتقان نۇقتا . مېنىڭ بىر نەشرىيات باشلى-قى ئاغىنەم بار ، ئۇنىڭ ئىسمى لېئو شىمىنگىن . بىر قېتىم ئۇ ماڭا ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قولى قىسقىلىقتىن قايغۇرۇشى ئاساسەن ئۇلار-نىڭ نەزەر دائىرىسىنىڭ تارلىقىدىن بولغان دېگەنىدى . ئۇ ماڭا ئۆزى تونۇيدىغان بىر بوغالتىرنىڭ ئەھۋالىنى سۆزلەپ بەردى . ئۇ كىشى كەسىپكە كەلگەندە شىركەت بويىچە ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىكەن . لېكىن ، ئۇنىڭ پۇل خەجلىشىگە قارىسىڭىز ھەقىقەتەن ئىشەنگۈڭىز كەلمەيدۇ ! مەسىلەن ، ئۇ جۈمە كۈنى چۈشتىن كېيىن مائاش ئالىدە-

كەن - دە ، ئىشتىن چۈشۈپلا كوچىغا چىقىدىكەن . بىرەر دۇكاندىن ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان بىرەر قۇر پەلتونى كۆرۈپ قالسا ، قىلچە ئويلىنىپ ئولتۇرمايلا سېتىۋالىدىكەن . ئۇ بايىلا ئالغان مائاشىدىن ئالدى بىلەن ئۆي ئىجارىسى ، سۇ ، توك ھەققىنى تۆلەۋېتىش ۋە زۆرۈر چىقىملارنى قىلىشنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمايدىكەن . ئۇ پۇخادىن چىققۇچە خەجلەشنىلا بىلىپ ، ئاقىۋىتى بىلەن قىلچە ھېسابلاشمايدى-كەن . لېكىن ، ئۇ خىزمەتكە كەلگەندە ئۇنداق ئادەم ئەمەس ئىكەن . ئۇ بوغالتىر بولغان ئادەم شىركەتنىڭ ئىگىلىكىدىمۇ ئوخشاشلا ئاقىۋە-تلى بىلەن ھېسابلاشمىغان بولسا ، شىركەتنىڭ ئاللىبۇرۇن ۋەيران بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى ئوبدان چۈشىنىدىكەن .

شۇنىڭ ئۈچۈن ، مۇنداق بىر نۇقتىنى ئېسىگىلاردا چىڭ تۇتۇشۇڭ-لار شەرت : پۇل خەجلەشكە كەلگەندە تىجارەتچىلەردىن ئۆگىنىپ ، كىرىمگىلارغا قاراپ چىقىم قىلىڭلار ، پىلانلىق چىقىم قىلىڭلار . بۇرنۇڭلارنىڭ ئۇچىنىلا كۆرمەڭلار ، قولۇڭلارغا پۇل كىرسىلا خەجلىۋەتمەڭلار .

ئۇنداقتا ، پۇل خەجلەشنىڭ قانداق ئېپى بار؟ پۇل خەجلەش پىلانىنى قانداق تۈزۈش كېرەك؟ تۆۋەندە كۆپچىلىككە بۇ جەھەتتىكى تۆت ئاساسىي پىرىنسىپنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمەن :

بىرىنچى پىرىنسىپ : بارلىق چىقىمنى خاتىرىلەپ مېڭىش

ئەنگلىيەلىك مەشھۇر يازغۇچى ئارنولد بېننېت تېخى نام چىقار-مىغان چاغلاردا لوندوندا ئىنتايىن غۇرۇرىتچىلىكتە ئۆتكەن ، ھال - كۈنى ئىنتايىن خاراب ئىدى ، شۇڭا ئۇ بىر بىيانس پۇل خەجلىسىمۇ دەپتەرگە يېزىپ ماڭاتتى . پۇلنى نېمىگە خەجلىگەنلىكى كۆڭلىدە بەش قولدەك ئېنىق ئىدى . ئۇ بۇ ئادىتىدىن تولىمۇ مەمنۇن ئىدى . كېيىن ئۇ نام چىقارغان ، باي بولغان ، كاتىرغا ئىگە بولغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئۆزىنىڭ چىقىمىنى خاتىرىلەپ مېڭىشنى قەتئىي داۋاملاشتۇرغان .

نېپىت كوزىرى جون داۋسون روكفېللېرمۇ ھېساب دەپتەر تۇتۇ-قان . ئۇ ھەركۈنى ئاخشىمى دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ بولۇپ ، ئۇخلاش-تىن ئىلگىرى ، بىر كۈنلۈك چىقىمنى تەپسىلىي ھېسابلاپ كۆرىدى-

كەن . شۇڭلاشقا ، چۆنتىكىدە قانچىلىك پۇلى بارلىقى ئۇنىڭغا بەش قولدەك ئايان ئىكەن .

بۇ سىلەرمۇ بىردىن دەپتەر تۇتۇپ ، پۇتۇن ئۆمرۇڭلاردا خەجلەگەن پۇلۇڭلارنى بىر پۇڭنىمۇ قالدۇرماي بىر - بىرلەپ خاتىرىلەپ مېڭىڭلار دېگەنلىك بولامدۇ ؟ ئەمەلىيەتتە ، ئۇنداق قىلىپ يۈرۈش پۇتۇنلەي ھاجەتسىز . مەن پۇل خەجلەشكە ئۇستا بەزى كىشىلەرنىڭ پىكرىنى ئاڭلاپ باقتىم ، ئۇلار تەكلىپ بېرىپ ، بىر ئايلىق ، مۇمكىن بولسا بىر پەسىللىك چىقىمىڭىزنى تەپسىلىي خاتىرىلەپ ماڭىدىغان بولسىڭىز ، ئۆزىڭىزنىڭ چىقىمى توغرىسىدا ئومۇمىي چۈشەنچىگە ئىگە بولالايسىز ، ئاندىن مۇشۇ بىر ئايلىق ياكى بىر پەسىللىك چىقىم قىلىش ئەھۋالىڭىزغا ئاساسەن خام چوت تۈزۈپ چىقسىڭىز ، كېيىن كەلسە - كەلمەس پۇل خەجلىمەيدىغان بولىسىز دېدى .

ئىككىنچى پىرىنسىپ : زۆرۈر چىقىمىڭىزنىڭ خام چوتىنى تۈزۈپ چىقىڭ

ستانبۇرتون خانىم ماڭا ، شەھەر ئەتراپى رايونىدا ئىككى قوشنام بار ، ئۇلارنىڭ تۇرىدىغان ئۆيى ، كىرىمى ئوخشاش ، بالىلىرىنىڭ سانىمۇ ئوخشاش ، بىراق ئۇلارنىڭ چىقىم قىلىش ئەھۋالى پۈتۈنلەي ئوخشاش ئەمەس . سەۋەب قەيەردە ؟ چۈنكى ، ھەرقايسى ئائىلىنىڭ ئۆزىگە لايىق كونكرېت ئەھۋالى بار . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ستانبۇرتون خانىم ، خام چوتنى ئۆزىنىڭ ئېھتىياجىغا ، ئىمكانىيىتىگە قاراپ تۈزۈش كېرەك دەيدۇ .

چىقىم پىلانلىق بولۇش كېرەك دېگەن ئوي تۇرمۇشنىڭ لەززىتىنى كېمەيتىۋەتمەيدۇ . پىلان تۈزۈش ئاساسەن ئىقتىسادىي جەھەتتە بىر خىل بىخەتەرلىك تۇيغۇسىغا ئىگە بولۇشنى مەقسەت قىلىدۇ . كۆپ ئەھۋال ئاستىدا ، ئىقتىسادىي جەھەتتىكى بۇنداق بىخەتەرلىك تۇيغۇسىمۇ كۆڭۈلنى خاتىرجەم تۇتۇش ۋە تۇرمۇشتىن مەمنۇن بولۇشنىڭ ئالدىنقى شەرتى ھېسابلىنىدۇ . «چىقىم قىلىش پىلانى بولغان ئادەم باشقىلاردىن بەختلىك ئۆتىدۇ» دەيدۇ ستانبۇرتون خانىم .

چىقىم خام چوتىڭىزنى زادى قانداق تۈزۈپ چىقىشىڭىز كېرەك ؟

ئالدى بىلەن زۆرۈر چىقىملىرىڭىزنى بىر دەپتەرگە يېزىۋېلىشىڭىز لازىم ، ئەلۋەتتە . ئۇنىڭدىن قالسا ، تەجرىبىلىك ئادەملەرنى ئەقىل كۆرسىتىشكە تەكلىپ قىلسىڭىزمۇ بولىدۇ . بەزى تۇرمۇش خىراجىتى ھەققىدە گېزىتلەر پات - پات خەۋەر قىلىپ تۇرىدۇ ، بۇنداق ماقالىلەر - نىمۇ ئوقۇپ تۇرۇشىڭىز لازىم .

ستانبۇرتون خانىمنىڭ ئېيتىشچە ، خېرىدارلارنىڭ خام چوت تۇزۇشىگە ياردەم بەرگەندە ، ئادەمنىڭ بېشىنى تازا قاتۇرىدىغىنى كـ- رىمى ئوتتۇرا ھال سەۋىيەدىكى كىشىلەر ئىكەن . مەن ئۇنىڭدىن نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ دەپ سورىسام ، ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى : «بۇنداق ئوتتۇرا ھال سەۋىيەدىكى كىرىم نۇرغۇن ئائىلىلەردە كېچە - كۈندۈز دېگۈدەك ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقان نىشان . بۇنچىلىك كىرىمگە ئېرىشكەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئۇنى - بۇنى سېتىۋالغۇسى كېلىدۇ . بۇنداق ئىدىيە ئاسانلا ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئىقتىدارىدىن ئېشىپ چۈشىدىغان بىر خىل تۇرمۇشقا ئېلىپ بارىدۇ - دە ، ئاخىرىدا كىرىمى چىقىمىنى قاپلىيالماي ، قاتمۇقات قەرزگە بوغۇلۇپ قېلىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . مانا بۇ نېمە ئۈچۈن كىرىم كۆپەيسە باش قېتىنچىلىقمۇ كۆپەيىپ كېتىشتىكى سەۋەبلەرنىڭ تۈگۈنى» .

بىز ئىككى خىل تاللاشقا دۇچ كېلىمىز : بىرسى ، ئۆزىمىزنى چىقىم پىلانى تۇزۇشكە مەجبۇرلاش . ئۇزاق مۇددەتلىك نۇقتىئىنەزەر- دىن قارىغاندا ، بۇنداق ئۆتكۈزگەن تۇرمۇش بەختلىك بولىدۇ ؛ يەنە بىرسى ، پۇلنى كەلسە - كەلمەس خەجلەپ ، ئاخىرىدا قەرزگە بوغۇلۇپ ئارامخۇدا ياشىيالماسلىق . قېنى ، سىز قايسى يولدا مېڭىشنى خالايسىزكىن ؟

ئۇچىنچى پىرىنسىپ : بالىلىرىڭىزنى پۇل خەجلەشنىڭ ئېپىنى بىلدۈرگەن قىلىپ تەربىيەلەڭ

«تۇرمۇش» ژۇرنىلىغا بېسىلغان بىرپارچە ماقالە مەندە ئىنتايىن چوڭقۇر تەسىر قالدۇردى . ماقالىنىڭ ئاپتورى ستاينا ۋېستون تاتېل بۇ ماقالىسىدە توققۇز ياشلىق قىزنىڭ پۇل خەجلەشنىڭ ئېپىنى قانداق ئۆگەتكەنلىكى ئۈستىدە توختالغان . ئۇ بانكىدىن ئامانەت كېنىشكىسى

ئەكىلىپ ، قىزىغا ساقلاشقا بەرگەن ، قىزى پارچە - پۇرات خىراجەت پۇلى تاپقان ھامان ئانىسىغا ئامانەت قويغان ، ئانىسى ئۇ تاپشۇرغان پۇلنى ئامانەت كىشىكىسىگە يېزىپ بەرگەن . قىزىغا پۇل لازىم بولغاندا بىر «چەك» يېزىپ ئانىسىدىن پۇل ئېلىپ خەجلىگەن . قىزى بۇ ئويۇنىغا ئىنتايىن قىزىقىپ قالغان ، شۇنداقلا ئۇنىڭدىن پۇل خەجلەشتىكى مەلۇم جىددىيەلىك ۋە مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى ئۆگىنىۋالغان .

تۆتىنچى پىرىنسىپ : ناۋادا ئۆزىڭىزنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قىيىن شارائىتىڭىزنى ياخشىلىيالماي قالسىڭىزمۇ روھىي جەھەتتىكى يۈكىڭىزنى كۆپەيتىۋالماڭ

ناۋادا ئۆزىڭىزنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قىيىن شارائىتىڭىزنى ئۆزگەرتەلمىگەن بولسىڭىز ، كەيپىياتىڭىز ۋە ئىدىيەڭىزنى تېخىمۇ ئازاده تۇتۇڭ . ھېچبولمىغاندا ، پۇلى يېتىشمەيدىغان ئادەم يالغۇز مەنلىمىتىم ، ئۇنىڭغا باش قاتۇرۇپ نېمە قىلىمەن ؟ دەپ ئويلاڭ .

بىز ئېرىشىشنى خىيال قىلغان مەلۇم نەرسىگە ئېرىشەلمىگەنلىكىمىزگە باش قاتۇرۇپ يۇرمەسلىكىمىز لازىم . بۇنچىلىك ئىشنى دەپ خاپا بولۇپ ۋە رەنجىپ يۇرۇشىمىز ھەقىقەتەن ھاجەتسىز . ئۇلۇغ رىم پەيلاسوپى سېنېكا ئۆز ئىلكىدىكى نەرسىلەر ىىلەن قانائەتلەنمەيدىغان ئادەم بەختلىك بولالمايدۇ دەپ ياخشى ئېيتقان . ھەممەيلەننىڭ ئاشۇنداق بەختسىز ئادەملەردىن بولۇپ قالماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن .

3 . تاللىغان كەسىپ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇش كېرەك

بۇ بابنى تۇرمۇش مۇساپىسىگە تېخى قەدەم قويمىغان ياش دوستلارغا ئاتاپ يازدىم . ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن ، ئۇلار دىلى ۋاللىده يورۇپ كەتكەنلىكىنى ، شۇ سەۋەبتىن كەلگۈسى تۇرمۇشقا بولغان ئىشەنچىسى ۋە جاسارىتى تولۇپ تاشقانلىقىنى ھېس قىلىدۇ .

18 ياشقا كىرەي دەپ قالغان ھەرقانداق بىر ياش تۇرمۇشتىكى

ئىككى چوڭ تاللاشقا دۇچ كېلىدۇ . بۇنداق تاللاش تەقدىرىڭىزنى بىر كۈن ئىچىدىلا ئۆزگۈل - كېسىل بەلگىلەيدۇ . ئۇ سىزنىڭ كەيپىياتىڭىزغا ، كىرىمىڭىزگە ۋە سالامەتلىكىڭىزگە تەسىر كۆرسىتىدۇ ، ئۇ- مۇر بويى كۆرىدىغان راھىتىڭىز ۋە دۇچ كېلىدىغان بالايىئاپىتىڭىزنى بەلگىلەيدۇ .

بۇ زادى قانداق تاللاش ؟ بىرسى ، ئۆمرىڭىزنى زادى قايسى كە- سىپ بىلەن ئۆتكۈزىسىز ، دېھقان بولامسىز ، ئورمان باققۇچى بولامـ- سىز ، پوچتىكەش بولامسىز ، ماشىنىست بولامسىز ، خىمىك بولامـ- سىز ، بالىلارغا ساۋاق بېرىدىغان ئوقۇتقۇچى بولامسىز ياكى قەھۋەخانا ئاچامسىز ؟ ئىككىنچىسى ، بولغۇسى بالىلىرىڭىزغا ئاتا ياكى ئانا بو- لۇشقا كىمنى تاللايسىز ؟ مۇھىم بولغان بۇ ئىككى چوڭ تاللاشنىڭ ئاقىۋىتىنى كۆپ ھاللاردا كىشىلەرنىڭ مۆلچەرلەپ كېتەلىشى تەس . خۇددى ئېمىرسون فوسدىك ئېيتقاندەك : «كەسىپ تاللاشقا كەلگەندە ياشلارنىڭ ھەممىسى قىمارۋاز بولىدۇ ، ئۇلار پۈتۈن ھاياتىنى دو چىقىشى شەرت» .

قانداق قىلغاندا ئۆزىڭىزنى كەسىپ تاللىغاندا زىيادە تەۋەككۈلچى ئورۇنغا چۈشۈرۈپ قويمايسىز ؟ بۇنىڭ چارىسى بار . ئالدى بىلەن ، ئۆزىڭىز قانائەتلەنگۈدەك ، سىزگە خۇشاللىق بېغىشلىيالىغۇدەك خىز- مەت تاللىشىڭىز لازىم . مەن بالون زاۋۇتىنىڭ خوجايىنى داۋىت گودرىشتىن ، بىر ئادەمنىڭ كەسىپتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدىكى ئالدىنقى شەرت نېمە دەپ سورىسام ، ئۇ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى : «ئۇ چوقۇم ئۆزى شۇغۇللىنىۋاتقان خىزمەتتىن مەمنۇن بولۇشى كې- رەك . ئەگەر ئۇ ئادەم خىزمەتتە خۇشاللىق ھېس قىلسا ، بىر كۈندە ھەرقانچە ئۇزاق ئىشلىسىمۇ رازى بولىدۇ ، چۈنكى ئۇ بۇ خىزمەتنى بىر خىل يۈك ئەمەس ، بەلكى بىر خىل لەززەت ھېس قىلىدۇ» .

ئېدىسون بىزنىڭ شانلىق ئۇلگىمىز ، ئۇ قانداقسىگە مەكتەپ يۈزى كۆرمىگەن بىر گېنىرىت سانتۇچىدىن ئامېرىكىنىڭ سانائەت قىيا- پىتىنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتكەن ئۇلۇغ كەشپىياتچىغا ئايلانغان ؟ ئۇ داۋاملىق ئۆزىنىڭ تەجرىبىخانىسىدا دۇم يېتىپ - دۇم قوپۇپ ،

ھەرکۈنى 18 سائەتتىن ئىشلىگەن ، لېكىن ئۇ بۇنداق تۇرمۇشنىڭ قىينىلىقىنى ھېس قىلمىغان . «مەن ئۆمرۈمدە بىر كۈنمۇ خىزمەت قىلىپ باقمىدىم ! — دەيدۇ ئۇ بىر قېتىم تەسىرلەنگەن ھالدا ، — بۇنى خىزمەت دېگەندىن كۆرە ، لەززەت دېگەن تۇزۇك ! »

بۇنىڭدىن قارىغاندا ، ئۇنىڭ غايەت زور مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ھەقلىق ئىكەن .

مەن كانېس شۇابنىڭمۇ ئاشۇنداق گەپنى قىلغانلىقىنى ئاڭلىغا- نىدىم : «خىزمەتكە بولغان قىزغىنلىقىڭىز تولۇپ تاشقان بولسا ، كارامەت نەتىجىلەرگە ئېرىشەلەيسىز » .

ۋەھالەنكى ، بىر ئادەم ئەگەر ئۆزىنىڭ نېمە قىلماقچى ئىكەنلىكى- نى زادى بىلمىسە ، ئۇنىڭدا خىزمەتكە نىسبەتەن تولۇپ تاشقان قىز- غىنلىقنىڭ بولۇشىدىن قانداقمۇ ئېغىز ئاچقىلى بولسۇن ؟

ئىلگىرى «دۇپونت» شىركىتىدە بىرەر مىڭ خىزمەتچىنى باش- قۇرغان ، ھازىر يەنە ئامېرىكا يەرلىك مەھسۇلاتلار شىركىتى سانائەت مۇناسىۋەت بۆلۈمىنىڭ جېڭىلىقىنى ئۆتەۋاتقان ئېتناكر خانىم بۇ مەسىلىدە مۇلاھىزىسى چوڭقۇر ئايال . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «مېنىڭچە ، دۇنيادىكى ئەڭ بەختسىزلىك نۇرغۇن ياشلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ زادى نېمە قىلماقچى ئىكەنلىكىنى قىلچە بىلمەسلىكىدىن ئارتۇق بولماس . ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى ، ئۇلار خىزمەتنى پۇل تېپىشنىڭلا ۋاستىسى قىلىدۇ » . كرخانىم ھەتتا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ داڭ چىقارغان كىشىلەرنىڭمۇ ئۇنىڭدىن ئەقىل سورايدىغانلىقىنى ، چارە - تەدبىر تېپىشىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ . ئۇلار : «مەن پالانى ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ دوكتورلۇق ئىلمىي ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن ، شىركىتىڭلاردا مەن قىلغۇدەك بىرەر خىزمەت بارمىدۇ ؟ » دەيدۇ . زادى نېمە قىلىش لازىملىقىنى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىمۇ بىلمەيدۇ ، ھەتتا زادى نېمە قىلىشنى خالايدىغانلىقىنىمۇ بىلمەيدۇ ، نۇرغۇن ئەقىللىق ئوغۇل - قىزلار شۇنداق گۇزەل ئارزۇ - ئۈمىدلەر بىلەن تۇرمۇشقا قەدەم قويىدۇ ، بىراق كۆپ ھاللاردا 40 ياشلارغا كىرە - كىرمەيلا ئۇلارنىڭ ئارزۇ - ئۈمىدلىرى بەربات بولۇپ ، تۇرمۇشقا بولغان ھەر-

قانداق ئىشەنچسىزلىق يوقىتىدۇ ، ھەتتا ئېرۇسىنى كاردىن چىقىرىدۇ. غان قورقۇنچلۇق ئەھۋالغا يۈزلىنىدۇ . تۇرمۇشتىكى بۇنداق تراگې. دىيەلەر كىشىنى قانداقمۇ چۈچۈتۇر ئويغا سالمىسۇن ؟ مۇڭاپىق خىز. مەت ھەقىقەتەن جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن ساغلام بولۇشنىڭ مۇھىم كاپالىتى ، جونىس خوپكىنس دوختۇرخانىسىنىڭ دوختۇرى ، دوكتور رابموند پېرلې بىرقانچە سۇغۇرتا شىركەتلىرى بىلەن بىرلىكە. تە تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان . تەكشۈرۈش ئارقىلىق ئۇ «مۇڭاپىق خىزمەت» ئۇزاق ئۆمۈر كۆرۈشنىڭ ئەڭ مۇھىم تاشقى شەرتى ئىكەنلىكىنى بايقىغان .

يېقىندا مەن بىر چوڭ نېفىت شىركىتى كادىرلار بۆلۈمىنىڭ باشلىقى پائۇل باينتو بىلەن بىر كېچىنى كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزدۇم . يېقىنقى 20 يىلدا ئۇ خىزمەت تەلەپ قىلىپ كەلگەنلەردىن 65 مىڭدىن ئارتۇق كىشىنى كۈتۈۋالغان . ئۇ «خىزمەت تەلەپ قىلىشنىڭ ئالتە تۈرلۈك ئۇسۇلى» ناملىق بىر پارچە كىتاب يېزىپتۇ . مەن ئۇنىڭدىن : «ياشلار خىزمەت ئىزدەپ كەلگەندە ئەڭ ئاسان ئۆتكۈزىدىغان خاتالىقى قايسى ؟» دەپ سورىسام ، ئۇ جاۋاب بېرىپ : «ئەڭ زور خاتالىقى شۈكى ، ئۇلار زادى نېمە ئىش قىلماقچى ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ» دېدى ۋە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ دېدى : «ناۋادا بىر كىشى ئۆزىگە كەسىپ تاللاشنى تەييار كىيىم ـ كېچەك دۈكىنىدىن بىر يۈرۈش كىيىم تاللاپ سېتىۋالغاندەك ئاشۇنداق ئاددىي ئىش دەپ قارايدىغان بولسا ، ئۇ بەك قورقۇنچلۇق بولىدۇ . كىيىمنى بىرقانچە يىل كىيگەندىن كېيىن تاشلىۋېتىشكە بولىدۇ ، ھالبۈكى ، كەسىپ بىر ئادەمنىڭ پۈتكۈل كەلگۈسى — ئۇنىڭ ئۆمۈر مۇساپىسىگە مۇناسىۋەتلىك . بۇ ئۇنىڭ تۇرمۇشى بەختلىك ، كۆڭلى خاتىرجەم بولۇشنىڭ ئاساسى ـ دە !»

ياش دوستلىرىم ، سىلەر خىزمەتنى قانداق تاللىشىڭلار كېرەك ؟ ئالدى بىلەن كەسىپ تونۇشتۇرۇش ئورنىغا بېرىپ ئىلتىجا قىلساڭلار بولىدۇ ، ھازىر بۇنداق ئورگانلار ھەممە دۆلەتتە بار ، سىلەر شۇ يەردىن يارەدەم ئالالايسىلەر ، لېكىن بەزىدە ئۇنىڭ ئەكسىچىمۇ بولۇپ قالىدۇ ، چۈنكى ئۇ يەردىكى خىزمەتچى خادىملارنىڭ بەزىلىرى قولـ

دىن ئىش كەلمەيدىغان سامان قورساقلار . ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، كەسىپ تونۇشتۇرۇش ئورنى سىزنى تەمىن ئەتكەن لايىھە پايدىلىنىش خاراكتېرىدىكى بىر خىل تەكلىپتىن ئىبارەت ، ئاخىرقى تاللاش ئۆزۈڭلارنىڭ ئىشى . بىرقەدەر مۇۋاپىقراق ئۇسۇل كۆپرەك خىزمەتچى خادىمنى تېپىپ سۆزلىشىپ ، ئۇلارنىڭ پىكرىنى كۆپرەك ئاڭلاش ، ئاندىن ئۇلارنىڭ تەكلىپىنى ئويلىنىش ، پۈختا دەڭسەپ كۆرۈش .

سىلەر بەلكىم مېنىڭ خىزمەت تاپىدىغان بىر ئىشنى نېمىشقا كىتابىمنىڭ بىر بابى قىلىپ يازغانلىقىمغا ھەيران قالساڭلار كېرەك . ئەمەلىيەتتە ، ئويلاپ كۆرىدىغان بولساڭلار ، بىزنىڭ نۇرغۇن ئەندىشىمىز ، باش قېتىنچىلىقىمىز ، ئۇمىدسىزلىكىمىز ۋە پۇشايمانىمىز تېگى - تەكتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، كۆڭلىمىزگە ياقمىغان خىزمەتتىن كېلىدىغانلىقىنى ، كەسىپ تاللاشنىڭ نەقەدەر مۇھىم ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىسىلەر . سىلەر ئېغىر كۆرمەي داداڭلار ، قولۇم - قوشناڭلار ياكى باشلىقلىرىڭلاردىن سوراپ بېقىڭلار ، ئۇلار بۇ مەسىلىگە بولغان پىكرىنى سۆزلەپ باقسۇن . 19 - ئەسىردە ئەنگلىيەدە ئۆتكەن مەشھۇر پەيلاسوپ ۋە ئىقتىسادشۇناس جون ستۇرت مىل مۇنداق دەپ ياخشى ئېيتقان : نامۇۋاپىق خىزمەت ئورۇنلىرىدا ئىشلەيدىغان سانائەت ئىشچىلىرى «پۈتكۈل جەمئىيەت ئۈچۈن غايەت زور زىيان» ھېسابلىنىشى كېرەك . ئۇنىڭدىن باشقا ، ئۇلارمۇ ئەڭ بەختسىز كىشىلەر ھېسابلىنىشى كېرەك ، چۈنكى ئۇلار بۇنداق ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىغا ماس كەلمەيدۇ ، ئۆزلىرى شۇغۇللىنىۋاتقان خىزمەتتىن نەپرەتلىنىدۇ .

سىلەر ھەربىي قىسىملاردىكى قايسى ئەسكەرلەرنىڭ جەڭگىۋارلىقى ئەڭ كەم بولىدىغانلىقى ، قايسى خىزمەت ئورۇنلىرىنىڭ ئەسكەرلەرگە ماس كەلمايدىغانلىقىنى بىلەمسىلەر ؟ مەشھۇر روھىي كېسەللىكلەر روختۇرى ، دوكتور ۋىليام مېنرىنگېل ئۇرۇش مەزگىلىدە ئامېرىكا ئارمىيەسىنىڭ بىر روھىي داۋالاش تارمىقىدا باش دوختۇر بولۇپ ئىشلىگەن . ئۇ مۇنداق گەپنى قىلغان : «مەن قىسىمغا بېرىپ شۇنى چۈشەندىمكى ، خىزمەتنى مۇۋاپىق تەقسىم قىلىش ، مۇۋاپىق

ئادەملەرنى مۇڭاپىق ئورۇنغا قويۇش لازىم . ئالاھىدە مۇھىم بولغىنى شۇكى ، ۋەزىپىنى تاپشۇرۇۋالغان ئادەم ئۆزى ئۇستىگە ئالغان ۋەزىپە-نىڭ مۇھىملىقىنى چۈشىنىشى شەرت . ئەگەر ئۇلار ئۆزىنىڭ خىزمە-تىگە قىزىقمىسا ، مۇڭاپىق ئورۇنغا قويۇلمىغانلىقىنى ھېس قىلسا ياكى ئۇلارنىڭ ئىنسانلىق قەدىر - قىممىتى مۇڭاپىق ھۆرمەتلەنمىسە ، ئۇلارنىڭ قابىلىيىتى تولۇق جارى قىلدۇرۇلمىسا بۇ ئەسكەرلەر نېر-ۋىسى كاردىن چىقىش خەۋپىگە دۇچ كېلىدۇ» .

شۇنداق ، ئاشۇ سەۋەب تۈپەيلى ، بىر زاۋۇتتىكى ئىشچىلارمۇ «جەڭگىۋار »لىقىنى يوقىتىپ قويۇشى مۇمكىن . ناۋادا بىر ئىشچى ئۆزىنىڭ خىزمىتىدىن بىزار بولسا خىزمەتنى قانداقمۇ ياخشى ئىشلەپ كېتەلىسۇن ؟

بۇ مەسىلىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ، فېر جونسوننىڭ ئەھۋالىنى مىسال قىلىشقا بولىدۇ . فېرنىڭ دادىسى يۇيۇش - بوياش دۇكىنىنىڭ خوجايىنى ئىكەن . ئۇ ئوغلى چوڭ بولغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ ئىشىغا ۋارىسلىق قىلىپ ، يۇيۇش - بوياش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىشنى ئارزۇ قىلىدىكەن . لېكىن ، فېر بۇنداق كەسپىنى يامان كۆرۈپ ، ئىشتا سۆرەلمىلىك قىلىدىكەن ، چۈنكى ئۇنىڭدا بىر خىل ئىلاجسىز-لىق تۇيغۇسى بار ئىكەن ، ئۇ كان ئىشچىسى بولۇشنى ئەڭ ياخشى كۆرىدىكەن . دادىسىنىڭ بولسا مۇشۇنداق ئىقتىدارسىز بىر بالىسى بولۇپ قالغىنىغا دائىم ئەرۋاھى ئۇچۇپ ، خىزمەتچىلەر ئالدىدىمۇ يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولۇپ كېتىدىكەن .

بىر كۈنى فېر جونسون دادىسىغا ئۆزىنىڭ مېخانىك بولغۇسى بارلىقىنى ، بىر ماشىنىسازلىق زاۋۇتىغا بېرىپ ئىشلىمەكچى بولۇۋات-قانلىقىنى ئېيتقانىكەن ، بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئاقساقال چېچاڭلاپ كې-تىپتۇ . بىراق ، مەيلى دادىسى نېمە دېسە دېسۇن ، فېر يەنىلا ئۆزىنىڭ گېپىدە چىڭ تۇرۇۋاپتۇ . ئۇ مايلىشىپ كەتكەن ئىش كىيىمىنى كىيە-ۋاپتۇ ، قىلىدىغان ئىشى ھەم پاسكىنا ، ھەم جاپالىق ، ئىشلەش ۋاقتى-مۇ ئۇزاق ئىكەن . ئۇنىڭ قىلىدىغان ئىشىنى دادىسىنىڭ يۇيۇش - بوياش دوكىنىدىكى ئىش بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدىكەن . لې-

كىن ، ئۇ ھەممىگە پىسەنت قىلماپتۇ . ئۇ ماشىنىسازلىق ئىلمىنى ئۆگىنىشكە باشلاپتۇ ، دۆنگاتېلىنىڭ ئىشلەش پرىنسىپلىرىنى تەتقىق قىپتۇ ، ئۆزى قىياس قىلىپ ھەرخىل ماشىنىلارنى ياساپ چىقىپتۇ..... 1944 - يىلى دادىسى ئالەمدىن ئۆتكەندە ، ئۇ «ھاۋا بوشلۇقىدىكى قورغان» دەپ ئاتىلىدىغان «بوئىن» ئايروپىلان زاۋۇتىنىڭ باش مۇدىرى بوپتۇ . ئەگەر ئۇ دەسلەپتە ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرمىغان ، دادىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ ، يۈيۈش - بويىاش دۆكىنىدا نادانلىق قىلىپ كۈن ئۆتكۈزگەن بولسا قانداق بولاتتى؟ كېيىپ ئېيتالايمەنكى ، دادىسى ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇ دۆكاننى ياخشى باشقۇرالمايتتى ، ئاخىر بېرىپ تىجارىتىنىمۇ ئۆزۈل - كېسىل ۋەيران قىلىۋېتەتتى .

ئەگەر سىلەرمۇ ئاشۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كېلىپ قالساڭلار ، ئائىلىدە ئىناقسىزلىق كېلىپ چىقسىمۇ فېرىغا ئوخشاش يولنى تاللىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلىمەن . ئۆزۈڭلار ياقتۇرمايدىغان بىرخىل تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش ياكى ئۆزۈڭلار بىزار بولىدىغان بىر خىل ھۈنەرنى ئۆگىنىش مەجبۇرىيىتىڭلار بارەدەك ھېس قىلىشىڭلارنىڭ ھاجىتى يوق ، ئائىلىدىكىلەرنىڭ پىكرى چوقۇم بويسۇنمىسا بولمايدىغان نەرسە ئەمەس ، دەرۋەقە ، ئاتا - ئانىلارنىڭ پىكرىنىمۇ تەپسىلىي ئويلىنىپ كۆرۈشكە توغرا كېلىدۇ ، ئۇلار بەربىر سىلەردىن چوڭ ، ئۇلارنىڭ كۆرگەن - بىلگەنلىرىمۇ كۆپ . بىلىش كېرەككى ، تۇرمۇشنىڭ نۇرغۇن پەلسەپىۋى قائىدىلىرىنى ۋە كىشىلىك ھاياتنىڭ سىرلىرىنى كۆپ يىللىق تۇرمۇشنىڭ ئاچچىق - چۈچۈكىنى تېتىغاندىلا بىلگىلى بولىدۇ . شۇنداقتىمۇ ئاخىرقى قارار چىقىرىش ھوقۇقى چوقۇم سىلەردە بولۇشى لازىم ، چۈنكى بۇ تاللاش ئۆزۈڭلارنىڭ تەقدىرى ۋە ئىستىقبالىغا مۇناسىۋەتلىك ، ئائىلىدىكى ھەرقانداق كىشى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارنى باسالمايدۇ .

ياش دوستلارنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك خىزمەت تاللىۋېلىشى ئۈچۈن ، تۆت تۈرلۈك كونكرېت تەكلىپ بېرىمەن :

بىرىنچى ، كەسىپ تونۇشتۇرۇش ئورنىدىكى خىزمەتچى خادىملار-

نى تېپىپ ، سەممىي سۆزلىشىش لازىم .

ئىككىنچى ، بەك ئاممىباب كەسىپلەرنى تاللاشتىن ئىمكانقەدەر ساقلىنىش لازىم ، چۈنكى بۇنداق كەسىپلەرنى تېپىش ئانچە قىيىن ئەمەس .

ئۈچىنچى ، بىر خىل كەسىپنى قوبۇل قىلىش قارارىغا كېلىش- تىن ئىلگىرى ، ئىمكانقەدەر شۇ كەسىپ بىلەن پىششىق تونۇشۇپ چىقىشىڭلار كېرەك . بۇ كەسىپ بىلەن كۆپ يىل شۇغۇللانغان چوڭلار ئەھۋال ئىگىلەشتىكى مۇھىم ئوبيېكتىڭلار بولىدۇ . ئېسىڭلاردا بول- سۇنكى ، سىلەر كىشىلىك ھاياتىڭلاردىكى مۇھىم ئىشنى تاللاۋاتىسە- لەر ، شۇڭا ھەرگىز يەڭگىللىك قىلماسلىقىڭلار لازىم ، بولمىسا ئۆ- مۈر بويى پۇشايمانغا قالىسىلەر .

تۆتىنچى ، بىر ئادەم پەقەت بىرلا كەسىپكە ماس كېلىدۇ دەيدىغان خاتا ئۇي - پىكىردە بولماسلىق لازىم . ھەرقانداق ئادەم نۇرغۇن خىزمەتلەردە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى مۇمكىن ، ھالبۇكى ، نۇرغۇن كىشىلەر ئەسلىدە ئۆزىگە ماس كېلىدىغان خىزمەت ئورۇنلىرىدا ئىق- تىدارىنى جارى قىلدۇرۇش پۇرسىتىدىن ۋاز كېچىۋاتىدۇ . ئۆزۈمنى ئالسام ، ناۋادا مەن دەسلەپتە دېھقان ، باغۋەنچىلىك تېخنىكى ، يېزا ئىگىلىك ئالىمى ، دوختۇر ، سودىگەر ، ئېلان سودىگىرى ، ئاخبارات مۇخبىرى ، ئوقۇتقۇچى ، ئورمانچىلىق ئالىمى بولۇشنى قارار قىلغان بولسام ، ئۆگىنىش ۋە چېنىقىش ئارقىلىق خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن ئوبدان چىقىپلا قالماي ، بەلكى بۇ خىزمەتلەرگە كۆچلۈك ئىشتىياق باغلاپ قېلىشىمغا ئىشىنەتتىم . ئەكسىچە ، ئەگەر بوغالتىر ، ئىنژې- نېر ، ساراي خوجايىنى ، زاۋۇت جېڭىسى ، بىناكارلىق ئالىمى بو- لۇشنى ياكى ماشىنىسازلىق ، تېخنىكا خاراكتېرىدىكى باشقا كەسىپ- لەرنى تاللىغان بولسام ، قەتئىي ئىشىنىمەنكى ، ئۆزۈمنى ئۆمۈر بويى بەختسىز ھېس قىلغان ، ئاخىرىدا ھېچقانداق ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقا- رالمىغان بولاتتىم .

VI زىيادە چارچاشتىن قانداق ساقلىنىش كېرەك

1. ئارام ئېلىش — دەرمان توپلاش دېمەكتۇر

غەم - قايغۇنى قانداق تۇگىتىش مەسىلىسى مۇھاكىمە قىلىنىدۇ. غان بۇ كىتابقا، نېمە ئۈچۈن چارچاشتىن ساقلىنىش مەسىلىسى سۆزلىنىدىغان بىر بۆلۈك ماقالىنى كىرگۈزۈپ قويدۇم؟ سەۋەب ئىنتايىن ئاددىي، چۈنكى بەدىنىمىز زىيادە چارچاپ كەتسە، كۆپ ھاللاردا پىسخولوگىيەلىك تەڭپۇڭلۇقىمىزنىڭ يوقىتىمىز - دە، كۆڭلىمىز تازا خۇش بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، دوختۇرلار زىيادە ھېرىش - چارچاش بىزنىڭ زۇكام ۋە ئۇنىڭدىن باشقا يۇز نەچچە خىل كېسەللىككە قارشى تۇرۇش ئىقتىدارىمىزنى تۆۋەنلىتىۋېتىدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ؛ روھىي كېسەللىكلەر دوختۇرلىرىغىمۇ ئايانكى، ھېرىش - چارچاشمۇ ئاسانلا كىشىلەردە قورقۇش روھىي ھالىتى ۋە روھىي جەھەتتە خاتىرجەمسىزلىكنى پەيدا قىلىدۇ. شۇڭا، شۇنداق دەپ ئېيتالايمىزكى، ھېرىش - چارچاشتىن ساقلىنىش مەلۇم مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، پىسخولوگىيەلىك تەڭپۇڭلۇق يوقىتىلىشىنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.

يۇقىرىقى چۈشەنچە ھەرگىز كۆپتۇرۇۋېتىلىدىغان ئەمەس. ئەگەر ئىممونت ياڭبورسوننىڭ نۇقتىئىنەزىرى بويىچە بولغاندا، ھېرىش - چارچاشنىڭ ئادەمگە كەلتۈرىدىغان زىيىنى تېخىمۇ ئېغىر بولىدۇ. چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتى پاتولوگىيەلىك پىسخولوگىيە تەتقىقات ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ئىممونت ياڭبورسون ئارام ئالدۇرۇپ داۋالاشنىڭ

كىلىنىك تەتقىقاتى بىلەن كۆپ يىل شۇغۇللانغان . ئۇ تەتقىقات نەتىجە-سىنى يەكۈنلەپ «ئۇزلۇكسىز مۇكەممەللىشىۋاتقان ئارام ئېلىش» ، «سىز ئارام ئېلىشنىڭىز كېرەك» دېگەن ئىككى پارچە كىتاب يېزىپ چىققان . ئۇنىڭ قارىشىچە ، ئادەمنىڭ كەيپىياتى ئازادە بولسا ، ئادەمنى تىت - تىت قىلىدىغان ئىش بولمايدىكەن . مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاندا ، ئازادىلىك ئادەمنىڭ كۆڭلىنى خاتىرجەم قىلىدۇ .

بۇنىڭغا قاراپ شۇنداق دەپ ئېيتالايمىزكى ، چارچاش ۋە كۆڭۈل بىئارام بولۇشتىن ساقلىنىشنىڭ بىرىنچى پىرىنسىپى ئارام ئېلىش بولۇشى كېرەك . زىيادە چارچاپ كېتىشتىن ئىلگىرى چوقۇم ئارام ئېلىشنىڭىز لازىم !

ئارام ئېلىش ھاردۇق چىقىرىش ۋە كەيپىياتنى ياخشىلاشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى . بۇ ئامېرىكا ئارمىيەسى ئوفىتسىرلىرىنىڭ ئۇ-زاق مۇددەتلىك ئەمەلىيەتتىن چىقارغان يەكۈنى . ئۇلارغا ئايانكى ، ياش بولغان ھالەتتىمۇ ، كۆپ تەرەپلىمە تەجرىبە كۆرگەن ، ئۇنىڭ ئۇستىگە جاپا - مۇشەققەتكە بەرداشلىق بېرەلەيدىغان ياش جەڭچىلەر بولغان ھالەتتىمۇ ، بىردەم جىددىي ھەرىپي يۇرۇش قىلغاندىن كېيىن ، 10 مىنۇت بولسىمۇ ئۇلارنى يۇك - تاقلىرىنىڭ ئۈستىدە ياتقۇزۇپ ئارام ئالدۇرۇش كېرەك ، بولمىسا ئۇلار بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ . بىزنىڭ يۇرىكىمىزمۇ بۇ قائىدىنى قىسمىلاردىكى ئوفىتسىرلارغا ئوخشاش چۇ-شىنىدۇ . بۇ ھەركۈنى بەدىنىمىزگە يېتەرلىك قان يەتكۈزۈپ بېرىپ ، بەدىنىمىزدىكى ھەرقايسى ئەزالارنى نورمال ھەرىكەت قىلىش ئىمكانە-يىتىگە ئىگە قىلىدۇ . ئۇنىڭ كۈندىلىك خىزمەت مىقدارى بىر ئادەم-نىڭ 20 تونىنا كۆمۈرنى بىر مېتىر ئېگىزلىكتىكى پەشتاقتا تاشلاشقا سەرپ قىلغان كۈچىگە تەڭ كېلىدۇ . شۇنداق ئېغىر خىزمەتكە ئۇ 50 يىل ، 70 يىل ، بەزىدە ھەتتا 90 يىل بەرداشلىق بېرىش لازىم . ئۇ قانداق بەرداشلىق بېرەلەيدۇ ؟ ھاۋۇر ئۇنىۋېرسىتېتى تېببىي داۋالاش فاكۇلتېتىنىڭ دوكتورى ۋالتېر كانرون ئۇنىڭ سەۋەبىنى چۈشەندۈ-رۈپ بەردى . ئۇ مۇنداق دەيدۇ : «كىشىلەرنىڭ ھەممىسى يۈرەكنىڭ خىزمىتى توختاپ قالمايدۇ دەپ قارايدۇ ، ئەمەلىيەتتە ئۇ ھەر قېتىم

تارايغاندا بىر قېتىم قىسقا ۋاقىت ئارام ئېلىۋالىدۇ . ئەگەر نورمال ئەھۋالدا ئۇ سېكۇنتىغا 70 قېتىم سوقىدىغان بولسا ، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بىر كۈندە ئىشلىگەن ۋاقتى توققۇز سائەتكىمۇ يەتمەيدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز شۇنداق دەپ ئېيتىمىزكى ، يۈرەكنىڭ ھەر كۈنلۈك ئارام ئېلىش ۋاقتى جەمئىي 15 سائەتكە يېتىدۇ» .

ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە ۋىنستون چېرچىل 70 ياشتىن ئېشىپ قالغانىدى ، بىراق ئەنگلىيە ئارمىيەسىنىڭ گېرمانىيە-گە قارشى ئۇرۇشىغا قوماندانلىق قىلىش ئۈچۈن ، ئۇ ھەر كۈنى 16 سائەتتىن ئىشلەشكە توغرا كېلەتتى . بۇ ھەقىقەتەن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۆجىزە ! بۇنىڭدا نېمە سىر بار ؟ ئەسلىدە ئۇ ھەركۈنى چۈشتىن ئىلگىرى سائەت 11 گىچە كارىۋاتتا يېتىپ تۇرۇپ ئىشلەيدە-كەن . يېتىپ تۇرۇپ دوكلات كۆرىدىكەن ، ھەر خىل بۇيرۇقلارنى بېرىدىكەن ، تۇرلۇك مۇھىم يىغىنلارنى ئاچىدىكەن . چۈشلۈك تاماقنى يەپ بولۇپ يەنە ياتىدىكەن . كەچلىك تاماقتىن ئىلگىرى ئىككى سائەت ئارام ئالىدىكەن . ئۇ ئەزەلدىن ھارغىنلىق ھېس قىلمايدىكەن ، چۈنكى ئۇنىڭ ئىلگىرىلا تەييارلىقى بار ئىكەن . ئۇ كۈندە نەچچە قېتىم ئارام ئالغاچقا ، زېھنىي كۈچى يېتەرلىك بولۇپ ، تۇن يېرىمغىچە ئىشلىيە-لەيدىكەن .

دۇنيا خەلقى ئىككى جەھەتتە جون روكفېللېرغا كۆز تىكىدۇ . بىرسى ، ئۇنىڭ غايەت زور بايلىقى ؛ ئىككىنچىسى ، ئۇنىڭ كەمدىن-كەم ئۇچرايدىغان ئۇزاق ئۆمۈر كۆرۈشى . ئۇ 98 ياشقا كىرگەن . بۇنىڭ سەۋەبى قەيەردە ؟ بەزىلەر بۇ ئۇنىڭ ئەجدادلىرىنىڭ ئۇزاق ئۆمۈر كۆرۈشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك دەيدۇ . لېكىن ، تېخىمۇ مۇھىم سەۋەب شۇكى ، ئۇ ھەركۈنى چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن ، ئىشخانىسىدا يېتىپلا يېرىم سائەت ئۇخلىۋالىدىغان بىر خىل ياخشى تۇرمۇش ئادە-تىنى يېتىلدۇرگەن . نۇرغۇن كىشىلەرگە ئايانكى ، روكفېللېر چۈشتە ئارام ئېلىۋاتقاندا ئامېرىكىنىڭ زۇكتۇكىدىن تېلېفون كەلگەن تەقدىر-دىمۇ ئالمايدۇ ! شۇنىڭ ئۈچۈن ، دانىل جوسېرىن «ئادەم نېمە ئۈچۈن چارچايدۇ» ناملىق نادىر ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ : «ئارام ئېلىش

ھەرگىز ھېچ ئىش قىلماسلىق دېگەنلىك ئەمەس ، ئارام ئېلىش دەرمان توپلاشتىن دېرەك بېرىدۇ » . ئەمەلىيەتتە ، ئارام ئېلىشنىڭ ھەممىسىگە ئۇنداق ئۇزاق ۋاقىت كەتمەيدۇ ، بەزىدە بەش مىنۇت مۇگدۈلسىمۇ ھاردۇق چىقىدۇ . ئامېرىكىنىڭ كالتەك توپ چولپىنى كوننې مارك ماڭا ، مۇسابىقىدىن ئىلگىرى بىردەم ئۇخلىۋالمىسا ، بىردەم ئويناپ ئويناپلا ئۇتتۇرۇپ قويىدىغانلىقىنى ، لېكىن بەش مىنۇت ئۇخلىۋالسا ، ئاخىرغىچە بەرداشلىق بېرىدىغانلىقىنى ، قىلچە ھارغىنلىق ھېس قىلمايدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى .

بەزىلەر ئېلېئىنو روزۋېلتتىن ، ئېرىڭىز ئامېرىكىنىڭ زۇڭتۇڭى بولغان سەككىز يىل ئىچىدە ، زۇڭتۇڭنىڭ بىرىنچى خانىمى بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن نۇرغۇن پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشىڭىز تۇرغان گەپ ، شۇنچە كۆپ جىددىي ۋە ئېغىر خىزمەتلەرنىڭ ھۆددىسىدىن قانداق چىقىسىز ؟ دەپ سورىغان . ئېلېئىنو روزۋېلت جاۋاب بېرىپ ، ھەرقېتىم بىرەر يېغىلىشقا بېرىپ نۇتۇق سۆزلەشتىن ئىلگىرى ، دائىم ئۇرۇندۇقتا ئولتۇرۇپلا كۆزۈمنى يۇمۇپ 20 مىنۇت ئارام ئېلىۋالىمەن دېگەن .

مەن مادسون شەھىرىنىڭ بەيگە مەيدانىدا ئامېرىكىنىڭ غەربىي قىسمىدىن كەلگەن نېۋزەيچە بەيگە بويىچە ماھارەت كۆرسىتىش ماھىرى گېنا ئاۋتىرې بىلەن ئۇچراشقانىدىم . ئۇنىڭ كىيىم ئالماشتۇرۇش ئۆيىدە بىر سەپەر كارىۋىتى قويۇلغانىكەن . گېنابۇ كارىۋاتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ماڭا مۇنداق دېدى : «ھەر كۈنى چۈشتىن كېيىن بۇ كارىۋاتتا يېتىپ بىردەم ئۇخلىۋالىمەن . ماھارەت كۆرسىتىش ئارىلىقىدىكى بوش ۋاقىتلاردىمۇ كۆپىنچە يېتىپ ئارام ئالىمەن . ھوللىۋۇدتا كىنوغا ئالغاندا تېخىمۇ ئارام ئالىمەن . كۆپ ھاللاردا لىڭشىما ئورۇندۇقتا يېتىپ 10 مىنۇتچە ئۇخلىۋالىمەن . مەن ياخشى مۇسابىقىلىشىش ھالىتىمنى مانا مۇشۇنىڭغا تايىنىپ ساقلاپ كېلىۋاتىمەن » .

ئېدىسون ئۆزىنىڭ ئالاھىدە ئىقتىدارىنى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۇخلىيالايدىغان ماھارىتىمگە مەنسۇپ دەپ قارىغان . چۈنكى ، ئۇ ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ئارام ئېلىشنى بىلگەن ، شۇڭا ، ئۇنىڭ خىزمەت ئۇنۇمى

هەم يۇقىرى بولغان ، هەم ئۇزاق داۋاملاشقان .

هېنرى فورد 80 ياشقا كىرگەن يىلى مەن ئۇنى مەخسۇس زىيارەت قىلغانىدىم . ئۇنىڭ چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇراتتى ، ناھايىتى روھلۇق ، تېتىك كۆرۈنەتتى ، 80 ياشلىق ئاقساقالغا زادى ئوخشىمايتى ، ئۇنىڭدىن قانداق قىلىپ تېنىڭىزنى بۇنداق ئوبدان ئاسراپ كەلدىڭىز دەپ سورىسام ، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى : «مېنىڭ ئۆزۈمنى ئاسراش ئۈسۈلۇم ئىنتايىن ئاددىي ، ئۇ بولسىمۇ : ياتقۇچىلىكىم بولسا ھەرگىز ئولتۇرمايمەن ؛ ئولتۇرغۇچىلىكىم بولسا ھەرگىز ئۆرە تۇرمايمەن » .

كىشىلەر «ھازىرقى زامان مائارىپىنىڭ ئاتىسى» دەپ تەرىپلەيدىغان خوراك مانىۇ ھېنرى فوردقا ئوخشاشلا ئۆزىنى ئاسراشنى بىلمەيدىغان ئادەم . ئۇ مەكتەپ مۇدىرى بولۇپ تۇرۇقلۇق ، ئەھۋال ئېيتىپ كەلگەن ئوقۇغۇچىلارنى كۆپ ھاللاردا ئۆزۈن ساپادا يېتىپ تۇرۇپ كۈتۈۋالغان .

بىر قېتىم ، مەن ھوللىۋود فىلىم شىركىتىنىڭ بىر جىڭلىسىغا بۇ ئۈسۈلنى تونۇشتۇرۇپ قويغانىدىم . كېيىن ئۇ بۇ ئۈسۈلنىڭ ھەقىقەتەن ئۇنۇم بەرگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلدى . مەن گېپىنى قىلىۋاتقان بۇ جىڭلىنىڭ ئىسمى جېك چېرتوك . مەن ئۇنىڭ بىلەن تونۇشقان دەسلەپكى چاغلاردا ئۇ قىسقا فىلىم بۆلۈمىنىڭ جىڭلىسى ئىكەن . ئالدىراش خىزمەت كۈنىۋيى ئۇنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرۇپ گاڭگىرىتىپ قويغان ، ئۇ چارچاپ ۋە زەئىپلىشىپ ئۆھ دېگۈچىلىكى قالمىغان ، بەدەننى قۇۋۇتلەندۈرىدىغان ھەر خىل دورىلارنى ، ۋىتامىنلارنى ئىچىكەن ، لېكىن قىلچە ئۈنۈمى بولمىغانىكەن . شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭغا ھەر كۈنى ئۆزىنى ئازاده تۇتۇش تەكلىپىنى بەردىم . كونكرېت ئۈسۈلى : سىنارىيە يازغۇچىلىرى بىلەن سۆھبەتلەشكەندە تۆت ئەزايىنى بوش قويۇپ بېرىپ ، ئىشخانىدىكى ساپادا سوزۇلۇپ يېتىپ سۆزلىشىشتىن ئىبارەت .

بۇ ئىش بولۇپ ئىككى يىلدىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىنىمده ، ئۇ ناھايىتى روھلانغان ھالدا مۇنداق دېدى : «ھەقىقەتەن

كارامەت مۆجىزە ئىكەن ! ھەتتا مېنىڭ دوختۇرۇممۇ مەندە بۇنداق زور ئۆزگىرىش بولغانلىقىغا ئىشەنمەي قالدى . ئىلگىرى بىز بىر يېڭى قىسقا فىلىم ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزگەندە ، ئورنىمىزدا قورۇنۇپ ۋە قېتىپ ئولتۇرۇشقا ئادەتلىنىپ قالغاچقا ، تازا ئازادىلىك ھېس قىلا-مايتتۇق . ھازىر بۇنداق مەسىلىلەرنى مۇھاكىمە قىلغاندا مەن دائىم ساپادا يېتىپ تۇرۇپ پىكىر قاتناشتۇرىمەن . مەن سالامەتلىكىمنىڭ تولىمۇ ياخشىلىقىنى ھېس قىلىمەن . ھەر كۈنى ئىلگىرىكىدىن ئىككى سائەت ئارتۇق ئىشلەيمەن . لېكىن ، ھارغىنلىق ھېس قىلا-مايمەن » .

قەدىرلىك كىتابخان ، سىز قانداق قىلماقچى بولۇۋاتىسىز ؟ بەل-كىم سىز : مەن بولسام ماشىنىست ، مەن ئېدىسون تەجرىبىخانىسىدا خالىغان چاغدا يېتىپ ئۇخلىغاندەك ئىشنى قىلسام بولمايدۇ ؛ مەن بولسام بوغالتىر ، شىركەتنىڭ ھېساباتى ئۈستىدە باشلىقىم بىلەن مۇزاكىرە قىلغاندا ساپادا كۆزۈمنى يۇمۇپ يېتىۋېلىپ ئارام ئالسام بولمايدۇ دېيىشىڭىز مۇمكىن . ھالبۇكى ، ئەگەر سىز بىر كىچىك شەھەردە ياشاۋاتقان بولسىڭىز ، ئۆيىڭىزگە قايتىپ چۈشلۈك تاماقنى يەپ بولغاندىن كېيىن ، كۆزىڭىزنىڭ ئاچچىقىنى چىقىرىۋېلىشقا 10 مىنۇت ۋاقىتىنىغۇ چىقىرالايدىغانسىز ؟ جىياڭجۈن مارشاللىمۇ ۋاقىتنى ئاشۇنداق چىڭ تۇتۇپ ئارام ئالاتتى . ئۇ ئۇرۇش مەزگىلىدە ئامېرىكا ئارمىيەسىنىڭ ئەڭ ئالىي قوماندانلىق ئىشتابىدا ئېغىر ۋەزىپە ئۆتە-ۋاتقان بولسىمۇ ، چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن چوقۇم بىردەم ئارام ئېلىۋېلىشىم لازىم دەپ قارىغان . مۇبادا سىز 50 نەچچە ياشقا بېرىپ قالدىم ، تېخىمۇ كۆپ ئۆمۈر كۆرۈشنى ئارزۇ قىلىش خىيالىمۇ يوق دەپ قارايدىغان بولسىڭىز ، ئەلۋەتتە كۆپ سوممىلىق جىسمانىي خەۋپ-سىزلەندۇرۇش رەسمىيىتىنى دەرھال بېجىرىۋالغىنىڭىز تۈزۈك . ھا-زىرقى دۇنيادا ، ئۆزىنىڭ ئاخىرەتلىكىنى تەييارلاش ئۈچۈن كېتىدىغان خىراجەت ھامان كۆپ بولىدۇ . بەلكىم ئايالىڭىز بىر يېگىت بىلەن توي قىلىش مەقسىتىدە خېلى كۆپ خەۋپسىزلەندۇرۇش پۇلى ئېلىشقا تەشنا بولۇپ تۇرۇۋاتقاندۇ .

ئاۋادا سىز چۈشتە ئارام ئېلىش پۈرسىتى چىقىرالمىسىڭىز ، ھېچبولمىغاندا كەچلىك تاماقتىن ئىلگىرى بولسىمۇ بىرەر يېرىم سائەت يېتىۋېلىڭ ، بۇ بىر رومكا خۇشبۇي ئەجەش ھاراقتىنمۇ ئەرزان توختايدۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يىراق كەلگۈسى نۇقتىئىنەزەردىن قارىغاندا ، ئەجەش ھاراقتىنمۇ بەكرەك پايدا قىلىدۇ . ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى ، ئەگەر بىز چۈشتىن كېيىن سائەت 5 — 6 لەردە بىر سائەت ئۇخلىۋالىدىغان بولساق ، ھەر كۈنى بىر سائەت خىزمەت ۋاقتىنى كۆپ قولغا كەلتۈرگەن بولىمىز . بۇنىڭ سەۋەبى نېمە ؟ كەچلىك تاماقتىن ئىلگىرى ئۇخلىغان بىر سائەتكە كېچىسى ئۇخلىغان ئالتە سائەت ۋاقىتنى قوشقاندا ئاران يەتتە سائەت بولىدۇ ، بۇنداق ئۇخلاشنىڭ ئۈنۈمى ئۇدا سەككىز سائەت ئۇخلىغاندەكىدىنمۇ ياخشى بولىدۇ .

جىسمانىي ئەمگەك بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كىشىلەر تېخىمۇ يېتەرلىك ئارام ئېلىشى كېرەك . بۇ نۇقتا ېتىلىمىم پولات شىركىتى پەن - تەتقىقات ئورنىدا ئىشلەيدىغان ئىنژېنېر فىرىدرىخ تەيلورنىڭ تەتقىقات دوكلاتىدا ئىسپاتلانغان . ئۇ نورمال ئەھۋالدا بىر ئىشچىنىڭ ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ھەر كۈنى 47 تونىنا چويۇننى يۆتكىيەلەيدىغانلىقىنى ، ھالبۇكى ، بۇ يەردىكى ئىشچىلار ئەمەلىيەتتە ئاران 12.5 تونىنا چويۇننى يۆتكەپ چارچاپ ھالىدىن كەتكەنلىكىنى بايقىغان . نېمە ئۈچۈن ئۇلار ئەڭ كۆپ بولغاندا نورمال ئىش مىقدارىنىڭ ئاران تۆتتىن بىرىنىڭلا ھۆددىسىدىن چىقالايدۇ ؟ ئۇ بۇ مەسىلىنى دەپ سىمىت ئىسىملىك بىر ئىشچى ئۈستىدە ئالاھىدە تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان . ئۇ بۇ ئىشچىدىن بەلگىلەنگەن ۋاقىتقا قاتتىق ئەمەل قىلىپ ئىش كۆرۈشنى ، يەنى ئىش نازارەتچىسى مال يۆتكە دېسە يۆتكەشنى ، ئارام ئال دېسە ئارام ئېلىشنى تەلەپ قىلغان . نەتىجىدە سىمىت ھەر كۈنى نورمال كۆرسەتكۈچنى ئورۇنلىيالايدىغان بولغان . تەيلور بېتىلەھەم پولات زاۋۇتىدا ئىشلىگەن ئۈچ يىل ۋاقىت ئىچىدە سىمىتنىڭ ئەمگەك ئىقتىدارى ئازراقمۇ تۆۋەنلەپ كەتمىگەن . نېمە ئۈچۈن سىمىت يۇقىرى ئۈنۈمگە يېتەلەيدۇ - يۇ ، باشقا ئىشچىلار يېتەلمەيدۇ ؟ چۈنكى ، ئۇ چارچاپ كېتىشتىن ئىلگىرى ئىشنى توختىتىپ ئارام ئال-

غان ، ئۇ سائىتىگە تەخمىنەن 26 مىنۇت ئىشلەپ ، 34 مىنۇت ئارام ئالغان ، دېمەك ئۇنىڭ ئارام ئالغان ۋاقتى ئىشلىگەن ۋاقتىدىن كۆپ بولغان . بىراق ، شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇنىڭ ئەمگەك ئۇنۇمى باشقا ئىشچىلارنىڭكىدىن تۆت ھەسسە يۇقىرى بولغان . ئىشەنمىسەڭلار تەيلور يازغان «ئىلمىي باشقۇرۇشنىڭ ئاساسىي پرىنسىپلىرى» دېگەن كىتابنى ئوقۇپ بېقىڭلار .

ئاخىرىدا يەنە تەكرارلاپ قويايلى ، سىلەر ئارام ئېلىشنىڭ مۇھىملىقىنى ھەربىي قىسىملاردىكى ئوفىتسىرلاردەك تونۇپ يېتىشىڭلار ، چارچاپ كېتىشتىن ئىلگىرى قولۇڭلاردىكى ئىشڭلارنى توختىتىپ قويۇشۇڭلار كېرەك . بىلىشىڭلار كېرەككى ، ئارام ئېلىش سىلەرنى تېخىمۇ كۆپ خىزمەت ۋاقتىغا ئېرىشتۈرىدۇ .

2 . ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەك

مەن بۇ يەردە سىلەرگە ئالىملارنىڭ ھەيران قالارلىق بىر كەشپىياتىنى سۆزلەپ بېرەي : نوقۇل ئەقلىي ئەمگەك ئادەمنى ھەرگىز چارچىتىۋەتمەيدۇ . بۇ گەپ ئاڭلىماققا بىمەنىدەك تۇيۇلىدۇ ، لېكىن ئىلمىي يەكۈن ھەقىقەتەن شۇنداق . ئادەمنىڭ چوڭ مېڭىسى ئۇزاق ۋاقىت ئىشلىسىمۇ ئۇنۇمى تۆۋەنلەپ كەتمەيدۇ . ئالىملار ھەيران قالغان ھالدا شۇنى بايقىدىكى ، كىشىلەر ئەقلىي ئەمگەك بىلەن شۇغۇلانغاندا ، چوڭ مېڭىسىدىن ئېقىپ ئۆتكەن قاندا ئازراقمۇ ئۇيقۇسىزلىق ئالامەتلىرى كۆرۈلمىگەن ! جىسمانىي ئەمگەك بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بىر ئىشچىنىڭ بەدىنىدىن بىرقانچە تامچە ۋېنا قېنى ئېلىپ تەكشۈرگەندە ، قانىنىڭ «چارچاش خاراكتېرلىك زەھەرلىك شىرنە» ياكى كىشىلەرنىڭ ئۇيقۇسىنى كەلتۈرىدىغان ئامىللار بىلەن تولۇپ كەتكەنلىكى بايقالغان ؛ لېكىن ، ئالىمنىڭ ئېينىشتېينىن ساق بىر كۈن ئىشلىگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ چوڭ مېڭىسىدىن بىرقانچە تامچە قان ئېلىپ خىمىيەلىك تەكشۈرگەندە ، ئۇنىڭ قېنى تەركىبىدە ئازراقمۇ

هارغىنلىق كۆرۈلمىگەن . ئادەمنىڭ چوڭ مېڭىسى چارچىمايدۇ . سىز سەككىز سائەتتىن ئون ئىككى سائەتكىچە ئۇدا ئىشلىسىڭىزمۇ چوڭ مېڭىڭىز باشتىكىگە ئوخشاشلا هاياتىي كۈچكە تولۇپ تۇرىدۇ . لېكىن ، نېمە ئۈچۈن ئەقلىي ئەمگەكچىلەرمۇ هارغىنلىق هېس قىلىدۇ ؟

روهىي كېسەللىكلەر دوختۇرى شۇنداق قارايدۇكى ، بىزنى هارـ دۇرىدىغىنى ئاساسەن روهىي ئامىلدۇر . ئەنگلىيەلىك مەشهۇر روهىي داۋالاش ئالىمى ي .ئا .هادفېلد ئۆزىنىڭ «پىسخولوگىيەلىك كۇچ» دېگەن كىتابىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «پىسخولوگىيەلىك تەسىر بىزنى هاردۇرىدىغان مۇهىم سەۋەب . ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا ، نوقۇل جىسمانىي كۈچنىڭ چارچاش هادىسىسى ناهايىتى كەم ئۇچرايدۇ» .

ئامېرىكىلىق مەشهۇر نېرۋا كېسەللىكلىرى مۇتەخەسسىسى ، دوكتور ئا .ئا .برال تېخىمۇ ئېنىق قاراشقا ئىگە . ئۇ : «ئەقلىي ئەمـ گەكچىلەردىكى هارغىنلىق هادىسىسى يۇزدەيۇز پىسخولوگىيەلىك هاـ لەت بىلەن مۇناسىۋەتلىك» دەيدۇ .

قايسى پىسخولوگىيەلىك هالەتلەر ئەقلىي ئەمگەكچىلەرنى هاردۇـ رىدۇ ؟ خۇشاللىقمۇ ياكى قانائەتلىنىشمۇ ؟ ياق . هەممىدىن ئاغرىنىپ يۇرۇش ، غەزەپلىنىش ، قورقۇش ، ئۈمىدسىزلىنىش ، هېچ ئىشقا خۇشياقماسلىق..... مانا بۇلارنىڭ هەممىسى ئەقلىي ئەمگەكچىلەرگە هاردۇق يەتكۈزىدىغان تۈپ سەۋەبلەردۇر . ئۇ بىزنى زۇكامغا قارشى ئىقتىدارىمىزدىن مەهرۇم قالدۇرۇپ ، خىزمەت ئۈنۈمىمىزنى تۆۋەنلـ تىۋېتىدۇ ، هەتتا بىزنى هەر كۈنى قورقۇنچلۇق باش ئاغرىقى بىلەن ئىشتىن چۈشۈپ ئۆيگە قايتىشقا مەجبۇر قىلىدۇ . بىز هېرىپ ـ چارچايمىز ، بۇ هەقلىق ، چۈنكى بىزنىڭ كۆڭۈلسىزلىكىمىز تېنىـ مىزدە جىددىيلىك ۋە خاتىرجەمسىزلىك پەيدا قىلغان .

نيۇ ـ يورك پايتەخت ئادەم ئۆمرىنى خەۋپسىزلەندۈرۈش شىركـ تى بىر پارچە تەشۋىقات بۇيۇمىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «هەتتا ئۇخلاپ ۋە ئارام ئېلىپمۇ چىقارغىلى بولمايدىغان هاردۇقنى هەرگىز جاپالىق خىزمەت كەلتۈرۈپ چىقارمايدۇ . كۆڭۈل خاتىرجەم بولماسلىق ، نېرۋا جىددىيلىشىش ۋە پىسخولوگىيەلىك تەڭپۇڭلۇقنىڭ بۇزۇلۇشى ئادەمـ

نى قاتتىق چارچىتىدىغان ئوچ چوڭ توپ سەۋەب . چارچاش ھادىسىسى جىسمانىي ۋە ئەقلىي ئەمگەكنىڭ مۇقەررەر نەتىجىسى دەپ قاراش توغرا ئەمەس . ئۆزىگىزنى ھەرگىزمۇ بىكاردىن - بىكار جىددىيلەشتۈرۈپ قويماڭ . بىلىش كىرەككى ، جىددىيلەشكەن مۇسكۇل ئاسان چارچايدۇ . ئۆزىگىزنى بەھۇزۇرراق تۇتۇڭ ! كۈچ - قۇۋۋىتىگىزنى تېگىشلىك جايغا ئىشلىتىڭ ! »

ناۋادا سىلەر بۇ كىتابنى دوستىڭىز ، قوشۇماڭلارنى تۇرۇپ تۇرۇپ ئوقۇساڭلار ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرالىشىڭلار مۇمكىنمۇ ؟ ئىككى قېشىڭلارنىڭ ئارىلىقىدا بەسىم ھاسىل بولغانلىقىنى ، يۈزۈڭلار - دىكى مۇسكۇللارنىڭ ئازراق تارتىشۇانقانلىقىنى ھېس قىلالامسىلەر ؟ ھارغىنلىق دەل ئاشۇنداق پەيدا بولىدۇ .

نېمە ئۈچۈن ئەقلىي ئەمگەك بىلەن شۇغۇللانغۇچىلاردا تامامەن ھاجەتسىز بىر خىل جىددىي كەيپىيات بولىدۇ ؟ جوسېرىن مۇنداق دەيدۇ : «مېنىڭچە ئەڭ مۇھىم سەۋەب شۇكى ، كۆپ ساندىكى كىشىلەر خىزمەتنى چوقۇم كۈچەپ ئىشلىشى كېرەك ، بولمىسا ئۇنى خىزمەت دېگىلى بولمايدۇ دەپ ھېس قىلىدۇ » . شۇڭا ، بىز زېھنىمىزنى مەر - كەزلەشتۈرگەن ھامان قوشۇمىمىزنى تۇرۇپ ، مۇرىمىزنى چىقىرىۋېلىپ ، پۈتۈن بەدىنىمىزنىڭ مۇسكۇللىرىنى جىددىيلەشتۈرۈپ قويىمىز . ئەمەلىيەتتە بۇنىڭ چوڭ مېڭىمىزنىڭ مەسىلىلەر ئۈستىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزۈشىگە ھېچقانداق ياردىمى بولمايدۇ .

شۇنداق ، بۇ ھەقىقەتەن ھەيران قالارلىق ۋە قورقۇنچلۇق پاكىت : ئۆزلىرىنىڭ كۈچ - قۇۋۋىتىنى ئۆزلۈكسىز ھالدا يېنىكلىك بىلەن خورىتىۋاتقانلىقىڭىز يۈز مىليونلىغان كىشىلەرنىڭ چۈشىگىمۇ كىرمەيۋاتىدۇ !

شۇنىڭ ئۈچۈن ، بىز شۇنداق ئېيتالايمىزكى ، نېرۋا جىددىيلەشىپ كېتىشتىن ساقلىنىشنىڭ ئەڭ ئۇنۇملۇك چارىسى — ئۆزىنى ئازاده تۇتۇش . سىلەر خىزمەت قىلغاندا بارلىق ئەزايىڭلارنى بەھۇزۇر تۇتۇشنى ئادەت قىلىۋېلىشىڭلار لازىم . بۇ ئۇنچىۋالا ئاددىي ئىش ئەمەس ، بەلكىم سىلەر ئۆمرۈڭلاردا بۇنداق قىلىپ باقمىغان بولۇ-

شۇڭلار مۇمكىن . شۇڭا ، بۇ ھالەتلەرنى ئۆزگەرتمەكچى بولىدىكەن. سىلەر ، كۆپ كۈچ سەرپ قىلىشقىلار كېرەك . ۋېلىيام جىمىس «ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇشنىڭ مۇھىم ئەھمىيىتى» دېگەن كىتابتا مۇنداق دەپ يازىدۇ : «بەك جىددىيلىشىپ كېتىش ۋە كەيپىيات جەھەتتە تەۋرىنىش ، ھاسىراش ئېغىر بېسىم ، چىرايىدا ئىپادىلەنگەن ئازابلىنىش ئىپادىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئامېرىكىلىقلارنىڭ ئازدۇر . كۆپتۇر يامان ئادەتى دەپ ھېسابلاشقا بولىدۇ» . جىددىيلىشىش بىر خىل يامان ئادەت ھېسابلانغانىكەن ، ئۇنى ئۇزۇل - كېسىل ئۆزگەرتىشىمىز لازىم .

ئۇنداقتا ، ئۆزىمىزنى بەھۇزۇر تۇتۇش ئۈچۈن قانداق قىلىشىمىز كېرەك ؟ ئىشنى ئىدىيە جەھەتتىن باشلاش كېرەكمۇ ياكى روھىي جەھەتتىنمۇ ؟ ئىشنى ئالدى بىلەن مۇسكۇلدىن باشلىشىمىز لازىم .

ھەممەيلەن بىرلىكتە سىناپ باقايلى . مەسىلىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ، ئىشنى ئالدى بىلەن كۆزدىن باشلايمىز . سىلەر ئالدى بىلەن بىر ئابزاس ماقالىنى ئوقۇپ چىقىڭلار ، ئاندىن ئورۇندۇقتا يۆلىنىپ كۆزۈڭلارنى يۇمۇڭلار ، ئاندىن ئىچىڭلاردا كۆزۈڭلەرگە : «بوش تۇر ، بوش تۇر ، ئۆزۈڭنى قويۇۋەت ، جىددىيلەشمە ، قوشۇماڭنى تۇرمە ! ئۆزۈڭنى قويۇۋەت» دەڭلار . بۇ سۆزلەرنى مۇشۇ تەرىقىدە بىر مىنۇت- قىچە ئاستا - ئاستا تەكرارلاڭلار .

بىرقانچە سېكۇنت ئۆتكەندىن كېيىن كۆزۈڭلارنىڭ مۇسكۇلى «گەپ» ئاڭلاشقا باشلىغانلىقىنى ھېس قىلىسىلەر ، بىر قول كۆزۈڭلاردىكى جىددىي تۇيغۇنى سىيرىپ چىقىرىۋەتكەندەك بولىدۇ . مۇشۇ بىر مىنۇت ۋاقىت ئىچىدىلا «ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇش سەنئىتى» نىڭ پۈتۈن سىرىنى ئىگىلەپ بولغانلىقىڭلارغا ئۆزۈڭلارمۇ ئىشەنمەي قېلىشىڭلار مۇمكىن . ئەمدى ئاشۇنداق ئۇسۇلنى قوللىنىپ ، يۇز مۇسكۇلۇڭلارنى ، تۆۋەن ئېڭەك ، بويۇن ، مۇرەڭلەردىن تارتىپ پۈتۈن ئەزا-يىڭلارغىچە بوش قويۇۋەتسەڭلار بولىدۇ . چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ دوكتورى ئېممونت ياگبورسون ، بىر ئادەمنىڭ كۆز مۇسكۇلى ئۇزۇل- كېسىل بوش ھالەتتە تۇرسىلا ، ئۇ ئادەم بارلىق غەم - قايغۇنى

پاك. پاكىز ئۇنتۇپ كېتىدۇ ، دەپ ياخشى ئېيتقان . كۆزنىڭ روھىي جەھەتتە ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇشتىكى مۇھىملىقى شۇكى ، كۆز ئادەم تېنىدىكى كوچ - قۇۋۋەتنىڭ تۆتتىن بىرىنى خورىتىدۇ . شۇڭلاشقا ، كىشىلەرنىڭ ھارغىنلىق دەرىجىسى كۆپ ھاللاردا كۆزىدىنلا بىلىنىپ تۇرىدۇ .

ئاتاقلىق يازغۇچى ۋېنگې باۋمىنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ بالىلىق دەۋرىدە بىر بوۋايدىن تۇرمۇشتىكى مۇھىم بىر ئىشنى ئۆگىنىۋالغانىكەن . بىر قېتىم ئۇ يېقىلىپ چۈشۈپ ، تىزى بىلەن بىلەزۈك بوغۇمى زەخمىلىنىپتۇ . ئىلگىرى سېرىك ئۆمىكىدە ھەزىلكەش بولغان بۇ بوۋاي ئۇنى يۆلەپ ئۆچىسىدىكى توپىنى قېقىپ تۇرۇپ : «ئەپتىگە قارا ! نېمىشقا ئۆزۈڭنى بەھۇزۇر تۇتۇشنى بىلمەيسەن ؟ مۇسكۇلۇڭنى دەرھال بوشىتىپ ، يەرگە خۇددى يېكەندەك يەڭگىل چۈشسەك بولاتتى . قارا ، مەن ساڭا بىر ئويۇن كۆرسىتىپ بېرەي ! سەن مۇنداق قىلساڭ بولاتتى..... » دېگەن .

بوۋاي باۋۇم ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا قانداق يېقىلىش ، قانداق موللاق ئېتىشنى ئۆگىتىپ قويغان . ئۇ بىر تەرەپتىن ئۆگىتىپ ، بىر تەرەپتىن : «ئېسىڭلاردا بولسۇن ، سىلەر بىر تال يېكەن ، ئاشۇنداق قارىساڭلار ئۆزۈڭلارنى بەھۇزۇر تۇتالايسىلەر ! » دەپ ئۇزلۇكسىز تەكرارلاپ تۇرغان .

مەيلى سىز قەيەردىلا بولۇڭ ، بوش ۋاقتىڭىزلا بولىدىكەن ، ئۆزۈڭىزنى بەھۇزۇر تۇتسىڭىز بولۇۋېرىدۇ . «راھەت ھالىتىدە تۇرۇشقا دىققەت قىلىڭلار ، كۆڭلۈڭلاردا ئۆزۈڭىلارنى بەھۇزۇر تۇتۇشنىلا ئويلاڭلار ! ئالدى بىلەن كۆز ۋە يۈزۈڭلارنىڭ مۇسكۇلىنى بوش قويۇۋېتىڭلار . شۇ چاغدا بىر خىل كۈچىنىڭ يۈزۈڭلاردىن بەل ئومۇرتقاڭلارغا ئېقىۋاتقانلىقىنى ، ئاخىرىدا پۈتۈن ئەزايىڭلارنىڭ بوشىشىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىسىلەر .

يۇقىرى ئاۋازلىق مەشھۇر ئايال ناخشىچى گاللى كىرىس داۋاملىق ئاشۇنداق مەشىق قىلغان . بىر قېتىم بىر دوستۇم ماڭا ، گاللى كىرىسنىڭ ناخشا كېچىلىكى باشلىنىشتىن ئىلگىرى ئۆزىنى بەھۇزۇر

تۇتۇش ئەھۋالىنى كۆرگەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگەندى . ئويۇن باشلىنىشتىن ئىلگىرى گاللى كرىس ئورۇندۇقتا ماغدۇرسىز ، بېشىنى ساڭگىلاتقان ، ئىككى مۇرىسىنى تۆۋەن سالغان ، تۆۋەن ئېڭىكىنى چۈشۈرۈۋەتكەن..... ھالدا ئولتۇرىدىكەن . ئەمەلىيەتتە بۇ بىر خىل ئىنتايىن ياخشى ئادەت ، ئۇ ھەم ھودۇقۇشنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ ، ھەم زىيادە جىددىيلىشىشتىن ساقلايدۇ .

ھېرىش - چارچاشنى يېڭىش ئۈسۈللىرىنى ئۆگىنىۋېلىشىڭلارغا يارىدەم بېرىش ئۈچۈن ، تۆۋەندە تۆت مۇھىم نۇقتىنى ئۆگىتىپ قويايلى :

بىرىنچى ، بىكار قالغان ھامان پۈتۈن ئەزايىڭلارنى بەھۇزۇر تۇتۇڭلار ، گەۋدەڭلارنى خۇددى يېكەندەك يۇمشاق تۇتۇشۇڭلار كېرەك . مەن يېزىق ئۈستىلىمىگە بىر دانە پايپاق قويۇپ قويدۇم . ئۇ دائىم ماڭا جىددىيلەشمەسلىك ، بەھۇزۇر تۇرۇشنى ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرىدۇ . ئەگەر سىلەر يېكەن ياكى پايپاقنى دوراشنى خالىمىساڭلار مۇشۇكتىن ئۆگىنىڭلار . كۈن نۇرىغا قاقلىنىپ يېتىپ خورەك تارتىپ تاتلىق ئۇخلاۋاتقان ئاسلاننى قولۇڭلارغا ئېلىپ باققانمۇ ؟ قاراڭلار ، ئۇنىڭ باش ۋە قۇيرۇقىنى ساڭگىلىتىپ تۇرۇشنى ! ھەتتا ھىندىستان دىكى يۇگاكار مۇرتلىرىمۇ ، ئۆزىنى ئاسراشنىڭ ئېپىنى بىلىشنىڭ ئاساسىي ئۈسۈلى مۇشۇككە ئوخشاش پۈتۈن ئەزانى بەھۇزۇر تۇتۇش دېگەنىكەن . بىز ھېرىپ ھالىدىن كەتكەن ئاسلاننى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىدۇق ، قايسىبىر مۇشۇكنىڭ ئېلىشىپ قالغانلىقىنى ، ئۇيقۇسى كەلمەسلىك ۋە ئاشقازان يارىسى كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلىقىنى ئاڭلاپ باقمىدۇق . ئەگەر بىزمۇ مۇشۇككە ئوخشاش ئۆزىمىزنى بەھۇزۇر تۇتىدىغان بولساق ، يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن ئاشۇنداق نۇرغۇن نېرۋا خاراكتېرلىك كېسەللىكلەردىن خالىي بولالايمىز .

ئىككىنچى ، ئىشلەۋاتقان چاغدا ئىمكانقەدەر ئۆزۈڭلارنى بەھۇزۇر تۇتۇشۇڭلار كېرەك . بىلىشىڭلار كېرەككى ، بەدەن مۇسكۇلى جىددىيلىشىش ئىككى مۇرىنىڭ ئاغرىشى ۋە روھىي ھارغىنلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ئاساسىي مەنبە .

ئۈچىنچى ، بىر كۈنلۈك خىزمەتتە بىرقانچە قېتىم كۆپرەك ئارام

ئېلىشنى ئورۇنلاشتۇرۇشۇڭلار كېرەك . ئۆزۈڭلارنى دائىم ، ئۈستۈمـ
گە ئالغان ۋەزىپىنى بەك جاپالىق چاغلاپ قويدۇممۇ - قانداق ؟ پۈتۈن
كۈچۈمنى ئىشقا سېلىشنىڭ ھاجىتى بارمۇ - يوق ؟ دەپ ئاگاھلاندۇـ
رۇپ تۇرۇڭلار . شۇنداق قىلساڭلار ئۆزۈڭلارنى بەھۇزۇر تۇتۇش ئادەـ
تتىنى بارا - بارا يېتىلدۈرەلەيسىلەر . خۇددى دوكتور داۋىت ھاررود
قىنىك ئېيتقاندەك ، ناچار ئادەتلەرنى تۈگىتىش روھىي داۋالاشتا ھەل
قىلغۇچ ئەھمىيەتكە ئىگە .

تۆتىنچى ، ھەر كۈنى كەچتە شۇ كۈنلۈك ئىشڭلارنى خۇلاسە
قىلىشڭلار كېرەك . ئۆزۈڭلاردىن سوراپ بېقىڭلار : چارچاش دەرـ
جەڭلار زادى قانچىلىك ؟ ناۋادا ھەقىقەتەن چارچىغانلىقىڭلارنى ھېس
قىلساڭلار ، سىلەرنى چارچاتقان نەرسە سىلەر شۇغۇللانغان ئەقلىي
ئەمگەك ئەمەس ، بەلكى خىزمەت ئۈسۈلۈڭلارنىڭ توغرا بولمىغانلىقى .
داۋۇي جوسېرىن مۇنداق دېگەنىدى : «مەن خىزمەت نەتىجەمنى ئۆلـ
چەشتە ، ئاخشىمى قانچىلىك چارچاپ كەتكەنلىكىمگە ئەمەس ، بەلكى
قانچىلىك يەڭگىپ قالغانلىقىمغا قارايمەن» . ئۇ يەنە مۇنداق دېگەنـ
دى : «ئەگەر بىر كۈن ئاخىرلاشقاندا ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنلىكىمـ
نى ھېس قىلسام ، نېرۋامنىڭ بەك ئىتتىپ كەتكەنلىكىنى بىلىمەن ،
بۇنداق كۈنلىرى خىزمەت نەتىجەم مەيلى سۈپەت جەھەتتىن ياكى سان
جەھەتتىن بولسۇن ، ئىنتايىن ناچار بولىدۇ» . ئەگەر بىزنىڭ پۈتۈن
ئامېرىكىدىكى كارخانىچىلارنىڭ ھەممىسى جوسېرىندەك قىلىدىغان
بولسا ، زىيادە جىددىيلىشىپ كېتىش تۈپەيلى قان بېسىمى يۇقىرىلىق
كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلۈپ كېتىدىغانلارنىڭ تەڭدىن تولىسى
بىر كېچىدىلا ئازىيىپ كېتىدۇ .

3 . ئائىلە ئايالىرىمۇ ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇشى كېرەك

ئۆتكەن يىلى كۈزدە مېنىڭ ياردەمچىم بوستونغا بېرىپ ، دۇنيا
بويىچە كەم كۆرۈلىدىغان بىر قارار داۋالاش كۇرسىغا قاتناشتى .

ئۇنىڭ داۋالاش كۆرسى ئىكەنلىكىمۇ راست ، چۈنكى كۆرسانتلار ھەپ-
تىمدە بىر قېتىم بوستۇن دوختۇرخانىسىنىڭ ئامبۇلاتورىيەسىگە يېغە-
لىپ ، بىمارلارنى تەكشۈرۈش ۋە داۋالاشقا قاتنىشىدۇ . ئەمەلىيەتتە ،
بۇ كۆرس بىر روھىي داۋالاش ئورگىنى ئىدى . ئۇ نامدا «ئەمەلىي
پىسخولوگىيە» كۆرسى دەپ ئاتالغان بىلەن ، ئەمەلىيەتتە مەخسۇس
غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلار ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلا-
تتى ، بۇنداق بىمارلارنىڭ كۆپىنچىسى كەيپىياتى ئانچە نورمال بولمە-
غان ئائىلە ئايالىرى ئىدى .

ئالدى بىلەن بۇ كۆرسنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى ئۈستىدە
توختىلىپ ئۆتەيلى . 1930 - يىلى ، سالې ۋېلىيام ئوسلانىڭ ئوقۇغۇ-
چىسى دوكتور جوسېف پلات بوستون دوختۇرخانىسىنىڭ ئامبۇلاتورە-
يەسىدە داۋالىنىدىغان بىمارلار ئىچىدە ، نۇرغۇن كىشىلەر كۆنبويى
داد - پەريات چېكىپ يۇرىسمۇ ، ئۇلاردا ھەرخىل كېسەللىك ئالامەتلە-
رى بولسىمۇ ، بىراق ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ بەدىنىدە ھېچقانداق كې-
سەللىك يوقلۇقىنى بايقىغان . ئۇلار گەرچە بوغۇم يالليۇغى ، ئاشقازان
يارىسى ، بەل ئاغرىقى ، باش ئاغرىقى..... غا گىرىپتار بولۇپ قالدۇق
دېسىمۇ ، لېكىن داۋالاپ تەكشۈرۈش نەتىجىسىدە ئۇلارنىڭ تېنىنىڭ
ئىنتايىن ساغلام ئىكەنلىكى مەلۇم بولغان . شۇنىڭ ئۈچۈن ، نۇرغۇن
دوختۇرلار بۇنداق ھادىسە ھېچقانداق كېسەللىك بولماستىن ، بەلكى
بىمارلارنىڭ خىيالىي سەزگۈسى دەپ ھېسابلىغان ھەمدە ئۇنىڭ داۋا-
لاشقا ئامالسىز قالغان .

ھالبۇكى ، دوكتور پلاتنىڭ قارىشىچە ، بىمارلارغا «ئۆيىڭىزگە
قايتىپ كېتىڭ ، سالامەتلىكىڭىزدە چاتاق يوق ئىكەن» دەپ قويغان
بىلەنلا بولمايدۇ . ئۇنىڭغا ئايانكى ، بۇ ئائىلە ئايالىرىمۇ كېسەل
بولۇشقا خۇشتار ئەمەس ، ناۋادا ئۇلارغا ئۆزلىرىنىڭ دەرد - ئەلەملىرى-
نى ئۇنتۇلدۇرۇشنىڭ بىرەر چارىسى بولسا ياخشى بولاتتى . ئۇ چاغدا
دوختۇرلارمۇ باشقا تەدبىرلەرنى قوللىناتتى .

شۇنىڭ بىلەن پلات ئاچقان كۆرس شۇبھىلەنگۈچىلەرنىڭ ئاگاھ-
لاندۇرۇش ساداسى ئىچىدە دەرس باشلايدۇ . كۆرس ھەقىقەتەن كىشە-

لەر ئويلاپ يېتەلمىگۈدەك رول ئويناپدۇ . نەچچە ئون يىلدىن بۇيان مىڭلىغان - تۈمەنلىگەن بىمارلار ئۇ يەردە «داۋالاش»نى قوبۇل قىلىدۇ . نۇرغۇن كىشىلەر بۇ كۇرسنىڭ سادىق باش خېرىدارى بولۇپ ، ئۇنىڭغا خۇددى دىنغا ئېتىقاد قىلغاندەك ئېتىقاد قىلىدۇ .

مېنىڭ يارەمچىم بىر ئايال بىلەن سۆھبەتلىشىپتۇ ، بۇ ئايال كۇرسقا ئۇدا توققۇز يىل تولۇق قاتنىشىپتۇ . ئۇنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ بۇ يەرگە بىرىنچى قېتىم كېسەل كۇرسەتكىلى كەلگەندە بۇرەك ساڭگىلاش ياكى بۇرەك كېسىلىم بار دەپ ئىشىنىدىكەن ، ئۇ ھەتتا ئىككى كۇزۇم ھازىرلا تۇتۇلۇپ قالارمىكىن دەپ قورقىدىكەن . ئەمدىلىكتە ئۇ كۆڭلى ئوچۇق ، ئۇمىدۋار بولۇپ قاپتۇ . ھېچقانداق كېسىلمۇ يوق ئىكەن . قارىسىڭىز ئۇ تېخى 40 ياشقا كىرمىگەندەك تۇرىدىكەن ، لېكىن بىر ئوغۇل نەۋرىسى بار ئىكەن . ئۇ : «مەن ئىلگىرى ھە دېسىلا ئۆينىڭ ئىشلىرىنى دەپ قايغۇرۇپ يۈرەتتىم ، راستتىنلا بىر كۈن بولسىمۇ بالدۇرراق ئۆلۈپ كەتسەم دەپ ئويلايتتىم . بۇ يەرگە كېلىپ كېسىلىمنى كۆرسەتكەندىن كېيىن ، بۇنداق قايغۇرۇشنىڭ ئەخمەقلىق ئىكەنلىكىنى بىلدىم . مەن كونا ئادەتلىرىمنى دەرھال ئۆزگەرتتىم . راست گېپىمنى قىلسام ، ھازىر ئىنىتايىن خۇشال ياشاۋاتىمەن» دېگەن .

كۇرسنىڭ داۋالاش مەسلىھەتچىسى ، دوكتور روسىبر شېرفدىن- نىڭ قارىشىچە ، غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلارنى داۋالاشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى ئۇلارنى ئۆزى ئىشىنىدىغان ئادەملىرىگە دەرد تۆكتۈرۈش ئىكەن . «بىزنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى كۆڭلى - كۆكسى بوشاپ ، خاپىلىقى كۆتۈرۈلگەنگە قەدەر دەرد تۆكسە بولىدۇ ، — دەيدۇ دوكتور شېرفدىن ، — بىر ئادەمنىڭ بوغۇقۇپ ياكى غەم - قايغۇنى ئىچىگە يۇتۇپ يۈرۈشى پەقەت روھىي جەھەتتە جىددىيلىككىلا ئېلىپ بارىدۇ . بىز بىر - بىرىمىزنىڭ ھالىغا يېتىپ ، دەردىگە دەرمان بولۇشىمىز لازىم . شۇنداق قىلساق ، دۇنيادا مېنىمۇ چۈشىنىدىغان ، ماڭىمۇ ھېسداشلىق قىلىدىغان ئادەم بار ئىكەن دېگەن ھېسسىياتقا كېلىمىز» .

مېنىڭ يارده‌مچىم بىر ئايالنىڭ ده‌رد تۆكۈپ بولغاندىن كېيىن شۇنداق ئازادىلىشىپ قالغانلىقىنى كۆرۈپتۇ . بۇ ئايالنىڭ ئائىلىسى بەختسىزلىككە ئۇچرىغانىكەن . ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەشكە باشلىغاندا كۆزى نۇرسىز ، چىرايى سولغۇن ئىكەن . سۆھبەت داۋامىدا ئۇ بارا - بارا ئۆزىگە كەپتۇ . سۆھبەت ئاخىرلاشقاندا ، ئۇ ھەممىنى چۈشەنگەندەك قىلىپ كۈلۈپ قويۇپتۇ . بۇ ئۇنىڭ مەسىلىسى ھەل بولغانلىقتىنمۇ ؟ ياق ، نەدە ئۇنداق ئوڭاي ئىش ! ئۇنىڭ ھېسسىياتىدا ئۆزگىرىش بولۇشتىكى ئاساسىي سەۋەب شۇكى ، ئۇ سىرداش تاپقان ، باشقىلارنىڭ كۆڭۈل بۆلۈشىگە ۋە ھېسداشلىقىغا ئېرىشكەن . بۇنداق زور ئۆزگىرىش ھەرقانداق دورا ئىچكەن بىلەنمۇ قولغا كەلمەيدۇ .

روھىي ھالەتنى تەھلىل قىلىش ئۇسۇلى ھەقىقەتەن ئۆزگىچە داۋالاش ئۇنۇمىگە ئىگە .

فرويىدتىن تارتىپ ، روھىي ھالەت تەھلىلچىلىرى ئاغرىقنى گەپ‌كە سالسىلا ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى خاتىرجەمسىزلىكنى تۈگەتكىلى بولمىدىغانلىقىنى چۈشەنگەن . بۇنداق بولۇشنىڭ سەۋەبى نېمە ؟ چۈنكى ، كىشىلەر سۆھبەت ئارقىلىق ئۆزىنىڭ غەم - قايغۇسىنى تېخىمۇ ئوبدان تونۇپ يېتىپ ، ئىدىيەسىنى يېڭى پەللىگە كۆتۈرىدۇ . گەرچە نۇرغۇن كىشىلەر بۇ قائىدىنى چۈشەنمىسىمۇ ، لېكىن ھەممەيلەننىڭ ئورتاق تەجرىبىسى بار : سەممىي سۆھبەت ئىچىمىزنى تازا بوشىتىپ ، كۆڭلىمىزنى كۆتۈرىدۇ .

مۇبادا بىزمۇ ھېسسىيات جەھەتتە بىرەر خاپىلىق تارتىپ قالساق ، نېمىشقا بىرەر ئادەمنى تېپىپ كۆڭلىمىزدىكىنى تۆكۈپ سىر‌داشمايمىز ؟ مەن ۋاقىت ۋە سورۇنغا قارىماي كوچىدا ئۇچرىغانلىكى ئادەمگە يىغلاپ بېرىڭلار دېمەكچى ئەمەس ، ئەلۋەتتە . بىز بىرەر كىم بىلەن مۇڭداشماقچى بولساق ، ئالدى بىلەن ئۆزىمىز ئىشەنچ قىلالايدىغان ئادەمنى تېپىشىمىز ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ كىشى بىلەن ۋاقىتنى ئالدىن پۈتۈشۈپ قويۇشىمىز لازىم . مۇڭداشماقچى بولغان كىشى بىزنىڭ ئۇرۇق - تۇغقىنىمىز ، ئاغىنىمىز ، دوختۇر ، ئادۋوكات ياكى

پوپ بولسىمۇ بولىدۇ ، سىز ئۇنىڭغا : «باشقىلارنىڭ مەسلىھەتىگە ھاجىتىم چۈشۈپ قالدى . تازا باش قېتىنچىلىقتا قالدىم ، سىزنى بىرەر يول كۆرسىتەرمىكىن دەپ ئويلايمەن . بەزى مەسىلىلەرنى تونۇ-ۋالمىشىمغا ياردەم بەرسىڭىز ئەجەب ئەمەس ، ياخشى مەسلىھەتىڭىز بولمىسا ئولتۇرۇپ گېپىمگە قۇلاق سالسىڭىزمۇ ماڭا غەمخورلۇق قىلغان بولاتتىڭىز » دەڭ .

«دەرد - ئەھۋال تۆكۈش» بوستون داۋالاش كۆرسى قوللانغان ئەڭ ياخشى داۋالاش ئۇسۇلى بولۇپ قالغان . بىز ئۇنىڭغا ئاز - پاز ئىش قوشۇپ ، تۆۋەندىكى بىرقانچە نۇقتىغا يەكۈنلەپ چىقتۇق ، ئائىلە ئايالىلىرى مالال كەلمەسە ، ئائىلىسىدە ئەستايىدىل سىناپ باقسا بولىدۇ :

بىرىنچى ، بىر دەپتەر تەييارلاپ ، كىتاب ئوقۇغان ۋاقتىڭىزدا ئالغان ھاسىلاتىڭىز ، سىزگە ئەڭ تەسىر قىلغان سۆزلەرنى خاتىرىلەڭ . بۇ سۆزلەر بىرەر كۆپلەت شېئىر ياكى بىرەر ئەقلىيە سۆز ، بىرەر ئۇرغۇلۇق جۈملە بولسىمۇ بولىدۇ . بۇ سۆز - جۈملىلەر يۈرەك تارتىڭىزنى تازا چېكىپ ، سىزدە مەلۇم سىرلىق تەسىر پەيدا قىلىدۇ . تاۋىڭىز ئانچە ياخشى بولمىغان چاغلاردا دەپتەرگە يېزىلغانلىرىنى ئو-قۇپ چىقسىڭىز ، بەلكىم كېسىلىڭىزگە داۋا بولغۇدەك بىرەر شېئالىق رېتسېپ چىقىپ قالار . بوستون داۋالاش كۆرسىدىكى ھەربىر كۆر-سانىتتا بۇنداق ئەقلىيە سۆزلەر دەپتىرى بار ، ئۇلار بۇ دەپتىرىگە «روھىي سىگنال» دەپ نام قويۇۋالغان .

ئىككىنچى ، باشقىلارنىڭ يېتەرسىزلىكلىرىگە بەك كۆز سېلىپ كەتمەڭ . شۇنداق ، ئېرىڭىزنىڭ يېتەرسىزلىكى بار ، بىراق ئۇ ئەۋلىيا بولسا ئىدى ، سىز بىلەن توي قىلمىغان بولاتتى . «كۆرس»قا قاتناش-قانلار ئىچىدە بىر ئايال بار ، ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىمۇ ئۆزىنىڭ تىرناق ئاستىدىن كىر ئىزدەشكە ئامراق بېشىم خوتۇن ئىكەنلىكىنى چۈشىنە-دۇ . ئۇ بۇ مەسىلە توغرۇلۇق سۆزلەنگەن دەرسنى ئاڭلىغان چاغدا خېلى ئاقىلانىلىشىپ قالدى : «ئېرىڭىز ئۇشتۇمتۇت ئۆلۈپ كەتسە قانداق قىلىسىز ؟» دېگەن سوئال ئۇنى چۆچۈتۈۋەتتى . شۇنىڭ بىلەن

ئۇ دەرھال ئولتۇرۇپ ، ئېرىنىڭ بارلىق ئارتۇقچىلىقلىرىنى تىزىملاپ چىقتى . قارىغاندا ئۇنىڭ ئېرىنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرى ھەقىقەتەن ئاز ئەمەس ئىكەن ! نېمە ئۈچۈن سىزمۇ ئېرىڭىز ياكى خوتۇنىڭىزنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىنىمۇ تىزىملاپ چىقمايسىز ؟ ئاچچىقىڭىز كېپىقالغان چاغلاردا بۇ تىزىملىكنى ئوقۇپ چىقىدىغان بولسىڭىز ، ئۇنىڭ كۆڭلى ئۆزىدىكى يېقىن ئادەمىڭىز ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالىسىز .

ئۈچىنچى ، قولۇم - قوشنىلىرىڭىز بىلەن كۆپرەك مۇڭدىشىڭ . قولۇم - قوشنىلىرىڭىز بىلەن ئىناق ئۆتۈشىڭىز ، ئۆزىڭىز بىلەن بىر كوچا ، بىر مەھەللىدە ئولتۇرۇشلۇق ئاھالىلەرگە غەمخورلۇق قىلىشىڭىز لازىم . غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان بىر ئايال بار ئىكەن ، ئۇنىڭ بىرمۇ دوستى يوق ئىكەن ، باشقىلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىشمايدىكەن . كۈرس ئۇنىڭغا تۇنجى قېتىم ئۈچراشقان ئادەمنىڭ كىملىكىنى ئويلاپ تېپىش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغاندى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ تىراللىبۇستا ئولتۇرۇپ خىيال سۈرۈپتۇ : ئەتراپىمدىكى بۇ كىشىلەر قانداق ئائىلىدىن كېلىپ چىققاندۇ ، ئۇلارنىڭ قانداق تۇرمۇش سەرگۈزەشتىلىرى باردۇ..... شۇنداق قىلىپ يۈرۈپ ئۇ كۆپچىلىك بىلەن تېزلا چىقىشىپ كەتتى . ھازىر ئۇ بەختلىك ، روھلۇق ، ئادەمنىڭ مەستلىكى كەلگۈدەك بولۇپ كەتتى . ئۇنىڭ ھېچقانداق ئىدىيەۋى ئازابى قالمىدى .

تۆتىنچى ، ئۇخلاشتىن ئىلگىرى ئەتىلىك پىلانىڭىزنى ياخشى تۈزۈۋېلىڭ . كۈرسقا قاتناشقان كىشىلەر نۇرغۇن ئايالىلارنىڭ تۈگمەس - پۈتمەس ئائىلە ئىشلىرىنى خىيالىغا كەلتۈرسىلا خاتىرجەم بولالمايدىغانلىقىنى بايقىغان . ۋاقىت داۋاملىق ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈۋالمايدىكەن . قانداقلىكى ۋاقىتتا قارىسا ئۇلار ئىشىنى تۈگىتەلمەيدىكەن . بۇنداق پەرىشان روھىي ھالەتتىن قۇتۇلۇشنىڭ بىردىنبىر چارىسى ئەتىلىك پىلانىنى بالدۇر تۈزۈپ چىقىشتىن ئىبارەت . پىلان سىزىنى كۆپ ئىشقا سالىدۇ ، ئاز چارچىتىدۇ . سىز ھەم قىلغان ئىشلىرىڭىزنىڭ ئۈنۈمىدىن مەمنۇن بولىسىز ، ھەم ۋاقىت چىقىرىپ ئارام ئالالايسىز (ھەربىر ئايال كۈندۈزى ۋاقىت چىقىرىپ ئارام ئېلىپ ،

كۆچ - قۇۋۇەت توپلىشى ، ئۆزىنى مۇھاپىزەت قىلىشى كېرەك . بۇ ھۆسن - جامالىنىڭلارنى گۈزەللەشتۈرۈپ ، ياشلىق باھارىنىڭلارنى ساقلاش- نىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى) .

بەشىنچى ، ھەرگىز جىددىيلەشمەڭ ، چارچاپ كەتمەڭ ، ئۆزى- ڭىزنى چوقۇم بەھۇزۇر ، خۇشال - خۇرام تۇتۇڭ . جىددىيلىشىش ، چارچاش ھېسسىياتىغا زىيان يەتكۈزۈپ ، يۈزىڭىزدىكى قورۇقنى كۆ- پەيتىدۇ . ئالدىنقى بابتا سۆزلەپ ئۆتكەن بەدەننى بەھۇزۇر تۇتۇش ئۇسۇللىرىنى ئۆگىنىۋېلىڭ . مېنىڭ يارەمچىم بوستوندىكى كۇرىتا مۇدىر پىلاتنىڭ بۇ ئۇسۇللار توغرىسىدا ئۆتكەن دەرسىنى ئاڭلاپ 10 مىنۇت ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇش مەشقى ئىشلىگەندىن كېيىن سىنىپتا ئولتۇرۇپ ئۇخلاپ قالغىلى تاس قالغان ! نېمە ئۈچۈن بەدەننى بەھۇ- زۇر ۋە بوش تۇتۇشقا ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك ؟ چۈنكى ، دوخ- تۇرلارغا ئايانكى ، بەدەننى بوش تۇتۇش — غەم - قايغۇ ۋە كۆڭۈلسىز- لىكنى تۇگىتىشنىڭ ئۇنۇملۇك چارىسى .

شۇنداق ، ئائىلە ئايالىرىمۇ ئۆزىنى بەھۇزۇر تۇتۇشى لازىم ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلارنىڭ ئەۋزەل شارائىتى بار ، ئۇلار خالىغان ۋاقىت- تا كارىۋاتتا يېتىپ ئارام ئالسىمۇ ، يەردە يېتىپ ئارام ئالسىمۇ بولىدۇ . راست گەپنى قىلسام ، پۈت - قولنى كېرىپ سوزۇلۇپ يېتىشقا تۇز يەر سىم كارىۋاتتىنمۇ پايدىلىق ، بەل ئومۇرتقىمىزغا تېخىمۇ پايدىلىق .

خوش ، ئەمدى مەن سىلەرگە بەدەننى بوش تۇتۇشنى مەشق قىلىشنىڭ بىرقانچە ئۇسۇلىنى ئۆگىتىپ قوياي . بۇ ئۇسۇللارنى ئائە- لەڭلارده سىناپ باقساڭلار بولىدۇ . بىر ھەپتە داۋاملاشتۇرىدىغانلا بولساڭلار ئۇنىڭ ئاجايىپ رولىنى ھېس قىلالايسىلەر .

بىرىنچى ، چارچاپ كەتكەن ۋاقتىڭىزدا يەردە پۈت - قوللىرىڭىز- نى كېرىپ سوزۇلۇپ يېتىڭ .

ئىككىنچى ، كۆزىڭىزنى يۇمۇڭ . خۇددى جونسون ئۆزىنىڭ ئو- قۇغۇچىلىرىغا تەكلىپ بەرگەندەك ، سىزمۇ ئۆزىڭىزگە ئۆزىڭىز مۇنا- داق دەڭ : «سۇپسۇزۇڭ بىپايان ئاسمان ، ھەممە يەردە جىمجىتلىق

ھۆكۈم سۈرمەكتە . مەن — تەبىئەتنىڭ بالىسى ، بۇ چەكسىز ئالەمدە جىمجىت يېتىپ قۇياش نۇرىغا چۆمەكتىمەن» .

ئۇچىنچى ، قازىنىڭدا گۆش قاياۋاتقان بولۇپ ، يېتىشقا چولـ-ڭىز تەگمىسە ، بىردەم جىم ئولتۇرۇۋالسىڭىزمۇ ئوخشاش ئۇنۇمگە ئېرىشمىسىز . قاتتىق ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇش يۈمشاق ساپادا ئولتۇر-غاندىن ياخشى . ئولتۇرغاندا ئىككى قولىڭىزنى يوتىڭىزغا قويۇپ ، تۇپتۇز ئولتۇرۇڭ .

تۆتىنچى ، پۈتىڭىزنىڭ 10 بارمىقىنىڭ چىڭ تۇتۇڭ ، ئاندىن ئاستا - ئاستا قويۇپ بېرىڭ ؛ پۈتىڭىزنىڭ مۇسكۇللىرىنى چىڭىتىڭ ، ئاندىن ئاستا - ئاستا بوشىتىڭ . شۇ تەرىقىدە ھەربىر ئەزايىڭىزنىڭ مۇسكۇلىنى بىر ئورۇن - بىر ئورۇندىن بىردەم چىڭىتىپ ، بىردەم بوشىتىپ بېرىڭ ، بۇ ھەرىكەت تاكى بويۇنىڭىزغىچە يەتسۇن . ئاخىرىدا بېشىڭىزنى يەڭگىل ئايلاندۇرۇڭ ، كۆڭلىڭىزدە مۇسكۇللىرىڭىزغا توختاۋسىز بۇيرۇق چۈشۈرۈپ تۇرۇڭ : «ئۆزۈڭنى بوش تۇت ، ئۆ-زۈڭنى بوش قويۇۋەت ، تېخىمۇ بوشا !»

بەشىنچى ، رېتىملىق ھالدا ئاستا نەپەس ئېلىڭ . ھىندىستانىنىڭ يوگاكارا مۇرىتلىرى : رېتىملىق نەپەس ئېلىش ئەڭ ياخشى تىنچلاندۇ-رۇش دورىسى دەپ ياخشى ئېيتقان .

ئالتىنچى ، يۈزۈمدە قورۇق بار دەپ قىياس قىلىڭ ھەمدە ئۇنى يەڭگىل سىلاپ بېرىڭ ، بولۇپمۇ ئىككى قېشىڭىزنىڭ ئوتتۇرىسى بىلەن جاۋغىيىڭىزدىكى «غەم قورۇقى»نى سىلاپ بېرىڭ . ئەگەر ھەرىكۇنى ئىككى قېتىم مەشىق قىلىشنى داۋاملاشتۇرىدىغان بولسـ-ڭىز ، ئېھتىمال ھۆسن تۇزەش دۇكىنىغا بېرىپ يۈزىڭىزنى ئۇۋۇلـ-تىپ يۇرۇشنىڭ ھاجىتى قالماسلىقى مۇمكىن . بۇ قورۇقلار ئۆزلۇ-كىدىن يوقىلىپ كەتسە ئەجەب ئەمەس .

4 . ياخشى خىزمەت ئادىتىنى يېتىلدۇرۇڭ

جىددىيلىشىش ، تىت - تىت بولۇش ۋە زىيادە چارچاپ كېتىش-

تىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ياخشى خىزمەت ئادىتىنى يېتىلدۈرۈشىمىز لازىم . بۇنداق خىزمەت ئادىتى تۆۋەندىكى تۆت تەرەپنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ .

بىرىنچى ، ھازىر بىر تەرەپ قىلمايدىغان بارلىق ھۆججەتلەرنى يېزىق ئۈستىلىدىن ئېلىۋېتىش .

چىكاگو ۋە غەربىي شىمال تۆمۈريول شىركىتىنىڭ باش كېسىم-دارى رولاند ۋىليامىس مۇنداق دەيدۇ : «مېنىڭ ئەزەلدىن ھەرخىل ھۆججەتلەر دۆۋىلىنىپ كەتكەن شىرەدە ئولتۇرۇپ ئىشلەش ئادىتىم يوق . جىددىي بىرتەرەپ قىلىنمايدىغان ھۆججەتلەرنىڭ ھەممىسىنى بىر چەتكە ئېلىۋەتكەندىن كېيىن ئىش بېجىرسەم كۆڭلۈم ئېچىلىپ قالىدۇ . بۇ خىزمەت ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈشنىڭ ئالدىنقى شەرتى» .

كىشىلەر ۋاشىنگتون ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى كۈتۈپخانىسىنى ئېكسكۇرسىيە قىلغاندا ، كۈتۈپخانىنىڭ تېمىغا ئەنگلىيە شائىرى پوپ-نىڭ : «تەرتىپ — تەقدىر ئىلاھىنىڭ بىرىنچى قانۇنى» دېگەن سۆزىنىڭ ئىنگلىزچە يېزىپ قويۇلغانلىقىنى كۆرىدۇ . ئوخشاشلا ، بىز مۇشۇنداق ئېيتالايمىزكى ، ئۇ كۈندىلىك ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىش-نىڭمۇ بىرىنچى قانۇنى . ئەمما ، كىشىلەر بۇ قانۇنغا ئەھمىيەت بەردە-مۇ ؟ ئەھمىيەت بەرمىدى ! نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ يېزىق ئۈستىلىدە دائىم ھەرخىل ھۆججەتلەر قالايمىقان دۆۋىلىنىپ كېتىدۇ ، بۇ ھۆج-جەتلەرگە بەلكىم نەچچە ھەپتىدىن بۇيان قاراپمۇ قويمىغاندۇ . يېڭى ئورلىئان شەھىرىدىكى بىر گېزىتخانىنىڭ تەھرىرى ماڭا بىر قېتىم ئۇنىڭ كاتىپى شىرەنى رەتلەۋېتىپ ، قالايمىقان تاشلىنىپ ياتقان قە-غەزلەر دۆۋىسىدىن يوقاپ كەتكىنىگە ئىككى يىلدىن كۆپرەك بولغان بىر ماشىنكىنى تاپقانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى .

جاۋاب قايتۇرۇلماي شىرە ئۈستىدە دۆۋىلىنىپ ياتقان ئاشۇ بىر دۆۋە خەت - چەك ، تېخى بىر تەرەپ قىلىنمىغان دوكلات ۋە ھەر خىل ئەسلەتمىلەرگە كۆزىڭىزنىڭ قىرى چۈشۈپ قالسىلا نېرۋىڭىز ئۆر-لەپ ، بۇ ئىشلاردىن بىخەۋەر قالغانلىقىڭىزنى ھېس قىلىسىز . ئېھتە-مال كېلىپ چىقىدىغان ئاقىۋەت بۇنىڭدىنمۇ يامان بولۇشى مۇمكىن .

ناۋادا سىزنى دائىم «ئىشىم بەك كۆپ ، ھەل قىلىشقا ئامالسىز قالدىم» دەيدىغان بىر خىل روھىي بېسىم بېسىپ تۇرىدىغان بولسا ، ئىچىڭىز تىتىلداپ ، بەك چارچاپ كەتكەنلىكىڭىزنى ھېس قىلىپلا قالماي ، بەلكى سىزدە يەنە قان بېسىمى يۇقىرىلىق ، يۈرەك كېسىلى ۋە ئاشقازان يارىسى كېسەللىرىنى پەيدا قىلىشى مۇمكىن .

پېنسىلۋانىيە ئۇنىۋېرسىتېتى تېببىي فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى ، دوكتور جون ستوكېس ئامېرىكا دوختۇرلار بىرلەشمىسىدە «ئورگان مەنبەلىك كېسەللىكلەرنىڭ ئەگەشمە كېسەللىكى بولغان نېرۋا فۇنكسىيەسى بۇزۇلۇش كېسىلى» دېگەن تېمىدا بىر قېتىم دوكلات بەرگەن . ئۇ دوكلاتىدا دوختۇرلاردىن بىمارلاردا كۆرۈلىدىغان 11 خىل نورمالسىز روھىي ھالەتكە ئالاھىدە دىققەت قىلىشنى تەلەپ قىلغان . ئۇنىڭ بىرىنچىسى ، «بېسىم ۋە تەھدىت تۇيغۇسى . ئۆزىنىڭ ئالدىدا ھەل قىلىشقا تېگىشلىك مەسىلىلەرنىڭ دۆۋىلىنىپ كەتكەنلەكىنى ھېس قىلىش» .

نېمە ئۈچۈن شىرەنىڭ ئۆستىنى قۇرۇقداپ قويسا «تەھدىت تۇيغۇسى»نى تۇغەتكىلى ، بۇ ئارقىلىق قان بېسىمى ئۆرلەپ كېتىشتىن ساقلانغىلى بولىدۇ ؟ ئامېرىكىلىق مەشھۇر روھىي كېسەللىكلەر دوختۇرى ۋىلىيام سېتلېر بىر پارچە خەۋەر يېزىپ ، ئۆزىنىڭ بۇ ئاددىي ئۇسۇلىدىن پايدىلىنىپ بىر ئاغرىقتىكى روھىي چېچىلىشىنىڭ ئالدىنى قانداق ئالغانلىقى ئۈستىدە توختالغان . بۇ ئاغرىق چىكاگودىكى بىر چوڭ سودا سارىيىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك خىزمەتچىسى ئىكەن . ئۇ ۋىلىيام سېتلېرنىڭ داۋالاش ئۆيىگە تۇنجى قېتىم كەلگەندە ئۆپكىسىنى باسالمايدىغان ، قۇرۇق مىجەز ۋە ئەنسىزدەك كۆرۈنگەن . ئۇ نېرۋام كاردىن چىققان ئوخشايدۇ دەپ ھېس قىلغان ، بىراق خىزمەتنى تاشلاپ قويالمىغان . ئۇ دوختۇرلارنىڭ يول كۆرسىتىشى ۋە ياردىمىگە جىددىي موھتاج بولۇپ قالغان .

«ئۇ ماڭا كېسەللىك ئەھۋالىنى سۆزلەپ بېرىۋاتقاندا تېلېفون جىرىڭلاپ قالدى ، — دەيدۇ دوكتور سېتلېر ، — تېلېفون دوختۇرخانىدىن كەلگەنىدى . تېلېفوندىكى گەپنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن بىر-

دەم خىيال سۈردۈم - دە ، دەرھال دوختۇرخانىنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەردىم . مۇمكىن بولمىدىغانلا بولسا ، مەن مەسىلىلەر ئۈستىدە دەرھال بىر قارارغا كېلىشكە ئادەتلەنگەنىدىم . تۇرۇپكىنى قويۇپ تۇرۇشۇمغا تېلېفون يەنە جىرىڭلىدى . يەنە بىر جىددىي ئىش مېنىڭ ھەل قىلىشىمنى كۈتۈپ تۇرماقتا ئىدى . بۇ ئىشنى بىرتەرەپ قىلىپ تۇرۇشۇمغا بىر كەسپىدىشىم ئالدىراپ - تېنەپ كىرىپ ، بىر ئېغىر بىمار ئۈستىدە داۋالاش لايىھەسى قوبۇشۇمنى تەلەپ قىلدى . ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىپ بولۇپ ئۆزىتىپ قويغاندىن كېيىن ، ئۆرۈلۈپ ھېلىقى بىماردىن ئەپۇ سورىدىم ، چۈنكى بايىقى بىرقانچە قېتىملىق كاشىلا تۈپەيلىدىن ئۇ بىر چەتتە ئۇزاق تۇرۇپ قالغانىدى . بىراق ، بۇ ئاغرىق ئىنتايىن خۇشال كۆرۈنەتتى ، ئۇنىڭ چىرايىدا بايىقىغا تامامەن ئوخشاش بولمىغان بىر خىل ئىپادە بىلىنىپ تۇراتتى » .

«تۈزۈت قىلماڭ ، دوكتور ئەپەندى ، — دەپتۇ بىمار ، — بايا ئون نەچچە مىنۇت ئىچىدە سىز ماڭا بىرمۇنچە نەرسىلەرنى ئۆگىتىپ قويدىڭىز . شىركەتكە قايتقاندىن كېيىن كونا خىزمەت ئادىتىمنى چوقۇم ئۆزگەرتىمەن . قايتىپ كېتىشتىن ئىلگىرى خىزمەت شىرەيىمنى ئىزنى كۆرۈپ باقسام بولارمۇ ؟ »

شۇنىڭ بىلەن سېتىلىر يېزىق ئۈستىلىنىڭ تارتمىلىرىنى ئېچىپ بىرىپتۇ . قارىغۇدەك بولسا ، يېزىش - سىزىش ئەسۋابلىرىدىن باشقا ھېچ نەرسە يوق ئىكەن .

— بىرتەرەپ قىلمىغان دوكلاتلارنى قەيەرگە قويىسىز ، — سوراپتۇ بىمار .

— بارلىق دوكلاتلارنى بىر تەرەپ قىلىپ بولغان .

— جاۋاب قايتۇرمىغان خەتلەرچۇ ؟

— ھەممىسىگە جاۋاب قايتۇرۇپ بولغان ، — دەپتۇ سېتىلىر ، — مېنىڭ ئادىتىم خەت كەلگەن ھامان جاۋاب قايتۇرۇش ، ئۇلارنى ئەزەلدىن بىر چەتكە تاشلاپ قويمايمەن ، بارلىق خەت - چەكلەرنىڭ جاۋابىنى دەرھال كاتىپقا ئاغزاكى بېرىۋېتىمەن .

ئالتە ھەپتىدىن كېيىن بۇ يۇقىرى دەرىجىلىك خىزمەتچى سېتىلىر

لىرنى شىركەتكە كىلىپ ئۆزىنى يوقلاپ كېتىشكە تەكلىپ قىلغان . ئۇنىڭدا كۆرۈنەرلىك ئۆزگىرىش بولغان ، خىزمەت شىرەسىدىمۇ ئۆزگىرىش بولغان . ئۇ تارتمىسىنى ئېچىپ دوكتور سېتىلىرغا كۆرسەتكەن ، قارىسا بىر تەرەپ قىلىنمىغان بىرمۇ ھۆججەت كۆرۈنمىگەن . ئۇ سېتىلىرغا مۇنداق دېگەن : «بىراق ، بۇنىڭدىن ئالتە ھەپتە ئىلگىرى ئىككى ئىشخانامغا ئۇچ دانە شىرە قويۇلغانىدى . دۆڭىلىنىپ كەتكەن خىزمەتلەرنى ھەرقانداق قىلىپمۇ ئىشلەپ تۈگىتەلمەيتتىم . سىز بىلەن سۆزلىشىپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن بارلىق كونا دوكلات ۋە ھۆججەتلەرنىڭ ھەممىسىنى يۆتكىتىۋەتتىم ، بۇ نەرسىلەر لىپمۇلىق بىر ئاپتوموبىل چىقتى . ھازىر بىرلا خىزمەت شىرەسىنى ئېپقالدىم . خەت - چەك كەلگەن ھامان دەرھال جاۋاب قايتۇرىمەن . شۇنىڭ ئۈچۈن ، قارىسامىلا سۇر باسىدىغان ھۆججەت دۆۋىسى ئەمدى ئالدىمدا تۇرمايدىغان بولدى . كېسىلىمىمۇ ساقىيىپ قالدى ، سالامەتلىكىم سەلىمازا ئەسلىگە كەلدى» .

ئامېرىكا ئالىي سوت مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى كانىپس ئىۋانىس مۇنداق دېگەنىدى : «زىيادە چارچاپ كەتسە ئادەم ئۆلۈپ قالمايدۇ . نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ پىكرى بەك چېچىلاڭغۇ ۋە كۆڭلى ئىنتايىن پەرىشان بولغاچقا ئۆلۈپ كېتىۋاتىدۇ . شۇنداق ، كۈچ - قۇۋۋىتىڭىزنىڭ چېچىلىپ كېتىشى ۋە كۆڭلىڭىزنىڭ خاتىرجەم بولماسلىقى بەشىڭىزغا چىقىدۇ ، چۈنكى سىزنىڭ خىزمىتىڭىز مەڭگۈ تۈگىمەيدۇ» .

ئىككىنچى ، خىزمەت قىلغاندا مۇھىم ۋە مۇھىم ئەمەسلىرىنى ، جىددىي ۋە جىددىي ئەمەسلىرىنى ئايرىپ ، مۇھىم-لىرىنى ئالدىدا قىلىش .

ئامېرىكىلىق چوڭ كارخانىچى ھېنرى دورېتىينىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇنىڭ خىزمەتچىلەرنى تاللاش ئۆلچىمى ئىككى تۈرلۈك ئىكەن ، بىرسى پىكىر قىلىشقا ماھىر بولۇش ، يەنە بىرسى ۋاقىتنى ئىگىلەشكە ماھىر بولۇش ، مۇھىم ئىشلارنى ئالدىدا بېجىرىش . مۇشۇنداق ئىككى خىل ئىقتىدارغا ئىگە كىشىلەرنى ئۇ پۇلنىڭ كۆزىگە قارىماي تەكلىپ قىلىپ ئىشلىتىشنى خالايدىكەن .

كانېس روكمان نامرات ئائىلىدە دۇنياغا كەلگەن ، 12 يىل ئىچىدە تۆۋەن دەرىجىلىك بىر خىزمەتچىدىن كاكاۋۇ شىركىتىنىڭ باش مۇدىرلىقىغا ئۆستۈرۈلۈپ ، يىلىغا نەچچە يۈز مىڭ دوللار ئىش ھەققى ئالىدىغان بولغان . بۇنىڭدىن باشقا نورمىدىن سىرت يەنە مىليون دوللار كىرىم قىلغان . ئۇ ئۆزىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ئاساسەن ھېنرى دورېتىي ئېيتقان ئاشۇ ئىككى ئۆلچەمگە تايانغانلىقتىن بولغاندىلىقىغا قەتئىي ئىشەنگەن . «مەن ھەركۈنى ئەتىگەن سائەت 5 تە ئورنۇمدىن تۇرىمەن ، چۈنكى بۇ مەسىلىلەر ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزۈشنىڭ ئەڭ ياخشى ۋاقتى ، — دەيدۇ كانېس روكمان ، — بىر كۈنلۈك ئىشىمنى ئورۇنلاشتۇرۇپ بولۇپ ، مۇھىم ئىشلارنى ھامان پىلانىمىڭ ئالدىغا قويىمەن» .

ئامېرىكىدىكى بىر چوڭ سۇغۇرتا شىركىتىنىڭ جىڭلىسى فرانكلىن ېينىگ ھەتتا ئەتىگەن سائەت 5 بولماي تۇرۇپلا بىر كۈنلۈك پىلانىنى تۈزۈپ بولىدىكەن . ئۇ دائىم ھەر كۈنى ئاخشىمى ئەتىسى قىلىدىغان ئىشلىرىنىڭ كۈن تەرتىپىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويىدىكەن . مەسىلەن ، ئۇ مەلۇم كىشىگە ئەۋەتىپ بېرىلىدىغان خەۋپسىزلەندۈرۈش تالونى شۇ كۈنى پوچتىغا سېلىۋېتىلمىسە ، قولغا كېلىدىغان بىر كۈنلۈك خەۋپسىزلەندۈرۈش سوممىسى زىيان بولىدىغانلىقىنى نەزەردە تۇتىدىكەن .

ئەمەلىيەتتە خىزمەتنى ھەرقانداق ۋاقىتتا مۇھىم ۋە مۇھىم ئەمەسلىكىگە قاراپ ئورۇنلاشتۇرۇپ كەتكىلى بولمايدۇ . شۇنداقتىمۇ مۇھىم ياكى مۇھىم ئەمەسلىكى ، ئالدىراش ياكى ئالدىراش ئەمەسلىكىگە قاراپ ئالدىن پىلان تۈزۈۋېلىش ۋاقىتلىق ئورۇنلاشتۇرغانغا قارىغاندا ھەقىقەتەن كۆپ ياخشى .

ئەگەر گېئورگى بېرناردشاۋ ئىشنى چوڭ ۋە كىچىك دەپ ئايرىشنىڭ قائىدىسىنى چۈشەنمىگەن بولسا ئىدى ، بەلكىم يازغۇچى بولماي ، ئۆمۈر بويى بانكا كاسسىرى بولۇپلا ئۆتكەن بولاتتى . ئىش بېجىرىشتە پىلانچان بولۇش ۋە قەتئىي تەۋرەنمەيدىغان قەيسەرلىك ئۇنىڭ كەسپىتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىدىكى ئاچقۇچ . ئەينى چاغلاردا ئۇ يىلىغا ئاران

ئوتتۇز نەچچە دوللار تاپاتتى — كۈنىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن بىر تېيىندىن توغرا كەلمەيتتى ، تۈرمۈشى نامراتچىلىقتا چېكىگە يەتكەندى . شۇنداق بولسىمۇ ئۇ ھەركۈنى بەش بەتتىن ھېكايە ، رومان يېزىشنى داۋاملاشتۇرغان — پىلان ئۈنۈمگە ئۆمىد ۋە كۈچ بەخش ئەتكەنىدى .

ئۇچىنچى ، مەسىلىگە يولۇققاندا ھەرگىز سۆرەلمىلىك قىلماي ، كەسكىن قارارغا كېلىش .

مېنىڭ خ .پ .ھوۋېل ئىسىملىك بىر ئوقۇغۇچۇم بار ، ئۇ بىر پولات شىركىتى مۇدىرىيىتىنىڭ ئەزاسى . ئۈنۈمگە ماڭا سۆزلەپ بېرىشچە ، ئۇلارنىڭ مۇدىرىيىتى ئىلگىرى داۋاملىق ئۇزاق يىغىن ئاچىدىكەن ، مۇھاكىمە قىلىدىغان مەسىلىلەر بەك كۆپ ، چىقارغان قارارى بەك ئاز بولىدىكەن . يىغىن ئاخىرلاشقاندا تېخى ھەربىر مۇدىرىيەت ئەزاسى بىر قۇچاقتىن ھۆججەتنى ئۆيىگە كۆتۈرگەچ كېتىپ كۆرىدىكەن .

كېيىن ھوۋېل ئەپەندى باش مۇدىر بوپتۇ . ئۇ بىرەر ئىش مۇھاكىمە قىلىنغانكەن ، دەرھال قارار شەكىللەندۈرۈش ، ھەرگىز سۆرەلمىلىك قىلىپ ۋاقتىنى ئىسراپ قىلماسلىقنى قارار قىپتۇ . ئەلۋەتتە ، بەزىدە ئىلگىرى چىقىرىلغان قارارلارغىمۇ بەزى ئىزاھات ماتېرىياللىرىنى قوشۇمچە قىلىشقا ياكى ئۈنۈگۈغا ئىش قوشۇشقا توغرا كېلىدۇ . لېكىن ، قانداقلا بولمىسۇن بىر قارار بولغانكەن ، كۆپچىلىك باشقا بىر مەسىلىنى مۇھاكىمە قىلىشقا ئۆتىدۇ . ئەمەلىيەت بۇ ئۇسۇلىنىڭ تازا كارغا كېلىدىغان ئۇسۇل ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، ھەر قېتىملىق يىغىندا ئالدىن بەلگىلەنگەن كۈن تەرتىپ ئورۇندالغان . قانچە كۆپ دوكلات بولسىمۇ يىغىندا بىر - بىرلەپ بىر تەرەپ قىلىنغان . مۇدىرلارمۇ ئەمدى بىر قۇچاق ھۆججەتنى ئۆيگە قولتۇقلاپ ئەكىتىپ ، ھەل قىلىنىپ بولمىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ يۈرمەيدىغان بولغان .

بۇ خىزمەت ئۇسۇلى مۇشۇ پولات شىركىتىنىڭ مۇدىرىيىتىگە باب كېلىپلا قالماي ، ھەرقايسىمىزغىمۇ باب كېلىدۇ .

تۆتىنچى ، ھەممىگە چات كىرىۋالماسلىق ، مۇھىمى نازارەت قىلىش ھوقۇقىنى تۇتۇش .

بەزى كارخانىچىلار مۇددەتتىن بۇرۇن ئۆزىگە ئۆزى گۆر كولايدۇ . چۈنكى ، ئۇلار ھوقۇقنى باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىشنى بىلمەيدۇ . ئۇلار ھامان ھەممىگە چات كىرىۋېلىشنىڭ كويىدىلا يۈرۈپ ، چوڭ - كىچىك ئىشنىڭ ھەممىسىگە شەخسەن ئۆزى قول تىقىۋالىدۇ . نەتىجىدىچۇ ؟ كۈنبويى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئېسىلىۋېلىپ ، ئالدىراشچىلىقتا بىر قولىنى ئىككى قىلالمايدۇ . بۇنىڭ بىلەن ئۆزاق داۋاملىشىدىغان ھودۇقۇش ، جىددىيلىشىش ۋە بىئارام بولۇشتەك خەتەرلىك ئەھۋالغا چۈشۈپ قالىدۇ .

ھوقۇقنى باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىشنىڭ ئاسان ئەمەسلىكى ماڭا ئايان . مەن بۇ ئىشنى دەپ زىيانمۇ تارتقان . ناۋادا ھوقۇق بىر يامان ئادەمگە ئۆتكۈزۈپ بېرىلىدىغان بولسا ، ھەقىقەتەن ئىنتايىن يامان ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ . شۇنداقتىمۇ ، رەھبەرلىك ئورنىدا تۇرۇۋاتقان ھەرقانداق بىر ئادەم ئەگەر ئۆزىنى بەك جىددىيلەشتۈرۈش ۋە چارچىتىشنى خالىمىسا ئۆزىگە ۋاكالەتچى تېپىشنى ئۆگىنىۋېلىشى لازىم .

ناۋادا بىرەر زاۋۇتنىڭ خوجايىنى تەشكىللەش - باشقۇرۇشنى بىلمىسە ، ھوقۇقنى تۆۋەنگە چۈشۈرۈشنى بىلمىسە ، ئاساسەن نازارەت قىلىش رولىنى ئويناشنى بىلمىسە ، ئۇ ئەڭ كۆپ بولغاندا 50—60 يىل ئۆمۈر كۆرۈپ ، بۇ دۇنيا بىلەن ۋىدالىشىدۇ . زىيادە جىددىيلىشىش ۋە غەم - قايغۇ ئۇلارنى يۈرەك كېسىلىگە گىرىپتار قىلىپ قويىدۇ . سىز مېنى بەزى ئەمەلىي مىسالالارنى كەلتۈرۈپ باق دېمەكچىمۇ ؟ ئەمىسە ، ھەر كۈنلۈك گېزىتكە بېسىلىۋاتقان مۇسىبەت خەۋەرلىرىنى ئوقۇپ بېقىڭ .

5 . ئىچى پۇشۇش ئادەمنى چارچىتىدۇ

ئادەمنى چارچىتىدىغان مۇھىم سەۋەبلەرنىڭ بىرى ئىچى پۇ-

شۇش . بىزنىڭ كوچىدا تۇرۇشلۇق ماشىنىست ئاللىس بۇنىڭ بىر جانلىق مىسالى . بىر كۈنى كەچقۇرۇن ئاللىس ئېغىر قەدەم تاشلاپ ئائىلىسىگە قايتىپ كېلىدۇ . ئۇ ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنلىكىنى ، بېشى ۋە بېلى قاتتىق ئاغرىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىدۇ . ئۇ ھەقىقەتەن چارچاپ ھالىدىن كەتكەنلىكتىن ، كەچلىك تامىقىنىمۇ يېمەي ئۇخلاۋالغۇسى كېلىدۇ . ئانىسى تامىقىنى يېۋال دەپ تۇرۇۋالغاچقىلا ئائىلاج تاماق شېرەسىگە كېلىپ ئولتۇرىدۇ . بۇ چاغدا تېلېفون جىرىڭلايدۇ ، تېلېفون ئۇنىڭ ئوغۇل دوستىدىن كەلگەن بولۇپ ، دوستى ئۇنى تانسىغا چاقىرىدۇ ! ئاللىس بىردىنلا ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كەيپىياتى توساتتىن ياخشىلىنىپ كېتىدۇ . ئۇ ئالدىراپ - تېنەپ بىناغا يۈگۈرۈپ چىقىپ ، ئۆزىنىڭ ئەڭ چىرايلىق كۆڭلەكىنى كىيىپ ، ئەتىسى سەھەر سائەت 3 كىچە تانسا ئويناپ قايتىپ كېلىدۇ . بۇ قېتىم قايتىپ كەلگەندە ئۇنىڭدا قىلچە ھارغىنلىق ئالامەتلىرى كۆرۈلمەيدۇ . ئۇ ھەتتا ئىنتايىن ھاياجانلانغانلىقتىن كارىۋاتتا خېلى ئۇزاق ياتسىمۇ كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەيدۇ .

بۇنىڭدىن سەككىز سائەت ئىلگىرى ئاللىس راستتىنلا شۇنچە چارچاپ كەتكەن بولغىيمىدى ؟ شۇنداق ، ئۇ راستتىنلا تازا چارچاپ كەتكەنىكەن ، بەلكىم ئۇ خىزمەتنى تولىمۇ مەززىسى يوق ، تۇرمۇشنى تولىمۇ زېرىكەرلىك دەپ ھېس قىلغان بولسا كېرەك . بىزنىڭ بۇ دۇنيادا نەچچە يۈز مىليون ئاللىس بار ، كىم بىلىدۇ ، سىزمۇ شۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىرسىمۇ تېخى .

ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى ، ناچار كەيپىيات ئادەمنى ئادەتتە ھەرقانداق جاپالىق خىزمەتتىنمۇ بەك ئاسان چارچىتىپ قويىدۇ . دوكتور جوسېف بامارك پسىخولوگىيە ژۇرنىلىدا بىر پارچە ماقالە ئېلان قىلىپ ، ئىچى پۈشۈش ئادەمنى قانداق چارچىتىدىغانلىقى ئۈستىدە توختالغانىدى . ئۇ بىر تۇركۈم ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئارىسىدا سىناق ئېلىپ بېرىپ ، بۇ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىدىن ئۈلار قىلچە قىزىقمايدىغان بىر قاتار ئىمتىھانلارنى ئالغان . نەتىجىسى قانداق بولغان دېسىڭىز ، بۇ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ھەممىسى

روهسىزلىنىپ ، چارچاپ ماغدۇرىدىن كەتكەن ، بەزىلىرى بېشىم ئاغ-
رىپ كەتتى دەپ ۋايسىسا ، بەزىلىرى كۆزۈم تېلىپ كەتتى دەپ ھال
ئېيتقان . ئۇلارنىڭ مىجەزىمۇ قوداڭشىپ قالغان ، ئايرىم ئالىي مەك-
تەپ ئوقۇغۇچىلىرىدا تېخى ھەزىم قىلىش ئىقتىدارى قالايمىقانلىشىش-
تەك كېسەللىك ئالامەتلىرى كۆرۈلگەن . بۇ كېسەللىك ئالامەتلىرى-
نىڭ ھەممىسى خىيالىي تۇيغۇمىدۇ ؟ ياق ! دوختۇر جوسېف بامارك
يەنە ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ماددا ئالماشتۇرۇش فۇنكسىيە-
سى ئۈستىدە تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان . تەكشۈرۈش نەتىجىسىدە
ئۇلارنىڭ قان بېسىمى ۋە ئوكسىگېنغا بولغان ئېھتىياجى ھەقىقەتەن
تۆۋەنلەپ كەتكەنلىكى مەلۇم بولغان . لېكىن ، بۇ ئادەملەردە خىزمەتكە
قايتىدىن قىزىقىش پەيدا بولغان ھامان ، ئۇلارنىڭ پۈتۈن ماددا ئالماش-
تۇرۇش فۇنكسىيەسى يەنە دەرھال نورمالاشقان .

بىز بىر ئىشنى ناھايىتى روھلۇق ھالدا قىلغىنىمىزدا ھارغىنلىق
ھېس قىلمايمىز . مەسىلەن ، يېقىندا مەن كانادانىڭ روككىي تېغىدە-
كى لۇئىسبۇرگ كۆلىدە ئارام ئالدىم . كۆل بويىدا ئۇدا بىرقانچە كۈن
كۆمجا بېلىقى تۇتتۇم . كۈنبويى قويۇق ئورمانلىقتا يۈرۈپ ، يەرگە
چۈشۈپ قالغان دەرەخ شاخلىرىغا پۈتلىشىپ ، دائىم يىقىلىپ چۈشتۈم
..... لېكىن ، قارا ئاغۇ چۈشكۈچە ئورمانلىقنى ئارلاپ يۈرسەمۇ
پەقەت ھارغىنلىق ھېس قىلمىدىم . سەۋەب نېمە ؟ چۈنكى ، كەيپىم
ياخشى ، ھەۋىسىم ئۈستۈن ئىدى ، ھەركۈنى ئالغان تەسىراتىمدىن
مەمنۇن ئىدىم . ناۋادا مەن بېلىق تۇتۇشقا قىزىقمايدىغان بولسام ،
دېگىز يۈزىدىن 2400 نەچچە مېتىر ئېگىز جايدا بۇنداق جاپالىق
ئىشنى قىلسام ، بىر كۈندىلا چارچاپ ھالىمدىن كەتكەن بولاتتىم .

مىننېسوتا پوس بانكىسىنىڭ جېكلىسى س .خ .كىگمان ماڭا بېشە-
دىن ئۆتكەن بىر ئىشنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . بىر قېتىم كانادا
ھۆكۈمىتى كانادا تاغقا چىققۇچىلار كۆلۈمىدىن ئەسكەرلەرگە تاغقا
چىقىش مەشقى ئېلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلغان . تەكلىپ قىلىنغان
تىرېنىرلار ئىچىدە كىگمانمۇ بار ئىكەن — ئۇلارنىڭ ھەممىسى 42
ياشتىن 59 ياشقىچە بولغان ئادەملەر ئىكەن . ئۇلار ئەسكەرلەرنى

يېتەكلىپ قار . مۇزلارنى كېسىپ ئۆتۈپ ، ئون نەچچە مېتىر ئېگىز-لىكتىكى خەتەرلىك قىيالارغا چىققان . ئۇلارنىڭ تاغقا چىقىش ئۇسكۇنىلىرى ناھايىتى ئاددىي بولۇپ ، ئارغامچىغا ئېسىلىپ تۇرۇپ يۇقىرىغا يامىشىقان . 15 سائەت جاپالىق تىرىشىش ئارقىلىق ئاخىر ۋاڭلەي چوققىسىغا چىققان ، لېكىن قاۋۇل ئەسكەرلەر كەينى - كەينىدىن چارچاپ هالىدىن كەتكەن .

ئۇلارنىڭ بەدەن ساپاسى ناچارمۇ ؟ ياق ! ئادەتتىكى چاغلاردىكى هەربىي تەلىم - تەربىيەدە ئۇلار كارامەت ياخشى يىگىتلەر ئىكەن . ئۇلارنىڭ چارچاپ هالىدىن كېيىنىشى تاغقا چىقىشنى زېرىكەرلىك هېس قىلغانلىقىدىن بولغان . بەزىلەر تامام يېيىشتىن ئىلگىرى ئۆزىنى داق يەرگە تاشلاپلا ئۇخلاپ قالغان ، لېكىن ئەسكەرلەرگە قارىغاندا ئىككىنچۇ هەسسە چوڭ بۇ تىرىنىرلار هېچقانچە چارچاپ كەتمىگەن . چارشاننىڭ چارچىغان ، لېكىن هەرگىز هالىدىن كەتكۈدەك دەرىجىگە بېرىپ قالمىغان . ئۇلار تېخى كەچلىك تامام يېگەچ بىر كۈنلۈك سەرگۈزەشتىلىرى ئۈستىدە قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتكەن . تاغقا چىقىش هەرىكىتىگە بولغان ئىنتايىن زور ئىشتىياق ئۇلارنى تولۇپ تاشقان هاياتىي كۈچىنى ساقلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغان .

كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ دوكتورى ئېدۋارد ساندايك چارچاش ئۈستىدە سىناق ئېلىپ بارغان . ئۇ بەزى ياشلارنى بىر هەپتە ئۇخلاتقۇزماي ، ئۇلارغا ئۇلار قىزىقىدىغان ئىشلارنى ئۇزلۇكسىز تۇرىدە قىلدۇرغان . كۆپ قېتىملىق سىناقتىن كېيىن دوكتور سانداىك يەكۈن چىقىرىپ : «ئىچى پۇشۇش ئادەمنى چارچىتىدىغان تۆپ سەۋەب» دېگەن .

ئەقلىي ئەمگەكچىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، خىزمەت هەرقانچە جاپالىق بولۇپ كەتسىمۇ ئۇلارنى چارچىتىۋەتمەيدۇ ، ئەكسىچە ئۇلارنى چارچىتىپ قويىدىغىنى ئادا بولمىغان خىزمەتتۇر . ئۆتكەپ هەپتىنىڭ مەلۇم بىركۈنى باشقىلار سىزگە كاشىلا قىلغانلىقتىن ، جاۋاب يازىدىغان خەتلەرنى يازالماي قالغانلىقىڭىز ، ئۇچرىشىشقا بارالماي قالغانلىقىڭىز ئېسىڭىزدىمۇ ؟ شۇ كۈنى ئۇ ئىشمۇ ئۆڭلىڭىزگە ياقمىدى ، بۇ

ئىشتىنمۇ مەنۇن بولمىدىڭىز ، ئاخىر ھېچ ئىش قىلالمىدىڭىز ، ئاخشىمى ھېرىپ - ئېچىپ ئۆيىڭىزگە ئاران قايتىپ كەلدىڭىز . ئىككىنچى كۈنى ئىشخانىدا يەنە نورمالىلىق ئەسلىگە كەلدى ، ئالدىنقى كۈنىدىكىدىن 10 ھەسسە كۆپ ئىش قىلغان بولۇشىڭىز مۇمكىن . لېكىن ، ئۆيىڭىزگە قايتىدىغان چاغدا قەدىمىڭىز يەڭگىل ، كۆڭلىڭىز خۇشال ئىدى . ئازراقمۇ چارچىغاندەك ئەمەس ئىدىڭىز . بۇنداق ئەھۋال چوقۇم ھەممىمىزنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن بولغىيتتى ؟

نېمە ئۈچۈن بۇنداق ئەھۋال كۆرۈلىدۇ ؟ سەۋەب ئىنتايىن ئادەتتىكى ، چۈنكى چارچاشنى خىزمەت ئەمەس ، بەلكى جىددىيلىشىش ، قايغۇرۇش بوشىشىپ كېتىش ، غەزەپلىنىش قاتارلىق روھىي ئامىللار كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ .

يېقىندا مەن كىشىنى تەسىرلەندۈرىدىغان بىر دىراما كۆردۈم . ئۇنىڭدىكى باش قەھرىمان بىر پاراخوت باشلىقى بولۇپ ، پەيلاسوپ سۈپەت كۆرۈنەتتى . ئۇ : «قانائەتلىنەرلىك خىزمەت تاپالىغان ئادەملەر تەلەيلىك ئادەملەردۇر» دېگەن سۆزنى قىلدى . بۇنداق ئادەملەرنىڭ غېمى - قايغۇسى ئاز بولىدۇ ، ئۇلار ئاسانلىقچە چارچاپ كەتمەيدۇ ، چۈنكى خىزمەت ئۇلارغا قانائەت ۋە خۇشاللىق بەخش ئەتكەن . قىزىقىش — ھاياتىي كۈچىنىڭ مەنبەسى . ئەگەر سىز بىر كوت - كوت خوتۇن بىلەن بىرەم بىللە ماڭسىڭىز ، سىزنى توختىماي ئەسنەك تۇتۇشى مۇمكىن ، لېكىن كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان بىر قىز بىلەن 10 چاقىرىم بىللە ماڭسىڭىزمۇ ئۆزىڭىزنى يەنىلا ئىنتايىن روھلۇق ھېس قىلىشىڭىز مۇمكىن .

بىز بىتەلەي ئادەم بولۇشقا تەن بېرەمدۇق ؟ ئوكلاخوئومالىق بىر قىز ماشىنىسىدا تەقدىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئەنە شۇنداق قانائەت قىلمايدىغانلارنىڭ ئۇلگىسى . بۇ قىز تۇلسا شەھىرىدىكى بىر نەپەت شىركىتىدە ئىشلەيدىغان بولۇپ ، كۈنبويى زېرىكىشلىك جەدۋەل ۋە سان - سىپىرلار بىلەنلا ھەپىلىشىدىكەن . بۇنداق خىزمەتنى قىزىقارلىقراق قىلىپ ئىشلەشنىڭ چارىسى يوقمىدۇ ؟ شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر ياخشى چارىنى ئويلاپ تاپقان . ئۇ چۈشتىن ئىلگىرى تولدۇرغان جەد-

ۋەلدىكى سانلارنى ئېسىدە تۇتۇۋېلىپ ، چۈشتىن كېيىن جەزمەن بىر ئامال قىلىپ ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇۋەتكەن ؛ ئىككىنچى كۈنى يەنە بىرىنچى كۈنىدىكىدىن تېخىمۇ كۆپ خىزمەت قىلىشنى قولغا كەلتۈرگەن..... شۇنداق قىلىپ ، ئۇنىڭ تولدۇرغان جەدۋەللىرى بىر ئىشخانىدا ئىشلەيدىغان ھەرقانداق قىز خىزمەتداشلىرىنىڭكىدىن كۆپ بولغان . ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى نېمە ؟ تەقدىرلىنىشمۇ ؟ ئۇنداق ئەمەس . بىرەر ياخشى خىزمەتكە ئېرىشىشمۇ ؟ ئۇنىڭ بۇنداق خىيالى يوق . كۆپرەك ھەق ئېلىشنى كۆزلىگەنمۇيا ؟ ئۇ بۇنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغان . ئۇنىڭ كۆزلىگىنى پەقەت ئۆزىنى زېرىكتۈرۈپ قويماسلىق . ئۇنىڭدا خىزمەتكە بولغان ھەۋەس ، قىزغىنلىق بارلىققا كەلگەندىن كېيىن ، ئىشتىن چۈشكەندىمۇ كۆپ تېتىكلىشىپ كەتكەن . بۇ ھېكايىنى قۇرۇقتىن - قۇرۇق ئويدۇرۇپ چىققىنىم يوق ، چۈنكى بۇ قىز ھازىر مېنىڭ خوتۇنۇم بولىدۇ .

بۇ يەردە سىلەرگە يەنە بىر قىز ماشىنىست توغرىسىدا سۆزلەپ بېرەي . ئۇ خەت بېسىشنى قىزىقارلىق خىزمەت دەپ تەسەۋۋۇر قىلغان ، ئىشلىگەندىمۇ راستتىنلا زېرىكىشلىك ھېس قىلمىغان . ئۇنىڭ ئىسمى ۋىللى گوردېن بولۇپ ، ئىللىنويىس ئىشتاتىنىڭ ئېلخاست شەھىرى كېنىلىرۋوتىس كوچىسىدىكى 473 - نومۇرلۇق قورۇدا تۇرىدۇ . ئۇ ماڭا مۇنداق دەپ سۆزلەپ بەردى : «بىزنىڭ ئىشخانىدا جەمئىي تۆت ئايال ماشىنىست بار ، ھەربىرىمىز بىرقانچە ئادەمنىڭ خەت - چەكلىرىنى بېسىشقا مەسئۇل . بىز خىزمەتتە ھەمىشە كۆڭۈلسىزلىككە يولۇقۇپ تۇرىمىز . بىر قېتىم ئىشخانا مۇدىرى ماڭا بىر پارچە ئۇزۇن خەتنى قايتا بېسىپ چىقىشنى دېگەنىدى ، مەن رەت قىلدىم . مەن ئۇنىڭغا ، بۇ خەتنى سەل - پەل ئۆزگەرتسىلا بولىدۇ ، قايتا بېسىش ھاجەتسىز دېدىم . مۇدىر گېپىدە چىڭ تۇرۇۋېلىپ ، مەن بېسىپ بېرىشنى خالىمىسام باشقا ئادەم تاپىدىغانلىقىنى ئېيتتى . بۇنىڭغا ناھايىتى ئاچچىقىم كەلدى . خەتنى بېسىۋېتىپ نۇرغۇن كىشىلەر مەن قىلىۋاتقان بۇ خىزمەتنى قىلسام دەپ تاپالمايۋاتقان يەردە مەن نېمە ئۈچۈن خالىمايدىكەنمەن دېگەن نەرسە توساتتىن خىيالىمغا

كەلدى - دە ، كۆڭلۈم خېلى ئارام تاپقاندەك بولدى . شۇنىڭدىن ئېتىبا-رەن ، خەت بېسىشنى بىر تۈرلۈك قىزىقارلىق خىزمەت دەپ تەسەۋۋۇر قىلدىم . بۇ تەسەۋۋۇر تازا كارغا كەلدى ، مەن بۇ خىزمەتكە بارا - بارا راستتىنلا قىزىقىپ قالدىم ، خىزمەتمىنىڭ ئۇنۇمىمۇ ئۆستى . بۇنداق تەسەۋۋۇر مېنىڭ كۆچۈمنى ئۇرغۇتتى . شۇنىڭدىن كېيىن ئىككىنچىلەپ ئىسمېنا قوشۇپ ئىشلەپ باقمىدىم . كېيىن بۆلۈم مۇدە-رى بىر ئايال كاتىپ تەكلىپ قىلماقچى بولۇپ ، ئالدى بىلەن مېنى تىلغا ئاپتۇ . خۇددى ئۇنىڭ ئېيتقىنىدەك ، مەن ۋەزىپەمنىڭ سىرتىدە-كى خىزمەتلەرنى ئۈستۈمگە ئېلىشقا خۇشتار ئىدىم ، ۋەزىپە تاپشۇرۇل-سا باشقىلاردەك قوشۇمامنى تۇرمەيتتىم» . ۋىللى گوردېن ئاخىرىدا مۇنداق دېدى : «كەيپىياتىنىڭ ياخشى - يامان بولۇشى خىزمەت ئۈمۈ-مىگە بېۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ . ئىدىيەنىڭ رولى ھەقىقەتەن بەك چوڭ» .

ۋىللى گوردېن خېنىم بەلكى ئۆز «تەسەۋۋۇر»ىنىڭ نەزەرىيەۋى ئاساسقا ئىگە ئىكەنلىكىنى سەزمىگەن بولسا كېرەك . ۋىليام جېمىس : ئۆزىمىزنى باتۇر دەپ تەسەۋۋۇر قىلساق باتۇر بولالايمىز ؛ تەلەيلىك دەپ تەسەۋۋۇر قىلساق تەلەيلىك بولالايمىز — بىز ئۈمىدۋار تەسەۋۋۇر ئېچىدە ياشىشىمىز لازىم دېگەنىدى .

سىلەرمۇ خىزمەتچىلارنى قىزىقارلىق دەپ تەسەۋۋۇر قىلىدىغان-سىلەر ! شۇنداق تەسەۋۋۇر قىلغىنىڭلاردا خىزمەتتىن ھەقىقىي لەز-زەت ئالالايسىلەر . روھىي ھارغىنلىق ، نېرۋا ئۆرلەش ۋە كۆڭۈل خاتىرجەم بولماسلىقتىن خالىي بولالايسىلەر .

ھاللاند خوۋارد ئۈمىدۋار تەسەۋۋۇر بويىچە ئۆزىنىڭ پۈتۈن ھاي-تىنى ئۇزۇل - كېسىل ئۆزگەرتكەن ئادەم . ئۇ بىر ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئاشخانىسىدا ئىشلەيتتى . باشقا يېگىتلەر تەتىلىگە مەيدانىدا توپ ئويناۋاتقان ياكى قىزلار بىلەن مۇھەببەت ئىزھار قىلىشۋاتقان چاغ-لاردا ئۇ ئاشخانىدا ماروزنى تەقسىم قىلىشقا ، شىرە سۈرتۈشكە ، قاچا - قۇچىلارنى يۇيۇشقا مەجبۇر بولاتتى . بۇ خىزمەتنىڭ ھەقىقەتەن مەززىسى يوق ئىدى . شۇڭا ، ئۇ بۇ ئىشتىن بارغانسېرى زېرىككەنە-

دى . بىر قېتىم ئۇ بۇ خىزمەتنى مەنىلىكرەك ئىشلەشنى خىيالىغا كەلتۈرىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ماروزنىغا قىزىقىپ قالىدۇ . ئۇنىڭ ما- روزنىنىڭ قانداق ئىشلىنىدىغانلىقى ، ئۇنىڭغا قانداق ماتېرىياللار كې- تىدىغانلىقى ، نېمە ئۈچۈن ماۋۇ خىلدىكى ماروزنىنىڭ ئاۋۇ خىلدىكد- سىدىن ياخشى بولىدىغانلىقىنى تولىمۇ بىلگۈسى كېلىدۇ . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ماروزنى ئىشلەشنى قېتىرقىنىپ تەتقىق قىلىدۇ . مەكتەپ ئاچقان قىسقا مۇددەتلىك خىمىيە كۇرسىدا ئۇنىڭ نەتىجىسى ئالدىنقى قاتارغا ئۆتىدۇ . ئۇ خىمىيەگە كۈچلۈك ئىشتىياق باغلىغاچقا ، ئۇزاق ئۆتمەي يەنە ماسساچۇسېتس ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش سە- مىنېغا كىرىپ ئوقۇيدۇ ، يېمەكلىك خىمىيەسى ئۇنىڭ كەسپىگە ئايلا- نىپ قالىدۇ . بۇ چاغدا نيۇ - يورك كاكاۋۇ شىركىتى كۆپ خىل ئىچىملىك ۋە شاكىلات ئىشلەشنى بىلىدىغان بىر ئالىي دەرىجىلىك تېخنىك تەكلىپ قىلماقچى بولىدۇ ، ئىش ھەققىمۇ ئىنتايىن يۇقىرى ئىدى . سىزنىڭچە كىم تەكلىپ قىلىنار ؟ ئەلۋەتتە ، هاللاند خوۋارد تەكلىپ قىلىنىدۇ - دە !

كېيىن ئۇنىڭ شىركەتتىكى ئىشلىرى قىيىنلىشىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ماسساچۇسېتس ئىشتاتىنىڭ ئانىمىست شەھىرىدە ئولتۇرۇش- لۇق ئاتا - ئانىسى تۇرۇۋاتقان ئۆيىنىڭ يېر ئاستى ئۆيىدە بىر خۇسۇسىي لابۇراتورىيە ئاچىدۇ . ئۇزاق ئۆتمەي ھۆكۈمەت بىر يېڭى پەرمان ئېلان قىلىپ ، بارلىق كالا سۈتلىرىنى باكتېرىيەلىك تەكشۈرۈشتىن ئۆتكۈ- زۈشنى تەلەپ قىلىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن هاللاند خوۋارد هايت - هۇيت دېگۈچە ئانىمىست شەھىرىدىكى 14 كالا سۈتى شىركىتىنىڭ باكتېرىيە- لىك تەكشۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالىدۇ ، ئۇنىڭ لابۇراتورىيە- سىدىمۇ ئىككى نەپەر ياردەمچى كۆپەيتىلىدۇ .

يەنە 25 يىلدىن كېيىن هاللاند خوۋارد قانداق بولۇپ كېتەر ؟ بىلىش كېرەككى ، يەنە 25 يىلدىن كېيىن ، يېمەكلىك خىمىيەسى ساھەسىدىكى هازىرقى نوپۇزلۇقلاردىن ھېچقانچىسى قالمايدۇ . ئۇلار- نىڭ ئورنىنى باسىدىغانلار كىملەر ؟ دەل هاللاند خوۋاردقا ئوخشاش ئەس - هوشى جايىدا ۋە ئالغا ئىلگىرىلەش روھىغا ئىگە كىشىلەر -

ده . 25 يىلدىن كېيىن هاللاند خوژارد ئېھتىمال يېمەكلىك خمىيە-
سى ساھەسىنىڭ سەرداری بولۇپ قالار ، ھالبۇكى ، ئاشخانىدا ئۇنى
خىزمىتىگە سالغان ھېلىقى ياشلارنىڭ بەزىلىرى ئېھتىمال ئىشسىز
قېلىپ ، ھۆكۈمەتنىڭ ئىقتىدارسىزلىقىدىن ئاغرىنىپ ، ئۆزلىرىنىڭ
بىر ئۆمۈر بەختسىز بولۇپ قالغانلىقىغا ھەسرەت چېكىپ يۈرۈشى
مۇمكىن . ناۋادا هاللاند بوۋارد مەززىسى يوق خىزمەتنى قىزىقارلىق
خىزمەتكە ئۆزگەرتمىگەن بولسا ، ئۇنىڭ تەلىيىمۇ بۈگۈنكىدەك ئوڭ-
دىن كەلمىگەن بولاتتى .

بۇنىڭدىن كۆپ يىللار ئىلگىرى ، يەنە بىر ئىشچىمۇ ئۆزى شۇ-
غۇللىنىۋاتقان ئاددىي خىزمەتتىن قايغۇرۇپ يۈرگەنىدى . ئۇنىڭ قىلە-
دىغان ئىشى سېخىتا ۋىنتا قىرىش بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىسمى سام ئىدى .
ئۇنىڭ بۇ ئىشنى راستتىنلا قىلغۇسى يوق ئىدى - يۇ ، لېكىن يەنە
باشقا خىزمەت تاپالماي قېلىشتىن قورقاتتى ، ئىلاجسىز قالغان ئەھ-
ۋال ئاستىدا ، ئۇ ئۆزىنىڭ خىزمىتىنى قىزىقارلىقراق قىلىش قارارىغا
كېلىدۇ . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ يېنىدىكى ماشىنىدا ئىشلەيدىغان ئىشچى
بىلەن مۇسابىقىلىشىدۇ : بىرەيلەن مېتالنىڭ سىرتقى يۈزىنى پارقىرا-
تىشقا ، يەنە بىرەيلەن بەلگىلەنگەن ئۆلچەم بويىچە بولتا سېلىشقا
مەسئۇل بولىدۇ . كىم قىرغان بولتىنىڭ كۆپلۈكىنى بىلىش ئۈچۈن ،
بەزىدە ئۇلار خىزمىتىنى تېگىشىپ ئىشلەيدۇ . سېخ مۇدىرى سامنىڭ
خىزمەت نەتىجىسىنى ماختاپ ، ئۇنى بىراقلا ئۈچاستىكا باشلىقلىقىغا
ئۆستۈرىدۇ . 30 يىلدىن كېيىن سام — ئۇنىڭ تولۇق ئىسمى مۇئىل
ۋۇرسلېي — باۋدوۋىن پاراۋۇز زاۋۇتىنىڭ باشلىقى بولىدۇ . ناۋادا
ئۇ شۇ كەمىردە خىزمىتىنى قىزىقارلىقراق قىلىپ ئىشلىمىگەن بول-
سا ، ئۆمۈر بويى ئادەتتىكى قىرىش ئىشچىسى بولۇپ ئىشلىشى مۇم-
كىن ئىدى .

مەشھۇر رادىيو ئوبزورچىسى خ .ۋ . كالتانبومۇ ماڭا ئۆزىنىڭ
زېرىكىشلىك خىزمىتىنى قانداق قىلىپ قىزىقارلىق خىزمەتكە ئايلاند-
دۇرغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى . ئۇ 22 ياشقا كىرگەن چېغىدا ،
چارۋا توشۇيدىغان يىراق مۇساپىلىك بىر پاراخوتتا كاللارغا يەم

سالىدىغان ئىشنى قىلىپ ، پاراخوت بىلەن ئۇلۇغ ئوكيانىدىن ئۆتۈپتۇ . ۋېلىسىپىت بىلەن پۈتۈن ئەنگلىيەنى ئايلىنىپ چىقىپتۇ ؛ پارىژغا كەلگەندە يانچۇقىدا بىر تىيىنمۇ پۇلى قالماپتۇ . ئۇ فوتو ئاپپاراتىنى 25 فرانكقا گۆرۈگە قويۇپ ، ئۇ پۇلغا پارىژدا چىقىدىغان «نيۇ - يورك ئەلچى گېزىتى»گە بىر پارچە ئېلان باستۇرۇپتۇ . ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ ئىستېرېئولۇق ئەينەك ساتىدىغان بىر خىزمەت تېپىپتۇ . ئىستېرېئولوق ئەينەكنىڭ نېمىلىكى يېشى چوڭراق كىتابخانلارنىڭ ئېسىدە بولماسا كېرەك . بۇنداق ئەينەكنى كۆزنىكىزگە تۇتسىڭىز ئوخشاش ئىككى پارچە سۈرەت كۆرۈنىدۇ ، ئىككى پارچە ئەينەك سۈرەتنى بىر قىلىپ كۆرسىتىدىغان بولغاچقا ، كىشىلەرگە بىر خىل كۆچلۈك ئىستېرېئولۇق تۇيغۇ بېرىدۇ . شۇڭا ، بۇ خىل ئەينەك ئەينى چاغلاردا تازا بازار تاپقانىدى .

شۇنىڭ بىلەن كالتانبو فىرانسۇزچە سۆزلىيەلمىسىمۇ كوچىمۇ-كوچا ئايلىنىپ يۈرۈپ ، ئۆيمۇ-ئۆي بېرىپ ، ئىستېرېئولۇق ئەينەك سېتىش تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىپتۇ . ئۇ بىرىنچى يىلىلا شىركەتكە 5000 دوللار تېپىپ بېرىپتۇ . ئۆزىمۇ پۈتكۈل فىرانسىيە بويىچە ئىش ھەققى ئېڭى يۇقىرى مال ساتقۇچى بولۇپ قاپتۇ . كالتانبونىڭ ئېيتقىنى ، بۇ بىر يىللىق ئەمەلىي خىزمەت ئۇنىڭغا ئۇنىۋېرسىتېتتا بىر يىل ئوقۇغاندىنمۇ بەكرەك ئەسقاتقان . چۈنكى ، ئۇ كەسپىتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈزىگە ئىشەنچ قىلىشقا باغلىق ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتكەن . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ فىرانسىيەنى تېخىمۇ ئوبدان چۈشىنىپ يەتكەن ، بۇ ئۇنىڭ كېيىنچە رادىيو ئىستانسىسىدا ياۋروپا ۋەزىيىتى ئۈستىدە مەخسۇس ئوبزور ئېلان قىلىشىغا چوڭ ياردەم بەرگەن .

ئۇ فىرانسۇزچە سۆزلىيەلمەيدىغان تۇرسا ، قانداق بولۇپ فىرانسىيە بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان مال ساتقۇچى بولۇپ قالغان ؟ ئەسلىدە ئۇ دېمەكچى بولغان سۆزلىرىنى باشقىلارغا يازدۇرۇۋېلىپ ، ئۆيىدە پىششىق يادلىۋالغان ، ئاندىن مۇنداق قىلغان : بىرسىنىڭ ئىشىكىگە كېلىپ تىك تۇرغان ، بۇ ئۆينىڭ ئايال خوجايىنى ئۆيدىن

چققاندا ، ئۇ بىر تەرەپتىن مېلىنى كۆرسىتىپ ، يەنە بىر تەرەپتىن يادلىۋالغانلىرىنى راۋان سۆزلىگەن . دەرۋەقە ، ئۇنىڭ سۆزلىرى ئاڭلىماققا خېلى چېنىپ قالاتتى ۋە ئىنتايىن كۆلكىلىك تۇيۇلاتتى . ناۋادا خەق ئۇنىڭدىن باشقا نەرسىلەرنى سوراپ قالسا ، ئۇ مۇرىسىنى قېقىپ قويۇپ : «ئامېرىكىلىق — ئامېرىكىلىق» دەپ جاۋاب بەرگەن ھەمدە شىلەپىسىنى قولىغا ئېلىپ ، ئۇنىڭغا تىكىپ قويغان فىرانسۇزچە ئېلاننى كۆرسەتكەن . ئايال خوجايىنلار ئېچىلىپ - يېيىلىپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتسە ، ئۇمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ كۈلۈپ ، ئۆزىنى باسالماي قالغان ، ئاندىن ئىستېرىئولۇق ئەينىكىنى چىقىرىپ يەنە بىردەم بازارغا سالغان ، سودا شۇ تەرىقىدە يۈرۈشۈۋەرگەن .

بۇ ئىشلار سىلەرگە ئاڭلىماققا ئاساندەك تۇيۇلىدۇ ، لېكىن خ . ۋ . كالتانبو ئەپەندىنىڭ ماڭا سۆزلەپ بېرىشچە ، بۇنى ئەملىدە كۆرگىنىش ئۇنىڭغا ناھايىتى تەسكە چۈشكەن . ئۇنى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرگەن بىردىنبىر ئەڭگۈشتەر ئۇنىڭ تىز پۈكمەس جاسارىتى ۋە ھەركۈنى ئەتىگەندە ئىشكىتىن چىقىشتىن ئىلگىرى ئۇ ھامان ئەينەككە قاراپ تۇرۇپ ئۆزىگە مۇنداق دەپ مەدەت بەرگەن : «كالتانبو ، ئاچلىقتىن ئۆلمەي دېسەڭ ، بۇ ئىشنى داۋاملاشتۇر ! خىزمىتىڭنى قىزغىن قارىلىقراق قىلىپ ئىشلە . خەقنىڭ ئىشىگە بېرىپ قوڭغۇرىقىنى باسقىنىڭدا ، نېمە ئۈچۈن ئۆزۈڭنى سەھنىگە چىقىش ئالدىدا تۇرغان ئارتىس قىلىپ كۆرسەتمەيسەن ؟ تۇرمۇشنىڭ ئۆزى سەھنە ، ھالبۇكى ، سېنىڭ كەچۈرمىشلىرىڭمۇ ئەملىيەتتە تازا تىياتىر تۇسىگە ئىگە . يېڭى بىر كۈنۈڭنى تولۇپ تاشقان ئىشەنچ بىلەن كۈتۈۋال ! » كالتانبو ئەپەندىنىڭ ئېيتقىنىچە ، ئۇ ھەركۈنى مۇشۇنداق ئىلھاملاندۇرۇش خاراكتېرلىك مونولوگقا ئاساسەن ، دەسلەپتە قورقۇنچلۇق ۋە يىرگىنىشلىك تۇيۇلغان خىزمەتنى قىزغارلىق ھەمدە ئۆزىگە غايەت زور مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان ئالاھىدە تەرجىمھالغا ئايلاندۇرغان .

مەن كالتانبو ئەپەندىدىن چوڭ - چوڭ ئىشلارنى قىلىش خىيالىدا بولۇۋاتقان ئامېرىكا ياشلىرىغا تەكلىپ بېرىپ باقسىڭىز بولماسمۇ ، دەپ سورىدىم . ئۇ مۇنداق دېدى : «ئەلۋەتتە بولىدۇ . ئۇلار ھەر كۈنى

ئەتىگەندە روھىي مەشىق ئىشلىشى لازىم . ئۇلار ئەتىگەنلىك گىمناستىكىغا — بەدەننى ئۇزۇل - كېسىل ھوشىغا كەلتۈرىدىغان بۇنداق تەنتەربىيە چېنىقىشىغا ئەھمىيەت بېرىپلا قالماستىن ، بەلكى ھەر كۈنى ئەتىگەندە روھىي مەشىق ئىشلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ ، ئۆزلىرىنى بىر كۈنلۈك سەپەرگە سەگەك كاللىسى بىلەن ئاتلىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشى لازىم . دېمەك ، ئۇلار ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۆزلىرىگە بىردەم ئىلھاملاندۇرۇش خاراكتېرلىك تەربىيە ئىشلىشى لازىم » .

ھەر كۈنى ئۆزىگە بىردەم تەربىيە ئىشلەش تولىمۇ ئەخمەقلىق ياكى باللىق قىلغانلىق بولماس ؟ ياق ، بۇ قەلبى ساغلام بولۇشنىڭ مۇھىم ۋاستىسى . «بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزغا ئىدىيەمىز يېتەكچىلىك قىلىدۇ» . مارك - ئاۋلېرنىڭ بۇنىڭدىن 800 يىل ئىلگىرى «ئۆز-ئۆزۈمنى تەكشۈرۈش» ناملىق كىتابىدا ئېيتقان بۇ سۆزى بۈگۈنگە قەدەر رول ئوينىماقتا .

ئۆز - ئۆزىگە ئىلھاملاندۇرۇش خاراكتېرلىك خىزمەت ئىشلەش بىزگە ئىشەنچ ۋە جاسارەت ، كۈچ ۋە خاتىرجەملىك بەخش ئېتىدۇ ، ئۇ بىزنى بەلكىم بىز دەسلەپتە ئانچە قىزىقىپ كەتمىگەن خىزمەتلەرگە تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن ئاتلاندۇرار . ھەربىر خوجايىن خىزمەتچىلىرىنىڭ ئۆز خىزمىتىگە قىزىقىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ ، شۇنداق بولغاندىلا ئۇلار تېخىمۇ كۆپ پۇل تاپالايدۇ . باشلىقلارنىڭ بۇنداق خىيالىنى ۋاقتىنچە ئويلاشماي تۇرايلى ، لېكىن بىز ھامان ئۆزىمىزنى ئويلىشىمىز لازىم . خىزمەتكە قىزىقىش بىزگە نۇرغۇن نەپ يەتكۈزىدۇ . كۈندۈزى ۋاقتىمىزنىڭ تەڭدىن تولىسىنى خىزمەت بىلەن ئۆتكۈزىمىز . ناۋادا خىزمەتنى خۇشال - خۇرام ئىشلىمىسەك ، بىر كۈننى قانداقمۇ كۆڭۈل ئازادىلىكى بىلەن ئۆتكۈزەلەيمىز ؟ خىزمەتكە بولغان قىزغىنلىق يەنە ئىچ پۇشۇقىمىزنى چىقىرىدۇ ۋە بىزنى باش قېتىنچىلىقتىن خالاس قىلىدۇ ، شۇڭا ئۇ تۇرمۇشىمىزنى ھەسسىلەپ بەختلىك قىلىدۇ . بەلكىم بىز مۇشۇ سەۋەبتىن كەسپىتە يەنە ئۆسۈشىمىز ، كىرىمىمىزمۇ ئېشىشى مۇمكىن . خىزمەتكە قىزىقىش بىزنى ئاخىرقى

ئىككى مەقسەتكە يەتكۈزەلمىسمۇ ، چارچاش دەرىجىمىزنى ئەڭ تۆۋەن چەككە چۈشۈرۈپ ، بىزنى ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلىرىمىزدىن بەھرە-مەن بولۇشتا تولۇق غەيرەتكە ئىگە قىلىسمۇ ياخشى ئەمەسمۇ - ھە .

6 . ئۈيقۇم كەلمەيدۇ دەپ بىئارام بولماڭ

ناۋادا سىز ياخشى ئۇخلىيالمايمەن دەپ غەمدە قالغان بولسىڭىز ، مەن سىزگە ئامېرىكىلىق دۇنياغا مەشھۇر قانۇنشۇناس سامۇئېل ئانت-مېلىنىڭ ئەھۋالىنى سۆزلەپ بېرەي ، ئۇ ئۆمۈر بويى بىر كېچىمۇ خاتىرجەم ئۇخلاپ باقمىغان .

سامۇئېل ئانتمېل ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا دەم سىقىلىش ۋە ئۈيقۇ قېچىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغان . ئۇ كېسەللىك ئاسارىتىدىن قۇتۇلۇشنىڭ ئامالى يوقلۇقىنى بىلگەندىن كېيىن ، كەچلىك ۋاقىتتىن تولۇق پايدىلىنىپ ئۆگىنىش قارارىغا كەلگەن . ئۇ كارىۋاتتا ئۇيان ئۆرۈلۈپ - بۇيان ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالماي ئۆزۈمنى ئۆزۈم بىئارام قىلغاندىن كۆرە ، ئورنۇمدىن قوپۇپ دەرس ئۆگەنگىنىم تۈزۈك دەپ قارىغان . نەتىجىدە ئۇ ھەرقايسى دەرسلەرنىڭ ئىمتىھانىدىن ئەلا نەتىجە بىلەن ئۆتۈپ ، نيۇ - يورك شەھىرى باشقۇر-غان ئالىي مەكتەپلەر بويىچە ئەڭ تالانتلىق ئوقۇغۇچى بولۇپ چىققان .

ئانتمېل ئادۋوكات بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇخلىيالمىغان ، لېكىن ئۇ بۇنىڭدىن قورقۇپ قالمىغان . ئۇ دائىم : «ئاللاتائالا مېنى سەۋەب-سىز خورلىمايدۇ» دېگەن . ئەمەلىيەتتە ئۇ خورلانمىغان . گەرچە ئۇ كۆپ ئۇخلىمىسىمۇ ، لېكىن سالامەتلىكى ئوخشاشلا ياخشى تۇرغان . باشقا ياش سودىيەلەر قىلالىغانلىكى خىزمەتنى ئۇمۇ قىلالىغان ، ئۇ ھەتتا باشقىلاردىن كۆپ قىلغان ، چۈنكى كەچتە ئۇنىڭغا ئۇخلاش كەتمەيتتى .

سامۇئېل ئانتمېل ئەپەندى 21 ياشقا كىرگەندە يىللىق كىرىمى 57 مىڭ دوللاردىن ئېشىپ كەتكەن ، نۇرغۇن كەسىپداشلىرى مۇشۇ

ئىش تۇپەيلى ئۇنىڭ ئادۇوكاتلار مۇلازىمەت ئورنىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىن تەجرىبە ئۆگەنگەن . ئۇ بىر قېتىم بۇ ئېھتىمال ئادۇوكاتلارنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئىش ھەققى ھېسابلانسا كېرەك — تەخمىنەن 1 مىليون دوللار نەق پۇلغا ئىگە بولغان . بىراق ، ئۇنىڭ ئۇيقۇ قېچىش كېسىلى پەقەت شىپالىق تاپالمىغان . ئۇ دائىم تۈن يېرىمغىچە ئىشلىگەن ، ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەن سائەت 5 لەردە يەنە ئورنىدىن تۇرۇپ ، خەت - چەكلەر-گە ئاغزاكى جاۋاب قايتۇرۇپ ئۇنىئالغۇغا ئېلىۋالغان . باشقىلار ئەمدە-لەتىن ئورنىدىن تۇرۇپ بىر كۈنلۈك ئىشنىغا تۈتۈش قىلغاندا ، ئۇ بىر كۈنلۈك ۋەزىپىسىنىڭ يېرىمىنى تۈگىتىپ بولغان . كېيىن بىرەر قېتىممۇ قانغۇدەك ئۇخلاپ باقمىغان . بۈئادەم 81 يىل ئۆمۈر كۆر-گەن . ناۋادا ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇيقۇسى كەلمەسلىكىدىن قايغۇرۇپ ۋە ئەندىشە قىلىپ يۈرگەن بولسا ، ئالىلىبۇرۇن تۈگىشىپ كەتكەن بولاتتى .

ئۆمرىمىزنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى ئۇيقۇ بىلەن ئۆتىدۇ ، لېكىن نۇرغۇن كىشىلەر ئۇيقۇنىڭ نېمىلىكىنى ئانچە بىلىپ كەتمەيدۇ . بىز ئۇيقۇنى تەبىئەت بىزگە ئاتا قىلغان ئارام ئېلىش ئادىتى دەپلا بىلىمىز ، لېكىن بىر ئادەم ئۇيقۇ ئۇچۇن قانچىلىك ۋاقىت سەرپ قىلىدىغانلىقى-نى بىلمەيمىز . بىز ھەتتا ھەر كۈنى ئۇخلاشنىڭ زادى ھاجىتى بار ياكى يوقلۇقىنىمۇ بىلمەيمىز !

بۇ گېپىم ئاڭلىماقتا تازا بىمەنە تۇيۇلغاندۇ ؟ ناتايىن . ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە ، پاۋىل كېيىن ئىسىملىك بىر ۋېنگىرىيە-لىك ئەسكەرنىڭ باش سۆڭىكىنى ئوق تېشىپ ئۆتۈپ كەتكەن . كېيىن ئۇنىڭ يارىسى ساقايغان بولسىمۇ ، بىراق شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇمۇ ئۇخلىيالماس بولۇپ قالغان . «دوختۇرلار ھەر خىل ئۇسۇل - چارە-لەرنى قىلىپ باققان ، ئۇيقۇ دورىسى ، نارکوزلاش دورىسى بەرگەن ، گىپنوز قىلغان ۋە باشقا ئۇسۇللارنى قوللانغان . لېكىن ، بۇ ئۇسۇل-لارنىڭ بىرەرسىمۇ ئۇنى ئۇخلىتالمىغان . دوختۇرلار بۇ ئەسكەرنىڭ ئۆمرى چوقۇم ئۇزاققا بارمايدۇ دەپ ھۆكۈم چىقارغان . بىراق ، ئۇ دوختۇرلارنىڭ ھۆكمىنى بۇزۇپ تاشلىغان . ئۇ دوختۇرخانىدىن قاي-

تىپ چىققاندىن كېيىن ، خىزمەت تېپىپلا قالماستىن ، بەلكى كۆپ يىل ئۆمۈر كۆرگەن . ئەلۋەتتە ، ئۇ بەزىدە كارىۋاتتا يېتىپ بىرەدەم مېڭىسىنى ئارام ئالدۇرغان . لېكىن ، ئۇنىڭ ئۇخلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭ ئەھۋالى تېببىي ساھە ئۇچۇن ئېيتقاندا ، تېخى يېشىلمىگەن بىر سىر بولۇپ ، بىزنىڭ ئۇيقۇغا ئالاقىدار ھەر خىل نۇقتىئىنەزەرلىرىمىزگە جەڭ ئېلان قىلىش خاراكتېرلىك سوئاللارنى قويغانىدى .

بەزى كىشىلەر كۆپ ئۇخلايدۇ ، بەزى كىشىلەر ئاز ئۇخلايدۇ . توسكاننى ئاران بەش سائەت ئۇخلىسىلا كۇپايە قىلغان ، ھالبۇكى ، كوۋلېدكى زۇكتۇك ئۇنىڭدىن بىر ھەسسە كۆپ ئۇخلىغان ، يەنى ھەر كۇنى ئادەتتە 11 سائەت ئۇخلىغان . دېمەك ، توسكاننىنىڭ ئۇخلاش ۋاقتى ئۇنىڭ ئۆمرىنىڭ بەشتىن بىر قىسمىنى ئىگىلىگەن ، ھالبۇكى ، كوۋلېدگى زۇكتۇكنىڭ ئۇخلاش ۋاقتى ئۇنىڭ ئۆمرىنىڭ يېرىمىنى دېگۇدەك ئىگىلىگەن .

ئۇيقۇم كەلمىدى دەپ بىئارام بولۇش ئۇخلىيالماسلىقتىنمۇ بەك زىيانلىق . مېنىڭ ئېناساندىلېر ئىسمىلىك بىر ئوقۇغۇچۇم مۇشۇنداق پەرىشانلىقتىن ئۆزىنى ئۆلتۇرۇۋېلىش يولىغا مېڭىپ قالغىلى تاس قالغان .

«مەن ھەقىقەتەن سارىڭ بولۇپ قالاي دەپ قالغانىدىم ، — دەيدۇ ئېنا سادىلېر ماڭا ، — ئىلگىرى مەن ئىزچىل تۇرده ئىنتايىن ياخشى ئۇخلايتتىم ، ھەتتا تام سائىتىنىڭ ئاۋازىمۇ مېنى ئويغىتالمايتتى ، شۇڭا دائىم ئىشقا كېچىكىپ قالاتتىم . مەن تېخى بەك ياخشى ئۇخلايدىغانلىقىمدىن قايغۇرۇپ يۇرگەنىدىم . مۇدىر ماڭا بۇنىڭدىن كېيىن يەنە كېچىكىپ قالسام ھەرگىز بولمايدىغانلىقىنى ئېيتقانىدى . ئەگەر داۋاملىق مۇشۇنداق ئۇخلاۋەرسەم ، خىزمىتىمدىن ئايرىلىپ قالىدىغانلىقىم ماڭا ئايان ئىدى .

مەن دەرد - ئەھۋالىمنى دوستلىرىمغا ئېيتتىم . بىر دوستۇم ماڭا كارىۋاتقا چىقىپلا دىققىتىمنى تام سائىتىگە مەركەزلەشتۇرۇشۇم لازىملىقىنى ئېيتقانىدى ، چاتاقمۇ شۇنىڭدىن چىقتى . تام سائىتىنىڭ

چىكىلدىغان ئاۋازى قۇلىقىمدىن نېرى كەتمەي ، مېنى كېچىچە ئۇخلاتماينتتى . ئەتىگەندە ئورنۇمدىن تۇرغاندا ھەم چارچاپ ، ھەم بىئارام بولۇپ كېتەتتىم . سەككىز ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى ، بۇنداق ئازابقا قىلچە ئامال قىلالمىدىم . سارايغا بولۇپ قالىدىغانلىقىمغا چوڭقۇر ئىشەنگەندىم . دائىم ئۆيدە ئۇيلاندىن - بۇيانغا ئۇدا بىرقانچە سائەت مېڭىپ يۈرەتتىم ، راست گەپنى قىلسام ، دېرىزىدىن سەكرەپ ئۆلۈۋېلىپلا بۇ دۇنيادىن قۇتۇلايمۇ ، يا دەپ ئويلاپمۇ قالاتتىم .

كېيىن مەن ئوبدان تونۇشىدىغان بىر دوختۇرنى ئىزدەپ باردىم . دوختۇر ماڭا : ‹ھەي ئىنا ، ھەي ئىنا ، سېنىڭ كېسىلىڭگە مەنمۇ ئامالسىز - دە ! بۇ كېسەلنى سەن ئۆزۈڭگە ئۆزۈڭ تېپىۋالغان . ئاخشىمى سەن كۆكسى - قارنىڭنى كەڭ تۇتۇپ ئۇخلا ، ئويقۇڭ كەلمەسمۇ كېرەك يوق› . ئۆزۈڭگە ئۆزۈڭ : كېچىچە ئۇخلىيالمىسامۇ مەيلى دېگىن . كۆزۈڭنى يۇمۇپلا : ئۆزۈمنى ئۆزۈم قىينىماي ، جىم ياتساملا ئارام ئالغان بولسەن دەپ ئويلىغىن ، دېگەندى .

دوختۇرنىڭ ئېيتقانلىرى راستتىنلا ئەسقاتتى . مەن ئۇنىڭ ئېيتقانلىرى بويىچە ئىش كۆرۈۋىدىم ، ئىككى ھەپتىدىن كېيىنلا نورمال ئۇخلىيالايدىغان بولدۇم . نېرۋامۇ تېزلا ئەسلىگە كەلدى» .

بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى ، ئۇنىڭ سالامەتلىكىنى كارىدىن چىقارغىنى ئويقۇ قېچىش كېسىلى ئەمەس ، بەلكى ئۇنىڭ بۇنداق كېسەللىككە بولغان قورقۇش ھېسسىياتى .

چىكاگو ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىروفېسسورى ، دوكتور ناسانىل مەخسۇس ئويقۇ قېچىش كېسىلىنى تەتقىق قىلىدىغان ئالەمشۇمۇل نوپۇز ئىگىسى . ئۇنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ ئويقۇ قېچىش كېسىلىگە گىرىپتار بولغان سان - ساناقسىز كىشىلەرنى كۆرگەن ، لېكىن بۇ كېسەللىككە گىرىپتار بولغىنى ئۈچۈن ئۆلۈپ كەتكەن بىرمۇ ئادەمنى كۆرمىگەن . دەرۋەقە ، بەزى كىشىلەر ئويقۇ قېچىش كېسىلىدىن زىيادە قورقىدىغىنى جىسمانىي كۈچى ئاجىزلاپ كەتكەن ، ھەتتا باشقا كېسەللىكلەرنى يۇقتۇرۇۋالغان ؛ لېكىن ، بىمارنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەب ھەرگىزمۇ ئويقۇ قېچىش كېسىلىنىڭ

ئۆزى ئەمەس ، بەلكى بىمارنىڭ بۇنداق كېسەللىكتىن چەكسىز ئەندىشە قىلىشى ۋە قورقۇشىدۇر .

دوكتور ناسانبلىنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇخلىيالماسلىق سەۋەبىدىن پەرىشان بولۇپ يۈرگەن ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئۇخلىغان ۋاقتى كۆپ هاللاردا خېلى جىق ئىكەن . «كېچىچە كۆز يۇمماي چىقتىم» دەپ قەسەم قىلغان بىر ئادەم بەلكىم بىرقانچە سائەت تاتلىق ئۇخلىغان بولۇشى مۇمكىن ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى بىلمەيگەن ، خالاس . 19 - ئەسىردە ئۆتكەن ئەنگلىيەلىك ئۇلۇغ پەيلاسوپ هېربېرت سپېنسېر بويىتاق ئۆتكەن ئادەم بولۇپ ، ياشانغاندا بىر سارايدا تۇرغان ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇيقۇ قېچىش كېسىلى ئۈستىدە مېهمانلارغا دادلاپ بېرىشكە خۇشتار ئىكەن . جىمجىت ئۆتۈش ئۈچۈن ئۇ دائىم قۇلىقىنىڭ تۆشۈكىگە پاختا تىقىۋالغان . ئۇ هەتتا ئەپيۇن چېكىشنى ئۇخلاشقا تۇرتكە قىلغان . بىر قېتىم ئوكسفورد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىروفېسسورى سىسا ئۇنىڭ بىلەن بىر ياتاقتا ياتقان . ئەتىسى ئەتىگەندە ناسانبل ئەپەندى يەنە ئۆزىنىڭ كېچىچە كۆز يۇممىغانلىقىنى ئېيتقان ؛ بىراق ، كېچىچە هەقىقەتەن كۆز يۇمماي چىققان ئادەم ناسانبل ئەمەس ، بەلكى سىسا ئىدى . چۈنكى ، ناسانبلىنىڭ هاۋا گۈلدۈرلىگەندەك چىققان قاتتىق خورەك ئاۋازى ئۇنى زادى ئۇخلاتمىغانىدى .

تۇرمۇشتىكى بىخەتەرلىك تۇيغۇسى ئۇخلاشنىڭ ئالدىنقى شەرتى . بىز شۇنى هېس قىلىشىمىز كېرەككى ، بىزنى ئۆزىمىزنى بېسىپ چۈشىدىغان بىر خىل كۈچ مۇهاپىزەت قىلىپ تۇرىدۇ ، ئۇ بىزنى تاكى ئانقۇچە ساق - سالامەت ئۆتكۈزىدۇ . نيۇ - يورك گراف روهىي كېسەللىكلەر دوختۇرخانىسىنىڭ دوختۇرى ، دوكتور توماس هېلوپ بۇيۇك بېرىتانىيە تېببىي خادىملار جەمئىيىتىدە قىلغان بىر قېتىملىق سۆزىدە بۇ نۇقتىنى تەكىتلەپ ئۆتكەنىدى . ئۇ مۇنداق دېگەنىدى : «كۆپ يىللىق تەجرىبەم ئىپادىلىدىكى ، ئاخشىمى ئوبدان ئۇخلاشنىڭ ياخشى چارىسى — دۇئا تىلاۋەت قىلىش . ئىزچىل داۋاملاشتۇرۇلغان دۇئا ، دۇئا - تىلاۋەت ئەنسىز كەيپىيات ۋە نېرۋىنى هەممىدىن بەك تىنچلاندۇرىدۇ» .

ناخشچى جېنت ماكدونالد ماڭا روهىي چۈشكۈنلۈك ۋە دەرد - ئەلەم ھېس قىلىپ ئۇخلىيالمىغان چاغلىردا ، ئىنجىلدىكى 23 - كۈپلېت شېئىرنى ئىچىدە يادلاپ ياتىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەرگەن ئىدى :

پەرۋەردىگارىم بار مېنىڭ ،
ھېچنېمىدىن يوق غېمىم .
ئاستىدا سۈلىرى شىرقىراپ ئاقار.....
باغلاردا ئۇ مېنى ئارام ئالدۇرار .

مۇبادا سىز دىنغا ئېتىقاد قىلمايدىغان ئادەم بولسىڭىز ، قانداق قىلىشىڭىز كېرەك؟ ئۇنداقتا بەدەننى بەھۇزۇر تۇتۇشنى مەشىق قىلىڭ . «نېرۋا جىددىيلىشىشتىن خالىي بولۇش» دېگەن كىتابنىڭ ئاپتورى ، دوكتور داۋېي ھارولد فېنىك : «نېرۋا جىددىيلىشىشتىن خالىي بولۇشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى بەدىنىڭىز بىلەن سۆزلىشىش» دەيدۇ . سۆزلىشىشنىڭ ئۆزى بىر خىل گىپنوتىزىم ھېسابلىنىدۇ . بەدىنىڭىز بىلەن سۆزلەشكەندە مۇسكۇللىرىڭىزغا «بوش تۇر ، ئازادە تۇر ، تېخىمۇ بەھۇزۇر تۇر.....» دېسىڭىز بولىدۇ . بىزگە مەلۇمكى ، مۇسكۇللار جىددىي ھالەتتە تۇرىدىكەن ، ئىدىيە ۋە نېرۋا جىددىيلىشىپ كېتىدۇ . شۇڭا ، ئۇخلىماقچى بولغان ئىكەنسىز ، ئالدى بىلەن مۇسكۇللىرىڭىزنى بوش تۇتۇشىڭىز لازىم . دوكتور فېنىك تەجرىبىلەرگە ئاساسەن بىزگە ، پۈت ۋە قول مۇسكۇللىرىنى جىددىيچىلىكتىن خالىي قىلىش ئۈچۈن ، پاچاق بىلەن بىلەكنى ياستۇقتا قويۇپ يېتىش ، ئاندىن ئېڭەك ، كۆز ، بىلەك ۋە ئىككى پاچىقىمىزنىڭ مۇسكۇللىرىنى بوش تۇتۇشىمىز لازىم . شۇنداق قىلساق تېزلا ئۇخلاپ قالىمىز ، دەپ تەكلىپ بېرىدۇ .

ئۇيقۇ قېچىش كېسىلىنى داۋالاشنىڭ يەنە بىر تېخىمۇ ياخشى چارىسى بار ، ئۇ بولسىمۇ جىسمانىي جەھەتتە ئىمكانقەدەر چارچاشتىن ئىبارەت . سىز بۇ مەقسەتكە توپ ئويناش ، سۇ ئۈزۈش ، چاڭغا تېيە-

لىش ، تاغقا چىقىش ياكى ئېغىر جىسمانىي ئەمگەك قىلىش ئارقىلىق يېتەلەيسىز . مەسىلەن ، ئامبىرىكىلىق مەشھۇر يازغۇچى دريسىر ئەنە شۇنداق قىلغان . ئۇ تېخى ياپياش تۇرۇپلا ئۇيقۇ قېچىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغان . كېسەللىككە قارشى كۇرەش قىلىش ئۇ- چۇن ، ئۇ تۆمۇرىيول ئىشچىسى بولغان . كۇنىۋيى شېغىل ئۇسۇيدىغان ، مىخ قاقىدىغان ئېغىر ئەمگەك قىلغاندىن كېيىن ، ئۇ چارچاپ ھەتتا كەچلىك تامىقىنىمۇ يېمەيلا خورقىراپ ئۇخلايدىغان بولغان .

بەك چارچاپ كەتكەندە ئۇخلىماي دېسىڭىزمۇ ئۇخلاپ قالىسىز ، ھەتتا يولدا كېتىۋېتىپمۇ ئۇخلاپ قېلىشىڭىز مۇمكىن . بۇ جەھەتتە مېنىڭمۇ بېشىمدىن ئۆتكەنلىرى بار . مەن 13 ياشقا كىرگەن يىلى دادام بىر ۋاگون چوشقا تېرىسىنى مىسىۋرى ئىشتاتىنىڭ سانت - ھاي شەھىرىگە ساتقىلى بارغانىدى . ئۇ ئىككى دانە ھەقسىز پويىز بىلىتى تېپىپ ، مېنىمۇ ئالغاچ باردى . بىز تەخمىنەن 60 مىڭ ئاھالىسى بار بۇ شەھەرگە كەلگەندە مەن خۇش بولۇپ قىنىمغا پاتماي قالدىم . بۇ يەردە 6 — 7 قەۋەتلىك نۇرغۇن بىنالار بار ئىكەن . يەنە تىرامۋاي..... لارمۇ بار ئىكەن ، پاھ ، نېمىدېگەن ئاۋات شەھەر بۇ ! كۆزنى قاماشتۇرىدىغان ئۇ مەنزىرىنى ھازىر كۆزۈمنى يۇمۇپ تۇرۇپمۇ قىياس قىلالايمەن ، بىر كۈننى مەنىلىك ۋە خۇشاللىق ئىچىدە ئۆتكۈز- گەندىن كېيىن ، دادام بىلەن ئىككىمىز پويىزغا ئولتۇرۇپ ئائىلىگە قايتىپ كەلدۇق . بىز سەھەر سائەت 2 دە پويىزدىن چۈشتۇق ، بىزنىڭ جاڭزىغا بېرىشىمىز ئۈچۈن يەنە تۆت چاقىرىم يولنى پىيادە بېسىشقا توغرا كېلەتتى . شۇنىڭ بىلەن مەن دېمەكچى بولغان ئىش ئەنە شۇ ۋاقىتتا يۈز بەردى : چارچاپ كەتكەنلىكىمدىن يولدا كېتىۋې- تىپ مۇگدەپ قاپتىمەن ، ھەتتا چۈشمۇ كۆرۈپتىمەن .

ناۋادا بىر ئادەم قاتتىق چارچاپ كەتكەن بولسا ، ئىس - تۇتەك قاپلىغان جەڭ مەيدانىدىمۇ ئۇخلاپ قېلىشى مۇمكىن ، مەشھۇر نېرۋا كېسەللىكلەر ئالىمى ، دوكتور فۇرىست كىننىدى 1918 - يىلى ئەنگلىيە ئارمىيەسىنىڭ بەشىنچى جۇنتۇەنى جەڭ مەيدانىدىن چېكى- نىپ چىققان چاغدىكى مەنزىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلىكىنى

سۆزلەپ كېلىپ مۇنداق دەيدۇ : جەڭچىلەر چارچاپ هالىدىن كەتكەندى ، مەيلى ئۇلار قەيەرگە بارسۇن ياكى قەيەردە توختىسۇن ، كەينى-كەينىدىن ئۆزىنى يەرگە تاشلاپ ئۇخلاپ قالاتتى . ئۇلارنىڭ قاپىقىنى قولۇم بىلەن تارتىپمۇ ئويغىتالمايتتىم . بۇنداق ئەھۋالدا ئۇلارنىڭ كۆز قارىچۇقى هامان يۇقىرىغا تارتىلىپ قالاتتى . «شۇ چاغدىن تارتىپ ، — دەيدۇ دوكتور كىنىدى گەپىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — ئەگەر ئۇيقۇم كەلمىسە كۆزۈمنى يۇقىرىغا تىكمەن . بىردەمدىن كېيىن ئەسنەك تۆتۈپ ، چارچىغانلىقىمنى هېس قىلمەن . بۇنداق مېخانىكىلىق رېفلېكس ئادەمنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق بولمايدۇ . »

ئۇخلاشنى رەت قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ ئۆلۈۋالىدىغان بىرمۇ ئادەم بولمايدۇ . ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ رەت قىلمەن دەپمۇ رەت قىلالمايدۇ . بىر ئادەمنىڭ ئىرادىسى قانچىلىك كۈچلۈك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇمۇ تەبىئەتنىڭ ئۇنى ئۇخلىتىش كۈچىگە قارشىلىق كۆرسىتەلمەيدۇ .

ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىش ئۇستىدە سۆزلەۋېتىپ ، دوكتور هېنرى نىڭ يازغان بىر پارچە كىتاب ئىختىيارسىز هالدا ئېسىمگە كېلىپ قالدى . بۇ كىتابنىڭ نامى «ئادەمنىڭ قايتا بىلىشى» . دوكتور نىڭ ئامېرىكا پىسخولوگىيە ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى ، ئۇ غەمكىنلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان نۇرغۇن كىشىلەر بىلەن ئۇچراشقان . بۇ كىتابنىڭ ئەندىشە ۋە قورقۇنچنى قانداق تۇگىتىشكە دائىر بىر بابىدا ئاپتور ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا ئۇرۇنغان بىر بىمارغا دوختۇرلار هەرقانچە نەسىهەت قىلسىمۇ كارغا كەلمىگەنلىكى ئۇستىدە توختالغان . كېيىن نىك بىمارغا : «ئەگەر سەن چوقۇم ئۆلۈۋالىمەن دېسەڭ ، ئازراق بولسىمۇ مەردلىك بىلەن ئۆلۈشۈڭ كېرەك . مۇشۇ بىنانى ئايلىنىپ يۇگۈرۈپ ، چارچاپ ئۆلسەڭ ياخشىراق بولارمىكىن » دېگەن .

بۇ بىمار راستىنلا ئاشۇ بىنانى ئايلىنىپ يۇگۈرگەن . يۇگۈرە-يۇگۈرە ، ئۇ هەرقانچە يۇگۈرگەن بىلەنمۇ جېنى چىقمىغان . ئۇچ كۈن ئۆتكەندىن كېيىنكى بىر كۈنى كەچتە دوكتور نىكنىڭ مەقسىتى ئاخىر

ئەملگە ئاشقان : بۇ بىمار چارچاپ ھالىدىن كېتىپ ، يەرگە يىقىلىپ چۈشكەن پېتى خورەك تارتىپ ئۇخلاپ قالغان . كېيىن ئۇ تەنتەربىيە كۇلۇبىغا قاتنىشىپ ، داۋاملىق بەدەن چىنىقتۇرغان ، سالامەتلىكىمۇ تېزلا ئەسلىگە كەلگەن .

ناۋادا سىز ئۇيقۇ قېچىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغان بولسىڭىز ، تۆۋەندىكى تۆت پىرىنسىپنى ئېسىڭىزدە چىڭ تۇتۇڭ :

بىرىنچى ، ئۇيقۇڭىز كەلمىسە ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ ، تاكى ئۇيقۇڭىز كەلگۈچە خىزمەت قىلىڭ ياكى كىتاب ئوقۇڭ ؛

ئىككىنچى ، ئېسىڭىزدە بولسۇنكى ، ئۇيقۇ قېچىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلۈپ قالغان بىرمۇ ئادەم يوق ؛ ئۇيقۇم كەلمەيدۇ دەپ پەرىشان بولۇش ئۇيقۇ كەلمەسلىكتىنمۇ قورقۇنچلۇق ؛

ئۈچىنچى ، مۇسكۇللىرىڭىزنى بوش - بەھۇزۇر تۇتۇڭ ، بەدىنىڭىز بوش - بەھۇزۇر بولسا پىكىرىڭىز ۋە نېرۋىڭىزمۇ بەھۇزۇر بولىدۇ ؛

تۆتىنچى ، كۆپ ھەرىكەت قىلىڭ ، چارچىسىڭىز تەبىئىي ھالدا ئۇيقۇڭىز كېلىدۇ .

خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغۇچىدىن

رېيىن دەريا‌سى ساھىلىغا جايلاشقان غەربىي گېرمانىيەنىڭ مەشـ
ھۇر شەھىرى كيولىنىدا ئىككى يىلدىن كۆپرەك جىددىي ، ئەمما ئەھـ
مىيەتلىك ئوقۇش ھاياتىنى باشتىن كەچۈردۇم .

بىر كۈنى كەچتە ، بىر دوستۇم مەن بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇ
رۇپ بۇ كىتابنى ماڭا تەقدىم قىلدى . بۇ نەمىسچە تەرجىمىسى بولۇپ ،
بېرن شىرتىس نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان ، غەربىي گېرما
نىيە دامىشتات نەشرىياتى تەرىپىدىن كۆپەيتىپ بېسىلغان نۇسخىسى
ئىكەن ، تىراژىمۇ خېلىلا كۆپ ئىكەن . كىتابنى ۋاراقلاپ بىرقانچە
بېتىنى ئوقۇۋىدىم ، ئۇنىڭدىكى ئۆزگىچە ئۇسلۇب بىلەن يېزىلغان مول
ۋە ھەر خىل مەزمۇنلار مېنى ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالدى . كىتابتا
غەم - قايغۇ ۋە ئۇنىڭ زىيىنى ، ئەندىشىنى تۇغدۇرۇش ئۇسۇللىرى ۋە
تۇرمۇشتىكى ھەر خىل باش قېتىنچىلىقلارغا قانداق توغرا مۇئامىلە
قىلىش مەسىلىسى نۇقتىلىق سۆزلەنگەنىدى . ئەسلىدىلا ئىنتايىن مول
پەلسەپىۋى قائىدە بىلەن تولغان بۇ مەسىلىلەرگە نىسبەتەن ئاپتور
قۇرۇق ، تېتىقسىز ۋەز - نەسىھەت ئارقىلىق ئەمەس ، بەلكى نۇرغۇن
ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ جانلىق ئىش - پائالىيەتلىرى ۋە ئۇلۇغ شەخـ
سلەرنىڭ ھېكمەتلىك سۆزلىرى ، ئىش ئىزلىرى ئارقىلىق بىزگە ئىز
سالىرىدىكى ئەڭ ئومۇملاشقان روھىي ئاپەت — غەم - قايغۇ ئۇستىدىن
غەلىبە قىلىشنىڭ بىر قاتار شېپالىق رېتسېپلىرىنى كۆرسىتىپ بەر
گەن . ئەلۋەتتە ، بۇ كىتاب پىسخولوگىيەلىك داۋالاش ساۋاتلىرىنى
ئومۇملاشتۇرۇشنى مەقسەت قىلغان چوڭلار كەچ كۆرسىنىڭ دەرسلە
كى ھېسابلىنىدۇ ، لېكىن ئۇنىڭ باشقا ئەھمىيىتىدىن ئالغاندا ، ئۇنى
كىشىلەرنى ئېتىقادىنى كۆچەيتىشكە ، تىرىشىپ ئالغا ئىلگىرىلەشكە ،
تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيۈشكە يېتەكلەيدىغان ، كىشىنى ئىچ - ئىچىدىن

تەسىرلەندۇرىدىغان تۇرمۇش دەرسلىكى دېسەمۇ ئاشۇرۇۋەتكەنلىك بولمايدۇ .

مەن ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، خىزمەتتىن بىكار بولغان چاغلىرىمدىمۇ بۇ كىتابنى پات - پات ئوقۇپ خېلى بەھرە ئالدىم ، گەرچە ئاپتورنىڭ بەزى قاراشلىرى بىزنىڭكىگە ئوخشاش بولمىسىمۇ ، لېكىن بۇ كىتابنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى ياخشى ، ساغلام بولۇپ ، تەرجىمە قىلىپ تونۇشتۇرۇش قىممىتى بار ئىكەن . نەشرىياتتا ئىشلەيدىغان دوستلىرىمنىڭ ئىلھاملاندۇرۇشى بىلەن ئۇنىڭ بىرقانچە بابىنى تاللاپ تەرجىمە قىلىپ ، «كىشىلەر ئازىسىدا» ژۇرنىلىغا ئەۋەتكەندىم . ژۇرنال نەشرىدىن چىققاندىن كېيىن ، ئۇ كىتابخانلار ئارىسىدا ئەكس سادا پەيدا قىلدى . نۇرغۇن كىتابخانلار ماڭا خەت يېزىپ ، بۇ كىتابنى تولۇق تەرجىمە قىلىشىمنى ئۈمىد قىلىشتى . بۇ ماڭا زور ئىلھام بولدى . ھازىر مەن بۇكىتابنى تەرجىمە قىلىپ ، ئېلىمىزنىڭ كىتابخانلىرىغا ، بولۇپمۇ ھەرخىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئۈمىدۋارلىق روھى كەم بولۇۋاتقان كىتابخانلارغا تەقدىم قىلدىم . ئۇلارنىڭ بۇ كىتابتىن بەھرە ئېلىپ ، ھەرقانچە جاپالىق شارائىت بولسىمۇ ، كۆكرەك كېرىپ باتۇرلارچە ياشاپ ، ئۆزى ئۈچۈن ، باشقىلار ۋە جەمئىيەت ئۈچۈن بەخت يارىتىش ، ئۇنىڭدىن لەززەت ئېلىش ئىشەنچىسى ۋە غەيرىتىنى بوشاشتۇرۇپ قويماسلىقىغا تىلەكداشلىق بىلدۈرىمەن .

1986 - يىل مارت ، چۆچەك

بۇ كىتاب چۇڭچىڭ نەشرىياتىنىڭ 1986 - يىلى 10 - ئاي 1 - نەشرى، 1988 - يىلى 1 - ئاي 1 - نەشرى 2 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据重庆出版社 1986 年 10 月第 1 版，1988 年 1 月第 1 版第 2 次印刷版本翻译出版。

图书在版编目（CIP）数据

别优虑勇敢地生活 ：维吾尔文 / （美）卡内基 （Carneige,D.）著；依达耶图拉.色来译. — 2 版. — 喀什 ：喀什维吾尔文出版社，2010.9（2014.6 重印）

ISBN 978-7-5373-2194-5

Ⅰ. ①别… Ⅱ. ①卡… ②依… Ⅲ. ①社会心理学－通俗读物－维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. ①C912.6 - 49

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2010)第 185017 号

编　　辑：**阿布拉江·吐尔洪**
责任编辑：**姑丽巴哈尔·麦麦提依明**
责任校对：**阿尔祖古丽·斯迪克**

别优虑勇敢地生活

作　者	（美）戴尔·卡内基
翻　译	依达耶图拉.色来
出　版	新疆人民出版总社 喀什维吾尔文出版社
电　话	0998 — 2653927
地　址	喀什市塔吾古孜路 14 号
邮　编	844000
发　行	新疆新华书店
印　刷	喀什维吾尔文出版社彩印厂
开　本	880 × 1230 毫米　1/32
印　张	9.875
版　次	1989 年 10 月　第 1 版
版　次	2010 年 9 月　第 2 版
印　次	2014 年 6 月　第 2 次印刷
定　价	25.00 元